Jacob Traasdahl

Livet i Guds Sønn

Prekener over kirkeårets første tekstrekke

Oversatt til norsk
Gamle stier · gamlestier.no

Jacob Traasdahl: *Livet i Guds Sønn* (Prekener over kirkeårets første tekstrekke).
Tekstene er frie fordi forfatterne døde for mer enn 70 år siden. Oversettelsene er eget arbeid.
Bibelsitatene er fra Norsk Bibel 88/07.
Boka kan leses, skrives ut og deles fritt. Den nyeste utgaven finnes alltid på gamlestier.no.
Utgave 24. november 2026.

Innhold

Forord 1
1. søndag i advent: Riket, kongen, innbyggerne 2
2. søndag i advent: La hoftene være ombundet og lampene brennende 10
3. søndag i advent: Syndenødens makt og nådens makt 18
4. søndag i advent: Den gamle striden 25
1. juledag: I dag er det født dere en frelser 32
2. juledag: Den levende tro 39
Søndag mellom jul og nyttår: Hva Guds Ånd vitner om Simeon, og hva Simeon vitner om seg selv 45
Nyttårsdag: Nådens fylde 52
Søndag etter nyttår: Djevelen forfølger Guds barn – bare rask flukt berger dem 59
Helligtrekongersdag: Det folket som satt i mørke, har sett et stort lys 66
1. søndag etter helligtrekonger: Hvor har han skriftkunnskapen sin fra, han som ikke er opplært? 72
2. søndag etter helligtrekonger: Kvinnen ved Jakobs brønn 78
3. søndag etter helligtrekonger: Frelserens hjertelag mot syndere 83
4. søndag etter helligtrekonger: Jesus forbanner fikentreet 87
5. søndag etter helligtrekonger: Himlenes rike er likt et sennepsfrø 93
Septuagesima: En kristens forsakelse og lønn 99
Seksagesima: Tre slags forhold til lyset 104
Fastelavnssøndag: Se, vi går opp til Jerusalem 109
1. søndag i faste: Den lidende Kristus 114
2. søndag i faste: Synderinnen i Simons hus 119
3. søndag i faste: Trelldommen vi er i, og befrielsen fra den 124
Midtfastesøndag: Livets brød 130
Maria budskapsdag: Marias besøk hos Elisabet 135
Palmesøndag: Den elskende Maria og den arme, ulykkelige Judas 140
Skjærtorsdag: For hvem er nattverden innstiftet? 145
Langfredag: Gud må forsones med menneskene, menneskene må forsones med Gud 150
1. påskedag: Betydningen av Kristi oppstandelse 156
2. påskedag: Hvorfor gråter du? Hvem leter du etter? 161
1. søndag etter påske: Disiplenes mørke og gåtefulle stilling, deres fruktløse arbeid og underfulle hjelp 166
2. søndag etter påske: Simon, Jonas' sønn, elsker du meg? 171
3. søndag etter påske: Jesu makt over alt kjød og det evige liv han gir 180

Store bededag: Fly for ditt liv! 185
4. søndag etter påske: Hvem Frelseren ber Faderen bevare, og hvordan han bevarer dem 190
5. søndag etter påske: De kristnes enhet – dens art, forbilde og velsignelse . 196
Kristi himmelfartsdag: Vår himmelfarne Frelsers siste vilje for sin stridende menighet 203
6. søndag etter påske: Bønnens velsignelser 209
1. pinsedag: Vintreet og greinene 215
2. pinsedag: Faderen drar til Sønnen 221
Treenighetssøndag: Broderkjærligheten 228
1. søndag etter treenighet: Se til å ta dere i vare for all havesyke! 234
2. søndag etter treenighet: Regn etter hva det koster! 242
3. søndag etter treenighet: Den bortkomne sønnen 248
4. søndag etter treenighet: Øye for øye og tann for tann 253
5. søndag etter treenighet: Da vi kjenner frykten for Herren, søker vi å vinne mennesker 259
6. søndag etter treenighet: Jeg er ikke kommet for å oppheve, men for å oppfylle 265
7. søndag etter treenighet: Ta dere i vare for fariseernes og saddukeernes surdeig 271
8. søndag etter treenighet: Den trange porten og den smale veien 277
9. søndag etter treenighet: Hvem er den tro og kloke forvalter? 283
10. søndag etter treenighet: Et falskt, overfladisk forhold til sannheten og skaden det gjør 289
11. søndag etter treenighet: Er du en arbeider i Herrens vingård? 295
12. søndag etter treenighet: Tungen som vitne om hvordan vår kristendom er 302
13. søndag etter treenighet: Nestekjærligheten 308
14. søndag etter treenighet: Mannen ved Betesda dam 315
15. søndag etter treenighet: Ett er nødvendig 321
16. søndag etter treenighet: Jesus i Betania 327
17. søndag etter treenighet: Ikke faste – ikke ny lapp på gammelt plagg – ikke ny vin i gamle skinnsekker 333
18. søndag etter treenighet: Hva mener dere om Messias? 338
19. søndag etter treenighet: Den blindfødte 343
20. søndag etter treenighet: Skatten, perlen, noten 349
21. søndag etter treenighet: De rette tegnene på Messias 355
Allehelgensdag: De kristne som salt og lys i denne verden 360
22. søndag etter treenighet: Den rette tukten i Herrens menighet 364
23. søndag etter treenighet: Jesus ved tempelkisten 369
24. søndag etter treenighet: Den som kommer til meg, vil jeg slett ikke støte ut 374
25. søndag etter treenighet: Lever du? Er du helt våken? 379
26. søndag etter treenighet: Dommens dag 384
27. søndag etter treenighet: Jesu forklarelse 390

Om Jacob Traasdahl 394

Forord

«Den som har Sønnen, har livet. Den som ikke har Guds Sønn, har ikke livet» (1 Joh 5,12).

Hvor inderlig skulle jeg ikke ønske at de enkle vitnesbyrdene som herved sendes ut i verden, med rette kunne bære den overskriften jeg har gitt dem! Vi lever i en forvirringens tid. Mange villedende røster lyder til oss fra de mest ulike kanter. Da gjelder det å løfte Fredsfyrstens banner høyt. Det er det eneste sikre samlingsmerket for alle som i tidens forvirring lengter etter et fast ståsted, og som gjerne vil nå fram fra storm og uro til fredens trygge havn.

Jeg har så godt jeg kunne, prøvd å løfte dette banneret og peke på ham som er «veien og sannheten og livet» (Joh 14,6). Måtte da de som i disse prekenene venter å finne en enkel, klar og praktisk framstilling av frelsens vei – og av alle farene vi er utsatt for på vandringen – ikke bli altfor skuffet.

Mange brennende spørsmål er oppe i vår tid, men dette må vel likevel være det viktigste av dem alle: «Hva skal jeg gjøre for å bli frelst?» (Apg 16,30). Og det er bare det gamle, kjære Guds ord som kan gi et fullt pålitelig svar på dette spørsmålet. På samme måte er det bare Ordets sannheter som kan kaste rett lys over alle spørsmålene og all gjæringen i tiden.

På vårt språk finnes det ennå ikke noe forarbeid om de nye evangelietekstene som kunne hjelpe meg da jeg skrev disse prekenene. Derfor har jeg nesten bare hatt Bibelen selv å holde meg til. Likevel har jeg funnet noen gode vink i Dächsels og Starkes bibelverk og i et svensk arbeid som har behandlet noen få av de tekstene jeg har skrevet over. To av prekenene har tidligere stått i «Fredsbudet».

Mens jeg har arbeidet med dette, har jeg ofte fått erfare rik velsignelse fra Herren. Det har drevet meg til bønn, selvprøvelse og alvorlig gransking av Guds ord. Måtte det også bli til noen nytte for deg, kjære leser! Måtte ikke forkynnelsen min bli en skygge mellom deg og ham som er livet. Måtte den heller føre deg rett til ham, så du av egen erfaring kan si: «Vi så hans herlighet, en herlighet som den en enbåren Sønn har fra sin Far, full av nåde og sannhet» (Joh 1,14).

Bergen i november 1887.

Utgiveren.

1. søndag i advent: Riket, kongen, innbyggerne

> «Pilatus gikk da inn i borgen igjen. Han kalte Jesus fram for seg og sa: Er du jødenes konge? Jesus svarte ham: Sier du dette av deg selv, eller har andre sagt deg dette om meg? Pilatus svarte: Jeg er vel ikke en jøde! Det er ditt eget folk og yppersteprestene som har overgitt deg til meg. Hva har du gjort? Jesus svarte: Mitt rike er ikke av denne verden. Var mitt rike av denne verden, da hadde mine tjenere kjempet, så jeg ikke skulle bli overgitt til judeerne. Men nå er mitt rike ikke av denne verden. Pilatus sa da til ham: Men konge er du altså? Jesus svarte: Du sier det, jeg er konge. Til dette er jeg født, og til dette er jeg kommet til verden, at jeg skal vitne for sannheten. Hver den som er av sannheten, hører min røst» (Joh 18,33–37).

I Jesu navn.

«… om dets bølger bryter og bruser, og om fjell skjelver ved dets overmot. … En strøm – dens bekker gleder Guds by, Den Høyestes hellige bolig. Gud er midt i den, den skal ikke rokkes. Gud hjelper den når morgenen bryter fram» (Sal 46,4–6).

Den Guds by som salmisten synger så vakkert om her, er Kristi rike, den hellige, allmenne kirke. I dag åpner den portene sine for oss igjen, nå som vi feirer dens nyttårsdag.

Kristi menighet blir framstilt for oss som en by bygd på en klippe midt i verdens brusende hav. Voldsomme stormer setter det mektige havet i bevegelse, og de veldige bølgene bryter rasende mot klippene. Ser det ikke mørkt ut for byen? Vil ikke disse bølgene undergrave grunnvollene dens? Nei, venner! Denne velsignede klippeøya ligger trygt. Denne byen har en grunnvoll som aldri rokkes, og den har en konge midt iblant seg som har all makt i himmelen og på jorden.

Vær derfor glade, dere lykkelige innbyggere! Hvor voldsomt ondskapens bølger enn kan rulle i blant – så lenge Gud er midt i sin by, trenger vi ikke frykte noe ondt. Det går en strøm gjennom byen, en strøm med levende vann – ja, med et vann som leger alle sykdommer. «Dens bekker gleder Guds by.» Det er altså herlige utsikter for det kirkeåret som nå begynner!

Å, måtte vi alle være innbyggere i denne velsignede byen! Og måtte tidens stormbølger drive oss nærmere vår konge og lenger inn i hans veldige kraft.

Måtte vi få større trang til å drikke av strømmens vann, så skulle også vår åndelige helse være sunn og god.

Men la oss også med hellig begeistring slå ring om ham som i dagens evangelium gjør rede for hva slags kongedømme han har. Måtte vi hylle ham som konge så tydelig at hele denne verden som er sunket ned i tvil og vantro, kan forstå at det ennå finnes en skare som samler seg med begeistring under korsets fane og kjemper tappert for at Kristi rike skal bre seg ut.

Det hørte med til vår Frelsers dype fornedrelse og lidelse for syndere at han før sin død ble dratt fra den ene domstolen til den andre, fra den ene urettferdige dommeren til den andre. Den natten vår Frelser ble forrådt, hadde jødenes høye råd først trådt sammen i all hast og felt dødsdommen over ham «fordi han har gjort seg selv til Guds Sønn» (Joh 19,7). Deretter hadde Rådet trådt sammen igjen tidlig om morgenen for å gi dommen et skinn av lovlighet, for etter deres lov var det ikke tillatt å holde rettergang om natten.

Men på denne tiden stod jødene under romersk overherredømme og hadde ikke makt over liv og død. Derfor førte de Frelseren fram for den romerske landshøvdingen Pontius Pilatus for å få ham til å stadfeste dødsdommen.

Da Pilatus spurte om han var jødenes konge, svarte Frelseren: «Mitt rike er ikke av denne verden» osv. Og da Pilatus spurte igjen: «Men konge er du altså?», svarte han: «Til dette er jeg født, og til dette er jeg kommet til verden, at jeg skal vitne for sannheten. Hver den som er av sannheten, hører min røst.»

Å, for et syn! Sannhetens konge står der foran en elendig hedensk dommer, omgitt av en fanatisk skare av religiøse folk som tørstet etter hans hjerteblod, fordi hans forkynnelse av sannheten gikk på tvers av deres religiøse forestillinger. Her ser vi hedenskapet og religionens forkjempere slå seg sammen for å dømme ham som var kommet for å vitne om sannheten.

En mann som i tvil spurte: «Hva er sannhet?» (Joh 18,38), gikk sammen med en fanatisk skare som mente de satt inne med all erkjennelse av sannheten – for å rydde sannhetens fyrste av veien! Å, hvor ofte har ikke sannheten vært i en lignende stilling i denne løgnens og falskhetens verden!

Når det gjelder å utrydde sannheten, kan de bitreste fiender bli forsonet og forent i felles fiendskap mot den. Hedningen Pilatus, de fritenkerske sadduke-erne og de fanatiske fariseerne rekker hverandre hånden til dette arbeidet.

Men det skal likevel ikke lykkes. Byen er bygd på solid klippegrunn og er godt befestet. Den har en konge som bærer navnet «en som er sterkere» (Luk 11,22), «kongers konge og herrers herre» (Åp 19,16). Og den har innbyggere som er uovervinnelige i hans veldige kraft. La oss da betrakte

1. Riket, 2. kongen, 3. innbyggerne.

1.

Om sitt rike sier han i evangeliet vårt: «Mitt rike er ikke av denne verden.» Hans rike må ikke forveksles med denne verdens riker. Når det gjelder opphav, styreform, goder og endelig mål, er det av en helt annen art enn rikene i denne verden. Kristi rike er ikke nedenfra, men ovenfra, slik han selv er det. Det kommer fra himmelen. Det er Guds rike, himmelriket på jorden.

Med det første løftet – kvinnens ætt skal knuse slangens hode (1 Mos 3,15) – grunnla den himmelske Far selv et rike her nede. Han innsatte sin egen Sønn som konge i det og la ned alle velsignelser i dets fang. Riket er altså av helt åndelig art, enda det omfatter menneskebarna på jorden.

Rikets grunnlov er Guds egen åpenbaring, hans sannhetsord. Styreformen er et enevelde uten noen grenser. Innbyggerne er alle adelsmenn, adlet av kongen selv da de ble tatt opp i riket. Og enda mer: De er alle konger og prester for Gud (Åp 1,6).

Men finnes det da ingen underordnede, ingen tjenere? Jo, en herlig tjenerskare! Usynlige himmelske ånder «sendes ut til tjeneste for deres skyld som skal arve frelse» (Hebr 1,14). Etter ordre fra høyeste hold skal de bære rikets sanne barn «på hendene, så du ikke skal støte din fot på noen stein» (Sal 91,12). Å, i sannhet et herlig rike!

I kapittel 25 taler profeten Jesaja om dette riket når han sier: «Herren, hærskarenes Gud, skal på dette fjellet gjøre et gjestebud for alle folk, et gjestebud med fete retter, et gjestebud med gammel vin – med fete, margfulle retter og med klaret, gammel vin. På dette fjellet skal han tilintetgjøre det sløret som tilslører alle folkene, og det dekket som dekker alle hedningefolkene. Han skal oppsluke døden for evig. Og Herren Herren skal tørke tårene av alle ansikter. Sitt folks vanære skal han ta bort fra hele jorden. For Herren har talt. På den tiden skal de si: Se, der er vår Gud, ham som vi ventet på, at han skulle frelse oss. Dette er Herren som vi ventet på. La oss fryde og glede oss i hans frelse» (Jes 25,6–9).

Det er det samme riket som blir framstilt i evangeliet som bryllupet for kongens sønn og det store gjestebudet (Matt 22,2; Luk 14,16). Dette riket er forgården til herlighetens rike i himmelen. Her blir vi gjort «skikket til å få del i de helliges arv i lyset» (Kol 1,12). Alle som skal få gå inn i herlighetens rike, må først fostres og oppdras her nede til å bli skikkede borgere av himmelen.

I dette riket er hele den hellige treenighet virksom. Allerede før verdens grunnvoll ble lagt, var planen for dette riket fastsatt, og kongen som skulle herske over det, var utvalgt. Faderen bærer og opprettholder alt ved sin evige guddomsmakt. Sønnen gjenløser den falne slekten fra fordervelsen med sitt eget blod. Som slektens stedfortreder og representant utsteder han i sitt evangelium et skjøte til alle.

Den Hellige Ånd går omkring fra hjerte til hjerte for å kalle og samle så mange som mulig til riket. Han er leder for det åndelige presteskapet, som er satt til å «forkynne hans storhet» (1 Pet 2,9), og han er den Ånd som leder alt riket tar seg til. Å, et herlig rike!

Kristi rike har en stor framtid, rik på løfter. Den surdeigen som med dette riket er lagt ned i slekten vår, skal fortsette å virke til hele deigen er gjennomsyret (Matt 13,33). Og det som ikke tar surdeigens art, skal til slutt bli renset ut som unyttig. «Verden forgår og dens lyst» (1 Joh 2,17), men Herrens ord – og med Ordet Kristi rike – blir til evig tid.

«Fremmede skal bygge dine murer, og deres konger skal tjene deg … Dine porter skal holdes åpne hele tiden, verken dag eller natt skal de lukkes, så

folkenes gods må bli ført inn til deg … For det folk og det rike som ikke vil tjene deg, skal gå til grunne … Sønner av dem som har plaget deg, skal komme og bøye seg for deg. Alle de som har foraktet deg, skal kaste seg ned for dine føtter. De skal kalle deg Herrens by, Israels Helliges Sion» (Jes 60,10–14).

2.

La oss få betrakte kongen i dette riket.

I dagens evangelium nekter ikke Jesus for at han er konge. Men for å gjøre klart hva slags kongedømme han har, sier han: «Til dette er jeg født, og til dette er jeg kommet til verden, at jeg skal vitne for sannheten.»

Allerede David så denne kongen i Ånden da han sa: «Herren sa til min Herre: Sett deg ved min høyre hånd, til jeg får lagt dine fiender til skammel for dine føtter!» (Sal 110,1). Og Paulus sier at «i Jesu navn skal hvert kne bøye seg, deres som er i himmelen og på jorden og under jorden, og hver tunge skal bekjenne at Jesus Kristus er Herre, til Gud Faders ære» (Fil 2,10–11). Også de som ikke vil, må likevel til slutt bøye seg, om så med gråt og tenners gnissel.

Han har kjøpt sin kongelige krone dyrt med sitt eget blod – sin rett og makt til å herske over dere, til frelse og salighet for sjelene deres. Han har ofret sitt liv for å vinne tilbake opprørske, frafalne undersåtter. Han lever ikke av sine undersåtter; det er undersåttene som lever av ham. «Herredømmet er på hans skulder» (Jes 9,6). «Han bærer alle ting ved sin krafts ord» (Hebr 1,3). De troende har alt i ham: liv, rettferdighet, lys og styrke.

Da han var ferdig med sitt store forsoningsverk, gav han sin kongelige ordre med disse ordene, som er så herlige for fattige syndere: «Meg er gitt all makt i himmel og på jord! Gå derfor ut …» og forkynn evangeliet (Matt 28,18–19). Å, for en kilde til fryd og salighet som aldri tømmes! Min bror, min blodsfrende, er blitt min konge! Min slektning er opphøyet på majestetens trone og sitter der med all makt i himmelen og på jorden. Gud være evig lovet!

Fatt mot, du redde synderhjerte! Din konge der oppe på tronen har det samme sinnelaget i dag som da han lot sin røst lyde over Judeas fjell og gjennom Galileas daler. Han er prøvd i skrøpelighet og lidelser for å kunne komme deg til hjelp når du blir fristet (Hebr 2,18; 4,15). Ved siden av sin guddomsherlighet har han et ømt, medlidende menneskehjerte, et hjerte som brenner av kjærlighet til deg.

Tenk: Denne din slektning, denne din bror, kjøtt av ditt kjøtt og blod av ditt blod, har nå all makt i himmelen og på jorden! Og hvordan vil han bruke denne makten? Jo, hør hvilken ordre han gir sine sendebud etter at han har vunnet makten: «Gå ut i all verden og forkynn evangeliet for all skapningen!» (Mark 16,15).

Det er som om han sier: Jeg har nå vunnet meg rett til menneskene. Jeg har kjøpt fangene fri fra rettferdighetens dom med en dyr løsepenge. Jeg har bortført fangenskapet, og jeg fører fangene bort og gir dem livets evige gaver (Ef 4,8). Gå ut, mine vitner, kledd med min høye fullmakt, og forkynn det glade budskapet for all skapningen – fred for dem som er langt borte, og for dem som er nær (Ef 2,17). Si dem at skilleveggen er revet ned (Ef 2,14), og at skyldbrevet er naglet fast til forbannelsens tre (Kol 2,14).

Se, mine venner, er ikke dette en velsignet konge? Må ikke Jerusalems datter fryde seg når han kommer til henne (Sak 9,9)? Må ikke klippebyen i det brusende havet føle seg trygg og lykkelig med en slik konge midt iblant seg?

Gud har fullendt ham som vår frelses høvding gjennom lidelser, da han førte mange barn til herlighet (Hebr 2,10). Gud har «opphøyet ham ved sin høyre hånd til høvding og frelser, for å gi Israel omvendelse og syndenes forlatelse» (Apg 5,31). Han er altså kledd i kongelig verdighet for at han med guddomsmakt kan hjelpe oss elendige. Alle hans opphøyde egenskaper står til vår tjeneste og skal brukes til vår frelse.

3.

Men la oss nå se oss om etter denne kongens undersåtter.

I evangeliet vårt sier han: «Hver den som er av sannheten, hører min røst.» Den stakkars Pilatus var ikke en av kongens undersåtter. Det var heller ikke den fanatiske skaren som tørstet etter hans blod, hvor mye de enn innbilte seg at de var Guds folk på jorden. De som hører hans røst, er hans rette undersåtter. Han, sannhetens konge, sier selv: «Dere skal kjenne sannheten, og sannheten skal frigjøre dere» (Joh 8,32).

Å, hvor mange stakkars bedratte sjeler vandrer ikke som fremmede for sannhetens frigjørende makt! Her har vi for det første denne verdens vise, som ler foraktelig av korsets dårskap. Om dem sier Herren: «Jordens konger reiser seg, og fyrster rådslår sammen mot Herren og mot hans salvede: La oss sprenge deres bånd og kaste deres rep av oss!» (Sal 2,2–3).

De som er konger og fyrster i åndens verden, og som går i spissen for det store toget av tidens mer dannede og opplyste folk – å, hvor foraktelig og overmodig peker de ikke finger av sannhetens konge og hans lille flokk! Og hvor iherdig arbeider de ikke for å rive i stykker sannhetens bånd og rep, som deres ulykkelige ofre ennå til dels kan være bundet med – så de helt viljeløst skal danse etter deres pipe!

Men «han som troner i himmelen, ler. Herren spotter dem. Så taler han til dem i sin vrede, i sin store harme forferder han dem: Det er jo jeg som har innsatt min konge på Sion, mitt hellige berg» (Sal 2,4–6).

Og vender vi blikket fra disse verdens vise til de store massene av vanlige folk, hvilken sørgelig oppdagelse må vi ikke gjøre også der! Også der modnes frafallet fra sannheten med forferdelig fart. Hvordan ser det vel ikke ut i de store byene våre?

Disse ordene fra Herren beskriver godt hvordan de stakkars frafalne tenker: «Fåfengt er det å tjene Gud! Hva vinning har det gitt oss at vi har aktet på hans bud, at vi gikk i botsdrakt for Herrens, hærskarenes Guds skyld? Nå vil vi prise de overmodige lykkelige! Ikke bare går det dem vel, disse som gjør det onde, men de frister Gud og slipper likevel fri» (Mal 3,14–15).

Men hvor mye denne verdens vise enn arbeider for å slite i stykker Herrens bånd, og hvor forferdelig de store massene enn hyler i kor: «Fåfengt er det å tjene Gud!» – så skal det likevel en gang bli åpenbart at Jesus er Herrens salvede konge på Sions berg. Og de må nok finne seg i å bli stilt fram for hans domstol. Da, om

ikke før, skal nådestolen som han har reist i sitt eget blod, lyse i herlighet. Men akk – de foraktet den, og nå er det for sent.

Men når vi unntar verdens hovmodige fornektere og de store likegyldige massene, da er vel alle de andre kongens folk? Alle som er opptatt av gudsfrykt, som har høye tanker om nådemidlene, går i kirken og til alters og er med i kristelig barmhjertighetsarbeid – de må vel stå under Fredsfyrstens banner? De må vel høre til hans kongerike, hans levende menighet på jorden?

Akk, gid det var slik! Men kongen selv taler så underlig at også vi får engstelige anelser om en del av dem. Om noen som han selv kaller «rikets barn», sier han at de til slutt skal «kastes ut i mørket utenfor» (Matt 8,12).

Og når han framstiller sitt rike i bildet av et stort gjestebud, sier han ikke bare at det gikk ille med de store skarene som hadde foraktet innbydelsen. Nei, merk deg: Blant dem som var kommet til gjestebudet og satt til bords, var det én – det vil si en hel flokk – som fikk hender og føtter bundet og ble kastet ut «i mørket utenfor»! (Matt 22,13).

Den samme fryktelige sannheten kommer fram i disse ordene: «Hver grein på meg som ikke bærer frukt, tar han bort» – de blir kastet på ilden og brenner (Joh 15,2.6). Tenk – greiner på meg! Og han sier at på den dagen skal mange komme og gå i rette med ham over hans dom og si: «Herre, Herre! har vi ikke profetert i ditt navn, drevet ut onde ånder i ditt navn og gjort mange kraftige gjerninger i ditt navn?» Men han skal si til dem: «Jeg har aldri kjent dere. Vik bort fra meg» (Matt 7,22–23).

Det finnes åndelige medvandrere som kan synes så fromme og oppriktige at vi ikke makter å skille dem ut – men som mangler livet i Guds Sønn. De er uforstandige jomfruer, som vandrer sammen med de kristne for å møte brudgommen, men som mangler olje i lampene sine – og derfor blir evig utestengt fra bryllupssalen (Matt 25,1–12).

Men da spør dere urolig: Hvilke kjennetegn har kongens ekte og sanne undersåtter? Be om Åndens lys, min venn, så skal vi prøve å beskrive Herrens folk litt nærmere.

I evangeliet hører vi hans egne ord: «Hver den som er av sannheten, hører min røst.» Sannhetens røst har trengt inn i deres indre og åpenbart fordervelsen i naturen deres, så de er kommet i nød for syndene sine. De er ikke født med en rett erkjennelse av sin tilstand. Det er Guds gode Ånd som har opplyst dem med sannhetens lys, og de har fått nåde til å bøye seg i støvet og ta dommen fra Guds hellige lov over seg.

Som bortkomne sønner og døtre er de kommet til seg selv og har fått «våkne opp av sin rus i djevelens snare, han som de er fanget av, så de må gjøre hans vilje» (2 Tim 2,26). Og de fortsetter å bekjenne: «I meg, det er i mitt kjød, bor ikke noe godt» (Rom 7,18). De ligner ikke dem som Frelseren sier om: «Lyset er kommet til verden, og menneskene elsket mørket fremfor lyset» (Joh 3,19). Guds barn elsker lyset. De ønsker inderlig at det må gjennomtrenge dem med strålene sine og avsløre hver skjult spire til falskhet og hykleri.

Men sannhetens røst har åpenbart noe enda viktigere for kongens sanne undersåtter, noe som egentlig først har gjort dem til lykkelige kongsbarn

på jorden. De har hørt og fått øye på evangeliets hemmelighet, den frie, ufortjente nåden i Kristus Jesus. «Rettferdighetens sol» med «legedom under sine vinger» (Mal 4,2) har skint inn i sjelene deres og fylt dem med fred og glede i Den Hellige Ånd.

I troen ser de nå på seg selv som Guds elskede. De ser seg innhyllet i den skinnende silken som er Kristi rettferdighet, og kongen selv bryter ut: «Alt er vakkert ved deg, min kjæreste. Det er ikke noen lyte på deg» (Høys 4,7).

Mefiboset var en stakkars krøpling, lam i begge føttene. Likevel ble han i sin tid tatt opp i kong Davids hus. Det skjedde bare fordi David ville «gjøre Guds miskunnhet» mot ham for sin venn Jonatans skyld (2 Sam 9,1–3). Mefiboset var Jonatans sønn, og David kunne se vennens kjære trekk i ansiktet hans.

Slik er også du, min bror og søster, blitt tatt opp i Guds hus. Du får sitte ved Herrens bord for hans skyld som var Faderens elskede. Du får sitte der på tross av dine usle, lamme ben. Gid bare den elskedes kjære trekk må speile seg riktig tydelig i ansiktet ditt!

Alle kongens barn er seg levende bevisst at de lever av kongelig nåde og barmhjertighet, og at de får nyte «alt som tjener til liv og gudsfrykt» (2 Pet 1,3) for en annens regning.

I én forstand består Kristi rike bare av elendige, usle stakkarer, som stadig må dras med den sørgelige arven de har fra sin første stamfar. Men i en annen forstand består dette riket av bare hellige. Solen låner sin glans til alt den skinner på, og det er egentlig solens skjønnhet vi ser i blomstenes og engenes prakt. Slik er det også den strålende herligheten til Jesus, vår dyrebare Frelser, som pryder og smykker bruden, hans menighet på jorden, og gjør henne yndig i Guds og englenes øyne.

Derfor sier også profeten til Sions datter: «Herrens herlighet går opp over deg» (Jes 60,1). Den går opp og lyser over deg i Ordet og kler deg i den rette herlighetsdrakten som Lammets utvalgte.

Kongens sanne undersåtter har også andre kjennetegn. Apostelen Johannes nevner kjærligheten til brødrene som et slikt ufeilbarlig tegn: «Hver den som elsker Faderen, elsker også den som er født av ham» (1 Joh 5,1). «Vi vet at vi er gått over fra døden til livet, fordi vi elsker brødrene. Den som ikke elsker, blir i døden» (1 Joh 3,14).

Videre sier han: «Hver den som er født av Gud, gjør ikke synd, fordi Guds sæd blir i ham» (1 Joh 3,9). Han gjør ikke synd, men lider under synden. Vi kan jo egentlig heller ikke si at vi gjør sykdom når vi plages av en eller annen lidelse, men vi kan lide forferdelig av den.

Når en kristen er så ulykkelig at han faller i synd, da er det som når en faller i ilden eller i vannet: Der kan en ikke bli liggende; en må sette inn alle krefter for å bli reddet. Slik må nok også alle sanne Guds barn gripe seg selv i mye synd og elendighet. Men dette er deres største lidelse og deres største plage, og derfor må de stadig søke nåde og hjelp hos sin trofaste forbarmer.

Måtte vi da alle få begynne det nye kirkeåret med å gi vår velsignede Frelser og konge hyllingskysset. Måtte vi for hver dag som går, se opp til ham og trofast

følge med i striden der hans banner vaier. Og måtte vi få flere og flere med oss i det toget som drar fram mot evig seier. Amen.

2. søndag i advent: La hoftene være ombundet og lampene brennende

> «La hoftene være ombundet og lampene brennende! Og vær dere som folk som venter på sin herre når han vender hjem fra bryllupet, for at de kan åpne for ham straks han kommer og banker på. Salige er de tjenere som Herren finner våkne når han kommer! Sannelig sier jeg dere: Han skal binde opp om seg og la dem gå til bords og selv komme og tjene dem. Og om han kommer i den annen eller tredje vakt og finner det slik – salige er de! Men dette skal dere vite: Dersom husbonden visste i hvilken time tyven kom, da ville han ikke la ham bryte inn i huset sitt. Vær da også dere rede! For Menneskesønnen kommer i den time dere ikke tenker» (Luk 12,35–40).

«For tiden er kommet da dommen skal begynne med Guds hus. Men begynner den med oss, hvordan skal det da ende med dem som ikke vil tro Guds evangelium? Og er det med nød og neppe den rettferdige blir frelst, hvordan skal det da gå med den ugudelige og synderen?» (1 Pet 4,17–18).

Når det lir mot slutten av denne verdensordningen, skal fryktelige dommer gå over folkene, etter Herrens ord. I sin uendelige barmhjertighet er Herren langmodig mot dem som forakter nåden. Han holder hevnens sverd tilbake og venter på at de skal omvende seg. Men frafallet viser seg allerede med kraft, og av Guds ord ser vi at vi i denne siste, onde tid har forferdelige ting i vente.

Tunge, mørke uværsskyer viser seg på kirkens himmel i den siste tid. Opprøret mot Gud og hans salvede tar mer og mer overhånd. Til slutt skal det, slik Herren selv har sagt på forhånd, samle seg til et hovedslag under Antikrists ledelse. Men da skal også Herrens dommer bryte løs med grufulle redsler over sannhetens fiender.

Men den dommen som skal begynne med Guds hus, er de lidelsene og trengslene som skal komme over menigheten i den siste, onde tid. Det er en dom, en prøvelsens og lutringens ild, som Herren lar komme over menigheten for å vekke den opp av den åndelige søvnigheten og trøttheten som har grepet den – særlig når det lir mot tiden for Herrens gjenkomst.

De fredelige, rolige dagene har ikke vært gode for Herrens menighet. Den har begynt å slumre inn mens brudgommen drøyer. Men ropet lyder allerede: «Se, brudgommen kommer! Gå ham i møte!» (Matt 25,6). Å, om vi kunne våkne opp

og gjøre lampene våre i stand! Kanskje tiden er nærmere enn vi aner, da Herrens vekkende, rensende og tuktende dom skal bryte løs over menigheten.

Føler du ikke, bror og søster, at noe slikt må til? Føler du ikke at du er omgitt av en giftig, bedøvende og søvndyssende luft? Og merker du ikke, både på deg selv og rundt deg, hvilken fryktelig innflytelse tidsånden har også på Guds menighet? Jo, du merker det. Du sukker tungt under trykket av et hemmelighetsfullt onde som er i ferd med å kvele alt åndelig liv.

Mange Guds barn over hele jorden føler det tungt, og fra alle kanter, fra alle kirkelige leirer, lyder ropet som aldri før: Våkn opp, se, brudgommen kommer! Gjør lampene i stand og gå ham i møte! Å, måtte vi våkne, kjære brødre og søstre! Måtte vi bli ikledd kraft fra det høye, så vi kan «gjøre motstand på den onde dag» (Ef 6,13).

Snart bryter dommen for alvor løs over Guds hus. Hører du ikke våpenbraket fra fiendenes leir? De kvesser våpnene sine for å begynne den siste, redselsfulle utryddelseskrigen mot Herren og hans hellige. Måtte vi også kvesse våre! Herren hjelpe oss til det ved sin evige barmhjertighet!

Spør du engstelig og bekymret: Hvordan skal jeg unngå den dommen som i den siste, onde tid «skal begynne med Guds hus»? Da tør jeg ikke forsikre deg om at du på noen måte kan slippe unna den lutrende smerten i den siste, onde tid. Men én ting tør jeg forsikre deg om: Tar du Frelserens ord i dagens evangelium til hjertet, skal du under alt som møter deg, hvile i Guds barmhjertige hånd. Og du skal erfare at han holder ord når han sier at han vil gjemme deg «i sin hytte på den onde dag» (Sal 27,5).

Herren kommer igjen, kjære brødre og søstre. Han sier selv: «Se, jeg kommer snart» (Åp 22,12). Men i tiden like før hans gjenkomst skal det ikke se særlig lyst og trivelig ut i verden. Opprøret mot Gud skal utvikle seg mer og mer, og frafallet fra sannheten skal bli forferdelig.

Heller ikke i Herrens menighet vil det se lyst ut. Det er da himlenes rike blir lignet med ti jomfruer, fem kloke og fem uforstandige, som alle slumrer inn like før herren deres kommer, og som blir vekket av ropet. Da kommer han over mange som en snare, som en tyv om natten. Og da kommer redslene «som veer over en kvinne som skal føde» (1 Tess 5,3).

Når Peter taler om at «Herrens dag skal komme som en tyv, og da skal himlene forgå med veldig brak, og himmellegemene skal komme i brann og gå i oppløsning», spør han: «Da nå alt dette går i oppløsning, hvor nødvendig er det da at dere ferdes i hellighet og gudsfrykt, mens dere venter på at Guds dag skal komme, og fremskynder den» (2 Pet 3,10–12).

De kristne kan tenke seg Herrens komme på litt forskjellige måter. Men hvordan de enn tenker seg det, gjelder det å lytte til disse ordene fra apostelen: Vi skal leve for Herren i hellig årvåkenhet, og vi skal vente og lengte etter at han kommer.

Det er nettopp dette Frelseren innskjerper i dagens evangelium når han formaner oss: «La hoftene være ombundet og lampene brennende!»

Bildet Frelseren bruker her, er tydelig. Husbonden er borte i et bryllupsmåltid, og tjenerne hans som er hjemme, skal være klare til å ta imot ham når han

vender tilbake i en av nattetimene. De skal ha hoftene ombundet og lampene brennende.

Når tjeneren i Østen skulle løpe fort, gjøre et arbeid eller varte opp ved bordet, måtte han binde opp de lange klærne sine med et belte, så de ikke skulle hindre ham mens han løp eller tjente. Med dette bildet vil Frelseren innskjerpe for oss hvor nødvendig det er alltid å stå åndelig rustet, rede og klare til å gjøre hans vilje og ta imot ham når han kommer.

Beltet gir fasthet og holdning – noe Herrens stridsmenn har stor bruk for i denne siste, onde tid.

I Efeserbrevet 6, der apostelen taler om den åndelige rustningen, sier han: «Stå da ombundet med sannhetens belte om livet» (Ef 6,14). Sannheten er altså beltet. Og hva det er som skal bindes opp, forstår vi av 1 Pet 1,13, der det står: «Bind derfor opp om dere, om deres sinn, vær edrue.» Det er altså sinnet som skal bindes opp med sannheten. Sannheten skal være et belte om sinnet vårt, så det ikke får flagre ut for alle vinder.

Hvor mye er det ikke som i disse siste, onde tider frir til de kristnes sinn! Det er farene i de siste tider Frelseren taler om i Luk 21,34, når han sier: «Men ta dere i vare, så ikke deres hjerte tynges av rus og svir og timelige bekymringer, så den dagen skulle komme uventet over dere som en snare. For den skal komme over alle dem som bor over hele jorden» (Luk 21,34–35).

Å, hvor mye er det ikke i vår tid som vil gjøre oss sanselige og utadvendte! Verdens fyrste forstår mesterlig å stille ut varene sine, og han kjenner godt til driftene og tilbøyelighetene i vår stakkars natur. Får nå sinnet vårt flagre løst omkring for alle vinder, da vil den åndelige kraften vår dunste bort. Vi mister den fastheten og holdningen vi skulle ha som Herrens tjenere. Vi blir udugelige og ute av stand til virkelig å ofre oss for ham, og vi mister all fred og glede i Herren.

Da Israel i gammel tid skulle ete påskelammet, gav Herren denne forskriften: «På denne måten skal dere ete det: Med belte om livet, med sko på føttene og med stav i hånden. Og dere skal ete det i hast» (2 Mos 12,11). Det lå en dyp mening i denne forskriften. Israel skulle se på seg selv som utlendinger, som pilegrimer og reisende her nede. Kanaan, deres rette hjemland, «hvilens land», vinket til dem i det fjerne. Så lenge de var i ørkenen, kunne de ikke unne seg verken rast eller ro.

Å, om Israel hadde spent sannhetens belte fast om livet! Om Herrens barmhjertighet og nådige vilje hadde fått herske over sinnet deres og bundet dem til Herren i hellig lydighet – å, for underfulle erfaringer av Guds makt og hjelp skulle de ikke ha gjort under ørkenvandringen! Og med hvilken frimodighet skulle de ikke ha fulgt paktens ark gjennom Jordans vann inn i landet som fløt med melk og honning! Men de forherdet seg.

Men det er ikke så lett å ha makt over sitt sinn, sier du.

Vårt hjerte er vel ringe,
men står ei til å tvinge
og ei til lydighet bringe,
det går den vei det vil.

Det er sant, kjære venn. Sinnet ditt flagrer som de lange klærne for alle vinder, så lenge du ikke har fått sannhetens belte godt spent fast.

«Ja,» sier du, «jeg prøver å tvinge sinnet mitt ved å holde Guds alvorlige formaninger og trusler fram for meg selv. Jeg prøver å se mine plikter som kristen klart for øynene – men akk, jeg glemmer så lett.»

Min venn, jeg er redd du tar feil. Du mener visst at det er sinnet ditt som skal holde fast på sannheten – i stedet for at det er sannheten som skal holde fast på sinnet. Det er sannheten som er beltet.

«Sannheten?» sier du. «Jeg prøver jo å holde Guds vilje fram for meg selv – og Guds trusler mot dem som bryter den.»

Men hør: Det er ikke trusler og formaninger som makter å holde sinnet sammen. Det som skal ha makt over sinnet og holde det sammen som et belte, må være noe som er oss kjært, godt og dyrebart. Elsker du et menneske, da flyr sinnet av seg selv til det, så lykkelig og utvungent.

Er Mammon hjertets avgud for deg, kan du nok være dømt i samvittigheten for det. Du kan streve og arbeide med sinnet ditt for å få det i en annen retning – men det hviler likevel i Mammons favntak. Og slik er det med alle de syndene en holder kjær.

Den sannheten som skal duge som belte om sinnet ditt, må være en kjær og salig sannhet for deg. Lovens krav i samvittigheten – du skal og du skal ikke – duger ikke som belte. Nei, men det kjære evangeliet, denne «Guds kraft til frelse» (Rom 1,16), som lar oss erfare at «glede i Herren er deres styrke» (Neh 8,10) – se, det er beltet! Derfor står det at Guds fred skal «bevare deres hjerter og deres tanker i Kristus Jesus» (Fil 4,7).

Når vi blir formant til å spenne dette beltet om oss, er meningen at vi skal stå i et nært og inderlig forhold til sannheten, leve i sannhetens lys og i sannhetens kraft. Videre blir vi formant til å

ha lampene brennende.

Tjenerne måtte ikke slokke lyset eller la det brenne dårlig. Herren deres skulle ikke finne dem i tusmørke eller i søvne.

Guds barn har den store og ærefulle oppgaven å være verdens lys. Solen, det store lyset i naturens rike, sender sine varmende stråler vidt omkring, sprer mørket og vekker liv og bevegelse. Slik skal også Kristi menighet og hver enkelt kristen lyse. Med de strålene av sannhet de kaster tilbake fra «rettferdighetens sol», skal de vekke åndelig liv og bevegelse rundt seg.

Det står om Johannes at han var «det brennende og skinnende lyset» (Joh 5,35). Men av naturen har vi ikke noe lys i oss selv. Derfor kan vi aldri kalles selvlysende, unntatt i dårlig betydning, som ynkelige fariseere som lyser med sitt eget falske skinn. Skal vi bli lys, må vi selv bli opplyst av «rettferdighetens sol» som har «legedom under sine vinger» (Mal 4,2).

Når Frelseren sier: «La lampene være brennende», mener han nok ikke først og fremst at vi skal lyse for omgivelsene våre i hele vårt liv og vesen. Det mener han sikkert også, men med lampene tenker han nok fremfor alt på det indre lyset.

Om det taler han også i Luk 11,35: «Se da til at lyset i deg ikke er mørke!», og i Matt 6,23: «Er nå selve lyset i deg mørke, hvor dypt blir da mørket!» Og i 2 Kor 4,6 står det: «For Gud, som bød at lys skulle skinne fram i mørket, han har også latt lyset skinne i våre hjerter, for at kunnskapen om Guds herlighet i Jesu Kristi åsyn skal lyse fram.»

Dette er ord å merke seg. Mange forveksler kunnskap med lys. Men en kan ha svært stor kunnskap om åndelige ting og likevel ikke i sannhet være åndelig opplyst. En kan ha kunnskap om Kristi herlighet og tilsynelatende kunne vitne og lyse for andre. Men det er bare et kaldt månelys, så lenge ikke det sanne lyset har skint inn i hjertene og opplyst kunnskapen. Det blir ikke et brennende lys, et slikt lys som stråler ut fra en persons indre når «morgenstjernen går opp i deres hjerter», som Peter sier (2 Pet 1,19).

Se derfor til, kjære bror og søster, at lyset i deg ikke er mørke! For da blir mørket forferdelig. Da kan den åndelige opplysningen du innbiller deg å ha, bli et tykt bind for øynene dine. Da går du der bedratt i åndelig innbilskhet, fremmed for det virkelige livet i Gud – dobbelt blind.

Se til at lyset ditt brenner! Du vet hvordan det var med de to disiplene som gikk sammen på veien til Emmaus. Det rugde et fælt mørke over dem så lenge de gikk der med sine egne fornuftsgrublerier. Men da den ukjente mannen begynte å tale med dem og «åpnet Skriftene» for dem, begynte hjertene deres å brenne (Luk 24,32).

Når Den Hellige Ånd får forklare Kristus for sjelen, da begynner det å brenne og bli lyst der inne. Da blir vi «brennende i ånden» (Rom 12,11), og først da blir vi i sannhet lysets barn. Det lyset vi da stråler ut i vår bekjennelse og i hele vårt ytre vesen, er i sannhet Kristi lys. Derfor, kjære venn: «Stå opp, bli lys! For ditt lys kommer, og Herrens herlighet går opp over deg» (Jes 60,1).

Og hvordan arbeider ikke Herren med oss for å gjøre oss til brennende og skinnende lys i denne verden! I Jes 62,1 sier Herren: «For Sions skyld vil jeg ikke tie, og for Jerusalems skyld vil jeg ikke være stille, før hennes rettferdighet går fram som en stråleglans, og hennes frelse som et brennende bluss.»

Merk deg: Jeg vil ikke tie og ikke være stille, sier han. Det betyr: Jeg vil tale og virke til jeg når dette herlige målet, at Sions «rettferdighet går fram som en stråleglans, og hennes frelse som et brennende bluss».

Når Frelseren i dagens evangelium formaner sine barn til å la lampene være brennende, venter han ikke at vi selv skal kunne holde den indre livsilden frisk. Nei, som vi så ovenfor, sier Herren at han ikke vil tie, ikke være stille, før han når dette: at vår rettferdighet går fram som en stråleglans, og vår frelse som et brennende bluss. Han vil tale og virke, og på den måten vil han gjøre oss brennende og skinnende.

Og det er rettferdigheten i Kristus, brødre, som skal gå fram som en stråleglans. Er sjelen riktig innlemmet i den, skal den lyse ut fra hjertet, for «med hjertet tror en til rettferdighet». Og da skal vi også «med munnen bekjenne til frelse» (Rom 10,10). Frelsen skal brenne som et bluss.

Å, måtte da Herren få tale og virke i hjertene våre, så dette kunne skje! Å, måtte vi være oppmerksomme når Herren taler, og måtte vi være stille når han virker!

Skal vi i sannhet være skinnende lys, må vi også, som Johannes, være brennende lys. Den Hellige Ånd må få holde erkjennelsens liv der inne friskt og levende og stadig helle olje på ilden. La oss ikke glemme at det er menighetens tilstand i den siste, onde tid som blir skildret for oss i lignelsen om de fem kloke og de fem uforstandige jomfruene. «De slumret alle inn og sov» (Matt 25,5). Og det like før brudgommen kom!

Når en lampe holder på å slokne, hva er da som regel grunnen? Det er mangel på olje. Og mangler lampen olje, hjelper det ikke hvor mye en pusser og steller med den. Ved stadig å skru opp veken kan den nok blusse opp en stund, men det er straks over igjen – og da er det ikke oljen som brenner.

En slik lampe er et treffende bilde på tilstanden til mange i denne siste, onde tid. De føler seg åndelig matte og maktesløse. Det er mørkt, tomt, livløst og gledesløst der inne i hjertet. Samvittigheten dømmer. De speiler seg i Guds ord og i varme kristnes eksempel og finner at tilstanden umulig kan være riktig. «Lampene våre slokner,» sier de (Matt 25,8).

Hva gjør de nå for å hjelpe på tilstanden? Går de av sted for å kjøpe olje? Nei, de prøver med alle slags kunster å skru opp veken og holde den brennende. De arbeider for å få sine naturlige følelser til å flamme opp. De bruker Ordet, ber, synger og arbeider – alt for å få den «rykende veken» (Matt 12,20), sitt sloknende følelsesliv, til å blafre opp igjen. Men det nytter ikke. Etter hver slik kraftanstrengelse kjennes maktesløsheten og døden enda mer fryktelig.

Det gjelder visselig å be, bruke Guds ord og så videre. Men du må ha olje. Kjære sjel! Du må få olje av Ordet og bønnen. Men hva er så oljen? Kristus forklart for sjelen ved Den Hellige Ånd – det er oljen. Det indre lyset er Kristi lys i sjelen, når Ånden får forklare evangeliets hemmelighet der inne.

Med dette lyset følger Guds rike, som er «rettferdighet og fred og glede i Den Hellige Ånd» (Rom 14,17). I dette lyset ser vi oss salige for blodets regning – så salige og trygge at om vi hadde tusen liv, ville vi trygt våge dem alle på den frelsesgrunnen som Ånden avslører for sjelens øye.

Dette indre lyset stråler ut og gjør oss til verdens lys. Og jo mer olje det er der inne, desto bedre brenner lampene våre. Da lyser vi – ikke ved noe av vårt eget, men da er det Kristus som i sannhet er vårt lys.

Men når vi må kjenne at ilden ulmer så svakt under asken at vi mer ligner rykende veker enn brennende lys – og når vi stadig tar sats for å bli mer brennende i ånden, varmere og mer nidkjære, men hele tiden synker tilbake i den samme maktesløsheten – trenger ikke da den følelsen seg inn på oss at Gud må komme oss til hjelp på en eller annen måte?

Å, han kan komme på en måte vi minst aner. Dommen kan komme og bryte inn over Guds hus. Lidelse og nød kan komme som en vannflom. Høststormen kan begynne å riste trærne i vingården – og hvor mangt et gulnende løv vil ikke da falle av!

Måtte dommen få begynne der inne i samvittigheten! Måtte Herren få refse oss «til vårt gagn» (Hebr 12,10), «for at vi ikke skal bli fordømt sammen med verden» (1 Kor 11,32). Å, la oss skjelve for dette ordet fra Herrens munn: «Hva har du med … å ta min pakt i din munn? Du hater jo tukt og kaster mine ord bak deg» (Sal 50,16–17).

Brudgommen kommer! La oss våkne opp av slummeren og gjøre lampene våre i stand. Det ville i sannhet være fryktelig om han kom over oss som en snare.

Brødre! Det lir mot aften, og dagen helder.
Ropet det lyder: Se, Brudgommen kommer!
Prøv deg, o synder, det gjelder din sjel.
Er han din venn, eller er han din dommer?
Prøv deg, det gjelder ditt evige vel!
Troløse sjeler han kommer og dømmer,
egenrettferdige viser han bort.
Lunkne kristne som nåden forsømmer –
her er på tide at bedring blir gjort.

Salig er den tjeneren som Herren finner våken når han kommer. Men ve den tjeneren som ikke venter sin herre! Slik en tyv kommer uventet i nattens mørke, slik skal Herren komme over de åndelig sovende i en time de ikke aner. «Når de sier: Fred og ingen fare! – da kommer en brå undergang over dem. Den kommer som veer over en kvinne som skal føde, og de skal slett ikke slippe unna» (1 Tess 5,3).

Å, våkn opp, kjære sjel, mens det ennå er redning! I morgen kan det være for sent. Før morgendagen bryter fram, kan din uendelige evighetsdag ha begynt – og da …!

Men hvor herlige er ikke ordene om dem som Herren finner våkne når han kommer: «Sannelig sier jeg dere: Han skal binde opp om seg og la dem gå til bords og selv komme og tjene dem.»

I disse ordene – han skal tjene dem – sammenfatter Frelseren visselig all den herlighet og salighet som barna hans skal få nyte i hans rike. Han binder opp om seg og tjener dem. Å Gud, hva skal et fattig, syndig kryp si til dette!

Peter vek tilbake for den tjenesten Mesteren ville gjøre ham da han vasket disiplenes føtter. «Herre, vasker du mine føtter?» sa han (Joh 13,6). Men hva sier vel Peter i himmelen når Jesus tjener ham? Når den forherligede Forløseren, strålende i himmelsk glans, kommer og trykker seierskronen på hodet hans?

I sin yppersteprestlige bønn sier Frelseren: «Far, jeg vil» – merk deg, det er ikke noe han ber om, det er noe han absolutt vil – «Far, jeg vil at de som du har gitt meg, skal være hos meg der jeg er, for at de skal se min herlighet, som du har gitt meg, fordi du elsket meg før verdens grunnvoll ble lagt» (Joh 17,24).

Å, her er det rom for anelser! Den herligheten Jesus vil åpenbare for barna sine, må vel være en underfull herlighet. Og de skal vel ikke bare få se den, men også få del i selve herligheten. For i Åpenbaringen 3 sier han: «Den som seirer, ham vil jeg gi å sitte med meg på min trone, likesom jeg òg har seiret og har satt meg med min Far på hans trone» (Åp 3,21).

Men hva kan vi stakkarer si om dette? Hvilke forestillinger kan vi vel gjøre oss om himmelens salighet? Akk, måtte vi være blant dem som seirer i denne siste, onde tid!

Om dem sier Frelseren selv: «Den som seirer, ham vil jeg gi å ete av livets tre, som er i Guds Paradis!» (Åp 2,7). «Vær tro inntil døden, så vil jeg gi deg livets krone» (Åp 2,10).

«Den som seirer, ham vil jeg gi av den skjulte manna. Og jeg vil gi ham en hvit stein, og på steinen er et nytt navn skrevet som ingen kjenner uten den som får det» (Åp 2,17). «Den som seirer … jeg vil gi ham morgenstjernen» (Åp 2,26.28). «Den som seirer, ham vil jeg gjøre til en støtte i min Guds tempel, og han skal aldri mer gå ut derfra. Og jeg vil skrive på ham min Guds navn, og navnet på min Guds by – det nye Jerusalem, som kommer ned fra himmelen fra min Gud – og mitt eget navn, det nye» (Åp 3,12).

Vi aner ikke hva alle disse løftene til dem som seirer, bærer i seg. Guds Ånd bruker et opphøyet billedspråk for å framstille «det som intet øye har sett og intet øre hørt, og det som ikke kom opp i noe menneskes hjerte», det som Gud «har beredt for dem som elsker ham» (1 Kor 2,9). Å Gud, måtte vi seire!

Jesus, gi seier, at vilje og lengsel
kun i din vilje sin hvile attrår,
og at mitt hjerte i glede og trengsel
åpent for deg og oppofret deg står!
Lær meg å avdø fra lystene mine,
så jeg må leve og regnes blant dine!

Amen.

3. søndag i advent: Syndenødens makt og nådens makt

> «Sannelig sier jeg dere: Noen større enn døperen Johannes er ikke reist opp blant dem som er født av kvinner. Men den minste i himlenes rike er større enn han. Men fra døperen Johannes' dager til nå trenger de seg inn i himlenes rike med makt, og de som trenger seg inn, river det til seg. For alle profetene og loven, like til Johannes, profeterte. Og om dere vil ta imot det: Han er den Elia som skal komme. Den som har ører, han høre!» (Matt 11,11–15).

«Strid for å komme inn gjennom den trange døren! For mange, sier jeg dere, skal søke å komme inn og ikke være i stand til det» (Luk 13,24).

Mens Frelseren vandret «gjennom byer og landsbyer» (Luk 13,22), kom en gang en mann til ham med dette spørsmålet: «Herre, er det få som blir frelst?» Spørsmålet var alvorlig nok, men etter Frelserens svar å dømme var det kanskje ikke så alvorlig ment. Han som kan ransake menneskehjertene, gav det svaret som er sitert ovenfor, og det er like alvorlig som det er gripende.

Det er ikke usannsynlig at mannen hadde hørt Frelserens ord: «Trang er den porten, og smal er den veien som fører til livet, og få er de som finner den» (Matt 7,14). Av dette trakk han den nærliggende slutningen at det etter Frelserens mening ikke kunne være mange som blir frelst. Ordene hadde trolig gjort ham urolig og bekymret og satt fornuften hans i gang med mange slags dårlige spekulasjoner.

Frelseren gir ikke noe direkte svar på om det er mange eller få som blir frelst. Han leder i stedet mannens tanker inn på hans eget hjerteforhold, til alvorlig selvprøvelse, når han sier: «Strid for å komme inn gjennom den trange døren! For mange, sier jeg dere, skal søke å komme inn og ikke være i stand til det.»

Det er som om Frelseren ville si: Bekymre deg ikke for om det er mange eller få som blir frelst. Prøv heller deg selv alvorlig for Guds ansikt, om du er en av disse lykkelige. Jeg sier deg: Det er mange som søker, men som likevel aldri kommer gjennom den trange porten fordi de ikke strever alvorlig. Prøv deg derfor: Er det livets hovedsak for deg å få berge din arme, udødelige sjel?

Alle som vil komme inn på veien som fører til livet, må trenge seg gjennom en trang port. I denne porten må det skje en grundig avkledning. Det stolte, egenrettferdige og selvkloke menneskebarnet må virkelig ned på kne og bli

til intet. Den store, pukkelryggede kamelen må krympe sammen om den skal komme gjennom nåløyet.

Johannes-røsten må lyde kraftig ut i menneskeørkenen. Den må senke fjellene, heve dalene og jevne ut det knudrete (Luk 3,4–5), om det skal bli vei for herlighetens konge inn til et syndig menneskehjerte.

«Mange skal søke å komme inn og ikke være i stand til det.» Stans her, du søkende sjel! Stans her, du som mener at du er på livets vei! Å, det er mange som mener at de er himmelvandrere, og som likevel aldri har erfart hvor vanskelig den trange porten er. Det er slike som har hoppet over muren og inn på en egen gudfryktighetsvei – og de kommer til å bli evig bedratt.

Mange mener det er tidsnok å bekymre seg for dette i dødsstunden. Men «når munnen smak og mæle mister og mumler mot den mørke grav», da er det sannelig vanskelig å ta igjen det en har forsømt gjennom en lang nådetid.

Da den mektige dronning Elisabeth av England lå og kjempet med døden, ropte hun i fortvilelse: «Millioner for noen minutter nådetid!» Men ropet ble brutt av dødskampen. Herren hadde gitt henne en lang nådetid, men i den hadde hun forsømt det viktigste. Nå var hun, trass i krone og septer, fattigere og usslere enn den elendigste i hele sitt vidstrakte kongerike.

Her må alvor til, her må makt til, om en skal komme inn i himlenes rike, som har åpnet portene sine for oss i evangeliet.

«Alvor og makt – krever Gud slikt, da er jeg evig fortapt,» sier du kanskje. Stans litt, min venn, og lytt til Herrens ord som lyder til oss i dag! Lytt i bønn og med oppmerksomhet til hans tale, han som kan «føre de elendige til seier».

Med utgangspunkt i disse ordene av Frelseren vil vi tenke over hvilken makt som skal til for at synderen kan trenge seg inn i Guds rike. La oss da dvele ved:

1. Syndenødens makt. 2. Nådens makt.

«Denne talen om å trenge inn med makt lyder svært lite evangelisk,» sier du. Men, kjære venn, det er jo Frelserens egne ord, og da gjelder det for deg og meg å høre. Mange har kanskje laget seg et eget evangelium som ikke stemmer med disse ordene. Men tenk på at det ikke er etter det selvlagde evangeliet du skal dømmes på den store dagen, men etter Frelserens ord.

Jeg talte en gang over teksten: «Arbeid på deres frelse med frykt og beven» (Fil 2,12). En av tilhørerne mine løp på dør så snart han hørte teksten. Siden forklarte han at han gjorde det fordi han ikke kunne vente noen velsignelse av en slik tekst. Men den stod jo likevel også i denne mannens bibel!

Frelseren sier i teksten vår: «Men fra døperen Johannes' dager til nå trenger de seg inn i himlenes rike med makt, og de som trenger seg inn, river det til seg.» Ordene er tydelige og klare. De kan ikke bortforklares, og de stemmer vakkert overens med ordene vi begynte med: «Strid for å komme inn gjennom den trange døren!» Du vet hva det vil si å ta noe med vold, å rive noe til seg med makt.

Likevel undrer jeg meg ikke over at du stusser når du hører slike ord. Er du blitt opplyst av Guds Ånd om din egen tilstand og har litt kunnskap i Guds ord, må du jo bryte ut: Er jeg ikke av naturen åndelig død (Ef 2,1)? Er jeg ikke kjødelig, «solgt til trell under synden» (Rom 7,14)?

Er ikke hvert Adams barn i den ulykkelige stillingen at det ikke «tar imot det som hører Guds Ånd til» (1 Kor 2,14)? Og står det ikke fast at «kjødets attrå er fiendskap mot Gud» (Rom 8,7)? Hvordan kan da Frelseren si at et slikt menneske skal trenge seg inn i Guds rike med makt? Jeg håper du skal få lys over saken når vi ser nærmere på ordene hans.

I evangeliet vårt priser Frelseren døperen Johannes som den største av «dem som er født av kvinner». Men han legger til at den minste i himlenes rike er større enn han.

Johannes var en veldig omvendelsespredikant. I Elias ånd og kraft (Luk 1,17) forkynte han slik der ute i ørkenen at store skarer ble grepet av vitnesbyrdet hans. Han refset hykleriet og talte med stor myndighet om øksen som allerede ligger ved roten av trærne, så hvert tre som ikke bærer god frukt, skal hogges ned (Matt 3,10). Til fariseerne sa han: «Ormeyngel! Hvem lærte dere å flykte fra den kommende vrede? Så bær da frukt som er omvendelsen verdig» (Matt 3,7–8).

Med denne forkynnelsen skulle han rydde vei for herlighetens konge. Lovens skarpe, tveeggede sverd skulle «trenge igjennom … ledd og marg» og «dømme hjertets tanker og råd» (Hebr 4,12). Slik skulle synderhjertene komme i nød over sin tilstand og bli mottakelige for livets evangelium.

Ordet hans skulle vekke frelsestrang i arme synderhjerter og føre fram «bedrøvelsen etter Guds sinn», som «virker omvendelse til frelse, som ingen angrer» (2 Kor 7,10). For Johannes visste, slik alle Guds barn vet det, at en sjel som skal bli frelst, må komme inn under

syndenødens makt.

Skal Herren få berge deg, kjære sjel, må det bli alvor i din syndenød. Skal du komme inn på en annen kurs enn den livsskipet ditt ligger i av naturen, må Gud ved sin Ånd få blåse opp der inne i den lumre dødsstillheten.

Har du sett et skip som styrmannen strever med for å få det inn i en annen retning, men som likevel ikke kan «gå over stag» – gå over på en ny kurs – fordi det ikke har fart nok, ikke vind nok i seilene? Det seiler videre i den retningen det ligger. Er det brenninger og skjær foran, går det under. Styrmannen har ingen makt over det med roret.

Av og til ser det ut som han skal få det til å vende. Det dreier opp mot vinden, men når det kommer til et visst punkt, faller det av igjen og ligger i den gamle kursen. Dette kan være et bilde på mange menneskers åndelige tilstand. De er ikke fornøyd med retningen livsskipet deres har, og de føler seg ofte svært ulykkelige.

De merker Åndens påvirkning, de ber til Gud, hører hans ord og gjør gode forsetter – men det blir ingen omvendelse av det. Livsskipet deres vil ikke vende. Det er ikke vind nok, det er ikke fart nok i bevegelsen til at de kan gå over på en ny kurs.

Er det så Herren som har skylden? Vil ikke han sende en mektigere vind? Jo – akk, jo. Den Hellige Ånd er vinden som «blåser dit den vil», og vi hører den suse (Joh 3,8). Men Skriften taler om å gjøre Ånden sorg (Ef 4,30) og å utslokke Ånden (1 Tess 5,19). Det kan de gjøre som virkelig er omvendt, men også de som

står under den forekommende nådes dragning – og hvor mange, hvor mange er ikke det!

Og enda kan det hende at Herren får skylden: «Jeg kan jo ingenting, jeg duger ikke til noe. Når Gud ikke vil gjøre noe særskilt med meg, må jeg bli liggende her og drive med strømmen som et hjelpeløst vrak.»

Herren hjelpe deg, kjære sjel, du svever i stor fare! Den dødens havn du ligger i, har Satan selv laget. Han har bygd den rundt deg med misforståtte Guds ord. Det er sant at du av naturen er åndelig død, en Guds fiende, et vredens barn (Ef 2,3). Du har overhodet ingen makt til å få livsskipet ditt inn på en annen kurs – til å bruke vold mot himlenes rike.

Men Åndens vind har makt. Kan naturens vinder drive de veldige skipene over vannene, så har Guds Ånd større makt. Men si meg: Utslokker du Ånden? Står du Den Hellige Ånd imot, slik jødene gjorde? De kunne nok ha fått vind i seilene og kommet over i en ny retning – men de ville ikke. Kjære sjel, nå må det være slutt med all bløtaktig lefling. Hvordan forholder du deg til Guds Ånd?

Johannes-røsten har også lydt til deg. Den forekommende nådes vårvind har suset omkring sjelen din. Men akk, akk, du har lukket hagen i din sjel. Eller du har ikke brukt de midlene som den høyere makten griper inn i din avmakt med. Du har ikke brukt Guds ord. Du har ikke talt med Herren og inderlig bedt om hans hjelp.

Eller om du har brukt nådemidlene, så har du vært en av de utallige som hører Ordet, men glemmer å være dets gjørere (Jak 1,22). Derfor har heller ikke Åndens vind fått tak i seilene i din sjel. Bekymringen over tilstanden din er ikke blitt sterkere. Syndenøden har ikke fått noen makt i sjelen din.

Paulus skriver om hvordan hans alvorlige, refsende brev hadde virket på korinterne: «Se, hva det førte til at dere ble bedrøvet etter Guds sinn: iver …» (2 Kor 7,11). Og når samvittigheten våkner, blir det nok iver. Samvittigheten er en stormakt – men dessverre hos altfor mange en sovende makt. Å, om det ikke måtte vise seg å være for sent når denne stormakten våkner! Å, om det måtte skje mens blodkilden står åpen til rensing (Sak 13,1)!

Men kan syndenøden virkelig få slik makt at tilstanden blir uutholdelig? Ja. Se på de arme hedningene, som strever etter frelse bare ut fra det dunkle, naturlige lyset i samvittigheten. De kan underkaste seg de tyngste lidelser for å finne legedom for sjelen.

En av våre santalmisjonærer forteller om en hedning som vandret hundrevis av mil på såre føtter for å nå fram til fred. Gang på gang underkastet han seg de forferdeligste botsøvelser. Til slutt lot han seg henge opp i en vippestang med en stor jernkrok hektet inn i kroppen og lot seg svinge rundt i luften til han falt bevisstløs ned.

Det var en mann som strevde alvorlig etter det dunkle lyset han hadde – og han fant. Herren åpenbarte for ham på en underfull måte hvor det fantes legedom for sjelen hans. Hvorfor fikk den åndelige nøden hans slik makt? Fordi han var tro mot det lille, svake lysglimtet som ulmet der inne, og gjorde det han trodde måtte gjøres for å berge sjelen.

Se på Kornelius: Bønnene og almissene hans steg opp til Gud (Apg 10,4). Se hvilken frelsestrang som var modnet i sjelen hans! Se, min venn: Denne leflingen med overbevisningen, denne leflingen med Åndens stemme, denne utroskapen mot samvittigheten og mot påminnelsene gjennom Ordet – denne akkorderingen med sannheten – den utslokker Ånden. Da blir det ingen fart og ingen makt i frelsestrangen din.

Vi vet godt at Guds ord ikke krever en bestemt grad av syndenød. Men vi vet like sikkert at om sjelen skal søke redning, må syndenøden bli slik at den ikke gir oss noen ro i vår naturlige tilstand. Og bare den syndenøden som gjør at du trenger en hel, fri og full frelse i Kristus Jesus, har nådd sitt mål.

Når himlenes rike lider vold, er det likevel ikke den makten som åpenbarer seg i syndenøden og frelsestrangen, som bryter seg inn i riket. Men den må til for at et alvorlig rop om frelse skal kunne stige opp fra sjelen. Det må være syke som trenger lege (Matt 9,12). Bedrøvelsen etter Guds sinn må sluke verdens bedrøvelse.

Men skal vi bruke vold mot himlenes rike, skjer ikke det på noen måte ved syndenødens makt. Selve den virkelige inntrengningen i riket må skje ved

nådens makt.

Syndenødens makt fører sjelen i avmakt og fortvilelse, fordi den kler av oss den innbilte styrken i vår egenkjærlighet. Men ved nådens makt strømmer nye livskrefter inn i sjelen.

Det har vært spurt om det er synderen som griper nåden, eller nåden som griper synderen. Vi tror begge deler. Men nåden må først gripe synderen før synderen kan gripe nåden. «Du har dratt meg, og jeg har latt meg dra,» sier David.

La oss se på den bortkomne sønnen. Han var blitt ulykkelig over sin tilstand i det fremmede landet. Han led sult og kval, og ingen kunne hjelpe ham. Se, dette var syndenødens makt. Den lot ham ikke lenger ha ro i det fremmede landet eller finne tilfredsstillelse i grisemat.

Han tenkte på farshuset og holdt det ikke for utrolig at han kunne bli tatt imot som dagarbeider. Jeg vil stå opp og gå hjem, tenkte han. Så tenkte han ut hvor pent han skulle bekjenne synden sin, og hvor pent han skulle be om å bli trell. «Men da han ennå var langt borte, så hans far ham, og han fikk inderlig medynk med ham. Han løp ham i møte, falt ham om halsen og kysset ham» (Luk 15,20).

Hva kunne den bortkomne sønnen lese i farens løp, i de ømme blikkene, i favntaket og kysset? Kanskje dette: Jo, du blir nok tatt imot som dagarbeider? Nei, han leste seg til den salige vissheten at han skulle få være barn med én gang. Se, det var nåden som grep ham. Og vi kan være overbevist om at den arme stakkaren også grep sin barnerett med inderlig begeistring og ikke ville slippe den igjen for tusen verdener.

Når nåden begynner å gripe oss med sin makt, er vi sky og redde. «Trelldommens ånd», som fører til frykt (Rom 8,15), vil drive oss bort fra nådestolen. Fornuften regner ut at det på ingen måte går an å «tro så snart», og alle de egenrettferdige stemmer i. Men i evangeliet lyser den frie nådens sol ned på oss med de varme strålene fra Guds frie kjærlighet.

Ordene «Med evig kjærlighet har jeg elsket deg» (Jer 31,3) løfter de nedslåtte blikkene. De vekker mot og dristighet i sjelen til å trosse fornuft, følelse og djevel og bruke vold mot himlenes rike.

For en tid tilbake bodde en norsk bonde noen mil fra Chicago. Han sendte sin eneste sønn til byen med et stort lass korn, trukket av to kostbare hester. Sønnen kom i dårlig selskap, drakk og spilte til han hadde gjort ende på alt. Kornet og hestene var solgt, og der stod han som en ruinert, ulykkelig stakkar, anklaget av den oppvåknede samvittigheten.

Han våget seg ikke hjem. Skamfull, ulykkelig og uten fred drog han fra by til by, til han stanset i San Francisco. Syndenødens makt drev ham. Men hva tenkte faren? Da han hadde fått greie på alt i Chicago, sa han til sin hustru: «Jeg må ut og lete etter sønnen min. Jeg kan ikke leve en glad dag lenger om jeg ikke finner ham igjen.

Å, jeg kan så godt sette meg inn i hvordan han har det. Nå flykter han som en fredløs og aner ikke hvilken kjærlighet som lever i hjertene til hans sørgende foreldre. Å, kunne jeg nå ham med stemmen min, ville jeg si: Hva bryr jeg meg om hest og lass, når jeg bare kunne få deg igjen, min kjære sønn!»

Faren la ut på reise. Fra by til by fulgte han sporene etter den fredløse flyktningen. Han var en avholdt lekpredikant og ble bedt om å tale flere steder, og hver gang sluttet han med å tale om sin kjære sønn og legge fram hva han hadde i hjertet for ham.

Han fulgte sporene helt til San Francisco. Her ble han bedt om å tale for en del skandinaver. Han talte med gripende varme om Guds kjærlighet som leter. Ved slutten av talen brøt han ut i dyp smerte: «Jeg er ute på reise, mine venner. Jeg er ute og leter etter en kjær sønn som har forlatt farshuset. Be til Gud med meg om at jeg må få finne ham!

Og skulle du være i denne forsamlingen, min kjære sønn, så vil jeg rope til deg: Flykt ikke lenger fra din gamle far! Vi, dine arme foreldre, elsker deg med inderlig kjærlighet. Du skal ikke få høre et bebreidende ord, om du bare vil vende tilbake og gjøre oss lykkelige.»

Det var nådens og kjærlighetens sterke ord. Og nå skulle forsamlingen bli vitne til et syn som himmelens engler måtte glede seg over. Borte i en mørk krok under galleriet stod en ung mann og støttet seg mot en av pilarene. Overveldet av følelsene hulket han høyt.

Plutselig fikk han mot, forlot plassen sin og gikk med skjelvende skritt fram mot talerstolen. Faren kjente igjen sønnen sin, sprang ned til ham, omfavnet ham inderlig og sa: «Gud velsigne deg, min kjære John! Dette er den lykkeligste stunden i mitt liv.»

Kan en jordisk fars kjærlighet gå så langt og ha slik makt, hva makter da ikke det glade budskapet om Kristi kjærlighet når det får lyde inn i et arment synderhjerte! Først når det griper synderhjertet, lider himlenes rike vold, og sjelen trenger seg inn med makt.

Fra døperen Johannes' dager til denne dag har millioner av ulykkelige syndere ved denne nådens makt trengt seg inn i Guds rike, trass i alle hindringer både innenfra og utenfra.

Men hvordan er det med deg, min kjære tilhører? Er du kommet inn i dette riket? Har Den Hellige Ånd forstyrret freden din der ute i det fremmede landet og ført deg inn i Guds levende menighet på jorden?

Og er du en innbygger i dette riket – å, måtte du bli ikledd kraft fra det høye (Luk 24,49), så du kan være et virksomt mellombud mellom den himmelske Far og hans bortkomne barn på jorden! Amen.

4. søndag i advent: Den gamle striden

> «Etter dette gikk Jesus og disiplene hans til Judea-landet. Der ble han en tid sammen med dem og døpte. Men også Johannes døpte, i Ainon nær Salim, for det var mye vann der. Og folk kom dit for å bli døpt … Faderen elsker Sønnen, og alt har han gitt i hans hånd. Den som tror på Sønnen, har evig liv. Men den som ikke vil tro på Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede blir over ham» (Joh 3,22–36).

O Helligånd, o led oss du
når sannhets ord vi hører!
Du ene våre sjeler nu
til Brudgommen kan føre.
O steng hver farlig vei igjen
som ut i mørket ender,
o bær vår sjel til frelsen hen
på sterke nådehender!

I Jerusalem hadde Jesus hatt det minneverdige nattlige møtet med Nikodemus som vi leser om i Johannes 3. Etterpå drog han med disiplene sine ut på landet og ble der en tid for å lære og døpe – «enda Jesus selv ikke døpte, men disiplene hans» (Joh 4,2).

Der oppholdt også døperen Johannes seg. Den mektige botspredikanten hadde forlatt Betabara og var kommet til Ainon nær Salim, «for det var mye vann der. Og folk kom dit for å bli døpt.» Men så «ble det en trette mellom Johannes' disipler og en jøde om renselsen».

Trolig holdt jødene på at renselsen etter seremoniloven var den beste. Døperens disipler priste mesteren sin og mente at hans dåp gav en enda større renselse. Og trolig var det noen av Jesu disipler til stede som priste hans dåp som det herligste av alt.

Vi kan gjerne kalle dette «den gamle striden». Det er en strid som ennå gjentar seg midt i Kristi menighet. Det er strid mellom jøder, Johannes' disipler og virkelige kristne.

«Vi har da vel ikke jøder blant oss i Kristi menighet,» sier du kanskje. Å jo, det har vi! Vi har folk midt iblant oss som ennå står i et gammeltestamentlig forhold til Gud, enda frelsens dag er grytt.

I Hebr 9,7–10 taler apostelen om en helligdom som ennå var stengt. Bare ypperstepresten hadde adgang dit, når han gikk inn med blod for seg selv og for folkets forseelser. «Med dette gir Den Hellige Ånd til kjenne,» sier han, «at veien til helligdommen ennå ikke er blitt åpenbart så lenge det forreste teltet ennå står.»

Og videre sier han: «Dette er et bilde inntil den nåværende tid. I samsvar med dette blir det så båret fram både gaver og offer, som ikke makter å gjøre den som tjener Gud, fullkommen etter samvittigheten. Sammen med bud om mat og drikke og forskjellige renselsesbad er dette kjødelige forskrifter som er pålagt inntil den tid da alt skulle settes i rette skikk.»

Forhenget revnet ved Kristi død, og slik ble «en ny og levende vei» til helligdommen åpnet (Hebr 10,20). Det rette og eneste rensemiddelet, Kristi blod, hadde flytt. Likevel foretrakk de arme, forblindede jødene å holde på med seremonitjenesten sin, med offer og rensemidler. Men slike midler kunne aldri gjøre noen fullkommen etter de dype kravene fra en vakt samvittighet.

Har vi ikke ennå slike jøder blant oss, mine kjære? Slike som riktignok har et kristent navn og en gudstjeneste i kristen form, men som i hjerte og sinn ligner disse jødene? De ligner dem i dette: De er fornøyd når de kan utføre kristendommens ytre handlinger uten å trenge inn i dens vesen.

Som jødene stolte på omskjærelsen, stoler disse på dåpen. De lar seg konfirmere, går i kirken og til alters og tar del i visse ytre kristelige gjøremål. Når de gjør dette noenlunde punktlig, mener de at saken mellom dem og Gud må være i full orden.

Kan de så i tillegg, ved slutten av livet, få fram noen tårer, bekjenne at de er arme syndere som trenger nåde, og ta imot Herrens hellige nattverd i dødsstunden – ja, hvem vil da kreve mer? Er ikke en slik en god kristen?

Min venn, trass i alt dette kan Herrens ord om jødene brukes på deg: «Dere stivnakker og uomskårne på hjerter og ører! Dere står alltid Den Hellige Ånd imot – som deres fedre, så også dere!» (Apg 7,51).

Gud trenger ikke vår tjeneste. Derfor kom han ikke «for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv til en løsepenge» (Matt 20,28). Men du, kjære venn, som ennå står på et gammeltestamentlig standpunkt – du som holder på med offer og gaver i det forreste teltet og er fremmed for den salige betydningen av at forhenget revnet ved Jesu død – du har ikke tatt imot sjelen din som en gjenløst og salig skatt av Frelserens hånd. Du går ennå med syndene dine, trass i at du holder alle kristendommens ytre forskrifter.

Så har vi Johannes' disipler. De er riktignok kommet noe lenger enn de første, men har ennå ikke nådd fram til rensekilden i Lammets blod. Johannesrøsten har trengt inn i den sovende samvittigheten deres. De ser med forskrekkelse på de arme sjelene som har sin trøst og sin fred i et ytre formvesen.

De skjelver når de tenker på hvordan disse pyntelige, pene søndagskristne står i forhold til Gud. De tar seg sammen i en alvorlig kamp mot sine skjødesynder og taler først og sist om bot, syndenød og om å si fra seg verden. De holder seg i ørkenen, lytter til botspredikantens stemme og skjelver ved den.

Men de vil ikke la seg lede av fingeren hans når han peker på Kristus og sier: «Se der Guds lam!» (Joh 1,29). De vil for enhver pris slå seg ned hos Johannes og ha ham som fører. Og de forstår ikke at de med all sin erfaring av åndelig påvirkning ennå står på forberedelsens standpunkt.

Det er farlig å bli stående her. For skaffer en seg fred på dette stadiet ved å gå på akkord, blir en bare en bedratt fariseer og ikke en levende kristen.

Johannes forstod dette. Derfor gav han disiplene sine det rette svaret da de kom til ham og sa: «Rabbi, han som var hos deg på den andre siden av Jordan, han som du vitnet om, se, han døper, og alle kommer til ham.» De ville si: Med ditt vitnesbyrd har du vendt oppmerksomheten mot Jesus, og se nå frukten: Alle kommer til ham!

Men den ydmyke mannen svarte: «Et menneske kan ikke få noe, om det ikke blir gitt ham fra himmelen.» Det var som om han ville si: Jeg forstår nok at dere vil meg vel og gjerne vil ta meg for Messias. Men det være langt fra meg å ta imot en slik hyllest! Ingen annen kan ta seg denne æren enn han som er utvalgt til det av himmelen.

«Dere er selv mine vitner at jeg sa: Jeg er ikke Messias! men: Jeg er utsendt foran ham. Den som har bruden, han er brudgommen. Men brudgommens venn, som står og hører på ham, er full av glede over å høre brudgommens røst. Denne min glede er nå blitt fullkommen. Han skal vokse, jeg skal avta.»

Å, for et kjærlig vitnesbyrd! Jeg vil ikke være stor for dere på hans bekostning, vil han si. Jeg vil ikke binde hjertene deres til meg – det ville bare bli et ynkelig avguderi. Han alene er brudgommen. Jeg er brudgommens venn. Skulle jeg som brudgommens venn ville dele hans ære? Det være langt fra!

«Han skal vokse.» Han skal bli stor i deres øyne. Og når det skjer, vil jeg helt naturlig avta og bli i deres øyne det jeg virkelig er – rett og slett en tjener som setter sin ære i å få føre dere til ham, deres sjelers brudgom. Jeg har nok en tid vært en ledestjerne for dere, men nå gjelder det at «rettferdighetens sol» får gå opp, for den har «legedom under sine vinger» (Mal 4,2). Og etter hvert som den går opp, blir stjernen blek.

Å, om alle evangeliets budbærere lot det ligge dem like mye på hjertet som Johannes å lede sjelene bort fra seg selv og til Kristus! Ve oss om vi stjeler æren fra ham som har kjøpt bruden med sitt blod! Hver Herrens tjener, enten han er lek eller lærd, må be Gud om ydmykhet til å si: «Han skal vokse, jeg skal avta.» Han må skjelve ved den blotte tanken på å kunne røve sjelene fra deres rette Herre.

Det er lett å dra ubefestede sjeler til seg. For i sin svakhet er de alltid tilbøyelige til å feste seg ved redskapet med avguderisk kjærlighet – redskapet som Herren har brukt til å føre dem «fra mørke til lys og fra Satans makt til Gud» (Apg 26,18).

Hvor mye uforstandig, ja rett og slett dum og tåpelig lovprisning blir ikke de mer begavede Herrens vitner utsatt for! Lar de seg nå behage av slik offerrøyk fra det fordervede menneskehjertet og føler seg smigret av slik dum lovprisning, da raner de æren fra ham som har kjøpt sjelene med sitt blod. Og det kan gå så ulykkelig at de selv sammen med disse sjelene går evig fortapt.

En svensk prest forteller om en svært avgjort predikant som det stod stort ry av. Han ble kalt inn i evigheten ved en brå død. Samme time som han døde, viste han seg i en drøm for en av vennene sine, som hvilte etter middagen, og sa: «Det er ennå ikke en time siden jeg døde, og nå er jeg fordømt.» Vennen spurte skjelvende hvordan det var mulig. Han svarte: «Fordi jeg ikke gav Herren æren og førte sjelene til ham.»

Å, en kan ha vært en levende budbærer med et hjerte som en gang glødet av hellig nidkjærhet for Herrens ære, og likevel falle for hovmodsåndens giftige vindpust.

Hvor ofte må en ikke med sorg være vitne til at predikanter går syke av misunnelse mot hverandre, fordi den ene vinner mer tillit og tilslutning enn den andre! Den mindre begavede lider av misunnelse mot en annen som har større gaver og kan samle en større skare tilhørere.

Å, det er en synd som har voldt uendelig mye ondt i Guds menighet! Mistenkeliggjøring og baktalelse er dens onde frukt. Og hva skal tilhørerne tenke når Herrens vitner snakker ille om hverandre? Satan utnytter dette onde frøet til det ytterste, og det eter om seg som kreft i menigheten.

Hvor lett kan ikke også en Herrens tjener falle hen i selvforgudelse når han erfarer velsignelse i arbeidet sitt? Noe slikt rørte seg nok i disiplenes hjerter da de kom tilbake fra sin første misjonsreise og begeistret fortalte Jesus: «Herre, til og med de onde åndene adlyder oss i ditt navn!»

Han forstod sykdommen og brukte en skarp medisin: «Jeg så Satan falle ned fra himmelen som et lyn.» Det var som om han ville si: Jeg var vitne til at en helligere skapning enn dere falt fra Gud ved åndelig hovmod og selvforgudelse. «Gled dere ikke over dette at åndene er dere lydige! Gled dere heller over at navnene deres er innskrevet i himmelen!» (Luk 10,17–20).

Å, han så en farlig gift under disse fine ordene: «Til og med de onde åndene adlyder oss i ditt navn.» Og han så at gleden som lyste ut av øynene deres da de fortalte om arbeidet sitt, mye mer var en frukt av kjødet enn av Ånden – en glede i syndig selvopphøyelse. Derfor sier han: Jeg var vitne til djevelens fall. Vokt dere for det fine, hemmelighetsfulle åndelige hovmodet!

Hvor mye tilslørt hovmod skjuler seg ikke under slik tale som: «Det og det er en frukt av mitt arbeid.» «Han eller hun er mitt åndelige barn.» «Den gjerningen fikk jeg nåde til å utføre» og så videre.

«Det er en av dine omvendte,» sa en spotter til John Fletcher og pekte på en full mann som lå i rennesteinen. Fletcher svarte: «Ja, jeg kan forstå at det er jeg som har omvendt ham. For hadde Vårherre omvendt ham, hadde han ikke ligget der.» Å, Gud hjelpe oss, arme predikanter, for de omvendte våre! De er i sannhet å beklage, og likevel kan det hende det finnes flere av dem enn vi aner.

Johannes sier at det er brudgommen som har bruden. Å, hvor ærefullt å være Jesu brud! Den troende menigheten og hver enkelt kristen er en Jesu brud, som han i sin evige kjærlighet har trolovet seg med. Men prøv deg nå, min kjære venn, om han har deg!

Brudgommen din spør ikke om han har din aktelse og din tjeneste. Nei, han spør etter deg. Har han ikke deg selv, bryr han seg ikke det minste om alt det andre.

Hør hvilken underlig bønn han, brudgommen, har lagt i munnen din: «Forlat all misgjerning og ta til takke med meg, så vil jeg betale deg mine leppers okser» (Hos 14,3).[1] «Ta til takke med meg» – slik skal den sjelen be som vil bli Kristi brud. Siden kommer offergavene, som en frukt av inderlig gjenkjærlighet.

Og hør hva brudgommen svarer på den bønnen han selv har lagt i munnen på bruden: «Jeg vil elske dem frivillig, for min vrede har vendt seg fra dem» (Hos 14,5).[2] Å, for en kilde til usigelig trøst at han elsker oss frivillig! Det var ikke noen skjønnhet eller elskverdighet hos oss som vakte hans kjærlighet. Nei, da han utvalgte oss, så han oss ligge nedtrampet i vårt eget blod (Esek 16,6). La oss da synge:

Vel har du valgt en fattig brud,
men valget var jo fritt.
Jeg er nå kledd i kongeskrud,
for se, alt ditt er mitt.

Ja, brudgommen vil selv ha bruden. Og selv om hun er fager i hans brudeskrud, er hun nok ikke for god for ham. Hennes skjønnhet varer jo bare så lenge hun er ikledd brudeskrudet og stråles på av hans kjærlighet. Deler hun hjertet sitt, er hun straks en ynkelig skjøge.

Hør hva apostelen sier om hvordan forholdet må være: «Derfor skal mannen forlate sin far og sin mor og holde seg til sin hustru, og de to skal være ett kjød. Dette mysteriet er stort – jeg taler her om Kristus og menigheten» (Ef 5,31–32).

Å, salige mysterium! Om denne vår kongelige brudgom synger David så fagert i Salme 45: «Du er den fagreste av alle menneskenes barn, nåde er utgytt på dine lepper … Av myrra og aloë og kassia dufter hele din kledning … Kongedøtre er blant dine utvalgte, dronningen står ved din høyre hånd i gull fra Ofir. Hør, datter! Gi akt og vend ditt øre til: Glem ditt folk og din fars hus, og la kongen ha sin lyst i din skjønnhet» (Sal 45,3.9–12).

Og hva sier brudgommen om bruden sin? «Du har vunnet mitt hjerte, min søster, min brud! … Hvor fager din kjærlighet er, min søster, min brud! Hvor mye bedre er ikke din kjærlighet enn vin. Og duften av dine salver er bedre enn alle velluktende urter … En lukket hage er min søster, min brud – et avstengt oppkomme, en forseglet kilde» (Høys 4,9–12).

Av disse vitnesbyrdene kan vi forstå hvordan det rette forholdet mellom Kristus og bruden hans skal være. Bruden priser brudgommen for hans fagerhet og for all den nåde som er utgytt på hans lepper. Hele hans kledning dufter av myrra, aloë og kassia. Alle hans løfter, hans dyrebare evangelium – det er klærne han vandrer omkring i blant syndere på jorden. Disse klærne har en herlig duft for bruden.

Og slik bruden priser brudgommen sin, priser han også henne og taler om hennes duft. Men hva er det hos bruden som kan dufte så herlig? Alt det som

[1] NB: «Forlat all misgjerning og ta imot det gode vi kan yte – så skal vi gi deg våre leppers offergaver!»
[2] NB: «Jeg vil elske dem av hjertet, for min vrede har vendt seg fra dem.»

brudgommen ved sin kjærlighet har fått virke i henne, har en herlig duft. Tillit, kjærlighet, selvfornektelse, et ydmykt sinn, barmhjertighet, langmodighet – det er navn på noen av de fagre, velluktende rosene som vokser i brudens hage.

Han roser henne fordi hun er som en lukket hage, et avstengt oppkomme, en forseglet kilde. Hun er bare til for ham. Hun deler ikke hjertet sitt med noen annen. Han er hennes alt i alle. Når forholdet er slik, kan en si at brudgommen har bruden helt.

Og da vokser brudgommen, mens alle hans skrøpelige redskaper, slik som Johannes, synker sammen til sin sanne betydning. Da er det slutt med dette sørgelige avguderiet, denne menneskeforgudelsen, denne løpingen og rendingen etter personer og gaver.

Den edruelige bruden vet at alt kjød er gress (Jes 40,6), og at det beste som kan sies om et Herrens vitne på jorden, er at han er brudgommens venn. Ut fra dette vennskapet med brudgommen bedømmer bruden alt. I sin kjærlighet til ham er hun så ømfintlig at hun straks føler en viss avsky for alt som vil fram og gjøre seg til på hans bekostning.

Hun har et fint øre for brudgommens røst. Hun krever at alle basuner som skal gi lyd om ham, må gi tydelig lyd (1 Kor 14,8), så det ikke skal gå som det gikk med galaterne: Kristus mistet sin skikkelse hos dem (jf. Gal 4,19).

Johannes setter seg selv ned til sitt sanne verd og viser hvilken uhyre forskjell det var mellom ham og Kristus, når han fortsetter: «Han som kommer ovenfra, er over alle. Den som er av jorden, er jordisk og taler av jorden. Han som kommer fra himmelen, er over alle.» Trass i mitt høye kall er jeg likevel ikke annet enn en ussel jordklump, vil han si. Jeg er ikke satt over noen. Han som er fra himmelen, er over alle.

Så legger han til i bedrøvet tone: «Han vitner om det han har sett og hørt, og ingen tar imot hans vitnesbyrd.» «Han kom til sitt eget, og hans egne tok ikke imot ham» (Joh 1,11). Sammenlignet med skarene som strømmet ut i ørkenen for å høre Johannes og tok imot vitnesbyrdet hans, var det svært få som tok imot det Jesus hadde å forkynne.

Går det ikke ofte slik ennå i dag? En gripende Johannes-røst kan samle store skarer om seg, mens bare svært få kommer fra Johannes til Jesus. Store skarer står under den forekommende nådes dragning. Men akk, hvor få bryter igjennom til et fullt liv i troen på Guds Sønn!

Men om disse få sier Johannes: «Den som har tatt imot hans vitnesbyrd, har stadfestet at Gud er sanndru. For han som Gud har utsendt» – til å være sjelens brudgom – «taler Guds ord. For Gud gir ikke Ånden etter mål.» Ånden setter seglet på livsfellesskapet med brudgommen. Og dette livsfellesskapet bygger ikke på syner eller tomme drømmer, men på Guds ord, og kjernen i det ordet er Jesus selv.

Så slutter Johannes med å si: «Faderen elsker Sønnen, og alt har han gitt i hans hånd. Den som tror på Sønnen, har evig liv. Men den som ikke vil tro på Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede blir over ham.»

Dette er den urokkelige grunnloven i Guds rike. Faderen har lagt alt i Sønnens hånd. Derfor vil vårt forhold til Sønnen avgjøre vår evige skjebne. Tror vi på Sønnen, har vi det evige liv i og med Sønnen.

Men tror vi ikke på Sønnen, som Gud har gitt den falne verden til frelse, da må vi si farvel til alt håp om frelse og salighet. Og vi må huske at når vi står nådens Ånd imot, han som vil dra oss til Sønnen, hoper vi opp vrede over oss selv «til vredens dag, den dagen når Guds rettferdige dom skal bli åpenbart» (Rom 2,5). Gud i sin nåde bevare oss alle fra det!

Brudgommen kommer, kjære venner! Om noen dager skal vi feire hans fødselsfest og høre engleskarer lovsynge hans navn på jorden. Å, måtte også våre harper bli stemt til lovsang! Måtte han finne et leie i krybberommet i våre arme hjerter!

Å, hør salmistens begeistrede oppfordring, kjære sjeler: «Gjør portene høye og dørene vide, så herlighetens konge kan dra inn!» (jf. Sal 24,7). Amen.

1. juledag: I dag er det født dere en frelser

> «Og det skjedde i de dager at det gikk ut et bud fra keiser Augustus at all verden skulle skrives inn i manntall … I dag er det født dere en frelser, som er Messias, Herren – i Davids by. Og dette skal dere ha til tegn: Dere skal finne et barn som er svøpt og ligger i en krybbe. Og med ett var det sammen med engelen en himmelsk hærskare, som lovpriste Gud og sa: Ære være Gud i det høyeste, og fred på jorden, i mennesker Guds velbehag» (Luk 2,1–14).

Å, er det sant at himlens Gud
min blodsfrende er vorden,
for meg å kåre til sin brud –
meg arme kryp på jorden?
Å, er det sant, da juble glad,
du fangne Sions datter!
I ånden dra til Davids stad,
oppsamle himlens skatter!

Ja, er det virkelig sant at Jesus er min bror? Er det virkelig sant at han er min slektning og blodsfrende – han som ble født i stallen i Betlehem, og som nå sitter ved Faderens høyre hånd i det høye? Er det sant, da har vi arme støvormer på jorden grunn til å føle oss uendelig lykkelige, tross all nød og elendighet.

Er Guds enbårne Sønn, han som er født av Faderen fra evighet, også blitt en virkelig menneskesønn, da må det være for å knytte jorden til himmelen og gjøre stakkars falne menneskebarn til lykkelige Guds barn igjen.

Om vi bare trodde denne sannheten! Ja, hva ville følgen bli? I øynene til den arme verden, som ligger i det onde, ville vi nok bli noen stakkars dårer. Men lykkelige ville vi bli – uendelig lykkelige. Vi ville bli grepet av himmelsk hjemlengsel og lengte etter snart å stå ansikt til ansikt med ham som heter Under – vår Immanuel.

Å, hvor måtte ikke den arme jorden juble over en slik gave fra himmelen! Men jubler den? Jublet det arme, forkrøplede Israel, det folket han ville forberede frelsens under blant? Å nei! Massene var likegyldige, og de fleste av dem som befattet seg med det åndelige, ble forbitret på ham.

Og hvordan har det gått med de slektene som nå i over atten hundre år har båret hans navn? Hvordan har det egentlig vært med hjertets hyllest? Hva slags

sinnelag drev de mange tusener som toget mot Jerusalem for å rive graven hans ut av de vantros hender? Å, jeg gleder meg til å se skarer av disse omtåkede ildsjelene for Lammets trone. Og jeg gleder meg visselig også til å møte store skarer av andre kristne som i middelalderens mørke nådde fram til livet i Gud. Men jeg skjelver ved tanken på de store massene med kristennavn og hedningesinn.

Og hvordan ser det nå ut i den såkalte kristne verden, i disse tusener av hjem med julelys og julejubel? Mang en oppriktig lovsang blander seg visselig med englenes og stiger opp til himmelen som en herlig røkelse. Men å, hvordan ser det ut i det store og hele?

Svaret finner vi i Davids andre salme: «Jordens konger reiser seg, og fyrster rådslår sammen mot Herren og mot hans salvede: La oss sprenge deres bånd og kaste deres rep av oss!» (Sal 2,2–3). De fleste såkalte kristne ser i kristendommen bare ynkelige tvangsbånd og slavelenker, som de av all makt og i gudløst raseri prøver å rive seg løs fra. De har verken hjerte eller øre for englesangens yndige jubeltoner: «I dag er det født dere en frelser.»

Det var ikke rom «i herberget» da han kom. Og det er vel ikke mange som har rom for ham i hjertet i dag heller. Utenfor byen, i en usel stalls trange krybbe, fant han sitt første leie. Og «utenfor leiren», blant dem som vil «bære hans vanære» (Hebr 13,13), finner han sitt kjære hvilested den dag i dag.

«Det var ikke rom for dem i herberget.»

Hvordan er det med deg, kjære leser? Har du rom for Herren Jesus i ditt hjerte? Han sier jo selv at han vil bo «hos den som er knust og nedbøyd i ånden, for å gjøre levende de nedbøydes ånd» (Jes 57,15). Er verden og det som er i verden, kjært for deg? Er sjelen din opptatt av å sørge for det jordiske? Er du en trell under mammon, under ditt hjertes hovmod og egenkjærlighet, under verdens lyst, som skal forgå (1 Joh 2,15–17)? Å, da har du ikke rom for Jesus i ditt hjerte.

Du kan nok ha rom for Jesus i hodet, i teoriene og begrepene dine. Du kan nok også dyrke ham i det ytre, holde deg nær til ham med munnen og ære ham med leppene (Matt 15,8). Men noe rom for ham i hjertet har du ikke før du er blitt en av «de fattige i ånden» (Matt 5,3).

Det er hos de elendige Jesus finner rom i hjertet. Han har selv skapt sjelen slik at det er et rom for ham der inne. Men dette rommet står tomt så lenge han ikke er blitt hjertets skatt. Dette tomrommet kjenner du også, min kjære venn, hvis du ikke har tatt imot Jesus.

Egentlig er det følelsen av denne tomheten som jager deg rundt som en fredløs blant de jordiske tingene for å finne noe å fylle tomheten med. Men jeg kan forsikre deg om at du aldri får fred før han får komme inn i det herberget han selv har gjort i stand for seg.

Gjeterne der ute på Betlehemsmarkene var nok slike elendige som ventet på «Israels trøst» (Luk 2,25). Hvor underlig! Den himmelske herolden velger ut disse fattige gjeterne til å være de første som får høre om «en stor glede – en glede for alt folket». Og himmelens hærskarer verdiger disse ringe folkene et besøk og stemmer i en herlig jubelsang for dem.

Sannelig, vår kjære Gud vender opp ned på alle ting her i verden. Hvorfor gjaldt ikke dette besøket yppersteprestene og tidens toneangivende åndelige ledere? Å, han visste at det ikke var rom for ham hos dem.

Mens disse fattige gjeterne holder nattevakt over flokken sin, innhyllet i nattens mørke, står plutselig en strålende, herlig skikkelse foran dem. «Herrens herlighet lyste om dem. Og de ble meget forferdet.» Men frykten går snart over i salig undring, for engelen sier: «For se, jeg forkynner dere en stor glede – en glede for alt folket. I dag er det født dere en frelser.»

En stor glede – ja, lovet være Gud! Julebudskapet har brakt stor glede til den arme jorden. Når profeten Jesaja spår om denne herlige hendelsen, bryter han ut: «Du gjorde gleden stor. De gleder seg for ditt åsyn, slik en gleder seg om høsten, slik en jubler når de deler hærfang. For åket som tynget det, og stokken på dets skulder, driverens stav, har du brutt i stykker, som på Midians dag» (Jes 9,3–4).[1]

Gud har gjort i stand en stor glede for oss alle, for engelen sa at den skulle være «en glede for alt folket». Men hvorfor er det da så få som gleder seg? Svar: Fordi det er så få som kjenner til «åket som tynget», «stokken på skulderen» og «driverens stav».

Disse uttrykkene er hentet fra trellearbeidet, og de betegner det ulykkelige slaveriet under synden og under loven. Vi er «kjødelige, solgt til trell under synden» (Rom 7,14). Vårt «kjøds attrå er fiendskap mot Gud» (Rom 8,7). Men ikke alle av oss er ulykkelige som syndens treller, selv om syndens trelldom kan være hard og forferdelig nok.

Virkelig ulykkelige blir vi først når lovens stokk begynner å piske skuldrene våre, når den vekker samvittigheten vår og truer oss med evig fortapelse. Virkelig ulykkelige blir vi først når Moses er etter oss med driverstaven sin overalt, og vi må kjenne vår avmakt og at vi er bundet av synden i alt. Å, da kommer vi under en tung byrde. Synden blir oss en byrde som vi ikke får hvile for verken dag eller natt, og som truer med å trykke oss rett ned i helvete.

Tenk hvor stor gleden må bli når en blir befridd fra alt dette! Da går dette Herrens ord i oppfyllelse: «Da Herren lot Sions fanger vende tilbake, var vi som drømmende. Da fyltes vår munn med latter, vår tunge med jubel» (Sal 126,1–2). Og det blir ikke bare stor glede. Det blir også nye hjerter og et nytt sinn som tjener Herren med villig ånd. En liten fortelling kan belyse dette.

Før slaveriet var avskaffet i Amerika, og mennesker ennå ble solgt som kveg, hendte det en gang at sønnen til en rik slaveeier besøkte et slavemarked i sørstatene. Blant de ulykkelige stakkarene som skulle selges som en hvilken som helst vare, så han en kvinne som var mer ulykkelig enn alle de andre. Hun kunne knapt holde seg oppreist. Fortvilelsen stod malt i ansiktet hennes, og hun stirret med redsel på den mannen hun trodde skulle bli hennes nye herre.

Den unge mannen ble rørt over kvinnens nød. Han begynte å forhandle med eieren hennes, ble enig om prisen og betalte hele beløpet. Så gikk han bort til kvinnen, rakte henne kjøpebrevet og sa: «Nå trenger du ikke være ulykkelig lenger. Du er kjøpt fri. Se, her er frihetsbrevet ditt.»

[1] NB begynner v. 3 slik: «Det folket som du før ikke ga stor glede, lar du bli tallrikt.»

Kvinnen stirret opp i øynene til den unge mannen og sa en mengde uforståelige ting. Budskapet var altfor gledelig til å være sant, syntes hun. Men da hun endelig fattet hva den unge mannens edle handling betydde, ble hun helt ute av seg av glede. «Massa,» sa hun, «er det sant – er det sant?» «Ja,» svarte han, «det er sant. Du er fri. Gå nå dit du vil.» Men hun foldet hendene, kastet seg bedende ned for føttene hans og ropte: «La meg få være Massas tjenestepike hele mitt liv! Mitt hjerte tilhører Massa. Jeg vil gå med Massa.»

En tid etter kom en misjonær på reise til den unge mannens hjem og så en hel del slaver som arbeidet med bomull. Blant de svarte, som for det meste så ulykkelige ut, fikk han øye på en kvinne som nynnet på en sang og virket så lykkelig. Han spurte den unge mannen hvorfor denne kvinnen var så mye lykkeligere enn de andre. «Kanskje trellearbeidet har forvirret forstanden hennes,» tenkte han. «Jeg skal si Dem hemmeligheten,» svarte den unge mannen. «Denne kvinnen er fri. Derfor er hun så lykkelig.»

Var ikke denne kvinnens glede stor? Å, om julebudskapet kunne bringe deg, kjære leser, den samme frigjøringens glede! Det gledelige budskapet gjelder alt folket, og altså også deg. «Et barn er oss født, en sønn er oss gitt. Herredømmet er på hans skulder» (Jes 9,6). Han er født for å være din og min «frelses høvding» (Hebr 2,10).

Å, for en underlig fyrste og et underlig herredømme! Han bærer herredømmet på sin skulder. Som en øm mor bærer sitt hjelpeløse barn, slik vil han bære deg, og det gjør han med glede. «Når han har funnet den, legger han den på skuldrene sine og gleder seg» (Luk 15,5).

En gang hørte jeg en bekymret sjel klage sin nød for en gammel, erfaren Herrens tjener. Hun kom med alle slags om og men, mens han viste henne til nådestolen, som er reist i Lammets blod. Da han hadde prøvd å stenge alle egenrettferdighetens smutthull for henne, brøt hun fortvilet ut: «Hvordan skal jeg da bære meg at?» Den gamle mannen svarte: «Kjære venn, du skal ikke bære deg at – du skal bæres. Jesus vil ta både deg og bekymringene dine, slik som du er akkurat nå.»

Ja, det er saken. Vi holder på og bærer oss at, snart på den ene måten og snart på den andre, etter vår arme fornuft og vårt svikefulle hjertes råd. Men Herren gjør kort prosess. Han tar oss på skuldrene sine og bærer oss hjem med glede. Den bortkomne sønnen gikk også og grublet mye på hvordan han skulle te seg. Men faren overrasket ham, falt ham om halsen og kysset bort alle trelldomstankene hans.

«I dag er det født dere en frelser.» Å, la oss bytte ut ordet «dere» med «meg»: I dag er det født meg en frelser!

Og la oss si til ham: Er du en virkelig frelser, har du «makt på jorden til å forlate synder» (Mark 2,10), da skal du fra i dag av være min Jesus. Jeg er en virkelig synder. Jeg vil overgi meg til deg med alle mine bekymringer. Du skal være min sjels lege, og du skal være min eneste rådgiver i alt som møter meg i livet. Du skal være mitt lys i verdens mørke, og du skal bære min sjel gjennom dødsskyggens dal.

Straks engelen hadde båret fram det gledelige budskapet, så gjeterne seg omringet av en «himmelsk hærskare», som lovpriste Gud og sa: «Ære være Gud i det høyeste, og fred på jorden, i mennesker Guds velbehag.»

«Den himmelske hærskaren har holdt seg taus til engelen har talt ut. Men når det er skjedd, lar den tre basunstøt lyde i den stille natten. Det første gjelder Gud Fader i himmelen, som æren tilkommer fordi han har sendt sin Sønn til verden. Det andre gjelder Guds Sønn, som stifter fred mellom Gud og menneskene og forsoner verden med Gud. Det tredje gjelder Gud Den Hellige Ånd, som gjør menneskene velbehagelige for Gud i Kristus ved at han gir dem del i Kristi fortjeneste og kler dem i hans rettferdighet» (Münkel).

Ære være Gud i det høyeste.

De himmelske hærskarene gir Gud æren for det store frelsens under. Det var allerede besluttet i evighetens råd og forberedt gjennom den gamle pakts husholdning, og nå endelig, i tidens fylde, kom det fram i lyset i det underfulle barnet i krybben. Gud skal ha æren, han som har elsket den falne verden så høyt at han gav sin enbårne Sønn.

Men i disse ordene ligger det visselig også noe mer. De himmelske hærskarene, som gløder av hellig iver for Guds ære, hadde med sorg vært vitne til at han ble alt annet enn æret av sine fornemste skapninger på jorden. Nå, mente de, skulle Gud komme til sin ære. Det underfulle barnet skulle løfte menneskeheten opp av syndens avmakt og danne en hærskare av begeistrede vitner på jorden, et folk som skulle «møte villig fram på hans veldes dag» (Sal 110,3).

Gud skulle likevel bli æret i menneskenaturen – først og fremst i ham som hele guddommens fylde bodde legemlig i (Kol 2,9), og så til sist i den skaren som ingen kan telle, av alle slags slekter, folk og tungemål. De «har vasket sine kapper og gjort dem hvite i Lammets blod» (Åp 7,14). Og når de står ved målet for alle Guds kjærlighetsgjerninger, bryter de ut: «Frelsen tilhører vår Gud, han som sitter på tronen, og Lammet» (Åp 7,10).

Og du som har fått øye på dette frelsens under – ærer du din Gud? Er du et levende «Kristi brev» (2 Kor 3,3) der verden kan lese om Guds nåde, vilje og makt til å frelse syndere? Er du verdens lys og jordens salt (Matt 5,13–14) i den lille kretsen du er satt i?

Og menigheten sett under ett, Jesu brud på jorden – har brudgommen ære av sin brud? Å, må vi ikke holde hånden for øynene av dyp skam når vi ser på oss selv og på menigheten i det hele?

Måtte ikke verden fristes til å le av oss om vi skulle bryte ut: «Vi har vårt hjemland i himmelen» (Fil 3,20), «Alt makter jeg i ham som gjør meg sterk» (Fil 4,13), «I alt viser vi oss som Guds tjenere» (2 Kor 6,4), «For meg er det å leve Kristus, og å dø en vinning» (Fil 1,21)? Alt dette kommer altfor dårlig til syne i vårt liv og vår ferd.

Og menigheten i det store og hele – hvor splittet og sønderrevet er den ikke i partier! Hvor mye kjødelig strid river og sliter ikke i de innerste livsnervene dens! Å, bruden har nok altfor god grunn til å bryte ut: «Sort er jeg, dere Jerusalems døtre» (Høys 1,5).

Likevel, Gud skje lov, her sitter mang en «due i klippens kløfter» som er yndig i Herrens øyne, og som han kan si om: «Hvor vakker du er, min kjæreste» (Høys 1,15) … «La meg se din skikkelse, la meg høre din røst! For din røst er blid og din skikkelse er fager» (Høys 2,14). Av slike sjeler har Herren ære. Men å, han har også mange vanartede barn. På grunn av dem «blir Guds navn spottet blant hedningene» (Rom 2,24).

Fred på jorden.

Fred mellom Gud og menneskene, fred i menneskets indre og fred mellom menneskene innbyrdes – det skulle bli frukten av at Fredsfyrsten kom i kjødet. Han skulle bryte ned skilleveggen (Ef 2,14) som synden hadde reist mellom Gud og mennesket. Han skulle oppfylle rettferdighetens krav, ta bort «skyldbrevet mot oss … det som gikk oss imot», og nagle det fast til forbannelsens tre (Kol 2,14). Og så skulle han la sine budbærere rope ut: Gud er kommet i kjødet og er blitt forlikt med dere. «Vi ber i Kristi sted: La dere forlike med Gud!» (2 Kor 5,20).

Englehærskarene på Betlehemsmarkene – for et jublende varsel de er om en slik forlikelse mellom himmelen og jorden, mellom Gud og synderen! Nå er himmelstigen reist, og englene stiger opp og ned over Menneskesønnen (Joh 1,51).

Nå kan det også bli fred i sønderrevne synderhjerter. For fredsbasunen lyder til alle elendige: «Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære, og jeg vil gi dere hvile!» (Matt 11,28). «Og han kom og forkynte evangeliet om fred for dere som var langt borte, og fred for dem som var nær ved» (Ef 2,17). «Straffen lå på ham, for at vi skulle ha fred» (Jes 53,5).

Det er synden som er årsak til all ufred og kval. Med syndenes forlatelse kommer fred og salighet. Og nå sier han, Fredsfyrsten, til sine budbærere: «Gå bort og lær hva dette betyr: Barmhjertighet er det jeg vil ha, ikke offer!» (Matt 9,13).

Å, hør det, du fredløse sjel: Han vil ha barmhjertighet! Du trenger ikke å tvinge deg inn på ham. Han har jo tatt hele verden i sin kjærlighets favn, og altså også deg. Det du trenger nå, er lys. Evangeliets sol, med frelse under sine vinger (Mal 4,2), må få skinne inn i din mørke sjel – skinne inn med barmhjertighetens varmende og livgivende stråler.

Og fikk «Kristi fred råde i hjertene» våre (Kol 3,15), da ville vi også høre til dem som stifter fred, som Frelseren priser salige (Matt 5,9).

Men det ser smått ut med freden mellom menneskene. Det synes ennå å være langt fram til den tiden da de skal «smi sine sverd om til hakker og sine spyd til vingårdskniver. Et folk skal ikke lenger løfte sverd mot et annet, og de skal ikke lenger lære å føre krig» (Jes 2,4). Men den tiden kommer nok også.

Inntil da gjelder det at den freden Jesus kom for å stifte mellom menneskene på jorden, får åpenbare seg blant fredens barn. Det er et ynkelig syn når virkelige kristne ligger i strid med hverandre. Det er et syn som får ømme Guds barns hjerter til å blø. Hva må da ikke han føle, han som «elsker ømmere enn noen mor» (jf. Jes 49,15), og som ser på alle sine barn som lemmer på sitt legeme?

Ja, hvor ynkelig er ikke det synet som hele kirkehistorien ruller opp, og ikke minst i våre dager: synet av de kristne som en forvirret flokk som sliter opp sine

beste krefter i en fortærende innbyrdes krig! Den kjære sannheten, det kjære Guds ord, må her så ofte tjene som skalkeskjul. «Vi må stride mot løgnen og mot villfarelsen,» sier en.

Vel, det er sant at den kristne som ringeakter villfarelsene og allierer seg med løgnen, ikke fortjener noen aktelse. Men la oss ikke glemme, venner, at vi skal være «sannheten tro i kjærlighet» (Ef 4,15). Det tjener sannhetens sak dårlig når en vil være den tro i kjødelig nidkjærhet, vrede og partiblindhet.

Da Melanchthon, mett av dager, så striden som begynte å blusse opp mellom dem som skulle være fredens budbærere, brøt han ut: «Gud bevare meg for teologenes raseri!» Men det er ikke bare teologer som kan gløde opp til raseri av kjødelig nidkjærhet. Også helt vanlige lekfolk kan ta stygt på vei i dette.

Brødre! Hver sannhet som Herren har åpenbart oss i sitt ord, må være oss hellig og dyrebar, og vi burde heller stå rede til å ofre livet vårt enn å oppgi en tøddel av sannheten. Men la oss vokte oss, så ingen av oss «gjør seg høyere tanker enn en bør». Vi skal «tenke sindig, i forhold til det mål av tro som Gud har tilmålt hver enkelt» (Rom 12,3).

La oss heller ikke tenke for høyt om vår innsikt og vårt klarsyn, men la oss stadig be Gud om «øyensalve til å salve» våre øyne med, «for at» vi «kan se» (Åp 3,18). Da skal denne salvingen også få hjertene våre til å gløde av kjærlighet, så vi søker brorens evige vel og ikke bare kjemper for å holde vårt eget arme jeg i ære og anseelse.

I mennesker Guds velbehag.

Nå kan Gud få behag i sin skapning igjen, når Den Hellige Ånd får fri den ut «av mørkets makt» og sette den «over i sin elskede Sønns rike. I ham har vi forløsningen, syndenes forlatelse» (Kol 1,13–14).

Som benådet «i Den Elskede» (Ef 1,6), kledd i Kristi rettferdighets skinnende silke, er vi tekkelige og velbehagelige i Guds øyne.

Måtte Ånden få gjøre sin gjerning i oss! Amen.

2. juledag: Den levende tro

> «Og det skjedde, da englene var fart opp fra dem til himmelen, da sa gjeterne til hverandre: La oss nå gå rett til Betlehem og se dette som har skjedd, det som Herren har kunngjort oss. De skyndte seg av sted, og de fant både Maria og Josef, og barnet som lå i krybben. Da de hadde sett det, fortalte de om det ordet som var talt til dem om dette barnet. Og alle som hørte det, undret seg over det som ble sagt dem av gjeterne. Men Maria tok vare på alle disse ordene og grunnet på dem i sitt hjerte. Gjeterne vendte så tilbake, og de priste og lovet Gud for alt det de hadde hørt og sett, slik det var blitt sagt dem» (Luk 2,15–20).

Er det nok at du vet alt dette om Kristus og holder det for sant?

Vi får vite mye om Kristus i disse dagene. Vi hører Det gamle testamentes profeter tale om kvisten som skjøt opp «fra en rot i tørr jord» (Jes 53,2), om barnet som «er oss født», sønnen som «er oss gitt» (Jes 9,6), om jomfruens sønn, som skal hete «Immanu-El» (Jes 7,14). Vi hører en engel vitne om at han er kommet med stor glede for alt folket, og vi hører en himmelsk hærskare lovsynge Guds store navn fordi han har sendt Sønnen til verden.

Vi har hørt Herrens vitner tale til oss om evighetens rådslutning, som ble så herlig åpenbart da tidens fylde kom. Vi har hørt at han ble «født under loven, for at han skulle kjøpe dem fri som var under loven, så vi skulle få barnekår» (Gal 4,4–5).

Alt dette og mye mer har vi hørt i disse deilige juledagene. Og det er kanskje ingen av oss som tviler på disse underfulle vitnesbyrdene fra de gamle profetene, fra englehærskarene og fra andre vitner som bærer budskapet fram til oss. Vi tror alt dette om Kristus og holder det for sant.

Men, kjære venn, er det nok? Vår alvorlige barnelærdomslærer Pontoppidan har stilt dette spørsmålet til oss alle. Vi stod overfor dette spørsmålet den gangen vi skulle avlegge det høytidelige løftet om å forsake djevelen og alle hans gjerninger og alt hans vesen. Vi svarte at vi ville. Men var det et sant ja i hjertene våre? Og har ikke dette ja siden den gang forvandlet seg til et nei? Hånden på hjertet, kjære bror og søster! Prøv deg for den levende Gud: Hva slags svar har du der inne?

Er det nok at vi vet alt dette om Kristus og holder det for sant? Nei. Den Hellige Ånd må forklare Kristus for hjertene våre ved en levende tro.

Har du prøvd deg for den levende Guds ansikt, med dødens og evighetens alvor for øye, om du har en «levende tro»? Om du «med hjertet tror til rettfer-

dighet, og med munnen bekjenner til frelse» (Rom 10,10)? Tro meg, min venn, det er en alvorlig sak, og det er flere enn vi aner som bedrar seg på dette punktet.

Dagens evangelium viser oss på en enkel måte hvilke virkninger julebudskapet har på hjertene våre når vi i sannhet tar imot det. De kjære gjeterne kunne ikke slå seg til ro da budskapet var forkynt for dem. De måtte til Betlehem for å se det underfulle barnet med egne øyne. La oss følge dem, og la oss studere dem nøye for å se hva som rører seg i hjertets dyp hos dem.

Ledet av dagens evangelium vil vi betrakte

den levende tro:

1. Hvordan den blir til. 2. Hvordan den virker på hjertet. 3. Hvordan den åpenbarer seg i livet.

Apostelen Paulus sier at «troen kommer av forkynnelsen som en hører, og forkynnelsen som en hører, kommer ved Kristi ord» (Rom 10,17). Slik gikk det også med gjeterne. Vi har riktignok grunn til å tro at de hørte til den lille flokken av fromme israelitter som ventet på at Herren skulle komme. Men også denne troen var kommet av at de hadde hørt det Moses og profetene hadde å forkynne om Messias. Og da de nå hørte engelens ord: «I dag er det født dere en frelser», brøt troen deres igjennom fra gammeltestamentlig dunkelhet til full klarhet.

Gjeterne sa: «La oss nå gå rett til Betlehem og se dette som har skjedd, det som Herren har kunngjort oss.» De var ikke fornøyd med bare å vite det. De ville bli helt visse på saken.

Å, hvor mange er det ikke som bedrar seg med det de vet! De kan være godt opplært i alle kristendommens sannheter, og de drar ikke disse sannhetene i tvil et øyeblikk. Likevel står ikke hjertene deres i noen mer inderlig forbindelse med Jesus enn med en hvilken som helst annen historisk person som de har høy aktelse for og er interessert i.

Noen gjenfødelse, noe nytt liv, noen ny åndelig trang, noe brudd med verden eller noen korsvandring med Herren vet de ikke av. De er fornøyd med det de vet. Drar en ektheten av kristendommen deres i tvil, kan de bli dypt forarget og begynne å ramse opp en hel del av den leksen de har lært utenat.

For en tid siden besøkte jeg en mann som tydeligvis var en av disse. Det var søndag, og mannen satt med postillen og salmeboka. Så vidt jeg kunne forstå, var andakten over. Jeg prøvde å si noen ord til mannen og husfolket hans, som var samlet, om frelsens vei. Men han lot meg snart forstå at han ikke hadde noe å lære.

Først tok han fatt på salmeboka og sang en salme på minst ti vers. Så slo han opp prekenboka igjen, leste først en preken med høytidelig stemme, sang og begynte så forfra igjen. Til slutt måtte jeg gå, for jeg skjønte at det var umulig å komme til orde. Han var tydeligvis så selvtilfreds med det han visste, at han ikke brydde seg om andres vitnesbyrd.

Jeg husker også en liten fortelling om en prest som var svært rettroende og dessuten nidkjær for frelsen til sognebarna sine. Likevel så han ingen frukt av arbeidet sitt. En sommer da han oppholdt seg på et kursted, traff han en embetsbror som var vidt kjent for sin velsignelsesrike virksomhet. Han klaget sin nød for denne embetsbroren og spurte hva han trodde kunne være grunnen.

Denne alvorlige Herrens tjener svarte: «Er De viss på at De selv har tatt imot den sannheten De forkynner, med en levende tro?» Presten vår forteller senere: «Dette svaret forfulgte meg og forbitret sinnet mitt. Men til slutt måtte jeg svare nei på spørsmålet. Jeg kom i stor nød. Men Herren tente sitt lys i mitt hjerte, som var så omtåket av mye død kunnskap, og fra da av kom det liv og bevegelse i menigheten min.»

Vi ser altså at mange bedrar seg med det de vet. Og likevel kommer den levende troen av forkynnelsen som en hører.

Men hva er egentlig grunnen til at så mange av tilhørerne bare tar imot sannheten med forstanden og aldri tror på Kristus med hjertet? Det kommer av at hjertet aldri har vært i nød over synden – i hvert fall ikke i en slik nød at alle overflatiske og falske trøstegrunner svikter under føttene. Derfor sier den gamle, kjære barnelærdomslæreren med rette at «den levende tro blir til når vi føler vår syndige jammer».

Men er du i nød, min venn, og spør du som en rådvill, fredløs og ulykkelig sjel etter frelsens vei, så lyder svaret: Du trenger ikke å fare opp til himmelen for å hente Kristus ned, eller ned i avgrunnen for å hente Kristus opp. «Ordet er deg nær» (Rom 10,6–8). I ordet har du ham med all hans nåde og gave.

Noen sier: Kunne jeg bare få en følelse av fred og glede, så skulle jeg tro. Andre sier: Kunne jeg bare komme dypt nok ned i sønderknuselse og syndenød, så skulle jeg nok tro. De første vil hente Kristus ned fra himmelen, og de andre opp fra avgrunnen. Å, hvor ynkelig strever ikke mang en fredløs sjel på disse to avveiene! Og likevel kan de verken skaffe seg mer fred og glede eller mer syndenød.

Hør, kjære venn: Det er Herren som gir dette. Han som er opphøyet ved Faderens høyre hånd, gir «Israel omvendelse og syndenes forlatelse» (Apg 5,31). Og han gir oss dette gjennom sitt ord. Det som blir gitt i ord, i løfter, må tas imot i tro. Følelse og erfaring kommer etterpå, som troens frukt.

Troen kommer av forkynnelsen som en hører, akkurat slik du ellers kommer til å tro det du hører. Er den som forteller deg noe, troverdig, og har han hørt, sett og erfart det han forteller, da skaper den troverdige mannens beretning tro hos deg, selv om beretningen er nokså underlig.

Og hvem kan være mer troverdig enn han som kalles «det trofaste og sannferdige vitne» (Åp 3,14)? Ta hans deilige beretning, fredens evig sanne evangelium, for deg, min venn! Der sier han deg at han har utslettet alle dine synder med sitt blod og forlikt deg med Gud. Tro dette – og du er salig.

Men la oss videre se hvilken virkning den levende troen har på hjertet. Gjeterne måtte av sted til Betlehem. Da de kom dit, fortalte de det de hadde hørt, og de «vendte så tilbake, og de priste og lovet Gud for alt det de hadde hørt og sett, slik det var blitt sagt dem».

Troen på engelens ord lot dem ikke få fred. De måtte til Betlehem, til Jesus. De ble ikke stående ved engelen, slik som mange tilhørere blir stående ved predikanten og aldri kommer lenger. Nei, de måtte til Betlehem.

Betlehem betyr brødhus, og nå var det i sannhet blitt et brødhus for dem. Der var «det levende brødet som er kommet ned fra himmelen» (Joh 6,51) å finne, det som «gir verden liv» (Joh 6,33).

Er ikke dette et vakkert tegn på en levende tro? Guds ord er vårt Betlehem, vårt åndelige brødhus, og dit må hver sann troende stadig komme for å hente næring til sitt nye liv. Da kommer han ikke til kirken og til oppbyggelsene av vane eller bare for å øke kunnskapsforrådet sitt – heller ikke for å komme i en viss andektig stemning. Nei, han kommer dit for å få mat og drikke til sin sultne og tørste sjel. Og kommer han med en slik trang, skal han også mang en gang få gå hjem igjen med denne deilige sangen i hjertet:

Jeg gikk som til et dekket bord
i dag og hørte Herrens ord,
og sjelen sanket føde.

Disse sjelene som hungrer og tørster slik etter Guds ord, er salige, og Herren selv skal mette dem (Matt 5,6). Han lar dem «ligge i grønne enger», han leder dem «til hvilens vann» (Sal 23,2). Herren salver deres «hode med olje» og lar «godhet og miskunnhet» etterjage dem «alle [deres] livs dager» (Sal 23,5–6).

Visst er det slik at også vi får ete påskelammet «med bitre urter» (2 Mos 12,8), og at Herren kan gi sjelen hard kost. Visst må vi også mang en gang i åndelig forstand ete «tårebrød» (Sal 80,6) og på mange måter kjenne Herrens tuktende hånd tung over oss. Men å, brødre, det trengs så sårt. Når han tukter oss, tukter han oss «til vårt gagn» (Hebr 12,10), «for at vi ikke skal bli fordømt sammen med verden» (1 Kor 11,32). Det er salig å få erfare begge deler, både tukten og trøsten.

Men gjeterne ble også svært glade da de fant Jesus, og de vendte tilbake og lovet og priste Gud.

Den rette gleden er en frukt av troen og altså et vakkert kjennetegn på den levende troen. «Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred» (Gal 5,22). «Da ble disiplene glade, da de så Herren» (Joh 20,20).

Mange kristne ser ikke ut til å ha noen særlig glede av kristendommen sin. Vi vil innrømme at Herren fører sine barn forskjellig, fordi barna han skal oppdra, er så svært forskjellige. Men kan ikke grunnen til et kristenliv uten glede ofte være at evangeliets hemmelighet ikke er gått opp for sjelen?

En gang hendte det at to brødre ble vakt på samme tid. I lang tid var det en påfallende likhet mellom disse to. De var svært alvorlige, svært nidkjære for sannheten og eksemplariske i hele sitt liv. Men det var et visst hemmelig sår i sjelens dyp som de ofte klaget over – en tærende uvisshet, en hemmelighetsfull anklage som de prøvde å overdøve med rastløs virksomhet i det godes tjeneste.

Så skiltes disse brødrenes veier, og de var borte fra hverandre i flere år. Da de så kom sammen igjen, ble den eldste broren helt slått av undring da han så hvor lykkelig den yngste så ut. Han ble redd for at den yngste broren kanskje var blitt en lettsindig kristen. Ved en anledning sa den eldste til den yngste: «Men kjære Johan, jeg synes ikke du er slik som da du reiste fra meg. Det er kommet noe fremmed over hele ditt vesen. Si meg, hvordan henger det sammen?»

«Å, bror,» svarte Johan, «det gamle såret som du vet om, er Gud skje lov leget.» Den eldste spurte tenksomt: «Kjære bror, hvordan henger dette sammen?»

Johan svarte: «Bror, det henger sammen slik: 'Én er død for alle, og derved har de alle dødd'» (2 Kor 5,14).

Den eldste broren svarte mørk og gretten: «Har du da ikke visst om dette før?»

Johan svarte: «Har du visst om dette og likevel aldri vært glad?»

Fra den stunden var det en uoverstigelig kløft mellom disse ellers så like brødrene.

La oss ikke glemme apostelens formaning: «Be, og dere skal få, for at deres glede kan være fullkommen» (Joh 16,24). «Vær alltid glade!» (1 Tess 5,16). Og la oss heller ikke glemme at «glede i Herren er [vår] styrke» (Neh 8,10).

En slik glede i Herren hadde den gamle Hieronymus, som hadde bygd seg en munkecelle i nærheten av Jesu fødested. Kort før han døde, skriver han:

«Så ofte jeg ser på dette stedet, har hjertet mitt en søt samtale med Jesusbarnet. Jeg sier: Å, Herre Jesus, som du skjelver, så hardt du ligger for min frelses skyld! Hvordan skal jeg noen gang kunne gjengjelde deg det? Da synes jeg at barnet svarer: 'Jeg ber ikke om noe, kjære Hieronymus, annet enn at du skal synge: Ære være Gud i det høyeste! La bare det være en kjær trang for deg. Jeg vil bli enda fattigere på Oljeberget og på det hellige korset.'

Jeg sier videre: Kjære lille Jesus, jeg må gi deg noe. Jeg vil gi deg alle mine penger. Barnet svarer: 'Himmel og jord er jo allerede mine fra før. Jeg trenger det ikke. Gi det til fattige folk. Det vil jeg se på som om det var gitt meg selv.'

Jeg sier videre: Kjære lille Jesus, det vil jeg gjerne gjøre. Men jeg må også gi deg noe for din egen person, ellers må jeg dø av smerte. Barnet svarer: 'Kjære Hieronymus, siden du er så gavmild, skal jeg si deg hva du skal gi meg: Gi meg din synd, din onde samvittighet og din fordømmelse.'

Jeg sier: Hva vil du gjøre med det? Jesusbarnet sier: 'Jeg vil ta det på mine skuldre. Det skal være mitt herredømme og min herlige gjerning at jeg, slik Jesaja sa for lenge siden, vil bære og ta bort dine synder' (Jes 9,6; 53,4 ff.).

Da begynner jeg å gråte bittert og sier: Barn, mitt kjære barn, så du har rørt mitt hjerte! Jeg trodde du ville ha noe godt, men så vil du ha alt som er ondt hos meg. Så ta da det som er mitt, og gi meg det som er ditt! Da er jeg fri for syndene og viss på det evige liv.»

Endelig er det et vakkert vitnesbyrd om gjeternes levende tro at de straks forkynte for andre det de hadde hørt og sett. «Og alle som hørte det, undret seg over det som ble sagt dem av gjeterne.» Gjeterne var de første som fant Kristus, og de første som gikk ut med vitnesbyrdet om ham.

Den som har funnet Kristus, kan ikke tie om det han har funnet. Kjærligheten til Jesus og kjærligheten til sjelene, som blir født ved troen på ham, setter oss straks i arbeid for å dra andre sjeler til Jesus. Kvinnen ved Jakobs brønn lot vannkrukken sin stå og gikk inn i byen med det underfulle vitnesbyrdet at hun hadde funnet Messias, og vitnesbyrdet hennes bar velsignet frukt (Joh 4,28–29).

Kan en ha funnet Jesus og likevel gå stille omkring, som om ikke noe merkverdig hadde hendt? Aldri! Kan en mor ha funnet Jesus og likevel tie om ham for barna sine? Kan en husbond ha funnet Jesus og likevel tie om ham for husfolket

sitt? Kan en tie om Jesus for vennene sine når en virkelig har funnet ham? Umulig! «Kristi kjærlighet tvinger» (2 Kor 5,14).

Den døde kunnskapen kan godt holdes innestengt – og la den bare sitte der inne i sitt kalde bur! Men den levende troen er virksom i kjærlighet. Den bekjenner Jesus med liv og med ord.

Å, måtte vi da, som gjeterne, kunne vitne slik om at troen vår er ekte, og måtte hele vårt liv flyte hen til ære og forherligelse for hans navn! Amen.

Søndag mellom jul og nyttår: Hva Guds Ånd vitner om Simeon, og hva Simeon vitner om seg selv

> «Og se, det var en mann i Jerusalem som hette Simeon, en rettferdig og gudfryktig mann. Han ventet på Israels trøst, og Den Hellige Ånd var over ham. Det var åpenbart for ham av Den Hellige Ånd at han ikke skulle se døden før han hadde sett Herrens Messias. Han kom til templet, drevet av Ånden. Da foreldrene kom inn med barnet Jesus for å gjøre med ham som skikken var etter loven, tok Simeon ham i armene sine og lovet Gud, og sa: Herre, nå kan du la din tjener fare herfra i fred, etter ditt ord, for mine øyne har sett din frelse, som du har beredt for alle folks åsyn, et lys til åpenbaring for hedningene, og en herlighet for ditt folk Israel» (Luk 2,25–32).

«*Målesnorene falt for meg på yndige steder, ja, jeg har en herlig arv*» (Sal 16,6).[1]

Det er sjelden å finne mennesker som er lykkelige med sin lodd i livet. «Skjebnen har ikke vært dem gunstig. Det 'store forsynet' har latt målesnoren falle på feil sted.» Så går de gretne i sinnet og syke av misunnelse når de opplever hvor mye bedre den ene eller den andre har det.

Men David hørte ikke til disse folkene. «Målesnorene falt for meg på yndige steder,» sier han. Den lodden Gud hadde tilmålt ham i livet, var den vakreste og herligste av alle. Han ville ikke bytte med noen.

«Ja,» sier du, «det var ikke noe å takke ham for. Den som hadde fått en slik livslodd tilmålt som han, kunne gjerne være glad. Når en gjetergutt når fram til kongetronen, er det ikke det minste underlig om han føler seg begeistret over forsynets styrelse.»

Min venn, du tar helt feil av Davids lykke når du tenker eller taler slik, som om sann lykke og tilfredshet nødvendigvis skulle følge av en opphøyet stilling, rikdom og herlighet i denne verden. Om du leser gjennom Davids mange herlige lovsanger, skal du ikke finne én eneste som handler om hans jordiske kongerike og herlighet. Riktignok kan det av og til se ut som om det er den jordiske lykken som begeistrer ham. Men lytter vi nøyere til tonene i lovsangen hans, skal vi

[1] NB: «En arvedel er tilfalt meg på fagre steder. Ja, jeg har en herlig arv!» Prekenen bygger videre på bildet av målesnoren som deler ut jordlodd.

finne at det er noe helt annet som lokker de glade frydetonene fram fra sjelens harpe hos ham.

Det er Herren som alltid er gjenstand for sjelens jubel hos ham. I verset foran ordene vi begynte med, sier han: «Herren er min tilfalne del og mitt beger.» «Jeg setter alltid Herren for meg. Han er ved min høyre hånd, jeg skal ikke rokkes.» «Fylde av glede er det for ditt åsyn, livsalighet ved din høyre hånd i evighet» (Sal 16,5.8.11).

I dagens evangelium blir vi kjent med en som var i ånden i slekt med David – en gammel olding som, med foten løftet til det siste skrittet, synger en herlig seierssang til sitt livs Gud. Han kan i sannhet si at målesnorene er falt for ham på yndige steder.

For den som kan se døden rett inn i øynene med en slik fred i sjelen som han, og betrakte vandringen gjennom skyggedalen som en fredsvandring, må vel i sannhet være lykkelig. Her er dødens brodd borte. Den gysningen som er så vanlig ved tanken på den mørke elven, har for alltid måttet vike for håpets salige syn.

La oss da i denne deilige beretningen feste oppmerksomheten ved en mann som i sannhet kunne si at målesnorene var falt for ham på yndige steder, og se nærmere på

1. Hva Guds Ånd vitner om denne mannen. 2. Hva han vitner om seg selv.

Guds Ånd fører oss inn i denne vakre beretningen med et betydningsfullt «Se» for å rette oppmerksomheten vår mot noe stort og gripende, som fortjener at vi prenter det dypt inn i hjertene våre.

«Se, det var en mann i Jerusalem som hette Simeon.»

Vi tenker oss en svært gammel, hvitlokket olding med et forklaret, elskelig ansikt – en der det evige livs håp stråler oss i møte fra øynene med underfull klarhet. Om denne mannen sier Guds Ånd at han var «en rettferdig og gudfryktig mann. Han ventet på Israels trøst, og Den Hellige Ånd var over ham.»

Han var rettferdig og gudfryktig. Han vandret med sin Gud og for sin Gud. Han vandret på «de gamle stier» (Jer 6,16). Guds vilje var hans livs lov, og i hele sin ferd prøvde han å virkeliggjøre denne Guds vilje.

Han ventet på Israels trøst, og han ventet med en så inderlig lengsel at Herren måtte gi ham et særskilt løfte: Han skulle ikke lukke sine gamle øyne, som speidet etter at løftet skulle bli oppfylt, i dødens søvn før han hadde sett Herrens Messias. Han var en av dem som i den lange ventetiden ropte fra hjertets dyp: «Gid himlene måtte revne og Herrens velsignelse bli åpenbart!» (jf. Jes 64,1).

Han var en sann israelitt, «uten svik i sin ånd» (Sal 32,2). Derfor kunne han ikke slå seg til ro før den sanne Israels trøst var åpenbart for ham.

Han hadde ikke, slik som de skriftlærde i hans samtid, fått et slikt bilde av verdens Frelser at han ikke kjente ham igjen da han kom. Han hadde forstått Moses og profetene rett. Han var ikke blitt viklet inn i forutfattede meningers likklede, slik som de fleste av de fromme i hans samtid. De var så innsvøpt i det at de ikke maktet å se ham som kom til sine egne for å krone deres tusenårige venting med salig fryd.

Og når Simeon kunne finne det rette bildet av Messias i de gamles skrifter, hadde det sin grunn i at

Den Hellige Ånd var over ham.

For en påfallende stadfestelse av disse ordene fra Frelseren: «Du har skjult dette for vise og forstandige, men åpenbart det for umyndige» (Matt 11,25). Tidens store teologer, som hadde gjort det til sin oppgave å granske i de hellige skrifter, leste seg blinde, mens de enfoldige, som Simeon og Anna, leste seg seende av de samme ordene.

Gud hjelpe oss! For det kan visselig gå like ulykkelig med oss som gransker i selve evangeliet, om ikke Den Hellige Ånd er over oss. Vi kan, som de, få hodet fullt av begreper, mens hjertet er fremmed for livet i Gud – fremmed for Israels sanne trøst.

Guds ords framstilling av frelsens vei er nok enkel og tydelig. Likevel har Gud, som Luther sier, «laget det slik at det skal avhenge av Den Hellige Ånds lys og nåde om noen skal forstå og finne den». Gjeterne, gamle Anna og Simeon fant den. Men folkets ledere, den jødiske kirkes teologer, som hadde brukt all sin tid på å bli riktig skriftlærde, fant den ikke. De snublet over «snublesteinen» (1 Pet 2,8).

Ja, slik kan det gå den dag i dag. Vil du finne frelsens vei, vil du finne fred for din arme sjel, vil du lære Jesus å kjenne som din frelses høvding og ikke bli bedratt av død kunnskap, da må du ned i støvet og bli en av de umyndige som Frelseren har åpenbart for det som er skjult for de vise og forstandige.

Videre sier Herrens Ånd om Simeon at «han kom til templet, drevet av Ånden».

Ånden drev ham til templet fordi Jesusbarnet var å finne der. Riktignok ble Simeon drevet på en særegen måte. Men den som kommer til templet drevet av Ånden, skal sannelig også i dag gjøre Simeons salige erfaring, så sant Jesus blir båret fram i det vitnesbyrdet som lyder i templet.

Det var en fattig, ringe kvinne som bar Jesus fram. Men Simeon tok ikke anstøt av at hun var så ringe. Tvert imot hadde han erfart gjennom et langt liv at det ofte er i den største ringhet at Herren åpenbarer sine største velsignelser.

Om predikanten er ringe og uten anseelse, kan han likevel bære fram en hel Kristus og gi sjelene rikelig næring til deres åndelige liv. Men ingen må tro at Den Hellige Ånd driver sjelene til slike templer der det ikke er Kristus, men menneskelig visdoms tant og glitter som blir båret fram. Da flykter fårene mine, sier overhyrden selv (Joh 10,5). Herrens får har et fint øre i dette. De lærer snart å skjelne mellom hyrdens og leiekarens røst (Joh 10,12).

Men hvordan kan det ha seg at vi så ofte går i kirken og på oppbyggelser uten å få noen velsignelse for sjelen? Vi kommer ikke drevet av Ånden – det er saken. Vi kommer ikke med en fattig, sulten, trengende og bedende ånd. Kanskje kommer vi heller oppblåste av egne innbilninger, av åndelig hovmod og falske fordommer.

Og så tar vi fatt på predikanten med ubarmhjertig kritikk. Tankene våre løper foran ordene som lyder. Og når ordene ikke faller i vår smak eller går i den

retningen våre egne tanker peker, er det straks galt med predikanten. Og så lar vi våre ukjærlige, kjødelige dommer få fritt løp under skinn av sannhet.

Å, om vi var trengende kar for barmhjertigheten når vi kommer sammen om ordet – hvor skulle ikke Herren da få velsigne oss, selv om forkynnelsen var aldri så tarvelig! Og vi skulle komme bedende og huske at det redskapet som bærer fram vitnesbyrdet, ikke av egen kraft er i stand til å åpne døren for ordet og forkynne hemmeligheten i Kristi evangelium.

I Ef 6 ser vi at ikke engang Paulus, Herrens høyt benådede vitne, når som helst maktet å forkynne evangeliets hemmelighet, men måtte be om menighetens forbønn for at det skulle skje (Ef 6,19). Å, hvor trenger ikke da et armt, skrøpelig redskap i våre dager de kristnes inderlige forbønn, om det skal lykkes å trenge inn i sannhetens dype, hemmelighetsfulle sjakter!

Kjære bror og søster, glem derfor ikke å be for predikanten når du kommer for å høre Guds ord. Og glem heller ikke å be for deg selv, at ditt eget hjerte må bli åpnet for den himmelske sæden.

Så skal vi høre hva den gamle, kjære Simeon selv vitnet. Da han hadde fått Jesusbarnet i armene sine, brøt han ut i salig jubel:

«Herre, nå kan du la din tjener fare herfra i fred, etter ditt ord, for mine øyne har sett din frelse, som du har beredt for alle folks åsyn, et lys til åpenbaring for hedningene, og en herlighet for ditt folk Israel.»

«Herre, nå kan du la din tjener fare herfra i fred.» Nå er jeg ferdig, vil han si. Nå har jeg ikke noe mer å leve for. Jeg har fått mitt livs høyeste ønske oppfylt, og jeg har nådd mitt livs store mål. Jeg har med mine egne øyne sett ham som er kommet med frelse for arme syndere, og nå stiger jeg glad ut i dødens elv for å fare over til mitt rette hjemland.

Å, lykkelige Simeon! Og lykkelig hver sjel som i likhet med deg kan stå jublende ved dødens elv! Lykkelig den som kan synge med gamle Brorson:

Mitt hjerte i meg ler, når jeg min grav beser;
ei blomsterdal, ei fyrstesal
så trygg en seng meg vise skal.
Min død er fergemann til livets faste land.

Men hva var det som fikk gamle Simeon til å betrakte vandringen gjennom selve dødens dal som en lystvandring? Vi får full klarhet i dette, for han sier:

«Mine øyne har sett din frelse.»

Han så seg frelst – hvordan kunne han da frykte for døden? «Døden er oppslukt til seier» (1 Kor 15,54). Dødens brodd var borte. Ja, denne forferdelige gjesten, som holder menneskene i frykt hele livet (Hebr 2,15), var for ham en velkommen venn som skulle sette ham over til det lovede lands salige kyst.

En troende kvinne lå en gang på dødsleiet, omgitt av gråtende venninner. Da sa hun: «Å, gråt ikke! Jeg er jo så usigelig salig. Når dere merker at jeg drar mitt siste sukk, må dere stemme i en jubelsang. For da tar englene min frelste sjel og fører den over i Abrahams fang.» Da hun drog sitt siste sukk, sa hun: «Syng, syng, for nå går jeg!»

En tro Herrens tjener sa da han lå for døden: «Himmelen drypper av velsignelse.» En bror som jeg hadde den glede å vandre sammen med i flere år, sa i

dødsøyeblikket: «Nå ser jeg landet – å, hvor deilig! Nå ser jeg Jesus, å …» Så fløy sjelen.

En annen kjær og elskelig bror, som ennå lever i manges minne, sa i det sjelen fløy: «Påskemorgen slukker sorgen, slukker sorgen til evig tid.»

Disse sjelene hadde fulgt apostelens formaning: «Vær derfor desto mer ivrige, brødre, etter å gjøre deres kall og utvelgelse fast! … for på denne måten skal det rikelig bli gitt dere inngang i vår Herre og frelser Jesu Kristi evige rike» (2 Pet 1,10–11). Inngangen i riket er vid og åpen for dem. Å, hvor forskjellig fra de arme sjelene som har bygd «med tre, høy, strå» (1 Kor 3,12), og som må se gjerningene sine brent opp i dødens ild!

Men hvordan kan en sjel som ikke har sett Herrens frelse slik Simeon gjorde, ha fred i døden? En slik stakkars sjel må jo dø bort fra dette livet uten et levende håp om noe bedre. Den må dø bort fra de jordiske tingene, som var det eneste hjertet begjærte – dø bort fra jordiske venner, som var de eneste vennene den hadde – dø bort fra alt den hadde interesse for – og dø seg inn i et evig helvete. Å, hvor forferdelig! Og likevel har de fred.

De ligner det umælende dyret som river til seg noen gresstrå ved veikanten mens det blir ført bort til slaktebenken. De kan ligge der på dødsleiet og ordne alt så vel etter seg, bestemme hvordan det de etterlater seg, skal fordeles, og så videre. Men de har ikke en tanke for sin udødelige sjel og hvordan det skal gå med den.

Men ikke alle uomvendte slumrer inn i en slik fred. Mange blir grepet av forferdelig redsel når de skal dø. Flere kjente Kristus-fornektere har sagt grufulle ord i dødsøyeblikket. Voltaire lå og forbannet lærerne sine, som første gang hadde helt gift i barnesjelen hans. En annen forkjemper for vantroen tok den ene dosen opium etter den andre for å døyve samvittighetens grufulle kvaler. Da han tok den siste, sa han: «Nå gjør jeg meg klar til å ta spranget ut i det hemmelighetsfulle dypet.»

«Det er forferdelig å falle i den levende Guds hender» (Hebr 10,31) etter å ha forsømt nådetiden og hopet seg opp «vrede til vredens dag, den dagen når Guds rettferdige dom skal bli åpenbart» (Rom 2,5).

Men la oss forlate disse mørke synene og vende tilbake til den lykkelige Simeon, som kunne juble ved tanken på døden fordi han hadde sett Herrens frelse.

Du spør kanskje hvordan Simeon var blitt viss på at frelsen han så innesluttet i dette lille barnet, også virkelig gjaldt ham. Og dette er i sannhet et viktig spørsmål. For en kan tro at Jesus er kommet til verden for å frelse syndere, og likevel stenge seg selv ute ved vantro. Spørsmålet blir nå om Simeon hadde fått et vink om at frelsen særlig gjaldt ham.

Riktignok hadde han fått en åpenbaring om at han «ikke skulle se døden før han hadde sett Herrens Messias». Men vi hører ingenting om at Ånden på en eller annen hemmelighetsfull måte hadde sagt ham at denne frelsen gjaldt ham personlig. Simeon løser selv gåten for oss når han sier om frelsen han hadde sett:

«Som du har beredt for alle folks åsyn.»

Simeon sluttet ganske enkelt slik: Frelsen er for alle, og altså også for meg. Senere sluttet apostelen Paulus på samme måte når han sa: «Én er død for alle, og derved har de alle dødd» (2 Kor 5,14).

Når du altså, kjære sjel, spør: Hvordan skal jeg vite om frelsen også gjelder meg? – da skal du med gamle Simeon slutte slik: Frelsen er beredt for alle folk, og altså også for meg. Eller med Paulus: Kristus er død for alle, derfor kan jeg betrakte meg som død fra alle mine synder i ham.

«Mine øyne har sett din frelse,» sier Simeon. Hva så han? Han så det lille Jesusbarnet, men han så det i et herlig lys. Han så det lille barnet i løftenes lys og som det rette offerlammet som skulle bære hans synd. På dette barnet skulle straffen ligge, for at han skulle ha fred (Jes 53,5).

Han hadde nok ingen detaljert forestilling om den underfulle frelsen ved dette barnet. Men han så kort og godt, likesom Sakarja, at barnet skulle forløse sitt folk og fri det ut av fiendenes hånd (Luk 1,68.74). Det var nok for gamle Simeon.

Han stod ikke med Jesusbarnet i armene og sa: Herre, nå må du gi meg et særskilt tegn på at frelsen gjelder meg. Du må gi meg et indre vink, så skal jeg tro. Nei, hans gamle øyne var salvet med Åndens øyensalve, så han kunne se seg salig i den frelsen som var beredt for alle folk.

Han hadde nok også hørt om engelens budskap til gjeterne om den store gleden som skulle være for alt folket, og i «alt folket» visste han at han selv var tatt med.

Det er ikke for ingenting at vi dveler så lenge ved dette punktet. For tusener av sjeler makter ikke å gjøre sin rett til den allmenne frelsen gjeldende i barnlig tro. De går og venter på at noe særskilt skal hende med dem.

Noen vil opp til himmelen for å hente Kristus ned: Kunne vi bare bli riktig glade, skulle vi nok tro at vi er frelst. Andre vil ned i avgrunnen for å hente Kristus opp: Kom vi bare i riktig syndenød, skulle vi nok tro frelsen, tenker de. Men det ene er like galt som det andre. For Herren har ikke gjort frelsen sin avhengig av noe slikt.

Derfor sier han: «Si ikke i ditt hjerte: Hvem skal fare opp til himmelen? – det vil si, for å hente Kristus ned. Eller: Hvem skal fare ned i avgrunnen? – det vil si, for å hente Kristus opp fra de døde. Men hva sier den? Ordet er deg nær, i din munn og i ditt hjerte. Det er troens ord, det som vi forkynner. For dersom du med din munn bekjenner at Jesus er Herre, og i ditt hjerte tror at Gud reiste ham opp fra de døde, da skal du bli frelst» (Rom 10,6–10).

Merk deg her hva det er troen griper. Den farer ikke opp til himmelen for å gripe søte stemninger og ha dem som grunn for sin frelse. Den farer heller ikke ned i avgrunnen for å gripe Kristus der. Men den griper ham som vår kjære Gud har reist opp fra de døde.

Den rette, enfoldige troen etter Skriften har Kristi oppstandelse fra de døde som sitt egentlige innhold. For den slutter slik: Kristi død er min død. Det var jeg som døde på Golgata, så sant Kristus var min virkelige stedfortreder. Men det var også jeg som brøt dødens og gravens lenker og stod opp. Jeg stod opp i og med Kristus.

Slik var det med Peter da han lovpriste Gud, som har «gjenfødt oss til et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde» (1 Pet 1,3). Synet av Kristi oppstandelse gjenfødte ham til et levende håp, fordi Ånden fikk tyde saken slik for ham at Kristi oppstandelse var hans oppstandelse.

Kjære sjel, gå derfor ikke og foreskriv Gud at han skal gjøre noe særskilt med deg. Så sant du er en synder, er frelsen også beredt for deg, som for alle andre syndere – en fri, ufortjent frelse, som du ikke må søke i deg selv, men utenfor deg, i Lammets blod. Kristus er død og oppstanden også for deg.

Å, la ikke det salige privilegiet som ligger i dette, bli stående ubrukt! Vær ikke blant dem «som unndrar seg», men blant dem «som tror til sjelens frelse» (Hebr 10,39). La gamle Simeon få si deg inn i hjertet at frelsen er beredt. Den er helt ferdig og har lenge ventet på deg.

Ordet er også deg nær. Du kan ta det i din munn, og det rører jo ved ditt hjerte. Å, i dette ordet ligger jo hele frelsen. Det er svøpet som Jesusbarnet ligger innsvøpt i. Be Gud, kjære venn, om at han vil gi deg øyensalve så du kan se!

Amen.

Nyttårsdag: Nådens fylde

> «For av hans fylde har vi alle fått, og det nåde over nåde. For loven ble gitt ved Moses, nåden og sannheten kom ved Jesus Kristus. Ingen har noensinne sett Gud. Den enbårne Sønn, som er i Faderens favn, han har forklart ham» (Joh 1,16–18).

Men Moses sa til Herren: «Dersom ditt åsyn ikke går med, da la oss ikke dra opp herfra! Hvordan kan jeg da vite at jeg har funnet nåde for dine øyne, jeg og ditt folk, hvis ikke du går med oss, slik at jeg og ditt folk blir æret fremfor alle folkeslag på jorden? Da sa Herren til Moses: Også det du nå ber om, vil jeg gjøre. For du har funnet nåde for mine øyne, og jeg kjenner deg ved navn. Men han sa: La meg da få se din herlighet! Og han sa: Jeg vil la all min godhet gå forbi ditt åsyn, og jeg vil rope ut Herrens navn for ditt åsyn. For jeg vil være nådig mot den som jeg er nådig mot, og miskunne meg over den som jeg miskunner meg over» (2 Mos 33,15–19).

Da Moses bad denne bønnen: «Dersom ditt åsyn ikke går med, da la oss ikke dra opp herfra!», var han i en svært vanskelig stilling. Mens han var lenge borte på Sinai-fjellet, falt Israels barn fra Herren. De forførte Aron til å lage en gullkalv til dem, som de kunne ære og tilbe som sin gud. Guds straffedom uteble ikke. Og det verste av alt var at Herren erklærte at han ikke lenger ville være folkets leder og dra opp med dem til Kanaan.

Den uskapte engelen, paktens engel (Mal 3,1), Guds Sønn, skulle ikke lenger følge dem. En annen engel skulle gis dem som fører. Dette vakte den dypeste sorg i Moses' hjerte. Han begynte å kjempe med sin Gud i bønnen og holdt fram for ham hvor umulig det var å ta et eneste skritt framover hvis ikke han selv ville være deres leder og fører.

Og Moses hadde god grunn til å forferdes ved tanken på å få en helt vanlig engel til følgesvenn. En engel! Å, han duger ikke som fører og vern. En engel! Kunne en slik følgesvenn ha ført oss gjennom Rødehavet? En engel! Hvilke forrådskamre kan vel en slik åpne for oss i en gold og øde ørken? En engel! Kan en slik tilgi synder og gi nåde, kraft og mot til å møte det som er vanskelig i framtiden?

Nei, en engel duger ikke som fører – her må noe annet til. En engel kan nok også gjøre oss store tjenester, men i vår største nød står han rådvill, for han er jo selv en skapning. Jeg vil se ditt eget, kjære åsyn – ditt åsyns engel må følge oss!

Og Herren svarte ham: «Mitt åsyn skal gå med, og jeg vil føre deg til hvile» (2 Mos 33,14). Se her hva en inderlig, inntrengende bønn makter.

Men Moses fortsetter og sier: Hvordan skal det bli kjent at jeg og ditt folk har funnet nåde for dine øyne? Er det ikke når du går med oss, slik at jeg og ditt folk blir skilt ut fremfor alle folkeslag på jorden? Han mener uten tvil: Dersom ikke du er med oss i skystøtten og ildstøtten, hvilken forskjell er det da mellom ditt utvalgte eiendomsfolk og andre folkeslag på jorden? Å, vær med oss med din mektige arm og åpne rike skattkamre for oss! Da skal det snart vise seg hvilket folk Herren leder.

Herren svarer Moses: «Også det du nå ber om, vil jeg gjøre. For du har funnet nåde for mine øyne, og jeg kjenner deg ved navn.» Men Moses er ennå ikke tilfreds. Han har liksom fått tak i Gud og vil ikke slippe ham så lett. «La meg da få se din herlighet!» sier han.

Herren svarer: «Du kan ikke se mitt åsyn, for intet menneske kan se meg og leve. Men jeg vil la all min godhet gå forbi ditt åsyn» (2 Mos 33,19–20). Å, for noen deilige ord! Her kan vi ikke tåle å se Herrens fulle herlighet åpenbart, men hans godhet skal vi få se. «All min godhet skal gå forbi ditt åsyn,» sier Herren. Og denne godheten åpenbarte han videre da han gikk forbi ansiktet hans og ropte: «Herren, Herren er en barmhjertig og nådig Gud, langmodig og rik på nåde og sannhet … Han forlater misgjerning og overtredelser og synd» (2 Mos 34,6–7).

Se, dette er en fører som passer for et fattig og elendig folk. Det er mer enn en engel. Det er paktens engel, Herren Jesus selv. Om ham sier dagens evangelium at av hans fylde har vi fått, og det nåde over nåde.

La oss da ved begynnelsen av det nye året gjøre som gamle Moses: «sette Herren stolen for døren» og si til ham: «Ikke av flekken før du går med!» La oss ikke gå videre på vår vanskelige vei før smilet fra Herrens åsyn lyser inn i vår sjel, og vi er sikre på at vi står under hans trofaste ledelse.

La oss også søke nåde til å få vise oss som et sant Guds folk på jorden, med Herren som anfører. Og måtte hans godhet og barmhjertighet gå forbi vår sjels øye hver eneste dag! For at det kan skje, vil vi se litt nøyere på dagens dyrebare evangelium. Måtte Herren få lede oss i sannhetens lys!

Ut fra dagens evangelium vil vi se litt nærmere på vår fører gjennom det nye året. Vi vil tenke over hva som menes med hans fylde, og med den «nåde over nåde» som strømmer ut av den. Å Herre, led oss i din sannhet!

Allerede sammenhengen i teksten viser oss hva som menes med «hans fylde». I det fjortende verset står det: «Og Ordet ble kjød og tok bolig iblant oss. Og vi så hans herlighet, en herlighet som den en enbåren Sønn har fra sin Far, full av nåde og sannhet.» Ordet som ble kjød, stilles her fram for oss som en herlig kilde, «full av nåde og sannhet». Og i vårt evangelium står det at «loven ble gitt ved Moses, nåden og sannheten kom ved Jesus Kristus».

Jesus var i evighetens råd bestemt til å være vår stedfortreder og frelser. Da han så tok på seg vårt kjød for å oppfylle all rettferdighet for oss, åpenbarte han i sitt evangelium en fylde av velsignelser, en fylde av nådeskatter og en fylde av kjærlighet som aldri kan tømmes. For at han skulle ha denne fylden å dele ut av, måtte «hele guddommens fylde bo legemlig» i ham (Kol 2,9).

Han måtte være menneske for å kunne stå i menneskenes sted som deres kausjonist og forsvarer. Han måtte bli menneske for å kunne være «Guds lam, som bærer bort verdens synd» (Joh 1,29). Han måtte bli menneske for at mennesker med tillit og frimodighet kunne overgi seg til ham.

Men han måtte også være Gud. Hele guddommens fylde måtte bo legemlig i ham for å gjøre hans lidelse og død til en gyldig løsepenge for alle. Og han måtte være Gud for å kunne omfatte de stakkars menneskebarna med den kjærligheten som alene makter å holde ut med en så skrøpelig slekt, og som av fri miskunn fører dem fram til frelsens mål.

Når Johannes i vårt evangelium ser Frelseren, ser han ham ikke bare som barnet i krybben eller som den som vandret omkring på jorden og gjorde vel mot alle. Han ser ham som frelsens høvding, fullendt gjennom lidelser (Hebr 2,10). Derfor peker han også på ham og sier: «Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd!» Det er slik han ser på ham når han begeistret bryter ut: «Av hans fylde har vi alle fått, og det nåde over nåde.»

Det er det samme storslåtte bildet som apostelen Paulus har for øye når han bryter ut: «Han er et bilde av den usynlige Gud, den førstefødte fremfor enhver skapning. For i ham er alt blitt skapt, i himmelen og på jorden, det synlige og det usynlige, enten det er troner eller herredømmer eller makter eller myndigheter. Alt er det skapt ved ham og til ham. Han er før alle ting, og alt består ved ham. Og han er hodet for legemet, som er menigheten. Han er opphavet, den førstefødte av de døde, for at han i alt skal være den fremste. For det var Guds vilje å la hele sin fylde ta bolig i ham, og ved ham forlike alle ting med seg selv da han gjorde fred ved blodet på hans kors – ved ham, enten det er de som er på jorden, eller de som er i himlene» (Kol 1,15–20).

Å, for en fylde! Kan en ikke med rette si at i ham er «alle visdommens og kunnskapens skatter skjult til stede» (Kol 2,3)? Å, måtte Guds Ånd få senke oss riktig dypt ned i disse salighetens gruvesjakter! Da skal vi miste oss selv i uendelig lov og pris.

Å, min leser, her er fylde for din tomhet. Er du blitt et «miskunnhetens kar» (Rom 9,23), da kan du her fylles til randen, så ditt beger flyter over. Her er velsignelser så store at du «ikke har rom nok til å ta imot» (Mal 3,10). Ikke rart at evangeliet framstiller rikdommen i Guds nåde som store vann som alle fritt kan øse av, så mye som deres tørste sjeler trenger: «Nå vel, alle dere som tørster, kom til vannene! Og dere som ingen penger har, kom … kjøp uten penger og uten betaling» (Jes 55,1).

Fordi Frelseren visste hvor rik nåden hans var, ropte han ut på den store dagen i høytiden: «Om noen tørster, han komme til meg og drikke!» (Joh 7,37). Og det er den samme salighetens fylde det tales om i Bibelens siste kapittel, der det står: «Og Ånden og bruden sier: Kom! Og den som hører det, la ham si: Kom! Og den som tørster, han får komme! Og den som vil, han får ta livets vann for intet!» (Åp 22,17).

Han, vår fører gjennom livet, er klippen som ble slått med Moses' stav, så det fløt levende vann. «Klippen var Kristus» (1 Kor 10,4). Han er paktens engel, som sa til Moses: «Jeg vil la all min godhet gå forbi ditt åsyn.» Og han er det, min

kjære venn, som med hele fylden av sin godhet og barmhjertighet vil følge deg gjennom det nye året.

Og av hans fylde har vi fått nåde over nåde.

Det finnes en fylde av forutgående nåde, som Herren vil bruke for å lede din sjel til omvendelse. Åndens gave kommer ut av denne fylden. Det er Ånden som blåser dit han vil (Joh 3,8). Hans sus har du så ofte hørt i den stille hviskingen til din sjel: Omvend deg, du frafalne barn! Har du lyttet til Åndens stemme? Er du født av Ånden?

Guds nådevirkninger har vært rike. De har strømmet ut fra en guddommelig kraft som er mektig til å frelse den mest elendige. Men har du latt deg frelse? Har du begynt din vandring gjennom det nye året som en frelst sjel? Er navnet ditt skrevet inn i livets bok, eller står du fremdeles på dødens liste? Er det Guds Ånd som leder deg, eller er det den ånd «som nå er virksom i vantroens barn» (Ef 2,2)?

Det er den siste ånden som er anfører for verdens store flokk og holder den i blindhet for fylden av Guds nåde og kjærlighet. Og blir du ledet av denne ånden, da er evig død og et evig brennende helvete din sikre lodd så snart livets skjøre tråd blir skåret over.

Å nei, du vil ikke slå følge med disse forblindede. Du vil lytte til ropet: «Redd din sjel!» Å, lytt da til Åndens stille hvisking! «Se, nå er nådens tid, se, nå er frelsens dag!» (2 Kor 6,2). Gå avsides og tal med din Gud om saken. Utsett det ikke et øyeblikk lenger, for i neste øyeblikk kunne du jo være evig fortapt. Ta for deg Ordets rike skattkammer. Å, der strømmer Guds rike fylde mot deg – en fylde av mektig påvirkning, en fylde av mektig, frelsende kjærlighet og en fylde av alt godt for din fattige sjel.

Det finnes en fylde av frelsende nåde, som alle de salige vitner om. Spør Paulus om det ikke er slik, og han svarer: «Det er et troverdig ord, fullt verdt å motta: Kristus Jesus kom til verden for å frelse syndere, og blant dem er jeg den største» (1 Tim 1,15). Og Peter stemmer i og sier: «Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, som etter sin store miskunn har gjenfødt oss til et levende håp» (1 Pet 1,3).

Spør så synderinnen og den lykkelige Sakkeus. Ja, spør røveren som hang ved Frelserens side i hans dødsstund. Alle vil de stemme i med salig begeistring: Det finnes en fylde av frelsende nåde, som kan redde den mest elendige. Spør David, og han svarer: «Han dro meg opp av fordervelsens grav … Han satte mine føtter på en klippe … Han la i min munn en ny sang» (Sal 40,3–4).

Og spør til slutt den hvitkledde skaren som står foran tronen og Lammet. Alle bryter de ut i et salig kor: «Verdig er Lammet, som ble slaktet, til å få … ære og pris» – for med sitt blod har det kjøpt oss til Gud (Åp 5,9.12).

Se, kjære sjel, det finnes en fylde av nåde også for deg, hvor forkommen og elendig du enn føler deg.

Den fromme grevinne Huntingdon sa en gang til den mektige vekkelsespredikanten Whitefield: «Hvordan kan De forsvare de ordene De kom med der borte på marken sist søndag kveld? De sa jo at om et menneske var så utslitt og ødelagt i syndens tjeneste at djevelen selv ikke lenger hadde bruk for det,

da ville likevel Herren Jesus ta imot et slikt menneske med inderlig ømhet og barmhjertighet.»

Whitefield svarte: «Jeg skal fortelle Dem en liten historie, og så får De selv dømme. De vet at jeg den kvelden stod og prekte med ryggen mot et usselt hus. Da jeg var ferdig, kom en kvinne som så elendig ut, bort til meg. Hun bad meg besøke en lidelsessøster oppe på kvistkammeret. Jeg fulgte straks med og ble vitne til et syn som aldri skal forlate meg så lenge jeg lever.

Der lå en ussel, uttæret kvinneskikkelse på en haug halm. Gjennom et langt liv hadde hun tjent synden og Satan. Nå hadde alle forlatt henne. Satan kunne ikke lenger gjøre bruk av dette uttærte skjelettet. Gjennom det åpne vinduet nådde disse ordene ørene hennes: 'Om du er så utslitt og ødelagt i syndens tjeneste at ikke engang djevelen har bruk for deg lenger, vil likevel Herren Jesus med inderlig ømhet ta imot og frelse din syndige og urene sjel.'

Den stakkars kvinnen strakte armene ut mot meg som en fortvilet og ropte: 'Er det sant? Jeg er utslitt i syndens tjeneste. Kan et slikt avskum bli frelst?' Jeg forkynte livets evangelium for henne, og hvert eneste ord falt som en legende balsam på hennes syke sjel. Et par dager etter døde hun – ikke bare uendelig skamfull over sitt forspilte liv, men også uendelig salig i ham som kom for å søke og frelse det som var fortapt (Luk 19,10).» Grevinnen foldet hendene til lov og takk, og store tårer fortalte hva hun følte i hjertet.

Se, min venn, den samme mektige Frelseren står med utstrakte armer også mot deg. Ut av hans rike fylde strømmer nåde og miskunn til din fattige sjel. Søk ikke etter noen fylde hos deg selv! Der finner du bare den urene fylden av synd som Frelseren sier ditt hjerte er fullt av (Matt 15,19).

Søk ikke etter en omvendelse, en anger eller gode følelser som du kan finne frelse i! Den rette angeren og den rette syndenøden kjennes nettopp slik at en ikke kan finne noen trøst i dem. Søk ikke frelse i å forbedre deg selv, i gode forsetter eller høytidelige løfter – alt dette duger ikke. Frelsen er allerede gjort i stand og ferdig. Den hvite kjortelen og forlovelsesringen venter på deg, og fredskysset vil Faderen gi deg hvert øyeblikk i sitt evangelium.

Å, hold deg ikke tilbake! Trekk deg ikke unna til din egen fortapelse, men tro på Herren Jesus nå. Tro på den frelsen som er gjort i stand for alle folk, også for deg – og du er salig. Av hans fylde har vi fått nåde over nåde.

Og som hans benådede barn kan du gå det nye året i møte med seiersjubel i din sjel. I ham har du jo allerede seieren. I ham har du kraften, lyset og livet, og i ham har du en venn som forstår deg så inderlig godt. Å, hold deg alltid hos ham!

Det finnes også en fylde av helliggjørende nåde. Apostelen sier: «For Guds nåde er åpenbart til frelse for alle mennesker. Den opptukter oss til å fornekte ugudelighet og de verdslige lystene, til å leve sedelig og rettferdig og gudfryktig i den verden som nå er, mens vi venter på det salige håp og åpenbaringen av den store Guds og vår frelser Jesu Kristi herlighet» (Tit 2,11–13).

Nåden er den beste oppdrager. Den oppdrar oss og gjør oss «skikket til å få del i de helliges arv i lyset» (Kol 1,12). Og den alene makter å gjøre oss lik ham som av sin fylde har gitt oss nåde over nåde. Å, hvor mektig nåden er til å forme oss, om den riktig får tak i hjertene våre!

Men se, kjære bror og søster: Skal nåden ha makt over livet ditt, da må den ha plass i ditt hjerte og få jage ut alle trelldomstanker der inne. «Kristus må få være alene i brudekammeret, det vil si i samvittigheten,» sier Luther.

I Romerbrevet 6 advarer Paulus de kristne mot å stille lemmene sine til rådighet som våpen for urettferdigheten. Han oppgir også grunnen til at han tør vente at en slik formaning blir fulgt: «For synden skal ikke få herske over dere, for dere er ikke under loven, men under nåden» (Rom 6,13–14).

Den første og viktigste betingelsen for sann helliggjørelse er altså at nåden må få rå alene i hjertet, og at Kristi liv slik får røre seg friskt og sunt der inne. «Bli i meg,» sier han, «... Den som blir i meg, og jeg i ham, han bærer mye frukt» (Joh 15,4–5).

Men, kjære venn, hvor snart vil ikke trelldomsånden snike seg inn igjen! Først kommer «de små revene» og kryper gjennom hullene i gjerdet av åndelig våkenhet. Når en så har vært forsømmelig og uaktsom og latt disse smådyrene slippe inn i hjertets helligdom, våkner til slutt samvittigheten, og trelldomsånden begynner å herje fælt der inne. Da trekker mørke skyer seg fram foran nådens sol, og sjelen klager i mørke og nød. La oss derfor gi akt på disse ordene fra Herren: «Fang revene for oss, de små revene som ødelegger vingårdene!» (Høys 2,15).

Skal du kunne ta imot rikelig av fylden av hans nåde, så du vokser åndelig i troen, da må du verne om samvittigheten din, så den ikke blir såret. «Ha tro og god samvittighet! Denne har noen kastet fra seg og har lidd skibbrudd på troen,» sier apostelen (1 Tim 1,19).

Den tro og frimodighet som ikke blir rystet av synder, av likegyldighet i smått eller stort, er ikke mye verdt. En tro som ikke blir anfektet av Åndens stemme eller samvittighetens påminnelser, er allerede død eller i alle fall på grensen til å bli det.

Derfor, min venn: Skal nåden strømme rikelig til deg til helliggjørelse, da gjelder det at den får rå alene både i hjertet og i livet. Det gjelder at du i hellig våkenhet ikke lar deg overvinne av det onde, men overvinner det onde med det gode (Rom 12,21).

Til dette trenger du – for ditt fattige og trege kjøds skyld – all den formaning og tilskyndelse som Herren har gitt deg i sitt ord. Når folk er syke og skrøpelige, tyr de til badestedene, og mang en skrøpelig stakkar kommer frisk og sunn tilbake. Guds ord er i sannhet et stort badehus. Der finnes alle slags bad mot alle slags sykdom. Hvor ofte har dere ikke erfart, brødre og søstre, at det å tenke over Ordet har vært et styrkende, oppkvikkende bad for sjelene deres?

Guds ord er den levende vannstrømmen. Der finnes legende krefter mot enhver skrøpelighet som et Guds barn kan lide av. Bader du flittig i denne levende strømmen, kan du ikke vente samme virkning hver gang. Den ene gangen kan du komme derfra med en følelse av at din sjel var gjenfødt på nytt til et levende håp. En annen gang kommer du med bøyd hode, fordi et eller annet skjult ondt kom fram i bevisstheten din. Det guddommelige sannhetssaltet kan trenge inn med sin rensende kraft, og det svir.

Andre ganger igjen kan du komme derfra med et helliget sinn, oppildnet og villig ved Guds nåde til å ta fatt på noe nytt som Herren har åpenbart for deg. Vær ikke blant dem som bare bader for å bli glade! Bad for å bli sunn – det er hovedsaken.

Bruk Guds ord i ve og vel,
flittig gå til nådebordet,
bær på hendene din sjel,
alltid stå med sverd omgjordet.

Vær da tro mot din følgesvenn. Følg hans vink gjennom samvittigheten og gjennom Ordet. Vær et salt i verden og i vennekretsen, og husk at det snart bærer over Jordan og inn i det lovede land. Amen.

Søndag etter nyttår: Djevelen forfølger Guds barn – bare rask flukt berger dem

> «Da de var dratt bort, se, da viser en Herrens engel seg for Josef i en drøm og sier: Stå opp, ta barnet og dets mor med deg og flykt til Egypt! Bli der til jeg sier fra til deg. For Herodes kommer til å lete etter barnet for å drepe det. Han sto da opp, tok barnet og dets mor om natten, og dro av sted til Egypt. Der ble han til Herodes var død, for at det skulle bli oppfylt som Herren hadde talt ved profeten: Fra Egypt kalte jeg min sønn. Da Herodes så at han var blitt narret av vismennene, ble han meget vred. Han sendte folk og lot drepe alle guttebarn i Betlehem og alle bygdene i omegnen, de som var to år eller yngre, i samsvar med det han hadde fått vite av vismennene om tiden. Da ble det oppfylt som er talt ved profeten Jeremia, som sier: En røst ble hørt i Rama, gråt og stor klage. Rakel gråt over sine barn og ville ikke la seg trøste, for de er ikke mer» (Matt 2,13–18).

«Gud er vår tilflukt og vår styrke, en hjelp i trengsler, funnet overmåte stor.» «For han gjemmer meg i sin hytte på den onde dag, han skjuler meg i sitt skjermende telt. På en klippe fører han meg opp» (Sal 46,2; 27,5).

Om vi ikke kjente historien om David, ville disse ordene være nok til å forvisse oss om at «mannen etter Guds hjerte» (Apg 13,22) også var en mann som ble hardt prøvd. Ordene ånder riktignok av glede, tillit og frimodighet, men de stråler mot oss fra en bakgrunn som er alt annet enn lys. Stjernene lyser klarest i den dypeste natten. Slik lyser også disse utropene fra et hjerte som er overgitt til Gud, aller herligst når en riktig setter seg inn i hva David mener med trengsler og onde dager.

David var ofte i stor angst. Det vitner hans mange klagesanger om, der han stadig taler om tårene sine. Han var i angst for sine ytre fiender, som var mange og mektige. Men aller mest ble hans oppriktige sjel engstet når han tenkte på og kjente alt det onde som ville forstyrre hans hjerteforhold til Gud.

Han hadde mang en ond dag. Onde dager var det når fienden la planer for å ødelegge ham, og når hans egen sønn sluttet pakt med fiendene for å styrte ham fra tronen og endte sitt ulykkelige liv på en måte som fylte det ømme farshjertet med den dypeste sorg. Onde dager var det når han så hvor sterkt ondskapen rørte seg i det folket som skulle være Herrens. Men onde var særlig de dagene

da mørke skyer la seg mellom ham og hans livs Gud, og han ble stormet av djevelens mektige fristelser. Da kunne han klynke som en trane, og sjelen hans var som «et brusende, opprørt hav».

Men all denne nøden lærte ham å sette pris på Guds vern. «Gud er vår tilflukt og vår styrke, en hjelp i trengsler, funnet overmåte stor.» Hadde ikke Guds barn så mye nød å stri med, hadde de ikke så mange sørgelige erfaringer av djevelens forfølgelse, da ville deres kjennskap til den levende Gud være svært lite.

David taler om en hytte som Gud gjemte ham i på den onde dag. Lykkelig den som kjenner til denne hytten! Lykkelig den sjel som kan flykte dit for å søke ly mot Satans brennende piler, dempe sin angst og smerte og finne seg selv i salig trygghet!

Også Davids Sønn, vår dyrebare Frelser, fikk snart erfare hvilken ond verden han var kommet til, og hvordan de sjelene var som han i sin evige kjærlighet ville løse ut fra dødens vold. Riktignok ble han møtt av noen lykkelige sjeler da han kom inn i verden, slike som hadde «ventet på Israels trøst» (Luk 2,25). Barneøynene hans så de glade hyrdene og den lykkelige gamle Simeon, som trykket ham til sitt bryst. Og han ble hyllet og tilbedt av vismennene. Men alt dette var bare et vennlig solglimt på en stormfull dag.

Av frykt for å miste makten hadde den grusomme Herodes flekket hendene med blodet av sin egen hustru og tre av sine sønner. Nå ble han også grepet av frykt ved vismennenes underfulle vitnesbyrd om den nyfødte jødenes konge, og han begynte å legge planer for å rydde barnet av veien. Men bak Herodes' morderiske skikkelse ser vi ham som var «en drapsmann fra begynnelsen» (Joh 8,44), og som den dag i dag bruker all sin avgrunnslist for å forderve og ødelegge Guds barn på jorden.

Men Gud våket trofast over sin kjære Sønn, slik han fremdeles våker over sine og gjemmer dem i sin hytte på den onde dag. Gud hjelpe oss i sin nåde til å stå under hans kjærlige vern!

Ut fra denne teksten vil vi se

1. Hvordan Guds barn blir forfulgt av djevelen,

2. Hvordan de må redde seg ved rask flukt.

Knapt var Jesus kommet til vår syndige jord før djevelen i Herodes' skikkelse prøvde å rydde ham av veien. Den gamle slangen (Åp 12,9) visste nok nå, som senere under fristelsen i ørkenen, hvem han hadde foran seg. Mørkets fyrste, «den sterke med våpen», forstod at han her stod overfor «en som er sterkere enn han», som skulle ta fra ham våpnene og dele ut byttet hans (Luk 11,21–22). Ikke rart da at han med all sin avgrunnslist prøvde å rydde sin farlige motstander av veien.

Så snart et Guds barn blir født på jorden – så snart en fattig synder blir gjenfødt til et levende håp – forstår djevelen straks at han har fått en ny fiende å bekjempe. Han vet at hver troende sjel har den store oppgaven å gripe forstyrrende inn i mørkets rike. Derfor leter han straks «etter barnet for å drepe det».

Og djevelen har mange redskaper som stiller seg i hans tjeneste. Ved hjelp av dem prøver han med vold eller list og med all sin sataniske energi å gjøre ende på Guds barn, eller i det minste å gjøre dem uskadelige for sitt rike.

Han raste med vold mot Jesus og hans første disipler. Han egget opp sjalusien hos en grusom fyrste, som ikke nølte med å rydde en hel del uskyldige barn av veien bare han trodde seg sikker på at Jesus var blant dem. Og hvordan raste han ikke under de ti store forfølgelsene under de romerske keiserne!

Slik får han vel ikke rase i vår tid. For Gud har i sin barmhjertighet satt et gjerde omkring sine barn i den kristne samfunnsordenen. Men fienden arbeider iherdig med å bryte ned gjerdet, og det ser ut som det skal lykkes. Vår kjære Gud må vel tillate det for at hans sovende, åndelig utmattede menighet skal bli rystet opp av søvnen. Og skjer det, skal nok Guds menighet få erfare at hatet mot «Herren og hans salvede» (Sal 2,2) ikke har mistet noe av sin glød.

Imens raser han med vold også i vår tid der han kan komme til. Vi hører ikke sjelden at han egger uomvendte ektemenn til raseri mot sine troende hustruer, foreldre mot barn og husbonder mot tjenere.

Ofte blir barn av rike og fornemme foreldre utsatt for farlig forfølgelse når de kommer til liv i Gud. Det er ikke så lenge siden en ung dame måtte gjøre bitre erfaringer av dette. Hun var vekket opp av syndesøvnen og gjort levende i Kristus, og hun begynte å vitne om ham som var blitt hennes sjels venn. Hun vitnet for foreldre, søsken og venninner, og hun vitnet med varme og liv.

Dette kunne ikke tåles. Foreldrene hennes ble svært bekymret. Deres kjære barn var ødelagt for hele livet, og det hvilte en mørk skygge over hele familien – og likevel ville disse foreldrene kalles kristne! Datteren ble sendt bort til en verdslig familie, der de håpet at de mørke grillene skulle forsvinne.

Den kjære jenta kjempet tappert en tid. Men så begynte hun å bli sløv i bruken av nådemidlene og av ren føyelighet å gi etter for fristelsene. Hun hadde likevel en hard kamp med sin anklagende samvittighet – en kamp som virket ille inn på den skrøpelige helsen hennes.

Etter et par år kom hun tilbake til hjemmet. Nå var hun medgjørlig og kunne ta del i selskapslivet, men rosene på kinnene hennes var borte. Legen måtte snart hentes, og han gav en urovekkende forklaring: Det var døden som var i anmarsj.

Da den unge piken hadde forstått hvor farlig det stod til med henne, kalte hun sent en kveld moren til sengen sin og sa: «Mor, jeg vil ikke såre deg, men det er du som er skyld i min ulykke. Jeg skal nå inn i evigheten, og min sjel er fortapt – og du, mor, du …» Mer fikk hun ikke sagt, for gråten kvalte stemmen hennes.

Moren kastet seg på kne ved sengen hennes og brøt ut i forferdelig smerte: «Du vil vel ikke si at jeg er skyld i din ulykke?» «Jo,» svarte hun, «du har gjort alt for å rive meg bort fra Jesus, og det lyktes. Nå dør jeg i fortvilelse.»

Denne gangen fikk Gud likevel vende det til det gode. For før datteren lukket øynene i døden, kunne hun igjen lovsynge sin Frelser og se sin mor som en sorgfull synderinne ved Jesu kors. Slik gikk det her – men hvor ofte går det slik?

Se hvordan djevelen i en øm mors skikkelse kan stå barnet etter livet! Og tenk at foreldre som gjør krav på å være kristne, skulle se det som barnas største ulykke om de kommer til liv i Gud! Er du her, du stakkars far eller mor, som har et slikt sinn? Frykter du for barnets framtid om Jesus vinner barnets hjerte, og

fører du det derfor inn i verdens forfengelighet? Å, da står også du ditt barn etter livet.

Jeg hørte nylig om en far som ble helt fortvilet da han hørte at sønnen hadde begynt å be. Hjertet hans var fullt av fiendskap mot Gud, og han var dypt krenket ved tanken på at sønnen skulle bli en av de foraktede «bederne». Så listet han seg inn på sønnen mens han bad til Gud i enerom, og overfalt ham med slag og trusler. Ser vi ikke i denne elendige faren den grusomme fienden som står barnet etter livet?

Jo, djevelen kan nok rase med vold mot Herrens disipler også i våre dager. Men han er likevel aldri så farlig i denne løveskikkelsen som når han med list prøver å vinne tilbake en sjel som er revet ut av klørne hans.

Mang en festning har trosset de voldsomme stormangrepene, men har likevel falt for en eller annen fint uttenkt list. Vet fienden at han har forbundsfeller inne i selve festningen og kan få i stand en hemmelig forbindelse med dem, blir det lett for ham å nå sitt mål – om ikke festningens soldater er desto mer på sin post. De hemmelige fiendene innenfor festningen kan spionere ut stillingen og forhandle med fiendene utenfor. Etter hemmelig avtale kan de åpne portene innenfra og hjelpe fienden å liste seg inn i nattens mørke. Å, bror og søster, de fleste hjertefestninger blir erobret på denne måten!

Til og med David, som synger så vakkert om Herrens vern, ble felt ved denne listen. Og Demas, Ananias og Saffira – for ikke å tale om den ulykkelige Judas – ble alle felt på samme måte.

Hos den ene kan disse hemmelige fiendene i festningen kalles kjødets lyst. Og hvor mang en sterk Samson, som har seiret over fienden i de store slagene, har ikke falt for denne mektige Dalila og mistet sitt livs kraft og sine øynes lys! Hos andre er de hemmelige fiendene pengegrådighet, ærgjerrighet og lignende. Og hvor seige, utholdende og listige er ikke disse fiendene, og hvor mange liv har de ikke tatt!

Å, bror og søster, de hemmelige fiendene er langt farligere enn de åpenbare. Be Gud om øyesalve, så du kan kjenne dem igjen, for de går forkledd om dagen. De kan svøpe seg i de tillatte tingenes forførende drakt og se ut som de beste venner.

Er det ikke tillatt å ta seg en hustru? Er det ikke tillatt å kjøpe og selge? Er det ikke tillatt og prisverdig å sørge for barnas framtid? Er det ikke også prisverdig å være fredelig og mild i sine dommer? Og likevel kan det under disse tingene skjule seg en farlig, forkledd fiende, som ikke ønsker noe heller enn å ta barnets liv. Det er disse forkledde fiendene apostelen har for øye når han sier: «De som har hustru, skal være som de som ikke har … de som bruker verden, som de som ikke bruker den» (1 Kor 7,29–31).

Vi vil nevne en fiende som særlig tar livet av mange i vår tid. Det er den falske verdens visdom, som setter seg opp mot Guds visdom og gjør den til dårskap.

En rytter, kledd i en strålende drakt og med navnet Uovervinnelig i pannen, stormer fram på sin stolte ganger. Overmodig skryter han av navnet sitt: Opplysning. Med stolt forakt svinger han lansen mot troens barn. Han håner dem for trangsynthet og mangel på utvikling og åndsdannelse.

Denne mektige krigeren vet også at han har forbundsfeller i hver troendes bryst. Vi vil jo nødig regnes som dårer. Det er jo krenkende for vårt gamle jeg ikke å få stå på listene over de opplyste og dannede. Å nøye seg med å være en dåre for Kristi skyld (1 Kor 4,10) er slett ikke innbydende for den gamle Adam.

Han som har sendt ut denne mektige rytteren, kjenner godt til disse skrøpelighetene våre. Og hvor lett er det ikke for denne fienden å finne et ubeskyttet sted der han kan støte lansen inn!

Bare den som har tatt på seg «Guds fulle rustning», kan gjøre motstand «på den onde dag». Bare den som er iført «rettferdighetens brynje» og «frelsens hjelm», og som forstår å gripe «troens skjold» og bruke «Åndens sverd» (Ef 6,13–17), makter å seire over denne tidens avgud og triumferende rope: «Guds dårskap er visere enn menneskene» (1 Kor 1,25).

Vi kunne gå mer i enkeltheter og peke på en hel del Herodeser som står barnet etter livet. Vi kunne peke på både høyere og lavere skoler som våre kjære små er nødt til å gå gjennom. Å, det finnes farlige Herodeser – og det vil bli enda flere – Herodeser som vil rane våre kjære barn for deres dyreste arv for livet. Mang en ung mann går til universitetet med et ufordervet sinn, men kommer tilbake som et åndelig vrak. Men nå vil vi høre noe om den beste måten en kan berge seg på overfor slike overmektige fiender.

2. Jesus unngikk Herodes' forfølgelse ved å flykte til Egypt. Også vi, mine brødre og søstre, må redde oss ved rask flukt. Vi må aldri innbille oss at vi kan måle oss med fienden og seire over ham ved egen kraft. Og vi må be Gud bevare oss fra å innlede forhandlinger med vår dødsfiende, selv om han skulle vise seg i en venns eller en mors kjære skikkelse.

Nei, vi må flykte – flykte som de som ble forfulgt av blodhevneren og flyktet til tilfluktsbyen (4 Mos 35,11–12). Først innenfor portene der kunne de føle seg fullkomment trygge. «En vis mann frykter og flykter fra det onde, men en dåre farer fram og er trygg» (Ordsp 14,16).[1] «De oppriktiges kongevei er å flykte fra det onde. Den som akter på sin vei, bevarer sitt liv» (Ordsp 16,17).[2]

Har du funnet livet i Guds Sønn, min venn, og merker du at uomvendte foreldre, søsken eller venner vil rane deg for skatten din, da vokt deg! Ja, vokt deg desto mer når du merker at din naturlige kjærlighet til dem kan gjøre fristelsen uimotståelig om du begynner å gi etter.

Vis foreldrene dine all mulig lydighet og respekt, men krenk ikke samvittigheten din ved å gi etter. Lydigheten vår mot Gud krever fasthet og besluttsomhet. Flykt til Herren! Han vil være din tilflukt og styrke, en hjelp i trengsler, funnet overmåte stor. Kast all din bekymring på Herren (1 Pet 5,7). Han skal gjemme deg i sin hytte på den onde dag (Sal 27,5).

Vi talte om den fienden som felte den mektige Samson – den syndige, kjødelige lysten. Hvordan er det med deg, bror og søster, når du blir angrepet av denne fienden? Flykter du? Eller ligner du den kjempen som slumret inn i fanget til Dalila? Å, hvor mange liv har ikke denne mektige Dalila tatt! Hvor mang en av Herrens kjemper ligger ikke slått for hennes føtter og bundet med hennes reip!

[1] NB: «Den vise frykter og holder seg borte fra det onde, men dåren er overmodig og trygg.»
[2] NB: «De oppriktiges kongevei er å holde seg fra det onde.»

«Gå ikke en horkvinne i møte, så du ikke faller i hennes snare. Gi ikke en kvinne din sjel, så hun får makt over deg. Se ikke på en jomfru, så du ikke faller ved begjær etter henne. Gi ikke skjøgen din sjel, så du ikke mister din arv» (Sir 9,2–6). «Flykt fra synden som fra en slange! For kommer du nær den, biter den deg» (Sir 21,2).

Å, flykt fra denne mektige fienden, kjære venner – en fiende som vil forderve våre barn og vår slekt! Merker dere ikke hvordan usedelighetens damp stiger opp fra den råtne litteraturen og fra alt det slibrige vesenet som møter oss på vår vei? Det er damp som vil bedøve og forpeste vår sjel om vi ikke prøver å redde oss fra den ved rask flukt.

«Flykt fra det onde i alle dets skikkelser!» Flykt fra avgudsdyrkelsen (1 Kor 10,14).

«Dra ikke i fremmed åk med vantro! For hva delaktighet har rettferd med lovløshet? Eller hva samfunn har lys med mørke? Og hva samklang er det mellom Kristus og Belial? Eller hva samfunn har en troende med en vantro? Og hva enighet er det mellom Guds tempel og avguder? Vi er jo den levende Guds tempel, som Gud har sagt: Jeg vil bo hos dem og ferdes iblant dem, jeg vil være deres Gud, og de skal være mitt folk. Gå derfor ut fra dem og skill dere fra dem, sier Herren, og rør ikke noe urent! Da vil jeg ta imot dere» (2 Kor 6,14–17).

Flykt, ja, flykt til Jesus – han alene kan redde deg! Du som er ung: «Fly fra ungdommens lyster! Og jag etter rettferdighet, tro, kjærlighet» (2 Tim 2,22). Flykt bort fra «fordervelsen i verden som kommer av lysten» (2 Pet 1,4).

Men vi skal ikke bare flykte fra det som rett ut frister oss til det onde. Paulus formaner oss også til å flykte fra dem som «har skinn av gudsfrykt, men fornekter dens kraft» (2 Tim 3,5). For en fallgruve er ikke disse halvt åndelige menneskene for mang en sjel som ikke står fast! De forstår å ta kristendommen slik at de unngår verdens hån og forakt. De går en omvei for å unngå «korsets anstøt».

Flykt fra selskapet med slike halvt åndelige, og søk samfunn med sjeler der du merker at et friskt åndelig liv pulserer – sjeler som flittig omgås Herren i bønn og vandrer etter hans ord.

Vi skal flykte til Herren, kjære venner, for å finne ly i den faste borgen som er hans vern. Å, gå ikke utenom borgen, for der vil fienden felle deg! Riktignok får du også kjempe mang en tung kamp i Herrens borg. Men du skal også få nyte salige hvilestunder – hvilestunder i en slik fred og trygghet og lykkelig erfaring av Herrens nærhet at det er som om du ikke lenger var i fiendens land.

Herren må gi oss slike hviletider innimellom, tider da vi «ligger i grønne enger» og blir styrket ved «hvilens vann» (Sal 23,2), så vi kan samle krefter til ny kamp. For det varer ikke lenge før det går løs igjen med «listige angrep» (Ef 6,11), og det regner «brennende piler» (Ef 6,16) over oss fra fiendens leir. Å, la oss akte på Herrens ord: «Hold dere nær til Gud, så skal han holde seg nær til dere» (Jak 4,8).

Mang en Kristi stridsmann som begynte i Ånden, har fullendt i kjødet (Gal 3,3). Og redelige hyrder over Herrens hjord, som har åpent øye for Satans list i denne siste onde tid, må bryte ut med apostelen: «For jeg er nidkjær for dere

med Guds nidkjærhet. Jeg har jo forlovet dere med én mann, for å fremstille en ren jomfru for Kristus. Men jeg frykter for at likesom slangen dåret Eva med sin list, slik skal også deres tanker bli fordervet og vendt bort fra den enkle og rene troskap mot Kristus» (2 Kor 11,2–3). Gud hjelpe og bevare oss alle i sin nåde! Amen.

Helligtrekongersdag: Det folket som satt i mørke, har sett et stort lys

> «Han forlot Nasaret og bosatte seg i Kapernaum, som ligger ved Galilea-sjøen, i Sebulons og Naftalis landområder, for at det skulle bli oppfylt som er talt ved profeten Jesaja: Sebulons land og Naftalis land ved veien mot sjøen, landet på andre siden av Jordan, hedningenes Galilea, det folket som satt i mørke, har sett et stort lys, og for dem som satt i dødens land og skygge – for dem er et lys opprunnet. Fra den tiden begynte Jesus å forkynne og si: Omvend dere, for himlenes rike er kommet nær!» (Matt 4,13–17).

Nå «Oppgangen fra det høye»
løfter over oss sitt skinn,
vil vi oss mot lyset tøye,
suge hver en stråle inn,
så det lysner i vårt hjerte,
fødes fred av angers smerte.

Evangeliet vårt forteller at Jesus hadde forlatt Nasaret, sitt barndomshjem, og bosatt seg i Kapernaum, som ligger ved Gennesaret-sjøen i Sebulons og Naftalis landområder. I barndomshjemmet hadde han nå bodd i omkring 26 år, men landsmennene hans aktet ham ikke. Han måtte selv vitne at «en profet blir ikke aktet på sitt eget hjemsted» (Joh 4,44). Ja, han møtte åpenbart fiendskap. De drev ham ut av byen og førte ham opp på et fjell, der de ville styrte ham utfor (Luk 4,29).

Kapernaum, som han nå valgte å bo i, lå omkring 14 mil fra Jerusalem. Det var en folkerik handelsby, der det også bodde en hel del hedninger. Det var egentlig her han begynte sin lærergjerning. Ingen byer fikk så ofte være vitne til hans undergjerninger og høre hans livgivende ord som Kapernaum og de nærliggende byene Korasin og Betsaida. Derfor feller han også så harde dommer over disse byene, som hadde gjort så dårlig bruk av anledningen til opplysning og frelse: «Ve deg, Korasin! Ve deg, Betsaida! … Og du Kapernaum, som er blitt opphøyet like til himmelen! Like til dødsriket skal du bli nedstøtt» (Matt 11,21–23).

At Jesus bosatte seg her, ved grensene til hedningene, ser evangelisten som oppfyllelsen av Jesajas profeti i kapittel 9,1, der det står: «Sebulons land og Naftalis land ved veien mot sjøen, landet på andre siden av Jordan, hedningenes Galilea, det folket som satt i mørke, har sett et stort lys, og for dem som satt i dødens land og skygge – for dem er et lys opprunnet» (Matt 4,15–16; Jes 9,1–2).

Det er egentlig herfra at salighetens sol med legedom under sine vinger begynner å lyse. Allerede i synagogen i Nasaret hadde han lest opp den teksten som hele hans virksomhet var en levende forklaring på.

Det var disse ordene hos Jesaja 61,1 flg.: «Herrens Ånd er over meg, for han har salvet meg til å forkynne evangeliet for fattige. Han har sendt meg for å forbinde dem som har et nedbrutt hjerte, for å forkynne for fanger at de skal få frihet og for blinde at de skal få syn, for å sette undertrykte fri, for å forkynne et nådens år fra Herren.» Og han lukket boken, satte seg og sa: «I dag er dette Skriftens ord blitt oppfylt for ørene deres» (Jes 61,1; Luk 4,18–21).

«Det folket som satt i mørke, har sett et stort lys, og for dem som satt i dødens land og skygge – for dem er et lys opprunnet.» La oss se på Jesus som det store lyset for verden (Joh 8,12), og se hva dette lyset åpenbarer for oss.

Solen er verdens lys i naturens rike. Der den ikke lyser, er det bare kulde og død. Men der den lyser, er det varme og liv. Slik er det også i det åndelige. Der Jesus, salighetens sol, ikke har gått opp, der råder hedenskapets mørke og den åndelige dødens fryktelige kulde. Det livet som rører seg der, må settes i klasse med de umælende dyrenes. Det livet som adler mennesket og lar gudsbildet lyse fram hos støvets barn, finnes ikke hos hedningen – i beste fall en dragende lengsel opp mot et høyere liv.

Folket som sitter i mørke og dødens skygge, er nok i dypeste forstand de fattige hedningefolkene som evangeliets lys ennå ikke har strålt for. Men det kan også med full sannhet sies om alle dem som ikke har latt seg opplyse og gjøre levende av salighetens sol.

Så lenge du vandrer omkring i mørket, kjære sjel, vet du ikke hvordan du virkelig ser ut. Du kan være forferdelig skitten og likevel ikke ane det. Dessuten kan du være omgitt av forferdelige farer. Du kan vandre på kanten av avgrunnen uten å ane det. Du kan ligge og sove så rolig i et brennende hus, eller du kan bli forfulgt av grusomme mordere – og likevel ha fred, fordi du er i mørket og fiendene dine skjuler seg i mørket.

Slik har alle mennesker det av naturen. Etter Guds ord er de «mørkets barn», «urene, ja, stinkende attpå». Hjertene deres er fulle av hor, mord, utukt og andre slike vederstyggeligheter, sier Frelseren (Matt 15,19). «Alle sammen er blitt udugelige … Deres strupe er en åpnet grav, de bruker sin tunge til svik, ormegift er under deres lepper. Deres munn er full av forbannelse og bitterhet. Raske er deres føtter til å utøse blod. Ødeleggelse og elendighet er det på deres veier. Freds vei kjenner de ikke. Gudsfrykt er det ikke for deres øyne» (Rom 3,12–18).

«Herren så at menneskenes ondskap var stor på jorden, og at alle tanker og hensikter i hjertene deres var onde hele dagen lang» (1 Mos 6,5). «De er et folk som farer vill i sitt hjerte» (Sal 95,10). «Menneskenes hjerte er fullt av det som er ondt, og det er uforstand i deres hjerte så lenge de lever» (Fork 9,3). «Svikefullt er

hjertet, mer enn noe annet, ubotelig sykt er det. Hvem kjenner det?» (Jer 17,9). «Bare løgn er mannens sønner. I vektskålen stiger de til værs, de er tomhet alle sammen» (Sal 62,10).

Slik vitner Herren om menneskehjertet. Alt det onde som finnes i verden, har sine spiredyktige frø der inne: hovmod, forfengelighet, egenkjærlighet, hat, bitterhet, urenhet, grådighet – og hvem kan regne opp alle disse fruktbare spirene der inne? Slik ser du ut i Guds øyne, kjære sjel. Men ser du slik ut i dine egne? Gjør du det, da har lyset åpenbart det for deg. For alt som blir avslørt, blir avslørt av lyset (Ef 5,13).

Gå inn i et mørkt rom som lenge har vært stengt, og åpne et vindu, så skal du se mye stygt der inne. Prøv å feie rommet riktig rent, og la en solstråle få trenge inn. Da skal du få se hvor langt du er kommet med rengjøringen: Rommet ser ut til å være fullt av skitt. Det ser nesten ut som skitten kommer med lyset. Men slik er det ikke – det er lyset som avslører skitten.

Har du nå, kjære venn, fått lys inn i sjelens mørke rom, så du har oppdaget urenheten der inne? Ingenting annet enn lyset fra det høye makter å avsløre syndens urenhet. Alt det en blir overbevist om, blir avslørt av lyset (Ef 5,13).

Kom til synderen med fornuftsgrunner og prøv å overbevise ham om hans syndighet. Han kan bli forarget, forbitret, ja, rasende – men ikke overbevist. Den Hellige Ånd alene kan overbevise verden om synd (Joh 16,8). Ikke engang synden selv kan overbevise ham om hans syndighet. Nei, lyset alene kan gjøre det.

En predikant gikk en gang gjennom et stort fengsel og talte med hver enkelt av fangene. Alle sammen var de uskyldige. Han fant ikke en eneste forbryter før han skulle forlate den siste cellen. Da kom en blek, ulykkelig mann bort til ham og sa: «Å, tal noen ord med meg, herr pastor! Jeg er den mest elendige av alle syndere.» Og dette var slett ikke en av de verste forbryterne.

Men hvordan hadde han lært å kjenne sin synd? Jo, et ord som hans troende mor hadde prentet inn i ham da han som liten satt på fanget hennes, var plutselig kommet fram i hukommelsen hans. Og dette ene ordet var den lysstrålen som hadde åpenbart for ham at han var fortapt.

Lyset som skal åpenbare synden, er Herrens ord. Men det åpenbarer ikke synden hos deg ved å ligge på hyllen – heller ikke ved at du bare leser det. Du må bli en Ordets gjører. Ellers ligner du «en mann som ser på sitt naturlige ansikt i et speil – han så på seg selv og gikk bort, og glemte straks hvordan han så ut» (Jak 1,23–24).

Du kan få kunnskap om din syndighet og forstå å male den med mørke farger, og likevel leve så inderlig tilfreds i synden og kjæle for avgudene. Dette skjer når lyset bare skinner på forstanden. Men la lyset få trenge inn i samvittigheten og stille deg ansikt til ansikt med den levende Gud, så blir det noe annet.

Da skal du få erfare sannheten i Herrens ord: «Jeg drepte dem ved min munns ord, og dine dommer er som lyset som går ut» (Hos 6,5).[1] Ja, du skal få erfare at Ordets lys trenger inn som et tveegget sverd og dømmer over hjertets tanker

[1] NB: «… drept dem ved min munns ord. Dommene over deg for ut som lyn.»

og råd. Og det ulykkelige spøkelset, den døde freden, blir pisket bort fra sin vaktpost ved hjertedøren.

Men skal dette kunne skje, min venn, da vokt deg for å være blant dem som hater lyset (Joh 3,20)! For Herren sier: «Ve dem som kaller det onde godt og det gode ondt, som gjør mørke til lys og lys til mørke, som gjør bittert til søtt og søtt til bittert!» (Jes 5,20).

Vokt deg for den selvgode, fariseiske opplysningen som ikke har noen makt til å knuse og slå ned det gamle jeg! En slik opplysning blir liksom et nytt mørke som legger seg omkring det naturlige mørket, og da blir mørket forferdelig: «Er nå selve lyset i deg mørke, hvor dypt blir da mørket!» (Matt 6,23).

Du har lys i forstanden om omvendelsen, gjenfødelsen, rettferdiggjørelsen, den nye skapningen, det nye livet og så videre. Men all denne kunnskapen har lagt seg som et ugjennomtrengelig skall omkring samvittigheten, som av naturen sover. Gud hjelpe deg! Jeg har dessverre lite håp om at du blir reddet.

Vi forstår altså at der lyset får trenge inn, der blir det syndenød. En begynner å feie i hjerterommet. Men som vi hørte før, er det som om alt vårt strev øker vår syndighet. Budet kan bare gjøre synden levende (Rom 7,9). Men hvordan gjør lyset oss lykkelige?

Et halvt syn på Ordet gjør oss ulykkelige – et helt syn gjør oss salige. Men ingen dødelig kan vel se til bunns i Ordets rike forrådskamre.

Jesus kom egentlig for å opplyse oss om Gud, vår himmelske Far. Og først når vi får se ham, kan vi bryte ut med salmisten: «For hos deg er livets kilde. I ditt lys ser vi lys. Hvor dyrebar er din miskunnhet, Gud! Menneskenes barn søker ly i dine vingers skygge. De blir rikelig mettet av det gode i ditt hus, og av dine gleders strøm gir du dem å drikke» (Sal 36,10.8–9).

Men hvordan åpenbarer så Kristus sin Far for oss? Jo, han peker rett og slett på seg selv og sier: «Hadde dere kjent meg, så hadde dere også kjent min Far. Og fra nå av kjenner dere ham og har sett ham.» Og når Filip sier til ham: «Herre, vis oss Faderen, og det er nok for oss!», svarer Jesus: «Så lang en tid har jeg vært hos dere, og du kjenner meg ikke, Filip? Den som har sett meg, har sett Faderen. Hvordan kan du da si: Vis oss Faderen?» (Joh 14,7–9).

Jesus vil si: Slik jeg er, slik er min Far. Slik jeg elsker dere, elsker også han dere. Han har det samme varme hjertet og det samme miskunnsfulle sinnelaget mot dere som jeg. Derfor kan vår dyre Frelser kalles «avglansen av hans herlighet og avbildet av hans vesen» (Hebr 1,3). Gud være evig lovet! Derfor kunne også Jesus si: «For så har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal fortapes, men ha evig liv» (Joh 3,16).

Men Sønnen måtte også åpenbare en annen side ved Guds vesen, nemlig hans rettferdighet. Da Gud satte menneskene på den første prøven, sa han: «Den dagen du eter av det, skal du visselig dø» (1 Mos 2,17). «Syndens lønn er døden» (Rom 6,23). «Den som synder, skal dø» (Esek 18,4).

Synden er å rive seg løs fra Gud, som er livet, og utenfor Gud er det bare død. I denne åndelig døde tilstanden blir vi alle født til verden. Og som åndelig døde kan vi ikke gjøre Guds vilje, men må stemples som overtredere. Over slike har Gud i sin hellige lov felt denne dommen: «Den som synder, skal dø.»

Og denne dødsstraffen, som vi har gjort oss skyldige til, er levende avbildet for oss i offrene i Det gamle testamente – særlig i syndebukken. Ypperstepresten la hånden på hodet til bukken og bekjente folkets synd, og deretter ble den slaktet. Denne offerhandlingen på forsoningsdagen var bare et forbilde på ham som ofret seg selv for folkets synder og som «med sitt eget blod … gikk inn i helligdommen én gang for alle, og fant en evig forløsning» (Hebr 9,12).

Guds rettferdighet krevde dette blodet som «en løsepenge» for oss (Matt 20,28), for at hans kjærlighet kunne strømme til oss i sin rike fylde. «Uten at blod blir utgytt, blir ikke synd tilgitt» (Hebr 9,22). Men i og med Kristi blod, som fløt på Golgata, strømmer fylden av Guds nåde og kjærlighet ut til alle syndere på jorden.

Dette opplyser Jesus oss om i sitt evangelium. Han led for oss – se, dette er den dype forklaringen på hans blodsvette i Getsemane og hans kvalfulle død på Golgata. Jesus måtte «gå inn i den sterkes hus» (Matt 12,29) om han skulle kunne rive fangene ut av hendene hans. Han var i den sterkes hus da han ropte: «Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg?» (Matt 27,46). Men han slo fengselsdøren på vidt gap da han hadde gjort ende på dødens makt og stod opp den tredje dagen som seierherre over synd, død og helvete.

Å, herlige lys! Må det ikke sies at de som satt i dødens land og skygge, har sett et stort lys, når disse sannhetene er blitt åpenbart? Kristus viser seg da som «rettferdighetens sol», som går opp «med legedom under sine vinger». Og de stakkars fangene som får se denne solen, skal «gå ut og springe som kalver når de slipper ut fra fjøset» (Mal 4,2).

«Salig er det folket som kjenner til jubel! Herre, i ditt åsyns lys skal de vandre. I ditt navn skal de fryde seg hele dagen, og ved din rettferdighet blir de opphøyet» (Sal 89,16–17). «Din sol skal ikke mer gå ned … For Herren skal være et evig lys for deg, og dine sørgedager skal være til ende. Og hele ditt folk skal være rettferdig. Til evig tid skal de eie landet. De er jo en kvist som jeg har plantet, et verk av mine hender til min ære» (Jes 60,20–21). Lovet være Herrens navn!

Slikt åpenbarer det store lyset for oss. Å, måtte vi da være seende!

«Fra den tiden begynte Jesus å forkynne og si: Omvend dere, for himlenes rike er kommet nær!» Slik slutter teksten vår. Guds rike stråler nå hver synder i møte og har åpnet sine porter i evangeliet. Nå gjelder det å komme over fra mørkets rike til lysets rike. Denne overgangen skjer ved sinnsforandring eller omvendelse.

Denne sinnsforandringen vil Herren selv sørge for ved sitt lys. Han stråler inn i hjertets mørke og viser deg at du er fortapt. Han avdekker evangeliets hemmelighet for deg og viser deg den «nye og levende vei» til helligdommen som du ved Jesu blod har frimodighet til å gå inn på (Hebr 10,19–20). Da blir omvendelsen en Herrens gjerning – en virkelig «omvendelse til livet» (Apg 11,18).

Derfor ut i lyset med deg, kjære sjel! La rettferdighetens sol med frelse under sine vinger få stråle over deg. «La det strømme rettferdighet ned fra skyene! La jorden åpne seg så den kan bære frelse som frukt» (Jes 45,8).

Steng deg ikke inne i fangeburet av forutfattede meninger! La heller ikke fornuftens mangfoldige «men», «om» og «dersom» få forvirre deg. Så fri som

solens stråler og så rikelig som himmelens regn er Herrens nåde mot syndere. La Guds ord være din eneste rådgiver, så skal du nok erfare at det er et lys som lyser opp for deg. Vokt deg for menneskemeningenes lyktemenn!

Og er det noen her som spør: Hvordan skal jeg vite om min omvendelse er sann og oppriktig? Da har jeg bare dette svaret å gi: Det vet du av at lyset har lyst deg inn i erkjennelsen av at du er fortapt, og lyst deg ut igjen til erkjennelsen av frelsen i Kristus. Alt i deg selv er bare mørke, håpløshet og fortvilelse. Men du har funnet en tilfluktsby i Kristus Jesus – en tilfluktsby bygd av Guds evige kjærlighet. Innenfor dens murer skal du for evig være trygg for blodhevnerens forfølgelse.

Er omvendelsen din et eget verk som du søker verdighet og trygghet i, da vil jeg be Gud sette fyr på dette bostedet ditt, så du før det er for sent kan flykte til «den evige klippe» (Jes 26,4).

Forskanser du deg bak en selvlaget omvendelse, må du sannelig bryte ut med profeten: «Rettferdigheten når oss ikke. Vi venter på lys, og se, det er mørke. Vi venter på solskinn, og vi må ferdes i dypeste natt. Vi famler som de blinde etter en vegg, vi famler lik folk som ingen øyne har. Vi snubler ved høylys dag som om det var i skumringen. Midt iblant friske er vi som døde … Vi venter på retten, og den kommer ikke, på frelsen, men den er langt borte fra oss» (Jes 59,9–11).

Derfor: «Gi Herren deres Gud ære før han lar det bli mørkt, og før deres føtter snubler på de mørke fjellene!» Ellers skal dere søke etter lys og ikke finne det (Jer 13,16). Amen.

1. søndag etter helligtrekonger: Hvor har han skriftkunnskapen sin fra, han som ikke er opplært?

> «Men da det alt var midt i høytiden, gikk Jesus opp i templet og lærte. Judeerne undret seg og sa: Hvor har han skriftkunnskapen sin fra, han som ikke er opplært? Jesus svarte dem og sa: Min lære er ikke min, men hans som har sendt meg. Om noen vil gjøre hans vilje, da skal han kjenne om læren er av Gud, eller om jeg taler av meg selv. Den som taler av seg selv, søker sin egen ære. Men den som søker hans ære som har sendt ham, er sannferdig, og det er ikke urettferdighet i ham» (Joh 7,14–18).

«Men det dåraktige i verden, det utvalgte Gud seg for å gjøre de vise til skamme. Og det som er svakt i verden, det utvalgte Gud seg for å gjøre det sterke til skamme. Det som er lavt i verden, og det som er foraktet, det utvalgte Gud seg, det som ingenting er, for å gjøre det til intet som er noe – for at intet kjød skal rose seg for Gud» (1 Kor 1,27–29).

Sannelig forunderlige ord! Ser det ikke ut som om Gamaliels tidligere disippel har sluttet forbund med dumhet og uvitenhet? Ser det ikke ut som om han vil håne de vise, lærde og mektige med verdens dåraktige, svake, foraktede og lave mennesker? Kan vi ikke bli fristet til å spørre om Paulus var en av disse folkelederne som gjør seg til venns med de små for å komme de mektige til livs?

Ingenting kunne ligge apostelen fjernere. Nei, han forteller oss rett og slett hvordan det faktisk er.

For ham var «Jesus Kristus, og ham korsfestet» (1 Kor 2,2) den høyeste, dypeste og saligste visdom – den solen alt dreide seg om. Når han så seg om etter dem som dyrket denne visdommen, måtte han bryte ut ved det synet som åpnet seg for ham: «Hvor er en vismann? Hvor er en skriftlærd? Hvor er en forsker i denne verden?» (1 Kor 1,20). Ikke mange av dem ville nedverdige seg til å studere korsets visdom. En og annen fantes det vel, men å, hvor få!

Hva var egentlig grunnen? Og hva er grunnen til at vi den dag i dag må beklage at så ytterst få av verdens vise, lærde og mektige slutter seg til disippelflokken? Er grunnen at Herren har valgt en måte å åpenbare sannheten på som gjør den så vanskelig for de vise og kloke? Vi svarer ja, og vi legger til: Gud være lovet!

Gud har valgt en måte å åpenbare seg på som svarer fullkomment til det de enfoldige og umyndige trenger – en måte som gjør sannheten tilgjengelig for den store mengden av folket. Men nettopp derfor er den skjult for de vise og kloke, som bare venter å finne sannheten ved hjelp av sitt vidløftige lærdomsapparat.

Når Frelseren sier: «Jeg priser deg, Far, himmelens og jordens herre, fordi du har skjult dette for vise og forstandige, men åpenbart det for umyndige» (Matt 11,25), da var det nettopp dette han hadde for øye. Kristi evangelium gjør ingen forskjell på menneskene: «Her er ikke jøde eller greker, her er ikke trell eller fri, her er ikke mann og kvinne» (Gal 3,28). Det vender seg til alle på samme måte. Sannhetens elv, sier en forfatter, er slik at en elefant kan svømme og et lite lam vade i den.

Hvordan kunne vi tenke at Gud, som ikke gjør forskjell på folk, men har et trofast farshjerte for alle sine barn, skulle la deres frelse avhenge av hjelpemidler som bare står til rådighet for ytterst få mennesker? Å, måtte også vi takke Gud og lære å forstå hva slags budskap evangeliet er!

Ett er sikkert: Ingen – enten han er lærd eller ulærd – kan forstå eller erkjenne sannheten slik han er av naturen. Denne kostelige perlen unndrar seg alle «stolte øynes» granskning. Den som skal finne sannheten, må ned på kne – ned i åndelig fattigdom, ned i nød og lengsel etter at sannheten skal åpenbares. Måtte Herren virke en slik lengsel i våre sjeler!

Det er i templet i Jerusalem vår Frelser i dag trer fram som lærer. Det er ikke lenger tolvåringen som sitter blant de ærverdige fedrene som en disippel. Det er mannen som har nådd profetalderen, og som er fullt bevisst sitt høye kall, som nå legger fram Guds råd til menneskenes frelse. Her går profetens ord i oppfyllelse: «Herren er i sitt hellige tempel. Vær stille for hans åsyn, all jorden!» (Hab 2,20). Å, om alle mennesker ville høre når Herren taler!

Det var midt under løvhyttefesten at Jesus åpnet sin munn og lærte. Ordene hans måtte gjøre inntrykk, for det står at judeerne «undret seg og sa: Hvor har han skriftkunnskapen sin fra, han som ikke er opplært?»

Det var uhørt at en som ikke selv var rabbi eller skriftlærd, kunne stå fram som folkets lærer. De skriftlærde holdt selv ryktet sitt oppe ved å gi seg ut for å være de eneste som kunne ha dypere innsikt i sannheten. Om en av den store mengden lekfolk trådte fram som leder og folket viste ham tillit, kunne de bryte ut i from selvbevissthet: «Denne hopen som ikke kjenner loven, er forbannet» (Joh 7,49).

Jesus og disiplene hans fikk i rikt mål føle forakten deres. Da han trådte fram i synagogen i hjembyen sin, brøt de ut: «Hvor har han slik visdom fra …? Er han ikke tømmermannens sønn? … Hvor har han vel alt dette fra?» (Matt 13,54–56). Og: «Kan det komme noe godt fra Nasaret?» (Joh 1,46).

Denne overmodige selvtilliten og innbilningen om at de alene var sannhetens rette eiere, gjorde dem også så hatske mot Jesu disipler. Om Paulus sa de: «Vi har funnet ut at denne mannen er en pest og en oppvigler blant alle jødene rundt om i verden. Han er en leder for nasareernes sekt» (Apg 24,5).

Da Paulus og Silas kom til Tessalonika, satte disse motstanderne hele byen i opprør og stormet huset der de bodde. De slepte dem fram for bydommerne og ropte: «Disse som oppvigler hele verden, er også kommet hit!» (Apg 17,6). Da Paulus var ført som fange til Rom, møtte de fremste blant jødene ham med disse ordene: «Vi kjenner til at denne sekten overalt møter motsigelse» (Apg 28,22).

Og det er vel ikke så mye å undre seg over. Tenk – en tømmermannssønn trer fram som lærer og taler med større myndighet enn de skriftlærde! Han samler disipler om seg som før har vært fiskere. Med dem drar han landet rundt og høster tillit og beundring hos folket. Er det rart at folkets ledere begynte å frykte for anseelsen sin og ble rasende når de fikk høre at mesteren fra Nasaret uten tvil hadde dypere innsikt i Guds hemmeligheter enn de?

På spørsmålet «Hvor har han skriftkunnskapen sin fra, han som ikke er opplært?» svarte Jesus: «Min lære er ikke min, men hans som har sendt meg.»

Det de skriftlærde gransket, var ikke bare Guds ord. Det var også en mengde lærde tolkninger fra fedrenes eldste tider – tolkninger som hadde vokst opp som frodig ugress over Herrens egen åpenbaring og skjult den.

Det er sikkert disse villedende tolkningene Frelseren sikter til når han sier: «Den læren jeg forkynner, er ikke min. Dere forkynner deres egen lære, deres egne påfunn, men jeg forkynner det Faderen har åpenbart meg.» Og så legger han til: «Om noen vil gjøre hans vilje, da skal han kjenne om læren er av Gud, eller om jeg taler av meg selv.»

Det er som om han sier: For å komme inn i deres vidløftige læresystemer må en bruke mange år av livet på studier og bli lærd. Men vil en forstå og erkjenne at den læren Faderen har gitt meg å åpenbare, er sann, er grunnvilkåret at en vil gjøre Guds vilje.

Ingen andre kan få sannheten åpenbart. Sannhetens Ånd veileder ingen som han ikke først og fremst får gjøre ærlig i sin søken. Apostelen taler om slike som «ikke tok imot kjærlighet til sannheten, så de kunne bli frelst», og som Gud må overgi «til et udugelig sinn» (Rom 1,28), «så de tror løgnen» (2 Tess 2,10–11).

Merk deg: Kjærlighet til sannheten må tas imot. Vi kan være sannhetskjære i vanlig menneskelig forstand og likevel ikke elske sannheten. Kjærlighet til sannheten er det første du må ta imot. Og har du den, skal også sannheten selv litt etter litt åpenbare seg for deg.

Det er mange i vår tid som tviler på den kristne læren, og de mener at grunnen til tvilen ligger i læren selv. Nei, min venn, den ligger ikke i læren, men i viljen din, som av naturen er ond og fiendtlig mot Gud. En redelig vilje er en gave fra himmelen. Det er Gud alene som kan skape viljen om og bøye den etter sin vilje.

«Men hvordan kan jeg gjøre Guds vilje når jeg ikke vet hva Gud vil?» sier du. «Jeg kan ikke uten videre tro alt som står i bøker, og som blir forkynt i våre dager.»

Min venn, er du sikker på at du ville gjøre Guds vilje om du bare kjente den? Tenk om det skulle være en hemmelig motvilje mot Gud og hans sannhet i sjelen din, så du i grunnen er redd for å få full rede på hans vilje. Er det slik, da er denne talemåten – at du ikke kan tro det som blir forkynt, og så videre – rett og slett et skalkeskjul.

For din stolte Adam er det naturligvis litt mer ærefullt å si at du er blitt for lærd og klok til å være en enfoldig troende, enn å innrømme at vantroen din har sin hemmelige grunn i en ond vilje.

Men for den store Gud må du likevel bøye deg til slutt. Han har skapt din udødelige sjel slik at den i grunnen ikke kan være lykkelig uten ham. Derfor har du også dype påminnelser som roper til deg: Vær ærlig! Gjør deg rede til det store møtet med din Gud!

Det er bare sannhetens Ånd som kan bryte viljens motstand. Og denne sannhetens Ånd hvisker til samvittigheten din: Søk lys! Du er ikke lykkelig. Sjelen din er innhyllet i mørke. Søk lys om Guds vilje, så skal du finne fred for sjelen din.

«Han skal kjenne om læren er av Gud.» Gud har åpenbart sin sannhet i sitt ord. Vil du få rede på sannheten, så ta og les – men prøv viljen din mens du leser. Når du betrakter Ordet, skal du da møte en underlig og mektig gripende Ånd – sannhetens egen Ånd. Prøv om du vil be ærlig og oppriktig til Gud: Herre, åpenbar meg din sannhet! Herre, la din Hellige Ånd lede meg og vise meg hva du vil med meg! Da skal det gå deg som de få som ble grepet av den sannhetsmakten som lå i Frelserens vitnesbyrd.

Men leser du Ordet under ledelse av et kjødelig sinn, med forutfattede meninger eller for å finne begrunnelse for tvilen din og fred i et verdslig liv, da skal du også finne det. Da skal det gå deg som det gikk med de fleste av jødene, som snublet over anstøtsklippen (Rom 9,33). Likevel skal du ikke bli ferdig med Herrens åpenbaring så snart. Før du riktig får forherdet deg og funnet fred i den åndelige dødens natt, skal mang en påminnelse og mang en rystelse gå gjennom sjelen din.

Og når du en gang står for din Gud og bøkene blir åpnet (Åp 20,12) – også samvittighetens bok – da skal du gi Gud rett og erkjenne at det i grunnen var din onde vilje som avgjorde ditt dårlige valg.

Men hør hvordan sannhetens Ånd kan gripe også den mest forstokkede.

En kjent engelsk forfatter, som med uvanlig dyktighet hadde skrevet og talt mye mot kristendommen, ble kastet på et smertefullt og håpløst sykeleie. Sykdommen var av en slik art at hans nærmeste fritenkervenner fikk avsky og forlot ham. Han lå i et stort og uhyggelig rom, og en halvblind gammel kvinne var den eneste som tok seg av ham – og det bare av plikt.

En dame av høy stand hadde hørt om den berømte og lærde fritenkerens ulykkelige tilstand. Hun oppsøkte ham og begynte å ordne og stelle for ham så godt hun kunne. Selv om han så på henne med undring og mistro, viste hun ham all mulig kjærlighet og prøvde slik å få noen lysstråler inn i hans mørke liv. I begynnelsen sa hun ikke et ord til ham om troen, men hun fikk mer og mer frimodighet til å spørre hvordan han hadde det. Allerede denne vennlige imøtekommenheten syntes å tine opp isskorpen som hadde lagt seg om sjelen hans.

En morgen, etter at hun hadde brakt ham mat og stelt godt for ham, brøt han ut: «Si meg, frøken, hva får Dem til å gjøre alt dette for meg?» Hun svarte: «Herr professor, vi er jo alle mennesker. Om jeg ikke skulle føle medlidenhet med Dem

i Deres forlatthet, måtte det ikke slå et menneskehjerte i mitt bryst.» Noen dager senere spurte han om det ikke var annet enn alminnelig menneskekjærlighet som hadde fått henne til å oppsøke ham. «Jeg har alltid funnet at den såkalte menneskekjærligheten er den reneste egoisme,» sa han.

«Jo, herr professor,» sa hun, «det er også en annen grunn som har gjort seg gjeldende hos meg. Jeg ser i Dem en ulykkelig sjel som har tatt feil av veien til sann lykke. Og jeg vet at De, som nå er så ulykkelig, kunne bli så overmåte lykkelig.»

Fra den stund fikk hun lov til å lese stykker fra Det nye testamente for ham. Men i grunnen tillot han det for å oppfylle ønsket hennes. Hun kunne så tydelig se at en mørk uvilje kjempet mot sannheten.

Etter en tid begynte Ordet likevel å få inngang – ja, han ba henne til og med om å lese. En ettermiddag da hun skulle si farvel, ba han henne åpne en skuff i skrivepulten hans og ta fram noen papirer. Det var hans siste arbeid, et skrift som skulle undergrave Bibelens autoritet og vise at kristendommen var usann.

Da hun kom med skriftet, sa han: «I over tjue år har jeg arbeidet for å bryte ned kristendommen – og De vet hvilket overordentlig bifall skriftene mine har vakt. Likevel har jeg aldri vært overbevist om at mitt standpunkt var sant. Jeg har skrevet liksom for å overbevise meg selv, men det har aldri lyktes. Nå er det min vilje at De skal ofre disse arkene til flammene.»

Denne mannen kom til erkjennelse av sannheten før han døde. Han ble lykkelig i sin Frelser. Det siste han sa til damen, var disse minneverdige ordene: «Den Jesus jeg har hånet så dypt, ble likevel min Frelser!» For en lykkelig avslutning på et forspilt liv!

«Den som taler av seg selv, søker sin egen ære,» sier Frelseren videre. «Men den som søker hans ære som har sendt ham, er sannferdig, og det er ikke urettferdighet i ham.»

Dessverre er den vanligste drivkraften bak både ord og handling å vinne fordeler for seg selv eller samle glans om sitt eget navn. Men den som drives slik, taler også av seg selv, hvor fromt og pent det enn kan høres. Jesus derimot hadde satt seg som mål å søke æren til ham som hadde sendt ham, og å åpenbare hans vesen og vilje – han som er sannferdigheten selv.

Å, om også vi, lik denne selvoppofrende damen, kunne ligne Frelseren i dette! Å, om hensynet til Guds ære kunne være den dypeste drivkraften i alt vi gjør og lar være! Sannelig, da skulle også vi som Herrens levende brev (2 Kor 3,3) få utrette noe på jorden. Vi skulle holde vårt inntog i himmelen sammen med sjeler som vi hadde vunnet ved kraften i Herrens sannhet.

Måtte da det som er skjult for de vise og kloke, bli åpenbart for oss! Måtte det kjødelige sinnet, som bare venter lys og veiledning fra verdens vise, ikke ha noen makt over oss. Måtte vi med David kunne be: «Lær meg da visdom i hjertets dyp» (Sal 51,8).

Og måtte vi flittig leve i bønnens samfunn med ham, for i ham er «alle visdommens og kunnskapens skatter skjult til stede» (Kol 2,3).

Når vi da ser hvordan slike vise og skriftlærde, som ikke har tatt imot opplysningen fra Guds Ånd, farer omkring i mørke og åndelig blindhet, så la oss ikke

hovmode oss over dem! «Hva har vel du som du ikke har fått? Men har du fått det, hvorfor roser du deg da som om du ikke hadde fått det?» (1 Kor 4,7). La oss be Gud åpne øynene deres, men framfor alt be om nåde til å vandre i ydmykhet. Amen.

2. søndag etter helligtrekonger: Kvinnen ved Jakobs brønn

> «Han måtte da reise gjennom Samaria. Han kom da til en by i Samaria som heter Sykar. Den ligger i nærheten av det jordstykket Jakob ga sin sønn Josef. Der var Jakobs brønn. … Kvinnen sier til ham: Jeg vet at Messias kommer – han som kalles Kristus. Når han kommer, skal han forkynne oss alt. Jesus sier til henne: Jeg er det, jeg som taler med deg» (Joh 4,4–26).

Å, dra oss selv, å Frelser mild,
rett hen til deg og til ditt rike,
med hellig nådehunger fyll
oss alle Adams barn tillike!
Når sjelen full av pine er,
vis oss ditt hjerte har oss kjær;
når nøden oss ei lar få hvile,
la oss ei stille stå, men ile
til vi kan si det, hver for seg:
Min Jesus tar òg imot meg.

Denne beretningen i evangeliet fører oss sammen med Jesus mens han var på reise fra Judea til Galilea. Mellom disse to landsdelene, som var bebodd av jøder, lå Samaria.

Der bodde dels hedninger som var ført inn i landet under assyrerkongen, dels jøder som hadde blandet seg med hedningene og mer eller mindre fornektet fedrenes tro. Samaritanerne holdt noen av de jødiske skriftene for hellige, men forkastet andre, og de prøvde å blande jødedommen med hedenske forestillinger. Derfor foraktet og hatet jødene dem dypt. Ja, det gikk så langt at når en jøde skulle reise fra Judea til Galilea, tok han en stor omvei for ikke å komme i berøring med de forhatte samaritanerne.

Men Jesus, som hadde som kall å oppsøke syndere og frelse det fortapte, tok veien gjennom Samaria. Så kom han i nærheten av en by som heter Sykar eller Sikem, nær jordstykket som Jakob ga sin sønn Josef. Nettopp her lå «Jakobs brønn». Det var omkring den sjette time på dagen etter jødenes tidsregning, altså ved middagstid, da solens brennende stråler var nesten uutholdelige for en vandringsmann i disse traktene.

Jesus var så utmattet og trett etter reisen at føttene ikke orket å bære ham lenger. Derfor satte han seg ned ved Jakobs brønn, mens disiplene gikk inn i byen for å kjøpe mat. Mens han sitter der, utmattet av legemlig og åndelig anstrengelse, kommer en kvinne til brønnen for å dra opp vann. Jesus sier til henne: «Gi meg å drikke!»

Kvinnen stusset, så på mannen med de jødiske trekkene og sa: «Hvordan kan du som er jøde, be meg, en samaritansk kvinne, om å få drikke?» Og evangelisten legger til: «Jøder har nemlig ikke omgang med samaritanere.»

Da svarte Jesus henne: «Kjente du Guds gave, og visste du hvem det er som sier til deg: Gi meg å drikke – så hadde du bedt ham, og han ville gi deg levende vann!»

Det er som om all trettheten forlater vår dyrebare Frelser. De matte og trette øynene hans får en underlig glans, og med ett er han midt oppe i sin store kallsgjerning: å oppsøke de fortapte.

Det første vi skal merke oss her, er den frie kjærligheten han møter denne arme kvinnen med. Så forskjellig fra hans egenrettferdige og åndelig innbilske slektninger etter kjødet!

Tenk, han begynner med en gang å tale med henne – ekteskapsbrytersken – om Guds gave! «Visste du om denne gaven,» vil han si, «da var det ikke jeg som ba deg, men du som ba meg om levende vann.» Merker vi ikke her at Frelserens hjerte flyter over av barmhjertighet? Han lengter etter å få dele av sin rike nådes fylde med denne arme kvinnen, som ved hans barmhjertige tiltale ble stanset midt i sin åndelige dødsnatt.

Å, hvor mye har vi ikke å lære av det eksemplet Frelseren gir oss her! Ved sin frie kjærlighet søker han å åpne hjertet for sin nåde. Og kjærligheten er en stormakt – å, hvor det arme menneskebarnet lengter etter kjærlighet!

En dag gikk en mor gjennom et av fengslene i London med et lite barn på armen. Kristi kjærlighet drev henne til de ulykkeliges mørke celler. En av fangene var sperret inne i et mørkt fangebur som var stengt med en gitterport. Han så ut som et villdyr og raste mot Gud og hele menneskeheten. Ingen budbærer med evangeliet hadde fått kaste en lysstråle inn i hans mørke tilværelse. Moren hadde satt den lille ned på gulvet, og barnet hadde en rose i hånden.

Til morens forferdelse gikk barnet bort til gitterporten, stakk den lille armen inn og rakte fangen rosen med disse ordene: «Der skal du få en deilig rose. Å, den lukter så godt! Og senere skal jeg komme til deg med flere.» Fangen tok imot rosen og ble stående en stund som forsteinet og se inn i barneansiktet som strålte av kjærlighet. Så brast han i høy hulking – det var som om hans gamle, forherdede bryst ville briste. Kjærligheten hadde kastet en stråle inn der.

Å, brødre og søstre, Kristi kjærlighet skulle tvinge oss (2 Kor 5,14) når vi søker synderes frelse. Og hadde vi mer av denne Kristi kjærlighet – å, hvor hjertene skulle åpne seg for oss!

Hvordan er det med oss? Taler vi med syndere om Guds gave? Det som skal være en gave, må jo være gitt. Og nåde og frelse er jo virkelig gitt fra Guds side til alle arme syndere. Det er ikke slik at nåden bare blir stilt synderen i utsikt

når han blir slik og slik – når han blir riktig botferdig, rett omvendt, forlater syndens vei og så videre.

Nei, den store apostelen Paulus sier at Gud har kalt oss, «ikke etter våre gjerninger, men etter sin egen rådslutning og nåde, den som han ga oss i Kristus Jesus fra evighet av» (2 Tim 1,9). Merk deg: nåden er gitt fra evighet av! Dette fører oss tilbake til evighetens rådslutning. Etter den utvalgte Sønnen oss arme syndere til sin brud, og vi ble gitt ham til arv og eiendom på grunnlag av det forsoningsblodet som skulle flyte «da tidens fylde kom» (Gal 4,4).

Hadde Jesus, som kjente kvinnens forhold, begynt å moralisere for henne eller forkynt henne lovens dommer, hadde hun vel løpt sin vei. Men nå ble hun stående som naglet fast til stedet. Den store menneskefiskeren hadde fått kroken i henne. Nå kunne han holde henne stille mens han sendte lysstråler inn i dypet av sjelen hennes, så lengselen etter frelse kunne våkne.

Jeg stod en gang på en dampskipsbrygge for å ta avskjed med noen misjonærer som skulle reise. Sammen med meg var en gammel, gråhåret Herrens tjener. Hans siste ord til de unge mennene som drog av sted, var disse: «Og så, mine venner, må dere ikke glemme å sette rødt på kroken.» Han mente: Dere må først og sist forkynne den korsfestede og se til at hans kjærlighet blir den stormakten som seirer over hedningehjertene.

Kvinnen forstod ikke denne talen om det levende vannet. Hun skjønte ikke hvordan han kunne gi henne vann når han ikke hadde noe å dra opp med. Men dette gir Frelseren anledning til å gå nærmere inn på saken. Han sier: «Hver den som drikker av dette vannet, blir tørst igjen. Men den som drikker av det vannet jeg vil gi ham, skal aldri i evighet tørste, men det vannet jeg vil gi ham, blir i ham en kilde med vann som veller fram til evig liv.»

Det naturlige vannet slukker bare naturlig tørst. Men, å kvinne, vil han si, du har en udødelig sjel, og den trenger livets vann om den ikke skal lide tørst og kval i all evighet. Får jeg gi deg dette vannet, skal det velle fram en kilde med vann til evig liv i ditt indre.

Kvinnen, som ennå var bundet av sine kjødelige forestillinger, svarte: «Herre, gi meg dette vannet, så jeg kan slippe å tørste og gå hit for å dra opp vann!»

Nå var stunden kommet da Jesus måtte gjøre et inngrep i dypet av hennes sjel, om hun virkelig skulle trenge og ha plass til det levende vannet. Han visste godt hvem han hadde foran seg. Derfor sier han: «Gå og rop på mannen din, og kom så hit.» Kvinnen svarte: «Jeg har ingen mann.» Jesus sier: «Med rette sa du: Jeg har ingen mann! For du har hatt fem menn, og den du nå har, er ikke din mann. Der talte du sant.»

Ingen kjenner i sannhet trang til det levende vannet uten at han er kommet til erkjennelse av sin synd. Det er til en slik levende syndserkjennelse Frelseren nå vil føre kvinnen, så sjelen hennes kan begynne å hungre og tørste etter rettferdighet. Kjærligheten er middelet han vekker interessen hennes med. Men så kommer det skarpe, tveeggede sverdet, som må trenge igjennom til ledd og marg og dømme hjertets tanker og råd (Hebr 4,12), om «balsamen i Gilead» (Jer 8,22) skal få virke til helbredelse.

Hør nå, kjære venn som sitter her i dag: Synes du ikke det var godt for den arme kvinnen at synden hennes ble åpenbart i nådens tid, og at hun ble helbredet? Kanskje har Jesus også noe å si deg. Du behøver ikke være ekteskapsbryter for å trenge hans lys over ditt liv. Kanskje er du en flittig kirkegjenger, du går på oppbyggelser og er med i kristelig arbeid – men du har ikke en åpen sak med Gud. Regnskapet er ikke gjort opp.

Å, hør, kjære venn – skal det kanskje først komme lys i saken og bli gjort opp når du og jeg skal fram for den store, hvite tronen og bøkene skal åpnes (Åp 20,11–12)? Merker du ikke at det er en hemmelig skranke mellom Guds barn og deg når du er sammen med dem? Skranken er uoppgjort regnskap. Du har aldri for fullt alvor tatt dommen over deg for all din synd. Derfor er også de dype, salige sannhetene i frelsens evangelium uoppklarte hemmeligheter for deg.

Da Frelseren begynte samtalen med denne kvinnen, stod han for henne som en helt vanlig jøde. Men nå, da han hadde avslørt hemmeligheten hennes og talt om synden hennes, sier hun til ham: «Herre, jeg ser at du er en profet!» Slik går det den dag i dag. I samme grad som Ånden får føre oss dypt ned i erkjennelse av synd, vokser Frelseren og blir stor.

Men her trer sjelens motstander fram for igjen å vikle henne inn i garnet sitt. Nå dukker det plutselig opp i minnet hennes at det er strid mellom jøder og samaritanere om det rette stedet å tilbe Gud. Og hun sier: «Våre fedre tilba på dette fjellet, og dere sier at Jerusalem er stedet hvor en bør tilbe.»

For en list av djevelen! I det øyeblikket da Frelseren søker å få gjort opp sjelens sak, kommer den grusomme fienden og skyter inn denne tanken hos henne: Du må ikke innlate deg med en jødisk mann om åndelige spørsmål. Du vet jo at jødene holder på templet sitt – og du har vel ikke lyst til å valfarte dit? Nei, hold deg til fedrenes tro. De har tilbedt på Garisim-fjellet, og det bør også du gjøre. For en skam for folket ditt, og for en skygge du kaster tilbake på fedrene dine, om du lar deg dåre av en jøde!

Å, hvor ofte bruker ikke djevelen den samme listen i våre dager også! Kristenheten er splittet i utallige partier, og hver holder naturligvis mest av sitt eget. Blir en da åndelig påvirket av en mann eller en kvinne som ikke hører til ens eget samfunn, hvisker djevelen straks: Dere sier at en skal tilbe der, men det og det stedet er der en skal tilbe.

Men hvor forunderlig er ikke Frelserens svar til kvinnen! Det lyser som en sol over kaoset av de mange menneskemeningene. «Tro meg, kvinne!» sier han. «Den time kommer da dere verken skal tilbe Faderen på dette fjell eller i Jerusalem. Dere tilber det dere ikke kjenner. Vi tilber det vi kjenner, for frelsen kommer fra jødene. Men den time kommer, og er nå, da de sanne tilbedere skal tilbe Faderen i ånd og sannhet. For det er slike tilbedere Faderen vil ha. Gud er ånd, og de som tilber ham, må tilbe i ånd og sannhet.»

Å, merk deg dette svaret, kjære venn! Frelseren viser henne verken til templet i Jerusalem eller til Garisim-fjellet. Han gjør henne bare oppmerksom på at Messias, og med ham frelsen, kommer fra jødene – står fram av jødisk ætt. Og

så retter han hele hennes oppmerksomhet mot dette: Det gjelder å tilbe i ånd og sannhet.

Vi må ikke bli hengende ved skyggene eller ved bokstaven. Vi må ikke tro at det er den ytre gudsdyrkelsen med vakre templer og vakre seremonier Gud ser på. Nei, Gud søker og kjenner som sine dem som ved Den Hellige Ånd er innviet i sannheten og har fått «evangeliets mysterium» (Ef 6,19) åpenbart for sitt hjerte.

Å, mine venner, hvordan ser det ut blant oss i denne saken? Har vi grunn til å frykte for det «skinn uten kraft» (jf. 2 Tim 3,5) som er «kirkens største pest»? Eller hvordan tror du det står til med alle disse som hver søndag møter fram i kirken for å gjøre honnør for vår kjære Gud, men som med hele sitt liv viser: «Vi vil ikke at denne mannen skal være konge over oss!» (Luk 19,14)?

Og hvordan er det med alt vårt arbeid for Guds rike – alle disse foreningene for indremisjonen, hedningemisjonen og Israelsmisjonen, kirkelig fattigpleie, diakonissearbeid og andre kristelige og menneskekjærlige tiltak som vår tid er så rik på? Kan en sette som overskrift over alt dette arbeidet: gudsdyrkelse i ånd og sannhet? Gid det var slik!

Med takk til Gud føler vi oss sikre på at det er livskraftige kjerner i alle disse greinene av kristelig arbeid. Vi kan ikke annet enn prise Herren når vi ser alle de kreftene som er i virksomhet for å fremme Guds rike og lindre medmenneskers nød. Men, brødre og søstre, la oss ikke bedra oss selv! Det kan være, og det er sannelig, mye skinnvesen i alt dette. Og dessverre er det ofte slik, særlig i vår tid, at en vil dekke over mangelen på indre kraft og liv med ytre skinn og travel virksomhet.

Kvinnen kommer et godt skritt videre ved denne talen om å tilbe i ånd og sannhet. Det messianske håpet hennes synes med ett å flamme opp, og hun sier: «Jeg vet at Messias kommer – han som kalles Kristus. Når han kommer, skal han forkynne oss alt.»

Jesus sier: «Jeg er det, jeg som taler med deg.» Dette ble det lykkelige vendepunktet i livet hennes. Av det som følger, kan vi forstå hvordan disse ordene grep henne. Plutselig gikk frelsens sol opp på livshimmelen hennes, som før hadde vært så mørk. Neste søndag skal vi i evangeliet få høre mer om denne kvinnen og om vår dyrebare Frelser, som så trofast oppsøkte sitt villfarne får. Å, måtte vi være blant dem som er funnet igjen! Amen.

3. søndag etter helligtrekonger: Frelserens hjertelag mot syndere

> «I det samme kom disiplene hans, og de undret seg over at han talte med en kvinne. Likevel spurte ingen: Hva vil du henne? eller: Hvorfor taler du med henne? Kvinnen lot da vannkrukken sin stå og gikk inn i byen. Og hun sa til folket der: Kom og se en mann som har sagt meg alt det jeg har gjort! Han skulle vel ikke være Messias? … Og de sa til kvinnen: Nå tror vi ikke lenger på grunn av det du sa. For nå har vi selv hørt, og vi vet at han i sannhet er verdens frelser» (Joh 4,27–42).

Han er dog ei så hard og grum
som Satan ham beskriver;
han er som evangelium
den sak så mektig skriver:
en Fader hjertemild og søt,
som favner hver i nådens skjød
som seg kun vil omvende.

Forrige søndag betraktet vi første halvdel av den kjære beretningen om kvinnen ved Jakobs brønn. Vi var da vitne til den ubeskrivelige kjærligheten Frelseren søkte å vinne denne arme synderinnen med. Og det lyktes. Han drog henne til seg med sin forekommende nådes mektige arm. Han åpenbarte synden hennes, ryddet fordommene hennes av veien og stilte seg fram for henne som den sanne Messias, som nettopp var kommet for å oppsøke og frelse slike fortapte (Luk 19,10).

I denne siste delen av fortellingen avsløres Frelserens hjertelag mot syndere på en svært gripende måte. Dernest ser vi en kvinne gjort skikket til å arbeide i hans vingård. Og endelig får vi høre noe om den store innhøstningen.

I det øyeblikket Frelseren hadde åpenbart seg for kvinnen som den sanne Messias, kom disiplene hans tilbake fra byen, «og de undret seg over at han talte med en kvinne». De la fram matforrådet sitt og sa: «Rabbi, et!» Men han sa: «Jeg har mat å ete som dere ikke vet om!» Disiplene så på hverandre og tenkte: «Kan noen ha brakt mat til ham?» Jesus sa til dem: «Min mat er å gjøre hans vilje som har sendt meg.»

Underfulle kjærlighet! Å, for en dyp, varm og inderlig iver etter å frelse sjeler!

Da disiplene forlot ham, var han trett og utmattet etter reisen. Men nå så han så forfrisket og lykkelig ut. Hva var grunnen? Jo, han hadde fått mat – en underfull næring for sine dypeste behov. Han hadde funnet denne stakkars synderinnen og fått henne til å stanse for den frelsende sannheten. Og dette hadde forfrisket hans ånd, som tørstet etter syndere, så han kunne si til de undrende disiplene: «Jeg har mat å ete som dere ikke vet om!»

Når vi leser dette, burde vi da for alltid ta avskjed med all tvil om at Jesus er villig til å ta imot selv de verste blant syndere. Hvor hedensk er ikke den tanken at vi så å si må trenge oss inn på Frelseren – at våre tårer og bønner til sist kan bevege hjertet hans! Ser du ikke her hvordan den sultne, utmattede Frelseren liksom får nytt liv og ny kraft ved å få forbarme seg over en synderinne?

Hører du ikke at han sier: Det er min mat? Han sa ikke: Det er min plikt. Det var det nok også – det var hans livs store oppgave å frelse fortapte. Men han sier rett ut: Det er min mat. Når han forfrisker synderhjertet med sin frie kjærlighet og nåde, blir han selv forfrisket like mye. Ja, kan ikke dette i aller dypeste forstand sies om ham: «Det er saligere å gi enn å ta imot» (Apg 20,35)?

Kom hit, arme synder, og hugg deg fast i denne vidunderlige frelsesklippen! Her har Frelseren åpenbart sitt hjertelag for deg. Ja, han har vist at disse ordene er sanne: «Barmhjertighet er det jeg vil ha, ikke offer!» (Matt 9,13; Hos 6,6), og: «Mitt hjerte røres av medynk» (jf. Jer 31,20).

Du kan ikke si at denne kvinnen var så mye mer verdig enn du. Hun var sannelig like bundet av synd og like tilsølt som noen. Men se, synden hennes støtte ikke Frelseren bort. Hadde det vært en fariseer som visste like god beskjed om henne som Jesus, da hadde du nok fått høre både en refsende tale og en fromhetslekse med kraft og klem.

Men tror du han hadde vunnet henne for himmelen? Tror du han, slik som Jesus, hadde fått feste sannhetens tau i hennes indre og dratt henne opp av dypet? Aldri!

Kanskje hadde hun sagt til fariseeren: Alt dette vet jeg fra før. Gå du til templet i Jerusalem og forkynn der! Kanskje visste hun mye om lovens krav og dommer. Det er nemlig ikke sjelden at store syndere velter seg fra den ene synden i den andre med en anklagende, blødende samvittighet. Men én ting visste hun ikke – noe intet menneske vet av seg selv, og som har så overordentlig vanskelig for å komme inn i våre trange hjerter: Jesus elsker deg. Det er hans mat å få forbarme seg over deg, nettopp så stygg og elendig som du er.

Ja, slik er vår Jesus. Men hvordan ser han ut når vår arme fornuft eller den anklagende samvittigheten maler bildet hans? Å, da ser han ut som en streng kreditor og dommer, ja som en Moses med bud og dommer. Men dette er ikke Bibelens Jesus. Det er ikke den Jesus som selv fra korsets tre vil favne sine mordere og trykke dem til sitt hjerte mens han ber: «Far, forlat dem, for de vet ikke hva de gjør» (Luk 23,34).

Men la oss få kaste et blikk på kvinnen. Knapt hadde Frelseren åpenbart seg for henne som Messias, før hun satte vannkrukken fra seg og løp inn i byen for å forkynne den store nyheten for alle hun traff.

Jeg er forberedt på at en eller annen vil si: Hvorfor tok hun ikke krukken med seg? Ser vi ikke her et tegn på at en kan bli altfor sterkt grepet av det åndelige, så en blir forsømmelig i sitt jordiske kall?

Arme stakkar! Taler du av erfaring? Har frelsens sannheter noen gang hatt slik makt over deg at du har stått i fare for å forsømme ditt jordiske kall fordi du var altfor nidkjær for Herrens vilje? Eller har du sett andre være forsømmelige av den grunn?

Det er altfor sant at det kan være mye å utsette på de kristne, også når det gjelder det jordiske kallet.

Men aldri skal en kunne si at det er sann kjærlighet til Jesus og oppriktig nidkjærhet for sjelers frelse som er årsak til slik forsømmelighet. Og skulle det kunne hende, for eksempel i den første tiden – «da Herren lot Sions fanger vende tilbake, var vi som drømmende» (Sal 126,1) – da tror jeg i alle fall at Jesus ikke ville dømme så hardt som de kalde tilskuerne utenfra.

For øvrig kom nok kvinnen snart tilbake og hentet krukken, tenker jeg. Og det kan nok hende at hun mang en gang senere ble dypt bedrøvet i sjelen over at hun hadde sørget mer for leirkrukken enn for den krukken Herren gjerne ville fylle med sitt levende vann.

Men er det ikke forunderlig at Jesus ikke løp etter henne og sa: «Kvinne, du må da ikke gå ut og forkynne! Pass du dine kvinnelige gjøremål, og overlat dette til mennene»? Nei, han tenkte nok som så: La henne gå med fred. Salig er den som løper mine buds vei (Sal 119,32) med et så villig sinnelag. La henne bare vitne!

For et syn! Kvinnen farer fra mann til mann, fra kvinne til kvinne, og med øyne som stråler av glede forteller hun overalt hva hun har opplevd. Og se hvilken virkning ordene hennes hadde! Frelseren sier til disiplene: «Sier ikke dere at det ennå er fire måneder, og så kommer høsten? Se, jeg sier dere: Løft deres øyne og se markene, de er alt hvite til høst!»

Vi vet at når det lir mot høst, går sommerens friske, grønne farge over i det lyse. Kornåkrene og engene lysner og liksom roper til høstfolkene: «Kom og høst!» Dette er et bilde på det disiplene nå så. For borte på høydene og nede i dalene så de skarer av menn og kvinner som kom i flokk ut mot Jakobs brønn for å se den bemerkelsesverdige mannen kvinnen hadde fortalt om.

Nå var høstens tid kommet for mange av dem. For sannhetens makt hadde grepet hjertene deres – de trodde «på grunn av kvinnens ord» (Joh 4,39). Nå skulle de høstes inn i de velsignede låvene i Guds nåderike.

Ja, venner, også vi lever i en høsttid. Også nå kan en si at markene er hvite til høst – og det både i en gledelig og en fryktelig betydning.

Markene er modne, for her er det stor lengsel etter å få høre frelsens evangelium.

Fra alle kanter høres rop etter arbeidere, og over store strøk går et mektig vindpust fra Ånden. Å, måtte vi, så mange som er kommet inn i Herrens samfunn, hans levende menighet på jorden, ha «som sko på føttene den beredskap som fredens evangelium gir» (Ef 6,15), og gå ut med den kjærlighetens iver som preget vår store Mester.

I fryktelig betydning synes markene også å modnes for Guds vredes høst. Hvordan raser ikke denne verdens fyrste! Og hvilke skarer av høstfolk har han ikke å rå over! Med fryktelig rastløshet og med alle de midler som står til hans rådighet, prøver han å høste inn både unge og gamle i ondskapens låver.

Ved aviser og bøker, ved giftig utsæd i ord og eksempel og ved den giften som ligger i tidens vær og vind, prøver han å fange tusener som ennå bærer et kristent navn, og modne dem for et åpent frafall. Og dette varsler om en enda mer fryktelig innhøstning på den dagen da alle Guds rikes fiender for evig skal vises bort til mørket utenfor, der de skal gråte og skjære tenner (Matt 8,12).

Å, for en oppgave vi har, vi som skal være Herrens høstfolk! Sannelig, en oppgave full av både ære og ansvar! Kan noe være mer ærefullt enn å få være budbærer fra ham som har kjøpt syndere med sitt blod?

Det var mange som kappet om å være den store Napoleons budbærere – ja, enda flere som kappet om å gå i døden for denne mektige feltherren. Og likevel var det som regel slett ikke noe godt budskap han hadde å bringe. Like lite kan en vel si at hans mektige krigere alltid styrtet seg i døden for en rettferdig sak. Det var Napoleons mektige personlighet som hadde imponert dem, vunnet deres hengivenhet og gjort deres vilje til hans egen.

Å, hvorfor er vi ikke mer begeistret for vår Fredsfyrste, kjære venner? – Vi ser ham ikke i hele hans storhet. Hvorfor fylles ikke sjelene våre av kjærlighetens begeistring, så vi går ut med hans gode budskap og, om det kreves, setter livet til for ham? – Å, hans kjærlighet har ennå ikke riktig fått gløde oss opp. Hadde vi en friskere, varmere og mer levende bevissthet om personlig frelse, skulle det nok vært annerledes.

Er du med i det åndelige innhøstningsarbeidet, kjære bror og søster – er du med av hele din sjel? Du mor, tror du at du skal få barna dine med deg i himmelen? Jeg vil vise dere en juvel, far og mor, som dere må prøve å vinne. Dere har ofte lest Paulus' svar til fangevokteren, men kanskje har dere ikke vært oppmerksomme på disse ordene: «ditt hus». «Tro på Herren Jesus, så skal du bli frelst, du og ditt hus!» (Apg 16,31).

Jeg sa at det er en juvel å vinne. Får du nåde til å tro at huset ditt skal bli frelst, da skal nok Herren innfri løftet sitt. Her kan du få be uten forbehold; her kan du få tro uten forbehold. For det er vel ingen tvil om at Vår Herre like gjerne vil frelse dine som du ønsker å se dem frelst. Å, hugg deg da fast i løftet hans og hvil med tillitsfull bønn på hans ord, så skal han vise seg mektig til å flytte de store fjellene.

Jeg kjenner en far som hadde en bortkommen sønn, men som likevel var helt sikker på at sønnen skulle bli frelst. «Det ser dårlig ut med sønnen nå,» sa fiendene når de hørte hvordan den arme stakkaren veltet seg i syndens søle. «Å ja,» svarte den troende faren, «for kjødelige øyne ser det ikke godt ut. Men jeg ser likevel min kjære John blant dem som skal bære seierspalmen på Sions berg.» Lykkelige far! Hans faste tro ble herlig kronet.

Å, brødre og søstre, la oss arbeide «så lenge det er dag. Natten kommer da ingen kan arbeide» (Joh 9,4). Og la oss arbeide i tro og feste blikket på det som er over skyene – sannelig, vi skal ikke bli til skamme. Amen.

4. søndag etter helligtrekonger: Jesus forbanner fikentreet

> «Tidlig neste morgen, da han var på vei tilbake til byen, ble han sulten. Han fikk da se et fikentre like ved veien og gikk bort til det. Men han fant ikke noe på det uten bare blad. Da sier han til det: Aldri i evighet skal det mer vokse frukt på deg! Og straks visnet fikentreet. Da disiplene så dette, undret de seg og sa: Hvordan gikk det til at fikentreet straks visnet? Jesus svarte og sa til dem: Sannelig sier jeg dere: Hvis dere har tro og ikke tviler, da skal dere ikke bare kunne gjøre slikt som dette med fikentreet. Men om dere så sier til dette fjellet: Løft deg opp og kast deg i havet! – så skal det skje. Og alt dere ber om med tro i deres bønn, det skal dere få» (Matt 21,18–22).

«De har skinn av gudsfrykt, men fornekter dens kraft» (2 Tim 3,5).

I sitt andre brev til Timoteus, kapittel 3, maler Paulus et gripende bilde av de farlige tidene i de siste, onde dager. Det som gjør bildet så gripende, er at det passer så påfallende godt på vår egen tid. «I de siste dager,» sier han, skal menneskene være «egenkjærlige, pengekjære, skrytende, overmodige, spottende, ulydige mot foreldre, utakknemlige, uten aktelse for det hellige, uten naturlig kjærlighet, uforsonlige, baktalende, umåtelige, voldsomme, uten kjærlighet til det gode, svikefulle, oppfarende, oppblåste, slike som elsker sine lyster høyere enn Gud» (2 Tim 3,1–4).

Så avslutter han denne sørgelige listen med et tillegg. Av det forstår vi at de menneskene som lar seg styre av disse syndens makter i den siste, farlige tiden, slett ikke vil gjelde for det de i virkeligheten er: arme syndens treller. Nei, de ligger fanget i alt dette og dekker seg med et skinn av gudsfrykt.

Allerede i apostlenes tid trengte en hel del villfarne ånder seg inn i menighetene. De drev på med ytre gjerninger som om de var nødvendige til frelse, og dermed formørket de den største av alle sannheter: læren om frelse av ufortjent nåde ved troen på Jesus Kristus. Disse vranglærerne hadde i begynnelsen stort skinn av ydmykhet og visdom. Det «har nok ord på seg for å være visdom, med selvvalgt gudsdyrkelse og ydmykhet og mishandling av legemet», sier apostelen, «men det er ingen ære verd, og tjener bare til tilfredsstillelse for kjødet» (Kol 2,23).

Men Paulus så at om de fikk innpass, ville de røve fra Guds barn deres skjønneste klenodium. De ville rive dem løs fra «ham som er hodet. Fra ham

er det jo legemet vokser Guds vekst, hjulpet og holdt sammen av alle bånd og ledd» (Kol 2,19).

Disse vranglærerne ivret for helliggjørelse og gode gjerninger. Men de satte ikke dette i forbindelse med hodet. Tvert imot prøvde de å gjøre læren om den frie nåde mistenkelig – det ser vi av det de drev med blant galaterne. Slik rev de planten løs fra den roten som skulle bære fram disse tingene. Ikke rart at villfarelsene deres ble verre og verre, så de til slutt lå som ynkelige treller under kjødet. Og likevel forstod de å omgi seg med et visst skinn av gudsfrykt.

Dette skinnet av gudsfrykt kan være mer eller mindre blendende. Noen omgir seg bare med visse fromme talemåter som et skinn, enda de selv smaker vondt av den groveste egenrettferdighet. Andre kan ha en rett bekjennelse og dessuten omgi seg med en glorie av gode gjerninger. Men alt sammen er bare ytre skinn så lenge en ikke har erfart den kristendommens kraft som føder sjelen på ny til et levende håp (1 Pet 1,3).

I dagens evangelium har vi i det ufruktbare fikentreet et treffende bilde på «skinnet uten kraft, som er kirkens største pest». Og i Frelserens forbannelse over treet har vi et bilde på hvordan det skal gå med alle som har kristendommens skinn, men fornekter dens kraft. Herren hjelpe oss til alvorlig selvprøvelse!

I dette evangeliet blir det fortalt hvordan Jesus en morgen var på vei til Jerusalem og kjente seg sulten. Da fikk han øye på et fikentre med rikt løv. Han gikk bort til treet for å se etter frukt som han kunne stille sulten med, men han fant ingen. Da sa han: «Aldri i evighet skal det mer vokse frukt på deg!» – og i samme øyeblikk visnet fikentreet.

Dette fikentreet er først og fremst et treffende bilde på det jødiske folket, som skrøt av et stort skinn av gudsfrykt uten tilsvarende kraft. Frelserens dom over treet peker også fram mot de straffedommene som snart skulle bryte inn over folket. Men det er samtidig et bilde på all falsk åndelighet til alle tider.

Denne falske åndeligheten møter vi allerede hos våre første foreldre. De prøvde å skjule sin nakenhet med usle fikenblad, og i stedet for å bekjenne sin synd søkte de tilflukt i falske unnskyldninger (1 Mos 3,7–13). Og hvor har ikke denne falskheten gått Adams falne slekt i blodet!

Etter at det arme mennesket har revet seg løs fra Gud, kan det likevel ikke helt være foruten ham. Det ligger et dypt behov i sjelen, og det kommer til orde, i det minste til visse tider. Når mennesket er i nød og ulykke og alle jordiske utveier ser ut til å være stengt, da er det noe hemmelighetsfullt der inne som vender sjelens blikk mot det høye.

Så lenge sjelen ikke er grepet dypere, melder likevel trangen til en levende Gud seg bare i visse nødstider. Men det finnes andre mennesker som på en måte har en åndelig legning. Deres fromhet har ikke den minste forbindelse med en sann og levende erkjennelse av synd. Den spirer opp som en plante – og ofte en svært frodig plante – av det ugjenfødte hjertets naturlige jordsmonn.

Disse kan tale så inderlig vakkert om sin hengivenhet til Gud, om sin tro og tillit og om sine varme bønner, som så ofte er blitt besvart. Men samtidig kan de ha all sin lyst og glede i verden. De ligner vakre edelstener som kan gi et

blendende lys fra seg. Men slik steinen tross all sin skjønnhet hører til det dødes verden, slik er også disse sjelene fremdeles åndelig døde, tross alt sitt skinn av gudsfrykt.

For en avstand mellom edelsteinen og den lille, uanselige planten! De hører til hver sin verden. Den ene er skjønn og død, den andre uanselig, men levende.

Slike gudfryktige mennesker får alt til å gå så godt. Alt er så harmonisk. Kristendom og verdslighet lar seg så inderlig godt forene. De har ingen anelse om hvilke opprivende kamper som kan foregå hos en annen flokk av Kristi bekjennere.

De kan være flittige kirkegjengere, og det de hører, er alltid så skjønt og så deilig. De møter regelmessig fram ved Herrens bord. De kan være svært nidkjære i visse gode gjerninger, barmhjertige mot de fattige og medlidende mot de syke, og de kan dessuten ha et varmt hjerte for at hedningene skal bli omvendt.

For å ha visse faste holdepunkter for sin åndelighet klamrer de seg særlig til dåpen sin, til kirkegangen og nattverdgangen. Det store vendepunktet i livet sitt regner de fra den tiden de var små barn og ikke visste av noe.

For noen skjønne åndelige fikentrær! Men snakk litt med dem om syndserkjennelse. Spør dem når de fikk en munn som ble «lukket» (Rom 3,19), når «budet kom» og synden «våknet til live», når deres eget jeg «døde» (Rom 7,9–10) – så bringer du dem straks i forvirring. Snakk med dem om livet som er «skjult med Kristus i Gud» (Kol 3,3), om kampen mellom Ånden og kjødet, om det åndelige brorskapet og om den sanne fattigdom i ånden – og forvirringen blir fullstendig. Du skal snart merke at dere hører til hvert sitt rike.

Kommer de nærmere i kontakt med levende kristne og føler at de selv er gjenstand for deres bekymring og omsorg, da kan bitterheten og selvklokskapen i hjertet deres kanskje slå ut verre enn ellers. De forsøker kanskje å vise hvor tålmodige de er, og slår litt an strengene til sin innbilte kristne overlegenhet. Men snart blir disse tonene forstyrret av andre som stiger opp fra den dypere naturen, og som avslører grunntonen i det fariseiske vesenet deres.

Å, hvor ille står det ikke til med disse ulykkelige sjelene! Og likevel kan det hende at nettopp de blir regnet og omtalt som de rette «stille i landet» (Sal 35,20), som de «sunne i troen» (Tit 1,13), ja, som «de rette kirkefolk». Ved visse høytidelige anledninger i familien får de høre mange vakre, smigrende ord om sin kristendom.

Blir de litt urolige når de skal dø, blir de kanskje omhyggelig svøpt inn i et åndelig liksvøp av pene, evangeliske talemåter om nåde og tilgivelse. Vakre ord blir også talt over båren deres, mens deres udødelige sjel allerede har hørt sin dom: «Gå bort fra meg, dere som er forbannet, til den evige ild» (Matt 25,41). «Jeg har aldri kjent dere» (Matt 7,23).

Men det finnes andre åndelige medvandrere som også ligner løvrike fikentrær, men som likevel er svært forskjellige fra disse.

I tider da Åndens vind blåser over folket, og flokker av sjeler erfarer at Faderen drar dem til Sønnen, da går ofte disse ordene i oppfyllelse: «Barnet er kommet til modermunnen, men det er ingen kraft til å føde» (Jes 37,3). Disse sjelene har vært i større eller mindre syndenød. De tilegner seg visse evange-

liske talemåter, lærer Kanaans språk og innbiller både seg selv og andre at de hører til i de kristnes leir.

De mener at de er født på ny fordi de kan tale om gjenfødelsen, og rettferdiggjort fordi de har Kristi rettferdighet på leppene. De mener at de er på helliggjørelsens vei fordi livet deres ikke lenger ligner den åpenbare, grove verdens liv. De mener at de lever livet som er «skjult med Kristus i Gud», fordi de kan komme i åndelig stemning og bli rørt.

Og for en garanti for at kristendommen deres er ekte, mener de ikke å ha i arbeidet sitt for andre sjelers frelse og i den tilliten andre kristne har til dem! De ser med medlidenhet på dem vi først skildret, og taler tilsynelatende med stor omsorg om «den blinde verden». Og de kan være svært kritiske til predikanter som ikke slår an den tonearten de har forelsket seg i.

Men tal med disse bedratte sjelene om livets dypeste hemmelighet, om en sann hvile i troen på Guds Sønn. Gå dem litt nærmere inn på livet for å prøve om de har erkjent hjertets grunnondskap. Da skal du snart merke at de ennå ikke har vært ordentlig på kne. Hemmelighetene ved den trange porten er ennå skjult for dem.

Før de kom så langt som til porten, steg de til værs i sine naturlige følelsers luftballong. De svevde over den eneste rette inngangsporten til Guds rike og dalte ned i de kristnes leir. Følelser og stemninger er hele deres kristendom. Tørker disse livskildene deres ut, er de snart forsvunnet fra de kristnes fellesskap igjen.

På slike mennesker er fikentreet i evangeliet vårt sannelig et treffende bilde. De har en stor rikdom av blad, men ingen frukt – og det er på frukten treet skal kjennes (Matt 12,33).

Til alle tider blir det stadfestet at «der Kristus bygger sin kirke, der bygger Satan sitt kapell». Og denne listige fienden av våre sjeler forstår å kle seg i «en lysets engels» drakt (2 Kor 11,14). I den skikkelsen kan han herske over de sjelene som blir redde for ham når han viser seg som en løve.

I skikkelse av en lysets engel prøver han å forvirre kristenheten med mange slags partier og villfarelser. Og dette må skje, sier Herren: «Det må være partier blant dere, for at det kan vise seg hvem som er ekte blant dere» (1 Kor 11,19).

At den overfladiske, falske åndeligheten enten går over til ren verdslighet igjen eller ender i et ynkelig partivesen, det har vi erfaring nok av i våre dager. Og for et frodig løvverk kan ikke denne falske åndeligheten vise fram! For et åndelig fyrverkeri! Gud hjelpe oss til å være edrue!

Det ser ut til at Jesus gikk bort til fikentreet og så etter frukt for å stille sulten. Mon han ikke også ser etter frukt hos sine barn for å la seg vederkvege av den?

I Høysangen sier han: «For se, nå er vinteren omme … Blomstene kommer til syne på marken. Sangens tid er inne, og turtelduens røst har latt seg høre i vårt land. Fikentreet har satt sine små fikener, og vintrærne, ja, de små druene, gir duft … Fang revene for oss, de små revene som ødelegger vingårdene! For våre vingårder har små druer» (Høys 2,11–15).[1]

[1] NB: «Fikentreets frukter tar til å rødme, og vintrærnes blomster dufter … Våre vingårder står jo i blomst.»

Hvor finnes disse små fruktene, disse druene som gir en deilig duft, og som så snart kan bli ødelagt av de små revene? De finnes i Herrens menighet, der inne i hvert hjerte som elsker Gud. Der finner han også sin myrra, sitt krydder, sin honning og sin vin (Høys 5,1). Det er Åndens frukt, som er «kjærlighet, glede, fred, langmodighet, mildhet, godhet, trofasthet, ydmykhet, avholdenhet» (Gal 5,22–23).

Vi hørte nylig at det var vår Frelsers mat å gjøre sin Fars vilje, da han fikk frelse den arme synderinnen (Joh 4,34). Mon ikke også dette er deilig mat for ham, disse Åndens frukter som han får virke ved Den Hellige Ånd i sine barns hjerter? Men de er ikke bare hans mat. Han vil også at hans levende menighet skal nyte den samme maten.

Når han har sagt at han er kommet til brudens hage og har plukket sin myrra, spist sin honning og drukket sin vin, sier han: «Venner, et og drikk! Drikk dere glade, mine kjære!» (Høys 5,1).

Å ja, det er kostelig å se det nye livets frukter hos Herrens brud! Hvor yndig er ikke fredens og gledens «tusenfryd» og håpets skjønne evighetsblomster! Hvor blyg og yndig dufter ikke urten som heter fattigdom i ånden, der inne! Og denne «forglemmegei», som Jesus så særlig vil pleie fram! Å, måtte alle Herrens kostelige urter trives der inne! Måtte tidens kalde vindpust ikke få bleke dem!

Det kommer en dag da Herrens dom skal gå over alle ufruktbare fikentrær. Da skal alt som bare er skinn, bli avslørt, og hjertets skjulte ting komme fram i lyset. La oss derfor legge oss på hjertet Siraks formaning: «Se til at din gudsfrykt ikke er hykleri, så du tjener Gud med et falskt hjerte.» Og la oss be Davids bønn: «Ransak meg, Gud, og kjenn mitt hjerte! Prøv meg og kjenn mine mangfoldige tanker, se om jeg er på fortapelsens vei, og led meg på evighetens vei!» (Sal 139,23–24).

Apostelen formaner oss: «Ransak dere selv om dere er i troen!» (2 Kor 13,5). Det er den andre store og viktige saken teksten vår gir oss grunn til å tale om.

Da disiplene undret seg og spurte hvorfor fikentreet visnet så fort, svarte Frelseren: «Sannelig sier jeg dere: Hvis dere har tro og ikke tviler, da skal dere ikke bare kunne gjøre slikt som dette med fikentreet. Men om dere så sier til dette fjellet: Løft deg opp og kast deg i havet! – så skal det skje.»

Her taler Jesus riktignok først og fremst om den troen som gjør undergjerninger. Men ordene viser også hva troen er i alminnelighet: at den, som Luther sier, er «en levende og kraftig ting» og ikke en tom og kraftløs innbilning, slik verden mener. «Uten tro er det umulig å være til behag for Gud» (Hebr 11,6). Derfor må også all sann åndelighet ha sin dypeste rot i troen på Jesus Kristus, den troen som er «virksom ved kjærlighet» (Gal 5,6).

Av de mange eksemplene som Den hellige skrift holder fram, kan vi se hvilken levende og kraftig ting troen er. Se hvordan Abraham kunne forlate sitt fedreland og sin slekt da Gud bød det. Se hvordan den kjære faren kunne gå – om enn med blødende hjerte – for å ofre sin sønn. Se hvordan Moses «valgte heller å lide ondt sammen med Guds folk enn å ha en kortvarig nytelse av synden» (Hebr 11,25).

Se på Herrens profeter, hvordan de i Herrens kraft kunne holde stand mot et ondt og avguderisk folk og holde ut i de forferdeligste lidelser. Se hvordan troen satte hjertene til Herrens disipler i brann og gav dem frimodighet til å stå fram for konger og fyrster med livets evangelium, selv om fengsel og død truet dem overalt. Se på de første martyrene – sannelig, «dette er den seier som har seiret over verden: vår tro» (1 Joh 5,4).

La oss da be med Herrens disipler: «Øk vår tro!» (Luk 17,5). Og la oss først og sist – når vi ser all den falske åndeligheten omkring oss – tenke på dette: «Den som har Sønnen, har livet. Den som ikke har Guds Sønn, har ikke livet» (1 Joh 5,12). For livet er i Guds Sønn. Amen.

5. søndag etter helligtrekonger: Himlenes rike er likt et sennepsfrø

> «Han fremsatte en annen lignelse for dem og sa: Himlenes rike er likt et sennepsfrø som en mann tok og sådde i åkeren sin. Det er mindre enn noe annet frø, men når det vokser opp, er det større enn hagevekstene og blir til et tre, slik at fuglene under himmelen kommer og bygger rede i greinene. En annen lignelse fortalte han dem: Himlenes rike er likt en surdeig som en kvinne skjulte i tre kar mel, til alt var blitt gjennomsyret. Alt dette talte Jesus til folket i lignelser, og uten lignelser talte han ikke noe til dem, for at det skulle bli oppfylt som er sagt ved profeten: Jeg vil åpne min munn i lignelser, jeg vil fremsi det som har vært skjult fra verdens grunnvoll ble lagt» (Matt 13,31–35).

Når det blir talt over dette evangeliet om sennepsfrøet, dveler en gjerne ved Guds rikes ringe begynnelse og mektige vekst. Surdeigen blir på samme måte brukt som et bilde på sannhetens makt, som skulle bre seg ut i hjertene og i verden. Vi tror også at Frelseren vil vise oss dette med disse to lignelsene. Men vi tror at han særlig vil vise oss denne sannheten: Guds rike vokser opp som frukt av en himmelsk sæd som er lagt ned i hjertene.

Kristendommen gir seg ut for å kunne gi menneskene et nytt liv – og dette livet er det vesentlige i kristendommen. Den har riktignok også sin morallære. Men skilt fra livet er morallæren til ingen nytte – et tre uten rot. Den kan være god nok for det borgerlige samfunnet, men den fostrer ikke sjelen for himmelen.

Islam, buddhismen og andre hedenske religioner kan ha mange gode, ja, utmerkede moralske forskrifter, men ingen av dem gir seg ut for å kunne gi nytt liv. Kristendommen sier: «Den som har Sønnen, har livet.» Men ingen steder i de hedenske religionene står det: «Den som har Buddha, har livet», eller: «Den som har Muhammed, har livet.» Like lite kunne noen av disse religionsstifterne si som Kristus: «Jeg er kommet for at de skal ha liv» (Joh 10,10).

Å gi nytt liv er det grunnleggende i kristendommen. Den som øver seg i den kristne moralen og har fred og håp ved denne øvelsen, men mangler selve livet, er i virkeligheten mer buddhist enn kristen. Og i den senere tiden har en sett tegn på at slike moralkristne uten livet i Guds Sønn føler seg mer tiltrukket av buddhismens fornuftige morallære enn av kristendommens hemmeligheter.

Det er åndelig liv det falne Adams-barnet mangler. Dette læres ikke bare i Guds ord og erkjennes av vakte sjeler som kjenner sin sanne tilstand. Det blir til og med holdt fram av fritenkere, som skriver store bøker for å bevise at mennesket er en viljeløs, maktesløs, ufri og ynkelig skapning, fullstendig behersket av onde makter.

Det er liv det falne mennesket mangler – og liv er jo den viktigste betingelsen for vekst og utvikling. En stein kan ikke vokse, for den er død. Et tre eller en plante som er skilt fra roten sin, kan ikke utvikle seg, for de mangler det livet som er grunnbetingelsen for det. Slik er det også med et menneske som er åndelig dødt. Det kan aldri oppdras eller utvikles til en kristen. Det blir bare et åndelig kunstprodukt uten liv.

Å, hvor viktig det er at læren om død og liv holdes klar! Hele kristenheten er gjennomsyret av den forestillingen at en kan oppdras, tuktes og læres opp til å bli en kristen, og den viktige læren om gjenfødelsen kommer helt i skyggen. Å, om alle predikanter holdt læren om død og liv klar, slik Paulus gjorde! Da skulle ikke så mange sjeler vandre omkring i et åndelig tussmørke.

Om de tok tydeligere sikte på å avsløre døden ved loven og bringe fram livet ved evangeliet, da skulle ikke så mange åndelig påvirkede sjeler sveve slik mellom død og liv som de gjør.

Guds rike vokser fram av et frø – et lite og uanselig, men likevel livskraftig frø. Det er spiren til alt det store, edle og herlige som noen gang har åpenbart seg i en kristen karakter. Dette lærer Frelseren oss i lignelsene om såmannen, om sennepsfrøet og om surdeigen.

Dette lærer Peter når han sier til de kristne: «Dere er gjenfødt, ikke av forgjengelig, men av uforgjengelig sæd, ved Guds ord, som lever og blir» (1 Pet 1,23). Og Jakob sier: «Etter sin vilje har han født oss ved sannhets ord» (Jak 1,18). Dette er også den dype betydningen av ordene «født av Gud» (Joh 1,13) og «født av Ånden» (Joh 3,8) og «Guds sæd blir i ham» (1 Joh 3,9).

Derfor, kjære sjel: Når du vil prøve deg selv om du er et Guds barn, da må du først undersøke om du er født av Gud. Du må ikke prøve deg etter kjennetegn som kan finnes både hos tjeneren i huset og hos barnet. Tjeneren kan ofte ha egenskaper som gjør barnet til skamme, men han er likevel ingen arving. Et kunstverk kan også være vakrere enn den levende tingen det skal forestille, men det mangler likevel det viktigste – selve livet.

Slik har vi også en mengde såkalte kristelige mennesker som er elskverdige, oppofrende og nidkjære for det gode, ja, som er nidkjære for gudsfrykt, ren lære og et fromt liv. Likevel er de skilt fra de virkelige kristne ved livets hemmelighetsfulle skillevegg.

På den andre siden kan virkelig levende kristne slite med store skrøpeligheter, bli vansiret av bedrøvelige karakterfeil og være alt annet enn elskverdige. Og likevel kan livets kjennetegn være så tydelige hos dem at vi ville forgripe oss på Herrens egne lemmer om vi dømte dem. Å, måtte vi stanse i ærefrykt for denne hemmeligheten som gjelder selve livet!

Hvor finnes så dette åndelige sennepsfrøet, dette lille, uanselige frøet som Guds rike vokser opp av? Hva er den levende sæden Peter taler om? Det er Guds

ord, «det ordet som er blitt forkynt dere ved evangeliet» (1 Pet 1,25). Nærmere bestemt er det Jesus selv, for han er evangeliets kjerne og livskraft. Han er Ordet som «alt er blitt til ved» (Joh 1,3), Ordet som er liv (Joh 1,4). Derfor heter det også: «Den som har Sønnen, har livet. Den som ikke har Guds Sønn, har ikke livet» (1 Joh 5,12). For livet er i Guds Sønn.

Dette livet kalles også et troens liv, for Kristus bor «ved troen» i våre hjerter (Ef 3,17). I det øyeblikket en synder tror på Jesus, tar Jesus bolig i sjelen.

Derfor sier apostelen, når han formaner de kristne til å prøve seg selv: «Ransak dere selv om dere er i troen! … Eller kjenner dere ikke dere selv at Kristus Jesus er i dere?» (2 Kor 13,5). Om seg selv kunne apostelen Paulus si: «Kristus lever i meg» (Gal 2,20). «For meg er det å leve Kristus, og å dø en vinning» (Fil 1,21). Og til menigheten i Kolossæ skriver han: «Når Kristus, vårt liv, åpenbares, da skal også dere åpenbares med ham i herlighet» (Kol 3,4).

Kristus er altså en levende sæd. Denne sæden må Den Hellige Ånd så i våre hjerter. Og når den får gro der inne, da lever vi. Da har vi allerede det evige liv boende i oss. Får dette frøet ligge uforstyrret i hjertets jordsmonn, vil det utvikle seg til et stort, herlig tre. Men da må vi la frøet få være i fred, så det kan gro og spire der inne.

Vi må ikke ligne en mann som hadde sådd et godt frø i en blomsterpotte for å se hvor fort det ville slå rot og spire, og som hver morgen grov det opp igjen for å se hvordan det utviklet seg. Det er jo klart at dette kornet ikke fikk lov til å gro.

Slik går det ofte med bekymrede sjeler. De tør ikke trøste seg med evangeliet i ubetinget tillit. De har en skjult frykt for at det ikke vil gro hos dem, og derfor lar de stadig tvil og frykt rote opp hjertets åker.

Hør hva Frelseren sier om det: «Med Guds rike er det som når en mann kaster såkornet i jorden. Han sover og står opp, natt og dag, og kornet spirer og vokser seg høyt» (Mark 4,26–27). Legg merke til det: Mannen holdt ikke på og rotet med såkornet i engstelig frykt for at det ikke skulle spire. Nei, han gikk til ro og overlot såkornet til seg selv, til dets egen natur.

Når vi har plantet et tre i en hage eller podet en kvist inn på et tre, må vi la dem få være i ro og fred. Sliter vi i greinene på treet, får det ikke gro fast i jorden. Er det ikke det samme Herren holder fram hos profeten, når han sier: «Dersom dere vender om og holder dere i ro, skal dere bli frelst. I stillhet og i tillit skal deres styrke være» (Jes 30,15)? Det er ikke en ro i sløv likegyldighet, men en hvile i barnlig tillit til at Herrens ord er sant.

Hvor ofte bruker vi ikke omsorg og arbeid på ting som verken kan gi, øke eller utvikle vårt åndelige liv, men som tvert imot forstyrrer livet eller i det minste hemmer veksten! Og hvor ofte er vi ikke forsømmelige og likegyldige når det gjelder å bruke de midlene som livet blir til ved, og som det næres og utvikles ved!

Vi kan ikke legemlig talt «legge en alen til vår vekst».[1] Like lite kan vi i det åndelige fremme veksten ved eget arbeid, ved maset og ståket vårt eller ved unyttige bekymringer. Treet vokser opp av seg selv når det har nok næring og

[1] NB: «legge en eneste alen til sin livslengde» (Matt 6,27).

ikke blir ødelagt av forstyrrelser utenfra. Slik vokser også det åndelige livet sin naturlige vekst, bare det har næring for røttene og får vederkvegelse ved lys, solskinn og regn.

Det vi altså skal sørge for, er at livet vårt stadig blir næret med livets brød, at vi puster inn sunn åndelig luft og så langt det er mulig skyr dårlig påvirkning. Bruker vi Guds ord flittig, skal Herren selv sørge for solskinn og regn – og han skal selv sørge for vår åndelige vekst.

Du som er sløv i bruken av Guds ord og i samfunnet med Herren i bønn – kan du undre deg over at ditt åndelige liv blir svekket? Du som selv dekker for dine åndelige vinduer, kan du synes det er så underlig at det er kaldt og mørkt i sjelen din?

Men tilbake til sennepsfrøet. Hvor ringe og uanselig er ikke dette lille kornet, og hvor ringe er ikke det åndelige livets frø, som det er et bilde på! Er ikke ordet om korset en dårskap den dag i dag (1 Kor 1,18)?

Driv alvorlig på med kristelig moralpreken, så skal den kristne verden høyakte deg og si at du er et salt i tidens forråtnelse. Men driv alvorlig på med dette emnet: «Den som har Sønnen, har livet», så blir du snart utropt til svermer eller til et ensidig, forskrudd menneske. Måler og bedømmer du all fromhet og gudsfrykt etter den forbindelsen den står i med «det skjulte liv i Kristus», skal du snart merke at dette velsignede sennepsfrøet står lavt i kurs i den religiøse verden.

Kanskje vekker det også undring, ja, mistro, i en flokk av såkalte troende om du for alvor spør etter selve livet. Og likevel er dette det eneste det skal spørres etter når det skal avgjøres om du og jeg passer for himmelen. Tenk over dette!

Det åndelige livsfrøet er egentlig evangeliets dype hemmelighet. Det er ringe og ubetydelig, ja, helt usynlig, til Den Hellige Ånd får gi oss åpne øyne. Nylig satt jeg og snakket lenge med en mann som var dypt ulykkelig over tilstanden i sjelen sin. Jeg gjorde alt jeg kunne for å få det åndelige livets sennepsfrø inn i sjelen hans, men lenge så det ut som det ikke skulle lykkes. Han var godt opplært i de kristne sannhetene, og alt jeg sa ham, visste han fra før.

Da tenkte jeg at jeg måtte forlate de vanlige, opptråkkede talemåtene og kle sannheten i en form han ikke var vant til. Jeg sa til ham: «Men vet du ikke, kjære venn, at Gud står i gjeld til deg?»

Han for opp i forferdelse og sa: «Gud i gjeld til meg! Det måtte da være at han skylder å kaste meg i helvete.»

Jeg svarte: «Nei, ikke slik å forstå. Om du skyldte en mann en stor sum penger, og en ukjent venn gikk og betalte hele gjelden din, måtte ikke da den første mannen erkjenne at du var skyldfri?»

Mannen svarte: «Jo, det var rimelig.»

«Nå vel,» sa jeg, «når nå Kristus etter Guds eget ord har gitt sitt liv som løsepenge for deg (Matt 20,28), skylder ikke da den rettferdige Gud å erkjenne at gjelden din er betalt og skylden strøket ut?»

«Jo – men …» sa mannen. Men i det samme gikk det opp et lys for ham, og han brøt ut: «Å, nå ser jeg det! Å nei, å nei, at jeg ikke har sett det før!»

Og med det samme falt såkornet i hjertet hans. «Kristus død i hans sted», Kristus som løsepenge for hans synder – det var sennepsfrøet som Den Hellige Ånd fikk så i sjelen hans. Før var det ringe, oversett og ukjent. Men fra nå av ble det den dyrebareste eiendommen han hadde i livet. Fra nå av levde han det skjulte livet med Kristus i Gud. Og dette sennepsfrøet har vokst til et deilig tre som gir ly for mang en liten fugl, og som bærer rik frukt for Herren.

Videre sier Frelseren: «Himlenes rike er likt en surdeig som en kvinne skjulte i tre kar mel, til alt var blitt gjennomsyret.»

Surdeigen brukes i Guds ord som et bilde både i ond og god betydning. I vårt evangelium betyr den de nye åndelige livskreftene som begynner å virke i disse tre karene med mel – sjelen, legemet og ånden til et menneske som er født på ny.

Den nyere vitenskapen har avdekket en hel verden av små organismer for oss. De er så ubetydelige at tusener av dem får plass i en dråpe vann, men likevel utfolder de en veldig virksomhet, til skade eller til gagn. Surdeigen rommer også en mengde små levende organismer som raskt kan trenge inn i og gjennomsyre en stor deig.

Denne surdeigen er et bilde på de åndelige livskreftene som begynner å bearbeide, fornye og omdanne det mennesket som har fått liv i Gud. Det er Den Hellige Ånd som gjør dette arbeidet. Han forklarer Kristus, som er livets dypeste kilde, for sjelen. Og han forklarer de tusener av levende sannheter i Ordet for sjelen, så de som nye livskrefter kan begynne å arbeide der inne.

Å, om vi forstod at vår vekst i helliggjørelse kommer av at hele dette rike, livskraftige, velsignede Guds ord får være stadig virksomt hos oss!

Vi sa at surdeigen skulle gjennomtrenge sjel, legeme og ånd. Kan den da virkelig ha noen innflytelse på legemet vårt? La apostelen Paulus svare. I Romerbrevet sier han: «Dersom hans Ånd som reiste Jesus opp fra de døde, bor i dere, da skal han som reiste Kristus opp fra de døde, også levendegjøre deres dødelige legemer ved sin Ånd, som bor i dere» (Rom 8,11).

Mens Ånden bor i oss, legger han ned de nye livsfrøene til våre oppstandelseslegemer. «Alltid bærer vi med oss Jesu død i vårt legeme, for at også Jesu liv skal åpenbares i vårt legeme. For ennå mens vi lever, blir vi stadig overgitt til døden for Jesu skyld, for at også Jesu liv skal åpenbares i vårt dødelige kjød» (2 Kor 4,10–11).

Guds ord skiller mellom «syndelegemet», som skal «bli tilintetgjort» (Rom 6,6) – summen av alt det onde som ennå henger ved oss – og vårt naturlige legeme, som vi skal holde i ære, og som vi skal by fram lemmene til som «rettferdighetens våpen for Gud» (Rom 6,13). At de nye livskreftene skal ha innflytelse på hele vår person, sier også apostelen i dette ønsket: «Må han selv, fredens Gud, hellige dere helt igjennom, og må deres ånd, sjel og legeme bevares fullkomne, ulastelige ved vår Herre Jesu Kristi komme!» (1 Tess 5,23).

De tre karene med mel som surdeigen skulle gjennomtrenge, kan en også la stå for forstanden, viljen og samvittigheten.

Forstanden skal bli mer og mer opplyst av sannhetens lys. Viljen skal bli mer og mer bøyd inn under Guds vilje, så vi i alle ting bare spør hva hans vilje er, og villig bøyer oss under den. Samvittigheten blir befridd fra de mørke

skyene som hviler over den, og renset fra all skyld og dom. Slik skal surdeigen gjennomtrenge hele vårt vesen, så den guddommelige naturen kan utvikle seg i oss og komme klart til syne i hele vår ferd.

Og blir vi slik gjennomtrengt av det åndelige livets surdeig, blir vi også en surdeig i vårt hus, i vår familie og i verden. Da får vi også surdeigens underlige evne til å syre omkring oss. Da er det livet og de åndelige livskreftene som bor i oss, som gir oss denne merkverdige surdeigsnaturen, så alle som kommer i berøring med oss, må bli påvirket av oss. Vi er en kraftløs surdeig om dette ikke skjer.

Riktignok blir vi ikke bare «en duft av liv til liv», men også «en duft av død til død» (2 Kor 2,16). Men, brødre og søstre, hvor ofte skulle vi ikke bli «en duft av liv til liv» om det gikk mer sann livskraft ut fra oss!

Kristus vil ha oss til sine vitner. Han vil gjerne få strømme gjennom oss med sitt rike liv og med sin kjærlighets fylde. Slik kan verden – den arme, ulykkelige, fredløse verden – virkelig forstå at Herren har salige, lykkelige barn på jorden, og at han ikke ønsker noe heller enn å få ta ulykkelige menneskebarn i sin kjærlighets favn.

Å, måtte vi da ha fått livets frø sådd i sjelen vår! Måtte Kristi liv bli mektig og sterkt i oss, så det kan overvinne verden og alt som er i verden. Og måtte vi ved dette livets kraft bli stålsatt og gjort dyktige til å gå ærend for ham som vil ha et inntrengende, nødende kjærlighetsbud sendt til hver eneste sjel som ennå tumler omkring i syndens mørke.

Og måtte den åndelige surdeigen, «den kommende verdens krefter» (Hebr 6,5), også få virke mektig i oss, så de former oss etter hans bilde og gjør oss skikket til å få del i «de helliges arv i lyset» (Kol 1,12). Ja, måtte det skje med oss alle! Amen.

Septuagesima: En kristens forsakelse og lønn

> «Da tok Peter til orde og sa til ham: Se, vi har forlatt alt og fulgt deg. Hva skal da vi få? Jesus sa til dem: Sannelig sier jeg dere: I gjenfødelsen – når Menneskesønnen sitter på sin herlighets trone – da skal også dere som har fulgt meg, sitte på tolv troner og dømme Israels tolv stammer. Og hver den som har forlatt hus eller brødre eller søstre eller far eller mor eller barn eller åkrer for mitt navns skyld, skal få hundrefoll igjen, og arve evig liv! Men mange som er de første, skal bli de siste, og de siste de første!» (Matt 19,27–30).

«Han så fram til lønnen» (Hebr 11,26).

Kan disse ordene gjelde et Guds barn? De lyder jo akkurat som om de gjaldt et verdens barn eller en egenrettferdig. Og likevel gjelder de den aller fremste blant Herrens tjenere i den gamle pakt. Den Hellige Ånd vitner om ham at han som mellommann i den gamle pakt var «tro … i hele hans hus» (Hebr 3,5). Ordene gjelder den kjære gudsmannen Moses. Og fordi de er Den Hellige Ånds egen attest om ham, viser de at ikke ethvert blikk mot lønnen må regnes som frukt av et lønnsykt, fariseisk vesen.

Herren sier på forhånd til sine trofaste vitner at de skal møte store forsakelser og lidelser i denne verden. Men han lover dem også en herlig lønn. Å, måtte vi i sannhet ligne denne gudsmannen, som «valgte heller å lide ondt sammen med Guds folk enn å ha en kortvarig nytelse av synden» (Hebr 11,25).

På grunnlag av dette evangeliet vil vi tale om:

1. En kristens forsakelse.

2. Hvordan en slik forsakelse blir mulig.

3. En kristens lønn.

Da Peter rettet dette spørsmålet til Frelseren, var det ikke Guds Ånd som talte i ham, men snarere hans egen ånd. Det var hans gamle, syndige natur som her tok ordet. Leser vi dagens evangelium i sammenheng med det som står foran, får vi mer enn en anelse om at det ikke var gode og ydmyke tanker som denne gangen steg opp i apostelens sjel og la ordene på leppene hans. Det var ikke slike tanker som Guds Ånd virker, men stolte, egenkjærlige og lønnsyke tanker.

Jeg håper vi ikke gjør den kjære Peter urett når vi sier noe slikt om ham. Han var jo også av syndig sæd – ussel leire, som vi alle er. Derfor kunne han lett bli

fanget i slike dårlige forestillinger om sine egne og de andre apostlenes store fortjenester.

Like foran teksten vår blir det fortalt om en rik ung mann. Sannheten hadde nok dratt ham mektig, men han vek tilbake og «gikk bedrøvet bort» da Frelseren la fram for ham selvfornektelsens tunge vei (Matt 19,22). Peter hadde vært vitne til denne bedrøvelige utgangen. Nå kom han til å tenke på de store ofrene som han og de andre disiplene hadde gjort for å følge Mesteren. De hadde jo bokstavelig talt forlatt alt som var dem kjært i livet. «Vi som er dine trofaste disipler, må vel nå få en særskilt lønn,» mente han.

Frelseren forstod nok, som allerede sagt, hvilken farlig tanke som rørte seg i Peters sjel. Likevel gir han et likefram svar på spørsmålet om hvilken lønn hans trofaste disipler skulle få både her og hisset. Apostlene hadde noe særskilt å vente. «I gjenfødelsen» – det vil si når Herren gjør alle ting nye – «når Menneskesønnen sitter på sin herlighets trone», skulle de også «sitte på tolv troner og dømme Israels tolv stammer».

Og så sier Frelseren, ikke bare om apostlene, men om alle sine barn: «Hver den som har forlatt hus eller brødre eller søstre eller far eller mor eller barn eller åkrer for mitt navns skyld, skal få hundrefoll igjen, og arve evig liv!»

Av dette forstår vi at det koster selvfornektelse å være Jesu disippel. Som himmelborgere, som lever det livet som er «skjult med Kristus i Gud» (Kol 3,3), har vi ikke lov til å feste hjerterøttene våre i noe av det jordiske. Og likevel er våre arme hjerter slik at de vil feste røttene sine i alt mulig her nede. For å hindre det må Herren være ute med gartnerkniven og skjære av røtter både her og der. Å, hvor smertefullt, men likevel hvor nødvendig!

Her må vi ikke gå med på noe kompromiss. Her står vi overfor et ubønnhørlig enten – eller, ja, overfor et valg mellom liv og død. Hvor alvorlig taler ikke Frelseren om dette når han sier: «Den som elsker far eller mor mer enn meg, er meg ikke verd. Den som elsker sønn eller datter mer enn meg, er meg ikke verd» (Matt 10,37).

Og enda sterkere lyder ordene hos Lukas: «Om noen kommer til meg, og ikke hater sin far og mor og kone og sine barn og brødre og søstre, ja, også sitt eget liv, da kan han ikke være min disippel» (Luk 14,26). «Den som vil berge sitt liv, skal miste det. Men den som mister sitt liv for min skyld, skal finne det» (Matt 16,25).

Frelseren nevner her det kjæreste vi har på jorden. Og hvor ofte blir ikke kjærligheten til far, mor, søsken, hustru og barn en snare for sjelen, slik rikdommen ble det for den unge mannen! Her trengs en smertefull selvfornektelse – like smertefull som når et øye skal rives ut eller en fot eller arm hogges av. Det har vår kjære Frelser selv sagt (Matt 18,8–9).

Apostlene måtte bokstavelig talt gi avkall på alt dette som var dem kjærest i verden. Tusener av martyrer måtte gjøre det samme for å følge Frelseren i døden.

Noen slik ytre forsakelse av hjem, hustru, barn og så videre blir vel ikke krevd av oss i bokstavelig forstand. Men skal vi følge apostelens formaning, når han sier at «de som har hustru, [skal] være som de som ikke har … de som kjøper, som de som ingenting eier, de som bruker verden, som de som ikke bruker

den» (1 Kor 7,29–31) – sannelig, da blir det nok av smertefull forsakelse og selvfornektelse også for oss!

Herren vil være alene om hjertet vårt. Hver ting som trenger seg inn mellom vårt hjerte og hans, er en avgud som må ofres. Nåde og kraft til det vil Herren gi sine barn – og lidelser og kors for å rive hjerterøttene deres løs fra en jord som de ikke har lov til å feste seg i.

Å, hvor må ikke Jesu kyske brud lide når hun kjenner alt det onde som vil dele plassen med hennes brudgom der inne i hjertet! Hun trenger i sannhet å bruke alle nådemidlene for å vinne seier. Og hun kjenner også dypt at Herren må komme henne til hjelp med kors og trengsler for å temme det opprørske kjødet og holde det nede i døden. Også her blir valget stilt klart og tydelig for oss: «Dersom dere lever etter kjødet, da skal dere dø. Men dersom dere ved Ånden tar livet av legemets gjerninger, skal dere leve» (Rom 8,13).

Ve den sjel som vil inngå kompromiss med disse sannhetene! Til slike sier Herren: «Hva har du med … å ta min pakt i din munn? Du hater jo tukt og kaster mine ord bak deg» (Sal 50,16–17). Men lykkelig er du, lidelsens barn, som kaller på all Herrens hjelp for å kunne vandre denne trange korsveien! Herren skal snart fri deg ut. Og hvert «akk» skal bli forvandlet til halleluja når du en gang får innta din plass blant den hvitkledde skaren, som er kommet ut av den store trengsel og svinger seierspalmer på Sions berg (Åp 7,9–14).

Men hvordan kan et slikt offer og en slik forsakelse bli mulig for oss?

Det må skje «for mitt navns skyld», sier Jesus. Legg merke til det: For mitt navns skyld. Skal en slik fornektelse av alt som er oss kjært i verden, kunne skje, må Jesu navn bli det dyreste av alt for oss. Hans navn uttrykker hva han vil være for syndere: Jesus, Frelseren, Immanuel, Gud med oss, Fredsfyrste, Rådgiver (Jes 9,6), frelsens høvding (Hebr 2,10), Brudgommen.

Å, hva bærer ikke alle disse navnene i seg! Er de skrevet inn i hjertet ditt med kjærlighetens flammeskrift, da kan du nok våge en dyst for ham som bærer disse navnene, så vidunderlig skjønne for fattige syndere.

Allerede den naturlige kjærligheten kan gjøre store forsakelser og offer lette. Bruden kan jo forlate far, mor, søsken og fedreland for å følge den hjertet hennes har valgt! Ja, hva makter ikke til og med det usle gullet når det lokker! Skulle da ikke han som er sjelens brudgom og rikdom, også makte noe? Jo, han makter det ingen annen makt i verden makter. «Kristi kjærlighet tvinger oss,» sier apostelen, slik at vi ikke lenger skal leve for oss selv, men «for ham» (2 Kor 5,14–15).

Men er ikke denne kjærligheten åpenbart for hjertet ditt, da er et slikt offer og en slik forsakelse sannelig umulig. Riktignok kan en gå langt i ytre forsakelse, særlig når lovens krav kommer inn i samvittigheten. Mang en eremitt har forlatt hus og hjem, far og mor og hustru for å leve et usselt liv i jordens huler. Og mang en bekjenner av en ren hedensk religion har gjort det samme og i tillegg underkastet seg forferdelige lidelser.

Men de dype, seige røttene som holder hjertet fast i verden og i det som er i verden, har de likevel aldri fått bukt med. Deres eget liv, deres gamle jeg, har kunnet leve aldri så frodig – ja, har fått rik næring i disse ytre forsakelsene.

Kristi kjærlighet er den eneste stormakten som kan virke at vi ikke lenger lever for oss selv, «men for ham som døde» for oss.

Men la oss nå se på en kristens herlige lønn. Herren stiller oss en herlig lønn i utsikt om vi har forlatt alt og fulgt ham. Vi skal «få hundrefoll igjen» og til slutt «arve evig liv».

Allerede her på jorden vil Herren velsigne oss med andre mødre, fedre og barn enn dem vi har forlatt for hans navns skyld (se Mark 10,29–30). Det skjer vel ikke i bokstavelig forstand. Men som en av våre eldste kirkefedre sier: Særlig sine vitner, som lik apostlene forlater alt for å følge ham, vil han gi «nye åndelige fedre, nye åndelige pleiemødre, nye åndelige barn og ellers en stor rikdom av både jordiske og himmelske velsignelser».

Gudsfrykt «har løfte både for dette livet og for det som kommer» (1 Tim 4,8). «Alle disse velsignelsene skal komme over deg og nå deg, så sant du hører på Herrens, din Guds røst: Velsignet være du i byen, og velsignet være du på marken! Velsignet være ditt livs frukt og frukten av din jord … Velsignet være din kurv og ditt deigtrau! Velsignet være du i din inngang, og velsignet være du i din utgang!» (5 Mos 28,2–6).

Slik vil Herren lønne sine barn. Slik vil han velsigne dem både legemlig og åndelig, både for dette livet og for det som kommer. Til dem som lider sammen med ham, sier Frelseren: «Gled og fryd dere, for stor er den lønn dere har i himmelen» (Matt 5,12). «Elsk deres fiender! Gjør vel og lån bort uten å vente noe igjen! Da skal deres lønn bli stor» (Luk 6,35). Et beger vann i hans navn skal bli lønnet (Matt 10,42). Den «gode og tro tjener» skal settes «over meget» (Matt 25,21).

La oss nå vokte oss så vi ikke setter denne lønnen over styr. Hør hvordan Johannes formaner: «Ta dere i vare, så dere ikke mister det som dere har vunnet med deres arbeid, men kan få full lønn!» (2 Joh 8).

I 1. Korinterbrev 3,12 flg. taler apostelen om åndelige bygningsmenn som bygger med forskjellige materialer. Noen bygger med gull, sølv og kostbare steiner, andre med tre, høy og strå. Alt byggearbeid skal prøves ved ild. Da viser det seg at det som er bygd med gull, sølv og kostbare steiner, holder stand i ilden, mens alt som er bygd med tre, høy og strå, brenner opp.

Hør hva han sier: «Om det byggverket som en har reist, blir stående, da skal han få lønn. Brenner hans verk opp, da skal han miste lønnen. Men selv skal han bli frelst, men da som gjennom ild» (1 Kor 3,14–15). Legg merke til det: Han skal bli frelst fordi han har bygd på grunnvollen. Men ilden skal fortære hele byggverket hans fordi det var av tre, høy og strå.

Så avslutter Frelseren svaret sitt til Peter med disse alvorlige ordene, som sikkert var myntet på ham, men som det også kan være viktig for oss å tenke over: «Men mange som er de første, skal bli de siste, og de siste de første!»

Det er som om han ville si: «Min kjære Peter, du holder deg alltid fremme. Du har visst ikke så helt små tanker om deg selv og dine fortrinn. Men vokt deg for den farlige fienden du bærer i ditt eget bryst! Den kan ødelegge deg slik at du til slutt blir den minste. For den som fornedrer seg selv, skal opphøyes, og den som opphøyer seg selv, skal fornedres» (Luk 14,11).

Å, hvor dype røtter har ikke den giftige hovmodsplanten i vår natur! Lykkelig er den som har fått øye på disse røttene og lar den gode gartneren få behandle dem med kniven sin. Men ve den som lar dem spire!

Vi ser da at Herren i sitt ord sier på forhånd til sine barn at de skal møte store lidelser og forsakelser i denne verden. Men han lover dem også en herlig kraft som de skal overvinne alt ved – og han stiller dem en herlig lønn i utsikt. Måtte vi da løpe slik på banen at vi kan vinne seiersprisen (1 Kor 9,24). Amen.

Seksagesima: Tre slags forhold til lyset

> «Jesus sa da til dem: Ennå en liten stund er lyset blant dere. Vandre den stund dere har lyset, for at ikke mørket skal komme over dere. Den som vandrer i mørket, vet ikke hvor han går hen. Tro på lyset mens dere har lyset, så dere kan bli lysets barn! Dette talte Jesus, og gikk bort og skjulte seg for dem. Men enda han hadde gjort så mange tegn for øynene deres, trodde de ikke på ham. Det var for at dette ordet hos profeten Jesaja skulle bli oppfylt – som han har sagt: Herre, hvem trodde det budskapet vi hørte? Og hvem ble Herrens arm åpenbart for? Derfor kunne de ikke tro, for også dette har Jesaja sagt: Han har blindet deres øyne og forherdet deres hjerter, for at de ikke skal se med øynene og forstå med hjertet og omvende seg, så jeg kunne lege dem. Dette sa Jesaja fordi han så hans herlighet, og talte om ham. Likevel var det mange som trodde på ham, også av rådsherrene. Men for fariseernes skyld bekjente de det ikke, for at de ikke skulle bli utstøtt av synagogen. For de ville heller ha ære av mennesker enn ære av Gud» (Joh 12,35–43).

O Krist, du sanne lys og vei,
opplys enhver som kjenner deg ei,
ditt ord utsend, din hjord formér,
at det må frelses mange fler.
Med sannhets makt til fange ta
den som fornekter deg i dag,
og kom til dem med trøst og råd
som går med lønnlig hjertegråt.

I dette evangeliet taler Jesus om lyset – det sanne lys, som alene kan lyse oss inn i frelsens havn. Men menneskene forholder seg ulikt til dette lyset, og det er disse ulike forholdene til lyset vi skal se på i dag:

1. De som lar seg opplyse og veilede av lyset.

2. De som blir forblindet og forherdet av lyset.

3. De som tror på lyset, men ikke vil vandre i dets skinn.

Like foran teksten vår sier Frelseren: «Når jeg blir opphøyet fra jorden, skal jeg dra alle til meg. Dette sa han for å gi til kjenne hva slags død han skulle dø» (Joh 12,32–33).

Den korsfestede Kristus har en underfull dragning på arme synderhjerter. Korset står der på Golgatas høyde og stråler ut et herlig lys til ulykkelige sjeler over hele jorden. Det er innseilingsfyret til fredens trygge havn.

Langs kysten av landet vårt står en mengde fyrtårn. De skal lede sjøfolkene inn fra det ofte opprørte og brusende havet til den sikre havnen. Sjøfolkene der ute vet at fyrene skal vise den rette leia, og de forstår også å skjelne mellom det lyset fyrene sender ut, og de mange villedende lysene som kunne føre dem på avveier. Med dødens og evighetens alvor speider mang en ulykkelig sjømann etter fyret, mens han hører brenningene drønne rundt seg. Tar han feil, er det hans visse undergang. Men seiler han fram i fyrlysets stråler, er han sikker på å nå den havnen han lengter etter.

Korset lyser ut over det brusende verdenshavet og vinker de ulykkelige sjøfolkene inn mot frelsens kyst. Men bare de som tror på dette lyset, setter kursen etter det og seiler i dets stråler mot havnen. «Tro på lyset mens dere har lyset, så dere kan bli lysets barn!» Ta ikke feil av korslyset, kjære venn. Vokt deg for de mange villedende lysene som din sjels fiende har tent.

Og har du funnet det rette lyset, så «vandre den stund du har lyset, for at ikke mørket skal komme over deg». For kommer du ut av kurs og inn i mørket igjen, kan sjelen din gå under i dødens bølger på et øyeblikk. Demas, Ananias og Saffira, Judas og mangfoldige andre ulykkelige sjeler står der som advarende vitner og roper til deg: Har du funnet lyset, så vik ikke ut av kursen, men styr rett fram i lysets stråler!

En gammel mann sa på dødsleiet til de sørgende barna sine: «Til advarsel vil jeg fortelle dere hvor ulykkelig det gikk meg etter at jeg hadde tatt imot sannhetens lys. Evangeliets hemmelighet var gått opp for sjelen min. Jeg badet meg i nådesolens stråler og styrte lykkelig og glad kursen mot frelsens havn.

Men da de åndelige trolovelsesdagene var over, og det gjaldt å leve på det nakne ordet og være tro mot det, kom jeg ut for farlige fristelser. De har satt merker i sjelen min som ikke kan viskes ut. Jeg ble fristet på forskjellige måter til å inngå forlik med samvittigheten, det indre lyset som Herren hadde tent i sjelen min. En farlig dragning mot gjerrighet, en like farlig lyst til å fri til de mektiges gunst og andre dårlige tilbøyeligheter ble snarene som fanget sjelen min.

Jeg mistet hjertefreden. Litt etter litt ble min kristne karakter ødelagt. Jeg ble holdningsløs, usann og vaklende i alt. Sannhetens belte løsnet om lendene i sinnet mitt, og tvilens demoner fór inn i sjelen min. Å, hvor mange tårer har ikke dette hemmelige frafallet kostet meg! Fallet mitt ble ikke åpenbart for mennesker. Tvert imot fikk jeg større og større anseelse i den kristne kretsen jeg levde i, etter hvert som jeg lærte den sørgelige kunsten å snu kappen etter vinden. Å, mine barn, vær ubetinget tro mot det lyset Herren har tent i sjelen deres, så det ikke skal gå dere slik det gikk deres far.»

2. For det andre lærer dagens evangelium oss at sjeler kan bli mer forherdet og forblindet ved lyset. «Han har blindet deres øyne og forherdet deres hjerter, for at de ikke skal se med øynene og forstå med hjertet og omvende seg, så jeg kunne lege dem.»

Å, for noen forferdelige ord! Ord som i sannhet burde ryste alle sovende samvittigheter.

Jødefolket på Kristi tid stadfester at disse ordene er sanne. Alt det lyset Herren hadde latt stråle mot dem gjennom profetene, var for de aller fleste blitt til forblindelse og forherdelse. Lyset i dem var blitt mørke – og hvor stort ble ikke da mørket! På dem gikk profetens ord i oppfyllelse: «Hør og hør, men forstå ikke! Se og se, men skjønn ikke! Gjør dette folkets hjerte fett, gjør ørene tunghørte og klin øynene til» osv. (Jes 6,9–10).[1]

Å, for en forferdelig virkning av Ordet! De skulle høre og høre og likevel aldri rett forstå det de hørte. Frelseren sier i lignelsen om såmannen: «Hver den som hører ordet om riket og ikke forstår det, til ham kommer den onde og røver det som er sådd i hjertet. Dette er den som ble sådd ved veien» (Matt 13,19).

Hvilken skare av slike tilhørere har vi ikke også i vår tid! Søndag etter søndag hører de Ordet og forstår likevel aldri rett hva det gjelder. Hvor mange kommer vel ut av kirkene og bedehusene med denne bekjennelsen: «Å, nå forstår jeg hva det gjelder! Gjenfødelse – eller fortapelse! Ingen ytre fromhet hjelper det minste grann. Jeg må bli et nytt menneske, for jeg er fortapt og fordømt slik jeg er i min naturlige tilstand.» Nei, det forstår de ikke. Derfor går det som profeten sier videre: «Gjør dette folkets hjerte fett, gjør ørene tunghørte og klin øynene til, for at de ikke skal se og omvende seg.»

Hvor fete og selvgode i sin åndelighet var ikke fariseerne på Kristi tid! Tenk om gamle Simeon eller Anna hadde sagt til en av dem: «Kjære rabbi, dere kan ivre mye for lovens bokstav. Men har ikke profeten sagt at loven må skrives inn i hjertene våre? At den ene broren ikke kan lære den andre det som det egentlig kommer an på – at de alle må bli lært av Gud?» (Jer 31,33–34; Joh 6,45).

Hva tror du den lærde rabbien ville ha svart? Full av følelsen av sin egen verdighet ville han ha sagt: «Din arme tosk! Vær du et lydig får og la deg lede av den som har lyset. For et toppmål av overmot, at du, stakkars gamle Simeon, skal vise mistillit til meg, jeg som sitter inne med kunnskapens nøkkel!» (Luk 11,52).

Se hvordan disse fariseerne behandlet den blindfødte, han som Herren hadde åpnet øynene på. Han kjempet så godt han kunne for sin Frelsers ære. Men hva svarte de ham? «Du er helt og fullt født i synder, og du vil lære oss? Og de kastet ham ut» (Joh 9,34). Disse herrene kunne snakke mye om synd, men hjertets syndighet kjente de lite til. Og hvordan skulle de kunne kjenne kilden til alt ondt? Gjennom flere menneskealdre hadde de bortforklart lovens åndelige krav, og læren om gjenfødelsen, som deres hellige profet likevel hadde forkynt, var etter alt å dømme gått helt tapt for dem.

Men var disse ulykkelige barna av det ytre formvesenet fete og selvgode på Kristi tid, hvordan står det da til med deres åndsfrender i vår tid? Hvor mange av våre flittige kirke- og bedehusgjengere, tror du, forstår Herrens egentlige tanker med dem? Hvor mange kjenner av erfaring hva det vil si å være helt udugelige til alt godt? Hvor mange kan si med den blindfødte: «Ett vet jeg: at jeg som var blind, nå ser!» (Joh 9,25).

[1] NB: «Gjør hjertet sløvt i dette folket».

Å, her er store skarer av fariseere blant oss! Og det verste av alt er at de ofte blir regnet som de sunne og edruelige kristne, «de stille i landet» (Sal 35,20). Se her et bilde:

En alvorlig og nidkjær prest var blitt forflyttet, og han ville gjerne gi etterfølgeren i embetet et vink om tilstanden i menigheten. Først nevnte han en hel del navn og la til: «Dette er de stille i landet. De er flittige kirkegjengere og helt urørt av alt slags partivesen.» Så nevnte han en annen flokk, navngav den fremste lederen deres og la til: «Dette er bedehusfolket. Riktignok er mange oppriktige blant dem, men din egentlige ryggdekning må du ikke søke hos dem, men hos de første» osv.

Så kom den nye presten, en varm og opplyst Herrens tjener. Da han hadde lært forholdene å kjenne, kunne han ikke et øyeblikk være i tvil om hvor han skulle søke ryggdekning. Og hør hva han måtte innrømme overfor forgjengeren sin: «Men kjære deg, så feil du tok om tilstanden i menigheten! Jeg er redd de du kalte "de stille i landet", lever i et farlig selvbedrag. Gud gi at de ikke er en flokk selvgode fariseere! Har du noen gang gått dem nærmere inn på livet for å få vite noe om "livet som er skjult med Kristus i Gud" (Kol 3,3)?

Sannelig, disse menneskene er min største sorg her i menigheten. Derimot har jeg funnet en velsignet brorskrets, ja, mine beste medhjelpere, blant dem som du slett ikke ville anbefale meg. Ja, Gud hjelpe disse arme sjelene som du kalte de stille i landet! De har tatt på seg kristendommens drakt på en gal måte. Skal de få den riktig på, må de først kles av – og hvor vanskelig er ikke det!»

Å, å ville være kristen og likevel ha et fett, selvgodt hjerte! Å ville være seende og likevel ha tilklinte øyne – å, for et bedrag! Og når vi tenker på at den åndelige selvgodheten og fedmen er fremkalt nettopp av deres gudsdyrkelse, og at øynene er klint til – tilsynelatende med ren og skjær kristendom – hvor forferdelig blir ikke da tilstanden! Kristendommen er på den måten blitt til åndelig blindhet i stedet for åndelig syn.

Kjære venn, hvordan går det med deg når du hører Ordet? Har du tenkt på at Ordet ubetinget må ha en virkning på deg? Du kan aldri bli urørt av det Guds ord du hører. Enten blir du mer blind, eller du blir mer seende. Enten blir du bøyd og ydmyket, eller du blir forherdet. Enten kommer du stadig dypere inn i ditt eget indre og blir en fortapt, hjelpeløs synder for Herren din Gud, eller du stivner og sløves i et ytre åndelig vanevesen.

Solen virker ulikt, alt etter hva den skinner på. Den gjør leiren hard, men voksen bløt. Den driver liljen fram til blomst, men tørker ut det treet som ikke har rot. Slik er det også med nådesolen. Det er ikke Herrens vilje at noen sjel skal forherdes ved hans ord. Men forherdelsen og forblindelsen kommer av et hyklersk forhold til lyset.

3. Så kommer vi til det tredje slags forhold til lyset. I evangeliet vårt heter det: «Likevel var det mange som trodde på ham, også av rådsherrene. Men for fariseernes skyld bekjente de det ikke, for at de ikke skulle bli utstøtt av synagogen. For de ville heller ha ære av mennesker enn ære av Gud.»

De som evangelisten her sier trodde på Jesus, men ikke våget å bekjenne troen sin, var nok av to slag. Først slike som bare var overbevist om hans

guddommelige sendelse – at han var den sanne Messias – men for dem var dette bare et lærespørsmål. Dette var altså en kunnskapstro. At disse brydde seg mer om sin egen ære enn om Jesu ære, kan ikke forundre oss. For egenkjærlighetens bånd er sannelig for sterke til at noen teorier kan slite dem over.

Men det var nok også andre som så noe mer i Jesus og virkelig følte trang til å slutte seg helt til ham. Likevel ble de overvunnet av en feig frykt for å bli utstøtt av synagogen. Det kostet sannelig overmåte mye å bli støtt ut av den religiøse leiren på den måten og bli regnet som verre enn en hedning av tidens fromme og rettroende. Offeret var virkelig stort.

La oss tenke oss hvordan de ømmeste båndene ble slitt over når de ble utstøtt av synagogen: båndene mellom foreldre og barn, mellom søsken, mellom slektninger og venner – selv om de nærmeste var helt åpenbare verdensmennesker. For også de mest åpenbare verdensmennesker kan bli opptent til fiendskap og forfølgelseslyst mot sine nærmeste når disse blir utstøtt av synagogen.

Og hvordan er det i våre dager, kjære venn? Står ikke ofte en sjel som går grundig over fra mørket til lyset, i fare for å bli utestengt – om ikke nettopp fra synagogen, så i alle fall fra det gode selskapet en levde i før? Ja, har det ikke hendt at foreldre har gjort barna sine arveløse for kristendommens skyld? Har det ikke hendt at bror har skammet seg over bror, og slektning over slektning? Jo, det har hendt, og det kommer til å hende igjen. Sannelig, da er offeret tungt for den arme sjelen som manes av samvittighetens stemme til å følge lydighetens og korsets vei.

Lar en seg friste til ettergivenhet her, blir Ånden såret, og Guds verk i sjelen blir brutt av. Derfor sier Frelseren: «Den som ikke bærer sitt kors og følger etter meg, kan ikke være min disippel» (Luk 14,27). Kjære sjel, vokt deg som for selve djevelen når du blir fristet til å skjule sannheten eller slå av på den.

Jeg vet at Satan kan male framtiden fryktelig mørk for deg og fylle sjelen din med skrekk for hva den bærer i sitt skjød, om du blir sannheten helt tro. Men merk deg: Ingenting kan møte deg som er mer skrekkelig enn de følgene som åndelig forræderi mot sannhetens lys fører med seg. Derimot har du herlige løfter «både for dette livet og for det som kommer» (1 Tim 4,8), om du er sannheten tro i kjærlighet.

Herren hjelpe oss da til å la oss opplyse av sannhetens lys og følge lyset på hele vår vei! Da skal Guds gode Ånd sikkert føre oss gjennom kampen og striden i vårt arme jordeliv til lysets evige boliger. Amen.

Fastelavnssøndag: Se, vi går opp til Jerusalem

> «Han tok de tolv til side og sa til dem: Se, vi går opp til Jerusalem, og alt som er skrevet av profetene om Menneskesønnen, skal oppfylles. For han skal overgis til hedningene og bli hånet og mishandlet og spyttet på. De skal hudstryke ham og slå ham i hjel. Og på den tredje dagen skal han stå opp. Men de forsto ikke noe av dette, og dette ordet var skjult for dem, og de skjønte ikke det han sa. Og det skjedde da han kom nær til Jeriko, at en blind mann satt ved veien og tigget. Da han hørte at mye folk gikk forbi, spurte han hva dette var. De fortalte ham da at Jesus fra Nasaret gikk forbi. Og han ropte og sa: Jesus, du Davids sønn, miskunn deg over meg! De som gikk foran, truet ham at han skulle tie. Men han ropte enda mye mer: Du Davids sønn, miskunn deg over meg! Da stanset Jesus og bød at de skulle føre den blinde til ham. Og da han var kommet nær, spurte han ham: Hva vil du jeg skal gjøre for deg? Han sa: Herre, at jeg må få synet igjen! Og Jesus sa til ham: Bli seende! Din tro har frelst deg. Og straks fikk han synet igjen. Han fulgte ham og lovet Gud. Og hele folkemengden som så dette, priste Gud» (Luk 18,31–43).

O Helligånd,
med nådens hånd
mitt kalde hjerte røre!
utgyt deg,
nå over meg,
til andakt meg å føre!
Uten deg kan
slett ingen mann
en Herre Kristus kalle;
er ei ditt lys
i hjertets hus,
da må all trøst bortfalle.

«Se, vi går opp til Jerusalem!» Slik roper Herren ut da han begynner sin tunge lidelsesvandring. Også vi vil i denne fastetiden følge ham på lidelsesveien hans, så sjelene våre kan sanke noen pasjonsblomster med himmelsk legedomskraft til evig velsignelse.

Åndelig blindhet og legemlig nød møtte vår Frelser overalt. I evangeliet vårt støter vi på denne blindheten hos disiplene. De kunne umulig forstå det minste grann av alt han sa til dem om sin lidelse og død. Denne talen ble først forståelig for dem da deres kjødelige forhåpninger var gått i døden sammen med deres Herre og Mester. Først da sto dette ordet hans i evangeliet vårt levende for dem. Da ble Skriftene åpnet for dem, og hjertene deres begynte å brenne ved de underfullt herlige sannhetene som lidelseshistorien rommer.

Slik går det den dag i dag. Ordene om Jesu lidelse og død er en gåte for det naturlige sinn. At han led i mitt sted, at det var mine synder som rakte ham kalken med Guds vrede, presset blodsvetten ut av hans hellige legeme, drev naglene inn i hans hender og føtter og satte spydet i hans hjerte – å, hvem kan forstå dette, om han ikke har lært hva synd er for noe?

At han ble forlatt både av Gud og mennesker og måtte tåle en pine som ingen dødelig noen gang har maktet å tåle – å, hvem kan forstå dette, unntatt den som har sett og kjent hvor avskyelig og fordømmelig hans egen synd er?

De fleste mennesker ser bare en uskyldig martyr i Jesus. De har ingen andre tårer å felle over hans lidelse enn naturlige, følelsesfulle tårer, slik som de gråtende kvinnene i Jerusalem som han sa til: «Gråt ikke over meg, men gråt over dere selv og deres barn» (Luk 23,28).

Ak, om vi ved Kristi lidelse kunne lære å gråte over syndene våre, så skulle vi slippe å gråte blant de ulykkelige i helvete! Men tro meg, du som hører på meg: Du unngår ikke den evige fortapelsen, der en skal «gråte og skjære tenner» (Matt 8,12), om ikke Gud får gi deg en botsdag for sjelen din og bringe deg på kne ved Frelserens kors. En slik botsdag vil Herren gi deg i denne fastetiden.

Syndens makter, som griper din Forløser og fører ham i døden, er ikke til å spøke med. Du bærer disse avgrunnsdyrene i ditt eget indre. De er slanger som du kanskje helt til i dag har alet opp ved ditt eget bryst. Å, ve deg når de i all evighet skal gnage i din fortvilte samvittighet – for de er de ormene som aldri dør (Mark 9,48)!

Du innrømmer vel at du er en synder, men ikke verre enn at du selv kan tilgi deg synden eller senke den ned i glemselens hav. Men du skal nok en gang få erfare at Gud ikke tilgir deg den synden som du tilgir deg selv.

Og når du en gang skal fram for «en stor, hvit trone», og «bøker ble åpnet» (Åp 20,11–12), da skal du selv få se at Gud ikke glemmer så lett som du. Skjelvende av redsel og med en fortvilelse som risler gjennom hver nerve, skal du da – om ikke før – få munnen lukket (Rom 3,19) og erkjenne at Guds dommer er rettferdige og sanne.

Ak, om du kunne erkjenne dette i nådens tid!

Men her er mange som har hørt så mye om Kristi lidelse for synden og så mye om at omvendelsen er nødvendig, at de er blitt helt forsteinet av alt de har hørt. De har vært Ordets hørere, men aldri dets gjørere (Jak 1,22). Derfor har heller ikke Guds Ånd funnet noen vei til deres sovende samvittigheter.

For noen år siden talte jeg ved båren til en kvinne som lenge hadde hørt til disse ulykkelige. En dag jeg var sammen med henne, sa hun: «Jeg ser at det står

galt til med meg, men jeg har ingen følelse av min nød. Jeg vet at jeg går på veien til helvete, men jeg kan likevel ikke føle noen redsel for tilstanden min.

Jeg hører Ordet og må innrømme at det er sant, men det gjør ikke noe inntrykk på meg. Jeg kan synde med velberådd hu uten den minste samvittighetsnag etterpå. Og når jeg nå sier dette, er det ikke fordi jeg føler den minste bekymring. Men siden du selv var så vennlig å spørre meg om tilstanden min, har jeg ikke villet legge skjul på den.»

Jeg spurte henne om hun ikke leste Guds ord for seg selv, om hun aldri ba til Gud, og så videre. «Nei,» sa hun, «så ærlig er jeg da at jeg ikke vil fare med slikt hykleri.»

«Hva venter du da på?» spurte jeg. «Er det meningen din å gå med åpne øyne inn i helvete?» «Nei,» sa hun, «jeg venter på at Herren skal komme og vekke meg, slik som han har vekket så mange andre.» Og hun lot meg forstå at om hun ikke ble vakt til bekymring, så var det egentlig ikke hennes skyld – for hun kunne ikke gjøre noe.

Jeg sa til henne: «Du venter at Gud skal gjøre sin gjerning i deg, men du vil ikke komme inn på hans verksted. Du venter på en virkning, men forsømmer årsaken. Bruker du Guds ord og bønn, kommer du inn på Åndens verksted. Og tør du nekte for at du virkelig kan bruke Ordet og begynne å be til Gud?»

Kvinnen hadde tydeligvis funnet en falsk unnskyldning i læren om at mennesket er udugelig. Men hun lyttet virkelig til rådet mitt. Hun begynte å grunne på Guds ord og tale med Gud i bønn, og hun tok også Ordet med seg ut i livet som et speil. Jeg har et fast håp om at vi skal møte denne kvinnen i himmelen. For fra nå av begynte Herren å bryte opp den harde skorpen som hadde lagt seg om hjertet hennes. Hun ble en inderlig nådehungrig sjel og døde med blikket festet på korset.

Tar jeg feil når jeg tror at mange av dere er i samme tilstand som denne kvinnen? Den rikdommen av Guds ord som lyder i våre dager, bringer sannelig liv og velsignelse til mang en fattig sjel. Men hvor mange hører seg ikke til forherdelse! Vil du ikke begynne å bli «Ordets gjører», kjære sjel, er det langt bedre at du slutter å høre Ordet. Helvete blir hett nok for deg likevel.

Men å, jeg bønnfaller deg: Lytt til stemmen i Guds ord! Se på din døende Forløser og tenk på at det er dine synder som piner ham. Tenk på at «straffen lå på ham, for at» du «skulle ha fred» (Jes 53,5). Fred – ikke i ubotferdighet og vantro, men fred og salighet i livsfellesskap med ham.

Og kommer du til erkjennelse av denne nøden din, og får Guds Ånd virke en inderlig frelsestrang i sjelen din, da skal talen om Jesu lidelser snart bli det dyrebareste du hører på jorden. Da skal du ikke bli stående i det tusmørket som Herrens egne disipler sto i, så lenge frelsens hemmelighet ikke var gått opp for sjelene deres, og så lenge Ånden ikke var utøst i rike strømmer på jorden.

Som et barn av Det nye testamentes herlige pinsetid skal du med Åndens glød i sjelen se opp til korset og bryte ut i hellig begeistring: «Jeg ville ikke vite av noe … uten Jesus Kristus, og ham korsfestet» (1 Kor 2,2).

La den blinde mannen i evangeliet bli et eksempel for deg å følge. Han satt og tigget ved veien som Jesus dro fram på. Ennå i dag drar Jesus fram på evange-

liets vei, og han drar fram for å dele ut åndelige gaver. Mannen var blind, og han ropte: «Herre, du Davids sønn, miskunn deg over meg!» Rop du på samme måte!

De som gikk foran Jesus, truet den stakkars blinde og sa at han skulle tie. Også i den flokken som i det ytre ser ut til å følge Jesus i vår tid, finnes det noen som ligner disse. De vil gjerne være med i Jesu selskap, men de går foran Jesus. De er aldri blitt virkelige etterfølgere. De går der i sine egne tanker, i sin egen fromhet og rettferdighet. De er aldri rett kommet i nød, de har aldri selv vært blant disse ulykkelige blinde.

De innbiller seg til og med at de ser så klart at de kan gå i spissen og vise andre veien. Men nødropene fra fortvilte synderhjerter skurrer i ørene deres. Det har de ikke greie på.

Kjenner vi ikke disse folkene igjen? Når en predikant roper for høyt, for varmt og for inntrengende ut fra dypet av sjelen sin: «Flykt til Jesus, ellers synker sjelen din ned i et evig helvete!» – da er dette overspenthet. Blir en synder rammet av Ordet og roper: «Herre, du Davids sønn, miskunn deg over meg!» – da er også dette overspenthet og svermeri. Og så er de ute med sprøytene sine for å slokke denne farlige brannen.

Men mannen fortsatte å rope, og Jesus, som hadde hjerte for nøden hans, bød at han skulle føres til ham. Hvem tror du var rede til å ta den stakkars blinde under armen og føre ham til Jesus? Tror du det var de som gikk foran? Å, langt ifra! Slikt befatter ikke den slags folk seg med. Jeg tenker at de som tok tak i den blinde mannen og førte ham til Jesus, var slike som selv hadde vært i nød og var blitt hjulpet.

Å, brødre og søstre, vi som ser alle disse ulykkelige blinde omkring oss – Jesus byr oss å føre dem til ham. Mann! Du skal føre din åndelig blinde hustru til Jesus. Foreldre! Dere skal føre barna deres til Jesus. Overalt hvor vi går og ferdes, skal vi ha for øye at vi kan føre en sjel til Jesus. Vi skal si dem hvor salig det er å få øynene åpnet. Vi skal føre dem til Frelserens vei og lære dem å tigge som den blinde mannen.

Vi kan ikke gjøre mer for dem enn å sette dem ned ved veien – bare Kristus kan åpne øynene deres. Men vi kan sette syndere ved frelsens vei. Vi kan sette våre kjære små ved Frelserens vei. Og tenk om vi forsømmer dette med disse våre elskede! Tenk om vi i stedet setter dem ved forførelsenes vei – Gud forbarme seg over oss! Er dette den hjelpen disse stakkars umyndige skal ha av foreldrene sine?

Og likevel, hva gjør vel de foreldrene som pleier forfengelighetsspiren hos barna sine, som sender dem på danseskole og lignende, eller som ved sitt eget eksempel legger mangfoldige fristelser så snublende nær dem? Å, de setter dem ned ved veien til helvete, og Gud skal kreve disse barnas blod av foreldrenes hånd.

Nei, la oss sette våre kjære små ned ved den veien som Frelseren drar fram på! La oss bære dem fram på forbønnens armer! La oss tale med dem om Jesu kjærlighet, og la oss vise ved vårt eget eksempel at Jesus har gjort oss lykkelige. Da har vi brakt dem til veien – mer kan vi ikke gjøre. Men Jesus skal «stanse» for

ropet vårt, og han skal gjøre noe særskilt for dem vi bærer fram på forbønnens armer, enten det er våre kjære små eller andre.

Jesus spurte den blinde mannen: «Hva vil du jeg skal gjøre for deg?» Han svarte: «Herre, at jeg må få synet igjen!» Og Jesus sa til ham: «Bli seende! Din tro har frelst deg.»

Å, du lykkelige gamle tigger! Og hva tror dere han nå gjorde? Tror dere han dro bort fra Jesus og brukte de nye øynene sine til å se på verdens forfengelighet? Nei, evangelisten sier: «Og straks fikk han synet igjen. Han fulgte ham og lovet Gud.» Seende – fulgte ham – lovet Gud. Her har vi emne for en hel preken.

Hvem kan forestille seg hva en blind mann føler når han for første gang får lys i øynene? Det er en brå overgang fra mørke til lys – og slik kan det også gå i åndelig forstand. For noen Guds barn gryr dagen litt etter litt; lyset kommer så gradvis. For andre derimot ser det ut som om solen springer fram på middagshimmelen med én gang. Men alle som i sannhet ser, har dette felles: De følger Jesus og lover Gud.

Saligere fotspor enn Frelserens finnes ikke for en slik sjel. Han vil så gjerne trå nøyaktig i sporene, men dessverre går det ikke alltid som han vil. Med sinnet følger han nok i sporene. Men han ser «en annen lov» i lemmene sine, «som strider mot loven i» hans «sinn» (Rom 7,23), og den volder ham hans største lidelser.

Han ligner en mann som skal gå i en annens fotspor i dyp snø, men som dessverre er litt ør i hodet. Viljen vil i sporene – men ak, han setter foten snart her, snart der utenfor, og slik frister han også andre til å sette foten i gale spor. Verden har også skarpt øye for disse snublesporene eller feiltrinnene. Herren hjelpe oss derfor til å være årvåkne og edru og til å vandre slik at verden må si om oss det den sa om apostlene: «De kjente dem igjen, at de hadde vært sammen med Jesus» (Apg 4,13). Amen.

1. søndag i faste: Den lidende Kristus

> «Fra den tiden begynte Jesus å gjøre det klart for disiplene sine at han måtte dra til Jerusalem, og at han skulle lide meget av de eldste og yppersteprestene og de skriftlærde, at han skulle bli slått i hjel, og at han skulle reises opp på den tredje dagen. Da tok Peter ham til side og ga seg til å irettesette ham og sa: Gud fri deg, Herre! Dette må aldri skje deg! Men han snudde seg og sa til Peter: Vik bak meg, Satan! Du er til anstøt for meg, for du har ikke sans for det som hører Gud til, men bare for det som hører menneskene til» (Matt 16,21–23).

Skriv meg, Jesus, dine vunder,
blod og død i sjelen inn,
så jeg ser dem alle stunder
trykt og preget i mitt sinn!
Du alene er den mann
som min sjel husvale kan;
her for dine føtter bøyet
blir mitt hjerte trøst tilføyet.

Ut fra dette evangeliet vil vi stille fram den lidende Kristus og søke å vise hvordan vi får del i velsignelsen av hans lidelser.

Vi vil begynne med å gjengi hva en begeistret korsets predikant sier om dette emnet:

«Å, hvordan skal jeg rett kunne prise min Frelser? Hvordan skal jeg finne ord for å beskrive hans makeløse, uforlignelige kjærlighet til menneskenes barn? Når det gjelder andre emner, kan en uttrykke seg noenlunde uttømmende og klart. Men dette emnet er uutsigelig; det overgår tanken og trosser ordenes makt. Jeg vet så inderlig godt at alt jeg kan si om Jesu lidelser, bare blir som en dråpe i havet. Ingen av oss kjenner halvparten av den angsten han gjennomgikk. Ingen av oss har fullt ut fattet Kristi kjærlighet, som overgår all kunnskap (Ef 3,19).

Naturforskere har undersøkt jorden helt inn til midtpunktet, målt himmelhvelvingen og veid fjellene – ja, veid hele jorden og planetene omkring den. Men den kjærligheten som førte Jesus ned i lidelsenes dyp, er så uendelig og ubegripelig at bare den Evige selv kan måle den. Svalen berører bare vannet

med vingespissene, men dykker ikke ned i dypet. Slik berører alle predikanters beskrivelser bare overflaten av det umåtelige dypet i Guds kjærlighet.»

I dagens evangelium gjør Frelseren det klart for sine undrende disipler «at han måtte dra til Jerusalem, og at han skulle lide meget av de eldste og ypperste-prestene og de skriftlærde, at han skulle bli slått i hjel, og at han skulle reises opp på den tredje dagen».

For å forstå den kjærligheten som førte vår Forløser inn på denne lidelsens vei, måtte vi først forstå hvor høy og majestetisk hans herlighet var før han kom, og hvor dypt i vanære og lidelse han steg ned da han ble menneske på jorden.

«Hvem kan beskrive Kristi majestet? Han skapte himlene med hele deres hær. Himmelens pilarer hviler på ham. Lovsangen fra engler og erkeengler, kjeruber og serafer omga ham uten opphør. Skapningens halleluja steg uavlatelig opp til foten av hans trone. Å, hvem kan beskrive hans høyhet! Og likevel må den forstås før vi kan måle dypet av hans fornedrelse, da han kom til jorden for å forløse sjelene våre.

Og på den andre siden – hvem kan si oss hvor dypt han steg ned? Å bli et menneske var mye, men å bli "en smertenes mann" (Jes 53,3) var mye mer. Å bli hånet og spyttet på av sine egne skapninger, å blø og dø på forbannelsens tre – å, hva måtte ikke dette være for ham som var Guds Sønn?

Men å lide slik han led – en så uforlignelig pine – og bli overgitt av Gud slik han ble, det åpenbarte en kjærlighet som bøyer seg så dypt ned at ikke engang de hellige profeter og apostler kan fatte den. Selv englene sto målløse overfor dette dypet. Skulle vi forstå og kunne måle dypet i Kristi kjærlighet, måtte vi kunne måle avstanden mellom himmel og helvete.»

Når han i teksten vår sier at han måtte lide meget av de eldste, ypperstepre-stene og de skriftlærde, må vi først dvele ved den grufulle vanæren og hånen de øste over ham.

Kanskje finnes det ikke noe mennesket avskyr mer enn vanære. For noen år siden, under en hard pengekrise, ville flere kjøpmenn heller ta sitt eget liv enn å bære vanæren ved en konkurs. Den tapre krigeren Saul vek ikke tilbake for redslene i slaget, men han kastet seg heller på sitt eget sverd enn å utsette seg for filisternes hån (1 Sam 31,4).

Ingenting knuser menneskets stolte mot slik som det å bli gjenstand for medmenneskers åpenbare forakt. Vanære og hån er noe så forskrekkelig for mennesket at det er en del av selve helvetes pine.

For Frelseren måtte vanæren være forferdelig å bære. Jo edlere et menneske er, desto før merker det den minste forakt, og desto bitrere føles den. Den vanæren som vanlige mennesker kan bære uten å lide, må føles forferdelig bitter for den som er vant til å herske og hele livet har vært gjenstand for hyllest. Fattige prinser og avsatte konger er blant de mest ulykkelige mennesker på jorden. Men der ser vi vår ærefulle Forløser, han som bar guddommens edle trekk i sitt ansikt – foraktet, spottet og hånet. Å, hvor grusomt måtte han ikke lide under fiendenes vanære – han med sin edle, følsomme og opphøyde karakter!

Han sier selv i evangeliet at han skulle «lide meget». Og hvem av oss kan ane hva dette «meget» vil si? Vi ser ikke bare den forakten som folkets ledere øste over ham. Vi ser ham også overgitt til hedenske soldater og en rå pøbel – ja, så overgitt til deres råhet og villskap at de av hjertens lyst kunne gå løs på ham: spytte ham i ansiktet, flenge opp hans allerede blodige rygg, kle ham ut som en narrekonge og til sist henge ham helt naken opp på forbannelsens tre. Å, hvor må ikke sjelen vår gripes av gru ved et slikt forferdelig skuespill!

La meg føre dere til korset. Å, det grufulle piningstreet! Det grovt tilhogde treet legges på bakken. Kristus strekkes ut på ryggen. Fire soldater griper hans hender og føtter, og de blir slått gjennom med grove nagler. Blodet flyter i rike strømmer. Korset løftes opp og støtes ned i det hullet som er gjort i stand. Hvert lem forrykkes, hvert bein går av ledd ved de forferdelige støtene.

Han henger der naken til offentlig vanære, spottet og hånet av alle – naken for nakne syndere. Solens stråler faller hett ned på ham. En voldsom feber begynner å rase i hans indre. Tungen tørker inn og henger fast ved ganen. Legemet hans har lenge vært avmagret og uttæret av faste, og hudflettingen i Pilatus' palass har allerede ført ham til gravens rand. Å, et grufullt skuespill!

Og likevel, mine kjære venner, hører alt dette mer til yttersiden av hans lidelser. Hva han led i dypet av sjelen sin, kan ingen dødelig gjøre seg noen forestilling om. En anelse om det kan vel stige opp i oss når vi hører at han svettet blod under sjelekvalene i Getsemane.

Tror du at et menneske, bare et menneske, kunne makte å bære de kvalene han måtte gjennomgå? Umulig! Selv han, hvis menneskelige natur ble båret oppe av den guddommelige, måtte ta imot særskilt trøst og styrke fra en himmelsk budbærer. Engelen ble sendt til ham i det øyeblikket da den Rettferdige rakte ham forbannelsens kalk, som han måtte tømme. Alt dette lar oss ane fryktelige kvaler, som sannelig ville ha gjort ende på tusener av menneskeliv før de klarte å gjøre ende på hans.

«Selve helvete raste i Kristi bryst. Kristi sjel gjennomgikk kampen med alle helvetes krefter. Deres ondskap ble hisset til det ytterste fordi dette var den siste kampen de noen gang skulle utkjempe med ham. Men enda verre: Han hadde mistet det som er martyrenes styrke og skjold – han var forlatt av Gud. Gud selv la sin hånd på ham. "Det behaget Herren å knuse ham" og gjøre hans sjel til et skyldoffer (Jes 53,10).

Å, redslenes dypeste dyp: Han var overgitt både av Gud og mennesker! Jesu sjelsangst var lik Nebukadnesars brennende ovn, sju ganger hetere enn noe menneskes lidelse hadde vært (Dan 3,19). Hver åre var en vei der den mest brennende smerte søkte inn til hjertet hans. Hver nerve var en streng i angstens harpe, og den runget av helvetes grufulle jammer. All den pinen som de fordømte selv skulle ha lidt, var kastet inn i Kristi sjel. Alle den Eviges bølger brøt mot ham, vår frelses klippe.»

«Men jeg må stanse. Jeg kan ikke beskrive det. Jeg kan bare gråte over det. Fjellene revnet ved Jesu død. Hjertene våre måtte være hardere enn stein om de ikke skulle røres av det. Solen selv hadde en så stor tåre i sitt brennende øye at den ble helt formørket. Skulle da ikke vi gråte, vi som Frelseren døde for?»

Og alt dette skjedde for oss. En gammel forfatter sier: «Når jeg ser på Kristi lidelser, husker jeg at det var mine synder som drepte ham. Pilatus forsvinner, og jeg ser meg selv som den som overgav Kristus til døden. Jeg hører ikke jødenes skrik og forakt, jeg hører bare mine synder rope: Korsfest, korsfest ham! Min urettferdighet er de jernnaglene som han er spikret fast med, og min vantro er det spydet som har trengt gjennom siden hans.»

Katolikkene påstår at den mannen som stakk Frelseren i siden, ble omvendt. Jeg vet ikke om dette er sant. Men jeg vet at det i åndelig forstand er sant for mange. Jeg vet at vi har gjennomboret Frelseren og korsfestet ham. Og likevel – å, underfulle hemmelighet! – har det blodet vi utøste av disse hellige årene, vasket bort syndene våre og gitt oss nåde i den Elskede.

Salig er den sjel som har fått dette synet på korsets hemmelighet! Den kan fullt ut forstå Paulus' utrop: «Jeg ville ikke vite av noe … uten Jesus Kristus, og ham korsfestet» (1 Kor 2,2).

Men Peter ville jo ikke vite av dette. Da Frelseren talte om sin lidelse og død, tok han ham til side, «ga seg til å irettesette ham og sa: Spar deg selv! Dette må aldri skje deg!»[1]

Stakkars Peter, du forløp deg ofte, men aldri så ille som denne gangen! Du fornektet din Frelser, og det var i sannhet forferdelig. Men hvordan hadde det sett ut for deg selv og for hele verden om du hadde klart å hindre Frelseren i å gå lidelsens vei?

Peter fikk nok mang en skarp irettesettelse, men aldri så alvorlig som denne gangen. «Vik bak meg, Satan!» sa Frelseren til ham. Vår dyre Frelser hadde allerede gjennomgått en lang kamp med djevelen. Nå så han i rådet fra sin venn og disippel det siste farlige forsøket på å få ham til å svikte sitt høye kall. Peter forsto ikke hva slags ånd det var som talte gjennom ham. Å, hvor ofte kan ikke våre beste venner bli våre farligste rådgivere! I sin kjærlighet til oss blir de fristet til å dulle med kjødet vårt.

Hvor ofte lyder ikke disse ordene fra Peter til oss som skal være den korsfestedes disipler: «Spar deg selv!» De lyder også til oss gjennom ord og eksempel fra bløtaktige og lettvinte medvandrere. Men å, for et farlig råd! «Den som ikke bærer sitt kors og følger etter meg, kan ikke være min disippel» (Luk 14,27), sier Frelseren.

«Jeg er korsfestet med Kristus» (Gal 2,19), sier apostelen. Med disse få ordene sammenfatter han ikke bare de lidelsene som direkte kom over ham for Kristi skyld, og som han kunne kalle Kristi lidelser. Han sammenfatter all den lidelsen som var et korstre som hans gamle menneske skulle dø på.

Å, hvor langt er det ikke fra at alle våre lidelser er et slikt korstre! Følgen er da at vi heller ikke har noen nytte av dem.

Gjennom lidelsene skulle vi mer og mer bli herliggjort med Jesus, få vårt gamle menneske svekket og bli løst mer og mer fra de mange uverdige båndene som binder oss til støvet. I stedet blir vi bare vansiret, gretne og knurrende, og altfor mye merket med det samme merket som de arme verdens barn, som går nedtrykt under den «verdens bedrøvelse» som «virker død» (2 Kor 7,10). Dette

[1] NB: «Gud fri deg, Herre!».

«Spar deg selv!» gjør oss ubotelig skade og lar oss gå glipp av mang en dyrebar velsignelse fra korset.

Det fortelles om en gammel adelsmann som var svært glad i korsets tegn. På borggården sin oppdaget han en stein med dette merket. Han tok steinen opp og bar den med stort besvær inn i palasset sitt. Men under denne steinen lå en annen, merket med det samme tegnet. Også den tok han og bar inn. Likeså en tredje – men under den fant han en dyrebar skatt, som mer enn rikelig lønnet ham for strevet.

Her ligger en dyrebar lærdom. Hadde mannen ikke elsket korset og tatt opp steinen, hadde han heller ikke funnet skatten. Å, hvor mang en deilig skatt ligger ikke skjult under korset!

Se på de mest lysende av Herrens edelsteiner, som kaster nådesolens stråler tilbake i fullest glans. Hvor deilig lyser ikke deres gudhengivenhet og ydmykhet! Hvor herlig stråler ikke håpets glans ut av øynene deres! Alle disse edelsteinene er slipt på korsets slipestein. «Alle ting samvirker til gode» for dem (Rom 8,28). De kan «rose» seg «av trengslene», for «trengselen virker tålmodighet, tålmodigheten virker et prøvet sinn, og det prøvede sinn håp» (Rom 5,3–4).

Og når vi en gang kommer hjem, kjære brødre og søstre, hvor skal vi ikke prise Gud for det korset han la på oss her nede! Da – om ikke før – skal vi forstå hva disse ordene fra apostelen betyr: «All tukt synes vel, mens den står på, ikke å være til glede, men til sorg. Men siden gir den dem som ved dette er blitt oppøvd, rettferdighets salige frukt … Han tukter oss til vårt gagn, for at vi skal få del i hans hellighet» (Hebr 12,11.10).

La oss da i denne fastetiden – og alle dager i livet vårt – senke oss slik ned i det salige dypet av Kristi lidelser at vi først blir salige og lykkelige ved det, og siden villige til å ta vårt kors opp og følge vår dyrebare Mester. Amen.

2. søndag i faste: Synderinnen i Simons hus

> «En av fariseerne innbød ham da til å spise hos seg. Jesus kom til fariseerens hus og tok plass ved bordet. Se, nå var det en kvinne der i byen som var en synderinne. Da hun fikk vite at Jesus lå til bords i fariseerens hus, kom hun dit med en alabastkrukke med salve … Og han sa til henne: Dine synder er deg forlatt. Da begynte de som var sammen med ham ved bordet å si ved seg selv: Hvem er denne, som endog tilgir synder? Men han sa til kvinnen: Din tro har frelst deg. Gå bort i fred!» (Luk 7,36–50).

En dag da Jesus gikk forbi en tollbod, så han en mann som satt der. Han het Matteus. Jesus sa til ham: «Følg meg!» Og han sto opp og fulgte ham. Så kort lyder beretningen om hvordan Matteus fikk kallet til å bli Herrens apostel.

Like etter hadde han selskap i huset sitt – et riktig broket selskap. For der finner vi Jesus og disiplene hans og «mange tollere og syndere». Dette vakte straks fariseernes oppmerksomhet, og de sa til disiplene hans: «Hvorfor eter deres mester sammen med tollere og syndere?» På dette spørsmålet svarte Frelseren: «Det er ikke de friske som trenger lege, men de som har ondt. Gå bort og lær hva dette betyr: Barmhjertighet er det jeg vil ha, ikke offer! Jeg er ikke kommet for å kalle rettferdige, men for å kalle syndere» (Matt 9,9–13).

Det så underlig ut. Blant fariseerne vakte det voldsom oppsikt at Jesus, denne ellers så hellige mannen, gikk med på å sitte til bords med tollere og syndere. Og enda mer forbløffet og harme ble de innvendig da de hørte ham tale husvalende og trøstende ord til disse elendige. Selv ville de bare ha med gudfryktige folk å gjøre.

Og han som gav seg ut for å være den sanne Messias, og som så ofte opptrådte som deres mester – han skulle nedverdige seg til å ha omgang med tollere og syndere! Se, dette var en anstøtsstein som disse selvfromme aldri kunne komme over.

Disse stakkarene var blitt hungrige etter nåde, og de hang ved Jesus. For ingen kunne som han stille den dypeste trangen i hjertet deres og tale et livgivende ord inn i sjelen deres, et ord som løftet dem opp av elendigheten. Men for dette hadde de selvfromme verken øye eller hjerte.

Hadde han i det minste holdt rystende straffetaler for disse elendige, som fariseerne hadde pekt ut som syndere, da kunne det til nød ha gått an. Men å

omgås dem i kjærlighet, som om de var hans beste venner, ja, til og med gi dem fortrinn framfor tidens hellige og fromme og løfte dem opp i æressetet – nei, se, det var jo til å bli rasende over!

De stakkars selvfromme var nettopp «de friske» som ikke trengte lege, og «de rettferdige» som Frelseren ikke var kommet for å kalle. Frelseren har aldri gjort lykke blant slike folk, og han gjør det heller ikke i dag. Dette er «de fete og sterke», som grumser til det klare vannet for Herrens magre lam, skubber og trenger dem på alle vis og stanger dem med de store hornene sine (se Esek 34).

I dagens evangelium finner vi også Frelseren i et selskap, men det er nok et helt annet selskap enn det første. En fariseer hadde innbudt ham, og de fleste av gjestene var etter all sannsynlighet også fariseere. Men der kom en uventet gjest, og hun gav Frelseren anledning til å åpenbare sin kjærlighet til syndere på en gripende måte. La oss derfor lese og betrakte dagens evangelium med oppmerksomhet og bønn. Kanskje kan det også i dag bli en lindrende balsam for et eller annet synderhjerte.

Flere ting tyder på at fariseeren som innbød Jesus til dette måltidet, var mer velvillig mot ham enn de fleste fariseere. Han hadde åpenbart fått et sterkt inntrykk av Mesteren fra Nasaret og ville gjerne bli litt bedre kjent med ham. Kanskje hadde han også valgt gjester som ikke var Frelserens avgjorte fiender, men som snarere hadde fått et godt inntrykk av ham.

Det var et broket selskap. Der ser vi Jesu disipler, disse enkle fiskerne, sitte side om side med ærverdige fedre – kanskje også med fremstående skriftlærde, som nå skulle ta den nye læreren og medhjelperne hans litt nærmere i øyesyn. Endelig er måltidet satt fram, og gjestene har på østerlandsk vis lagt seg ned på puter rundt bordet for å spise.

Hvilken ubehagelig overraskelse ventet ikke nå den kjære verten! Utenfor var det en stakkars kvinne, en synderinne, som var allment kjent for sitt dårlige liv. Etter all sannsynlighet hadde hun hørt den mektige botspredikanten Johannes, «brudgommens venn» (Joh 3,29), som nettopp hadde virket på dette stedet. Og hun hadde helt sikkert også hørt Brudgommen selv innby syndere til frelse med inderlig kjærlighet.

Nå måtte hun få snakke med ham. Det var noe i hennes indre som drev henne. Veien til hans hjerte stod alltid åpen for slike elendige. Likevel var det nok ikke så lett å få tale med ham. Han var stadig opptatt med sin Fars gjerning og som regel omgitt av store skarer, som søkte til ham, dels av nysgjerrighet, dels drevet av nød.

«Jeg må inn til ham,» tenkte hun. «Det får ikke hjelpe om fariseerne ser surt på meg. Kaste meg ut kan de ikke, for det vil han forby.»

Plutselig trer hun inn i spisesalen. Vi kan tenke oss hvilken forlegenhet den stakkars verten kom i, og med hvilke blikk han møtte henne. Det er heller ikke usannsynlig at også disiplene syntes det var noe uanstendig ved det. For det hender ikke sjelden at disiplene til den kjære Mesteren finner ett og annet usømmelig og uanstendig, mens Mesteren selv har sin største glede nettopp i det.

Kvinnen vet hvem hun søker. Plutselig kaster hun seg ned ved føttene hans, væter dem med en strøm av tårer, kysser dem, tørker dem med håret sitt og heller en kostbar salve over dem.

Verten tenker i sin forbløffelse: «Var denne mannen en profet, da visste han hvem og hva slags kvinne det er som rører ved ham, at hun er en syndig kvinne.» Stakkars mann! Vet du da hvem du selv er? Tør du gjøre deg til hennes dommer? Tenk om han som er gjesten din i dag, vet mer om hjertet ditt enn du selv vet!

Jesus kjente ikke bare synderinnen, men også fariseerens tanker. Han sa til ham: «Simon, jeg har noe å si deg.» Han svarte: «Mester, si det!» Han var ærbødig i det ytre, men det satt en skalk i hjertet hans – en skalk som Frelseren nå ville avsløre.

Han sier: «En pengeutlåner hadde to skyldnere. Den ene skyldte ham fem hundre denarer, den andre femti. Men da de ikke hadde noe å betale med, etterga han dem begge gjelden. Hvem av dem vil elske ham mest?» Simon svarte: «Jeg antar, den som han etterga mest.» Han sa til ham: «Du dømte rett!»

Simon aner ikke at han med disse ordene stikker hodet inn i snaren som Frelseren har satt ut for ham. Slutningen Simon trakk, var helt riktig og fornuftig. Men han ante ikke hvordan Frelseren ville bruke den, og at han egentlig felte den hardeste dom over seg selv med den.

«Så vendte han seg mot kvinnen og sa til Simon: Ser du denne kvinnen?» Så minner han verten om at han ikke hadde vist ham den enkleste høfligheten som en vert i Østerlandet skyldte gjestene sine. Han hadde ikke gitt ham vann til føttene, men hun vasket dem med tårene sine. Han hadde ikke gitt ham et kyss, men hun kysset føttene hans uten stans. Han hadde ikke salvet hodet hans med olje, men hun salvet føttene hans med salve.

Og så strammer Frelseren snaren han ville fange Simon i, og sier: «Derfor sier jeg deg: Hennes mange synder er henne forlatt, derfor elsker hun meget. Men den som lite er tilgitt, elsker lite. Og han sa til henne: Dine synder er deg forlatt.»

Da mumlet fariseerne ved seg selv: «Hvem er denne, som endog tilgir synder?» Men Jesus sa til kvinnen: «Din tro har frelst deg. Gå bort i fred!»

Hvilke dyrebare lærdommer kan vi ikke øse av dette evangeliet!

1. Er du en synder, så er det hjelp for deg hos Jesus, hvor tilsølt du enn er.

Han sier jo selv: «Den som kommer til meg, vil jeg slett ikke støte ut» (Joh 6,37). Fariseeren har sannelig ingen trøst for deg. Det har ikke verden heller, og enda mindre ditt stakkars hjerte, som nå er fullt av anklage og dom. Men Jesus tar imot deg med åpne armer.

Vær ikke redd for å komme for snart til Jesus. Hvem kunne komme snarere enn kvinnen som ble grepet på fersk gjerning i hor og ført fram for Jesus? Fiendene hennes sa: «Moses har påbudt at slike kvinner skal steines. Hva sier nå du?» Jesus gav Moses rett. Men her fantes det ingen som kunne fullbyrde dommen uten samtidig å fordømme seg selv.

«Den av dere som er uten synd, han skal kaste den første steinen på henne!» sa Jesus. Han sa det slik at det grep tak i hjertene deres, og de gikk ut, den ene etter den andre. Da sa Jesus til kvinnen: «Heller ikke jeg fordømmer deg. Gå bort, og synd ikke mer!» (Joh 8,3–11).

Den stakkars kvinnen i evangeliet var en stor synderinne. Ingen på jorden forstod henne. Ville hun inn i Guds helligdom, ble hun drevet tilbake av selvfromme voktere, som mente at føttene hennes ville besmitte det hellige stedet. Hele livet hennes ropte: fortapt! Og de gamle vennene i synden hånet motet hennes.

Men Jesus omfavnet henne med en kjærlighet som fikk det stakkars synderhjertet hennes til å flyte over. Er du ulykkelig over syndene dine, kjære venn? Å, her er en som forstår deg, en som har løst tusener av hjerter fra syndens lenker, og som også vil løse ditt.

2. Det er syndsforlatelsens nåde som virker kjærlighet tilbake til Frelseren.

«Den som mye er tilgitt, elsker mye» (jf. Luk 7,47). Du klager over at hjertet ditt er så dødt og kaldt at du umulig kan tro at Jesus bryr seg om deg. Å, min venn, han venter slett ikke at det skal bli bedre med deg så lenge du går med slike tanker.

Jernet er kaldt og stivt før det kommer i ilden, men ilden kan smelte det. Slik kan Kristi kjærlighet også smelte hjertet ditt. Men likesom jernet må komme i ilden for å smelte, slik må også du komme inn i ilden av Kristi kjærlighet for å bli varmet opp. Og du må komme nettopp slik som du er.

Mange stakkars sjeler innbiller seg at det ligger en lang vei med selvforbedring mellom dem og Jesus. Det finnes også åndelige ledere som merker ut en rekke stasjoner som må passeres før en får ty inn til hovedstasjonen, syndenes forlatelse. Og de merker dem slik ut at stakkars mennesker, som er opprørt av synd og selvanklage helt inn i hjertets dyp, umulig kan tro at de har passert dem.

De synes ikke at vekkelsen, syndeangeren og omvendelsen deres er riktig. I stedet for hat til synden kjenner de kjærlighet til synden, i stedet for ærlighet falskhet og i stedet for en sann omvendelse en ynkelig rundgang på samme flekk.

Å, min venn, Jesus vil ta imot deg nettopp nå og nettopp slik du er. Se hvordan han tok imot disse to synderinnene vi har nevnt, og gå til ham straks, uten å nøle! Du trenger ikke trygle fariseerne eller andre mennesker om lov til det. Hør hva han sier: «Den som kommer til meg, vil jeg slett ikke støte ut.»

Men la oss så se hvordan hans frelsende kjærlighet vekker kjærlighet til ham igjen.

En gang kom en bekymret sjel til dr. Krummacher og sa: «Å, jeg er så ulykkelig over at jeg er uten kjærlighet. Når jeg tenker meg at Jesus spør meg som han en gang spurte Peter: Elsker du meg? – da kjennes hjertet mitt som is, og jeg kan umulig få det til å bli annerledes.»

Den erfarne hyrden svarte: «Snu spørsmålet om, kjære venn, og spør: Min Herre Jesus, elsker du da meg? Søk svaret på dette spørsmålet i hans evangelium, og bry deg ikke om det første spørsmålet før du har fått svar på det siste. Da skal det nok bli bedre med deg.»

Kvinnen gikk hjem, knelte ned med Bibelen sin og bad: «Herre Jesus, elsker du meg, så la meg få kjenne denne kjærligheten din!» Og hun leste og bad den

samme bønnen om igjen, helt til det lysnet i sjelen hennes og hun ble salig varmet av Kristi kjærlighet.

«I dette er kjærligheten, ikke at vi har elsket Gud, men at han har elsket oss og sendt sin Sønn til soning for våre synder» (1 Joh 4,10). «Ved dette ble Guds kjærlighet åpenbart iblant oss, at Gud har sendt sin enbårne Sønn til verden, for at vi skal leve ved ham» (1 Joh 4,9). «På dette har vi lært kjærligheten å kjenne at han satte livet til for oss» (1 Joh 3,16).

Si ikke at du har for mange synder. Hør hva Jesus sier: «Den som mye er tilgitt, elsker mye.» Hvem tror du elsket mer enn Maria Magdalena, Peter og synderinnen i evangeliet vårt? Se på David, Manasse og andre store syndere som Herren har tatt imot. La eksemplet deres lokke deg til å komme med hele din skyld til «en åpnet kilde for Davids hus … mot synd og urenhet» (Sak 13,1).

3. «Gå bort i fred! Din tro har frelst deg.»

Med disse ordene som reisepass kunne kvinnen nå begynne et nytt liv i denne verden. Hun skulle ikke lenger bare ligge ved føttene hans og liksom kjenne på godheten hans. Nei, hun skulle nå ut i livet og vise kraften i syndsforlatelsens nåde.

Hun skulle huske at hun var frelst ved troen, og at hun også ved troen kunne ha samfunn med Frelseren sin, hvor hun enn ferdes i verden. Fikk hun nå og da salige stunder å glede seg over, kunne hun se på dem som noe hun fikk på kjøpet. Den egentlige frelsen hadde hun ved troen – en frelse som var like fullkommen, viss og tilstrekkelig hvordan følelsene enn skiftet.

«Gå bort i fred!» Det kan også hende at Frelseren ikke ville at hun skulle høre hva han ellers hadde å drøfte med Simon. Det er ikke sikkert det hadde vært særlig oppbyggelig for henne. Den unge planten trengte nok stillhet og ro for å kunne gro bedre fast i den nye jordbunnen.

Også i våre dager er det nødvendig at Herrens nyfødte åndelige barn kommer til ro og stillhet. Å, hvor fristes ikke disse stakkars, uprøvde sjelene til å bli utadvendte og gå opp i ytre travelhet, med løping og renning til venner og venninner, til oppbyggelser og andre sammenkomster!

En jager urolig omkring og bruker ytre pirremidler for å holde dampen oppe og stemningen ved like. Men en glemmer så lett det indre arbeidet – arbeidet med å fordøye all den åndelige næringen en tar imot. En glemmer at maten ikke bare skal gi en viss velvære, men omsettes til åndelig kraft og energi.

Å, det er viktig at den åndelige næringen blir fordøyd! Til det trengs sannelig stillhet og ro, og dessuten virksomhet i det kall og den stilling Gud har satt oss i her i livet. Men framfor alt trengs et inderlig samfunn med Herren i bønn. For det er i et slikt samfunn at Den Hellige Ånd for alvor får hjelpe oss å fordøye de dyrebare livssannhetene som sjelen vår skal leve av, og hente kraft av dem.

Herren hjelpe oss da til å finne den samme fred og frelse som denne kvinnen, og til å gå bort i fred – gå bort med «Guds fred, som overgår all forstand», og som alene kan «bevare deres hjerter og deres tanker i Kristus Jesus» (Fil 4,7).

3. søndag i faste: Trelldommen vi er i, og befrielsen fra den

> «Jesus sa da til de judeerne som var kommet til tro på ham: Dersom dere blir i mitt ord, da er dere i sannhet mine disipler. Og dere skal kjenne sannheten, og sannheten skal frigjøre dere. De svarte ham: Vi er Abrahams ætt og har aldri vært treller under noen! Hvordan kan du da si: Dere skal bli fri? Jesus svarte dem: Sannelig, sannelig sier jeg dere: Hver den som gjør synd, er syndens trell. Men trellen blir ikke i huset til evig tid. Sønnen blir der til evig tid. Får da Sønnen frigjort dere, da blir dere virkelig fri … Dere har djevelen til far, og dere vil gjøre etter deres fars lyster. Han var en drapsmann fra begynnelsen og står ikke i sannheten. For det er ikke sannhet i ham. Når han taler løgn, taler han av sitt eget, for han er en løgner og løgnens far.» (Joh 8,31–44).

Jeg arme dødens barn,
omsnært av syndens garn,
til deg i troen haster
og i din favn meg kaster;
i nådens dyp jeg senker
den kval som hjertet krenker.
Jeg ser mitt skyldbrev ble
til korset naglet ned,
og i din grav i haven,
der er min synd begraven
til evig skjul og gjemme.
Hvorfor da meg gremme?

Dette evangeliet handler om frigjørelsen i Kristus. Det er det viktigste av alle emner, og den som taler om det, er han som har «all makt i himmel og på jord» (Matt 28,18), og som derfor også kan sette jordens stakkars syndeslaver i sann frihet. Med utgangspunkt i denne teksten vil vi tale litt om

1. trelldommen vi er i, og
2. befrielsen fra den.

Det må ha vært en underlig gjæring blant dem som fikk anledning til å høre Frelserens forkynnelse. De skriftlærde og fariseerne gjæret av hat og bitterhet og pønsket bare på å få ham av veien. Men det var nok en stor skare som kjente en annen gjæring begynne i brystet når de hørte ordene hans.

Da de begynte å lytte til forkynnelsen hans, så de på ham med mistenksomme og fordomsfulle blikk og ventet slett ikke å høre noe godt. Men mens de stod der og hørte, ble fordommene deres overvunnet litt etter litt. De ble grepet av talen hans og begynte å tro at han virkelig var den Messias Gud hadde lovet, verdens Frelser.

Men så skulle han gå videre og lære disse som trodde på ham, mer om «det som hører Guds rike til». De lyttet da tillitsfullt til ordene hans – helt til det plutselig kom en sky over ansiktene deres og vantroen grep hjertet igjen. Det var noe Frelseren sa som slo dem for hodet, og som de umulig kunne komme over.

Slik var det da han talte om å «ete hans kjød og drikke hans blod». Det var «harde ord» for mange. Og evangelisten sier at fra den tiden «trakk mange av disiplene hans seg tilbake og gikk ikke lenger omkring med ham» (Joh 6,54–66).

Slik går det også i teksten vår. Talen hans hadde grepet manges hjerter, så de trodde på ham. Men da han så skulle lære dem mer om hva sann frigjørelse er, tok de anstøt og sa: «Vi er Abrahams ætt og har aldri vært treller under noen! Hvordan kan du da si: Dere skal bli fri?»

De mente at han talte om ytre trelldom. Og selv da ville ordene hans ha vært sanne, for de hadde jo vært treller både i Egypt og i Babel. Men nå talte han om deres åndelige trelldom under syndens makt. De ville imidlertid ikke godta dommen om at de var syndens treller, men ble bare enda mer forbitret. De var treller og visste det ikke. De bar slavelenker uten å kjenne seg plaget av dem.

Av naturen er vi alle treller under synden, og mørkets fyrste styrer oss som fangevokter. Denne fyrsten forstår å styre slavene sine med stor kløkt, slik at de ikke skal bli ulykkelige i trelletjenesten. Han setter ikke alle treller til det samme arbeidet, og han binder dem heller ikke med de samme båndene.

Noen driver han inn på lastens vei og binder dem med grove, stygge syndelenker. Andre ligger fanget i æresyke, egenkjærlighet og hovmod. De jager etter berømmelse og anseelse og vil gjerne gjelde som de frieste og lykkeligste barn på jorden. Men ingen hodepute har så mange stikkende torner i seg som den disse ulykkelige trellene søker hvile på.

Så har vi mammons tilbedere, disse stakkars slavene i lenker av gull og sølv. Og til sist de selvrettferdige, som vi vil beskrive litt nærmere.

Som en klok fangevokter hadde Satan tatt alt i betraktning og regnet ut hvordan han skulle kunne holde sjelene i lenkene sine. Da oppdaget de skarpe avgrunnsøynene hans en skare mennesker som han aldri ville lykkes i å holde i åpenbare syndelenker. De ville gjerne bli frelst og vandre på veiene i Herrens bud.

Nå tenkte djevelen: «Skal jeg kunne beholde disse som slavene mine, må jeg finne på en vei som ser ut som den smale veien til sann gudsfrykt.» Og så fant han på selvrettferdighetens vei.

Av naturen er vi altså syndeslaver alle sammen, noen tilsynelatende lykkelige, andre ulykkelige. En gang da jeg så på en hel flokk stakkars fanger og la merke til at noen var ulykkelige og nedslåtte, tenkte jeg: Disse ulykkelige er likevel ikke så dypt sunket som de andre. Sorgen deres ser ut til å vitne om at de ennå har en viss bevissthet om sitt menneskeverd, og om hvor uverdig det er for

dem å gå i lenker. Men de som lever i sløv ro og fred i fangenskapet – hvor dypt er ikke de sunket!

Likevel er alle syndens slaver i grunnen ulykkelige og uten fred. De er som havet, som drives hit og dit (Jes 57,20). «Det er ingen fred for de ugudelige, sier min Gud» (Jes 57,21). De kan nok kjempe seg til en viss ytre ro. De kan leve i en fri og uavhengig stilling i det jordiske, og lykkens sol kan smile til dem på alle vis. Men likevel er det så ynkelig trist og mørkt der inne i hjertets dyp.

Skal de være lykkelige, må de av all makt finne på noe i den ytre sanseverdenen som kan døyve sjelens dype behov. De må flagre fra den ene forgjengelige blomsten til den andre for å suge ut litt sødme, så sjelens øye ikke skal bli vendt innover mot den grufulle tomheten i hjertets dyp.

Får de bare en anelse om den, sukker sjelen dypt. Og blir sjelen seg klart bevisst denne dødstomheten, stiger det opp en kval og en fortvilelse som aldri mer kan døyves ved sanselighetens rus. Det er en forsmak på helvete allerede i dette livet.

Slik er alle mennesker av naturen syndens og forgjengelighetens usle treller. De er fanget «i djevelens snare … så de må gjøre hans vilje» (2 Tim 2,26). Av frykt for døden er de «i trelldom hele sin livstid» (Hebr 2,15). De er kjødelige, «solgt til trell under synden» (Rom 7,14). Lederne deres «lover dem frihet», men er «selv … forfallets treller» (2 Pet 2,19).

Men denne tilstanden under syndens makt og herredømme blir først en virkelig ulykkelig trelldom når loven får vekke samvittigheten, så den erkjenner syndeskylden, og begynner å drive på med trusler om evig fortapelse. Da får en erfare «stokken på skulderen» og «driverens stav» (Jes 9,4) og smake trelldommens forferdeligste bitterhet.

På denne måten blir loven en «tuktemester til Kristus» (Gal 3,24). Den driver, tukter og fordømmer alt kjød, så vi ikke skal finne fred verken i urettferdighet eller selvrettferdighet. Vi blir nødt til å flykte til tilfluktsbyen, likesom de som ble forfulgt av blodhevneren (4 Mos 35,11–12).

Å, hvilken forferdelig ende ville det ikke ha tatt med denne stakkars slekten av syndens treller om det ikke hadde skjedd en forløsning som gjorde frigjørelsen mulig! Men Gud være lovet: Ikke én eneste trenger lenger å være syndens eller lovens trell. For

vi er alle kjøpt fri ved Kristi blod.

«Han for opp i det høye, tok fengselet til fange, bortførte fangene og gav menneskene gaver.»[1] Da blodet hans rant på Golgata, erobret han hele fengselet og tok det til fange, og han fikk makt til å sende ut budbærere med frihetsbrev til hver stakkars synder. «Meg er gitt all makt i himmel og på jord! Gå derfor ut» og forkynn evangeliet, sier han til disiplene sine (Matt 28,18–19; Mark 16,15).

Nådetiden er en frukt av at han tok fengselet til fange. Hver eneste sjel på jorden som blir spart tross sine mørke veier i synden, lever på regningen til Jesu nåde så lenge nådetiden varer. De er kjøpt fri fra syndens slaveri, fra syndens skyld og fra lovens forbannelse.

[1] NB: «Han for opp i det høye og bortførte fanger, han ga menneskene gaver» (Ef 4,8).

Og kommer de en gang til å la «føttene snuble på de mørke fjellene» (Jer 13,16) og synke ned i evig jammer, da kommer det bare av at de har «forsømt nådens tid og ved vantro frivillig styrtet seg selv i den fordervelse som de var forløst fra ved Kristi blod».

Men han som tok fengselet til fange, han «frigjør og bortfører fangene».

Han alene kan føre dem ut av dødens fengsel. Han sier selv i teksten vår: «Får da Sønnen frigjort dere, da blir dere virkelig fri.» Denne frigjørelsen skjer når Den Hellige Ånd får tyde frihetsbrevet som ble utstedt på Golgata og beseglet ved Kristi oppstandelse fra de døde. «Han skal overbevise verden … om rettferdighet … fordi jeg går til Faderen,» sier Frelseren (Joh 16,8.10).

Vil du bli frikjent fra syndeskylden din og fra lovens dom, kan det bare skje ved at Den Hellige Ånd får innvie deg i nådens uutgrunnelige dyp: at Kristus har vunnet for deg den rettferdighet som gjelder for Gud.

Den nye kledningen er nå ferdig, og det gjelder bare å ta den på. Den har ventet lenge. Den var ferdig da den bortkomne sønnen gikk sammen med svinene. Men først når synderen «kommer til seg selv» og lengter etter farshuset, kan Faren selv komme ham i møte. Da gir han ham fredskysset og med det kysser han bort alle trelldomstanker. Han kler ham i de rette bryllupsklærne (Luk 15,17–22; Matt 22,11–12) – de klærne som alle må ha på seg for å kunne se på seg selv som rette gjester ved Herrens salige nattverdbord.

Når Ånden slik får forklare Kristus for hjertet ditt, da blir du åndelig fri og barn i huset. «Trellen blir ikke i huset til evig tid. Sønnen blir der til evig tid,» sier evangeliet vårt.

Men selv om sjelen nå er frelst og fri og rede til å gå inn i Guds himmel i det øyeblikket Herren kaller, er ikke Åndens frigjørelsesarbeid med det helt ferdig. David lovet ikke bare Herren fordi han «forlater all din misgjerning», men også fordi han «leger alle dine sykdommer» (Sal 103,3).

Å, hvilke åndelige sykdommer kan vi ikke være plaget av, selv om vi er frigjort i Kristus! Det er disse sykdommene som så sørgelig vansirer Kristi lemmer. Der går en som er åndelig svekket og vansiret av heftig syndebegjær. Den urene flammen brenner i hans onde kjød, så han mangen gang vakler på fortvilelsens rand over sin elendighet.

Der går en annen, som har et hjerte som så altfor lett koker over i vredens og bitterhetens ild. Der går andre som viser umiskjennelige tegn på at hovmod, egenære og forfengelighet ennå får vokse og trives hos dem. Atter andre ser ut til å være farlig bedøvet av mammons giftige ånde. Til dette kommer kanskje andre såkalte skjødesynder, som viser seg å ha slått farlig dype røtter i en.

Her har Ånden et stort frigjørelsesarbeid å utføre. Kristi kirke er et stort sykehus, og den himmelske legen har nok å gjøre der. La meg nevne enda en sykdom, den seigeste og mest hardnakkede av alle: vantroens og selvrettferdighetens sykdom. Å, hvor må ikke den oppriktige sjelen lide under disse sykdommene!

Å, hvor viktig det nå er at sjelen er levende klar over sykdommene sine og søker de medisinene Herren har gjort i stand mot dem! Gud helbreder oss aldri for disse ondene som henger ved oss, mens vi sover eller mot vår vilje. Nei, skal

han få lege sykdommene våre, må vi ligge til kur på hans lasarett. Og her gjelder dikterens ord: «All kur er sur for menneskelig natur.»

Den viktigste betingelsen for Åndens frigjørelsesarbeid er likevel god og kraftig næring, frisk åndelig luft og nok bevegelse. Så lenge et tre står sykt og vantrives, klarer det ikke å skille fra seg det som er dødt og ubrukelig. Men blir det friskt og sunt og livskraften får overtaket over døden, skal du snart se at den døde barken og de tørre kvistene faller av. Gartneren ser da hva som er dødt og levende, og kan hjelpe treet med kniven sin.

Vår kraftige mat er livets brød – Jesus selv. Vi må gå til nådebordet og bruke nådemidlene flittig, så skal vår åndelige helse vokse. Herren sier hos profeten at vi skal «vokse som gjøkalver»[2] (Mal 4,2). Herren vil «øse ut velsignelser over dere i rikelig mål» (Mal 3,10).

Se, kjære venner, slik strømmer livskraften ut i de visne lemmene våre. Slik får vi styrke til å seire over kjødets synder: hovmod, vrede, egenære, forfengelighet, trelldom under mammon, vantro og selvrettferdighet. Kristus blir vårt kraftige nye liv, som overgir alt dette til korsdøden.

Men enda en gang: Du må ikke tro at dette går for seg mens du sover, eller at du kan være en ledig tilskuer. Å nei, her må du nok være med på liv og død. Det er til deg som gjenfødt kristen at alle formaningene i Guds ord er rettet: «Dersom dere lever etter kjødet, da skal dere dø» (Rom 8,13). «Skal jeg ta Kristi lemmer og gjøre dem til en horkvinnes lemmer?» (1 Kor 6,15). «Så død da deres jordiske lemmer: Utukt, urenhet, syndig lidenskap, ond lyst og pengegriskhet» (Kol 3,5) og så videre.

Dersom du ikke stadig dør disse lemmene, vil de snart døde deg. Du forstår altså at det blir en kamp på liv og død om helliggjørelsens frigjørelsesarbeid skal få ha framgang. Men glem ikke at du hver eneste stund i livet må være rustet med Herrens «veldige kraft» (Ef 6,10) og leve i denne kraften fra stund til stund, fra time til time. Blir samvittigheten din igjen fanget under trelldommens åk, da tettes kraftkildene til, og du har ikke annet enn din egen naturlige kraft å bekjempe kjødet med.

Men vi sa også at frisk luft var nødvendig. I mange brødrekretser merker en snart at luften er dårlig. Det rette barnesinnet i Jesus og det rette sinnet for helliggjørelse ser ut til å ha tatt skade. Alt sammen er så slapt, så halvt, så kraftløst og uåndelig.

De ser ut til å leve i innestengt luft, som er blitt fordervet av farlige damper fra kjødet og verden. Det er ikke riktig klar himmel over dem, ingen friske nådevinder. Vindpustene fra hjemlandet ser ikke ut til å kalle disse Herrens trekkfugler til rask flukt mot de evige fjellene. Luften er kvalm og sløvende. Ikke rart da at en merker så lite modenhet i disse Herrens hager.

Brødre og søstre, la oss vokte oss for å puste inn slik fordervet luft, og la oss søke selskap med åndelige medvandrere som seiler for frisk bør mot hjemlandets kyster.

Og så er bevegelse en viktig betingelse for vår åndelige helse – helst når vi kan stige oppover høydene og bevege oss i nådens klare og friske luft. Men vi

[2] NB: «Og dere skal gå ut og springe som kalver når de slipper ut fra fjøset» (Mal 4,2).

må også være i stadig virksomhet, både for å stelle vår egen hjertehage og for å tjene Herren med det pundet han har gitt oss. Den som bruker pundet sitt, skal fordoble det (Matt 25,14–29). Gjennom virksomhet kommer de åndelige livskreftene i friskt omløp, og trangen vår til åndelig næring vokser.

Å, måtte da Herren få utføre denne frigjørelsesgjerningen sin i oss, så vi med et grunnet håp kan se fram mot den store frigjørelsens stund. Da skal vi kaste vandringsstaven og gripe seierspalmen for å lovsynge i evighet ham som har kjøpt oss fra jorden med sitt blod. Amen.

Midtfastesøndag: Livets brød

> «Men da folket så at Jesus ikke var der, og heller ikke disiplene hans, gikk de i båtene og kom til Kapernaum for å lete etter Jesus. Og da de fant ham på den andre siden av sjøen, sa de til ham: Rabbi, når kom du hit? Jesus svarte dem og sa: Sannelig, sannelig sier jeg dere: Dere søker meg, ikke fordi dere så tegn, men fordi dere spiste av brødene og ble mette! Arbeid ikke for den mat som forgår, men for den mat som varer ved til evig liv, den som Menneskesønnen skal gi dere … Jesus sa til dem: Jeg er livets brød. Den som kommer til meg, skal ikke hungre. Og den som tror på meg, skal aldri noen gang tørste. Men jeg sa dere at dere har sett meg, og likevel tror dere ikke.» (Joh 6,24–36).

Stå opp med fryd og ta imot
det livets brød deg bydes,
og livets drikk, din Jesu blod,
som for din synd utgytes!
Det av din Frelsers hånd du får,
som fløt ut av hans dype sår:
Drikk, sjel, så tørsten stilles!

Jesus hadde gjort det store underet og mettet omkring fem tusen menn med fem byggbrød og to små fisker. Først trakk han seg unna og gikk opp på fjellet for å være alene. Disiplene hans hadde reist over sjøen mot Kapernaum, og det hadde blåst opp en voldsom storm. Da kom Jesus til dem, gående på sjøen, og hjalp dem i nøden deres.

Neste dag kom store skarer etter Jesus til Kapernaum. De kom ikke fordi de hadde sett tegn og var blitt troende, men – som Jesus sa – «fordi dere spiste av brødene og ble mette». Dette gav Jesus anledning til å tale med dem om «livets brød», som kom ned fra himmelen for å gi verden liv.

Også vi vil tale om dette brødet. Og først legger vi merke til at det her er tale om et brød som ikke bare nærer, men virkelig gir liv.

Våre lærde forskere kommer i store vanskeligheter når de skal gjøre rede for hvordan livet først oppstod på jorden vår. De vandrer nedover gjennom skapningens lange rekke og stanser ved de laveste formene for liv på kloden vår. De viser oss noen svært lavtstående skapninger som de første der det kan spores tegn til liv.

Mer uærlige og overflatiske ånder hopper dristig over den gapende kløften mellom den levende og den livløse skapningen med denne forklaringen: «Livet

oppstår av seg selv», eller: «Det blir skapt i sine spirer av solstrålene.» De vil åpenbart gjøre livets første begynnelse til noe så ubetydelig at det knapt fortjener å kalles liv. Og likevel står de fast ved noe hemmelighetsfullt som tvinger dem til å bruke navnet liv.

Det er livets store gåte som skaper vanskeligheter for dem. De vil så gjerne forklare alt i samsvar med naturlovene og vise hvordan de virker alt. Men livets mysterium har de ennå ikke klart å oppklare. Og de vil nok heller aldri få det oppklart før de i ydmykhet lærer å bøye seg for ham som er opphavet til alt liv.

Også i det åndelige er livet et stort mysterium. Verdens barn har ofte stått spørrende overfor livets uttrykk. I kirkens første dager stod verdens vise og lærde forbløffet da dette livet ble åpenbart. De var vitne til hvordan unge menn og kvinner, ofte av høy byrd, kunne ofre alt, ja selve livet, for en tro som etter deres mening var ufornuftig.

Det gikk en gysning gjennom dem når de kristne omfavnet hverandre og sang lovsanger midt i flammene. De kunne umulig forklare seg dette nye, rike, uegennyttige kjærlighetslivet, og heller ikke den makten den nye troen hadde over dem som bekjente den. Det var livet «skjult med Kristus i Gud» (Kol 3,3) de ikke forstod seg på.

Det var dette nye livet i Ånden som fiendene på den første pinsedagen tydet slik: «De er fulle av søt vin!» (Apg 2,13). Og siden den tid har det ikke manglet på tolkninger av det åndelige livets mysterier.

Bare en kristen vet hvordan dette livet oppstår. Han alene forstår disse ordene: «Uten at en blir født på ny, kan han ikke se Guds rike» (Joh 3,3). «Dette liv er i hans Sønn» (1 Joh 5,11). «Jeg er kommet for at de skal ha liv» (Joh 10,10). «Den som eter mitt kjød og drikker mitt blod, … skal leve ved meg» (Joh 6,56–57). «De døde» – de åndelig døde – «skal høre Guds Sønns røst, og de som hører, skal leve» (Joh 5,25).

Liv kan bare fødes av liv. Her hjelper ingen menneskelig kunst eller kunstig anstrengelse. La en sjel våkne av syndesøvnen og føle seg død tvers igjennom, og la den prøve å vekke seg selv til åndelig liv med alle slags fromme øvelser. Sannelig, det vil bare gjøre bevisstheten om dødens makt desto sterkere.

La en troende far eller mor anstrenge seg til det ytterste for å gi barna sine åndelig liv. Har de aldri før kjent sin egen avmakt, så vil de kjenne den da. La den mest veltalende og salvelsesfulle predikant spenne alle krefter til det ytterste for å vekke liv blant de åndelig døde. Bevegelse og uro kan han nok skape. Men liv – å, det kan han ikke virke.

La ham stå ved dødsleiet og tenke: Her må vel dødens alvor komme meg til hjelp. Kanskje han kan bringe den døende i angst og nød. Men den døde sjelen kan han ikke gjøre levende. Det er et verk Herren har forbeholdt seg selv. Riktignok bruker Herren redskaper. Men likesom han første gang blåste «livets ånde» inn i mennesket (1 Mos 2,7), slik må han fremdeles i dag tre til og gjøre denne gjerningen.

Kunstig liv – noe som ligner liv, men i virkeligheten ikke er annet enn bedrag – kan mennesker få til. Med galvaniske midler kan en få en død til å bevege øynene og lemmene, så han ser levende ut. Noe lignende kan også skje i det

åndelige. En kan arbeide opp menneskets fantasi, følelse og innbilning og skape en slags livaktighet. Men det blir aldri noe virkelig liv i Gud. Det blir åndelige kunstprodukter, som snart viser at de er forgjengelige.

Frelseren sier: «Guds brød er det som kommer ned fra himmelen og gir verden liv.» Den samme sannheten blir også framstilt når han kaller seg det levende vannet: «Den som drikker av det vannet jeg vil gi ham, skal aldri i evighet tørste, men det vannet jeg vil gi ham, blir i ham en kilde med vann som veller fram til evig liv» (Joh 4,14).

Skal vi altså få liv, må vi spise livets brød, for i det ligger livet. Skal vi få liv, må vi drikke livets vann. Da vil vi erfare at Herrens ord er sant: Dette vannet blir i oss en livskilde som det veller fram evig liv fra.

Vi blir altså gjort levende ved å spise og drikke, og å spise og drikke er her det samme som å tro. Frelseren sier: «Den som tror, har evig liv!» (Joh 6,47). Det er det samme som å ta imot Jesus: «Men alle dem som tok imot ham, dem ga han rett til å bli Guds barn» (Joh 1,12). Det er det samme som å høre, for det står skrevet: «Hør! Så skal deres sjel leve» (Jes 55,3).

Har du nå, kjære venn, spist, trodd, tatt imot og hørt slik at sjelen din lever? Har du tatt imot Jesus, så er han selv ditt hemmelighetsfulle liv. Han bor ved troen i hjertet ditt (Ef 3,17).

«Men hvordan skal jeg merke at jeg lever?» spør du. Sannelig, et underlig spørsmål! Paulus spurte ikke slik, men sa: «For meg er det å leve Kristus» (Fil 1,21). «Jeg lever ikke lenger selv, men Kristus lever i meg. Det liv jeg nå lever i kjødet, det lever jeg i troen på Guds Sønn, han som elsket meg og ga seg selv for meg» (Gal 2,20).

Men vi er dessverre ingen Paulus! Derfor kan dette spørsmålet nok melde seg for samvittigheten til en troende med dødens og evighetens alvor: Lever jeg virkelig? Jeg vil hjelpe deg til å få svar på dette spørsmålet ved å vise deg dette:

Dersom du lever, da er livet ditt avhengig av livets brød som sin daglige næring.

Alt liv må ha næring. Det naturlige livet som er virksomt i legemet ditt, må ha næring flere ganger om dagen. Og så snart livsilden ikke har noe å tære på, vil den dø ut. Slik er det også i det åndelige. Er det nye livet tent i sjelen din, da hungrer og tørster du etter livets brød. Holder sulten opp, er du åndelig syk og på vei til å dø.

Min venn! Jeg har et spørsmål til deg som du må kunne svare på, om du er ærlig mot deg selv: Bruker du Bibelen din flittig? Og leser du den – ikke av vane, men fordi Guds ord inneholder den maten sjelen din lever av?

Ordet er det hemmelighetsfulle bindeleddet mellom oss og Gud. Og Guds ord sier om seg selv at det er «levende og virksomt» (Hebr 4,12). «De ordene jeg har talt til dere, er ånd og er liv» (Joh 6,63). Dette ordet er den levende sæd som føder livet (jf. 1 Pet 1,23). Og dette ordet er den livskraftige næringen som alene kan holde livet oppe.

Min venn! Er du like omhyggelig med å nære sjelen din som du er med legemets liv? Er det vokst fram en virkelig trang etter liv hos deg?

Når du spiser flere ganger om dagen for å holde det naturlige livet oppe, skjer det vel ikke av vane – maten er altfor kostbar til det. Men du spiser, som en sier, med appetitt. Det er en nytelse for deg å spise, fordi du stiller et virkelig behov. Er det slik når du bruker Guds ord? Nyter du det med åndelig appetitt? Er dette livets brød en nytelse for sjelen din?

Og taler du med Gud i bønnen? Har du kjent hvor søtt det er «når trøst og bønner møtes»? Bryter du igjennom, og blir du stille ved nådetronen? Gir du Den Hellige Ånd tid til å arbeide ånden din fri av alt det rusket hverdagslivet omgir deg med, så du virkelig kan ha fortrolige, salige stunder med Gud?

Eller er bønnen bare en pliktgjerning, en from vane, som du letter din skrantende samvittighet med, uten at du noen gang suger til deg av «den kommende verdens krefter» (Hebr 6,5)? Prøv deg selv her, kjære sjel! For aldri kan du få viktigere spørsmål å svare på enn disse.

Jeg vet nok at likesom vi kan være syke i legemet og for en tid miste trangen til næring, slik kan det også gå i det åndelige. Men la oss bli enige om at dette er sykdom – og det selvforskyldt sykdom, sykdom som kan ende med døden om en ikke straks sender bud etter legen.

Husk hvordan det gikk Israel da Herren hadde gitt dem det himmelbrødet evangeliet vårt taler om. Å, hvor søt og deilig var ikke mannaen i begynnelsen! Men de hadde ikke hatt den lenge som hverdagskost før de knurret mot Moses og sa: «Vi er inderlig lei av denne usle maten!» (4 Mos 21,5).

Å, hvor sørgelig ser det ikke ut når en ikke bare blir åndelig mett, slik korinterne var (1 Kor 4,8), men rett og slett kjenner en viss vemmelse og avsmak for livets brød, det dyrebare nådens evangelium, som i begynnelsen smakte så deilig! Å, da er døden på ferde.

Slik går det, min venn, når det åndelige behovet som Herren har tent i sjelen din, blir vanskjøttet. Å, stell dette behovet, ellers dør det! Du vinner verken ære eller gagn ved å være åndelig sultekunstner. Det er mange som har betalt den kunsten med livet.

Livet er en ømtålig ting. Det må pleies og behandles varsomt. En vakker stein eller en annen fin, død ting kan du behandle med harde hender. Du kan kaste den i skitten og skylle den ren igjen. Du kan utsette den for kulde eller gjemme den i mørket – den blir alltid den samme.

Men den lille rosebusken i hagen din lar seg ikke behandle slik. Den vil snart visne og dø om du rokker ved røttene. Vinterkulden ville være dens visse død om den ikke ble godt tildekket. Og i mørket vil den falme hen og aldri klare å folde ut rosene sine og spre sin duft.

Å sjel, også du er bestemt til å være en rosebusk i Herrens hage. Og du er det også, så sant du virkelig tror på Herren Jesus. Kanskje du er et lite, forkrøplet tre som ikke klarer å folde ut noen riktig fyldig rose, men alltid står i knopp. Kanskje mange også synes om deg at det eneste du har felles med rosebusken, er de skarpe tornene – dine skrøpeligheter, som kanskje er slik at de sårer andre mer enn deg selv.

Å, la meg til slutt få hviske et kjærlig ord til deg: Solen kan folde ut knoppen din til full blomst. Duften din i Guds hage kan bli så vakker at en blir henrykt

over den og glemmer tornene dine. Du har rett til å leve et fullt, salig liv i Frelseren din. Du har god jordbunn å vokse fram av, og han vil selv «spa opp rundt» deg «og gjødsle» (Luk 13,8).

Å, hvilken ære for Gartneren din om knoppene dine kunne utvikle seg til deilige, duftende roser! Og hvilken ære også for deg om du heller trakk oppmerksomheten til deg ved din skjønnhet og duft enn ved de skarpe tornene dine!

Herren gi oss da sult og trang nok! For her er det sannelig åndelig næring i overflod. Og har vi sult, så la oss stelle behovene våre. For i det åndelige er det slik at jo mer en pleier behovene, desto mer vokser de – helt til vi til slutt skal få sitte til bords ved det store bordet sammen med Abraham, Isak og Jakob i Guds rike (Matt 8,11). Amen.

Maria budskapsdag: Marias besøk hos Elisabet

> «Men Maria brøt opp i de dager og skyndte seg til fjellbygdene, til en by i Juda. Hun kom inn i Sakarjas hus og hilste på Elisabet. Og det skjedde at da Elisabet hørte Marias hilsen, da sprang barnet i hennes liv. Elisabet ble fylt med Den Hellige Ånd. Hun ropte med høy røst og sa: Velsignet er du blant kvinner, og velsignet er frukten av ditt morsliv! Hvordan kan dette hende meg at min Herres mor kommer til meg? For se, da lyden av din hilsen nådde mitt øre, sprang barnet i mitt liv av fryd! Salig er hun som trodde! For fullbyrdet skal det bli som er sagt henne av Herren» (Luk 1,39–45).

O søte Jesus, la din Ånd
meg kraftig overskygge,
bered mitt hjerte ved din Ånd
så du deri kan bygge,
så jeg kan også åndelig
unnfange deg
og aldri fra deg rygge!

«Det er et merkverdig sammentreff at festen for Marias bebudelse faller midt i fastetiden. I fastetiden er vi opptatt med å betrakte Jesu siste dager, og øynene våre vender seg mot Golgata, mot hans kors og hans grav. Da må vi på bebudelsesdagen igjen kaste blikket tilbake til begynnelsen av hans liv, til Nasaret.

«Men livets begynnelse og slutt, unnfangelse og død, er likevel ikke så fremmede for hverandre som det kan se ut ved første øyekast. Livets begynnelse og slutt er som det skjulte frøet og den ferdige frukten. Slutten på livet blir først klar, viktig og herlig for oss når vi ser hvem han er som lider og dør for oss, og hvilken uendelig verdi lidelsen har fått gjennom ham.»

Det gamle søndagsevangeliet handler om selve bebudelsen, som dagen har fått navnet sitt av. Evangeliet vi nå har lest, forteller hva som hendte etterpå.

For en underlig stilling Maria måtte være i etter dette underfulle englebesøket! Hvor motstridende følelser måtte ikke kjempe om herredømmet i sjelen hennes, og for en kamp mellom tro og vantro måtte ikke reise seg i hennes indre! Setter vi oss bare inn i hvordan hun hadde det, blir vi forbauset over at hun kunne få slik makt over fornuften og følelsene sine at hun i enfold tok imot engelens underfulle budskap i sin sjel.

Kan det sies om noen av Evas døtre at hun hadde en ren, edel og opphøyet karakter, så må det sikkert kunne sies om Maria. Da Guds Sønn skulle velge seg en mor og en som skulle pleie ham på jorden – en mor som han skulle arve sin menneskelige natur fra – da valgte han nok den mest gudfryktige og elskelige kvinnen i Israel. Vi tenker oss altså Maria som en særlig gudhengiven og oppriktig kvinne, som i likhet med gamle Simeon og Anna «ventet på Israels trøst» (Luk 2,25).

Hvor forbauset og overrasket måtte hun ikke bli da engelen Gabriel åpenbarte seg for henne og kom med sitt underfulle budskap! Det var ikke noe mindre enn dette: Hun skulle unnfange et barn i sitt jomfruelige liv, og barnet skulle kalles «Guds Sønn». Hun spurte – svært rimelig – hvordan dette kunne skje, siden hun ikke hadde vært sammen med noen mann. Da fikk hun et svar som måtte overgå hennes fornuft uendelig, og sikkert også engelens: «Den Hellige Ånd skal komme over deg, og Den Høyestes kraft skal overskygge deg. Derfor skal også det hellige som blir født, kalles Guds Sønn» (Luk 1,35).

Denne forklaringen måtte virke enda mørkere for henne enn selve saken den skulle kaste lys over. Men engelen fortalte henne også om det underfulle som hadde hendt hennes slektning Elisabet, og stengte alle utveier for den grublende fornuften med disse ordene: «For ingenting er umulig for Gud.» Da sa Maria: «Se, jeg er Herrens tjenerinne. Det skje meg etter ditt ord!» (Luk 1,37–38).

Denne barnlige overgivelsen under Herrens vilje kan ikke ha vært lett for Maria. Hun hadde mye å overvinne. «Tanken på den folkesnakken som ikke kunne unngås, og tanken på hennes egen ære og dyd, overvant hun ved sin faste, ubetingede tro. På en måte hang verdens frelse på svaret hennes, og med det viste hun den mest overordentlige tro som noen kvinne noen gang har overgitt seg til.

«Maria går med på å ofre det som for en kysk jomfru er dyrebarere enn livet. Slik blir hun den israelittiske heltinnen i ordets høyeste betydning, det mest fullkomne eksempel på hvordan et menneske kan ta imot guddommelig påvirkning av alle slag» (Godet).

«Maria har igjen ført kvinnen til ære: Evas vantro har brakt oss synden og døden, Marias tro har hjulpet oss til en forløser fra synden og døden» (Besser).

Men hvor underlig måtte hun ikke føle seg til mote da engelen hadde forlatt henne, og hun i stillhet fikk tenke over det som hadde skjedd! Hvem skulle hun betro seg til? Hvem kunne forstå henne? Ingen – ikke en gang, ja, kanskje aller minst, hennes kjære forlovede. Ikke rart at hun straks drog av sted til den slektningen og venninnen som engelen hadde fortalt henne om. Med hjertet fullt av store forventninger, kanskje også av tvil, og med hodet fullt av de underligste gåter drar hun av sted til prestebyen Hebron i fjellbygdene i Judea.

Kan en kristen komme i en like urolig stilling som den Maria må ha vært i? Vel ikke helt den samme, men likevel i en lignende.

Enhver kristens fred og salighet hviler jo på et budskap som nesten må virke like gåtefullt på ham som engelens budskap virket på Maria. Ordene om gjenfødelsen var ikke bare en gåte for Nikodemus. Forkynnelsen om at Kristus må fødes i oss og bli vårt liv, er sannelig heller ingen klar sak for fornuften. At

Den Hellige Ånd også skal komme over oss og Den Høyestes kraft overskygge oss, kan ikke forstås. Men det kan erfares på en salig måte av alle som sier med Maria: «Se, jeg er Herrens tjenerinne. Det skje meg etter ditt ord!»

Fornuften fører krig mot troen, sa de gamle. Derfor vender Herren seg heller ikke til den stolte fornuften og lemper på sannheten etter dens behov. Men han vet at det i hvert synderbryst finnes et ulykkelig, trengende hjerte i nød. Det er dette hjertets lengsler og nød han vil vekke og dra mot et høyere mål. Blir først hjertet og samvittigheten vekket av dødssøvnen, så vil trangen etter frelse overdøve innvendingene fra den spekulerende fornuften.

Og når trangen til frelse er vakt i sjelen, kan Ånden også få forklare Kristus for hjertet. Han kan forklare den store, herlige sannheten at Kristus i sitt glade budskap vil komme inn i hjertet og «holde nattverd» med oss (Åp 3,20). Han vil gi oss å nyte velsignelsene av nåden, barneretten og freden i samfunnet med seg.

Og når den store, salige sannheten er gått opp for deg – at du er frelst av nåde ved Lammets blod – da kjenner du, akkurat som Maria, trang til å fortelle det. Du lengter etter livsfellesskap med andre nådebarn som har erfart noe av det samme som du. Det er ikke noe godt tegn om du kan klare deg uten søskenfellesskapet. Kjenner du ikke noe til det åndelige slektskapet mellom de kristne, som er lemmer på det samme legemet, så er det et tegn på at du er et dødt, følelsesløst lem og ikke et lem der Kristi liv pulserer.

Og hvor viktig er det ikke at nyomvendte sjeler har fellesskap med slike som selv er gått over fra døden til livet, og at de, som Maria, søker samvær med eldre og prøvde søsken i troen! De unge blir så lett fristet til å holde seg for seg selv og unndra seg påvirkningen fra de eldre og mer prøvde kristne. De finner ikke det rike stemningslivet hos de eldre, som lik «avvente barn» (Sal 131,2) har lært å leve av den faste føden i Ordet.

De unge blir så lett fristet til å overvurdere følelseslivet. De glemmer at skal de få rot i seg, må de komme til dypere og dypere erkjennelse. De glemmer også at de åndelige livskreftene – som kommer gjennom en edruelig og stadig dypere erkjennelse av sannhetene i Guds ord – kan strømme til sjelen i stadig rikere fylde, mens de naturlige følelsene blir svakere og svakere. Mang en ung kristen er blitt bedratt på denne måten.

Men, bror og søster, du må også være på vakt når du er sammen med søsken. Du må huske at der to ånder møtes, der møtes også to kjøtt, og de har farlige berøringspunkter med hverandre. En blir så lett fristet til å se på søskenfellesskapet som et fredet område der en kan slå seg litt løs.

Tungen er et lite og farlig lem. Jakob sier at den blir satt i brann av helvete, og den er som roret som kan styre store skip både på rett og gal kurs (Jak 3,4–6). Å, hvor mye ondt denne tungen kan stelle i stand både innenfor og utenfor søskenflokken! Det forstod nok David da han bad Gud: «Vokt mine leppers dør!» (Sal 141,3).

Og hvor mye lettsinn, forfengelighet og annen kjødelig lyst kan ikke skjemme samværet mellom Guds barn, om de ikke er på vakt mot det onde kjøttet og har salt i seg! Våker en ikke over kjøttet sitt når en er sammen slik, kan følgene bli svært sørgelige både for en selv og for andre.

Møtet mellom Maria og Elisabet kan tjene som eksempel på hvordan det bør gå til når de kristne møtes. Evangelisten forteller at ved Marias hilsen «sprang barnet» i Elisabets liv. Johannes var et underbarn fra først til sist. Han ble «fylt av Den Hellige Ånd like fra sin mors liv» (Luk 1,15). Det som fortelles her, kan nok virke snodig for den stakkars fornuften, men for troens blikk speiler dype hemmeligheter seg i det.

Har ikke også du, bror og søster, erfart hvilken kraft og velsignelse det kan ligge i en fredshilsen fra en brors munn? For noen år siden var jeg på besøk i Danmark. Da hendte det at en alvorlig, gammel bror gikk inn i et verdslig hjem med denne hilsenen: «Guds fred være med dere.» Husfaren begynte å skjelve over hele kroppen av forferdelse. Da den gamle broren spurte ham hvordan det stod til, sa han: «Å, De må ikke tro at Guds fred bor i dette huset. Men vil De si meg hvordan det kan bli annerledes med oss?»

Denne fredshilsenen var full av kraft, og den ble hvilende over hele familien med sin velsignelse. Frelseren sa til disiplene sine at når de kom inn i et hus, skulle de hilse og si: «Fred være med dette hus!» Og var det noen der som var mottakelig for velsignelsen i denne hilsenen, skulle den hvile over dem. Hvis ikke, skulle den vende tilbake til den som hadde sagt den (Luk 10,5–6). Der ser du at det strømmet velsignelse ut fra disiplenes fredshilsen.

Det fortelles om de første kristne at når de hilste hverandre påskemorgen med ordene: «Herren er virkelig oppstanden», da fulgte en guddommelig kraft med denne hilsenen. Hjertene ble fylt av en underlig glede og erfarte «kraften av hans oppstandelse» (Fil 3,10). Det nye livet kan som et foster springe av glede i oss når brødre og søstre møtes med Kristi fredshilsen. En kjenner det åndelige slektskapet, og søsken for evigheten fryder seg i Åndens fellesskap med hverandre. Har du noen erfaring av dette?

Ved Marias hilsen ble Elisabet fylt med Den Hellige Ånd. Hun ropte med høy røst og sa: «Velsignet er du blant kvinner, og velsignet er frukten av ditt morsliv! Hvordan kan dette hende meg at min Herres mor kommer til meg? For se, da lyden av din hilsen nådde mitt øre, sprang barnet i mitt liv av fryd! Salig er hun som trodde! For fullbyrdet skal det bli som er sagt henne av Herren.»

Ja, salig var hun fordi hun trodde. Og salig er hver sjel som tror det vår Herre har sagt. Å, måtte Maria være et eksempel som maner oss til enfoldig tro! Skal fornuften få råde over oss, brødre og søstre, er det snart ute med kristenlivet vårt. Å, la oss ta oss i vare så vi ikke svekker kristendommens dypeste hemmelighet med fornuftige tolkninger! Når Herren har åpenbart oss noe i sitt ord, så la oss ta skoene av føttene og tenke på at grunnen vi står på, er hellig (2 Mos 3,5).

Begynner tvilens orm å gnage seg inn i roten på livstreet vårt over den underlige beretningen om at Guds Sønn ble unnfanget i jomfruens liv, da stikker den oss i hjel. Da blir vår Frelsers under, hans forsoningsdød og hans seierrike oppstandelse alle sammen til markstukne frukter for oss. Og vi blir fristet til, som så mange andre i vår farlige tid, å vende oss med forakt bort fra det herlige livets tre, der «bladene på treet tjener til helse for folkeslagene» (Åp 22,2).

Har du erfart denne helseboten, så vær viss på dette: Ingenting annet kan holde fast bevisstheten om at Guds ord er sant i deg, enn at du hver dag på ny

erfarer hvordan disse himmelske, helbredende bladene virker på hjertet ditt. Begynner bladene å blekne og visne for ditt indre syn, så har de mistet sin guddommelige kraft for deg. Da driver du snart om som et ynkelig vrak på tvilens bølger. Gud bevare oss alle for det! Amen.

Palmesøndag: Den elskende Maria og den arme, ulykkelige Judas

> «Seks dager før påske kom så Jesus til Betania, der Lasarus bodde, han som Jesus hadde reist opp fra de døde. Der holdt de et festmåltid for ham. Marta vartet opp, og Lasarus var en av dem som lå til bords sammen med ham. Maria tok da et pund ekte, meget kostbar nardus-salve og salvet Jesu føtter, og hun tørket hans føtter med sitt hår. Og huset ble fylt av salvens duft … Dette skjønte ikke disiplene hans fra først av. Men da Jesus var blitt herliggjort, da mintes de at dette var skrevet om ham, og at de hadde gjort dette for ham» (Joh 12,1–16).

«Mine barn, la oss ikke elske med ord eller med tunge, men i gjerning og sannhet!» (1 Joh 3,18).

«Den som ikke elsker, kjenner ikke Gud, for Gud er kjærlighet.» «Vi elsker fordi han elsket oss først» (1 Joh 4,8.19).

«Mine barn, ta dere i vare for avgudene!» (1 Joh 5,21).

Det var den siste sabbaten Frelseren skulle oppleve på jorden. Sammen med disiplene sine var han gjest i det kjære vennehjemmet i Betania. Der hadde de tre søsknene Marta, Maria og Lasarus mange ganger tatt imot ham som sin kjæreste gjest. Nå går han inn i den forferdelige lidelsesuken. Ikke rart at han ville styrke seg sammen med venner som kanskje forstod ham bedre enn noen andre på jorden.

Den siste delen av teksten vår, om Frelserens inntog i Jerusalem, har vi så ofte hørt utlagt, for den er dagens gamle evangelium. Derfor vil vi nå særlig feste oss ved to personer som begge må gjøre et dypt og uutslettelig inntrykk på oss, nemlig:

1. Den elskende Maria.

2. Den arme, ulykkelige Judas.

En sjel som Maria måtte nok ha en dyp og inderlig følelse av den takknemlighetsgjelden hun stod i til Jesus. Hun måtte føle seg forpliktet til å ofre seg selv og alt hun hadde, for ham. Hun visste godt at Jesus ikke krevde noen betaling for alle de velgjerningene han hadde gjort mot henne. Likevel kjente hun en trang hun ikke kunne stå imot: Hun måtte på en eller annen måte gi luft for takknemligheten og kjærligheten som bodde i henne.

Slik er kjærligheten. Den holder ikke ut å være innestengt i lengden. Den vil finne et utløp og komme til syne. Slik var det med Maria. Kjærligheten hennes

var av det rette slaget. Det var en oppriktig kjærlighet, sprunget ut av samme rot som den kjærligheten hennes Frelser hadde omfattet henne med. Den var tent og næret i de salige stundene da hun satt ved Jesu føtter og hørte hans ord.

Ja, det var ved å høre at hun var blitt den elskende Maria. For det hun hørte, tok hun imot i sjelen med inderlig troslydighet. Fordi hun trodde, derfor elsket hun. Kjærligheten hennes var altså ikke en følelsesild som flammer raskt opp og like raskt dør ut – den slags ild som blant så mange lettbevegelige mennesker i vår tid går for å være kristen kjærlighet. Den var heller ikke bare en naturlig følelse av hengivenhet som hun av ytre eller indre grunner kunne nære for Jesu person. Nei, den hadde et langt høyere utspring og et uendelig rikere innhold.

Hun hadde lært å kjenne Herren som sin Frelser. Som synderinne hadde hun lært å elske ham ved syndsforlatelsens nåde. Hun hadde også fått mange andre velgjerninger av sin dyrebare Mester. Han hadde for eksempel revet hennes kjære bror og forsørger ut av dødens gap. Men den største velgjerningen var likevel at han hadde tatt henne opp blant sine venner og fortrolige og stadig hadde lindret sjelen hennes med syndsforlatelsens nåde. Det var denne barmhjertigheten som hadde vakt den rike gjenkjærligheten som nå kom for dagen da hun salvet sin Mester med den kostelige nardussalven.

Dette pundet med kostelig, ekte nardussalve var kanskje det mest verdifulle hun eide. Men ingenting kunne være for godt for ham. Hun kastet seg ned ved de føttene hun i så mange salige stunder hadde sittet ved som en lyttende disippel. Hun brøt krukken i stykker og helte det kostelige innholdet ut over føttene til sin venn, og «huset ble fylt av salvens duft».

Frelseren lot seg gjerne behandle på denne måten. For ham duftet gjenkjærligheten fra hjertet hennes langt herligere enn den utøste salven. Dessuten så han noe enda dypere i denne handlingen, for han så salvingen som en innvielse til gravferden som stod for døren. Han lar en fattig kvinne få tjene som prestinne, mens han selv, den store ypperstepresten, står ferdig til å bære fram offeret for hele verdens synder.

For et eksempel Maria er her på hvordan troen skal være virksom i kjærlighet! Og hvor tydelig lyser ikke den sanne kristenkjærligheten fram av det hun gjorde! Mye går under navnet kristenkjærlighet i vår tid, men er himmelvidt forskjellig fra Marias både i sin grunn og i sine mål. Eller hva tror du, kjære venn? Tør du sette disse ordene som overskrift over alle de veldedige institusjonene som vår tid er så rik på: «Kristi kjærlighet tvinger oss» (2 Kor 5,14)?

Men vi trenger ikke å vende blikket utover. La oss prøve oss selv og se om den hellige og rene kjærlighetsilden brenner på alterne i våre egne hjerter. Alt som i sannhet er stort og edelt og er utrettet til beste for menneskeheten, har strømmet ut av denne Kristi kjærlighet. Det gjelder særlig all sann virksomhet for Kristi rikes sak, enten den er offentlig eller privat, åpenbar eller skjult.

Å, la oss gå ut og ligne disse Herrens disipler! Så sant dere har kjent og trodd den kjærligheten Gud har til dere, og så sant dere har erfart denne kjærlighetens makt i hjertene til liv og salighet, skal den også tvinge dere til å ofre alt for Herren Jesus og hans rike. Slik oppmuntring til utrettelig og ufortrøden

tjeneste for Herren trengs nok i en tid da egoismen og egennytten har så stort herredømme blant menneskenes barn.

Jo mer kjærligheten truer med å bli kald på jorden – og det skal jo skje i den siste onde tid etter Herrens eget ord (Matt 24,12) – desto mer nødvendig er det at vi varmer hjertene ved et så herlig eksempel og forbilde som det vi her har betraktet. Å, se opp til dette forbildet som Frelseren selv har stilt fram, og lær å elske slik Maria elsket!

Når vi nå går over til å betrakte Judas og hans ulykkelige forhold til Frelseren, vil vi først sette fram noen ord av apostelen Jakob. De passer godt som overskrift både over Judas' levnetsløp og over hans endelikt:

«Men enhver som blir fristet, dras og lokkes av sin egen lyst. Når så lysten har unnfanget, føder den synd. Men når synden er fullmoden, føder den død» (Jak 1,14–15).

Da Judas fikk kallet til å bli Jesu disippel, var han nok, som de andre, en ærlig sjel. Han sluttet seg oppriktig til Mesterens følge og ble dypt og inderlig grepet av sannhetene Jesus forkynte. Hadde Herren helt fra begynnelsen sett på ham som en skurk, hadde han nok ikke kalt ham til apostelembetet. At Judas også hadde medisiplenes tillit, kan vi forstå av at de valgte ham til å forvalte kjærlighetsgavene som ble lagt i fellesskassen deres. Han hadde kanskje også særlige anlegg for et slikt tillitsverv.

Men han hadde også andre anlegg – farlige anlegg, som førte hans udødelige sjel i evig fortapelse. Han hadde lyster som han ble fristet av – og hvem har ikke det? Men han lot lysten unnfange, og den fødte synd – synd mot bedre vitende, synd med fullt overlegg. Og han fortsatte i synden til den fødte død og undergang. Å, Gud i himmelen, forbarm deg over oss, så ingen av oss som Judas skal fostre opp en slange ved sitt eget bryst, en slange som gir sjelen den evige dødens forferdelige stikk!

Judas hadde nok særlige anlegg for pengegriskhet og falskhet. De felles midlene han hadde å forvalte, begynte nok svært tidlig å friste ham. Og Satan forsømte vel heller ikke å vekke et eller annet særlig behov hos ham som krevde penger. Så begynte han å «låne» litt i det små av kassen – naturligvis med tanke på å betale tilbake. Så lånte han gang på gang, og snart skyldte han et helt beløp.

I begynnelsen ble han vel anklaget av samvittigheten nå og da. Men han lærte den ulykkelige kunsten som har ført så mange i fortapelse – kunsten å forhandle med samvittigheten og forvirre dens dom over rett og galt. Så hadde han fred igjen en liten stund, mens samvittigheten ble bedøvet av løgnerens blendverk. Men plutselig brøt den ut som en vulkan og rystet sitt offer helt forferdelig. Å, det er ikke spøk å være så nær sannheten som Judas var, og likevel la samvittigheten være bundet i løgnen! Han må ha hatt helt forferdelige kvaler innimellom.

Nå kommer Jesus for siste gang til det kjære Betania. Der hadde vel også Judas sett så mange beviser på oppriktig fromhet. Da Maria hadde helt sin kostelige salve ut over Jesu føtter, kunne ikke Judas holde sitt onde sinn tilbake lenger: «Hvorfor ble ikke denne salven solgt for tre hundre denarer og pengene gitt til de fattige?»

Arme Judas! Hvordan tør du hykle slik der din guddommelige Mester er til stede? De fattige ligger deg jo ikke på hjertet – men det gjør pungen din, som du gjerne så lukket seg om de tre hundre denarene som salven kunne innbringe.

Hvor avskyelig står ikke hykleriet fram for oss her! Inne i hjertet råder falskhet og uærlighet, men tungen bærer fram vakre ord som vitner om stor omsorg for de fattige.

Men må ikke også fornuften gi Judas rett? Hadde ikke salven blitt bedre brukt om den var solgt for tre hundre denarer til beste for de fattige? Måtte ikke fornuftige mennesker stemme i med Judas: «Hva skal denne sløsingen tjene til?» (Matt 26,8). Var det noen mening i å sløse bort den kostbare salven på Jesu føtter?

Stakkars fornuft! Mye er meningsløst for deg, men har likevel god mening for Herren. Du resonnerer ut fra din kalde forstand, men er sørgelig blind for det som rører seg i et sønderknust, trengende eller elskende hjerte.

Å, hvor mange åndelig frafalne har vi ikke også midt iblant oss – slike Judasbrødre, som ennå taler Kanaans språk og gir seg ut for å ha et kristelig sinnelag! Men i hjertene sine er de like døde og kalde for de mest gripende åpenbaringene av livet i Guds Sønn som Judas var overfor Maria.

Når kjærligheten til Jesus eller kjærligheten til brødrene gir seg til kjenne på en måte som skurrer for den kalde, beregnende fornuften, da har de bare kald, hjerteløs kritikk å komme med. Da troner de så selvgode og overmodige i den faste borgen de har bygd seg – en fornuftig kristendom i forbund med kjødelige interesser. Derfra ser de ned med hovmodig, kald forakt på disse «svermerne» som lar hjertet løpe forbi forstanden.

Ofres det gaver til noe der den beregnende fornuften ikke kan se noen nytte – noe som ikke kan regnes om i penger, forfengelig ære, makt, innflytelse og lignende – da er det unødvendig sløsing i øynene til disse kalde hjertene. Ofres det for eksempel penger på indremisjonen, som har satt seg som oppgave å vinne døpte hedninger for Guds rike, så er det et helt unødvendig foretak. Det må beklages, mener de, at det finnes mennesker som er så lite opplyste at de ofrer penger og tid på slikt. «Vi har jo prestene våre, og vi trenger slett ikke mer,» sier de.

Og dufter et hjerte som elsker Jesus, like sterkt i bekjennelse eller handling som Marias salve, da blir disse kalde medvandrerne rent ør i hodet. Det ligger noe dømmende og eggende i en ren og likefram åpenbaring av hjertets hengivenhet og kjærlighet til Frelseren. Det er noe i dette vitnesbyrdet fra et virkelig liv som stikker – og som truer med å stikke hull på isskorpen som det kalde formvesenet har lagt om hjertet.

Det ser ikke ut til at det rørte Judas stort at Frelseren tok Maria i forsvar. Lysten hadde unnfanget hos ham. Pengebegjæret hadde sammen med viljen unnfanget synden, og nå skulle også døden snart bli født. Nå går det slag i slag med ham på fortapelsens vei.

I det gripende øyeblikket like før sin død spiser Jesus påskelammet med disiplene sine. Da peker han ut Judas som den som skulle forråde ham, og legger til: «Ve det mennesket som forråder Menneskesønnen. Det hadde vært godt for

det mennesket om han aldri var født» (Matt 26,24). Men den som ikke skalv, var Judas. Han hadde vært vitne til at fikentreet visnet brått på et ord fra Frelseren. Likevel skjelver han ikke når han hører dette forferdelige «ve» fra Frelserens munn.

Så selger han sin Mester. I spissen for flokken som skulle gripe ham, kommer han inn i Getsemane hage. Der misbruker han broderkysset til et forrædertegn, for med det pekte han ut den mannen som fiendene skulle gripe. Å, hvor fryktelig sov ikke samvittigheten hans!

Enda en gang lyder et ord fra Frelserens munn – kjærlighetens siste ord, som han prøvde å redde den dypt falne med: «Venn, hvorfor er du her?» (Matt 26,50). Å, Judas, Judas, at ikke dette «hvorfor» fikk vekke din sovende samvittighet! Fra nå av ser det ut til at han er helt overgitt i de onde maktenes vold.

Satan hadde vel bildet ham inn at fiendene slett ikke skulle få slik makt over Jesus som de fikk. Og nå, da Jesus blir slept av sted som et viljeløst offer og dømt til døden – nå bryter vulkanen ut. Samvittigheten våkner og jager den ulykkelige av sted med de tretti sølvpengene til yppersteprestene og de skriftlærde. For dem bekjente han: «Jeg har syndet da jeg forrådte uskyldig blod!»

Men disse herrene hadde ingen salve for hans syke samvittighet. «Det blir din sak» (Matt 27,4), var det kalde svaret deres. Hva kommer det oss ved at du har båret deg dumt ad? Vi har nådd målet vårt, og det spiller ingen rolle om du blir et offer for planene våre. Han skal dø nå – det er hovedsaken.

Som drevet av en ond ånd jager arme Judas nå av sted til templet med de tretti sølvpengene, som brente som ild i samvittigheten hans. Å, min venn, den synden du hyller, unnskylder og forsvarer, skal bli en lignende ild for deg! Å, måtte Herren vekke oss så vi ser at her gjelder det død eller liv!

Men pengene var jo blodpenger og kunne ikke legges i tempelkisten. Judas skulle få erfare at Herren ikke tar imot «lønnen for ugjerningen» (Apg 1,18) som offer. Så gikk han «til sitt eget sted» (Apg 1,25) med Herrens ve over seg som en gravskrift. Den skal lyde til alle tider – ja, lyde like lenge som Marias kjærlighetsgjerning blir nevnt i Herrens menighet (Mark 14,9).

Gud hjelpe dere, mine kjære, så dere må ha Marias sinn og skjelve tilbake for de skumle, mørke avveiene som ender i døden. Amen.

Skjærtorsdag: For hvem er nattverden innstiftet?

> «På den første dagen av de usyrede brøds høytid kom disiplene til Jesus og sa til ham: Hvor vil du at vi skal gjøre i stand for deg til å ete påskelammet? Han sa: Gå inn i byen til en mann der og si til ham: Mesteren sier: Min tid er nær. Hos deg vil jeg holde påskemåltid sammen med disiplene mine … Mens de nå holdt måltid, tok Jesus et brød, ba velsignelsesbønnen og brøt det, ga disiplene og sa: Ta, et! Dette er mitt legeme. Og han tok et beger, takket, ga dem og sa: Drikk av det alle. For dette er mitt blod, den nye pakts blod, som utgytes for mange til syndenes forlatelse. Men jeg sier dere: Fra nå av skal jeg ikke drikke av denne vintreets frukt, før den dagen jeg drikker den ny med dere i min Fars rike» (Matt 26,17–29).

«Blodet på de husene hvor dere er, skal være til et tegn for dere. Når jeg ser blodet, vil jeg gå dere forbi. Intet dødelig slag skal ramme dere» (2 Mos 12,13).

Timen var kommet da Gud ville utfri sitt undertrykte eiendomsfolk fra trelldommen i Egypt. Deres mektige hersker, farao, satte seg til motverge. Han «ville ikke la Israel fare» (2 Mos 5,2). Men «er Gud for oss, hvem er da imot oss?» (Rom 8,31).

Gud gav sitt folk ordre om å bryte opp og innviet dem til sin tjeneste. Samtidig gjorde han seg kjent som folkets beskytter og leder da han innstiftet det hellige påskemåltidet.

I hver familie skulle et lam uten lyte slaktes. Blodet av lammet skulle strykes på dørstolpene, og kjøttet skulle etes «stekt over ilden og med usyret brød og bitre urter». Hele lammet skulle spises, og under måltidet skulle de stå «med belte om livet, med sko på føttene og med stav i hånden». Og de skulle «ete det i hast» (2 Mos 12,7–11).

For et opphøyet bilde på livsfellesskapet med Frelseren! Blodmerket på dørstolpene skulle være et tegn på at de var beskyttet. Trygge skulle de sitte innenfor den blodstenkte døråpningen og spise påskelammet.

Også vi, brødre og søstre, har vårt påskelam: «For vårt påskelam er slaktet, Kristus» (1 Kor 5,7). Også vi skal ha dørstolpene våre stenket med blod, så vi er trygge for evig mot dødsengelens sverd.

Også vi skal spise vårt påskelam slik det er tilberedt for oss i ildovnen til Guds rettferdighet. Også vi skal spise det helt, med usyret brød og med bitre urter, og

som de som haster av sted. En farlig ørkenvandring ligger foran oss, og til den vil Herren ruste oss med kraft fra det høye. Han vier seg selv til oss som vår fører og vil vie oss til seg som sine tjenere.

I dagens hellige evangelium holder Jesus påskemåltidet med disiplene sine for siste gang. Samtidig innstifter han sitt eget måltid – den nye paktens påskemåltid.

Det må ha vært et gripende øyeblikk. Å, måtte også denne stunden være høytidelig for oss! Måtte vi lære å holde påske i ånd og sannhet og få hans hellige minnemåltid riktig kjært, så det virkelig kan knytte oss mer og mer inn i ham.

Her spiser Frelseren påskelammet med disiplene for siste gang. Skyggenes og forbildenes tid var nå forbi, og virkeligheten skulle tre inn. De tusener av blødende påskelam som i den gamle paktens lange morgengry hadde pekt på det rette Guds Lam, hadde nå fullført sin billedlige preken. Kristus, vår dyrebare Frelser, avlyser det gamle og innsetter det nye.

Ledet av dagens evangelium og av Herrens ord om påskelammet vil vi betrakte:

1. For hvem dette måltidet er innstiftet.

2. Vilkårene for å få del i velsignelsene ved det.

Beretningen om innstiftelsen av påskelammet kaster mye lys over spørsmålet om hvilke sjeler Herren har innstiftet den hellige nattverd for. Påskelammet skulle spises av hele Israel. Men ingen må la seg villede av det og komme på den tanken at alle som bærer det kristne navnet, har det som skal til for å ta imot nattverden med velsignelse. Israel som folk var et forbilde på Guds folk, det rette, åndelige Israel. Og det er bare for dette folket Herren har innstiftet sitt nådemåltid.

I forskriften om påskelammet i 2 Mos 12 ser vi at bare de som var beskyttet mot dødsengelen, skulle spise påskemåltidet. Husfaren skulle dyppe en isopkvast i blodet av lammet og stryke det på dørstolpene og den øverste dørbjelken. Først når dette var gjort, kunne familien spise påskelammet i trygghet og fred. Hadde de begynt å spise før blodet var strøket på dørkarmen, kunne den grusomme dødsengelen ha overrasket dem midt i måltidet.

Av dette ser vi hvem som har rett til å være gjester ved Herrens bord. Det er bare de som har fått samvittigheten stenket med Jesu blod – slike som er kommet i livsfellesskap med sin Gud og er trygge for dødsengelens sverd.

Kristus innstiftet nattverden for disiplene sine og bestemte den til å være et salig sjelemåltid for sine troende barn. Det går jo også fram av at alle som eter og drikker uverdig, «eter og drikker seg selv til dom» (1 Kor 11,29). For det kunne jo aldri være Herrens hensikt at en eneste sjel i denne tilstanden skulle gå til hans nådebord og pådra seg større dom.

Det er fryktelig å se store skarer i åndelig uvitenhet storme fram til Herrens bord uten å tenke på at Gud aldri har innbudt dem. De er nok innbudt til den store nattverden for å ta imot syndenes forlatelse, liv og salighet. For den innbydelsen gjelder alle uten unntak. Men til den nattverden vi nå taler om, er bare de innbudt som allerede er gjester ved det andre nattverdbordet, og som derfor trenger næring for sine åndelige livsbehov.

Det tales om å være riktig forberedt for å ta imot nattverden verdig. Men få tenker på at bare den er riktig forberedt som er gått over fra mørke til lys, fra døden til livet (Joh 5,24). Alle tilfeldige forberedelser er bare selvbedrag.

Tenk deg: En lever som et vanlig verdensbarn. En vet ikke av noen overgang fra døden til livet, og i de lange mellomrommene bekymrer en seg ikke for sin sjel. Men så finner en på å gå til nattverd en eller to ganger i året – og da skal en «gjøre seg verdig», da skal en «forberede seg». Da gjelder det å arbeide fram en alvorlig stemning og – om mulig – få fram noen tårer. Da er det også mange som lar være å spise før de går til den hellige handlingen – alt naturligvis for å være «riktig forberedt».

Når så den hellige handlingen er over, ønsker de hverandre «lykke og salighet» og mener at regnskapet med Gud er gjort opp og avsluttet fram til dette punktet i livet. Nå kan de begynne på en ny regning i ubotferdighet og vantro, til den fastsatte tiden kommer igjen og de på ny må stramme seg litt opp for å være verdige nattverdgjester. Å, for et hykleri og selvbedrag!

Men skal en da holde slike folk borte? Kunne det ikke bli til vekkelse for dem? Forferdelig! En må ikke hindre dem i å gjøre galt! Tyven må ikke hindres i å stjele – det kunne jo bli til vekkelse for ham!

Ve den som flytter Guds merkesteiner! (jf. 5 Mos 27,17). Ingen andre har rett til å ta imot nattverden enn den som er blitt en Jesu disippel, og som av hjertet ønsker mer og mer å bli knyttet inn i sin Frelser og få del i hans natur.

Men hva er så vilkåret for å kunne ta imot Herrens nattverd til velsignelse?

Om vilkåret har vi allerede talt. Grunnvilkåret er at åndelige livsbehov må være vakt i sjelene våre. De kan være svært svake – det er sant – men Herren støter aldri en slik bort. «Det knekkede rør skal han ikke knuse, og den rykende veke skal han ikke slokke» (Jes 42,3). Og ve den sjel som forgriper seg på disse Herrens elendige og ikke lar dem komme til det mest styrkende nådemåltidet som Herren har gjort i stand for dem på jorden!

Forskriften om hvordan påskelammet skulle spises, gir oss også viktige vink om hvordan vi kan ta imot Herrens nattverd med velsignelse. Men før vi ser nærmere på disse forskriftene, la oss tenke på at lammet skulle spises. Også vi skal ete Kristi kjøtt og drikke hans blod i den hellige nattverd. Å, underfulle hemmelighet! Salig er den som ikke gransker disse tingene med sin stakkars fornuft, men tror i enfold slik ordene lyder.

Han gir seg selv til oss helt og fullt, så vi skal synke helt inn i ham og fylles med hans liv og hans oppstandelses kraft. Slik skal vi kunne stå fram forherliget med sjel, legeme og ånd på oppstandelsens dag.

La oss nå se på forskriftene som er gitt om hvordan påskelammet skulle spises. For det første står det at lammet ikke skulle etes «rått eller kokt i vann, men stekt over ild» (2 Mos 12,9). Også her er sannelig en dyp hemmelighet framstilt i bilde. Guds barn spiser påskelammet stekt over ild. Den Kristus som ikke bærer merkene fra Getsemane og fra Golgatas ildovn, smaker dem aldri.

Framstill ham som en morallærer med opphøyde moralske forskrifter – de vil nok bøye seg dypt i støvet, men det er ikke et påskelam de kan spise. Bare den

lidende, døende og oppstandne Kristus smaker for syndere. De spiser lammet stekt over ild.

Og så skulle påskelammet spises «med usyret brød». Det er et bilde på det sinnelaget som må finnes hos Guds sanne barn. «Så la oss holde høytid,» sier apostelen, «ikke med gammel surdeig, ikke med ondskapens og lastens surdeig, men med renhets og sannhets usyrede brød!» (1 Kor 5,8).

Jødene var svært ivrige etter å rense all surdeig ut av husene sine når de skulle ete påskelammet. De gjennomsøkte hvert gjemme og hver krok i huset, så ikke noe av den gamle surdeigen skulle bli liggende igjen. Slik skal også vi ransake vårt vesen når vi nærmer oss Herrens bord. Vi skal prøve oss om vi helt vil høre ham til, og om vi er slik sinnet at vi vil ha åpen sak med ham i alt. Slik er det ærlige sinnet.

Og så skulle påskelammet spises «med bitre urter». De bitre urtene var en slags salat som skulle friske opp smaken og øke matlysten. Også vi, brødre og søstre, må spise påskelammet med bitre urter. Den som vil høre Jesus til, får smake mye som er surt og bittert i denne verden. Korsurten vokser overalt langs veien vår. Den er bitter, men svært godt egnet til å øke den åndelige matlysten vår.

Men disse urtene måler Herren ut til oss etter sin visdom. La oss aldri søke dem på selvvalgte veier, men la oss heller ikke vrake dem når Herren legger dem fram på bordet vårt. De friske opp smaken og matlysten hos oss. Var det ikke for disse bitre urtene, ville vi snart si som de som ble lei av den kostelige mannaen: «Vi er inderlig lei av denne usle maten!» (4 Mos 21,5). Og vil vi ikke friske opp smaken med de bitre urtene Herren rekker oss, vil den snart begynne å lengte etter Egypts pirrende krydder.

Og så skulle påskelammet spises helt. Også vi skal ta imot vår Kristus hel, slik han for oss «er blitt visdom fra Gud, rettferdighet og helliggjørelse og forløsning» (1 Kor 1,30). Vi må ta oss godt i vare for den åndelige falskheten som viser seg ved at vi vil ha Kristus til det ene, men ikke til det andre – til eksempel og til helliggjørelse, men ikke til rettferdighet, eller omvendt. Å, måtte sinnet vårt være slik at vi elsker hele Guds ord, både det som tukter, og det som trøster! Saltet er sannelig ikke minst viktig når tiden råtner så farlig.

Til slutt skulle de som spiste påskelammet, stå «med belte om livet, med sko på føttene og med stav i hånden». De skulle være som de som haster av sted. Å, for en betydningsfull forskrift! Også vi, den nye paktens barn, er reisende, pilegrimer som drar gjennom ørkenen mot et herlig Kanaan. Vi skal ikke slå oss til ro her nede. Vi er «reist opp med Kristus», så vi skal søke «det som er der oppe» (Kol 3,1), og ikke elske verden og det som er i verden (1 Joh 2,15).

Den velsignede nattverden skal gi oss styrkende niste for reisen. Og han sier jo selv: «For så ofte som dere eter dette brødet og drikker av dette begeret, forkynner dere Herrens død, inntil han kommer» (1 Kor 11,26).

Å, ja, skulle vi ikke kjenne trang til å ete dette brødet og drikke av dette begeret riktig ofte? Skulle vi ikke kjenne trang til en nærmere forening med vår Frelser – til å bli knyttet saligere inn i ham og få del i hans livskraft? Er det ikke vår Herres mening at vi ofte skal nærme oss hans bord?

Til slutt vil jeg peke på at vi som er Guds barn, skal bli forent som søsken enda mer inderlig i én ånd når vi tar imot dette nådemåltidet. «Fordi det er ett brød, er vi ett legeme enda vi er mange. For vi har alle del i det ene brødet» (1 Kor 10,17). Og: «Vi har alle fått én Ånd å drikke» (1 Kor 12,13). Det er nattverdens store velsignelse at vi skal bli forent mer inderlig med vår Frelser og med hverandre. Å, måtte dette også skje med oss alle!

La oss bryte med den dårlige skikken å nærme oss dette nådebordet bare et par ganger i året. De første kristne tok imot Herrens nattverd svært ofte. Skulle ikke følelsen av hvor utadvendt og slapp vår tid er, drive oss flittig til Herrens bord? Å, brødre, vi trenger alle å bli forent mer inderlig med vår forherligede Frelser, om vi skal bli bevart fra å dø hen i et åndelig skinnvesen, og om vi skal bli mer brennende i ånden til å tjene Herren (Rom 12,11). Gud hjelpe oss i sin nåde! Amen.

Langfredag: Gud må forsones med menneskene, menneskene må forsones med Gud

> «Det var Gud som i Kristus forlikte verden med seg selv, så han ikke tilregner dem deres overtredelser og la ned i oss ordet om forlikelsen. Så er vi da sendebud i Kristi sted, som om Gud selv formaner ved oss. Vi ber i Kristi sted: La dere forlike med Gud!» (2 Kor 5,19–20).

Lidelseshistoriens lære.

Det felles mange tårer rundt om i kristenheten i dag. Lidelseshistorien har igjen malt så levende for oss det blodige dramaet om all urettferdigheten, og det er vel egnet til å sette hjertene i bevegelse. Men er det bottårer som felles i dag, kjære venner? Å, var det bottårer, da skulle denne langfredagen bli begynnelsen til en ny og salig livsdag for mange sjeler. Eller er det kjærlighetstårer – tårer som uttrykker sjelens hengivelse til Frelseren dypere enn noe ord kan? Å, så herlig det ville se ut i kristenheten om det var slik!

Men jeg er redd for at de fleste tårene som renner i dag, verken er bottårer eller kjærlighetstårer. De er snarere uttrykk for en helt naturlig sinnsbevegelse som ikke har stort med det egentlige hjertet å gjøre. Til slike som gråter, passer Frelserens ord til kvinnene i Jerusalem: «Gråt ikke over meg, men gråt over dere selv og deres barn» (Luk 23,28).

Vi trenger ikke å felle tårer over Jesus, kjære venner. Han er tatt bort fra angst og dom, og han har det nok godt og salig der han sitter ved Faderens høyre hånd. Men vi kan ha mer grunn til å «gråte over oss selv og våre barn» enn mange av oss aner. For «gjør de slik med det grønne treet, hva skal så skje med det tørre?» (Luk 23,31).

Er du forlikt med Gud, kjære sjel, og er stengselet mellom ham og deg revet ned, da kan du gjerne synge av hjertens grunn: «Bort med sorg og klage!» Da kan du som Stefanus se himmelen åpnet over Menneskesønnen (Apg 7,56) og se Jesus «sitte ved kraftens høyre hånd» (Matt 26,64), mens han venter på at også du snart skal komme etter fra den store trengsel.

Men er du ikke forlikt med din Gud, er ikke stengselet mellom deg og ham revet ned – det stengselet som ditt ugjenfødte sinn danner – å, da er Frelserens grusomme helvetesangst og sjelekval et forferdelig bilde på hva som en gang

skal møte din egen arme, fattige sjel. Det skal skje når nådetiden er omme og rettferdighetens stengsel mellom de frelste og de fortapte er reist for evig (Luk 16,26).

I ordene vi begynte med, svarer apostelen på et spørsmål som er overmåte viktig for oss alle: Hva skal til for at en arm, fortapt synder skal bli frelst og salig? Han svarer slik:

1. Gud må forsones med menneskene.

2. Menneskene må forsones med Gud.

Om den første betingelsen for vår frelse sier han: «Det var Gud som i Kristus forlikte verden med seg selv, så han ikke tilregner dem deres overtredelser og la ned i oss ordet om forlikelsen.»

Ved syndefallet kom det opp en forferdelig skillemur mellom oss og Gud. Gud er hellig og rettferdig, og i sitt vesen er han en fortærende vredesild mot alt som ikke stemmer med ham. Han skapte menneskene i sitt eget bilde, og betingelsen for samfunn med ham er denne: «Dere skal være hellige, for jeg, Herren deres Gud, er hellig» (3 Mos 19,2). Å, hvor salig må ikke samfunnet mellom Gud og hans skapninger ha vært før de mørke skyene senket seg over Edens hage!

Men synden skilte snart menneskene fra Gud. Og hvor forferdelig gaper ikke denne kløften mot oss når vi ser på våre første foreldre før og etter fallet! Gud kan likevel ikke oppgi sin falne skapning. Han kommer og roper inne i hagen: «Adam, hvor er du?» (1 Mos 3,9). Men skapningen har forlatt ham. Slangens fryktelige sæd viser seg tydelig nok i flukten fra Gud og i de bitre unnskyldningene som Adam prøver å dekke sin skam med da Herren endelig hadde innhentet ham.

Men Gud dro ikke sine falne barn fram i lyset for å ødelegge dem, men for å frelse dem. Og så heter det: «Herren Gud gjorde kapper av skinn til Adam og hans hustru, og kledde dem» (1 Mos 3,21).

De lærde mener at Gud selv slaktet dyrene som skinnene ble tatt av. Slik lot han Adam og Eva for første gang få en forestilling om hva døden er. Men samtidig lot han dem forstå at de slaktede dyrene var et bilde på Guds lam, som skulle bære verdens synd. Og skinnene som de fikk klær av, var et bilde på Kristi rettferdighet. Den alene kan skjule skammen over vår nakenhet.

Her har vi altså den første prekenen om forsoningsofferet som skulle bæres fram på langfredag. Og denne prekenen blir gjentatt i de blodige offrene i Det gamle testamente, som alle sammen taler dette tydelige språket: «Uten at blod blir utgytt, blir ikke synd tilgitt» (Hebr 9,22).

Gud hadde åpenbart sin hellige vilje i sin lov og føyd til disse forferdelige domsordene: «Forbannet er hver den som ikke holder fast ved alt det som står skrevet i lovens bok, slik at han gjør det» (Gal 3,10). Hva følger så av dette? Jo, at vi alle er forbannet, og at vi alle etter rett og rettferdighet skulle dø. Derfor kalles vi, så lenge vi er i vår naturlige tilstand, «fortapelsens barn», «vredens barn» (Ef 2,3) og så videre.

Det var for å redde oss ut av denne ulykkelige tilstanden under død og fordømmelse at Guds egen Sønn «ble kjød» (Joh 1,14). «Da nå barna har del i kjøtt

og blod, fikk også han på samme vis del i det, for at han ved døden skulle gjøre til intet den som hadde dødens velde, det er djevelen» (Hebr 2,14).

Djevelen hadde dødens velde. Vi arme mennesker lå som fanger i den åndelige dødens fengsel. Guds egen rettferdighet stod som en mur rundt dette fengselet. Ingen kunne komme ut derfra så lenge rettferdighetens krav ikke var oppfylt – de kravene han selv stiller når han sier: «Uten at blod blir utgytt, blir ikke synd tilgitt.» Satan kunne utøve sitt grusomme herredømme over disse arme fangene og få ha dem «i fred» så lenge han som «den sterke med våpen» fikk vokte sitt palass og beholde våpnene sine (Luk 11,21).

Han hadde også makten over den naturlige døden. I den grusomme fangevokterens hånd ble den bare en voldsom overføring fra åndelig død til evig fangenskap. Nå sier apostelen at Kristus ved sin død skulle gjøre til intet den som hadde dødens velde. Det vil si: Satan skulle miste sin makt over sjelene fordi Kristus ved sitt ene offer oppfylte rettferdighetens krav. Slik kunne Gud – uten å krenke sin rettferdighet og uten å komme i strid med sine uttalte domsord – favne synderen i barmhjertighet og sette sin makt til å frelse opp mot Satans makt til å ødelegge.

Om vi ville sette en overskrift over hele lidelseshistorien, kunne vi ikke finne noen bedre enn denne: «Det var Gud som i Kristus forlikte verden med seg selv.» Påskelammet måtte slaktes for at blodhevneren skulle gå forbi. Johannes peker på Jesus og sier: «Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd!» (Joh 1,29). «Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham» (Jes 53,6). Gud være evig lovet!

I denne velluktende lidelsesblomsten setter jeg meg fast som en liten bie og suger livets krefter inn i min sjel. Fornuften kommer nok med alle slags innvendinger. Det er jo så urimelig at en annen skulle bli dømt til å bøte for min skyld, og at Guds rettferdige krav til meg skulle bli oppfylt av en annen. Men det får så være.

I salig visshet om at det er Guds høyeste visdom som åpenbarer seg i denne «Guds dårskap» (1 Kor 1,25), sier jeg frimodig: «Ti stille, min stakkars fornuft, øynene dine rekker ikke langt her. Ti stille, dere som er kloke etter fornuften! Dere skal en gang få se korset lyse over ruinene av all deres herlighet.»

Se da hvordan Kristus forlikte oss med Gud ved sitt kjøds legeme ved døden (Kol 1,22). Se ham i Getsemane, hvordan vår syndeskyld presser blodsvetten ut av kroppen hans. Er det ikke som om alt ondt har sammensverget seg mot ham? Under dødskvalene i Getsemane må han kjempe alene, slik han også måtte gjøre det på Golgata. Slik skulle disse ordene bli sanne: «Pressekaret har jeg tråkket, jeg alene, og av folkene var det ingen med meg» (Jes 63,3).

Herodes og Pilatus blir venner når det gjelder å drepe livets fyrste. Romerske soldater og fanatiske jøder forenes i fiendskapet mot Jesus og går løs på ham med lyst, med all ondskapens råhet og urettferdighet. Og under alt dette ser vi kjærligheten lyse ut av vår trofaste forbarmers øyne. Han visste at disse stakkarene hadde udødelige sjeler, og det var dem han ville frelse. Å, for et under av kjærlighet at han, der han hang på forbannelsens tre, kunne be for dem som hadde slått naglene inn i hendene og føttene hans!

Men det største av alt er likevel dette ordet på den store forsoningsdagen: «Det er fullbrakt!» (Joh 19,30). Hadde ikke dette ordet lydt, kunne Paulus aldri ha sagt: «Det var Gud som i Kristus forlikte verden med seg selv.» Men nå har det, Gud være lovet, lydt fra sannhetens lepper.

Og jeg får tro at det har skjedd som apostelen sier: Han ble «født under loven, for at han skulle kjøpe dem fri som var under loven, så vi skulle få barnekår» (Gal 4,4–5). «Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse ved at han ble en forbannelse for oss. For det står skrevet: Forbannet er hver den som henger på et tre» (Gal 3,13).

Ja, Gud være lovet, nå er vi forløst. «Nå er vår Gud forsonet og all vår skyld betalt.» Nå er veien til himmelen åpnet for alle elendige syndere. Nå skal ikke en eneste sjel kunne holde seg borte med den unnskyldningen at han er for stor en synder. Heller ikke skal noen kunne si at Herren ikke bryr seg om ham eller ikke har hjertelag for ham. Nei, nei! At Gud bryr seg om syndere, det har han nå bevist.

Vil du søke vitnesbyrdet om hans kjærlighet i Ordets klare og for evig avgjørende kjensgjerninger, og ikke i ditt eget løgnaktige hjerte, da må det stå fast som Norges fjell at Gud elsker syndere og tar imot dem som syndere – av evig, fri kjærlighet.

Gud er altså forlikt med deg, kjære sjel. Nå trenger du ikke å gjøre noe for at han skal bli forlikt. Synden er for alltid utslettet ved det ene offeret (Hebr 10,14). Ingen tårer, ingen bønner, ingen anger, ingen omvendelse – nei, ikke engang troen har det minste å gjøre med å forlike Gud. Å, det er forferdelig om du vil blande noe slikt inn i forliket! For i samme grad som du gjør det, raner du æren fra ham som har gitt «sitt liv til en løsepenge» (Matt 20,28) for syndere.

Er det altså ikke lenger nødvendig å omvende seg, angre sin synd, tro og så videre? Jo, men det hører til et annet kapittel. Når det er tale om hvordan Gud er blitt forlikt, da må alt dette holdes utenfor. Da peker apostelen på en hendelse som skjedde for over 1800 år siden, og sier: «Det var Gud som i Kristus forlikte verden med seg selv.» Merk deg: forlikte, ikke forliker. Det er, Gud være lovet, skjedd. Men nå kommer vi til et annet punkt, og det er dette:

Mennesket må forlikes med Gud.

Skal samfunnet opprettes igjen, må den falne synderen ta imot Guds utrakte kjærlighetshånd. Ja, han må falle i den forsonede farens kjærlige armer, slik den bortkomne sønnen gjorde. «Så er vi da sendebud i Kristi sted,» sier apostelen. «Vi ber i Kristi sted: La dere forlike med Gud!»

Et slikt forlik forutsetter fiendskap. Og Skriften, som har «innesluttet alle under ulydigheten» (Rom 11,32), sier bestemt at vi er fiender av Gud. «Kjødets attrå er jo fiendskap mot Gud, for det er ikke Guds lov lydig, kan heller ikke være det» (Rom 8,7). Dette fiendskapet kan være mer skjult eller mer åpenbart. En kan rase fram i åpent fiendskap mot Herren og hans salvede og si i skrift og tale: «La oss sprenge deres bånd og kaste deres rep av oss!» (Sal 2,3). Hos andre kan fiendskapet være mer skjult – ja, til og med skjult under vennskapets maske.

Men hos begge slagene viser det seg i et sinn som er fremmed for Guds sinn. Bare den sjelen som har fått del i guddommelig natur (2 Pet 1,4), er blitt forlikt

med Gud. Med andre ord: Det må skje en gjenfødelse i sjelen om den skal bli skikket til å være hos Gud i evighet.

Men nå har vi en hel del snille, kristelige og bra mennesker som mener at de nok ville bli salige om de kom til himmelen. Likevel faller det dem aldri inn å prøve seg selv og se om de har et gjenfødt sinn som passer for himmelen. De mener at betingelsen for å bli salig er at de er skikkelige, fromme og snille mennesker, flittige kirkegjengere og så videre. De glemmer at grunnbetingelsen for å kunne nyte saligheten er den nye naturen.

Saligheten kan bare vinnes ved Jesu blod, og den kan bare nytes av det som er født av Gud. Det første er nå skjedd, men det andre står kanskje igjen. Gud er forlikt; nå er det du som skal forlikes med ham.

Det første skrittet til et slikt forlik og oppgjør med Gud er å kjenne sin synd – å bli ulykkelig over sin synd. For før det skjer, kjenner du aldri noen trang til å bli forlikt med Gud. Det er nettopp den store ulykken for disse fromme menneskene at de er friske og ikke trenger lege (Matt 9,12). Tollere og horkvinner står Guds rike nærmere enn de (Matt 21,31). Mange slaver av lasten går omkring i en skjult fortvilelse og kan plutselig bli grepet av evangeliets salige budskap. Men disse selvfromme har aldri riktig bruk for ham som «rettferdiggjør den ugudelige» (Rom 4,5).

Men er du kommet i nød over din synd, da er det første skrittet til et virkelig forlik at du går inn på forlikets grunnlag og vilkår. Og hva er forlikets vilkår? Slå opp i Bibelen din, så skal du finne det klart og tydelig sagt overalt.

Forlikets dype grunnvilkår er at Kristus måtte «gi sitt liv til en løsepenge». Kristus skulle forlike oss med Gud «ved hans kjøds legeme ved døden» (Kol 1,22). Ved sitt kjød «avskaffet» han fiendskapet, «den loven som kom med bud og forskrifter … og i ett legeme forlike dem begge» – jøder og hedninger – «med Gud ved korset, for der drepte han fiendskapet» (Ef 2,14–16). Han «gjorde fred ved blodet på hans kors» (Kol 1,20).

Se, dette er forlikets grunnbetingelse. Er du nå enig med Gud om forlikets grunnlag og betingelse? Eller vil du føye nye betingelser til? Det er her tusener av ulykkelige sjeler sitter fast. I sin uvitenhet er de uenige i at forliket skjedde bare ved Kristi død. De tenker – eller kanskje rettere: de føler – at Kristi død og mine tårer, Kristi død og min omvendelse, Kristi død og min tro og så videre skal være forlikets grunnlag.

Det vil si: Gud har satt sine betingelser for hvordan frelsen skulle skaffes til veie, og nå kommer du og vil sette dine. Og i din uvitenhet setter du slike betingelser som for evig vil stenge deg ute fra frelsen.

Det er visselig sant at ikke noe forlik kommer i stand uten gjennom omvendelse og tro. Men disse tingene er ikke forlikets grunnlag. De hører til måten du tar imot forliket på og blir lykkelig. Det som skal være forlikets grunnlag, må være noe som har fortjeneste – et offer – og det finner du bare i Kristi død. Åndens virkninger i deg skjer bare for at du skal dras til Sønnen.

Og hvor godt er det ikke for deg at Gud har satt en slik betingelse for forliket! Kom da og ta imot Sønnen. Gi Sønnen hyllingskysset (Sal 2,12) og si til Herren: «Å, det er godt for meg at du ikke har stilt noen betingelse som jeg skal oppfylle.

For da var jeg evig fordømt. Av meg selv kan jeg bare synde og stå i veien for deg. Å Herre, jeg går inn på forliket, og fra i dag av vil jeg ikke vite av noe annet til salighet enn Jesus Kristus, og ham korsfestet (1 Kor 2,2).»

Se, min venn, dette er troen, som blir skapt ved ordet om forlikelsen. Troen er rett og slett å ta imot forlikets betingelse slik Gud har stilt den. Troen står ikke og ser på seg selv, men bare på forsoningsofferet. Og forlikelsen i sinnet blir mer hjertelig og inderlig jo mer du synker inn i dette offeret og helt glemmer deg selv over hvor stort det er. Måtte da langfredagens gripende historie om at Jesus gav sitt liv for oss, være et frigjørende ord for oss. Med det kan vi trosse alt som igjen vil gripe oss og stille oss under dødsdommen.

Den store Napoleon sendte en gang ut ververe for å skaffe seg et nytt regiment soldater. De kom til en ung, kraftig mann og ville føre ham inn i rullene sine. Men han sa til ververne: «Jeg er død, mine herrer. Dere kan ikke regne med navnet mitt, for det står blant de dødes tall.» «Du død? Du ser ikke slik ut …» Han bad dem slå opp i rullene og undersøke saken, og da ble det klart hvordan det hang sammen.

To år før hadde han stilt en annen i sitt sted, og denne stedfortrederen hadde falt i et av de mange blodige slagene som markerer den store Napoleons vei. Ververne ville gjerne ha mannen, og fordi det var stor mangel på soldater, la de saken fram for keiseren. Men han svarte kort og godt: «Denne mannen er å regne som død i lovens øyne. Ingen kan røre ham mer.»

Gud gi at vår sjel må ha den samme tryggheten og hvilen i Jesu død! Amen.

1. påskedag: Betydningen av Kristi oppstandelse

> «Men på den første dagen i uken, tidlig i dagningen, kom de til graven. De hadde med seg de velluktende urtene som de hadde gjort i stand. Men de fant steinen rullet fra graven. Og da de gikk inn, fant de ikke Herren Jesu legeme. Og det skjedde, mens de sto der i villrede om dette, se, da sto to menn hos dem, kledd i skinnende klær. Kvinnene ble forferdet og bøyde seg med ansiktet mot jorden. Da sa mennene til dem: Hvorfor søker dere den levende blant de døde? Han er ikke her, han er blitt reist opp! Husk hvordan han talte til dere mens han ennå var i Galilea, da han sa: Menneskesønnen må overgis i syndige menneskers hender, bli korsfestet og stå opp på den tredje dagen. Da mintes de hans ord. Og da de kom tilbake fra graven, fortalte de alt dette til de elleve og alle de andre» (Luk 24,1–9).

Den krig – det var en farlig lek
da død og liv de droges.
Men livet vant, og døden seg,
oppsluktes og nedsloges.
Derom vitner Skriftens ord
at Kristi død var dødens mord,
til spott er døden vorden. Halleluja!

«Herren er virkelig oppstått!» (Luk 24,34). Med disse ordene hilste de første kristne hverandre påskemorgen. Og ofte gikk det som en elektrisk strøm fra hjerte til hjerte når denne betydningsfulle påskehilsenen lød. De kjente «kraften av hans oppstandelse» (Fil 3,10) i sjelen. Det evige livs håp, som er oppstandelsens salige frukt, fylte hjertene deres med hjemve og salig lengsel etter snart å få møte ham som sjelen deres elsket.

I evangeliet som ble lest, ser vi de kjære kvinnene som var knyttet til Jesu hjerte med sterke bånd. Tidlig om morgenen dro de av sted til graven med kostbare salver som de ville salve den kjæres legeme med. Men da de kom til graven, var steinen veltet bort. Plutselig stod det to menn i skinnende klær hos dem og sa: «Hvorfor søker dere den levende blant de døde? Han er blitt reist opp!»

Husk at han sa til dere i Galilea at «Menneskesønnen må overgis i syndige menneskers hender, bli korsfestet og stå opp på den tredje dagen». «Da mintes

de hans ord.» Stråler av lys trengte inn i sjelen deres, og fulle av anelser gikk de til disiplene og fortalte dem alt.

Ledet av Ordets vitnesbyrd vil vi i dag sammen se på:

1. Hvilken betydning Kristi oppstandelse har i sin alminnelighet,

2. hvilken velsignelse vi kan ha av den, og

3. hvilket håp den gir for våre legemers oppstandelse.

Å, hvilken uforlignelig trøst ligger det ikke i påskeevangeliet for syndere som lengter etter frelse! Det er jo dette evangeliet som viser oss hvordan den farlige krigen endte «da død og liv de droges». Det viser oss at «livet vant, og døden seg, oppsluktes og nedsloges».

Ja, venner, hvordan hadde det egentlig vært med oss om vi ikke hadde hatt noe påskeevangelium? Kunne vi da ha vært visse på at løsepengen var tatt imot i himmelen? Kunne vi ha vært visse på at døden virkelig var «oppslukt til seier» (1 Kor 15,54)? Kunne vi videre ha vært visse på at synden hadde mistet sin fordømmende makt?

Nei, venner, vi kunne ikke ha vært visse på disse tingene. Tvert imot måtte vi ha fryktet for at vår borgsmann og stedfortreder ikke hadde maktet sin oppgave – å løse dødens fanger fri. Hadde vi ikke sett Gud Faders smil til oss i påskesolens stråler, var vi for evig overlatt til mørke og fortvilelse.

Spør du, kjære sjel, hvilken betydning Kristi oppstandelse da har, må vi svare ved å vise deg hvilken betydning Kristi død har. Han døde jo som «vårt påskelam», slaktet for oss (1 Kor 5,7). Han døde som det sanne Guds lam, «som bærer bort verdens synd» (Joh 1,29), som den det står om: «Straffen lå på ham» (Jes 53,5). Alt dette skjedde for at han skulle være vårt sonoffer. Han gav «sitt liv til en løsepenge» for oss (Matt 20,28).

Var han blitt i døden, hvilket bevis hadde vi da hatt for at Gud var forsonet? Måtte vi ikke tvert imot ha hatt det mest fryktelige bevis for det motsatte? Og måtte vi ikke alle gjøre oss klar til å gå inn i den evige dødens fengsel når vi dør?

Men nå er Kristus oppstått. Halleluja! Og når Gud reiste sin Sønn opp fra de døde, lot han det kunngjøre offentlig og kraftig for jord, himmel og helvete at sonofferet var tatt imot, og at løsepengen hadde full gyldighet. Løsepengen som ble preget på Golgata, fikk ved oppstandelsen fra de døde Guds eget segl, omgitt av seierspalmer. Lovet være vår Immanuel! Dette er oppstandelsens egentlige betydning.

Men du spør videre: «Hvilket utbytte kan da jeg ha av Kristi oppstandelse fra de døde?»

Vi svarer: Å, et overmåte herlig utbytte! Er du ikke en synder som etter lov og rett er fortapt og dømt til den evige døden? Og hadde ikke Jesus som din virkelige stedfortreder ført den fryktelige skylden over på sin regning? Måtte han ikke derfor bli «såret for dine overtredelser» og «knust for dine misgjerninger» (Jes 53,5) – ja, ofre sitt liv i døden?

Du svarer: «Jo, det er sant, alt dette skjedde for meg.» Men hvordan vet du nå at din stedfortreder virkelig maktet sin oppgave? Hva er det som egentlig setter kronen på hans store forsoningsverk og kan forvisse deg om at Faderen har

godkjent løsepengen for den falne verdens synd? Svar: Kristi seierrike oppstandelse.

Min kjære venn, stod han ikke opp også for deg? Var ikke hans oppstandelse din oppstandelse like visst som hans død var din død? Ble han ikke «gitt for våre overtredelser og reist opp til vår rettferdiggjørelse» (Rom 4,25)? I 1 Kor 15,17 sier apostelen: «Men er ikke Kristus reist opp, da har dere en unyttig tro, og da er dere ennå i deres synder.» Tenk at apostelen lar det store spørsmålet om en er i sine synder, avhenge av Kristi oppstandelse og troen på den! Hvor uhyre viktig må ikke da oppstandelsen ha vært for ham!

Også Peter så noe uforlignelig stort og herlig i Kristi oppstandelse. Hør lovsangen hans i 1 Pet 1,3: «Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, som etter sin store miskunn har gjenfødt oss til et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde.» Tenk, Kristi oppstandelse hadde gjenfødt Peter til et levende håp! Mon han ikke så et bestemt øyeblikk i sitt bevegede liv for seg da han skrev disse lovprisningsordene? Mon han ikke tenkte på den hilsenen han fikk påskemorgen, og den underfulle virkningen den hadde?

Bortsett fra Judas, fortapelsens sønn, er det ingen av apostlene som i lidelseshistorien gir et så ynkelig bilde av en Jesu disippel som Peter. Jeg trenger ikke å regne opp syndsregisteret hans for dere; dere kjenner det nok. Han var visselig den største synderen i flokken. Og hadde ikke Jesu blikk ført en lysstråle av håp inn i sjelen hans, hadde vel den heftige Peter fortvilt i de mørke timene mellom Jesu død og oppstandelse.

Men denne største synderen skulle også få den største trøsten. Da Jesus hadde åpenbart seg for Maria, sendte han henne til disiplene med en kjærlig hilsen og påla henne særskilt å nevne Peter.

La oss tenke oss disiplene samlet bak lukkede dører. De er bedrøvet og nedslått over de rystende hendelsene i den siste tiden – men ingen er så ulykkelig som Peter. «Å, at jeg ikke engang skulle få be ham om tilgivelse!» tenkte han.

I det samme kommer Maria med et ansikt som stråler av glede, og roper: «Han er oppstått! Jeg har en hilsen til dere fra ham. Han sa at jeg skulle hilse disiplene – og Peter – at han er oppstått og farer opp til sin Far og deres Far, til sin Gud og deres Gud.»

Hva tror dere om den ildfulle Peter? Tror dere han kunne sitte stille da han hørte denne hilsenen? Nei, han for nok opp, overmåte salig og begeistret, og ropte: «Er det sant? Nevnte han virkelig navnet mitt?» «Ja, han sa: Hils Peter.» Å, det var nok i dette øyeblikket at det evige livs håp rislet ned i sjelen hans som salighetens vann. Da kunne han si: «Lovet være Gud, nå er jeg gjenfødt og reist opp igjen fra mitt sørgelige fall. Denne hilsenen fra den oppstandne har gjenfødt meg til et levende håp.»

Jeg har vunnet, Jesus vant,
døden oppslukt er til seier.
Jesus mørkets fyrste bandt,
jeg den kjøpte frihet eier;
åpen har jeg himlen funnet,
Jesus vant – og jeg har vunnet!

Av dette ser du hva Kristi oppstandelse virker når en får se den rett. Vil ikke også du, kjære, skrøpelige Peter – eller hva du nå heter, du som leser disse ordene – vil ikke også du ta imot en påskehilsen fra den oppstandne? Sannelig, han har lyst til å sende noen lysstråler inn i ditt triste og mørke indre, så også du kan synge:

Påskemorgen slukker sorgen,
slukker sorgen til evig tid.
Den har oss gitt lyset og livet,
lyset og livet i dagning blid.
Bøtt er brøden, død er døden,
død er døden som syndens sold,
nå ligger graven midt i Guds haven,
midt i Guds haven i Jesu vold.

Ja, Gud være lovet, nå ligger vår grav i Guds hage, på kirkegården i Jesu vold. Og dette leder oss til å se på en annen salig frukt av Jesu oppstandelse – den som disse ordene taler om: «Men nå er Kristus reist opp fra de døde og er blitt førstegrøden av dem som er sovnet inn. For ettersom døden kom ved et menneske, så er også de dødes oppstandelse kommet ved et menneske. For likesom alle dør i Adam, slik skal også alle bli gjort levende i Kristus» (1 Kor 15,20–22).

Kristus er førstegrøden, og vi skal følge etter ham. Å, for et salig håp! På Guds store åker, der menneskelegemene ligger sådd ut, er Kristus førstegrøden av oppstandelsens herlige innhøsting. Han er det første leddet i kjeden og drar med seg alle som hører ham til. Men om Guds barn som er sovnet inn, sier Skriften at de bare har slumret inn for å våkne opp til salighet.

Om dette sier Luther: «Det som før, uten Kristus, var en forferdelig evig død, er nå, etter at Kristus er død og oppstått, ikke lenger noen død, men en mild slummer. De kristne som hviler i jordens fang, er ikke døde, men bare slumrende til den salige oppstandelsesdagen. Ja, enda mer: Når apostelen kaller Kristus førstegrøden av dem som er sovnet inn, vil han lære oss at vi skal se på oppstandelsen som allerede begynt i Kristus, ja, allerede for en del skjedd.

Det som ennå er igjen av døden, skal regnes som en dyp søvn, og våre legemers oppstandelse skal skje som når en plutselig våkner av en slik søvn. Den viktigste delen av oppstandelsen er allerede skjedd, for Kristus, vårt hode, er oppstått. Men når hodet sitter der oppe og lever, da må også vi, som hører hodet til som dets lemmer, komme etter.»

Vi har et herlig bilde på oppstandelsen i den vakre sommerfuglen. Hvem skulle ane at denne lille skapningen, som stråler i alle regnbuens farger, har hatt en så ringe begynnelse? Når vi ser den lille larven krype langsomt omkring blant de grønne bladene som det mest hjelpeløse av alle kryp, hvem skulle tro at det er den samme skapningen som senere skal tumle så lystig omkring i solstrålene?

Men slik er det. Den spinner seg inn i et hylster og blir liggende eller hengende en tid som en skapning som er helt overgitt til døden. Men en varm sommerdag sprenger den plutselig puppen sin og begynner et nytt og lykkelig liv som den vakre sommerfuglen.

Også vi, brødre og søstre, skal en gang sprenge puppen vår. Kanskje skjer det ved at Herren plutselig lar oss bli «overkledd» med vår himmelske bolig når han åpenbarer sin herlighet, «for at det dødelige skal bli oppslukt av livet» (2 Kor 5,4). Eller kanskje skal vi for en kort stund legges i gravene våre, for så plutselig å våkne opp til livets oppstandelse når Menneskesønnen roper.

Ja, vi skal stå opp, og vi skal «se ham som han er» (1 Joh 3,2) og få dele herligheten med ham i de boligene han har gjort i stand for oss.

Men så lenge vi ennå vandrer omkring i fiendeland og må dras med synd og alle slags skrøpeligheter, har Kristi oppstandelse en underfull, hemmelighetsfull kraft. Den hjelper oss opp av all vår nød og får oss til å triumfere over alle de grufulle følgene av det forferdelige syndefallet. Det er denne kraften vi stadig trenger å ta opp i oss. For ved den er vi sterke, selv om vi er skrøpelige så lenge vi er her på jorden. Og denne kraften strømmer til oss først når det blir en uomtvistelig virkelighet for sjelen vår at Kristi oppstandelse er vår oppstandelse.

I oppstandelsens lys kan vi igjen kalle fram «langfredagens bitre minne» og bryte ut i salig troesvisshet: «Døden er oppslukt til seier!» Synd – visst er du mitt mest forferdelige onde, og jeg får mer enn nok kjenne din lov i mine lemmer (Rom 7,23). Men du er likevel beseiret og overvunnet; ditt skyldbrev er naglet fast til forbannelsens tre (Kol 2,14).

Død – å, hvor forferdelig du er! Du kan holde ugjenfødte mennesker i frykt og angst alle deres livsdager (Hebr 2,15). Men jeg kan se deg rett inn i øynene og spørre: «Hvor er din brodd?» (1 Kor 15,55). Kristi oppstandelse er min garanti for at du mistet den da du stakk den inn i Kristi kjød. Jeg frykter deg ikke lenger, du grusomme rytter på den gulbleke hesten (Åp 6,8)!

Og du helvete, som følger denne rytteren i hælene og høster så mang en ulykkelig menneskesjel inn i ditt pinested – deg frykter jeg ikke. I lyset av Jesu oppstandelse kan jeg rope: «Helvete, hvor er din seier?»[1]

Og dere, mine tusener av plageånder, som ennå rører dere i mitt arme kjød og stadig angriper meg både innenfra og utenfra – ved oppstandelsens kraft skal jeg nok seire over dere. I alt skal jeg vinne mer enn seier ved ham som elsket oss (Rom 8,37). «Hvem vil anklage Guds utvalgte? Gud er den som rettferdiggjør. Hvem er den som fordømmer? Kristus er den som er død, ja, mer enn det: som også er blitt reist opp, som også er ved Guds høyre hånd, som også går i forbønn for oss» (Rom 8,33–34). Gud være evig lov og pris!

Slik fylles min sjel med oppstandelsens kraft, som hjelper meg å seire over alle mine fiender. Å, måtte denne påskevelsignelsen få strømme gjennom sjelene våre og forme oss mer og mer til et lysende Guds folk i verden! Så skal vi snart sprenge vårt fengsel på jorden og blande vår sang med de oppstandne skarenes sang i Guds paradis. Amen.

[1] NB: «Død, hvor er din seier?» (1 Kor 15,55).

2. påskedag: Hvorfor gråter du? Hvem leter du etter?

> «Men Maria sto utenfor ved graven og gråt. Som hun nå gråt, bøyde hun seg og så inn i graven. Da får hun se to engler i skinnende hvite klær, som sitter der hvor Jesu legeme hadde ligget, en ved hodet og en ved føttene. De sier til henne: Kvinne, hvorfor gråter du? Hun sier til dem: De har tatt min Herre bort, og jeg vet ikke hvor de har lagt ham! Da hun hadde sagt dette, snudde hun seg og så Jesus stå der. Men hun visste ikke at det var Jesus. Jesus sier til henne: Kvinne, hvorfor gråter du? Hvem leter du etter? Hun trodde det var hagevokteren, og sa til ham: Herre, dersom du har båret ham bort, da si meg hvor du har lagt ham, så vil jeg ta ham! Jesus sier til henne: Maria! Da vender hun seg og sier til ham på hebraisk: Rabbuni! Det betyr Mester. Jesus sier til henne: Rør ikke ved meg! For ennå er jeg ikke fart opp til Faderen! Men gå til brødrene mine og si til dem: Jeg farer opp til min Far og deres Far, min Gud og deres Gud. Maria Magdalena kommer og forteller disiplene: Jeg har sett Herren! Og hun fortalte dette som han hadde sagt til henne» (Joh 20,11–18).

Hør, dere som gråter
og med tårer væter
Jesu hvilested:
Bort med gråt og klage,
her er gode dager,
her er fryd og fred!
Jesus tok til makten, slo
sønder alle fiendens skjolde,
intet kunne holde.

Kommer hit, begraver
all den del som haver
krenket deres mot!
Skynder dere, skynder
til hans flokk, forkynner
at Guds Sønn oppstod!
Si til hver som redd nå er,
hans disipler, ingen annen:
Jesus er oppstanden.

Jesus tapt – og likevel inderlig kjær! Er ikke det en underlig selvmotsigelse? Og likevel møter vi dette underlige så ofte i de kristnes liv. En klager, sukker og gråter over at Jesus er borte. Men nettopp klagen, sukket og gråten vitner om at Jesus er hjertets beste skatt. Maria er et påfallende eksempel på dette.

Tidlig påskemorgen, «mens det ennå var mørkt» (Joh 20,1), skyndte hun seg til graven. Da hun merket at steinen var veltet bort, løp hun tilbake og fortalte det til Peter og Johannes. De løp i største hast til graven, fant den tom og gikk tilbake igjen. Men Maria, som hadde fulgt etter dem, kunne ikke forlate den kjæres hvilested. Hun stod utenfor graven og gråt.

Da hun så kikket inn, fikk hun se to engler sitte der. De sa til henne: «Kvinne, hvorfor gråter du?» Og hun svarte: «De har tatt min Herre bort.» Hun var så oppfylt av sin kjærlighetssorg at hun ikke en gang ble overrasket over å se englene – det var bare én hun ønsket å se! Hun vendte seg fra englene til en mann som hun trodde var gartneren til Josef fra Arimatea. Han sa til henne: «Kvinne, hvorfor gråter du? Hvem leter du etter?»

Hun svarte: «Herre, dersom du har båret ham bort, da si meg hvor du har lagt ham, så vil jeg ta ham!» Stakkars Maria! Du ta ham! Du, en svak kvinne, bære den dødes legeme! Kjærligheten makter mye – det er sant – men likevel vil den langt mer enn den orker.

Jesus sa til henne: «Maria!» Plutselig, som rammet av et lyn, sank hun ned for føttene hans og ropte: «Rabbuni – Mester!»

Hun ville klamre seg til føttene hans, men da trakk han seg tilbake med disse ordene: «Rør ikke ved meg! For ennå er jeg ikke fart opp til Faderen!» Tiden for en slik nær omgang og berøring er ennå ikke kommet. Du må ennå en stund leve i troen, min kjære Maria, og ikke se meg med dine legemlige øyne eller røre ved meg med hendene dine.

Men den stunden kommer snart da du skal se meg som jeg er. «Gå til brødrene mine og si til dem: Jeg farer opp til min Far og deres Far, min Gud og deres Gud.» Min søster skal du få være, kjære Maria, og du skal få det store og ærefulle oppdraget å forkynne min oppstandelse for mine brødre.

Å, for et yndig bilde av en søkende kjærlighet og en barmhjertig Frelser!

Vi forstår, kjære venner, at stoffet er for rikt og hele bildet for stort til å kunne rommes i en prekens trange ramme. Vi vil derfor nøye oss med å dvele ved disse to betydningsfulle spørsmålene fra vår Frelser:

1. Hvorfor gråter du?

2. Hvem leter du etter?

Å, hvor mye gråt er det ikke i denne jammerdalen! Her renner mange tårer, og her er en stille hjertegråt som ikke engang makter å lette sjelens kval ved å la tårene strømme. Hvert menneskebarn får sin del av kvalen og smerten i denne tilværelsen. Noen gråter av «verdens bedrøvelse», som «virker død». Andre gråter av «bedrøvelsen etter Guds sinn», som «virker omvendelse til frelse, som ingen angrer» (2 Kor 7,10).

Her finnes også andre slags tårer. Våre første foreldre gråt over at de mistet en kjær sønn, og av sorg over en annen, som ble den første brodermorderen. Josef gråt under de lidelsene og sorgene som de ondskapsfulle brødrene hans påførte

ham. David vætte mang en gang leiet sitt med tårer (Sal 6,7) da mektige fiender stod ham etter livet. Men smerteligst var gråten hans da han fikk budskapet om den opprørske sønnens fryktelige død. Esau gråt da Jakob hadde ranet velsignelsen fra ham. Israels barn gråt av utålmodighet (4 Mos 14,1).

Og hvor mye gråt er det ikke her over brustne forhåpninger, sviktet kjærlighet og såret stolthet! Og hvor mye stille hjertegråt og kval kommer ikke av ufred i hjemmet og alle slags hemmelighetsfulle intriger! Sannelig, David kunne sammenfatte all smerten og kvalen i dette jordelivet i disse ordene: «Om kvelden kommer gråt som gjest» (Sal 30,6).

Til alle disse som gråter og sørger, vender Jesus seg med spørsmålet: «Hvorfor gråter du?» Han spør slik for at de som gråter og sørger, skal bli klar over sin sorg, finne ut hvor den dypeste kilden til den er, og bli mottakelige for hans hjelp.

Du arme verdens barn! Hvorfor gråter du? Du kan nok nevne en hel del grunner, men den fruktbare moren til all smerte glemmer du. Jesus spør hvorfor du gråter, for at han kan få vende din verdslige bedrøvelse til bedrøvelse etter Guds sinn og gi deg det rette legemidlet mot all smerte og nød. Det er salig å få gråte ut i Jesu fang. Ingen omfatter deg med større kjærlighet og omsorg enn han, og ingen forstår så godt å forvandle sorgen til glede.

Men Maria gråt kjærlighetstårer. Hun hadde mistet sin sjels beste venn. Det var også en annen grunn til tårene hennes – og det kan nesten høres krenkende ut for den elskende Maria å nevne den: Det var åndelig uvitenhet. Som de andre disiplene var hun så behersket av forutinntatte meninger at hun ikke forstod hvorfor Frelseren egentlig kom: for å lide og dø for våre synder.

Hadde hun forstått det, ville hun nok ha kjent smerte ved å være vitne til Jesu lidelser. Men hun ville også ha kjent en ubeskrivelig glede over at frelsen var fullført. Og da hadde ikke vandringen hennes til graven vært en mørk fortvilelsens vandring, men en salig seiersvandring for å få se oppstandelseshåpet kronet.

I det gamle evangeliet for dagen fortelles det om to disipler som var fanget i den samme snaren (Luk 24,13–35). De gikk der på veien og snakket med den ukjente om sine kjødelige forventninger og skuffelser. Å, hva en ennå i dag kan gå og vente på i kraft av sine forutinntatte meninger, mens en er blind for den enkleste sannhet!

Frelseren spør Maria videre:

Hvem leter du etter?

Å, det er mange som gråter uten å søke og lete slik Maria gjorde. De går med fortvilelsens hjertegråt i sjelen – og de går til de sprukne brønnene (Jer 2,13), som ikke kan slukke sjelens tørst.

Og hvordan hadde det sett ut om det ikke hadde vært gråt og smerte på jorden? Om mennesket hadde falt så dypt som det har, uten å lide av fallets mange slags kvaler? Vår Herre hadde nok ikke fått mange inn i sin himmel da. Men nå skal nøden bli noe den frelsende nåden kan knytte an til. Jordelivets mangel er et høyt rop til oss om å flykte til Jesus, flykte til ham som sier: «Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære, og jeg vil gi dere hvile!» (Matt 11,28).

Og hvor mange har ikke inderlig takket Gud for den smerten som fikk dem til å trenge Herrens hjelp! Den store hvitkledde skaren på Sions berg skal lovsynge Gud i all evighet fordi han førte dem «ut av den store trengsel» (Åp 7,14). Ved jordelivets trengsler banet han seg vei til hjertene deres mens de ennå var i nådetiden.

Hvor ofte har jeg ikke fått være vitne til at kjærlighetssorger og sorger over annen motgang i livet er blitt innledningen til den store sorgen: «bedrøvelsen etter Guds sinn», som «virker omvendelse til frelse». Å, brødre og søstre, la oss prise vår sjelelege! Og la oss holde veien åpen for hans lindrende evangelium, så riktig mange av disse ulykkelige som sørger, må bli dratt til ham. Han alene makter å lege sjelens sår og gi et sikkert tilfluktssted i all jordelivets nød.

Og så et ord til deg, du bedrøvede sjel som leter etter Jesus slik Maria gjorde. Hvorfor tror du Jesus kom til graven i denne tidlige morgenstunden? Mon ikke for å oppsøke Maria? Var det et rent tilfelle at han møtte de to som vandret på veien til Emmaus? Nei, hyrden som leter etter sine bortkomne får, visste at disse sjelene var i nød, og derfor oppsøkte han dem.

Tenk om Jesus skulle være deg like nær som han var Maria? Hvor underlig: så nær Jesus og likevel så ulykkelig! Og enda mer underlig: så glad i Jesus – og likevel så ulykkelig!

Merk deg nå hvordan Frelseren åpenbarte seg for henne. Han nevnte bare navnet hennes, og med ett sank hun lykkelig ned for føttene hans. Han hadde vel så ofte nevnt dette navnet, Maria, og prøvd å knytte det fast til sine dyrebare løfter. Nå kjente hun igjen stemmen, og hun hadde nådd det høyeste målet for sine ønsker.

Også du, kjære sjel, må lære å kjenne Jesus på stemmen. «Mine får hører min røst,» sier han (Joh 10,27). I sitt evangelium taler han til deg, og der nevner han også ditt navn med den samme frelserømheten. Nå vil han knytte navnet ditt til evangeliets glade budskap, så du skal se det som et budskap til deg like visst som det var til Maria. Hans brorhilsen gjelder også deg. Også for deg gjelder det at hans Far er din Far, og hans Gud din Gud.

«Ja, var jeg bare ikke så elendig og utro mot ham som jeg er,» innvender du.

Var da disse disiplene som han hedret med den vakre brortittelen, så fortreffelige? La oss se litt nærmere på dem.

Evangelisten Lukas sier i kapittel 9 at det kom opp en tanke blant disiplene om hvem som skulle være den største av dem. Frelseren svarte på disse farlige tankene at den som var den minste blant dem, skulle være den største (Luk 9,46–48). Det måtte være en god medisin mot hovmodet.

Men sykdommen lot seg ikke så snart helbrede. For i kapittel 22 forteller den samme evangelisten oss at de ikke bare nærte slike tanker, men rett og slett kom i trette med hverandre om hvem som skulle regnes som den største (Luk 22,24). Og dette var like etter at han hadde innstiftet den hellige nattverd og talt så mange gripende ord til dem.

De samme dårlige tankene kan vel røre seg i hjertene til hans barn ennå i dag. Men det ville likevel høres forferdelig ut om vi begynte å trette om hvem som er best.

Ved nattverdbordet satt Peter og forsikret at om alle forlot Mesteren, så skulle ikke han gjøre det. Hvilken selvtillit skjuler seg ikke i dette? I Getsemane ville Jesus at disiplene skulle våke med ham mens han kjempet med den grusomme sjelekvalen. Men de slumret inn og sov – og sov igjen, etter at Frelseren gang på gang hadde vekket dem.

Da så vaktstyrken kom for å gripe Mesteren, for Peter av sted i kjødelig iver og hogg løs på fiendene med sverd. Siden flyktet alle sammen fra ham da han mest trengte deres støtte og hjelp. Og som toppunktet på all denne elendigheten kommer Peters sverging og forbannelse på at han ikke kjente Mesteren.

Slik så de mennene ut som Jesus kaller sine kjære brødre. Slik så den Peter ut som ble benådet med en særskilt hilsen. Du ser altså at det var virkelige syndere Frelseren hadde med å gjøre. Og hans hjertelag er det samme ennå i dag. Heller ikke de synderne han nå forbarmer seg over, er et gran bedre enn disiplene var.

Jeg har ikke malt dette mørke bildet av disiplene for at vi skal trøste oss med deres synd. Jeg har gjort det for at Jesu forbarmende hjertelag mot syndere skal få lyse fram i all sin herlighet. Å, måtte vi da alle sammen ty til ham for å finne lindring for vår hjertegråt! Måtte vi alle søke ham! Da skal vi visselig finne i ham en trofast forbarmer og frelser. Han vil hjelpe oss i all vår nød og til sist bære oss over elven og inn i sin Fars rike for å vise oss den herligheten han hadde «før verdens grunnvoll ble lagt» (Joh 17,24). Amen.

1. søndag etter påske: Disiplenes mørke og gåtefulle stilling, deres fruktløse arbeid og underfulle hjelp

> «Siden åpenbarte Jesus seg igjen for disiplene ved Tiberias-sjøen, og han åpenbarte seg da på denne måten: Simon Peter, Tomas, som ble kalt tvilling, Natanael fra Kana i Galilea, og Sebedeus-sønnene og to andre av disiplene hans var sammen. Simon Peter sa til de andre: Jeg går av sted for å fiske! De sier til ham: Vi går også med deg! De gikk av sted og steg i båten. Men den natten fikk de ingenting … Jesus kommer og tar brødet og gir dem, og likeså fisken. Dette var tredje gang Jesus åpenbarte seg for disiplene etter at han var reist opp fra de døde» (Joh 21,1–14).

«Slik har også dere smerte nå. Men jeg skal se dere igjen, og deres hjerte skal glede seg, og ingen tar deres glede fra dere» (Joh 16,22).

Ut fra dette evangeliet vil vi dvele ved Frelserens kjærlige omsorg for sine egne og se nærmere på

1. Disiplenes mørke og gåtefulle stilling, 2. deres fruktløse arbeid og 3. den underfulle hjelpen.

Vi tar neppe feil når vi antar at disiplene var i en både mørk, gåtefull og nødlidende stilling den morgenen Frelseren oppsøkte dem ved Galileasjøen.

I tre år hadde de vandret sammen med sin Mester i bare solskinn, og de var blitt helt avhengige av ham i alt. Hans visdom til å lede dem på veien og hans underfulle makt til å stå dem bi i all nød hadde gjort dem så bundet til ham at de nå, i avskjedens tunge øyeblikk, måtte føle seg som umyndige og hjelpeløse barn. Slik stod de foran de oppgavene han hadde prøvd å vise dem at framtiden ville bringe.

Også når det gjaldt det daglige brødet, hadde de vært avhengige av ham. Han var nok også her den egentlige forsørgeren: Gaver av barmhjertighet kom inn i den felles kassen og dekket deres nøkterne behov. Hva skulle de nå ta seg til etter at han hadde forlatt dem? Å fortsette vandringen rundt i landet og forkynne om en død rabbi kunne jo ikke falle dem inn – til det manglet de åndelig syn for hva denne døden betydde. Og de kunne ikke vente annet enn spott og hån overalt der de før hadde dratt fram sammen med sin Mester.

Å, allerede av denne grunn måtte stillingen være mørk. Men i tillegg kom Frelserens forutsigelser: «Dere skal bli hatet av alle for mitt navns skyld» (Matt 10,22). «De skal utstøte dere av synagogene.» Ja, det skulle gå så langt at «hver den som slår dere i hjel, skal tro at han gjør Gud en dyrkelse» (Joh 16,2). Å, hvilke mørke syner måtte ikke disse forutsigelsene mane fram for deres indre blikk! Og så skulle han ikke lenger være deres synlige leder, trøster og beskytter.

Riktignok hadde han sagt at det var til gagn for dem at han gikk bort, og at Talsmannen skulle komme og veilede dem (Joh 16,7.13). Men hvor lite forstod de av alt dette! Det hele måtte være en uløselig gåte for dem.

Nå meldte naturligvis de nærmeste behovene seg: De måtte ha noe å leve av. Peter, som gjerne var den som tok ordet, sa til de andre disiplene: «Jeg går av sted for å fiske!» – Jeg ser ingen annen utvei enn å gripe til mitt gamle håndverk. Alle sammen svarte: «Vi går også med deg!» Og snart ser vi dem ute på Galileasjøen, ivrig opptatt med fiskeredskapene sine.

«Men den natten fikk de ingenting.»

Stakkars disipler! Også denne eneste utveien til å tjene til livets opphold ser ut til å være stengt for dere. De kaster garnene gang på gang, men fanger ikke en eneste fisk. Det begynner alt å lysne, og den beste tiden er forbi. Nå ser de på hverandre med håpløse blikk, plaget og utmattet av sulten som bare tiltar.

Er ikke disse stakkars disiplene et levende bilde på mange Guds barn den dag i dag? For dem ser all utsikt til hjelp ut til å være stengt, både for sjel og legeme. Har vi ikke kristne blant oss som en kortere eller lengre tid har vandret glade sammen med sin Jesus, men som nå plutselig synes at han er som død og begravet? Også de hadde store syner og forhåpninger – men alt ble forvandlet til bekmørke.

Når så timelig nød kommer i tillegg – når levebrødet stenges, alle planer mislykkes og alle forhåpninger slår feil – ja, da kan det nok reise seg en forferdelig storm i sjelen. Ingen tillit og fortrøstning til Herren og ingen utsikt til hjelp her nede på jorden – og så har han hustru og en stor barneflokk å forsørge! Jo, jo, da kan det nok gå rundt for den stakkars husfaren.

Jeg kjenner en familieforsørger som var i en slik nød, og som dessuten hadde svært skrøpelig helse. Alle dører var stengt for ham. Natt og dag gruet han seg ved tanken på at hans kjære kanskje snart skulle miste sin skrøpelige forsørger og bli prisgitt all nød og elendighet.

En dag sa en bror som selv var ved godt mot, til den bekymrede: «Har familien din noen gang virkelig lidt nød?» «Nei,» svarte han, «men nøden har aldri stått så truende for døren som nå. Det ser ut til at en svak hustru og en stor barneflokk skal komme på bar bakke når de mister forsørgeren sin.» Vennen svarte: «Men kjære deg, kan du ikke forstå at Gud vil få det lettere med å forsørge huset ditt når du blir borte? Da får han jo en mindre å sørge for.»

Dette slo den stakkars husfaren og trengte inn som et lys i mørket hans. «Akk,» tenkte han, «for noen tåpelige forestillinger jeg har gjort meg om hvor viktig jeg er som husfar!» Han fikk nåde til å klynge seg til den store Husfarens

kjærlige omsorg. Og den dag i dag lever han med sin store barneflokk som en mann som er blitt dypt beskjemmet av Guds underfulle barmhjertighet.

Trette, utmattede og sultne tar disiplene garnene inn i båten og begynner å ro mot land. Da de nærmet seg stranden, fikk de øye på en skikkelse som ropte til dem: «Barn, dere har vel ikke noe å spise til brødet?» De svarte: «Nei.» Men han sa: «Kast garnet på høyre side av båten, så får dere fisk!» Da kastet de ut garnet igjen, «og nå maktet de ikke å trekke det opp, så mye fisk var det».

Da garnet kom på høyre side, ble det rik fangst. Vil ikke Frelseren her vise oss noe av stor betydning? Herren taler så påfallende om høyre side og høyre hånd. Når han skiller sauene fra geitene, skal han stille sauene ved sin høyre side (Matt 25,33). Med sin høyre hånd betegner han sin uendelige majestet, makt og velde. «Han svarer ham fra sin hellige himmel med frelsende storverk ved sin høyre hånd» (Sal 20,7). «Din høyre hånd holder meg oppe» (Sal 63,9).

«Om jeg vandrer midt igjennom trengsel, holder du meg i live … og du frelser meg ved din høyre hånd» (Sal 138,7). «Jeg … holder deg oppe med min rettferds høyre hånd» (Jes 41,10). «La din hånd være over den mannen som er ved din høyre hånd, over den menneskesønnen du har utvalgt deg» (Sal 80,18). Som vår yppersteprest sitter Frelseren ved Farens høyre hånd (Hebr 8,1).

Å kaste garnet på venstre side faller oss mest naturlig. Men den venstre siden er den gale siden. Derfor går det også mang en gang så dårlig med planene og forhåpningene våre.

Å kaste garnet på høyre side vil da si å kaste det ut i tro og tillit til Guds makt og på den måten han bestemmer. Når det gjelder næring for sjelen, er det mange som «veier ut penger for det som ikke er brød» (Jes 55,2) og kaster ut garnene der det ikke er fisk. Og så arbeider vi mang en mørk natt uten å høste annet enn utmattelse og nød for strevet vårt.

Verket til Guds høyre hånd er det evige fredsforbundet som Gud har opprettet med sin Sønn – fredspakten han taler om slik: «For fjellene kan vel vike, og haugene rokkes, men min miskunnhet skal ikke vike fra deg, og min fredspakt skal ikke rokkes, sier Herren, han som forbarmer seg over deg» (Jes 54,10). Den rike miskunnheten som strømmer fra denne fredspakten, er større og dypere enn Galileasjøen.

Senk garnene dine ned i dette dypet, så skal du fange mer enn nok til det livet ditt trenger. Men kast garnet på høyre side! Kast det ut i inderlig tro og fortrøstning, og senk det på løftenes høyre side, ikke på den beregnende fornuftens eller vantroens venstre side.

Og når det gjelder timelig hjelp, har ikke Herren også da åpnet et underfullt dyp for deg som du kan senke garnene dine ned i? «Legg merke til liljene på marken … De strever ikke og spinner ikke», og likevel sørger Herren for dem. Og se på fuglene! «Skal han da ikke mye mer kle dere – dere lite troende?» «Deres himmelske Far vet at dere trenger alt dette» (Matt 6,26–32). Er ikke her et hav av guddommelig trøst også for det timelige?

Ser du noen gang fuglene under himmelen lide nød? Har ikke liljen en vidunderlig vakker prakt? «Mye mer» vil han føde og kle dere, sier Frelseren. Senk

garnet med dine bekymringer og anstrengelser ned her, så skal du aldri komme til Herren og si: «Jeg fikk ingenting.» Gud skal nok vite å innfri løftene sine.

Men hvor ofte kaster vi ikke garnene på vantroens venstre side og senker dem ned i dypet av våre hedenske sorger og bekymringer! Akk, der er det ingenting å fange, bare skuffelser og savn, jammer og elendighet.

Hvor underfullt ble ikke disiplene hjulpet! Garnene ble så fulle av fisk at de ikke maktet å trekke dem opp. Tror du ikke det var Gud som styrte fisken til garnet? Jo visst var det så.

Han er også den som styrer fisken den dag i dag. Og han styrer dem som mener seg mer uavhengige enn fisken – han styrer kundene til verkstedet ditt eller butikken din. Han styrer med regn, sol og vind. Ja, han styrer alt – og styrer det slik at det skal tjene til gode for dem som elsker ham (Rom 8,28). Å, måtte vi lære å klynge oss til hans mektige arm! Da skal vi erfare at vi har en Gud som gjør under.

Mens disiplene rodde mot stranden, stirret Johannes på den ukjente mannen. Plutselig bryter han ut: «Det er Herren!» Peter har ikke før hørt dette, så kaster han seg i sjøen og svømmer i land. De andre disiplene kom etter med båten og garnene.

Men hva får de undrende blikkene deres se? Der flammer en herlig ild – og som de trengte å få varmet de stivfrosne lemmene sine! Og det lå fisk på ilden, og det var brød. Hvor hadde han fått dette fra? Stakkars fornuft, er det ikke Skaperen selv som står ved ilden? Er ikke «alt blitt til ved ham» (Joh 1,3)? Å, skam deg over dine bekymringer for levebrødet og dine hedenske sorger, du som har Allmakten til Far og Kjærligheten til Frelser!

Vet du hvor melet og oljen kom fra som hver dag fylte krukken til enken (1 Kong 17,14–16)? Og kjøttet som de grådige ravnene kom med til Elia ute i ødemarken (1 Kong 17,6)? Å, vi skal bare ha ett svar på alle disse spørsmålene: Hvor, hvor kommer det fra? Min venn, det kommer fra Gud og fra ingen annen. Han har forrådskamre nok, han som «farer fram på vindens vinger» og gjør «luende ild til sine tjenere» (Sal 104,3–4). Han har midler nok å hjelpe med, og han har hjerte for nøden.

Men hvorfor lar Herren oss kjenne så mye nød, når han har så store forråd å gi av og et så medfølende hjerte? Han sender nøden for at den skal innhente oss, stakkars flyktninger, og føre oss tilbake til vår Gud. Hadde ikke den bortkomne sønnen lidd nød, hadde han kanskje aldri tenkt på farshuset (Luk 15,14–17).

Spør hver enkelt i den «store skare som ingen kunne telle», kledd i hvite kapper (Åp 7,9), hvordan Vårherre først fikk tak i dem. Da skulle nok de fleste av dem fortelle om en eller annen slags nød som ble det første middelet Guds Ånd fikk bruke. Riktignok vil Herren også ved sin godhet drive menneskene til omvendelse (Rom 2,4), men det ser ut til at nøden virker sterkere enn godheten.

Videre sender Herren oss nøden i en eller annen skikkelse for å oppdra oss for himmelen. En kjær troende prinsesse som led mye, skrev disse ordene til en bror: «Gud være lovet for nøden! For det er den som har lært meg å gi akt på nåden og stanse opp for den.» Ja, brødre og søstre, også vi skal en gang si: «Gud være lovet for nøden!» Om ikke før, så når skyene har veket bort fra himmelen.

Dessuten sender Herren oss nøden for at vi stadig skal få øve oss i troen og hver dag og hver time erfare hans underfulle hjelp. Slik skal nøden styrke troen vår og gjøre oss avhengige av vår kjære Gud i alle ting. Det er bra nok å være en selvstendig og uavhengig mann i det timelige. Men ve oss om vi skulle lykkes i å bli selvstendige og uavhengige av Gud! Da vil det forferdeligste slaveri komme over oss til slutt.

Når Guds barn stiger i land på frihetslandets solbelyste kyster, skal den stakkars sjelen som har gjort seg uavhengig av Gud, synke ned i trelldom i dødsskyggenes verden og bli et offer for demonenes tyranni i all evighet. Gud forbarme seg over oss!

Så holdt Jesus måltid med sine stakkars disipler og forfrisket og styrket dem til den tunge vandringen deres. Og så begynner han en hjertegripende samtale med den brennende Peter. Den skal vi få anledning til å betrakte neste søndag. Herren berede hjertene våre, så vi da kan svare på Frelserens spørsmål slik Peter gjorde. Amen.

2. søndag etter påske: Simon, Jonas' sønn, elsker du meg?

> «Da de hadde holdt måltid, sier Jesus til Simon Peter: Simon, Johannes' sønn, elsker du meg mer enn disse? Peter sier til ham: Ja, Herre, du vet at jeg har deg kjær. Jesus sier til ham: Fø mine lam! Igjen sier han til ham, annen gang: Simon, Johannes' sønn, elsker du meg? Han sier til ham: Ja, Herre, du vet at jeg har deg kjær. Han sier til ham: Vokt mine får! Han sier tredje gang til ham: Simon, Johannes' sønn, har du meg kjær? Peter ble bedrøvet over at han den tredje gangen sa til ham: Har du meg kjær? Og han sier til ham: Herre, du vet alt, du vet at jeg har deg kjær. Jesus sier til ham: Fø mine får! Sannelig, sannelig sier jeg deg: Da du var yngre, bandt du selv opp om deg og gikk dit du ville. Men når du blir gammel, skal du rekke ut dine hender, og en annen skal binde opp om deg og føre deg dit du ikke vil. Dette sa han for å gi til kjenne hva slags død han skulle ære Gud med. Og da han hadde sagt dette, sier han til ham: Følg meg! Da Peter snudde seg, så han at den disippelen som Jesus elsket, fulgte med, – han som ved nattverden lå opp til Jesu bryst, og sa: Herre, hvem er det som forråder deg? Da nå Peter ser ham, sier han til Jesus: Herre, hva da med ham? Jesus sier til ham: Om jeg vil at han skal leve til jeg kommer, hva angår det deg? Følg du meg! Derfor kom det ordet ut blant brødrene: Denne disippel dør ikke! Men Jesus hadde ikke sagt til ham at han ikke skulle dø. Men han sa: Om jeg vil at han skal leve til jeg kommer, hva angår det deg? Det er den disippelen som vitner om dette og har skrevet dette. Og vi vet at hans vitnesbyrd er sant. Men det er også mye annet som Jesus har gjort. Skulle det skrives ned, hver ting for seg, da mener jeg at ikke hele verden ville romme de bøkene som da måtte skrives» (Joh 21,15–25).

Det første vi skal legge merke til her, er når Herren holder denne eksamenen med Peter: først ved den fjerde åpenbaringen. Ved de tre foregående åpenbaringene ble det aldri sagt et ord om fallet hans eller spurt om kjærligheten hans. Nei, da skulle det tvert imot hete: «Fred være med dere! … Se mine hender og mine føtter, at det er meg selv!» (Luk 24,36.39). For da var det dette – bare dette – som trengtes. Og det var jo sagt at Herren skulle fø sine får slik de trengte det.

Den gangen var alle de stakkars disiplene, og særlig Peter, så nedsunket i angst og sorg at en påminnelse om synden deres eller et spørsmål om kjærligheten deres helt og holdent ville ha knust dem. Men slik var det ikke profetert om Herren. «Det knekkede rør skal han ikke knuse, og den rykende veke skal

han ikke slokke» (Jes 42,3). Han skulle ikke trette eller rope (Jes 42,2) eller fare fram med vold og slag som en som vil tilregne synder. Nei, han skulle være saktmodig som en som har sin lyst i å frelse sjeler.

Men nå hadde Peter gjennom mange åpenbaringer fått visshet for at Herren hadde tilgitt ham synden hans, så samvittigheten hans var reist opp igjen. Først nå holder Herren dette forhøret, for at Peter skulle lære noe av fallet sitt for framtiden.

Tenk hvilken lærdom det ligger i dette når det gjelder det overmåte viktige spørsmålet om hvordan en skal behandle sårede samvittigheter og dele sannhetens ord rett (2 Tim 2,15)! For her kan vi merke at det ikke nytter å komme med harde ord eller formaninger eller forhør om kjennetegn på troen til et menneske som er i angst og nød for syndene sine – hvor forferdelig fallet hans enn var. Nei, da gjelder det bare å vise et slikt menneske «Herrens hender og føtter» og tilsi ham fred, så samvittigheten kan bli løst fra loven.

Spør en et slikt menneske om kjærligheten, blir samvittigheten bare enda mer nedtrykt og skjelvende. Og det kan ikke få noen annen følge enn ynkelig svakhet og fall på fall. Derfor skal en forhøre slike på en helt annen måte, slik Herren gjorde med den blinde Bartimeus da han spurte: «Hva vil du jeg skal gjøre for deg?» (Mark 10,51). Men der samvittigheten er reist opp og trøstet, der er det både gagnlig og nødvendig å prøve og formane, slik Herren sa til Peter: «Elsker du meg?», «Fø mine får!», «Følg meg!»

De som ikke forstår dette, holder det til og med for å kjæle med kjødet når en farer varsomt fram med samvittigheten. De mener at bare en er skarp og alvorlig nok, vil det gi en bedre og fastere kristendom. Men det er ikke det Herren lærer med dette eksempelet sitt.

Det andre vi skal merke oss ved det første spørsmålet Herren stilte Peter, er at han legger til: «mer enn disse». Det er på disse ordene tyngden i spørsmålet ligger. Det viser også hvorfor Herren stilte spørsmålene nettopp til Peter. Det var nemlig han som hadde sagt: «Om så alle tar anstøt av deg, skal jeg aldri ta anstøt!» (Matt 26,33). Derfor vil Herren med dette spørsmålet tydelig og alvorlig minne ham om fallet hans.

Gjennom hele evangeliehistorien står Peter fram som den fremste av apostlene. Når de blir regnet opp, blir alltid han nevnt først. Når det gjaldt en frimodig bekjennelse, var det alltid han som førte ordet for de andre. Det var til ham Herren særskilt overgav nøklene til himlenes rike (Matt 16,19). I Apostlenes gjerninger er det særlig hans historie som blir fortalt, fram til Paulus' omvendelse. Og det var til ham Paulus reiste da han drog opp til Jerusalem for å legge fram det evangeliet han forkynte, for Peter ble framfor andre regnet som en støtte (Gal 2,9).

Men nettopp på grunn av denne forrangen var han særlig utsatt for faren for å bli oppblåst og mene at han var noe. Og ikke bare det: Han falt også flere ganger i fristelsen, enda han var Jesu disippel og apostel. Den ene gangen står han fram og spør: «Se, vi har forlatt alt og fulgt deg. Hva skal da vi få?» (Matt 19,27). En annen gang forsikrer han at han skal være den mest trofaste av alle disiplene.

En tredje gang er han så redd for å miste anseelsen sin at han både hykler selv og forleder andre til hykleri (Gal 2,11–13).

Og på hvert slikt fall fulgte alltid en ydmykelse. Når han spør etter lønn, får han høre at «mange som er de første, skal bli de siste» (Matt 19,30). Når han i Antiokia prøver å bevare anseelsen sin, får han en offentlig irettesettelse av Paulus. Og når han setter seg over sine meddisipler, blir han så grusomt siktet av djevelen (Luk 22,31) at det er et under at han kunne bli reist opp igjen. Og nå, ved denne anledningen, får han dette dypt ydmykende spørsmålet: «Simon, Jonas' sønn, elsker du meg mer enn disse?»

Se her hvordan hjertet vårt er, og hvor alle våre ynkelige erfaringer kommer fra! Om vi bare kunne bli bevart i ydmykhet, hvor mange av disse bitre nederlagene skulle vi ikke da slippe – disse nederlagene som volder oss så mye kval og presser fram så mange angstrop! Men hjertene våre er så gjennomtrengt av slangens giftige tiltale: «Dere vil bli slik som Gud» (1 Mos 3,5), at denne giften trenger seg fram overalt for å smitte og ødelegge alt Guds verk i oss.

Peters eksempel står ikke alene. Paulus var blitt så underfullt kalt og omvendt. Han hadde slike minner fra sitt tidligere liv, da han var «en spotter og forfølger» (1 Tim 1,13) – minner som alltid burde ha holdt ham nedbøyd i støvet som den mest uverdige. Likevel ble han i den grad fristet til hovmod at han trengte en egen Satans engel som skulle slå ham på munnen, for at han kunne holdes i ydmykhet (2 Kor 12,7).

Bare bevisstheten om at det var synd å opphøye seg, burde jo ha vært nok til å knuse ham helt ved den første hovmodige tanken som steg opp. Men nei, det strakk ikke til. I tillegg trengtes en særskilt torn i kjødet.

Og en slik bekjennelse avlegger ikke en vanlig kristen, men en apostel, et utvalgt redskap for Herren – og det like etter at han hadde vært rykket opp til himmelen og hørt og sett slike ting at hjertet hans burde ha blitt rent som en engels.

Hadde han selv, med hjelp av Guds nåde, gjort eller lidd noe særskilt for Herren og så blitt fristet til hovmod, ville det riktignok vært galt, men likevel lettere å forklare. Men at han stod i fare for å opphøye seg fordi Herren på en så egen måte hadde åpenbart sin herlighet for ham – se, det er jo forferdelig! Ja, slik er hjertet vårt.

Den samme Paulus bekjenner at Herren måtte holde ham i en stadig skrøpelighet, for at Kristi kraft skulle kunne virke noe i ham (2 Kor 12,9). Og vi ser hvordan disiplene begynte å trette med hverandre om hvem av dem som skulle være den største, like etter at Herren hadde forkynt dem sin død. Og de visste så godt at dette var synd, at de tidde da Herren spurte dem hva de hadde snakket om på veien (Mark 9,33–34). Ja, den samme tretten fortsatte like etter nattverden (Luk 22,24). Å, når vi hører og ser dette, kan en vel bli helt overveldet av sorg over en slik elendighet!

De erkjente nok også at om de hadde noe godt – noen tro, noen kjærlighet, noen kraft – så var alt nåde og Herrens verk. Men det hjalp ikke. Da de for eksempel kom tilbake fra sin første misjonsreise, sa de visst ikke: «Til og med de onde åndene adlyder oss i vårt navn» – nei, de sa: «i ditt navn». Og

likevel var hjertene deres så snare til å opphøye seg at Herren måtte advare dem med de skremmende ordene: «Jeg så Satan falle ned fra himmelen som et lyn» (Luk 10,17–18).

David tenkte heller ikke, da han lot folket telle, at det var han selv som hadde skapt denne skaren (2 Sam 24). Likevel ble han så hovmodig over Guds verk at bare en grusom straffedom kunne bringe ham til fornuft. Og selv bekjenner han at da det gikk ham godt, tenkte han: «Aldri i evighet skal jeg rokkes! Herre, i din nåde hadde du grunnfestet mitt fjell.» Hør: ikke jeg, men du, Herre! Og likevel hjalp ikke denne kunnskapen ham. Herren måtte skjule sitt åsyn for ham, så han ble forferdet før han ble ydmyk igjen (Sal 30,7–8). Ja, med slikt må de hellige ennå stri.

Se, det var mot dette forferdelige onde Herren rettet et alvorlig hogg da han spurte: «Simon, Jonas' sønn, elsker du meg mer enn disse?» Av dette eksempelet og de andre vi har nevnt, burde vi sannelig lære å frykte for vårt eget hjerte. For vi er vel ikke renere enn apostlene.

Med munnen sier vi nok – og mener det fullt ut – at vi er de elendigste blant syndere. Men sier noen det samme om oss, blir hjertet straks opprørt, så det er grusomt å tenke på. Og blir vi for øyeblikket ikke selv prøvd med noen nød som holder oss nede i støvet, men har stille dager, så livet vårt noenlunde går etter regelen: «La lyset deres skinne for menneskene» (Matt 5,16) – da faller øynene våre straks på de elendige og svaktroende. Vi tar anstøt av deres feiltrinn og svakhet og synes det er galt at de ikke kan være mer trofaste og årvåkne.

I stedet burde vi da med frykt se på oss selv, så ikke også vi blir fristet og faller. Vi burde bøye oss ned og med tålmodighet vaske føttene deres, bære deres byrder og hjelpe dem til rette med ydmyk ånd (Joh 13,14; Gal 6,1–2). Den som har høye tanker om vår kraft, tro og kjærlighet, ser vi gjerne i huset vårt. Men liker noen oss ikke, ser ikke hjertet vårt med mishag på at andre har et og annet å utsette på ham.

Å, for et hav av slangegift! Gud hjelpe oss og gi oss sin fryktens ånd! Vi trenger sannelig Peters eksamen. Og det er ikke rart om den trofaste Herren på grunn av en slik tilbøyelighet tillater at djevelen får sikte oss, slik det ofte skjer. Gud gi bare at vi av dette må lære å holde oss dypt nede i ydmykhet, og når Herren gir oss nåde, rope i ydmykhet og frykt som David: «Ikke oss, Herre, ikke oss, men ditt navn gi du ære for din miskunnhets og din trofasthets skyld!» (Sal 115,1).

For aldri har en fattig synder som er æreløs i sine egne øyne, gått fortapt. Men mang en har gått fortapt ved at han begynte å gi etter for lysten til å være noe – bare litt, så sakte, ja, så umerkelig.

Peter forstod også hva Herren mente med spørsmålet. Derfor svarte han nå med et annet sinn enn før ved nattverdbordet. Han kunne ikke annet enn svare ja på Herrens spørsmål om han elsket ham. Og det finner Herren visst ikke galt; Peter kunne jo vise til Herrens egen allvitenhet. Det er ikke formastelig at en som tror på Jesus, vet og bekjenner at han elsker Jesus og har sin lyst i ham. Det er jo også det store hovedtrekket som skiller Jesu disipler fra alle andre.

Men på Herrens egentlige spørsmål – om Peter elsket ham mer enn de andre – våget han ikke å svare ja. Og det var jo dette Herren ville ha fram med sitt første

spørsmål. Siden gikk han ham nærmere inn på livet og spurte: «Simon, Jonas' sønn, elsker du meg?»

Dette var hovedspørsmålet i denne prøven – på samme tid både trøsterikt og ransakende for hjertet.

Det er sannelig trøsterikt at Herren spør etter kjærligheten. For han spør ikke som Moses, som om han ville gå i rette med Peter etter budet: «Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte …» (Matt 22,37) og dømme ham. Nei, han spør slik en spør sin aller kjæreste.

Dermed gir han til kjenne at selv om Peter hadde falt grusomt og syndet, var han likevel ikke blitt vred på ham. Han var ikke engang blitt likegyldig, så han ikke lenger brydde seg om ham. Nei, han har fremdeles den mest hjertelige omsorg for å få eie ham, så han kan kalle ham sin, slik en i aller dypeste mening kaller sin brud og make sin.

Å, det kan jo gjøre hjertet helt levende og brennende å se at Herrens sinn og hjerte er uforandret under alle våre synder og fall! Tross alt dette begjærer han oss av hjertet, slik en begjærer sin brud, og han kan ikke slå seg til ro verken natt eller dag før hun av hjertet kan svare ja på spørsmålet om kjærligheten. For Herren er ikke så snar til å fornekte sin brud som hun er snar til å fornekte ham.

Men det er sannelig ransakende for hjertet at Herren med et slikt alvor spør nettopp etter kjærligheten. For han spør ikke etter den som etter noe som både kan finnes og mangle hos disiplene hans, som om han ville si: «Elsker du meg, så er det godt. Hvis ikke, vil jeg likevel godta deg som min disippel.» Nei, slik spør aldri en brudgom sin brud. Han kan nok elske henne, men hans brud skal hun ikke være om hun ikke elsker ham igjen.

Slik elsker nok Herren deg uten hensyn til din kjærlighet. Ja, av idel kjærlighet gikk han i døden for deg da du var hans fiende. Men hans brud skal du verken her eller i evigheten kunne være om du ikke har lært å elske ham.

Og merk deg: Han spør ikke om du gjør noe for ham – om du ber, leser og øver deg i gudsfrykt og gode gjerninger. Han spør ikke om du bekjenner og tror at du elsker ham. Nei, han spør om du virkelig gjør det. Videre spør han ikke om du elsker gavene hans, så du for eksempel elsker ham for å bli salig. For det er ikke rett brudekjærlighet når en elsker en manns rikdom og vil bli hans brud for å bli rik ved ham.

Nei, han spør om du elsker ham, så hjertet ditt ser etter hans person og ikke etter hans himmel. Slik sier Asaf: «Hvem har jeg ellers i himmelen? Når jeg bare har deg, begjærer jeg ikke noe på jorden. Om enn mitt kjød og mitt hjerte svikter, så er Gud mitt hjertes klippe og min del for evig» (Sal 73,25–26).

Her står nå mange oppriktige Guds barn ofte helt rådløse, ferdige til å kaste bort all trøst og rope: «Er det slik, da kan ikke jeg være et Guds barn.» For når Herren spør dem: «Elsker du meg?», legger de til to ord, som om Herren spurte: «Elsker du meg uten mangel?»

Så stirrer de på alle de manglene de ennå er heftet med. Ja, de fordyper seg slik i sin elendighet at de er ferdige til å fortvile over tilstanden sin. De glemmer at den rette brudekjærligheten nettopp pleier å virke slik at bruden regner seg helt uverdig til å være brud for en slik mann som hun synes han er.

På den andre siden står mange gjerningshellige her helt trygge og selvtilfredse. De stirrer på gjerningene sine, nidkjærheten sin, alvoret sitt og så videre, og tenker ikke på at det ikke er dette Herren spør etter her, men kjærligheten. Derfor er det nødvendig at vi nevner noen av de kjennetegnene som tydeligst preger den rette kjærligheten.

Av alle eksemplene i Den hellige skrift finner vi at det første kjennetegnet på kjærlighet til Herren er det som kom til syne i Peters svar da Herren spurte ham og de andre disiplene: «Vil også dere gå bort?» Da svarte nemlig Peter: «Herre, hvem skal vi gå til? Du har det evige livs ord» (Joh 6,67–68). Se, at en ikke kan være foruten Herren – uten hensyn til himmel eller helvete – er jo så kjennetegnende for dem som i sannhet har Jesus kjær, at en må være blind for ikke å se det.

Noe slikt finner en aldri hos verden. Nei, de vil nok ha Herren når de skal dø, for å komme til himmelen. Men de kan godt være foruten ham så lenge dødsfrykten ikke er der. Ja, da vil de i grunnen aller helst slippe å ha noe med ham å gjøre. Det har vi altfor mange eksempler på.

Tror du at denne verdens barn, når de våkner om morgenen, kjenner trang til å ta Jesus med seg ut i arbeidet og i samværet med andre gjennom dagen? Eller at de, når kvelden kommer, kjenner trang til å få legge seg som fattige syndere og uverdige disipler i skyggen av hans vinger?

Tror du at de føler det tomt og øde når de ikke har anledning til å høre Guds ord rent forkynt? At de går lang vei for å høre det, eller priser dem lykkelige som har en sjelesørger i menigheten sin som forstår å fø Kristi får? Og når de vil lage seg en gledesstund sammen, tror du da at det er omkring Jesus de samler seg? Eller når de har det aller hyggeligst, tror du at det er Jesu nærhet de gleder seg over?

Og skulle det vel øke gleden deres om Jesus åpenbarte seg midt iblant dem på et ball, ved et spillebord, i et drikkelag eller hvor de ellers søker fornøyelsen sin? Og når de gråter, tror du da at det er fordi de føler at Jesus har gått bort fra dem? Nei, slett ikke. Og hvorfor? Bare fordi de ikke elsker ham. Og om de enn sier at de elsker ham, er det like sikkert løgn som om noen sa: «Jeg elsker det og det mennesket av hele mitt hjerte, men vil ikke være sammen med det eller ha noe med det å gjøre.»

Men se et hjerte som aldri kan være foruten Frelseren, som ikke trives der han ikke får være med i samtalen og samværet, og som blør når det frykter for at han har gått bort. Det våkner opp til nytt liv og fryder seg når han lar det merke sin nærhet og sier: «Du er min! Vær ved godt mot, jeg skal ikke slippe deg.» Der ser en et hjerte som i sannhet kan svare ja på Herrens spørsmål: «Elsker du meg?»

Og så kommer i tillegg denne frykten for seg selv som er så kjennetegnende for det sanne nådebarnet, og som også følger av det samme sinnet. De frykter for at de kanskje kunne være bundet i noe falskt, og denne frykten presser fram bønnerop om at Herren må ransake hjertet deres og la dem få vite sannheten om seg selv (Sal 139,23–24). Da må en vel være uten øyne om en ikke i dette viktige trekket kan se en rett kjærlighet til Herren.

For et slikt sinn har vi ikke av naturen, slik verdens eksempel viser. Et slikt sinn kan heller ikke virkes ved arbeid og strev eller ved lovgjerninger, slik vi godt kan forstå av eksempelet til dem som holder på med det. Nei, bare ved å bli født av Gud kan vi få et slikt hjerte, et slikt sinn, der Jesus Kristus, den korsfestede, under alle forhold, i sorg og glede, i liv og død, er Alfa og Omega, det vil si begynnelsen og enden. Og der dette sinnet ikke finnes, der er det heller ingen rett disippel.

Dette grunntrekket er uavhengig av alle skiftninger i følelsene. Det er seg selv likt under alle sørgelige skrøpeligheter, ja, pleier til og med å tre aller skarpest fram når en kjenner syndens elendighet dypest. Til dette grunntrekket kommer nå et annet som er like betegnende, nemlig den inderlige lengselen etter å kunne ligne Jesus og leve for ham.

Merk deg: Vi taler ikke om dem som er ivrige i gudsfrykt og gode gjerninger for å bli salige. For de lever ikke for Jesus og hans ære, men for seg selv og sin egen frelse. Nei, vi taler om dem som vet at syndene deres aldri skal fordømme dem, og at de gode gjerningene deres aldri skal hjelpe dem til frelse – og som likevel er så redde for synden og så omsorgsfulle for å kunne ligne Jesus og tjene ham, at det er deres daglige bekymring hvordan de rett skal tro og lyde ham.

Og det er deres daglige plage at de ikke kan gjøre det slik de ville, fordi kjødet står i veien for dem. Som Herren sa: «Ånden er villig, men kjødet er skrøpelig» (Matt 26,41).

Kan vel noen nekte at Jesu kjærlighet bor i et hjerte som har et slikt sinn? Eller finner en vel dette hjertet hos den sorgløse verden eller hos de gjerningshellige? Nei, men se på Guds hellige i Skriften: Hos dem er dette et felles grunntrekk. De roser seg visst ikke av noen særlig hellighet. Nei, når de utøser hjertet, finner vi slike klagerop og bekjennelser at en kan undre seg over hvordan høyt benådede Guds menn kunne være så elendige.

Men se dypere ned gjennom denne nøden og klagen, så skal du finne at roten til den er den nye, hellige ånd, det nye sinnet. Det jager etter å kunne ligne Kristus, men vrir seg i kampen mot syndens lov i lemmene, som vil hindre det (Rom 7,23).

De som bare holder på med gjerninger, forstår ikke dette. De kan heller ikke begripe hvorfor en så ofte skal holde fram de helliges svakhet. De støter seg på det og mener at en kristen likevel må komme mye lenger, så det blir styrke og gjerninger av det. Og de ville hatt rett til å støte seg om de kunne bevise at vi med dette lærer menneskene å ringeakte synden, fordi den også finnes hos de hellige, eller å forakte gode gjerninger og tenke at det ikke er så nødvendig å øve seg i dem.

Men det skal de med Guds hjelp ikke kunne. For vi holder ikke fram de helliges svakhet for å lindre kjødet, men for å hjelpe samvittigheten, så den ikke skal bukke under i kampen for å kunne tro og beholde Guds nåde tross lovens trusler og dommer over all synd. Ti bare stille om de helliges skrøpeligheter, så skal den vakte samvittigheten straks fortvile og forkaste Kristus. Det skjer like sikkert som da jødene forkastet ham: De aktet ikke på profetiene om Kristi ringe

og fornedrede skikkelse og tok anstøt av ham. Men om en slik samvittighetens kamp for troen vet fariseerne ingenting.

Vi må også merke oss at når det gjelder kjennetegn på troen og kjærligheten, kommer det ikke an på selve gjerningene, men på sinnet. For gjerningene kan finnes uten både tro og kjærlighet, og et menneske kan tro og elske også den dagen han gjør det han ikke vil (Rom 7,19). Men det sinnet som har sin lyst i rettferdighet og aldri kan trives i og med synden, selv om det ikke fantes noen fordømmelse – et slikt sinn kan ikke finnes uten der troen på og kjærligheten til Jesus er. Og det kan heller ikke være borte der denne troen finnes.

I sammenheng med dette står det fram et annet trekk som er så kjennetegnende for Kristi sanne disipler: De er så redde for at Jesu navn ikke skal få den æren det har krav på. Det gjør at syndene deres blir dobbelt bitre for hjertet når de ser at de fører vanære over dette dyrebare navnet. Kan en ikke se kjærligheten til Jesus i dette? Jo visselig.

Og se hvilken forskrekkelse det kan vekke blant de troende når en som holder seg til flokken deres, faller i en åpenbar synd eller til og med viser seg ikke å være annet enn en hykler. Denne forskrekkelsen kommer ikke av at de selv får del i vanæren, men av at fiendene har fått anledning til å tale ille om Kristi evangelium. Da ser en visselig et sinn som er helt annerledes enn verdens. For verden jubler når den kan oppdage at de som bekjenner Kristi navn, ligger i en eller annen synd.

Det kunne være nok å nevne disse kjennetegnene på kjærligheten til Kristus. De er nok så åpenbare at hver og en som vil, kan lære av dem å kjenne om han elsker Jesus eller ikke. Likevel vil vi kort berøre to til: kjærligheten til brødrene og omsorgen for at andre sjeler må bli dratt til Jesus.

Når for eksempel et menneske kan bli meg kjært og vekke min tillit bare fordi jeg vet at han oppriktig vil høre Jesus til – ja, når den mest skrøpelige kristne er meg kjærere enn det mest elskverdige verdensbarn – da er det vel klart at det er Jesus selv jeg elsker i denne personen.

Og når det gjelder omsorgen for sjelers frelse: Er det ikke påfallende at et budskap om at det og det mennesket er kommet i nød for syndene sine og har begynt å søke Jesus, kan fryde hjertet mitt så dypt at jeg kjenner at jeg gjerne ville ta et slikt menneske i favnen, selv om han før hadde vært min verste fiende? Og når jeg hører at det har brutt ut en vekkelse på det og det stedet, så menneskene har begynt å spørre: «Hva skal vi gjøre for å bli frelst?» – da viser dette visselig at en gnist av Jesu kjærlighet har fått plass i hjertet mitt.

Slik var verdens sinn aldri. Kommer en inn i et hus der Jesus ikke er elsket, finner en ikke engang omsorg for deres egne barns sjeler, langt mindre for andres.

Der er nok mye bekymring for hva de skal ete og drikke og hva de skal kle seg med, hva de skal bli her i verden, og hvordan de i framtiden skal få det nødvendige utkommet sitt. Men aldri et sukk, aldri noen angst, noe bønnerop eller noen formaninger med tanke på det ene nødvendige for dem (Luk 10,42). Heller ingen glede – tvert imot ofte sorg – om noen av barna begynner å elske og bekjenne Jesu navn.

Det er i sannhet på alle måter så stor forskjell mellom sinnet hos Guds barn og sinnet hos de vantro eller gjerningshellige, at ingen skrøpelighet i de førstes tro eller ferd og ingen strålende gjerninger i de sistes liv kan skjule den. En må bare se etter med de rette øynene og skille gullet fra slagget, så en verken regner glitrende slagg for gull eller gull blandet med slagg for bare slagg.

Også på Herrens andre spørsmål kunne Peter svare ja. Men både her og i det første svaret bruker han et svakere ord enn det Herren hadde spurt med. Derfor kan svaret hans gjengis slik: «Ja, Herre, du vet at jeg har deg kjær.» Dette åpenbarer den ydmykheten Peter hadde lært av fallet sitt. Men da spurte Herren ham tredje gang: «Simon, Jonas' sønn, har du meg kjær?» Og det gjorde Peter bedrøvet. For det så ut som om Herren også ville dra i tvil om han hadde ham kjær.

Derfor viser han til Herrens egen allvitenhet, som om han ville si: «Herre, du ser hva som bor i mennesket (Joh 2,25), og du vet jo også at jeg har deg kjær – eller? Herre, elsker jeg deg ikke virkelig?» Dette svaret bar i seg selv vitnesbyrd om at Peter elsket Herren. Samtidig la det for dagen en inderlig gudsfrykt og en mistro til seg selv som han var helt fremmed for da han satt ved nattverdbordet. Den gangen overlot han ikke saken til Herrens allvitenhet, men påstod – mot Herrens bestemte forsikring – at han likevel skulle bli ham tro.

Hadde han da vært like engstelig som nå, ville han sikkert ha unngått det forferdelige fallet. Men da var han kjekk og trygg på seg selv, og «de kjekke menn faller» (Jes 40,30).[1] Dermed var Peters eksamen over.

Og nå, Herre Jesus, prøv oss slik du en gang prøvde Peter, og gi oss selv den kjærligheten du spør etter! Amen.

[1] NB: «unge menn snubler».

3. søndag etter påske: Jesu makt over alt kjød og det evige liv han gir

> «Dette talte Jesus, og han løftet sine øyne mot himmelen og sa: Far, timen er kommet. Herliggjør din Sønn for at din Sønn kan herliggjøre deg, likesom du har gitt ham makt over alt kjød, for at han skal gi evig liv til alle dem som du har gitt ham. Og dette er det evige liv, at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og ham du utsendte, Jesus Kristus. Jeg har herliggjort deg på jorden idet jeg har fullført den gjerning som du har gitt meg å gjøre. Og nå, herliggjør du meg, Far, hos deg selv med den herlighet jeg hadde hos deg før verden ble til! Jeg har åpenbart ditt navn for de menneskene du ga meg av verden. De var dine, og du ga dem til meg, og de har holdt fast på ditt ord. Nå vet de at alt det du har gitt meg, er fra deg. For de ordene som du ga meg, har jeg gitt dem. Og de har tatt imot dem og kjent i sannhet at jeg er utgått fra deg. Og de har trodd at du har utsendt meg» (Joh 17,1–8).

«Meg er gitt all makt i himmel og på jord! Gå derfor ut og forkynn evangeliet» (Matt 28,18–19).

«Og dette er vitnesbyrdet at Gud har gitt oss evig liv, og dette liv er i hans Sønn. Den som har Sønnen, har livet» (1 Joh 5,11–12).

Dette er begynnelsen på Jesu yppersteprestlige bønn, som er dagens evangelium. Vår Frelser står nå ferdig til å gå inn på sine grufulle lidelsers mørke vei, og han ber: «Far, … herliggjør din Sønn for at din Sønn kan herliggjøre deg.» Selv Jesus måtte grøsse da dødens fyrste stormet inn på ham med hele sin helvetes hær. Da timen kom, ble hans sjel forferdet, og han vendte seg til sin himmelske Far og ba om hjelp i den forferdelige kampen som lå foran ham.

Hele den falne slektens frelse hang nå på at kampen fikk en lykkelig utgang: Han måtte gå seierrik gjennom død og grav og stå opp herliggjort og forklaret som vår guddommelige forløser. Bare på det vilkåret kunne Sønnen herliggjøre Faderen ved å åpenbare hans sanne vesen. Bare slik kunne han gjøre en skare syndere på jorden lykkelig og salig og skikket til å lovsynge og herliggjøre Faderens navn både i tid og evighet. Og på denne måten skulle han vinne seg «makt over alt kjød» og bli i stand til å gi stakkars syndere evig liv.

Ved Guds nåde vil vi da dvele et øyeblikk ved

1. Den makt Jesus har fått over alt kjød, og

2. Hvordan han gir det evige liv.

Vi trenger ikke nå å tale om hvordan han vant seg makten da han gikk inn i den væpnede sterkes hus og tok fra ham våpnene (Luk 11,21–22). Dette emnet, som er så viktig for vår sjels frelse, har vi allerede talt om da vi betraktet vår Frelsers lidelse og død. Nå vil vi se på at han har makten. Han sier jo i teksten vår til sin himmelske Far at han har fått «makt over alt kjød».

Derfor hørte Johannes en høy røst juble i himmelen: «Fra nå av tilhører frelsen og kraften og riket vår Gud, og makten hans Salvede. For våre brødres anklager er kastet ned, han som anklaget dem for vår Gud dag og natt» (Åp 12,10). Nå har «Menneskesønnen makt på jorden til å forlate synder» (Matt 9,6). Derfor kunne han si til disiplene sine: «Meg er gitt all makt i himmel og på jord! Gå derfor ut og forkynn evangeliet.»

Fordi han har fått makt over alt kjød, har Faderen også gitt Sønnen all dom (Joh 5,22). «For han har fastsatt en dag da han skal dømme verden med rettferdighet. Dette skal skje ved den mannen som han har utvalgt til det, etter at han har gitt fullgodt bevis for alle ved å reise ham opp fra de døde» (Apg 17,31).

Men at han har fått all makt, har en enda herligere følge: Han kan gjøre fortapte og fordømte syndere til virkelige Guds barn. «Men alle dem som tok imot ham, dem ga han makt til å bli Guds barn, de som tror på hans navn» (Joh 1,12).[1]

Guds ord viser oss altså klart at Sønnen har fått makt over alt kjød. Men hvorfor har han fått denne makten? Kunne ikke Faderen styre sine skapninger uten å gi Sønnen del i makten? Jo, styre kunne han – men ikke frelse.

Da spørsmålet om slektens frelse kom opp i evighetens råd, var Sønnen den eneste som kunne påta seg dette oppdraget. Engler og erkeengler dugde ikke til det. Men han, Faderens enbårne, maktet det, og han fullførte det herlig av fri kjærlighet til syndere. Han har altså fått makten for å frelse, og han vil bruke denne makten til det ytterste for å redde syndere på jorden.

Min kjære tilhører, skulle ikke dette være en usigelig salig trøst for deg, at Jesus har fått all makt i himmel og på jord? Han er jo din bror, din slektning av samme kjøtt og blod. Han er kjøtt av ditt kjøtt og blod av ditt blod, og derfor «skammer han seg ikke ved å kalle dem brødre» (Hebr 2,11).

Og han er «prøvd i alt i likhet med oss, men uten synd» (Hebr 4,15). «Ved at han selv har lidd og er blitt fristet, kan han komme dem til hjelp som blir fristet» (Hebr 2,18). Han led for å kunne hjelpe dem som lider, og gråt for å kunne tørke bort tårer.

Tenk, denne Jesus har makt til å frelse deg! Og det som er enda mer underfullt: Frelsen er allerede fullbrakt. Skylden er jo betalt, og rettferdighetens krav er oppfylt. Gud er forsonet. Retten til å være barn er vunnet for deg, og rettferdighetens kledning, som skal skjule din nakenhets skam, er ferdig og har lenge ventet på deg. Faderen lengter etter å få trykke sine bortkomne sønner og døtre til sitt hjerte, gi dem fredskysset, kle dem i rettferdighetens kledning, gi dem trolovelsesringen og holde en gledesfest for å feire hjemkomsten (Luk 15,20–24).

O, min venn, skulle ikke alt dette lokke deg? Det er på en så underfull måte lagt til rette for virkelige syndere – skyldtyngede syndere, røvere, tollere, skjøger og annet elendig folk, som måtte synke ned i et evig helvete i samme

[1] NB: «rett til å bli Guds barn».

øyeblikk som Gud vendte sitt rettferdige ansikt mot dem. Ja, for slike syndere er frelsen lagt til rette, og det er slike han er kommet for å søke (Luk 19,10). Skulle den da ikke passe for deg også?

Men kanskje den andre delen av teksten vår kan hjelpe deg videre. Vi vil derfor gå over til å se på hvordan det evige liv blir gitt. Når det her tales om evig liv, må vi ikke bare tenke på et liv som Guds barn skal leve i salig samfunn med sin Gud i himmelen. Nei, det evige liv blir gitt allerede her på jorden, og det er ikke noe annet liv enn det vi får i den nye fødsel.

Og spør du hvordan du får del i dette livet, gir Frelseren i evangeliet vårt det tydeligste svaret vi kan ønske oss: «Og dette er det evige liv, at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og ham du utsendte, Jesus Kristus.»

Stans her, kjære sjel! Si farvel til dine egne tanker og forutfattede meninger – ja, også til dine egne følelser. Ve deg om du holder deg til ditt eget hjerte, for da er du en dåre (Ordsp 28,26). Legg merke til ordene: «Dette er det evige liv, at de kjenner.» Det står ikke «føler», men «kjenner». Det er noe du må kjenne til, så blir livet til. Det er noe du må få kunnskap om og innsikt i, så vil livet strømme inn i sjelen din gjennom slik kunnskap og erkjennelse.

Det evige liv kan bare komme til deg gjennom kunnskap. Kunnskapen er det røret som det evige livs krefter strømmer gjennom inn i sjelen din. Merk deg dette: Ingen arbeider det evige liv inn i seg selv. En kan ikke kjempe seg til liv, og en kan ikke angre og be seg levende. Alt dette har nok sin betydning, men det gir ikke liv. Bare liv føder liv.

Og hør, min venn: Du kan umulig kjenne Gud og hans Sønn uten å bli gjort levende. Og kjenner du ham, er du også i samme stund rettferdig. For «ved at de kjenner ham, skal den rettferdige, min tjener, rettferdiggjøre de mange» (Jes 53,11).

Kjenner du din Gud og din Frelser slik at du er salig? Du kan kjenne Gud som en rettferdig dommer og føle deg gjennomransaket av hans hellige blikk, men du er ikke salig av den grunn. Du kan kjenne Gud som en streng kreditor som vil være deg nådig på det vilkår at du er en riktig angrende, botferdig, ydmyk og snill sjel. Men den kjennskapen vil ikke gjøre deg lykkelig. For når du vet at du mangler alt det du gjør Guds nåde avhengig av, vil det bare mane fram en hard og streng Gud for ditt indre blikk.

Nei, Guds egentlige vesen er kjærlighet (1 Joh 4,8). Du må kjenne ham som en Gud som brenner av kjærlighet til deg, og som vil gi deg alt du mangler, på Kristi blods regning – ja, som allerede i sitt evangelium har gitt deg alt som tjener til liv og gudsfrykt. Peter sier: «Nåde og fred bli dere til del i rikt mål gjennom kunnskapen om Gud og Jesus, vår Herre.» Legg merke til det: Nåden og freden strømmer til oss gjennom kunnskapen. Merk videre hva han sier: «Hans guddommelige makt har gitt oss alt som tjener til liv og gudsfrykt, ved kunnskapen om ham» (2 Pet 1,2–3).

Alt kommer gjennom kunnskapen om ham: nåden, freden og alt som tjener til liv og gudsfrykt. O min sjel, sett deg ved Jesu føtter som Maria, og drikk inn de evige livskreftene gjennom kunnskapen om ham (Luk 10,39)! Dette er det evige liv, at de kjenner ham.

Men, sier du, jeg er slett ikke blind for det Herren sier oss i sitt ord. Jeg har kunnskap om alt evangeliet inneholder, og jeg tror det. Jeg er så levende overbevist om at hele Guds ord er evig sannhet – og likevel er jeg uten fred og uten glede, ja, så livløs at jeg nærmest må sammenligne meg med en død stein. Min venn, du lever i et forferdelig selvbedrag, et selvbedrag som tusener av ulykkelige sjeler er fanget i.

Ja, sier du, det er nok altfor sant. Men vet du da hva dette selvbedraget består i? Det består nettopp i at du mener du tror det du slett ikke tror, og mener du erkjenner det du slett ikke erkjenner. Du sier at du tror at hele Guds ord er sant, og du sier også at du tror at alt det Jesus gjorde, gjorde han for deg. Nei, min venn, dette tror du slett ikke. Og så lenge du går i den innbilningen at du tror hele Guds ord, er ikke blikket ditt rettet mot den egentlige grunnfeilen – nemlig at du slett ikke tror.

Tror du at Jesus har strøket ut syndene dine med sitt blod? Tror du at hele skyldregisteret ditt er strøket ut? Å nei, langt ifra! Trodde du det, ville sjelen din fylles av fred og glede. Johannes sier at dette er vitnesbyrdet som Gud har vitnet om sin Sønn, at han har gitt oss evig liv (1 Joh 5,10–11). Tror du at du har fått evig liv som gave av din Gud? Nei, sier du, hvordan skal jeg tro at jeg har fått livet, når jeg ikke kjenner annet enn død? Nåvel, da tror du altså ikke Guds ord.

Kan den dødsdømte fangen tro benådningen som er lest opp for ham, når han likevel sitter ulykkelig og venter på dommen? Kan den fattige tro på det herlige gavebrevet, når han likevel sitter nedsunket i bekymring for hvordan han skal klare seg? Kan den bortkomne sønnen gå fortvilet over at han har sløst bort arven sin, hvis han tror farens kjærlige innbydelse til å komme tilbake og bli arving igjen til all hans herlighet? Nei, ingen av disse tror – og slik tror heller ikke du.

Du har lært deg å lese Det nye testamente som en tørr historiebok. Du har aldri for fullt alvor tenkt over at alt som står skrevet der, gjelder deg i aller egentligste forstand. Derfor er også vantroen din en fordømmelig synd som Den Hellige Ånd skal overbevise deg om (Joh 16,8–9). Det er en synd som du tråkker Kristi blod under føttene med, og som du forakter paktens testamente med (Hebr 10,29).

Men de som kjenner Gud, er salige i denne kunnskapen og kan bryte ut med profeten: «Se, Gud er min frelse! Jeg er trygg og frykter ikke. For Herren Herren er min styrke og lovsang. Han ble meg til frelse. Dere skal øse vann med glede av frelsens kilder» (Jes 12,2–3). O, for en uuttømmelig kilde til salighet vi har i vår Gud!

Men det er Den Hellige Ånd alene som kan forklare Kristus for hjertet vårt. Derfor vil jeg nå slutte med å gi deg et riktig godt råd, min kjære tilhører: Les ikke lenger Bibelen din i den tro at du vet alt, forstår alt og erkjenner alt, for det gjør du slett ikke. Gud har ordnet det slik at Ordets dypeste og saligste sannheter er skjult for all kjødelig fornuft (1 Kor 2,14).

Ved en rent kjødelig erkjennelse kan en nok få øye på en lærebygning som en selv sitter kald og død inne i. Men en kan ikke få øye på frelsens salige hemmelighet – den som fyller sjelen med liv, lys, fred og glede i Den Hellige Ånd i samme

øyeblikk en ser den. Det er Den Hellige Ånd alene som kan åpne Ordets innerste dør. Ytterdørene kan nok låses opp med forstandens nøkler, men aldri de salige innerste kamrene, hvor bruden ble unnfanget, og dit hun førte sin gjenfunne brudgom (Høys 3,4).

Den Hellige Ånd alene kan lukke opp hjertets dør, så Jesus får komme inn og holde måltid med sjelen (Åp 3,20). Det er ved Ånden Faderen herliggjør sin Sønn og forklarer ham for sjelens øye, slik at bruden blir forelsket i ham som sin rette brudgom. Da gir hun opp sitt eget navn og alle sine egne tanker og interesser for å kunne høre ham helt til i liv og død.

O, om vi forstod denne Åndens gjerning! Da skulle vi samle alle våre tanker om dette ene ønsket: Måtte Ånden få forklare Kristus for hjertene våre! Måtte Ånden få forklare Gud og min Frelser for meg slik at jeg med profeten kunne bryte ut: «Se, Gud er min frelse! Jeg er trygg og frykter ikke.» Amen.

Store bededag: Fly for ditt liv!

> «En sa da til ham: Herre, er det få som blir frelst? Men han sa til dem: Strid for å komme inn gjennom den trange døren! For mange, sier jeg dere, skal søke å komme inn og ikke være i stand til det. Når husbonden først har reist seg og stengt døren, begynner dere å stå utenfor og banke på døren og si: Herre, lukk opp for oss! Og han skal svare og si til dere: Jeg vet ikke hvor dere er fra. Da begynner dere å si: Vi åt og drakk for øynene dine, og du lærte på gatene våre. Men han skal svare: Jeg sier dere: Jeg vet ikke hvor dere er fra. Gå bort fra meg, alle dere som gjorde urett. Dere skal gråte og skjære tenner når dere får se Abraham og Isak og Jakob og alle profetene i Guds rike, mens dere selv er kastet utenfor. Og de skal komme fra øst og vest og fra nord og sør og sitte til bords i Guds rike. Og se, noen av de siste skal bli de første, og noen av de første skal bli de siste!» (Luk 13,23–30).

«Fly for ditt liv! Se deg ikke tilbake og stans ikke noe sted på hele sletten. Fly opp i fjellene for at du ikke skal bli revet bort!» (1 Mos 19,17).

Disse ordene lød en gang fra en engels munn til Lot, Abrahams brorsønn, da Herren ville redde ham og familien hans fra ødeleggelsen som skulle gå over Sodoma. Fra denne lastefulle byen hadde et skrik nådd opp til Herrens ører, et skrik som kalte ned Guds straffedoms ildflammer (1 Mos 18,20). Abraham hadde gått i forbønn og bedt Gud spare den ugudelige byen for de rettferdiges skyld som måtte finnes der. Men akk, det fantes ikke så mange, og de som fantes, var selv altfor smittet av Sodomas fordervelse.

Da Lot fortalte svigersønnene sine hvordan det skulle gå med byen, og oppfordret dem til å redde seg ved å flykte, satte de ingen lit til ordene hans, men tenkte at «han drev gjøn» (1 Mos 19,14). Det ser ikke ut til at Lot hadde fått sine nærmeste til å respektere ordene hans, alvoret hans og oppriktigheten hans. Hvilket vitnesbyrd kunne han da gi for dem som stod utenfor?

Han var nok et dårlig lys. Hans senere historie synes også å bekrefte det, og den vil helt til verdens ende gi de ugudelige god anledning til å spotte Guds ord. Han var i høyden bare en «rykende veke» (Jes 42,3). At han ikke gikk under i flammehavet, hadde han Guds uendelige langmodighet og sin onkels forbønn å takke for.

De reddende englene ba ham forlate byen i største hast sammen med sin hustru og sine to døtre, for byen var viet til ødeleggelse. Det falt ham visst ikke lett å følge Guds frelsende befaling, for «han nølte». Englene måtte ta ham, hans

hustru og hans to døtre ved hånden for å føre dem ut (1 Mos 19,15–16). Og da de hadde fått dem utenfor porten, ropte en av englene til Lot: «Fly for ditt liv! Se deg ikke tilbake og stans ikke noe sted på hele sletten. Fly opp i fjellene for at du ikke skal bli revet bort!»

«Fly for ditt liv!» Slik lyder ropet også til oss i dag, på denne bots- og bededagen. Truende uværsskyer samler seg på kirkens himmel i den siste tid. Etter Herrens egne forutsigelser skal det vise seg stor likhet mellom Noahs og Lots dager og de dagene da Menneskesønnen kommer (Luk 17,26–30). Merker vi ikke allerede nå hvordan denne verdens fyrste egger sine barn opp til raseri mot Herren og hans Salvede (Sal 2,2)? Merker vi ikke hvordan han ordner sine skarer og legger våpnene til rette? Kan vi ikke hvert øyeblikk vente å få høre at Antikrist, den store generalen for mørkets hær, er trådt fram?

Det som holder ham tilbake (2 Tess 2,6–7), er den samfunnsordenen som kristendommen har skapt. Men den angripes fra alle kanter og viser seg å ha svake røtter i folkene. Hedenskapet bryter inn som et opprørt havs ødeleggende bølger. Et grufullt mørke, der drepende lynstråler allerede krysser hverandre, viser seg i horisonten. Og ve deg, du Guds menighet, om du som Lot er sløvet og åndelig bedøvet av det farlige verdslige vesenet! Da vil redslene komme over deg «som veer over en kvinne som skal føde» (1 Tess 5,3).

«Fly for ditt liv!» – du som ennå ikke er kommet i livssamfunn med Herren. I evangeliet vårt hører du en mann spørre Frelseren om det er få som blir frelst. Han får dette gripende svaret: «Strid for å komme inn gjennom den trange porten! For mange, sier jeg dere, skal søke å komme inn og ikke være i stand til det.»[1] Ennå står porten åpen, ennå er det mulig å bli reddet. Men vær ikke som den nølende Lot – det kan koste deg livet.

Han hadde nok mange kjente og venner i byen som ville holde ham tilbake. Han hadde nok store eiendommer som det falt ham tungt å forlate, og en god del skatter som han gjerne ville ha med seg. Men han måtte forlate alt. Alt ble et rov for luene, og han kunne bare berge sitt eget liv.

Slik vil det også gå deg i den trange porten, om du virkelig skal få sjelen din frelst. Den trange porten er omvendelsens og tilintetgjørelsens nød, der Herren bryter ned vårt stolte, kjødelige sinn og gjør oss til stakkars syndere som lar seg frelse av nåde, pur og bar. Du kommer ikke opp på redningsfjellet med et selvisk, ubrutt jeg.

Du kan ikke dra med deg et lass av Sodomas varer og herligheter; alt sammen er under dommen og skal bli et rov for luene. Nei, ikke engang de såkalte gode gjerningene du har gjort i Sodoma i din naturlige tilstand, kan unngå den altødeleggende ilden – alt må gå til grunne.

Du kan heller ikke få med deg noen hjelpere som skal føre deg gjennom porten, enten de heter tårer, bønner, gode forsetter, hat til synden, ydmykhet eller hva navn de ellers kan ha. Alle slike hjelpere faller om ved inngangen til porten, og flammene fra den rette syndenøden fortærer dem. Bare nøden driver på. Og likesom englene måtte ta Lot og hustruen hans ved hånden for å føre dem ut gjennom Sodomas port, slik vil også Herrens mektige nåde gripe deg og føre

[1] NB: «den trange døren».

deg igjennom. Nød og nåde må til om du skal komme igjennom – nød og Den Hellige Ånds hjelp.

O, hvor mange har vi ikke blant oss som er kommet fram til porten og har slått leir der! «Barnet er kommet til modermunnen, men det er ingen kraft til å føde» (Jes 37,3). De åndelige fødselsveene har avtatt i stedet for å tilta. En strir ikke for alvor; en er blant dem som søker å komme inn, men ikke kommer inn.

Brødre! La oss gjøre bot for disse sjelene på denne botsdagen. For sannelig, det er også i stor grad vår skyld – de virkelige kristnes skyld – at de ikke kommer igjennom. Har bekjennelsen lydt så klart fra vår munn og fra vårt liv at disse ulykkelige har kunnet forstå hva det gjelder? Eller har menighetens forkynnelse og bekjennelse vært så utydelig og ubestemt at de stakkars frelsessøkende ikke engang har fått øye på den trange porten, men bare på en tåkete fromhetsvei, som de spenner alle sine naturlige krefter for å kunne følge?

Overgangen fra død til liv er kanskje ikke blitt synlig hos oss – og hvor stor skyld har vi ikke da for at disse sjelene blir gående i tusmørke?

Dessuten har det vel også stått dårlig til med den inderlige kjærligheten som skulle nøde dem til å komme inn (Luk 14,23). I kirkens første varme dager oppsøkte de kristne slike vakte og bekymrede sjeler som trengte veiledning. De bøyde kne sammen med dem for nådens trone og la evangeliets frelsende sannheter fram for dem på en praktisk, inderlig og gripende måte. De slapp dem ikke før de hadde vært redskaper i Herrens hånd til å føre sjelene gjennom den trange porten.

Jeg minnes fra min egen åndelige barndom hvordan vi prøvde å hjelpe de mange bekymrede sjelene. En gang var flere av oss samlet ved foten av en høy festningsmur for å rope til nådens Gud om hjelp for en stakkars bekymret venn som knelte ned midt iblant oss. Vi ba, og han stønnet i dyp sjelekval. Plutselig sprang han opp med lovsang og jubel i sjelen: Snaren var revet i stykker, og fuglen var fri (Sal 124,7). Herren hadde vendt hans fangenskap «likesom bekker i sydlandet» (Sal 126,4).

O, la oss våkne opp, kjære brødre og søstre! La oss våkne opp til en levende erkjennelse av at også vi har skyld i at disse mange bekymrede, søkende sjelene omkring oss ikke virkelig kommer over fra død til liv.

Men det er også en annen gruppe mennesker som vi har stor skyld overfor. Det er dem Frelseren taler om i evangeliet vårt: Når husbonden har stengt døren, skal de bli stående utenfor og rope: «Herre, lukk opp for oss!» Og når han har vist dem bort med disse ordene: «Jeg vet ikke hvor dere er fra», skal de si: «Vi åt og drakk for øynene dine, og du lærte på gatene våre.»

Her har vi en stor skare såkalte kristne som vi møter i Guds hus, ja, også ved Herrens bord. Det er slike som gjerne vil la seg belære av kristendommen og bli kristelige og snille mennesker, men som aldri har stanset for denne sannheten: «Dere må bli født på ny!» (Joh 3,7).

Mange av dere er til stede i denne stund, og derfor vil jeg først rette et alvorsord til dere. O, om Guds Ånd kunne få ringe slik for dere med klokkene i de høye tårnene at en botsdag kunne begynne å gry i sjelene deres! Hva hjelper det at dere går inn og ut i Guds hus og kommer til Herrens bord, når dere aldri for alvor

trenger dere gjennom den trange porten? Hva hjelper de gode forsettene deres, deres kristelige veldedighet og deres pene moralske vandel, når dere ikke av egen opplevelse og erfaring er blitt kjent med gjenfødelsens dype hemmelighet?

«Uten at en blir født på ny, kan han ikke se Guds rike» (Joh 3,3) – om han så var from som en engel i sitt liv. Hør hva Jesus sier til dem som gjerne vil bli frelst, men som ikke har trengt seg gjennom den trange porten – som kommer for sent og roper: «Herre, lukk opp for oss!» Han vil si til dem: «Gå bort fra meg … Jeg vet ikke hvor dere er fra … Dere skal gråte og skjære tenner når dere får se Abraham og Isak og Jakob og alle profetene i Guds rike, mens dere selv er kastet utenfor.»

O, for en forferdelig forutsigelse! Den gjaldt vel først og fremst dem som pukket på at de var Abrahams barn uten å ha Abrahams tro (Joh 8,39). Men den gjelder sannelig like fullt deg, du som bærer kristendommens navn og på så mange måter har tatt kristendommens form, men mangler dens liv. Våkn opp, kjære sjel, før det blir for sent!

Denne dagen kaller deg til alvorlig ettertanke. Men tro ikke at du slipper unna den evige gråt og tenners gnissel ved å felle noen tårer på denne bots- og bededagen. I helvete er det mange som har bedt slik som du. Tro heller ikke at det hjelper å legge flere gode forsetter til dem du allerede så sørgelig har brutt.

Luther sier at «veien til helvete kunne være brolagt med gode forsetter». Nei, én ting hjelper: Lytt alvorlig til Guds ord! Ta det med deg inn i lønnkammeret ditt. Tal med Gud om din tilstand og søk Åndens lys – så skal det bli den «bedrøvelsen etter Guds sinn» som «virker omvendelse til frelse, som ingen angrer» (2 Kor 7,10).

Men, brødre og søstre, er vi uten skyld når vi ser på disse skarene av åndelig døde medvandrere? Omgås vi dem slik at vi med Paulus kan si: «Jeg er ren for alles blod. For jeg har ikke holdt noe tilbake, men jeg har forkynt dere hele Guds råd» (Apg 20,26–27)?

Akk, Herre Gud, måtte du få gjøre denne bededagen til en botsdag for oss! O, hvor sløvt og kunstlet har ikke vitnesbyrdet vårt ofte vært! Hvor lite inntrengende har ikke kjærligheten vår vært, og hvor lunken iveren vår!

Men blir mange av rikets barn utelukket (Matt 8,12), og blir store skarer av ytre bekjennere stående utenfor, så skal det komme en strøm av lykkelige sjeler fra øst og vest og fra nord og sør og sitte til bords i Guds rike. Det er stakkars hedningesjeler som hørte og trodde evangeliets budskap – et budskap som mange av disse munnkristne har vært med på å bringe dem. Og da skal disse slutningsordene i evangeliet vårt gå i oppfyllelse: «Og se, noen av de siste skal bli de første, og noen av de første skal bli de siste!»

Vi gleder oss når vi hører om kristendommens seier i hedningeland. Vi gleder oss når vi tenker på de mange zuluene, madagasserne og santalene som det norske kristenfolket har brakt livets evangelium. De har forlatt hedenskapets mørke og fryder seg nå i frelsens lys. Men o, om vi, som får nyte denne gleden og fryde oss over frukten av vårt arbeid, skulle bli nektet å være sammen med disse frelste i den store bryllupssalen?

Det må ha vært grusomt for Noahs tømmermenn å se seg utestengt og fortapt da arken løftet seg frelsende på vannflommens vann. De hadde jo vært med og slitt og slept for å tømre denne arken, og nå – –

Måtte da denne bots- og bededagen bli til stor velsignelse for sjelene våre! Måtte dere, kjære bekymrede sjeler, få nåde til å trenge gjennom den trange porten og inn i et virkelig livssamfunn med deres dyrebare Frelser!

Hør den deilige innbydelsen i dagens epistel: «Nå vel, alle dere som tørster, kom til vannene! Og dere som ingen penger har, kom, kjøp og et, ja kom, kjøp uten penger og uten betaling vin og melk! Hvorfor veier dere ut penger for det som ikke er brød og deres fortjeneste for det som ikke kan mette? Hør på meg! Så skal dere ete det gode, og deres sjel skal glede seg over de fete retter» (Jes 55,1–2).

Legg merke til dette: Selv om porten er trang, er det ikke trangt om nåde hos Gud. Det går trangt når vårt stakkars selviske og selvrettferdige jeg skal krympe seg sammen til et intet. Men det går ikke trangt for Gud å forbarme seg over syndere. Akk, om han bare fikk lov til å forbarme seg! Han sier jo selv: «Barmhjertighet er det jeg vil ha, ikke offer!» (Matt 9,13). Han framstiller sin nådes rikdom i bildet av store vann. Kom da, du tørste sjel, og drikk! Senk deg med alt du trenger ned i disse nådens dyp – «Gud unner deg det gjerne». Amen.

4. søndag etter påske: Hvem Frelseren ber Faderen bevare, og hvordan han bevarer dem

> «Jeg ber for dem. Jeg ber ikke for verden, men for dem som du har gitt meg, for de er dine. Alt mitt er ditt, og ditt er mitt. Og jeg er herliggjort i dem. Og jeg er ikke lenger i verden, men disse er i verden, og jeg kommer til deg. Hellige Far! Bevar dem i ditt navn, som du har gitt meg, for at de kan være ett, likesom vi er ett. Da jeg var hos dem, bevarte jeg dem i ditt navn, som du har gitt meg. Jeg voktet dem, og ingen av dem gikk fortapt, uten fortapelsens sønn – for at Skriften skulle bli oppfylt. Men nå kommer jeg til deg. Og dette taler jeg i verden for at de skal ha min glede fullkommen i seg. Jeg har gitt dem ditt ord. Og verden har hatet dem fordi de ikke er av verden, likesom jeg ikke er av verden. Jeg ber ikke om at du skal ta dem ut av verden, men at du skal bevare dem fra det onde. De er ikke av verden, likesom jeg ikke er av verden. Hellige dem i sannheten! Ditt ord er sannhet» (Joh 17,9–17).

«… dere som ved Guds makt blir bevart ved tro til den frelse som er ferdig til å bli åpenbart i den siste tid. Derfor jubler dere av glede, selv om dere nå en liten stund … har sorg i mange slags prøvelser» (1 Pet 1,5–6).[1]

Det er disiplenes bevarelse i tiden framover som særlig opptar Frelserens sinn i dette evangeliet. Han visste hva som skulle møte dem i en verden som ligger i det onde, og han visste hvilke hjelpeløse stakkarer de i grunnen var. Derfor overgir han dem til sin himmelske Fars vern og ber ham føre dem trygt og vel igjennom ved sin «makts arm».

Under bønn om Åndens hjelp vil vi nå sammen tenke over:

1. Hvem det er Frelseren ber Faderen bevare, og

2. Hvordan han bevarer dem.

Når Jesus her trer fram som forbeder, sier han uttrykkelig at denne forbønnen ikke gjelder verden: «Jeg ber ikke for verden, men for dem som du har gitt meg.»

Hvordan kunne han vel be Faderen bevare de stakkars verdens barn, som ligger og sover i synden og ennå er på fortapelsens vei? Visst ligger også de ham ømt på hjertet – ja, var det ikke for den stakkars, blinde, fiendtlige verden han

[1] NB: «blir holdt oppe ved tro».

gikk i døden? Men så lenge de ennå er verdens barn, kan han ikke be Faderen bevare dem. Han kan bare be ham vekke og omvende dem, så de kan komme inn under det særlige vernet og den omsorgen som bare barna har del i.

Min venn, gjelder da denne forbønnen fra Frelseren deg? Er du et virkelig Guds barn, som Herren omfatter med så særskilt omsorg, og som han ber Faderen bevare? Eller er du ennå et djevelens barn, på dødens og fortapelsens vei? O, da gjelder ikke denne bønnen deg. Du er ennå et sorgbarn, en fortapt sønn eller datter, som først må oppsøkes og frelses før det kan bli tale om å bli bevart.

Tenk – ikke å kunne regne med Frelserens forbønn om at Gud skal bevare deg! O, hvor forferdelig! I samme øyeblikk som døden får lov til å hugge ned livstreet ditt, synker du ned i et evig helvete. Ikke sørgende venner og kjente, ikke en øm far eller mor, ikke himmelens engler, som sendes ut til tjeneste for dem som skal arve frelse (Hebr 1,14) – nei, ikke engang Guds mektige arm kan redde deg hvis du ikke allerede er frelst når du skal inn i evigheten.

Nei, det er for sine kjære disipler Frelseren ber. Han visste hva slags verden de levde i, og han forstod langt bedre enn de selv hvor lite de stakkarene maktet å bevare seg selv. O, hvor måtte ikke hjertet hans brenne av inderlig omsorg da han skulle forlate dem!

Med hvilken øm omsorg følger ikke en far og mor barnet sitt når det for første gang skal ut i verden! Det var en gang en ung mann som trosset foreldrenes ømmeste formaninger og valgte å gå sine egne veier. Han ville bli sjømann og fikk til slutt viljen sin. O, hvordan led ikke den ømme moren da hun skulle pakke kisten hans! Hvert eneste klesplagg vætet hun med tårene sine, mens varme bønner steg opp til Gud fra hennes beklemte hjerte.

Det siste hun la ned, var en bibel. På første side skrev hun: «Dette er den beste skatten jeg kan gi deg, min kjære sønn. Jeg vet at store farer truer deg både på havet og på land, men i denne kjære boken rekker Herren deg en mektig arm til vern og hjelp.»

Da sønnen var reist, hadde hun mang en søvnløs natt, og hvert kraftige vindkast manet henne til inderlig bønn for det stakkars barnet hennes. Sønnen tumlet lenge omkring på fordervelsens vei og var virkelig et sorgbarn. Men til slutt kunne den ømme moren likevel omfavne ham som en gjenfunnet sønn. Er ikke denne moren et bilde på Jesu inderlige omsorg for sine egne?

Og du, min egen kjære mor! Hvorfor skulle jeg ikke få gi luft for mitt takknemlige hjerte for alt det du var for meg? Hvor mye har jeg ikke å takke deg for! Ung, uerfaren og lettsindig var jeg da jeg første gang dro ut fra hjemmet mitt. Da omfattet du meg med en omsorg som gjør at ditt minne skal være velsignet for evig.

Du kjente hjertet mitt bedre enn jeg kjente det selv, og du kjente den verden jeg skulle vandre ut i. Du fortalte meg hvilke fristelser jeg særlig ville bli utsatt for, og hva følgene ville bli om jeg ble fanget i syndens garn.

O, jeg glemmer deg aldri! Selv om du er død, står din kjære skikkelse ennå der borte på høyden og vinker til meg. Og at jeg ble bevart fra åpenbare fall i syndens skitt, har jeg nest etter den barmhjertige Gud deg å takke for. Så lenge

jeg ånder, skal du stå for meg som et levende bilde på min Frelsers hyrdeomsorg. Dine bønner og dine tårer stod alltid omkring meg som et gjerde. O, måtte min Frelsers kjærlighet alltid ha den samme makten til å bevare min sjel i livssamfunn med ham!

Tenk, brødre og søstre, om vi hadde like mye tro på Guds kjærlighet og faderomsorg som vi har på en mors! Sannelig, da skulle vi synke ned i tilbedelse i hans favn, og hans mektige armer skulle lede oss og verne oss mot all nød. Hans arm er ikke så kort som en mors (Jes 59,1).

Når Frelseren ber sin himmelske Far om å bevare barna hans, sier han: «Disse er i verden.» Det var grunn nok til alvorlig bekymring. De er i verden. Vi lever i en ond og forførerisk verden, brødre og søstre, og ingenting annet enn Guds makt kan bevare oss om vi skal bli stående «på den onde dag» (Ef 6,13).

«Jeg ber ikke om at du skal ta dem ut av verden, men at du skal bevare dem fra det onde.» «Hele verden ligger i det onde» (1 Joh 5,19). Luften vi puster inn her, er forpestet. Og vi kjemper ikke bare mot synlige fiender, men også mot «ondskapens åndehær i himmelrommet» (Ef 6,12).

Dessuten har vi en liten verden i vårt eget hjerte, i vår gamle natur. Vi har forrædere innenfor selve festningen – farlige forrædere som ville gjøre stillingen helt håpløs om ikke Herren selv kom oss til hjelp med sin makts arm. Vår motstander djevelen er også en mektig forfører. Han finner ut hvor vi er skrøpelige, og angriper ustanselig de svakeste portene i hjertets festning.

Og så er det noe som kalles «Satans dybder» (Åp 2,24). Han viser seg ikke alltid som en «brølende løve» (1 Pet 5,8), men kan skape seg om til «en lysets engel» (2 Kor 11,14). Og ve da den sjelen som ikke er rustet med Guds veldige kraft (Ef 6,10), og som ikke har sansene øvd opp til å skille mellom godt og ondt (Hebr 5,14)!

I den åpenbare verden kommer Satans løveskikkelse vel mest fram. Men når et øye som er salvet av Guds Ånd, skal utforske hvordan han ferdes blant Guds barn eller blant dem som er mer eller mindre påvirket av sannheten, er han ofte vanskelig å oppdage, fordi han trer fram i lysets engels drakt.

Tenk på dette, du bror og søster som føler deg så trygg bare du synes du er omstrålt av lys og merker det åndelige livets pulsslag. O, vi er ikke trygge hvis vi ikke er innenfor festningen – Guds sannhets ord.

Frelseren sier til disiplene sine at verden skulle hate dem fordi de ikke var av verden. Den forutsigelsen fikk de se oppfylt i rikt mål. Selv om de hadde det glade budskapet å bringe verden, ble fiendskapet mot dem tent overalt, og bare én av dem ble spart for martyrdøden. Grunnen til verdens hat, sier Frelseren, er den skarpe motsetningen de står i til verden: «Var dere av verden, da ville verden elske sitt eget. Men fordi dere ikke er av verden, men jeg har utvalgt dere av verden, derfor hater verden dere» (Joh 15,19).

Når vi i vår tid merker så lite til verdens hat og forakt, er ikke det den beste anbefalingen for oss som kristne. Kanskje lyser det altfor svakt fram at vi ikke er av verden. Kanskje holder saltet på å miste sin kraft (Matt 5,13); kanskje settes lyset under et kar (Matt 5,15). O, brødre og søstre, dere må aldri tro at verden er annerledes sinnet mot sannhetens levende åpenbaring nå enn før. Merker

Satan at vi blir riktig farlige for riket hans, blir han rasende og vil med list eller makt søke å ødelegge oss og gjøre oss uskadelige.

Stråler det skjulte livet (Kol 3,3) fram av hele vårt vesen og vår bekjennelse, skal verden også snart begynne å røre på seg og stampe mot sannhetens brodd (Apg 26,14). Den vil overdenge Guds barn med hån og forakt. Den vil prøve å få brodden ut av sitt eget indre og svekke deres videre innflytelse ved å stemple dem som vranglærere og lyve om dem på den skammeligste måte.

Fra slikt vil ikke Herren bevare oss. Tvert imot har han sagt: «Ve dere når alle mennesker taler vel om dere» (Luk 6,26). «Har de forfulgt meg, så vil de også forfølge dere» (Joh 15,20). «Alle som vil leve gudfryktig i Kristus Jesus, skal bli forfulgt» (2 Tim 3,12). Men han har lovet å ta vårt parti og verne oss under alt dette. Hør hva han selv sier: Han vil vokte oss «som sin øyesten» (5 Mos 32,10). «Som ørnen … svever over sine unger», slik vil han sveve over oss, ta oss opp og bære oss (5 Mos 32,11).

Sannelig, vi passer godt på øynene våre og lar heller hånden eller et annet lem ta imot støtet, bare øyet kan reddes. Og ørnen går på med dødsforakt når det gjelder å redde ungene sine. «For han skal gi sine engler befaling om deg, at de skal bevare deg på alle dine veier» (Sal 91,11). «Han bevarer sine frommes sjeler» (Sal 97,10). «Herren verner de enfoldige» (Sal 116,6). Peter sier at vi «ved Guds makt blir bevart ved tro til den frelse som er ferdig til å bli åpenbart i den siste tid» (1 Pet 1,5) – den onde tiden.

Ja, vi blir bevart ved Guds makt. Hans høyre hånd kan frelse med makt (Sal 20,7). Paulus begynner det viktige avsnittet om den åndelige rustningen med disse ordene: «Bli sterke i Herren og i hans veldige kraft!» (Ef 6,10).

Tenk, brødre og søstre: Gud har stilt hele sin makt til vår rådighet. Ja, mer enn det: hans fulle barmhjertighet, hans visdoms uransakelige dyp og hans faderomsorg, som alltid er virksom – alt skal stå til barnas rådighet, alt skal brukes og utnyttes til deres beste.

Alt dette ligger i disse ordene: «Og jeg er herliggjort i dem.» Jo mer Herren får gi seg selv til oss, desto mer blir hans navn herliggjort – enten det er til liv og salighet, til kraftig virksomhet for Guds rike, til rask vekst i helliggjørelsen eller til vern og bevarelse mot alle våre skjulte og åpenbare fiender. For han er kilden som alle disse velsignelsene strømmer ut fra.

Men hvordan blir jeg utrustet med Guds veldige kraft så jeg kan stå imot og overvinne fiendene mine? Frelseren sier i teksten vår: «Jeg har gitt dem ditt ord.» I dette ordet ligger den skjulte, hemmelighetsfulle kraften som Gud bevarer sine egne med. Og ikke bare kraft ligger der; fra ordet stråler også det lyset som viser oss hvordan Gud bevarer sine.

Vi har ikke noe løfte om at Gud vil bevare oss, uansett hvordan vi oppfører oss. Da fristeren ville at Jesus skulle kaste seg ned fra tempelmuren, viste han til Guds løfte om bevarelse og om å bli båret på englehender. Men Jesus så en farlig fristelse i dette, og han møtte djevelen med disse ordene: «Du skal ikke friste Herren din Gud» (Matt 4,5–7).

Hvis du i tillit til at Herren skal bevare deg, går inn på selvvalgte veier eller styrter deg ut i farer og fristelser som ditt jordiske kall ikke fører med seg, da

frister du Herren din Gud. Du har ikke noe løfte om å bli bevart når du går dine egne veier.

«Jeg har gitt dem ditt ord.» O, måtte dette ordet få være en lykt for vår fot og et lys på vår sti (Sal 119,105)! Klyng deg fast til Ordet. La dets lys få stråle over hele veien din. Tro enfoldig det Herren sier der. O, da griper du fatt i Herrens styrke, og du skal få erfare at hans kraft fullendes i din skrøpelighet (2 Kor 12,9).

Men vi vil så gjerne føle oss sterke og dyktige i oss selv. Hemmeligheten i apostelens ord «når jeg er skrøpelig, da er jeg sterk» (2 Kor 12,10) går aldri riktig opp for oss. Enda mer gåtefullt blir det at Herren lot ham plages av «en Satans engel» som stadig fikk slå ham (2 Kor 12,7) – slå ham på den munnen som en gang var blitt lukket (Rom 3,19), for at den aldri mer skulle åpne seg til selvisk ros.

O, hvor mye må ikke vår Herre bruke for å drepe alle våre egne innbilte livskrefter, så hans kraft – Åndens kraft, som strømmer til oss gjennom Ordet – kan være mektig i livet vårt! Ja, mektig til å bevare oss fra time til time og fra dag til dag mot alt som vil ødelegge sjelene våre.

Men Frelseren vil ikke bare at vi så vidt skal bli bevart fra alt det onde. Han vil at vi også skal ha «hans glede fullkommen i oss» og bli mer og mer «helliget i sannheten». Dette er deilige bønneemner: at vi må bli glade – og hellige! Og ville det vel være noe å undre seg over om Guds barn var strålende glade på vandringen hjemover? Nei, det ville ikke være underlig. Men det er underlig at vi ofte kan gå så tynget av sorg – vi som har lov til å kaste alle byrdene våre på Herren (Sal 55,23).

Og må ikke en daglig og levende erfaring av Guds bevarende nåde gjøre oss riktig glade? I samme grad som vi erfarer djevelens list og makt, verdens hat og forfølgelse og vårt eget stakkars hjertes elendighet og ustadighet, blir vi trengende «miskunnhetens kar» (Rom 9,23), som stadig må ligge Herren i øret om hjelp, fordi vi vet at alle våre kilder er i ham (Sal 87,7). Og i samme grad som det levende vannet bobler fram fra hans rike kilde av barmhjertighet og strømmer inn i sjelene våre, blir vi glade og lykkelige, styrket og grunnfestet i sannheten og helliget ved sannhetens Ånd.

O, brødre og søstre, la oss fryde og glede oss i vår store yppersteprest! Hans bønn er sikkert blitt hørt i himmelen, og Guds svar ligger og venter på oss i Ordet. La oss sørge for å finne det og gjemme det i hjertet, så vi ikke skal synde mot vår Gud (Sal 119,11).

Snart skal han komme igjen og hente oss ut av den store trengsel (Åp 7,14). Snart skal vi komme dit hvor ingen fiende lenger angriper oss, og hvor vi for evig skal føle oss frie og trygge innenfor det sikre gjerdet om Guds salighet. Og da skal vi møte vår Jesus.

Ja, vi skal knele ned ved tronens fot og bryte ut: «Velsignelsen og herligheten og visdommen og takken og æren og makten og styrken tilhører vår Gud i all evighet!» (Åp 7,12).

O, brødre og søstre, for en stund det blir når vi skal se oss frelst foran Lammets trone! «Er jeg virkelig frelst? Evig fri fra all fare? Evig lykkelig?» Ja, det blir en salig stund full av overraskelse. For selv om vi her nede hadde håpet å få lande ved det nye Jerusalems kyst, vil vi vel knapt kunne tro det øynene våre

ser når vi har kastet anker der: Vi salige! Vi vel hjemme! Gud hjelpe oss da til å bli bevart under ørkenvandringen her nede! Amen.

5. søndag etter påske: De kristnes enhet – dens art, forbilde og velsignelse

> «Men nå kommer jeg til deg. Og dette taler jeg i verden for at de skal ha min glede fullkommen i seg. Jeg har gitt dem ditt ord. Og verden har hatet dem fordi de ikke er av verden, likesom jeg ikke er av verden. Jeg ber ikke om at du skal ta dem ut av verden, men at du skal bevare dem fra det onde. De er ikke av verden, likesom jeg ikke er av verden. Hellige dem i sannheten! Ditt ord er sannhet. Likesom du har utsendt meg til verden, har også jeg utsendt dem til verden. Og jeg helliger meg for dem, for at også de skal være helliget i sannhet. Jeg ber ikke bare for disse, men også for dem som ved deres ord kommer til tro på meg, at de alle må være ett, likesom du, Far, i meg, og jeg i deg – at også de må være ett i oss, for at verden skal tro at du har utsendt meg. Og den herlighet som du har gitt meg, har jeg gitt dem, for at de skal være ett, likesom vi er ett, jeg i dem og du i meg, for at de fullkomment skal være gjort til ett, for at verden kan kjenne at du har utsendt meg og elsket dem, likesom du har elsket meg» (Joh 17,13–23).

«Det er ett legeme og én Ånd, likesom dere òg ble kalt med ett håp i deres kall» (Ef 4,4).

Én Gud og alles Fader!
er hjordens og dens hyrders rop.
Ett livets vell oss bader,
og ett er våre sjelers håp;
én røst fra sanndrue munner,
én Ånd i alles røst,
én fred som vi mot stunder,
én tro med evig trøst,
én kjærlighet, én lengsel,
én kamp for palmen hist,
én utgang av all trengsel,
ett liv i Jesus Krist!

I Åndens samfunn vandre
vi da den store pilegrimsgang,

og synge med hverandre
det frelste Sions seierssang,
igjennom natt og trengsel,
igjennom nød og død,
med stille håp og lengsel,
med dyp forventnings glød –
fra kors, fra grav vi stige
med salig lov og pris
til den Oppstandnes rike,
til frelsens paradis!

«Bevar dem, som du har gitt meg!» Det var grunntonen i den delen av Jesu yppersteprestlige bønn som var evangeliet forrige søndag (Joh 17,11). Nå tenker han igjen på barna sine – og ikke bare på de barna som stod rundt ham. Nei, han tenker også på oss, som ved apostlenes ord skulle komme til tro på ham.

Hva er det da som ligger ham så inderlig på hjertet i dette evangeliet? Det er de kristnes enhet. At dette ligger ham overmåte varmt på hjertet, kan vi forstå av at han flere ganger gjentar bønnen om at de kristne må være ett. Og han sier at frukten av en slik enhet skal være at verden blir overbevist om sannheten.

Ledet av dagens evangelium vil vi da se på

1. Arten av denne enheten og forbildet for den – og

2. Nytten og velsignelsen av den.

Vi har et vakkert vitnesbyrd om de første kristnes enhet i disse ordene: «Hele flokken av dem som var kommet til troen, hadde ett hjerte og én sjel» (Apg 4,32). De svarte helt til det bildet apostelen Paulus hadde tegnet av Herrens menighet i 1 Kor 12. Les hele dette merkverdige kapitlet før du leser videre i denne prekenen.

Menigheten er Kristi legeme. Likesom det er enhet og samvirke mellom lemmene på vårt naturlige legeme, skulle det være enhet og inderlig samvirke mellom alle lemmene på Kristi legeme. Det skal «ikke være splittelse i legemet, men lemmene ha samme omsorg for hverandre. Om ett lem lider, da lider alle lemmene med. Og om ett lem blir hedret, da gleder alle lemmene seg med» (1 Kor 12,25–26).

I vårt naturlige legeme blir den hemmelighetsfulle livsstrømmen som vi kaller blodet, holdt i uavbrutt bevegelse av hjerteslagene, som driver den ut til alle legemets lemmer. Denne hjertevirksomheten, som holder livet oppe og fornyer det, er felles for alle lemmene. Og en utallig mengde fine følelsesnerver går fra lem til lem. De forplanter ett lems lidelse eller velvære til hele legemet, så hele legemet med alle de andre lemmene må ta del i den.

Ett lems vanære er hele legemets vanære. «Om ett lem lider, da lider alle lemmene med.» Dessuten må alle lemmene tjene hverandre. Øyet må se for hele legemet, føttene må bære hele legemet, og hendene må stadig være i arbeid for det. Slik er det også med Kristi legeme. Hvert lem på det har fått sin egen nådegave og sin egen tjeneste å utføre. Og når det er fullkommen enhet og samvirke mellom alle legemets organer, sier vi at legemet er sunt.

Å, for et bilde på den enheten som skulle råde mellom lemmene på Kristi legeme på jorden!

Men det mest fullkomne bildet har vi vel i disse ordene i teksten vår: «at de alle må være ett, likesom du, Far, i meg, og jeg i deg.» Enheten mellom Faderen og Sønnen, som er ett i det samme guddomsvesen, skal være det fullkomne forbildet for Guds barns enhet i Ånden.

Å, for en herlig enhet, for en vakker harmoni det er mellom Faderen og Sønnen! Faderens vilje er Sønnens vilje. Og da Sønnen åpenbarte seg på jorden, kunne han si: «Den som har sett meg, har sett Faderen» (Joh 14,9). «Jeg og Faderen er ett» (Joh 10,30). De oppdiktede hedenske gudene var forskjellige av vesen og lå i uopphørlig strid med hverandre. Men i den sanne Guddom, som åpenbarer seg i tre personer – Faderen, Sønnen og Ånden – er det fullkommen enhet og harmoni. Ja, de er fullkomment ett. Det er bare én Gud.

I samme grad som vi nå får del i den guddommelige natur, blir vi også i sannhet ett. Da vil en underfull, guddommelig enhet lyse fram hos lemmene på Kristi legeme på jorden. Uenighet, kiv, strid, misforståelser og partier er bare tegn på sykdom – en så farlig sykdom at den kan føre død og evig fortapelse over de enkelte lemmene.

Men Frelseren venter visselig ikke at «trellkvinnens og den frie kvinnes barn» skal bli ett (Gal 4,31). Nei, apostelen sier: «Men han som var født etter kjødet, forfulgte ham som var født etter Ånden. Og slik er det nå også» (Gal 4,29). Men det var vel ikke for mye å vente at de som er den frie kvinnes barn, ble mer forent til ett!

Å, her driver djevelen et forferdelig spill – både ved at de enkelte lemmene på legemet ikke er tilfreds med sin plass i det, og ved andre fint uttenkte knep. Derfor var det så viktig for apostlene å formane de kristne til enhet. Paulus sier: «Legg vinn på å bevare Åndens enhet i fredens sambånd. Det er ett legeme og én Ånd, likesom dere òg ble kalt med ett håp i deres kall. Det er én Herre, én tro, én dåp, én Gud og alles Far, han som er over alle og gjennom alle og i alle» (Ef 4,3–6).

For at vi skal komme til en slik enhet, har Herren satt inn apostler, profeter, evangelister, hyrder og lærere, «for at de hellige kunne bli gjort i stand til tjenestegjerning, til oppbyggelse av Kristi legeme, inntil vi alle når fram til enhet i tro på Guds Sønn og i kjennskap til ham, til manns modenhet, til aldersmålet for Kristi fylde, for at vi ikke lenger skal være småbarn og la oss kaste og drive omkring av hver lærdoms vind ved menneskers spill, ved kløkt i villfarelsens listige knep. Sannheten tro i kjærlighet, skal vi i alle måter vokse opp til ham som er hodet, Kristus» (Ef 4,11–15).

Slik vil Gud ved sitt ord arbeide og virke for at vi kan nå fram til enhet i troen. De kristne er riktignok ett i det aller viktigste, så sant de er født av Ånden. Men den fullkomne enheten står her som målet for Åndens videre arbeid med oss. Merk deg: Han setter den fullkomne enheten som mål. Likesom de allerede er blitt ett i Kristus – «ett legeme og én Ånd» – skal de se til at de arbeider seg sammen, så de også blir «fast forenet i samme sinn og samme tanke» (1 Kor 1,10).

Det finnes en enhet som ikke betyr stort i Guds øyne. Den kommer av at en lar andre granske, tro og erkjenne for seg, og så går hele flokken i blind autori-

tetstro etter ledernes kommando. Slik kjødelig enhet finner vi et overmål av i den katolske kirke, og dessverre har vi vel nok av den i vår egen også.

En slik enhet kommer ikke gjennom kamp og strid, gjennom flittig bruk av nådemidlene og stadig tukt og veiledning av Guds Ånd. Den har sin rot bare i en død, ufruktbar hjernetro. Men på den store dagen skal vi ikke dømmes etter andres erkjennelse, tro og forståelse av sannheten, men etter vår egen. Derfor gjelder det i sannhet at vi får våre egne øyne åpnet, så vi med den blindfødte kan si: «Jeg som var blind, nå ser!» (Joh 9,25).

Frukten av en slik enhet er «at verden skal tro at du har utsendt meg», sier Frelseren.

I kirkens første tid hadde synet av de kristnes enhet en underfull innflytelse. Den arme verden var splittet og sønderrevet om sine hedenske guddommer. Nå stod den slått av forbauselse da den så hvor sterkt en hemmelighetsfull åndsmakt bandt Jesu vitner sammen. Ikke rart at den store ufredsstifteren listig satte alle sine redskaper i sving for å ødelegge de kristnes enhet så tidlig som mulig.

Han forstod at de sterke båndene som bandt hjerte til hjerte, gikk ut fra Kristus selv, kirkens hode. Derfor prøvde han ved alle slags kjetterier å forringe Kristi person og kle ham av hans guddommelighet, så han skulle miste sin dragende kraft på syndere. Men da samlet våre gamle, kjære fedre seg til store kirkemøter og løftet sannhetens banner høyt, så de enfoldige sjelene som var kommet i forvirring, kunne samle seg om det.

I våre dager er det en del velmenende brødre som vil samle de kristne til ett ved å bryte ned disse bekjennelsene, som ble til i kirkens store trengselstider. Men disse vennenes nidkjærhet er ikke paret med den rette visdom. De roper på Bibelen og sier at den alene er vårt ufeilbare bekjennelsesskrift – og der er vi hjertelig enige.

Men må vi ikke også erkjenne at kirken trinn for trinn er kommet til en klarere forståelse av sannhetene i Guds ord? Og må vi ikke også erkjenne at Gud særlig i tunge trengselstider har tent store lys i kirken? De har strålt ut over samtidens mørke, og ved sin større åndsfylde og klarhet har de løftet store skarer med seg opp av uvitenhet til en klarere erkjennelse av sannheten.

Vi ser hvilken jammer og elendighet det fører med seg når hver enkelt sjel går på egen hånd, uten forbindelse med det store opplysningsarbeidet som har gått for seg opp gjennom kirkens historie. I fordervelig innbilskhet mener de at de kan se ned på kirkens vitner, som har nedlagt summen av sin erkjennelse i bekjennelsene. Vi ser hvordan slike kan sverme omkring fra det ene partiet til det andre, fra den ene ytterligheten til den andre, og skaper ulykke og forvirring. Å, da må hjertene våre gløde i oss, og vi må i ydmykhet takke Gud inderlig for de sannhetsvitnene han har gitt oss.

Vi vil ikke «holde kjød for vår arm» (Jer 17,5) og la skrøpelige mennesker bli stående mellom oss og vår Gud. Men fordi vi vet hvor blinde vi selv er, vil vi takke ham hjertelig for hvert fingerpek til en fyldigere forståelse av sannheten som han har gitt oss gjennom sine vitner.

Hvordan så det ikke ut i Tyskland før Luther stod fram med det klare evangeliet? Men kanskje du sier: Om Luther bare hadde trykt bibler og spredt dem omkring, hadde virkningen blitt den samme – kanskje større.

Men hva da med Sverige? Der fantes Bibelen i hvert hus da Guds mann Rosenius stod fram. Guds ord ble også flittig brukt blant de kristne. Men da denne mannen – «utvalgt i elendighetens ovn» (Jes 48,10)[1] som Luther i sin tid – begynte å peke nærmere på evangeliets hemmelighet, var det tusener som brøt ut: «Jeg som var blind, nå ser!» De så sammenhengen i Guds nåderåd som aldri før.

Å, hvor vi må grøsse ved all den kjødelige striden som har forvirret Guds menighet gjennom tidene! Den viktigste årsaken til den er visselig at Jesus, frelsens sol og nøkkelen til den rette forståelsen av Guds ord, har vært formørket eller helt skjult.

Den kjødelige striden er forferdelig, og både den gamle kirkens historie og vår egen tid viser et skrekkelig bilde av den. De kristne skulle være verdens lys og vitne for verden ved at de holder sammen innvortes i én Ånd. Men nå står de med våpen mot hverandre og sløser bort sin beste kraft i innbyrdes strid. Om de første kristne måtte verden si: «Nei, se hvor de elsker hverandre!»

Ingen kriger har vært så forferdelige som religionskrigene, og ingen strid så fanatisk, bitter og djevelsk som den som er ført mellom såkalte kristne bekjennere. Jo, Satan har i fryktelig grad nådd sitt mål: å forvirre Herrens menighet og gjøre dens vitnesbyrd tvetydig for verden.

Men hva skal vi da gjøre for at verden igjen kan få et rett bilde av Kristi menighet? Jo, for det første skal vi erkjenne den virkelige og reelle enheten som allerede finnes mellom Guds barn, og ikke la oss forvirre av dette kjødelige partivesenet. Alle som er født av Gud, er allerede ett. De er lemmer på Kristi legeme, og Kristi liv strømmer gjennom dem alle.

De smelter sammen til ett når de bekjenner at de er fortapt, og de smelter sammen til ett ved troen på den ene og samme Frelser. De har også en lengsel etter å kunne forherlige sin Frelsers navn ved å være hans levende vitner på jorden. Og de har et felles håp om å få samles i hans evige rike, borte fra all jammer i jordelivet.

Disse sjelene hører Herren til, hvilket navn de enn bærer på jorden. Det er den kirken vi bekjenner vår tro på i den tredje trosartikkelen. Det er den skaren som skal møtes på Sions berg, «av alle folkeslag og stammer og folk og tungemål» (Åp 7,9). La oss erkjenne denne store enheten, brødre, og fryde oss over den! La oss rekke hverandre broderhånden over gjerdene og se til at vi kommer bort fra den jammerlige partiskheten og blindheten som bare lar oss se sanne kristne i vår egen leir.

Men for det andre skal vi også arbeide fram mot full enhet i tro, bekjennelse og liv. Dette setter Guds ord som mål for oss. Vi skal arbeide på å «nå fram til enhet i tro på Guds Sønn og i kjennskap til ham, til manns modenhet, til aldersmålet for Kristi fylde», så vi ikke lenger er småbarn som lar oss drive omkring «av hver lærdoms vind» (Ef 4,13–14).

[1] NB: «Jeg prøver deg i lidelsens ovn».

Vi skal ikke bli enige om å være uenige. Det er en dårlig grunn for enhet, og den svikter så snart vi begynner å se hverandre litt nærmere inn i øynene. Men hver av oss skal holde fast på sannheten i kjærlighet (Ef 4,15). Enhver må være tro mot det lyset Gud virkelig har gitt ham, så han frimodig bekjenner – men merk deg: bare bekjenner og forfekter det han har lært i Åndens skole av Guds eget ord. Ellers har han «et lik i lasten» av ufordøyde teorier og falske innbilninger.

Se til at det pundet du handler med, virkelig er et pund fra Herren (Luk 19,13), og at lyset du stråler ut, virkelig er et gjenskinn av frelsens sol. Da skal de ærlige åndene snart møtes. La først hjertene bli varmet opp ved en levende bevissthet om at vi har en felles frelse ved Kristi blod. Ta så i Kristi kjærlighet fatt på de tingene som skiller. Be over dem, be særlig om en ydmyk og fattig ånd, og dere skal snart se at enheten blir sterkere.

Og når de kristne slik står fram som en sann enhet, gjør det et mektig inntrykk på verden. Ja, må det ikke gjøre et overveldende inntrykk å møte kristne av forskjellig stand og kår, av forskjellige nasjoner og bekjennelser, som likevel er så underfullt like? Det er som om de var barn av den samme Far og oppdratt i Åndens skole. Og selv om de ikke forstår hverandres språk her på jorden, har de likevel et hjertespråk felles.

En nordmann kom på reise sammen med en engelskmann. Disse to kunne ikke forstå et ord av hverandres språk, men likevel begynte de å kjenne hverandre igjen som brødre i Kristus. Engelskmannen var oppfinnsom. Han tok fram Det nye testamente og trykket det med dyp ærbødighet til hjertet. Nordmannen gjorde det samme, og nå kom broderånden riktig til syne, til stor forbauselse for verdensbarna som stod omkring.

Engelskmannen slo opp i Bibelen sin og pekte på stedet: «For jeg ville ikke vite av noe blant dere, uten Jesus Kristus, og ham korsfestet» (1 Kor 2,2). Da nordmannen slo opp i sin bibel og fant stedet, strålte øynene hans av glede, og han tenkte: Du bygger på den rette grunnvollen, min bror! Og så fulgte et inderlig varmt håndtrykk.

Disse brødrene fulgtes i flere dager. Men hvor pinlig var det ikke at språkets grenser stod mellom disse lykkelige broderhjertene! Den tredje dagen traff de en mann som kunne litt engelsk, men som ikke kjente til Kanaans språk. Han begynte å oversette og forklare. Men til slutt ble han så overveldet av de sannhetene disse to hadde å fortelle hverandre, at han kom i nød over sin egen tilstand – og, det som var enda gledeligere, også til virkelig liv i Gud.

Å, måtte den virkelige enheten som råder mellom Guds sanne barn, komme mer og mer til syne, og måtte all kjødelig strid og bitterhet bli bannlyst fra de kristnes leir! Det kan nok hende, brødre, at vi snart får annet å gjøre enn å strides med hverandre. Og jeg har det glade håpet at når fienden for alvor går løs på Guds menighet for å rane dens kostbare klenodium fra den, da vil den samle seg og kjempe på liv og død for denne sin skatt.

La oss imens ikke glemme at Jesus gang på gang har bedt sin himmelske Far om å gjøre oss til ett.

Og så et par ord til deg som gleder deg over striden som føres mellom de kristne. Du tenker at det ikke kan være så pålitelige sannheter de har å vitne om, når det kan være slike meningsforskjeller.

Min venn, til tross for alle meningsforskjeller er Guds barn så inderlig forent til ett at du ville bli forbauset om du kunne se denne enheten. De har den samme motstanden å slite med, den samme dyrebare Frelser, og de hører til det samme store farshuset. Levende lemmer fra de forskjelligste partier og retninger er mer inderlig forent med hverandre enn med sine åndelig døde trosfeller. De døde hører til et annet rike, og om de ikke blir gjort levende, skal de aldri i evighet se lyset.

Alle levende Guds barn er også fullkomment enige – hvilken retning de enn hører til – i alt det som fordømmer deg så lenge du er fremmed for den nye fødsel. Det er et dypt svelg mellom dem og dere, som verken i tid eller evighet kan fylles ut. Men det finnes en bro over dette svelget, og den heter Jesus. «I dag, om dere hører hans røst, da forherd ikke deres hjerter» (Hebr 3,15). Amen.

Kristi himmelfartsdag: Vår himmelfarne Frelsers siste vilje for sin stridende menighet

> «Far, jeg vil at de som du har gitt meg, skal være hos meg der jeg er, for at de skal se min herlighet, som du har gitt meg, fordi du elsket meg før verdens grunnvoll ble lagt. Rettferdige Far! Verden har ikke kjent deg, men jeg har kjent deg. Og disse har erkjent at du har utsendt meg. Og jeg har kunngjort ditt navn for dem, og skal fortsatt kunngjøre det, for at den kjærlighet som du elsket meg med, skal være i dem, og jeg i dem» (Joh 17,24–26).

«Brødre, jeg taler på menneskelig vis: Selv et menneskes testamente vil ingen sette ut av kraft eller legge noe til etter at det er stadfestet» (Gal 3,15).[1]

Disse lærerike ordene egner seg til å føre oss inn i det høye og herlige emnet vi skal se på i dag: Jesu Kristi himmelfart. De åpner døren til den helligdommen vi i ånden skal besøke, og når de taler om det store testamentet som broren Jesus har opprettet for oss, styrker de troen i brødres hjerter.

Hvor lykkelig priser en ikke den som har arvet store jordiske herligheter ved et testamente! Når fortellingen om noe slikt går rundt i alle lands aviser, er det sikkert mang en leser som ønsker at han var i en like lykkelig stilling. Om en mann eller kvinne foraktet et testamente som lovet store jordiske herligheter, ville alle kalle vedkommende en stor dåre.

I sitt testamente gjør den avdøde kjent sin siste vilje. I sitt testamente til oss har vår dyrebare Frelser nedlagt hele utbyttet av sin store forsonergjerning og nevnt den eneste betingelsen for å få del i det. Det er et gavebrev der syndenes forlatelse, barnerett og en himmelsk arv er nedlagt for alle syndere på jorden. Og det fastsetter at hver den som tror på Herren Jesus – hver den som tar imot testamentets gaver – skal gjelde som Guds eget kjære barn og arving til et evig liv.

Men å, hvor mange er det ikke som forakter dette testamentet! Om dem sier Herren i sitt ord: «Har noen brutt Mose lov, da dør han uten barmhjertighet på to eller tre vitners ord. Hvor meget verre straff tror dere da den skal aktes verd, som har trådt Guds Sønn under føtter og foraktet paktens blod, det som han ble

[1] NB: «Selv en menneskelig pakt vil ingen sette ut av kraft …». Det greske ordet kan bety både pakt og testamente, og prekenen bygger på det siste.

helliget ved, og har spottet nådens Ånd?» (Hebr 10,28–29). Å, hvor forferdelig å falle i den levende Guds hender (Hebr 10,31) som en som har foraktet Guds første nådeåpenbaring på jorden!

Men det er like forbrytersk å ville legge noe til eller ta noe fra. Da blir testamentet forfalsket, og det var det som hendte i menigheten i Galatia. Falske lærere trengte seg inn og blandet nådens herlige testamentord med lovlærdommer som bandt samvittighetene og førte frigjorte sjeler tilbake under trelldommens åk.

Dette skjer svært lett, for i hvert menneskehjerte rører det seg en sterk tilbøyelighet til å søke rettferdighet ved lovens gjerninger. Men det er å forfalske vår Herre Jesu Kristi evangelium, som lærer: «For av nåde er dere frelst, ved tro. Og dette er ikke av dere selv, det er Guds gave. Det er ikke av gjerninger, for at ikke noen skal rose seg» (Ef 2,8–9).

Evangeliet vårt i dag inneholder også en del av vår Frelsers siste vilje – noe så stort og herlig at det vanskelig får plass i våre arme, trange hjerter. La oss da stå stille for Herren og be ham senke sin velsignelse ned i sjelene våre.

Med utgangspunkt i disse ordene vil vi se på

vår himmelfarne Frelsers «siste vilje» for sin stridende menighet på jorden.

Vår Frelsers siste vilje eller testamente gjelder velsignelser vi skal få nyte både her på jorden og i himmelen. Så lenge vi er her på jorden, skal vi ha ham selv med all hans nåde og gave. Å, for et testamente! Han har testamentert oss sin lovoppfyllelse, sin forsoningsdød og sin Ånds og nådes kraft til hjelp i all vår nød.

Alt dette ligger i ordene som står like foran teksten vår: «jeg i dem» (Joh 17,23). Disse ordene uttrykker for det første hva han har utrettet «i syndig kjøds lignelse» (Rom 8,3).

Kristus er blitt vår stedfortreder hos Faderen. Loven som vi har overtrådt, har han oppfylt for oss. Den tapte rettferdigheten har han vunnet tilbake for oss. Vreden som var tent, har han slukket for oss. Synden, som var den fryktelige skilleveggen, har han tatt bort for oss. Nåde, barnerett og frelse har han vunnet for oss. Himmelen som var lukket, har han åpnet for oss. For oss er han blitt «visdom fra Gud, rettferdighet og helliggjørelse og forløsning» (1 Kor 1,30).

Av alt dette som vår Frelser har gjort for oss, spirer det åndelige livet fram når Den Hellige Ånd får forklare det for hjertene våre. Og i og med disse gode gavene kommer Jesus selv og tar bolig i sjelen.

Jeg i dem! Hvor mye som ligger i disse ordene, kan ingen menneskelig tanke utgrunne og ingen menneskelig tunge si. For de fører oss rett inn i det livet som er skjult med Kristus i Gud (Kol 3,3). For en inderlig forening! Dette framstiller Skriften også i svært talende bilder. Kristus er forent med sine som en brudgom med sin brud, som greinene med vintreet, som lemmene med hodet.

«Jeg vil bo hos dem og ferdes iblant dem», sier han (2 Kor 6,16). «Vi skal komme til ham og ta bolig hos ham» (Joh 14,23). «Jeg bor … hos den som er knust og nedbøyd i ånden, for å gjøre levende de nedbøydes ånd» (Jes 57,15). Som sjelen bor i legemet, vil han bo i oss og være vårt liv. «Vet dere ikke at dere er Guds

tempel, og at Guds Ånd bor i dere? Dersom noen ødelegger Guds tempel, da skal Gud ødelegge ham. For Guds tempel er hellig, og det er dere» (1 Kor 3,16–17).

Fordi denne foreningen er så inderlig, tar Gud på den ømmeste måte del i alt som angår hans utvalgte barn. De som tjener dem, tjener ham. «Den som rører ved dere, rører ved hans øyesten» (Sak 2,12). Hva ondt eller godt de møter, skal på den store åpenbaringsdagen vise seg å være gjort mot ham selv.

Men så kommer vi til disse underfulle ordene i teksten vår: «Far, jeg vil at de som du har gitt meg, skal være hos meg der jeg er, for at de skal se min herlighet, som du har gitt meg, fordi du elsket meg før verdens grunnvoll ble lagt.»

Hjertene våre må vel utvide seg av salig fryd, eller knuses av hellig forbauselse, når vi hører disse ordene. Når vi minnes hva vi har vært og ennå er, hva vi har fortjent, og hva som med full rett kunne ha blitt vår ulykkelige lønn – da kan vi ikke annet enn undre oss høyt når vi leser denne bestemmelsen i vår Herre Jesu Kristi testamente. Der han selv er, der vil han at også vi skal være.

Hvor er han? Han sitter ved Faderens høyre hånd i uendelig salighet, omgitt av jubelen fra de himmelske hærskarene. Og han sier virkelig at den som seirer, skal «sitte med meg på min trone, likesom jeg òg har seiret og har satt meg med min Far på hans trone» (Åp 3,21).

Å, dere arme disipler som står og stirrer opp mot skyene etter deres bortdratte venn – dere skal snart forenes med ham igjen! Se ikke på skyen som lukker seg om ham og skjuler ham, men se på hans testamentord, se på denne hans siste vilje som er åpenbart.

Far, jeg vil – jeg ber ikke om det – jeg vil, i kraft av den makt du har gitt meg i himmelen og på jorden, at disse mine frelste skal være hos meg som evige seierstegn fra min kamp og strid i jordelivet. Men ikke bare som det – den frelste skaren er jo min brud, mitt hjertes utkårede. Skal ikke bruden være hos brudgommen? Jo, Far, hun skal være hos meg og skue min herlighet – den herligheten jeg hadde hos deg før verdens grunnvoll ble lagt.

Det er godt at bruden får andre øyne å se med enn dem hun har under forgjengeligheten. Hvordan tror du det ville gå med disse skrøpelige øynene våre om de skulle skue hans herlighet? De tåler jo ikke engang å se på solen, som er en forgjengelig skapning. Hvordan skulle det da gå dem om de ble åpnet i det lyshavet som omgir Lammets trone? Å, brødre og søstre, vi skal få andre øyne å se med og andre hjerter til å ta imot!

Allerede her på jorden kan Herrens herlighet åpenbares i rikt mål. Den dufter og stråler mot oss i markens yndige roser og liljer og i en mangfoldighet av andre vakre ting som kan begeistre hjertene våre. Men alt dette er bare baksiden av himmelen.

Et lite barn stod en kveld sammen med moren sin og så på stjernehimmelen. I lykkelig begeistring brøt barnet ut: «Å, mamma, når himmelen er så vakker på vrangen, hvordan skal den ikke da være på retten!» Alt vakkert og herlig her på jorden er bare himmelen på vrangen. Det er svake stråler fra herligheten, men ikke herligheten selv. «Det som intet øye har sett og intet øre hørt, og det som ikke kom opp i noe menneskes hjerte, det har Gud beredt for dem som elsker ham» (1 Kor 2,9).

Mer enn hellige engles like
blir den armeste synderen der;
mer enn kongene i sitt rike
opphøyet herlig tiggeren er.

Der er døden oppslukt til seier (1 Kor 15,54), og alle tårer er tørket bort for evig (Åp 21,4). «De skal ikke hungre mer, heller ikke tørste mer» (Åp 7,16). Der er det for evig slutt på all jammer. «Evig glede er det over deres hode» (Jes 35,10), og de skal fryde seg «med en usigelig og herliggjort glede» (1 Pet 1,8). Da skal de få erfare det de hernede så ofte fikk høre til trøst: at vår trengsel, som er kortvarig og lett, virker for oss «en evig fylde av herlighet i overmål på overmål» (2 Kor 4,17).

Derfor tørster min sjel etter Gud, etter den levende Gud – når skal jeg komme dit at jeg får se hans åsyn? (Sal 42,3). Jo, jeg skal snart komme dit og i fullt mål få erfare hvor salig det er å ha nådd fram til «den levende Guds by, det himmelske Jerusalem», til «menigheten av de førstefødte som er oppskrevet i himlene» (Hebr 12,22–23).

Å, brødre og søstre, la oss vokte oss så ikke noen av oss blir tilbake! All denne herligheten og alle disse velsignelsene er testamentert oss. Men veien vår til herlighetens land går gjennom en farlig ørken, der tusener av fiender lurer på oss for å rane fra oss vår herlighet.

Hvor ligger mangen evig fangen,
som på veien var.

La oss derfor «arbeide på vår frelse med frykt og beven», men likevel frimodige og glade ved tanken på at «Gud er den som virker i dere både å ville og å virke til hans gode behag» (Fil 2,12–13). Måtte de kjære evighetssøsknene snakke med hverandre på veien om sine evighetshåp og rope til hverandre: La oss vokte oss vel for «de små revene som ødelegger vingårdene» (Høys 2,15)! La oss vokte oss for overmot, likegyldighet og forsømmelse på vandringen!

Vi er ennå ikke kommet fram til de trygge boligene i det høye. Det står ennå igjen å «fullende vår helliggjørelse i gudsfrykt» (2 Kor 7,1) og gå gjennom mange fristelser, farer, lidelser og motgang. Måtte en hellig frykt for alt selvbedrag gjennombeve sjelene våre! La oss frykte for å bli forgiftet av tidens farlige ånd, og la oss vokte oss for det overmotet som fører oss inn i unødvendige prøver og fristelser. La oss våke, stå faste i troen, være mandige og være sterke (1 Kor 16,13).

Mange har vært like godt stilt som vi, og de har hatt de samme utsiktene som vi nå har og fryder oss over. Men de er for evig sunket ned i mulm og mørke, fordi de ikke lot seg tukte og lede av Guds gode Ånd. De har fornektet «den Herre som kjøpte dem» (2 Pet 2,1), og navnene deres er for evig strøket ut av livets bok.

Visselig er Herren mektig til å bevare oss, kjære brødre og søstre. Han har jo sagt at han vil vokte oss som sin øyesten (5 Mos 32,10). Men merk deg: Han bevarer oss ikke på samme måte som vi tar vare på en død, viljeløs gjenstand. Han lærer oss å vokte oss selv, så den onde ikke får røre oss.

Den som stoler på at Gud bevarer ham uten noen betingelse, og så forsømmer nådemidlene eller ikke vil høre når Ånden minner ham, han skal visselig få

erfare at det nye mennesket i ham gradvis blir svekket. Og snart ligger han som et vrak som drives av alle vinder.

Gud hjelpe oss til å være forsiktige! La oss ha med oss det gode følget som Gud har ordnet for oss. La oss daglig stille oss under påvirkning av hans livgivende, formanende og oppdragende ord.

La oss også vokte oss for å såre og bedrøve Guds Ånd. Og la oss søke slike reisefeller som ikke hindrer oss, men som med sitt hellige, tuktede og gudhengivne vesen er til hjelp og velsignelse for oss på vandringen. Da kan vi også regne med at en skare usynlige ånder vil sveve omkring oss på livets vei og gjøre en tjeneste som ofte er skjult for oss, til våre sjelers bevarelse og frelse.

Men til slutt vender Frelseren med dyp vemod blikket mot de store skarene som forakter ham, og bryter ut: «Rettferdige Far! Verden har ikke kjent deg.» Den store flokken av sjeler som jeg visselig også er kommet for å frelse, har ikke aktet på mine ord. De kjenner ikke dine fredstanker, og ved sin vanvittige motstand mot din Ånd kommer de inn under din rettferdighets fryktelige dom.

Å, du arme verdensbarn, også for deg er det gjort i stand en bolig i himmelen! Det ulykkelige pinestedet du styrer mot, er «beredt for djevelen og englene hans» (Matt 25,41). Det står ingen steder at det er beredt for deg. Nei, vår kjære Frelser, som sa: «Jeg går bort for å gjøre i stand et sted for dere» (Joh 14,2), har også gjort i stand en plass for deg i det store farshuset med de mange rommene. Og det skal bli forferdelig for deg i all evighets evighet å minnes den plassen du kunne ha hatt i himmelen.

Rettferdige Far, verden kjente deg ikke. Å, det er et forferdelig utrop midt i en bønn som gløder av guddommelig kjærlighet! Å, du arme, blinde verden, så må du da en gang støte sammen med den rettferdigheten som du gjør narr av og håner her på jorden! Du har ikke villet kjennes ved din Gud – i ham alene er det evig liv.

Men så vender Frelseren seg igjen til disiplene sine og sier: «Men jeg har kjent deg. Og disse har erkjent at du har utsendt meg.» Jeg har ikke gitt disiplene mine noen falsk kunnskap om deg, for jeg kjenner deg fra evighet av. Og disse har erkjent at du har utsendt meg for å åpenbare ditt vesen og bringe forløsning og frelse til jordens arme barn.

Så slutter han sin yppersteprestlige bønn med disse ordene: «Og jeg har kunngjort ditt navn for dem, og skal fortsatt kunngjøre det, for at den kjærlighet som du elsket meg med, skal være i dem, og jeg i dem.» Likesom han hadde kunngjort dem Faderens navn, ville han fortsatt kunngjøre dem det, for at Guds kjærlighet ved en levende erkjennelse kunne strømme rikere og fyldigere inn i hjertene deres.

Jesus er ikke ferdig med oss når han har gjort oss til sine barn og skrevet navnene våre inn i livets bok. Han har ikke på én gang fått åpenbare og gi oss alle de rike skattene som Faderen har lagt i hans hånd, så barna kan få del i all hans herlighet. Nei, han må fortsatt kunngjøre oss sin Fars vilje og råd.

Det var et evig liv å få se den himmelske Far som sin Far gjennom Jesus. Slik vil dette livet strømme inn i sjelene våre i stadig rikere fylde etter hvert som vi

lærer ham å kjenne. «Nåde og fred bli dere til del i rikt mål gjennom kunnskapen om Gud og Jesus, vår Herre» (2 Pet 1,2).

Og Frelseren vil fortsatt kunngjøre oss sin Fars navn, sier han, for at «den kjærlighet som du elsket meg med, skal være i dem, og jeg i dem». Å, salige dyp – den kjærligheten som Faderen fra evighet har omfattet sin enbårne med, skal bli boende i oss! Må ikke den sjelen være lykkelig som har fylden av Guds kjærlighet i seg?

Å, måtte Herren få utvide hjertene våre, for her er nådens fulle flod! Ja, måtte han åpne dem slik at vi som profeten kunne bryte ut i salig begeistring: «Jeg er trygg og frykter ikke» (Jes 12,2). Amen.

6. søndag etter påske: Bønnens velsignelser

> «Og han sa til dem: Sett at en av dere har en venn og kommer til ham midt på natten og sier til ham: Venn, lån meg tre brød! For en venn av meg er kommet til meg fra reise, og jeg har ikke noe å sette fram for ham. Skulle da han der inne svare: Bry meg ikke! Døren er alt stengt, og småbarna mine er i seng med meg. Jeg kan ikke stå opp og gi deg det. Jeg sier dere: Om han ikke står opp og gir ham det fordi han er hans venn, så vil han stå opp fordi han er så pågående, og gi ham alt det han trenger. Og jeg sier dere: Be, så skal dere få. Let, så skal dere finne. Bank på, så skal det lukkes opp for dere. For hver den som ber, han får. Og den som leter, han finner. Og den som banker på, for ham skal det lukkes opp. Hvem av dere som er far, vil gi sønnen sin en stein når han ber om et brød? Eller når han ber om en fisk, gi ham en orm i stedet for fisken? Eller når han ber om et egg, gi ham en skorpion? Hvis da dere som er onde, vet å gi barna deres gode gaver, hvor mye mer skal da den himmelske Far gi Den Hellige Ånd til dem som ber ham» (Luk 11,5–13).

Kom, Hellig Ånd, og vitne gi
i meg at Jesus er mitt liv,
og at jeg intet annet vet
enn ham meg til salighet!

«Alle disse holdt sammen og var utholdende i bønnen, sammen med noen kvinner og Maria, Jesu mor, og hans brødre» (Apg 1,14).

Hvor tung måtte ikke avskjedsstunden være for Jesu disipler – og likevel en stund da sjelene deres måtte fylles av salige forventninger! Nå begynte det så smått å dages der inne i hjertene deres. De store hendelsene hadde slått deres kjødelige forhåpninger over ende. Men nå begynte de å minnes at han jo på forhånd helt klart og tydelig hadde sagt dem alt.

Nå stod de der på fjellet og stirret opp mot skyene etter sin kjære, som var tatt bort fra dem. Men de stirret ikke etter ham i fortvilelse, slik de gjorde da han gikk i døden. De stirret etter ham med salige forhåpninger om en gang å få følge etter ham til evig herlighet.

Men det var også en annen trang som var vakt i hjertene deres – en trang som skulle vokse i styrke og inderlighet i den korte ventetiden: trangen etter å bli ikledd kraft fra det høye (Luk 24,49).

De vendte tilbake fra Oljeberget, der Mesteren hadde forlatt dem, og fant en sal i Jerusalem. Der begynte de det mest merkverdige bønnemøtet som noen gang er holdt på jorden. Omkring hundre og tjue personer var med, og alle disse «holdt sammen og var utholdende i bønnen».

Den første menigheten skulle beredes for Åndens dåp. Mens de ventet i bønn, skulle det vokse fram en trang i sjelene deres som Herren ville svare så herlig på pinsedagen. Under bønnen ville han berede og åpne hjertene deres og gjøre dem mottakelige for den «kraft fra det høye» som han hadde lovet å ikle dem. Dette bønnemøtet ble et viktig ledd mellom en tid med avmakt og en tid med kraft i livet deres.

Og bønnemøter har ofte vært lignende merkverdige overganger, både i den enkeltes liv og i hele kirkesamfunnets liv. Brødre og søstre, er det ikke mye som også skulle oppfordre oss til å følge eksemplet til denne kjære mormenigheten? Har ikke også vi en tid med avmakt bak oss? Ja, står vi ikke midt oppe i en slik åndelig avmakt og svakhet? Og har ikke også vi rike løfter om at Herren vil ikle oss kraft fra det høye?

Sier ikke Herren til oss at vi skal «prøve» ham, «om jeg ikke vil åpne himmelens luker for dere og øse ut velsignelser over dere» inntil vi ikke har rom nok til å ta imot? (Mal 3,10).[1] Og hvilke løfter har vi ikke i dagens evangelium! Å, la oss stå stille for denne talen fra Frelseren og be om nåde til å ta ham på ordet. Sannelig, himmelen skal også dryppe av velsignelser over oss.

Å, her åpner den store giveren sitt rike hjerte og sine rike forrådskammer for oss! Vennen som blir bestormet om hjelp i den mørke midnattstimen, synes det passer dårlig å hjelpe. Men til slutt blir han likevel tvunget – om ikke av vennskapet, så av den bedendes pågåenhet – til å gi ham alt han ber om. Slik kan en med iherdighet bestorme en uvillig jordisk venn til å gi alt det en trenger. Hvor mye mer skal da ikke himmelvennen – han som «har lyst til miskunnhet» (Mi 7,18) – lytte til de iherdige bønneropene fra sine barn i nød!

«Be, så skal dere få», sier han. «Let, så skal dere finne. Bank på, så skal det lukkes opp for dere.» Og for å gjøre det enda sikrere for oss fortsetter han: «For hver den som ber, han får. Og den som leter, han finner. Og den som banker på, for ham skal det lukkes opp.» Merk deg: Han sier ikke at den som ber, kanskje kan få. Nei, ordene hans er avgjørende og bestemte: Hver den som ber, han får.

Der det er store behov, må det være mye bønn. Og hvor store er ikke behovene våre! Gid vi bare kjente dem levende. Men selv om behovene våre er både store og mange, vet vi likevel ikke hva vi skal be om, uten at Ånden selv «går i forbønn for oss med sukk som ikke rommes i ord» (Rom 8,26).

Hvilken avmakt og elendighet skjuler seg ikke bak disse ordene! Tenk å ha så store og mange behov som vi arme stakkarer har – og likevel ikke være i stand til å bære dem fram uten Åndens hjelp! Å, hvor sjelen vår kan kvide seg når vi blir klar over dette!

Og likevel er det under bønn og påkallelse at behovene våre vokser fram og blir til en inderlig trang som gjør oss mottakelige for velsignelsens rike skatter.

[1] NB: «… og øse ut velsignelser over dere i rikelig mål!». Prekenen bygger videre på den eldre ordlyden «inntil dere ikke har rom nok til å ta imot».

Jeg tenker meg at de hundre og tjue som var samlet i salen i Jerusalem, i begynnelsen var lite samlet og spredt i bønnene sine. Men etter hvert som tiden gikk, vokste behovet og trangen. Til slutt samlet alle de mange som bad, seg om ett eneste bønnerop: Å Gud, kom og døp oss med Ånd og ild fra det høye! (Matt 3,11).

Så lenge vi ber av plikt, fordi vi skal be, farer vi over en stor vidde og kan ikke suge oss fast i noe. Vi ligner bien som surrer fra blomst til blomst og ikke finner noe å suge.

Men når Ånden virkelig kommer over oss, er det kanskje en eneste ting som samler hele sjelens kraft om seg i en inderlig påkallelse. Det kan være et bestemt personlig behov: kraft fra det høye til å seire over en bestemt seiglivet synd, eller et inderlig behov, som sluker alt annet, etter å bli mer innlemmet i Frelseren. Eller det kan være et annet behov som trer fram i sjelen med stor styrke.

Skulle ikke vi, kjære brødre og søstre, særlig kjenne trang til å be om en Åndens dåp over oss selv og over hele Herrens menighet? Skulle vi ikke kjenne trang til en ny pinsefest i Ånden? Helt fra pinsedagen har en inderlig bønnetrang blant de kristne gått foran alle store vekkelser.

Like før en stor vekkelse som gikk over Skottland for noen år siden, begynte det å røre seg en slik bønnetrang i de kristnes hjerter at de samlet seg i store skarer for å be Gud om en vekkelsestid. Til og med små barn kunne en se samle seg flokkevis ute i det fri og rope dypt grepet til Gud om velsignelse.

Noe lignende hendte i en bygd hos oss for ikke så lenge siden, før en stor vekkelse brøt ut. Det merkverdige der var at det ikke fantes noen predikanter som drev Guds barn til bønn. De kom sammen for å lese i Guds eget ord, og dette Guds ord var det eneste oppbyggelsesmidlet de hadde gjennom hele bevegelsen. Selv om denne bevegelsen var dyp og mektig, gikk den så stille og sakte for seg, og den har holdt seg like til den siste tiden.

Videre sier Frelseren i evangeliet vårt: «Hvem av dere som er far, vil gi sønnen sin en stein når han ber om et brød? Eller når han ber om en fisk, gi ham en orm i stedet for fisken? Eller når han ber om et egg, gi ham en skorpion?»

Å, om vi hadde så stor tro og tillit til vår himmelske Far som vi har til en snill jordisk far eller mor – sannelig, da skulle det begynne å lysne omkring oss! En god far eller mor vil aldri gi barnet sitt noe som kan skade det, når det ber. Slikt kan vel skje av uvitenhet og åndelig blindhet, men hjertelaget er slik at de vil gjøre alt mulig godt mot barna.

Hvordan kan ikke en mor våke natt etter natt over sitt syke barn? Ja, det fortelles om en mor som åpnet en blodåre ute på et skipsvrak for å nære barnet med sitt eget blod. Og vår kjære himmelske Far skulle ha et mindre varmt og deltakende hjerte for sine kjære barn? Hør hva vår Frelser forsikrer: «Hvis da dere som er onde, vet å gi barna deres gode gaver, hvor mye mer skal da den himmelske Far gi Den Hellige Ånd til dem som ber ham.»

La oss da be om at Den Hellige Ånd må bli utøst over oss selv og over våre mange medforløste som vandrer omkring i mørke og blindhet.

Da Ånden ble utøst, kom det ild i hele det forrådet av kunnskap som disiplene hadde samlet seg. Å, la oss be Gud at han må sette fyr på all den døde kunnska-

pen som det er slik rikdom på i vår tid. Å, måtte den bli levende og brennende ved Åndens ild!

Bønnen er et åndelig pumpeverk; med det kan vi hente opp rike strømmer fra de skjulte kildene til Guds frelse. Hvorfor er det så lite liv og åndelig velsignelse blant oss? Fordi vi ikke flittig bruker denne åndelige pumpen. «Dere har ikke, fordi dere ikke ber», sier apostelen Jakob (Jak 4,2). Å, måtte disse ordene bli skrevet inn med flammeskrift i samvittighetene våre!

Men så sier han også: «Dere ber og får ikke, fordi dere ber ille» (Jak 4,3). Hvor mye bønn kan ikke betraktes som et unyttig pust ut i det tomme rom? Den rette bønnen stiger opp mot himmelen som en røkelse Gud har behag i, og vender tilbake med velsignelsens regn over sjelen.

Dere ber ille, kjære brødre og søstre, når dere ikke fester trangen og behovene deres til Guds egne løfter. Les Salme 119, så skal du bli kjent med en som bad, og som ikke bad ut i løse luften. «Etter ditt ord, Herre», «som du har lovet meg» – det er den stadige gjenklangen i Davids bønn.

Også du, kjære sjel, må sette bønnepumpen din dypt ned i de rike strømmene av løfter i ordet. Da skal du «være lik et tre, plantet ved rennende bekker. Det gir sin frukt i sin tid» (Sal 1,3). Om pumpen ikke kommer i berøring med vannet, hvordan kan en da «øse vann med glede av frelsens kilder» (Jes 12,3)? Ikke rart, bror og søster, at bønnepumpen din knirker så ynkelig av tørke!

Å, la det være viktig for oss alltid å ha Guds rike løfter som kilde for bønnen vår. Når du søker ditt lønnkammer, så løp ikke inn dit for å bli ferdig i en fart med et kristelig pliktarbeid – det blir bare til større forherdelse for sjelen din. Men ta ordet for deg, be om lys over det, be deg inn i det, ja, be til det åpner sin rike kilde for deg og øser sine strømmer ut over det tørre landet!

Vær «vedholdende i bønnen» (Rom 12,12)! Ikke bare slik at du fra tid til annen i det ytre fortsatt er en som ber, men slik at du holder ut der inne ved nådens trone, slik disiplene holdt ut i salen der borte i Jerusalem. Guds gode Ånd har visselig mange hindringer å bryte gjennom før han får pumpen ned i de rike vannene. Bryt derfor ikke av Åndens arbeid, men la det få sin tid.

Når du øver deg slik i inderlig bønnesamvær med Herren, skal du nok få erfare at du har en mektig motstander som vil hindre velsignelsen – en motstander som tuter deg alt mulig i ørene, så Herrens liflige tale ikke skal nå sjelen din.

Når jeg tidlig om morgenen skal samle sinnet mitt til bønn, får jeg god anledning til å studere djevelens knep. Er det noe jeg har glemt, så dukker det da opp i minnet mitt, og det med en slik forstyrrende makt at jeg kan bli helt forvirret. Fremmede tanker vil krysse gjennom sjelen min som lynstråler. Og de har en makt til å forstyrre som bare kan forklares med at det er en ond ånd som skyter dem inn. La oss derfor ikke glemme å være årvåkne i bønnen.

La oss til slutt se på et av Herrens rikeste løfter og se til at vi virkelig klamrer oss fast til det med bønnens armer. I Mal 3,10 sier Herren: «Bær hele tienden inn i forrådshuset, så det finnes mat i mitt hus. Prøv meg på denne måten, sier Herren, hærskarenes Gud, om jeg ikke vil åpne himmelens luker for dere og øse ut velsignelser over dere» inntil dere ikke har rom nok til å ta imot.

I vers 8 sier Herren at Israels folk hadde røvet fra ham tienden og de hellige gavene. Og i vers 9 sier han at forbannelsen hadde rammet dem fordi de røvet fra ham. Om de nå ville gi Herren det som tilkom ham, skulle så rike strømmer av velsignelse falle dem til del at de ikke hadde rom nok til å ta imot.

Allerede i fortellingene om Melkisedek og Jakob er det tale om tiende (1 Mos 14,20; 28,22). Etter lovens forskrifter skulle enhver jødisk borger gi en tiendedel av alt han vant eller høstet inn, til Herren som folkets konge og far. Denne tienden ble først og fremst brukt til prestenes underhold og til tempeltjenesten, og likeså til å hjelpe de fattige enkene og de farløse i deres nød (5 Mos 14,28–29).

Nå har vi vel ikke lenger noe lovbud om å ofre så og så mye til Herren. Under evangeliets husholdning er alt overlatt til den frivillige kjærligheten. Men av dette stedet, som av mange andre Guds ord, kan vi forstå hvor nidkjær Herren er for sitt hus' ære, og for at nøden blant syke og elendige på jorden kan bli avhjulpet.

Men hva har dette med pinseevangeliet, med bønnen og med vår åndelige lykke å gjøre? sier du. Svært mye, min venn. Som sagt har Herren riktignok ikke gitt oss noe bestemt lovbud om å ofre så og så mye av formuen eller inntekten vår til å fremme hans rike og avhjelpe nøden blant fattige og trengende. Likevel er Guds ord fullt av alvorlige formaninger til de kristne om dette. Når vi av frivillig hjerte setter evnene og kreftene våre inn på Herrens sak, gir våre gaver til å fremme Guds rike og søker å lindre våre medmenneskers nød, da bærer også vi tiende inn i Herrens forrådshus.

Og har ikke Herren knyttet store løfter til en slik frivillig oppofrelse for hans sak? «Gud elsker en glad giver» (2 Kor 9,7), og han vil måle igjen til ham «et godt mål, stappet, ristet og overfylt» (Luk 6,38).

Riktignok lever vi helt på vår Frelsers regning og tar imot alle timelige og åndelige velsignelser i hans navn. Riktignok har han båret det eneste offeret som har verdi, inn i Guds forrådshus til gode for oss, og derfor kan vi også nå fritt og uten betingelser be om alt det vi trenger, i hans navn. Men når det er spørsmål om virkelig å få del i den glede og fred som Herren ville fylle hjertene våre med, så vi ikke engang skulle ha rom nok til å ta imot – da kommer mye an på hvordan vi forholder oss til Guds Ånd, som arbeider med oss.

Å, hvor bønnene våre kan bli hindret ved vår motstand mot Ånden og en øm samvittighet! Som kristen tar du også de fattige og trengende med i din forbønn. Men hender det ikke da, mens du ber, at Ånden hvisker sakte i hjertet ditt: «Glem nå ikke den fattige, sørgende enken; glem ikke de små, foreldreløse barna»? Og mens du ber for at Guds rike må gå fram, hvisker kanskje Ånden til deg i det samme: «Det er svært lite du gir til Herrens sak. Kunne du ikke gi litt mer, og kunne du ikke også ta litt mer personlig del i arbeidet?»

Når Ånden minner deg slik under bønnen, gjelder det å være lydig. Det er på den måten Herren nå krever tiende: Han legger kravet fram for samvittigheten ved sin Ånd. Sjelefienden vil da forsøke enten å få deg til å forsømme din kristenplikt helt, eller å ta fra gjerningen din det frivillige preget. Men får du nåde

til å være lydig mot Ånden og ofre Herren både deg selv og det du eier, skal du erfare stor velsignelse av det, både for tid og evighet.

Gud hjelpe oss da til å være tro mot Ånden og forholde oss slik til Guds ord og Ånd at bønnene våre «ikke skal hindres» (1 Pet 3,7).

Måtte nå vår kjære Frelser berede hjertene våre til en velsignet pinsefest, så vi kan «øse vann med glede av frelsens kilder»! Amen.

1. pinsedag: Vintreet og greinene

> «Jeg er det sanne vintre, og min Far er vingårdsmannen. Hver grein på meg som ikke bærer frukt, tar han bort. Og hver den som bærer frukt, renser han, for at den skal bære mer frukt. Dere er alt rene på grunn av det ordet som jeg har talt til dere. Bli i meg, så blir jeg i dere. Likesom greinen ikke kan bære frukt av seg selv, men bare når den blir i vintreet, slik kan heller ikke dere bære frukt uten at dere blir i meg. Jeg er vintreet, dere er greinene. Den som blir i meg, og jeg i ham, han bærer mye frukt. For uten meg kan dere intet gjøre. Om noen ikke blir i meg, da kastes han ut som en grein og visner, og de samler dem sammen og kaster dem på ilden, og de brenner. Dersom dere blir i meg, og mine ord blir i dere, da be om hva dere vil, og dere skal få det. I dette er min Far herliggjort at dere bærer mye frukt, og dere skal bli mine disipler. Likesom Faderen har elsket meg, så har jeg elsket dere. Bli i min kjærlighet. Hvis dere holder fast på mine bud, da blir dere i min kjærlighet, likesom jeg har holdt fast på min Fars bud og blir i hans kjærlighet. Dette har jeg talt til dere for at min glede kan være i dere, og deres glede bli fullkommen» (Joh 15,1–11).

Gi oss glød på tunge
til å tale, sjunge
Herrens pris på jord,
lær oss rett å bede,
selv du for oss trede
fram med skjulte ord!
Gi oss mot i hjerterot,
styrk oss troen fra det høye,
lett oss all vår møye!

Himmellys, la dages,
nådebrønn, la drages
vann for tørstig sinn!
Nådesalve, leg meg,
himmelmakt, beveg meg,
dra til Gud meg inn!
Meg omskygg, Guds tempel bygg,
at din alterild den brenner
når jeg Gud bekjenner!

Er dette en pinsetekst? Skulle vi ikke i dag få høre om hvordan Den Hellige Ånd ble utøst over menneskene? Og her hører vi ikke et ord om Den Hellige Ånd. Hvordan kunne kirkens menn velge en slik tekst?

Det hadde de god grunn til, mine kjære. For selv om Den Hellige Ånd ikke blir nevnt, handler teksten fra først til sist om Åndens gjerning. Når en taler om kunsten å dyrke fram vakre, fruktbare trær i hagen, taler en jo om gartneren selv, selv om en ikke nevner navnet hans.

La oss da, mens vi ber om Den Hellige Ånds veiledning, tale om hvordan denne Ånden virker i sjelen: hvordan han gir liv, renser og fornyer.

Men før vi begynner å tale om hvordan livet blir tatt imot, tvinger teksten oss til å se på en farlig skikkelse som den åndelige død kan ta: død i skikkelse av liv.

Å, hvor må ikke sjelen vår gripes av hellig frykt, og hvor må vi ikke drives til å prøve oss selv når vi hører disse ordene: «Hver grein på meg som ikke bærer frukt, tar han bort … kaster dem på ilden, og de brenner.» Å, Gud hjelpe oss, hva kan dette bety! Her trenger vi sannelig pinsens Ånd hvis denne alvorlige saken skal bli klar for oss.

Hadde Frelseren enda sagt at tørre greiner som ikke står i noen slags forbindelse med ham, skal kastes bort, da hadde saken vel vært alvorlig nok. Men den hadde ikke gått oss så nær inn på livet som når det står: «grein på meg». Tenk å være en grein på vintreet her i nådens tid og likevel bli til evig brensel for helvetes ild! Dette er sannelig forferdelig og fortjener den mest alvorlige ettertanke.

Andre steder stiller Frelseren den samme saken like alvorlig fram for oss, og den maner like sterkt til selvprøvelse. Han sier at himmelriket er likt en konge som holdt bryllup for sønnen sin. Da tjenerne ble sendt ut med innbydelsen, var det en flokk som unnskyldte seg eller rett og slett avslo å komme. Men blant dem som tok imot innbydelsen og til slutt ble satt til bords i bryllupssalen, var det en mann som ikke hadde bryllupsklær på. Derfor ble han bundet på hender og føtter og kastet ut i det ytterste mørket (Matt 22,1–13). Tenk så forferdelig! Mannen hadde jo fulgt innbydelsen.

Videre sier Frelseren at når han kommer igjen, skal himmelriket være likt ti jomfruer. Fem av dem var kloke og fem var dårlige, og alle gikk de sammen ut for å møte brudgommen (Matt 25,1–13). De dårlige var like visst vakt opp av syndesøvnen som de kloke, for det står senere om dem at de «slumret inn». Navnet jomfru står for sjeler som har skilt seg ut fra den store flokken og vil vandre i hellighet og renhet for Herren.

De dårlige hadde også tatt lampene sine, og de hadde brent en stund, for senere sa de: «Lampene våre slokner.» Men de manglet olje. Åndens hemmelighetsfulle liv i sjelen manglet. Pinsens Ånd hadde ikke fått forklare Kristus for hjertene deres til liv og salighet.

Til slutt taler Frelseren om hvordan det skal gå på den store dagen, når hjertenes mest skjulte råd skal bli åpenbart. Han sier: «Mange skal si til meg på den dagen: Herre, Herre! har vi ikke profetert i ditt navn, drevet ut onde ånder i ditt navn og gjort mange kraftige gjerninger i ditt navn?» Legg merke til hvilket dypt og hemmelighetsfullt selvbedrag han taler om her: Disse ulykkelige skal

stå fram i selve dommen og anklage ham for urett! Men han sier: «Da skal jeg åpent si til dem: Jeg har aldri kjent dere. Vik bort fra meg» (Matt 7,22–23).

Tenk å ha profetert – det vil si «talt til folk til oppbyggelse, veiledning og trøst» – og det i Jesu navn, og likevel for evig bli vist bort til det ytterste mørket! Tenk å ha drevet ut onde ånder og likevel måtte være i lag med disse onde åndene i all evighet! Tenk å ha gjort «kraftige gjerninger» i Jesu navn og likevel bli dømt sammen med dem som har levd i åpenbar ugudelighet! Å, Gud forbarme seg! Her må det sannelig være fare på ferde.

Alle disse manglet det samme: bryllupsklærne, oljen, det rette kjennskapet til Ånden – ja, selve livet. De var greiner som stod i en viss forbindelse med vintreet, men ikke i livsforbindelse med det. Livet fra pinsens Ånd pulserte ikke i sjelene deres.

Teksten vår lar oss tydelig forstå hvordan dette Åndens liv blir til i sjelen. Se den lille kvisten i gartnerens hånd! Den er skåret løs fra alt liv. Men se hva gartneren gjør med den. Med den skarpe kniven sin gjør han et dypt snitt, et sår, i stammen på vintreet. Så tar han den lille kvisten og setter den inn i såret.

Han legger det slik til rette at årene i kvisten kan komme i forbindelse med årene i vintreet, så treet kan gi sin livssaft til kvisten. Ingenting må komme imellom der inne – ikke et sandkorn, ikke et støvgrann. For det minste som legger seg mellom, vil hindre kvisten i å vokse sammen med stammen og få del i stammens liv.

Å, for et treffende bilde på hvordan enhver ulykkelig synder må komme med sine åpne syndesår rett inn i Frelserens sår! Her driver sjelefienden og fornuften et stort spill. «Du må pynte litt på deg,» heter det. «Du må forbedre deg. Du må bli slik og slik hvis Jesus skal ta imot deg.» Og så prøver en å binde en klut av selvforbedring om såret sitt. «Nå,» tenker en, «kan jeg få tro på Kristus!»

Akk, lykkes en med å legge en slik forbinding, kan nok sjelen se ut til å bli omvendt – ja, også på en viss måte troende. Men den kommer aldri i livsforbindelse med Frelseren. Nådens livskrefter får aldri strømme inn i sjelen. Tenk om gartneren satte en klut rundt såret på kvisten og deretter satte den inn i vintreet – ville den da vokse sammen med treet? Aldri!

La oss derfor være oppmerksomme på den listen djevelen og redskapene hans bruker for å hindre en sjel i å komme i virkelig livsforbindelse med Frelseren. Mange alvorlige vitner, både blant lekfolk og lærde, kan mangle innsikt og åndelig erfaring og slik komme til å hjelpe sjelefienden i dette. Og det skulle sannelig gå ille på dette punktet med enhver sjel som søker salighet, om ikke pinsens Ånd fikk rive alle disse forskjellige selvforbedringsklutene i stykker. Han må gjøre oss til nakne, elendige syndestakkarer som ikke har noe annet enn vår synd og jammer å komme fram til nådens trone med.

Men lykkes det gartneren å pode greinen inn i vintreet, da vil stammens livskrefter snart strømme ut i greinen. De to vil vokse sammen til ett, og greinen vil snart bære herlige frukter.

Den Hellige Ånd er gartneren som må utføre denne gjerningen. Derfor bekjenner vi i barnelærdommen vår: «Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller

kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komme til ham.» Det er Den Hellige Ånds gjerning.

Hvor levende står ikke Åndens indre verk fram for øynene våre når vi ser på Jesu disipler før og etter at Ånden ble utøst på pinsedagen! Før var de matte og kraftløse, behersket av kjødelige tanker og forestillinger, og de tydeligste ordene fra Frelserens munn var dunkle og uløselige gåter for dem. Men se dem etter at Ånden ble utøst! For en kraft, for en fylde av liv og for et lys som strålte fra bekjennelsen deres! Nå var de for første gang rett podet inn, og helvetes stormvinder kunne ikke rive dem løs fra den dyrebare stammen deres.

Når sjelen slik er podet inn i Kristus og er blitt en levende grein som bærer frukt, da «renser han den, for at den skal bære mer frukt». Dette renselsesarbeidet er en viktig del av Åndens gjerning.

Gartneren er ikke ferdig med treet selv om det har slått rot og begynner å spire. Nei, han har fortsatt et stort arbeid med det hvis det skal bli et vakkert, velvoksent og fruktbart tre. Han må grave rundt røttene, så jorden holdes myk og mottakelig både for himmelens regn og for gjødselen, som er så nødvendig om det fortsatt skal kunne leve og vokse. Han skraper av den døde barken og går ubarmhjertig løs på alle tørre kvister og vannskudd med den skarpe gartnerkniven sin.

Ja, han gjør noe som synes enda verre. Hadde det lille treet hatt følelser og kunnet tale, ville det sagt: «Nå tar han livet av meg.» Det lille treet står der så yndig og kneiser med den vakre kronen sin. Men så kommer gartneren, tar et kraftig tak i kronen og hugger den helt av.

Men om noen uforstandig anklager ham for dette, vil han si: «Vent bare, så skal du se at det var til treets beste.» Og den uforstandige anklageren vil bli forbauset når han et år senere ser på det samme treet. Nå har det fått en langt rikere og fyldigere krone – og stammen, hvor tykk og sterk den er blitt!

Min venn, kjenner du ikke igjen Den Hellige Ånds gjerning i alt dette? Står du under Åndens oppdragelse, er jeg viss på at du har erfart alt sammen i ditt eget liv.

Men så sier Herren til disiplene sine: «Dere er alt rene på grunn av det ordet som jeg har talt til dere.»

Først sier han at de skal renses for at de kan bære mer frukt. Og så legger han til i samme åndedrag: «Dere er alt rene.» Rene – og likevel trenger de å renses! Ja, slik er det, kjære venner. «Dere er rene på grunn av det ordet som jeg har talt til dere.» Hvor hemmelighetsfullt for den som ikke er innviet – rene på grunn av ordet! Og likevel, hvor dyrebart!

Vi har vår renhet i Kristus Jesus. Denne renheten har vi ikke slik at vi kan føle og merke den i oss selv – nei, vi kan nok føle det motsatte. Men vi har den åpenbart i ordet. I ordet har vi grepet og tilegnet oss Jesu Kristi hellighet og renhet. Og dette er det «rene og skinnende fine lin» (Åp 19,8) som vi er kledd i som Kristi brud.

Vi er altså rene i én forstand og urene i en annen: rene og hellige i Kristus Jesus, men urene og tilsmusset av synd i oss selv. Nå gjelder det at vi bedømmer oss etter det vi er i Kristus Jesus, og ikke etter det vi føler og merker i oss selv.

«Vi … roser oss i Kristus Jesus, og … setter ikke vår lit til kjød,» sier apostelen (Fil 3,3).

Når vi slik er podet inn i Kristus, det sanne vintreet, og suger all vår livssaft og næring fra ham, når Ånden har opplyst oss om den uforanderlige rettferdigheten og renheten vi har i Kristus så lenge vi blir i ham, og når Ånden til slutt får utføre sin velsignede gartnergjerning i hjertehagene våre – da først forstår vi rett hva det betyr når teksten gang på gang formaner oss til å bli i ham.

«Bli i meg, så blir jeg i dere. Likesom greinen ikke kan bære frukt av seg selv, men bare når den blir i vintreet, slik kan heller ikke dere bære frukt uten at dere blir i meg.»

Bli i meg – se, dette er hemmeligheten ved et fruktbart liv i nåden. Se hvor omhyggelig gartneren binder greinen til treet og smører podevoks rundt podestedet, så ingen stormvinder skal rykke den løs, og ingen små ormer og insekter skal få gnage seg inn og hindre livsforbindelsen.

Slik handler også vår åndelige gartner med oss. Med sannhetsordets sterke bånd vil han binde oss til seg. Med velsignelsene i brorsamfunnet vil han verne om oss og gi oss ly mot tidens storm og kulde. Og ved Den Hellige Ånds stadige oppdragelse og tukt vil han holde borte de mange småkrypene som vil trenge seg inn og hemme livsforbindelsen.

Men når det tales om å bære frukt, må vi ikke ta lett på denne saken. Mange synes å mene at frukter og såkalte gode gjerninger er det samme. Det er nok så at alt det gode en kristen gjør, er åndelige livsfrukter, så sant han blir drevet av Kristi kjærlighet. Men her blir det gjort en hel del gode gjerninger som ikke fortjener det navnet.

Åndelige livsfrukter kan vi bare kalle det som helt naturlig vokser fram av vår livsforbindelse med Frelseren. «Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred, langmodighet, mildhet, godhet» osv. (Gal 5,22). Legg merke til at disse tingene må komme som frukt – og de kan ikke komme på noen annen måte. Kan vi gjøre eller få i stand kjærlighet, glede, fred og så videre? Umulig! Disse tingene må vokse fram helt naturlig som følge av livsforbindelsen.

Når Jesus, mitt dyrebare vintre, får gi meg syndenes forlatelses livssaft, da vekker det gjenkjærlighet. Når han får tale fred til sjelen min, da først blir det fred der inne. Og når han får salve hodet mitt med Åndens olje, da blir jeg glad og lykkelig.

Om jeg på egne veier prøver å sette både himmel og jord i bevegelse for å få disse tingene, skal jeg likevel synke sammen i en ynkelig følelse av kjærlighetsløshet og fredløshet. Jeg skal føle livet mitt så fattig og tomt på virkelig glede og lykke som om jeg var det ynkeligste kryp som rørte seg på jorden. Nei, de åndelige livsfruktene avles alene ved Ånden.

Men her drives det en stor åndelig fabrikkvirksomhet for å få i stand disse himmelske dydenes edelstener. Det blir likevel bare uekte, etterlignet kram. Det kan nok se bra ut for dunkle øyne, men det holder ikke stand for den store Guds prøvende blikk, for ham som ransaker hjertene og vet hva Ånden vil (Rom 8,27).

Akk, om vi kunne få tro at alt som i vår tid blir gjort for Guds rike, var virkelige Åndens frukter! Hvor englene da måtte fryde seg når de så ned på vår travle virksomhet! Men jeg er redd for at altfor mange kristne ligner de vakre, opplyste juletrærne våre, som er fulle av frukter og som våre kjære små blir så henrykt over. Der finnes alle slags frukter, men ingen av dem har vokst fram av treet. De er bare hengt på.

Slik er det mange som tilsynelatende bærer åndelige livsfrukter mens de ennå går i sitt kjødelige, ubrutte sinn. De kan utfolde stor barmhjertighetsvirksomhet uten ennå å ha fått det rette hjertet i brystet. Det er naturlig medlidenhet og velvilje som kan frembringe slikt.

Det vokser mange roser på naturens kalde jordbunn som er vakre å se på. Men går du nærmere og vil prøve hvordan de dufter, skal du med sorg måtte bekjenne at det ikke er Sarons duftende roser. Duften av et fattig synderhjertes gjenkjærlighet kjenner du ikke. Heller ikke dufter det av en fattig ånd. Og ser du litt nærmere etter, skal du ikke finne det minste tegn til det som er så bemerkelsesverdig hos visse blomster: at de vender seg etter solen for å suge inn de livgivende strålene.

Her har vi også disse «lovgjerningene», eller som de også kalles, «døde gjerninger» i samvittigheten (Heb 9,14). De kommer fram av lovens trykk på samvittigheten. Det må være klart for oss at heller ikke disse gjerningene kan kalles Åndens frukter i egentlig forstand. Åndens frukter er bare det som vokser fram av livsforbindelsen med vår Gud.

Å, måtte da Guds gode Ånd få gi oss en velsignet pinse ved å forklare Kristus for hjertene våre og pode oss inn og innlemme oss i ham! Da skulle også vi få erfare noe av det samme som Herrens disipler, som ble døpt med Åndens dåp på pinsedagen.

Og måtte Guds gode Ånd få fortsette oppdragergjerningen der han har begynt den! Måtte ingen av oss «gjøre Guds Hellige Ånd sorg» (Ef 4,30) eller «utslokke Ånden» (1 Tess 5,19). Og måtte vi flittig bruke de midlene Ånden virker gjennom! Da skal vi «blomstre i vår Guds forgårder» (Sal 92,14). Vi skal være som «et tre, plantet ved rennende bekker», som «gir sin frukt i sin tid» (Sal 1,3). La oss aldri glemme disse ordene: «Bli i meg, så blir jeg i dere.»

Kom, Helligånd, og vitne gi
i meg at Jesus er mitt liv,
og at jeg intet annet vet
enn ham meg til salighet.

Amen.

2. pinsedag: Faderen drar til Sønnen

> «Ingen kan komme til meg uten at Faderen som har sendt meg, drar ham. Og jeg skal reise ham opp på den siste dag. Det står skrevet hos profetene: Og de skal alle være lært av Gud. – Hver den som hører av Faderen og lærer, kommer til meg. Ikke så at noen har sett Faderen. Bare han som er fra Gud, han har sett Faderen. Sannelig, sannelig sier jeg dere: Den som tror, har evig liv! Jeg er livets brød. Deres fedre åt manna i ørkenen og døde. Dette er brødet som kommer ned fra himmelen, for at en skal ete av det og ikke dø. Jeg er det levende brødet som er kommet ned fra himmelen. Om noen eter av dette brødet, skal han leve i evighet. Og det brødet som jeg vil gi, er mitt kjød, som jeg vil gi for verdens liv» (Joh 6,44–51).

«Jeg har elsket deg med en evig kjærlighet, derfor har jeg dratt deg med miskunn» (Jer 31,3).[1]

«Dra meg! Etter deg vil vi løpe» (Høys 1,4).[2]

«Herre, du har dratt meg, og jeg har latt meg dra» (Jer 20,7).[3]

«Når jeg blir opphøyet fra jorden, skal jeg dra alle til meg» (Joh 12,32).

Hvor ubegripelige er ikke herlighetene i det åndelige livet for det naturlige mennesket – ja, rett og slett dårskap! Snakk med det om skattene i det jordiske livet, og taler du som en klok, innsiktsfull og forstandig mann, kan du regne med stor aktelse. Men vender du samtalen mot det åndelige, skal du snart bli regnet for en like stor dåre. «Et sjelelig menneske tar ikke imot det som hører Guds Ånd til. For det er en dårskap for ham» (1 Kor 2,14).

Like før teksten vår hadde Frelseren talt med jødene om livets brød, som kommer ned fra himmelen og «gir verden liv» (Joh 6,33). Da så de forundret på hverandre og mente at han talte om mannaen i ørkenen. Men da han rett ut sa til dem at han selv var livets brød, som var kommet ned fra himmelen, begynte de å knurre og komme med innvendinger: «Er ikke dette Jesus, Josefs sønn? Kjenner vi ikke både hans far og hans mor?» (Joh 6,41–42). Det Frelseren hadde forkynt dem, gikk over deres arme fornuft. De skjønte seg ikke på sine virkelige sjelebehov, og derfor heller ikke på «livets brød».

[1] NB: «Ja, med evig kjærlighet har jeg elsket deg. Derfor har jeg latt min miskunn mot deg vare ved.»
[2] NB: «Ta meg med deg! La oss skynde oss!»
[3] NB: «Herre! Du overtalte meg, og jeg lot meg overtale.» Trykket har Jer 21,7.

Det er til disse som knurrer, Frelseren nå sier i teksten vår: «Ingen kan komme til meg uten at Faderen som har sendt meg, drar ham.»

Med disse ordene slår han ned med ett eneste slag alle høye tanker og innbilninger om egen kraft og evne til å søke Herren. Han gjør oss til arme, syndebundne slaver, solgt under syndens trelldom. Når vi nå ut fra evangeliet skal tale om hvordan Faderen drar til Sønnen, begynner vi med å si noen ord om hvor ute av stand mennesket er til å søke Herren ved egne krefter.

Denne maktesløsheten ligger for det første i menneskets gjenstridige vilje. «Vi kan nok omvende oss bare vi vil,» sier mange. Det er vi enige i. Men det er nettopp dette lille punktet – om vi vil – som er vanskeligheten. Vi påstår at ingen vil komme til Kristus uten at han blir dratt dit. «Men dere vil ikke komme til meg for å få liv,» sier Frelseren selv (Joh 5,40). «Hvor ofte jeg ville samle dine barn … Men dere ville ikke» (Matt 23,37).

Så lenge denne læren står fast i Guds ord og stadig blir bekreftet av ethvert vakt menneskes egen erfaring, forkaster vi alle høytflyvende læresetninger om menneskets frie vilje i åndelige ting. Ifølge Skriften er menneskets vilje så vanvittig hengitt til det onde, så fordervet, så tilbøyelig til alt dårlig og så bortvendt fra alt godt at den umulig kan la seg bøye til å erkjenne sannheten uten Åndens mektige innflytelse.

Videre er forstanden formørket. Av naturen er mennesket blindt i sitt indre. Kristi kors står der prydet med alle himmelens kostelige frukter og velsignelser. Men disse salige livsfruktene har ingen tiltrekning på den arme synderen, for han er blind for korsets herligheter. Det står fast at «et sjelelig menneske tar ikke imot det som hører Guds Ånd til». Viljen og forstanden er derfor to store dører som lukker oss inne i vår egen fortapthet og stenger oss ute fra Kristus. Slik er det til de blir lukket opp for ærens konge ved den guddommelige Åndens velsignede virkninger.

Også samvittigheten ble dypt fordervet ved syndefallet. Mange taler om samvittigheten som om den var uberørt av syndens altnedbrytende krefter. Men dette er bedrag. Da mennesket falt, falt det helt. Ikke en eneste søyle i menneskenaturens tempel ble stående igjen. Det er sant at samvittigheten ikke ble tilintetgjort. Men også denne grunnpilaren falt, og der ligger nå den største levningen av Guds en gang fullkomne verk i mennesket, ynkelig styrtet ned i gruset. Ikke noe menneske på jorden har nå en god samvittighet overfor Gud.

Alle våre drifter og tilbøyeligheter går i ond retning. Hjertene våre er ikke bare øde palasser som har mistet sin egentlige gjest og sin opprinnelige herlighet. Nei, en annen gjest har flyttet inn. «Den sterke med våpen» (Luk 11,21) har tatt palasset i besittelse, stengt portene, ødelagt herlighetene og gjort det til en festning som han forsvarer med all ondskapens list og makt.

Undre deg derfor ikke over at Frelseren sier: Ingen kommer til Sønnen uten at Faderens Ånd drar ham. Du kan være ulykkelig i syndens slaveri. Hele livet ditt kan være fullt av jammer og kval og liksom skrike etter hjelp. Men til Sønnen kommer du aldri om ikke Faderens Ånd får dra deg.

Ja, du kan ligge i dødens gap, og den onde samvittigheten kan skjelve gjennom og gjennom ved tanken på et evig helvete. Fryktelige vredeslyn kan krysse

omkring i mørket ditt og gjøre deg vanvittig av redsel. Men til Sønnen kommer du aldri – selv om du skriker til ham i din fortvilelse – nei, aldri, aldri, om ikke Faderens Ånd får dra deg.

Denne sannheten fikk jeg se forferdelig tydelig i et syn som møtte meg i en av Londons mest elendige gater. I inngangsdøren til et bedehus som var reist for sjømannsmisjonen, kjempet en Herrens tjener og en hel flokk fryktelig utseende skjøger om en arm sjømann. Han hang beruset midt mellom dem og ble dratt snart inn, snart ut. Men skjøgene seiret. Og misjonæren stod der med tårefylte øyne og så etter det elendige offeret som han hadde prøvd å rive ut av djevelens gap.

Er ikke dette et treffende bilde på de to maktene som kjemper om menneskesjelen? Faderens Ånd drar – men den onde ånd drar også. Og hvem tror du har lettest for å få tak der inne i hjertets dyp? Her taler erfaringen et så forferdelig språk at vi må tie av redsel. Vi må be Gud gjøre sterke de tauene og krokene som han har begynt å feste sjelene våre til seg med.

Teksten vår sier oss også hvordan Åndens dragning går for seg: «De skal alle være lært av Gud. – Hver den som hører av Faderen og lærer, kommer til meg.»

Gud drar ikke direkte og på en så hemmelighetsfull og skjult måte at vi ikke kan bli var at han drar oss. La oss slå opp i vår egen erfaringsbok og gå tilbake til barndomsdagene, da vi for første gang fikk noen forestilling om ondt og godt i denne verden. Å, hvilket arbeid hadde ikke Herren med oss allerede da! Hvor kraftig virket ikke Guds Ånd på oss mens vi gikk på skolen og skulle lære kristendommens sannheter!

Og da vi stod der ved Herrens alter og avla bekjennelsen at vi ville forsake og tro – å, hvordan arbeidet ikke Guds Ånd på hjertene våre da? Og hvilke gode beslutninger tok vi ikke? Og hvor mange ganger senere i livet har ikke Faderens Ånd dratt i oss? Kanskje ved alvorlige påminnelser i drømme, eller ved kirkeklokkenes klang over en kjær avdød? Eller ved den svarte kisten?

Kanskje Herren også en og annen gang har grepet kraftig inn i livet vårt ved sykdom eller andre ting han lot komme over oss? Og hvor ofte har ikke det velsignede Guds ord vi har hørt, ringt for de sovende samvittighetene våre? Det har vakt en anelse i sjelen om vår ulykkelige tilstand, ja, til og med noen gode beslutninger om forbedring.

Å, hvordan har ikke Herren dratt i oss fra morgenen av vårt liv og til nå! Men er det kommet så langt med oss at vi, som evangeliet vårt sier, er blitt lært av Gud? Om disse sier Frelseren: «Hver den som hører av Faderen og lærer, kommer til meg.» Vi må altså bli undervist av Gud. Vi må «høre av Faderen og lære», så kommer vi til Sønnen. Faderen selv skal da føre oss til sin Sønn med sin mektige arm. Den dagen dette skjer, kalles Herrens «veldes dag» (Sal 110,3).

Kanskje noen av dere, mine kjære, blir fristet til å legge skylden på Faderen selv for at dere ennå ikke er dratt til Sønnen? Dere har nok kjent hans dragning, sier dere, men den har ikke vært sterk nok. Dere har kjent dere i samme stilling som den ulykkelige mannen jeg talte om. Dere ligger mellom to makter som drar dere hver til sin side. Dere kjenner og merker syndens lokking, men dere

erfarer at dere blir dratt også av en annen makt. Dere ligger liksom maktesløse midt imellom.

Det er en farlig tilstand, og den blir farligere og farligere for hver dag som går. Hør nå Herrens ord i evangeliet vårt, så du kan bli frelst: «Hver den som hører av Faderen og lærer, kommer til meg.» Her er to ting: å høre og å lære. Her er mange som hører, men aldri lærer. De «vil alltid lære, men aldri kan komme til sannhets erkjennelse», sier apostelen (2 Tim 3,7).

Faderens stemme er Åndens stemme, og den stemmen hører vi i Guds ord. Det er en øm og kjærlig stemme: «Glemmer vel en kvinne sitt diende barn … Om også de glemmer, så glemmer ikke jeg deg» (Jes 49,15). «Derfor røres mitt hjerte av medynk …» (Jer 31,20).

Det er en lokkende og oppmuntrende stemme: «Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære, og jeg vil gi dere hvile!» (Matt 11,28). «Vend tilbake, frafalne barn! sier Herren. For jeg er deres herre. Jeg vil ta dere …» (Jer 3,14).

Det er en sørgende, gråtende stemme: «Visste også du, om enn først på denne din dag, hva som tjener til din fred!» (Luk 19,42). «Mine øyne renner over med tårer natt og dag og holder ikke opp. For jomfruen, mitt folks datter, har fått et svært slag» (Jer 14,17).

Det er en oppmuntrende stemme, rik på løfter: «Kom og la oss gå i rette med hverandre, sier Herren. Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø, om de er røde som skarlagen, skal de bli som den hvite ull» (Jes 1,18). «Nå vel, alle dere som tørster, kom til vannene!» (Jes 55,1). «Og Ånden og bruden sier: Kom! Og den som hører det, la ham si: Kom! Og den som tørster, han får komme! Og den som vil, han får ta livets vann for intet!» (Åp 22,17).

Men Åndens stemme kan også være truende og forferdelig: «… når Herren Jesus åpenbarer seg fra himmelen med sin makts engler. Han kommer med flammende ild, og tar hevn over dem som ikke kjenner Gud og over dem som ikke er lydige mot vår Herre Jesu evangelium. Den straffen de skal lide, blir en evig fortapelse borte fra Herrens åsyn og fra hans makts herlighet – den dagen når han kommer for å vise seg herlig i sine hellige og underfull i alle som tror» (2 Tess 1,7–10).

Og hvor mange er ikke de stedene der Herren ruller opp et fryktelig bilde av hvordan det ender for de sjelene som forakter nådens kall! For å kunne dra sjelene våre rett og gi undervisningen sin til frelse fullt ettertrykk, maler Herren begge de evige oppholdsstedene for oss. Det ene er lokkende og herlig, fullt av jubel og sang rundt Lammets trone. Det andre er forferdelig og fullt av redsel: et sted med ildsflammer, der de fordømtes hyl stiger opp, og som er omgitt av håpløshetens ytterste mørke.

Har du lyttet til denne Åndens undervisning, kjære sjel? Har du hørt disse manende og dragende ordene fra Faderen – og har du lært noe av det du har hørt? «Hver den som hører av Faderen og lærer, kommer til meg.» Du er uten unnskyldning, for du har hørt sannheten. Men kanskje disse ordene passer på deg: «Mye hørt og ingenting lært.»

Du har hørt at du skal få når du ber, at du skal finne når du leter, og at det skal lukkes opp for deg når du banker på (Matt 7,7). Min venn, har du flittig

nærmet deg nådens trone, som er reist i Lammets blod, og bedt, lett og banket på? Bruker du Guds ord flittig – det ordet som Faderen underviser og drar deg ved? I ordet rekker han deg redningstauet; med det vil han dra sjelen din inn i frelsens havn.

En mann som vandret oppover langs breddene av den mektige Niagara-elven, fikk se en liten båt komme drivende nedover strømmen mot det veldige fossefallet. I båten lå en mann og sov, mens strømvirvlene alt hadde grepet båten hans for å føre den ned i det fryktelige dypet. Da mannen på stranden ropte av all sin kraft, våknet den ulykkelige, grep årene og rodde med fortvilelsens kraft.

Men hva kunne det nytte? Strømdraget var sterkere enn han. Og han var så omtumlet av skrekk at han lenge ikke kunne gripe redningstauet som mannen kastet ut over båten hans gang på gang. Endelig fikk han tak i tauet og holdt fast med skjelvende hender. Og den sterke mannen på stranden halte ham inn – og han var frelst.

Har du grepet redningstauet, kjære venn? Kan du si med profeten: «Herre, du har dratt meg, og jeg har latt meg dra» (Jer 20,7)?

Faderen drar sjelene på svært forskjellige måter. Noen drar han gjennom søte følelser av hvor god hans forekommende nåde er, andre gjennom skrekk og redsel. Noen drar han så stille og umerkelig at de, som Luther sier, ligner fiskene i nota, som ikke vet av at de er fanget før de ligger på stranden. Andre når inn i frelsens havn etter at fryktelige, ødeleggende stormer har gått over hele livet deres.

En rik, fornem dame følte seg opprørsk i sinnet mot den Gud som hadde tatt hennes eneste lille barn fra henne. På begravelsesdagen kom hun i et fryktelig indre opprør, og hun sa til presten: «Kan den Gud være kjærlighet som river et ømt morshjerte i stykker på denne måten?»

Presten forstod å «kjøpe den laglige tid» (Kol 4,5), og han svarte: «Å, frue, med Guds hjelp skal De nok få erfare at også kjærligheten er med i denne bitre skålen. I Østerland pleier gjeterne å ta et lite lam inn i fårekveen først, så løper moren etter sin lille kjære. Jeg er redd for at hjertet Deres hittil bare har vært festet til verden og dens herlighet, frue. Nå har Gud tatt Deres lille lam hjem til seg, så hjertet Deres skal ha noe å knytte seg til der oppe i himmelen. Nå vil Faderen dra sjelen Deres til seg gjennom dette.»

Den voldsomme bevegelsen i hjertet hennes la seg litt etter litt. Snart knelte hun ned ved den lille, tomme sengen til det kjære barnet og bad inderlig om forbarmelse for sin fattige sjel. Faderen fikk dra henne til Sønnen.

Til slutt ser vi av teksten vår at Faderen drar til Sønnen for at vi skal ha evig liv i ham: «Jeg er det levende brødet som er kommet ned fra himmelen. Om noen eter av dette brødet, skal han leve i evighet. Og det brødet som jeg vil gi, er mitt kjød, som jeg vil gi for verdens liv.»

Mitt kjød for verdens liv – se, dette er hemmeligheten som Den Hellige Ånd må avdekke om sjelen rett skal bli dratt inn i Sønnen. Han gav sitt kjød som løsepenge for verdens liv. Han ofret seg med hele sin menneskelige natur for å

redde verdens liv. Ja, å store hemmelighet! Gud-mennesket lider og dør for å rive vårt fortapte liv ut av dødens gap.

Nå er han blitt et velsignet himmelbrød for enhver sjel som hungrer etter nåde. Når Faderen drar, blir hungeren etter dette brødet vakt. Og det er Faderens Ånd som fører oss til bords og nærer sjelene våre med det.

Trenger du Jesus, kjære venn? Har det kommet et nytt behov i sjelen din, et behov som bare livets brød kan mette? Takk da din Gud for det, for et slikt behov har du ikke av naturen. Det er Faderen som har dratt deg til sin Sønn.

«Jeg er det levende brødet som er kommet ned fra himmelen. Om noen eter av dette brødet, skal han leve i evighet.»

For en anledning gir ikke disse ordene av Frelseren oss til å prøve hva slags åndelig behov vi har, hva slags hunger sjelen vår har! Hungrer du etter Jesus, kjære venn? Er det et behov i sjelen din som drar deg like naturlig til ham som et lite barn blir dratt til morens bryst? Lengter du som et nyfødt barn etter nådens «uforfalskede melk» (1 Pet 2,2)? Da eter du livets brød og har løfte om å få «leve i evighet».

Men vi spør enda en gang: Er du viss på at hungeren din, din åndelige trang, er en åpenbaring av det livet som er «skjult med Kristus i Gud» (Kol 3,3)? Står du ennå under loven, da er det ikke egentlig livets brød, Kristus, du hungrer etter, men selvforbedring. Hele din streben dreier seg bare om dine egne planer, anstrengelser og forhåpninger.

Som en mor sitter ved sykesengen til barnet sitt og prøver å pleie det best hun kan, så det kan bli friskt og sunt igjen, slik sitter du som en sørgende mor ved en sykeseng. I den ligger ditt selviske jeg og tæres bort i kampen med døden. Alle dine lengsler og forhåpninger, gleder og sorger dreier seg nå om hvordan det går med dette ditt kjære barn, som du så gjerne ville skulle bli friskt og sunt, fromt og gudfryktig.

Hvor mange forveksler ikke denne egenrettferdige, selviske lengselen og trangen med det behovet og den trangen Herren taler om når han sier: «Den som eter mitt kjød og drikker mitt blod … skal … leve ved meg» (Joh 6,56–57)! Og likevel er det like stor avstand mellom disse to sjelstilstandene som mellom himmelen og jorden.

Den sjelen som hungrer etter livets brød, har blikket stadig vendt mot Jesus og må bryte ut som David: «Alle mine kilder er i deg» (Sal 87,7). Den trengende sjelen summer omkring som bien på blomsterengen. Den gir seg aldri til ro før den finner slike blomster som evangeliets salige honning kan hentes ut av. Og når den finner slike, trenger den seg så dypt inn i blomsterbegeret som mulig for rett å få alle sine behov dekket.

Det livet som Guds barn pleier på denne måten, er i grunnen begynnelsen på det evige livet. Det er dette skjulte livet med Kristus i Gud som skal fortsette som et evig liv. Derfor sier Frelseren: «Men den som drikker av det vannet jeg vil gi ham, skal aldri i evighet tørste, men det vannet jeg vil gi ham, blir i ham en kilde med vann som veller fram til evig liv» (Joh 4,14).

Å, for en salighet Faderen drar oss inn i når han får dra oss til sin Sønn!

Men glem nå ikke at Faderen må gjøre denne gjerningen sin hele livet ditt igjennom. Han må dra oss til Sønnen hver eneste dag om hungeren og behovet for livets brød ikke skal avta. Og snart kommer den lykkelige stunden da vår himmelske Noah skal rekke ut armen og ta sin trette due inn i arken (1 Mos 8,9). Når vannflommen bryter mektig inn over alle som ikke har livet i Guds Sønn, da skal den lille duen, som så ofte kurret vemodig i klippens kløfter (Høys 2,14), for første gang rett begynne sitt liv og sin store frihetsdag.

Gud hjelpe oss alle til å la oss dra av Faderens kjærlige hånd! Amen.

Treenighetssøndag: Broderkjærligheten

> «Dette er mitt bud at dere skal elske hverandre, likesom jeg har elsket dere. Ingen har større kjærlighet enn denne at han setter sitt liv til for vennene sine. Dere er mine venner dersom dere gjør det jeg pålegger dere. Jeg kaller dere ikke lenger tjenere, for tjeneren vet ikke hva hans herre gjør. Men dere har jeg kalt venner, for alt det jeg har hørt av min Far, har jeg kunngjort dere. Dere har ikke utvalgt meg, men jeg har utvalgt dere, og bestemt dere til å gå ut og bære frukt. Og deres frukt skal vare, for at Faderen skal gi dere alt det dere ber ham om i mitt navn. Dette er mitt bud til dere at dere skal elske hverandre» (Joh 15,12–17).

«Mine kjære, la oss elske hverandre! For kjærligheten er av Gud, og hver den som elsker, er født av Gud og kjenner Gud. Den som ikke elsker, kjenner ikke Gud, for Gud er kjærlighet» (1 Joh 4,7–8).

Dette evangeliet både begynner og slutter med en inntrengende formaning til de kristne om å elske hverandre. Og Jesus stiller sin egen kjærlighet til sine fram som mønster for den broderkjærligheten de skal ha til hverandre som hans barn og åndelige søsken. «Dere skal elske hverandre, likesom jeg har elsket dere.» «Ingen har større kjærlighet enn denne at han setter sitt liv til for vennene sine.»

Om den egentlige roten eller kilden til denne broderkjærligheten har han talt i det foregående. Broderkjærligheten er en fin og sart plante som ikke vokser på naturens grunn. Den er en himmelplante som først spirer fram i hjertene våre når vi er podet inn i det sanne vintreet. Gang på gang peker Frelseren på vilkåret for at den kan holde seg: «Bli i meg.» «Bli i min kjærlighet.»

Ingen har talt slik om broderkjærligheten som kjærlighetens apostel Johannes. Han sier bestemt at «den som elsker sin bror, blir i lyset», men at «den som hater sin bror, han er i mørket og vandrer i mørket. Han vet ikke hvor han går» (1 Joh 2,10–11). Ja, han sier rett ut at den sanne broderkjærligheten står som en skillemur mellom Guds barn og djevelens barn (1 Joh 3,10). «Vi vet at vi er gått over fra døden til livet, fordi vi elsker brødrene. Den som ikke elsker, blir i døden» (1 Joh 3,14).

Og likesom Frelseren i evangeliet vårt stiller fram sin egen kjærlighet som forbilde for vår broderkjærlighet, slik gjør også Johannes når han sier: «På dette

har vi lært kjærligheten å kjenne at han satte livet til for oss. Også vi skylder å sette livet til for brødrene» (1 Joh 3,16). Den samme apostelen setter også broderkjærligheten som et avgjørende tegn på den nye fødselen: «Mine kjære, la oss elske hverandre! For kjærligheten er av Gud, og hver den som elsker, er født av Gud og kjenner Gud. Den som ikke elsker, kjenner ikke Gud, for Gud er kjærlighet» (1 Joh 4,7–8).

For en opphøyet plass har ikke da broderkjærligheten! Den står som et usvikelig tegn på at vi «kjenner Gud», er «født av Gud» og er «gått over fra døden til livet». Broderkjærligheten er altså ikke en frukt som kan finnes hos enkelte Guds barn, men mangle hos andre. Nei, Johannes sier bestemt: «Den som ikke elsker, blir i døden.» Og Paulus sier: «Men om broderkjærligheten er det ikke nødvendig å skrive til dere. Dere er jo selv lært av Gud til å elske hverandre» (1 Tess 4,9).

Er altså broderkjærligheten et usvikelig tegn på åndelig liv – et tegn som Herren og disiplene hans stiller fremst i rekken blant alle tegn som vitner om åndelig liv? Hvordan ser det da ut med en hel del såkalte kristne som nok vil være fromme og gudfryktige, men som slett ikke synes å bry seg om dette tegnet?

Jeg kjenner virkelig både menn og kvinner som gjelder for å være gudfryktige – og som kanskje også på mange måter gjør virkelige kristne til skamme – men som likevel synes å mangle dette avgjørende kjennetegnet på det nye livet. De går for seg selv. Og omgås de andre, er det oftest bare med kjødelige slektninger eller rene verdens barn.

De vet godt at det finnes en venneskare, en brorkrets av sjeler som pleier et innbyrdes åndelig samfunn og styrker hverandre i broderlig kjærlighet omkring livskildene. Men de føler seg ikke dratt til denne flokken, som ofte går under navnet «bønnefolk», «pietister» og lignende. Tvert imot legger de ofte for dagen et hatefullt og irritabelt sinn mot dem. De sørger ikke når de hører at det går ille med en eller annen av dem, men fryder seg heller litt over det.

Vi kan ikke annet enn se på dette som et farlig tegn på åndelig «død i skikkelse av liv». Har ikke apostelen sagt om lemmene på Kristi legeme: «Om ett lem lider, da lider alle lemmene med. Og om ett lem blir hedret, da gleder alle lemmene seg med» (1 Kor 12,26)?

Jeg husker særlig en mann som jeg ofte reiste sammen med til misjonsmøter. Når han kom om bord i dampskipet og så seg omgitt av en flokk misjonsvenner, var han ikke til å kjenne igjen. Da var han så glad og lykkelig å se, trykket brødrenes hender med varme og inderlighet og var med de kristne brødrene i bønn, sang og samtaler om åndelige ting, både under reisen og så lenge møtet varte.

Men knapt var den samme mannen gått i land på brygga der han bodde og kommet hjem igjen til sine daglige gjøremål, før all hjerteligheten og inderligheten liksom var strøket av ham. Da kunne han være svært kald og vrang mot Guds barn. Og hvor mange slike søndags- og høytidsbrødre har vi ikke! De kan være med i kristelig arbeid, men aldri kjenne hjertene sine varmet av broderkjærlighetens glød.

Men skjønt og herlig brenner broderkjærlighetens flamme hos dem som er lært av Gud til å elske hverandre. Når de er sammen i «Åndens enhet i fredens sambånd» (Ef 4,3) omkring sine dyrebare livskilder, da henger de ikke «sine harper på vidjene» (Sal 137,2) som de sørgende israelittene. Nei, de synger, ber og samtaler om de store emnene som binder dem sammen, til hjertene kan gløde av Kristi kjærlighet.

Da blir mangen svak bror eller søster hjulpet til rette og kan svinge seg opp igjen fra maktesløshetens grus med nye vinger. Da tukter, trøster og oppdrar Guds Ånd og verner om «den lille hjord» (Luk 12,32) med kraftige gjerder. Gjerdene bevarer dem fra alle slags farer som de er utsatt for her og der i sine forskjellige livsstillinger.

Ingen kan skildre velsignelsene ved brorskapet og brorsamfunnet mer herlig enn David i en av sine «sanger ved festreisene». Der bryter han ut: «Se, hvor godt og hvor vakkert det er at brødre også bor sammen! Det er som den gode oljen på hodet, som flyter ned på skjegget, Arons skjegg – den flyter ned på kanten av hans kledning. Det er som Hermon-dugg, som flyter ned på Sions berg. For der har Herren satt velsignelsen, liv til evig tid» (Sal 133,1–3).

Den kongelige sangeren var glad i Guds barn. Han frydet seg i de troendes samfunn. Og hvor rikelig flyter ikke Herrens salveolje der Guds barn, forbundet i inderlig broderkjærlighet, samles for å nyte velsignelsene ved brorsamfunnet enda fullere! Vi hører mye herlig om slike sammenkomster blant de første kristne. Da kunne Åndens salve flyte så rikelig at de ble liksom beruset av den søte drikken av Guds kjærlighet.

Og hvorfor nevner David særskilt den gangen Aron ble salvet med olje til å være Guds yppersteprest? Kanskje for å vise at Gud fortsatt utvelger, utruster og salver sjeler til den åndelige prestegjerningen når Guds barn er sammen og pleier Åndens samfunn med hverandre.

Hvordan har ikke Herren i vårt kjære land kalt sine vitner, utrustet, utdannet og salvet dem i brorkretsene til å gå ut med livets evangelium? Hvordan har ikke vitnetrangen blusset opp i disse enkle brorsammenkomstene? Hvordan har ikke nådegavene kommet fram i lyset og blitt tatt i bruk i disse småkretsene? Sannelig, en kan si om alle våre velsignede folkevitner: «Denne er født der» (Sal 87,6). Og det vitne som ikke er født og oppdratt i denne skolen, har en med rette fra gammel tid sett på med mistenksomme øyne.

«For der har Herren satt velsignelsen, liv til evig tid,» sier David.[1] Tenk, Gud har rett og slett befalt sine velsignelser å bo der hvor brødre pleier Åndens samfunn med hverandre i broderlig kjærlighet. Ja, han har befalt selve livet å bo der, og det til evig tid. Gud hjelpe deg da, du arme stakkar som begynner å miste smaken på brorsamfunnet! Det er sannelig et betenkelig tegn på at selve livet holder på å sykne hen.

Men la oss legge merke til det opphøyde mønsteret for vår broderkjærlighet som teksten vår stiller fram. «Dere skal elske hverandre, likesom jeg har elsket dere,» sier Frelseren. Å, det var en ren, fri og uegennyttig kjærlighet han omfattet sine med, og som han fortsatt omfatter dem med. Han elsker oss sannelig

[1] NB: «satt». Traasdahl bygger på den eldre ordlyden «befalt».

ikke fordi vi er så elskelige. Nei, «han elsker for sin egen skyld den ei elskverdig er».

Den broderkjærligheten som spirer fram av at den andre er elskverdig, er ikke mye verd. Prøver vi denne kjærligheten litt nærmere, skal vi finne at den er den pureste egenkjærlighet. Vi elsker det hos broren som tiltaler oss, som stemmer med våre følelser og vår smak, og som kanskje samtidig smigrer vårt eget jeg.

Men en slik selvisk broderkjærlighet vil ikke kunne binde Herrens flokk sammen. For det finnes mange skrøpelige i Guds lille flokk, mange som av naturen er alt annet enn elskverdige, men som likevel ikke kan frakjennes barnekåret. Her trengs en fri kjærlighet, en kjærlighet lik Jesu kjærlighet. Den kommer bare i stand ved at vi liksom flyter sammen til ett i en bekjennelse av synd og nåde som Ånden har lært oss. Vi vet at vi er født av den samme Gud, frelst ved det samme forsoningsblodet og står under den samme Åndens ledelse og oppdragelse for himmelen.

At broderkjærligheten er utsatt for farlige angrep fra djevelen og trenger å renses fra all kjødelig kjærlighet og egenkjærlighet, vet enhver kristen av sørgelig erfaring. Det viste også Peter da han skrev: «Rens da deres sjeler i lydighet mot sannheten til oppriktig broderkjærlighet. Elsk hverandre inderlig av hjertet!» (1 Pet 1,22).

Ofte kan broderkjærligheten utarte til kjødelig kjærlighet. Det har vi sørgelige erfaringer med, særlig blant unge, nyvakte sjeler. I begynnelsen følte de seg så inderlig dratt til hverandre ved Jesu Kristi kjærlighet. Men litt etter litt må Den Hellige Ånd, som tukter, vike for kjødelige interesser og følelser. Så glir det mer og mer over i et kjødelig vesen og ender i sørgelige kjærlighetshistorier. Gud hjelpe disse unge sjelene! For Satan lurer på dem og vet at han har en mektig forbundsfelle i deres arme kjød.

Skal broderkjærligheten bevares, er det også svært viktig at vi går åpent til verks med hverandre og vokter oss for et fordekt og tvetydig vesen. Sladder og baktalelse har mange ganger herjet fryktelig i de kristnes samfunn. Og jeg frykter for at tungen, dette «ustyrlige onde» (Jak 3,8), den dag i dag volder mer fordervelse og elendighet i brorsamfunnet enn noen av oss aner.

Har du noe mot en bror eller søster, kjære venn, da be først Gud rense ditt eget hjerte ved Ånden til oppriktig broderkjærlighet. Gå så og snakk med ham om saken. Men vokt deg vel for å basunere ut feilene hans.

Det hendte en gang at to brødre kom i en lei misforståelse. Djevelen blåste på ilden, så det så ut som om broderkjærlighetens flamme, i alle fall hos den ene, skulle slokne helt. Opphisset av kjødelig nidkjærhet drog han av sted tidlig en morgen for, som han tenkte, å si uvennen sin sannheten rett ut og uten omsvøp.

Da han kom fram, merket den andre straks at det var en dårlig ånd som styrte broren. Og enda mer overbevist ble han da den fornærmede sa på en heftig måte: «Ja, i dag er jeg kommet til deg for å tømme sekken skikkelig og si deg sannheten uten å prute.» «Ja så,» svarte den andre, som nettopp hadde talt med Gud og var i en ydmyk og bøyd stemning, «da er det best at vi bøyer knærne sammen. Jeg vil gjerne at Gud skal lede meg i all sannhet.»

Han som kom inn, var litt stiv i knærne, men han måtte likevel ned i støvet. Den andre broren bad da inderlig varmt til Gud – ja, han bad slik at begges hjerter ble varmet opp.

Da de reiste seg, sa han til den fornærmede broren sin: «Ja, nå må du si det du har å si, kjære bror. Jeg har lenge forstått at det har vært noe galt mellom oss. Nå må du bare si alt det som ligger deg på hjertet.» – «Det er for sent nå,» sa den fornærmede. «Jeg har tatt alt på meg selv. Kan du tilgi meg at jeg lenge har næret bitre følelser mot deg?»

Slik ble denne misforståelsen løst. Under bønnen fikk Vårherre dømme mellom de to vennene, og han fikk legge skylden på den som mente seg urettferdig behandlet. Å, hvor ofte skulle det ikke gå slik om brødre gikk til hverandre i stedet for å snakke ille om hverandre!

«Ond omtale løper som ild i tørt gress,» sier en. Kan du ikke si noe godt om din bror, så ti heller stille og snakk desto flittigere med Gud om ham.

Et godt middel til å bevare broderkjærligheten er også at alle hjerter og hender arbeider utrettelig for Guds rikes sak. Der hvor broderkjærligheten begynner å kjølne og brorsamfunnet splittes ved baktalelse eller kjødelig partivesen, kan en nesten være viss på å finne de kristne i åndelig lediggang. Er hvert lem på Kristi legeme i stadig virksomhet etter den evnen og det kallet Herren har gitt, skal det ikke bli stor plass for kjødelige stridigheter og misforståelser. Da skal de kristne kjenne så inderlig dypt hvordan de trenger hverandre på alle måter.

Viktigst er det likevel at vi flittig nærer sjelene våre med livets brød og prøver å gå oppvarmet av Åndens ild. Et ordtak sier: «Når krybben er tom, biter hestene hverandre.» Det kan sannelig også brukes om det åndelige. Se etter i krybben hos Guds barn som strides innbyrdes, og du skal finne at den ikke er full av næring. Begynner de ikke snart å få øynene opp for farene ved å bli åndelig utsultet, og stiller de seg ikke igjen i et rett forhold til den Guds Ånd som bryter brød for oss i ørkenen, skal det også snart ta en sørgelig ende med barnekåret.

Til slutt gir teksten vår oss også en herlig oppmuntring i disse ordene: «Dere er mine venner dersom dere gjør det jeg pålegger dere. Jeg kaller dere ikke lenger tjenere, for tjeneren vet ikke hva hans herre gjør. Men dere har jeg kalt venner, for alt det jeg har hørt av min Far, har jeg kunngjort dere.»

Tenk, vi skal få være Jesu venner og omgås ham som venn med venn! For et stort og rikt brorhjerte åpner han ikke for oss, enda vi er noen riktig skrøpelige brødre! Skulle ikke dette gjøre alt vi har å bære over med hos våre skrøpelige brødre, til ubetydelige småting mot alt han må bære over med hos oss?

Han vil ikke at vi skal være tjenere, men venner, «for tjeneren vet ikke hva hans herre gjør». Tjeneren skal bare utføre de pliktene han er pålagt, men får aldri se inn i sin herres innerste hemmeligheter. Men vi, som er Jesu venner, skal få kikke inn i hans dypeste hemmeligheter, i alt det han har hørt av sin Far.

Å, venner, her er annet å gjøre enn å ligge i innbyrdes strid! Her åpner Frelseren skjulte nådedyp for oss, og ved sin Hellige Ånds lys vil han føre oss inn i dem. Å, måtte vi da, når vi vandrer på våre forskjellige veier og i våre forskjellige kall, flittig «grunne i hans tempel» (Sal 27,4) og grave etter uforgjengelige

skatter i helligdommens dyp! Da skal vi også ha noe å fortelle hverandre når vi møtes. Det skal alltid være noe nytt å fryde seg over i brorkretsen – nye syn og nye åpenbaringer, gitt av «åpenbarings Ånd» (Ef 1,17).

La oss så ikke glemme at vi i grunnen ikke har noe å kreve av hverandre. Etter at Kristus har tatt oss på seg som helt igjennom fortapte og fordømte syndere, har vi ingen egne krav å drive inn. Vi er blitt skyldnere til alle. Krev ikke kjærlighet, men gi kjærlighet. Krev verken det ene eller det andre, men vær stadig i virksomhet for å gi det du kan bli fristet til å kreve. La så Jesus få kreve inn alle dine fordringer. Han dømmer mer rettferdig enn du.

Gud hjelpe oss da til å få mer av broderkjærlighetens varme i hjertene våre! Vi lever i en kald og farlig verden og trenger så sårt å bli varmet av denne himmelgløden. Men la oss likevel ikke glemme at Jesu kjærlighet er den ilden vi skal varme oss ved, om vi skal kunne «elske hverandre inderlig av hjertet». Amen.

1. søndag etter treenighet: Se til å ta dere i vare for all havesyke!

> «En i mengden sa da til ham: Mester, si til min bror at han skal skifte arven med meg! Men han sa til ham: Menneske! Hvem har satt meg til å dømme eller skifte mellom dere? Han sa til dem: Se til å ta dere i vare for all havesyke! For ingen har sitt liv av sin eiendom, selv om han har overflod. Han fortalte dem så en lignelse og sa: En rik mann fikk stor avling av jorden sin. Da tenkte han ved seg selv: Hva skal jeg gjøre? Jeg har jo ikke rom nok til å samle avlingen min i. Og han sa: Dette vil jeg gjøre: Jeg vil rive ned låvebygningene mine og bygge større. Der vil jeg samle hele min avling og mitt gods. Så vil jeg si til min sjel: Sjel! du har mye godt liggende for mange år. Slå deg til ro – et, drikk, vær glad! Men Gud sa til ham: Du dåre! I denne natt kreves din sjel av deg. Hvem skal så ha det du har samlet? Slik er det med den som samler seg skatter og ikke er rik i Gud» (Luk 12,13–21).

I dette evangeliet har vi alle noe viktig og maktpåliggende å lære, for her underviser Herren oss om hva jordiske eiendeler egentlig er verd. Vi burde sannelig vite det uten en slik særskilt undervisning eller påminnelse. Vi ser jo at de som eier mest, ikke er vernet mot sorger og lidelser av den grunn. Tvert imot har de mange slags bekymringer og uro, og til slutt må de etterlate alt de eier til andre. De kan ikke ta noe av det med seg når det kommer så langt at de skal dø og fare herfra.

Men selv om vi vet og erkjenner dette, er hele vår natur likevel nedsunket i lysten til å søke sitt gode i denne verden. Overalt ser vi hvordan menneskene farer av sted og jager etter å vinne og skaffe seg, og etter å bevare og øke det de har vunnet.

Og det skjer med et slikt jag at de ikke har tid til å tenke på hvordan de skal bli rike i Gud og ha noe håp når det store, siste regnskapet skal avlegges. Det hadde sannelig vært godt om denne prekenen bare trengtes for dem som åpenlyst forakter Kristus og ikke vil vite av noen annen rikdom enn den som måles i penger.

Men slik er det ikke. Også virkelige kristne kan bli fanget i mammons lenker, og det er det aller sørgeligste. Apostelen Paulus nevner et slikt eksempel blant sine nærmeste. Om Demas, som han hilser kolosserne fra som en bror (Kol 4,14), sier han: «Demas forlot meg, fordi han fikk kjærlighet til den nåværende

verden» (2 Tim 4,10). Tenk for en likpreken: «fikk kjærlighet til den nåværende verden»! Men har han da ingen brødre, denne arme Demas? Jo, visst har han det, og Gud gi at du ikke er en av dem!

Tenk deg et menneske som er født på ny av Guds Ånd og nåde. En tid har han gledet seg i Guds kjærlighet og ikke villet vite av noen annen rikdom enn den. Han har ikke hatt noe annet hjem for hjertet sitt i denne tiden enn Jesu Kristi kors, og ikke noe viktigere ærend enn å kunne tro, lyde og elske rett. Ved Jesu kors har han en gang av fullt hjerte kunnet synge:

Her skal nå min sjel seg nære
med usyret himmelbrød;
annet skal den ei begjære
enn min Jesu nåde søt.

Tenk at et slikt menneske begynner å vende øynene mot mammon, og at mammon blir søt og tiltrekkende for ham. Han synes det er så godt å eie noe i denne verden. Først slår samvittigheten ham, og han flykter til korset. Men litt etter litt begynner han å lytte til en sakte røst som sier: «Det er bare sparsomhet og nødvendig omtanke. Gud vil ikke at du skal leve tankeløst eller ødsle bort noe» og så videre. Nå frykter han stadig mindre for å tjene mammon. «Har Gud virkelig sagt at du ikke må eie noe?» hvisker slangen (1 Mos 3,1).

Han begynner å bli mindre årvåken. Samvittigheten sløves, mammon får plass i hjertet hans, Guds Ånd viker, og livet dør hen. Men den kristelige kunnskapen og bekjennelsen blir igjen – for å bedra. Ja, kanskje føler han seg riktig fri og glad. Den tidligere tiden, da han ennå fryktet mammon og omgikkes den som en omgås ild, ser han på som en tid full av svakhet. Å, for et forferdelig spill han har spilt med samvittigheten sin og med Guds ord!

Men har noe slikt aldri hendt? Gud gi oss åpne øyne! Og du som leser dette: Tenk ikke: «Det har hendt med den eller den.» Spør heller: «Hvordan har det gått med meg – nettopp meg?» Tror du at du ikke trenger dette spørsmålet, så skal du vite at nettopp da trenger du det for alvor. For den som ikke frykter, sitter som regel allerede fast i snaren.

Derfor må en ikke ta lett på denne faren eller tenke at havesyke bare er det en ser hos slike som også verden kaller gnier. Det ordet Herren bruker her, betyr ganske enkelt: begjær etter å ha mer i denne verden. Det gjelder ikke bare noen få. Det gjelder først og fremst hele den åndelig blinde verden, som blir dratt og drevet av nettopp dette begjæret i alt sitt jag og strev. Dernest gjelder det også mange som bekjenner seg som rette kristne, men som likevel gjerne huser mammon i hjertet.

Alle vi som har noen iver for sjelen vår, burde sannelig her stå som én mann og spørre Herren hvordan det i virkeligheten står til med oss på dette punktet. For denne snaren er så fin og skjuler seg under så mange pene navn at vi umulig kan se den med mindre Gud i nåde gir oss sin Hellige Ånd.

Snart må denne skammelige, sjelemyrdende lysten hete lovlig rett, snart sparsomhet, snart nødvendig omtanke, snart omsorgsfull forvaltning av det jordiske godset Herren har betrodd oss, og så videre. Snart vil den dekke seg

med Davids og Abrahams eksempel, snart søker den ly under Paulus' ord: «Den som ikke har omsorg for sine egne, … er verre enn en vantro» (1 Tim 5,8).

Nå er jo lov og rett, sparsomhet, måtehold, omtanke og troskap i det jordiske alt sammen gode ting som Gud anbefaler. Det samme gjelder det å forsørge seg og sine med flid. Og Davids og Abrahams rikdommer var vakre og herlige gaver fra Gud. Men desto farligere er havesykens snare når den skjuler seg under slike navn og ting. For disse tingene er ikke bare uskyldige i seg selv, men anbefalt av Gud og hans egne gaver.

Når du derfor taler om disse tingene med tanke på deg selv, så gi akt på hjertet ditt. Er det virkelig for Herrens skyld at du er sparsom, måteholden, har omtanke og så videre? Eller er det kanskje begjæret etter å eie eller få mer som styrer deg?

Du synes kanskje at dette er en hard tale. Men vær ærlig mot deg selv! Det er hardere å bli dratt ned i avgrunnen av denne fine snaren, som kjødet liker så godt, mens munnen bekjenner det rette, enn å bli kvitt den hånden eller foten som kanskje hindrer deg i å gå inn til livet (Matt 18,8) – selv om det skjer ved hard tale og nærgående prøvelse.

Merk derfor hvor sårt vi trenger Skriftens advarsler og formaninger mot havesyken. For om du er aldri så god en kristen, bor denne lysten likevel i kjødet ditt og kan lett fange deg, hvis du ikke er våken og vandrer i Herrens frykt. Det som hendte broren din i går, kan hende deg i morgen. Kjødets natur er alltid å søke sitt eget og forsvare seg.

Kanskje tenker du at du er så løs og fri fra det jordiske at du gjerne ville gi Herren alle eiendelene dine om han kom og krevde dem. Da ville du med glede bo i en låve resten av livet og leve av den usleste kost.

Men fra en slik tom innbilning skal du snart bli brakt til fornuft, bare du tenker over hvordan du oppfører deg når Herren kommer til deg i sine sultne, tørste, nakne og husløse brødre (Matt 25,35–36). Han kommer ikke for å få, men for å låne – og ikke alle eiendelene dine, men bare litt mat og klær. Da har du kanskje en hel sky av utflukter og unnskyldninger. Og det er kanskje unnskyldninger som aldri kommer på tale når kjødet krever ti ganger så mye av kassen din for sin egen gane eller bekvemmelighet.

Slik er vår gamle adamsnatur. Jeg kan ha talt aldri så vakkert om hvor salig det er å være løs og fri fra mammon, å bruke verden «som de som ikke bruker den» (1 Kor 7,31), og bare være Guds tjener eller forvalter med alle mine eiendeler.

Men så tar Gud meg straks på ordet og sender meg for eksempel en innsamlingsliste for misjonen eller for noe annet han vil ha fram. Da blir jeg kanskje ikke så veldig salig av det likevel. Jeg oppdager så mange såkalte behov for min egen del at jeg må gjøre riktig vold på meg selv om det skal bli noen gave av det. Når naturen vår er slik, trengs det nok å holde øye med den, slik Herren sier her: «Se til å ta dere i vare for all havesyke!» Ja, Gud hjelpe oss i nåde!

«Men,» sier du, «skal da en kristen ikke ha lov til å tjene på håndverket sitt, handelen sin, jordbruket eller annet arbeid? Skal han ikke ha lov til å søke seg en bedre stilling hvis han kan få en? Ja, skal han ikke kunne beholde den

rikdommen som kanskje faller i hans lodd, eller til og med øke den hvis han har anledning, uten at noen annen lider urett eller skade av det?»

Svar: Jo, visst kan du det og likevel være en kristen. Du kan utvide handelen og håndverket ditt så langt som noen før deg har gjort, og enda lenger. Du kan tjene mer penger enn noen før deg har tjent. Du kan søke og innta den beste stillingen i verden, ja, du kan eie større rikdommer enn noen annen, uten at himmelens port er stengt for deg av den grunn.

For Skriften legger aldri havesyken i sedlene eller skillingene eller noe slikt. Havesyken til den rike mannen i teksten vår bestod jo ikke i at åkeren bar så mye at han måtte bygge større låver for å berge avlingen. Nei, havesyken hans satt ikke i åkeren eller i avlingen eller i låven, men i hjertet.

Derfor er spørsmålet her ikke den ytre eiendommen i og for seg. Spørsmålet går mye dypere: Hvordan forholder hjertet ditt seg til det du eier eller ønsker å vinne?

Kanskje kan du eie og gjøre det vi nettopp nevnte, i Herrens frykt, slik at hjertet ditt ikke henger seg fast ved det. Kanskje har du da bare Herrens ære, vilje og tjeneste for øye, bruker verden «som de som ikke bruker den», og er rede til uten knurr og motvilje å gi bort en del eller alt på Herrens minste vink, alt etter som han krever det. I så fall kan du nok eie eller vinne hva som helst uten skade, og det var vel bare godt om all eiendom på jorden falt i din lodd.

Men gi akt på hjertet ditt! At du er glad når Herren lar deg få noe jordisk gods, er lett å forstå. Men er du glad for det fordi du nå har fått anledning til å tjene Herren mer enn før? Eller er det fordi du nå eier mer enn før og kan bruke mer på din egen bekvemmelighet og smak? Still deg fram for ham som «ransaker hjerter og prøver nyrer» (Jer 17,10), og tenk en dag eller to på dette spørsmålet. Og videre: Er du like rolig og fornøyd med å slippe det du har, når som helst?

«Hva skal vi da gjøre?» sier du. «Skal vi gi bort eller brenne opp de jordiske eiendelene våre?» Ja, hvis havesyken satt i dem, ville det nok være den letteste veien til å bli kvitt en slik djevel som havesyken er. Men om vi så ble blottet for alt, ville det gamle hjertet vårt med sin begjærlighet likevel bli igjen. Da står vi uansett like nær og like fjern. For havesyken sitter i selve hjertet og er derfor like mektig i den dypeste fattigdom som i den høyeste rikdom.

Men er ikke himmelriket da stengt for alle uten unntak? Ikke engang den beste kristne kan jo si seg fri på dette punktet, og Skriften sier bestemt at de pengegriske ikke skal arve Guds rike (1 Kor 6,10).

Til det svarer vi: Skulle vi bestå i oss selv ved vår egen lovoppfyllelse, var vi sannelig alle sammen fordømt ved dette ene budet: «Elsk ikke verden!» (1 Joh 2,15) – selv om ikke noe annet bud var gitt oss. For hvor langt en kristen enn er kommet i tro og helliggjørelse, er kjødet hans likevel ikke blitt hellig. Det forblir seg selv likt, helt til en kaster jord over ham med skovlen og sier: «Av jord er du kommet.»

Men vi har, Gud være lovet, en annen renhet enn vår egen å ty til: Jesu Kristi, Guds Sønns blod, som renser oss fra alle våre synder (1 Joh 1,7). Om syndene ennå bor i kjødet vårt, skal Gud likevel ikke tilregne oss dem når vi tror på

Jesus. På denne veien står da himmelriket fortsatt åpent for oss ved det dyrebare forsoningsblodet, tross alle våre synder.

Av alle som nå er i himmelen, er det nok sikkert ikke én eneste som ved livets slutt kunne si at han var blitt så fri for havesyken at han i det minste for den synden ikke trengte det rensende blodet for å gå inn i den evige herligheten. Nei, porten til den byen heter ikke renhet i oss selv, men tilgivelse for synden.

Men et menneske kan forakte eller forsømme denne rensingen og fortsette å leve etter kjødets kjærlighet til denne verden. Kanskje er han rolig og uten refs fra samvittigheten tross den synden som henger ved ham, og synes at alt er som det skal være. Eller kanskje går han ulykkelig og dømt i samvittigheten og ser at han må komme til en hel sinnsforandring og renselse, men har ikke tid til det nå.

Da blir han i fangenskapet sitt, selv om han flittig og alvorlig gjør forsetter og lover å omvende seg når anledningen byr seg. Over et slikt menneske hviler sannelig den dommen at han ikke skal gå inn i Guds rike.

Annerledes er det med den sjelen som er fordømt av Guds hellige lov og har tatt sin tilflukt til Jesu Kristi kors med denne og alle andre synder, og der funnet full tilgivelse og renselse. Hos en slik bor nok havesyken ennå i kjødet – og ingen kjenner det så grufullt som nettopp de rette hellige. «Jo større helgen,» sier Luther, «desto sterkere følelse av synden.» Men han er likevel fri ved den nåden han har funnet ved korset, og det på to måter: For det første er han fri fra lovens dom og lovens vilkår for frelse. For det andre får synden ikke «herske» over ham (Rom 6,14).

Det første viser seg ved at samvittigheten blir trøstet og i fred på grunn av forløsningen i Kristus Jesus (Rom 3,24), som ikke er noe annet enn syndenes forlatelse. Slik er det selv om han ennå kjenner synden i kjødet sitt og vet at han fortjener fordømmelse for dens skyld. Freden og trøsten er riktignok ikke alltid uforstyrret. Nei, det kommer stadig anfektelser, så «dyp kaller på dyp» (Sal 42,8). Men hvordan det enn bruser og stormer, blir sjelen likevel ved Kristi kors. Der trøster Den Hellige Ånd og reiser samvittigheten opp ved evangeliet.

Slik kommer han vel gjennom stormen, overvinner anfektelsen og blir alltid trøstet og glad på samme grunn som før. Det er ikke fordi synden i ham nå er helt overvunnet eller renset ut av kjødet. Det er fordi denne synden er tatt bort i Kristi død, selv om han ennå må dras med den i kjødet sitt.

Det andre, at synden ikke lenger hersker over ham, viser seg ved at han ikke følger synden i dens lyster, selv om den ennå frister og overrumpler ham her og der. Han blir heller ikke liggende i den, selv om han av og til blir kastet til jorden. Han står opp igjen og er i en stadig kamp og øvelse mot synden, i tro og bønn. Og det gjør han ikke som en lovtrell, fordi loven dømmer og befaler. Det gjør han fordi han nå ved nåden har et slikt sinn at han umulig kan trives i synden, uansett hva loven sier om synd.

Men synden frister ennå og kan lett fange oss fordi kjødet er svakt, så vi ikke våker og ber alvorlig nok mot fristelsen, men sovner inn og blir fanget som

Demas. Derfor trenger vi som tror på Jesus, sannelig å gi flittig akt på formaningens og advarselens ord, om vi skal holdes våkne og ikke bli slukt av synden.

Og se nå hvordan Herren og hans apostler advarer og formaner mot den skammelige havesyken! Det gjør de ved å vise hvor unødvendig, dumt og farlig det er å kjempe og streve etter denne verdens gods.

Det er unødvendig, for Gud Herren har selv tatt på seg å fø sine. Rett etter teksten vår minner Herren tilhørerne om dette: «Derfor sier jeg dere: Vær ikke bekymret for livet, hva dere skal ete, heller ikke for kroppen – hva dere skal kle dere med! For livet er mer enn maten og kroppen mer enn klærne. Legg merke til ravnene! De verken sår eller høster, de har verken matbod eller låve, og Gud før dem likevel. Hvor mye mer er ikke dere verd enn fuglene! … Gi akt på liljene, hvordan de vokser! De arbeider ikke, de spinner ikke. Men jeg sier dere: Selv ikke Salomo i all sin herlighet var kledd som en av dem! Men kler Gud slik gresset på marken, det som står i dag og i morgen kastes i ovnen, hvor mye mer skal han da kle dere, dere lite troende!» (Luk 12,22–28).

Se, for et veldig bevis! Gud før ravnene uten at de trenger å samle noe for framtidige behov. Gud kler liljene bedre enn Salomo. Men hva er en fugl eller en lilje sammenlignet med et menneske som Jesu Kristi blod er utøst for? Skulle ikke den allmektige Gud ville eller kunne fø og kle dem som han i Kristus har utvalgt til å arve et evig liv? Å, vi burde jo holde hendene for øynene og gjemme oss innerst i en skamkrok når vi hører slike ord og tenker over hvor lite vi egentlig verdsetter dem!

Tenk om barna til rike foreldre skulle være bekymret mellom hvert måltid for hva som skulle komme på bordet ved neste måltid! Ville en ikke si til dem: «Dere små dårer! Lek eller les leksene deres og gjør det dere er pålagt, men la foreldrene deres sørge for bordet. Når neste måltid kommer, får dere vel se om kjelleren og spiskammeret deres er tomme!» Eller tenk om ravnene begynte å bekymre seg og gråte over sommertørken eller den dårlige høsten! Ville vi ikke si at verdens siste dag var kommet? Det ville jo være altfor galt.

Og likevel spør vi: Hvem har vel størst grunn til å bekymre seg og samle – fuglene, som ikke har noe Guds ord og løfte, eller vi, som er barn og i kraft av Ordet og løftet kan gå til Gud og si: «Abba, Far!» (Rom 8,15)?

«Men,» sier du, «hva skal jeg gjøre om Gud ikke før meg og mine?» Ja, hvis Gud nå er blitt en løgner som ikke holder ord, ser det hele fortvilet ut. Men er han virkelig blitt det? Eller er det kanskje du som lyver på ham? Er du eller noen av dine sultet i hjel, enda du har trodd på ham? «Nei,» sier du, «men vi har sannelig måttet sulte. Og hvis jeg ikke sto så på som jeg gjør, så …» Ja, da skulle du nok sulte mindre enn du gjør!

Prøv bare! Begynn nå å la Herren forsørge deg, og la oss se om han ikke gjør det bedre enn du selv makter. Slutt å arbeide med blikket på hva du skal tjene og vinne på det. Begynn i stedet å arbeide med blikket på Herren og hans ord. Arbeid for hans viljes skyld, men overlat bekymringen for livsoppholdet ditt til ham. Da skal du sannelig få se at han ennå husker at han er din Far.

«Men,» sier du, «hvis jeg ikke har en så fullkommen tro at jeg kan rive meg helt løs og kaste alt på ham, hvordan skal det da gå, og hva skal jeg da gjøre?»

Svar: Da skal du flittig be Gud om en slik tro og bruke Ordet trofast, så du kan komme dit. Og i mellomtiden skal det gå deg slik: Så sant du tror på Jesus, skal du først og fremst ikke sulte i hjel, for hans ords skyld. Hans ord må bli sannhet, også om troen din er svak.

Men fordi troen din er svak, skal Gud styrke og øve den ved små inntekter og knapt brød, ja, til og med ved sult eller kulde eller et annet kors som kan være enda mer til gagn for deg. Slik skal du se hvor forgjeves det er å bygge hus uten ham (Sal 127,1). Du skal lære å overlate omsorgen for byggingen til ham og selv bare være hans arbeider. Men under alt dette skal Guds nåde likevel hvile like viss og stadig over deg som om du allerede var fullkommen – for blodets skyld, som du tror på og kjemper i kraft av.

Men det er jo ikke bare unødvendig, men også dumt å jage etter denne verdens gods. Tenk: mennesker skapt i Guds bilde, mennesker kjøpt med Jesu blod, mennesker utvalgt i Kristus til evig herlighet – tenk at så høye vesener er opptatt med å grave i molda etter gods som møll og rust tærer på (Matt 6,19)! Tenk at de er nedtrykt av sorg over å ha tapt noen skillinger, enda de kunne få en himmelsk og evig rikdom! Å, for en dårskap! Og likevel streber og jager hele verden fram på den veien.

De blir tilbudt en himmelsk arv som er «uforgjengelig og uflekket og uvisnelig» (1 Pet 1,4). Likevel velger de heller å jage med mye uro, oppofrelse og forsakelse etter en rikdom som bare én ting kan sies om med full visshet: at de skal forlate den om få år.

Tenk nå på de to tilfellene som er mulige her. Her er en som streber etter denne verdens gods, men aldri vinner det. Han blir jaget av uro og bekymringer, er opptatt av alle slags spekulasjoner og blir nedtrykt av stadige tap. Slik vandrer han en svært besværlig vei mot sin siste dag.

Døden ser ham inn i øynene, og etter et liv fullt av fruktløst strev blir han ført fram for den hellige og rettferdige Gud – «allerede dømt» (Joh 3,18)! Hva har han så fått ut av sin ivrige mammonstjeneste? Sorg og bekymringer, og til sist døden og den forferdelige dommen. Og likevel var han kjøpt for å arve evig liv!

Se, der er en annen med den samme kjærligheten til denne verden. Det går ham etter ønske. Han blir rik, gjør seg gode dager, eter, drikker og er glad, som mannen i teksten vår. Men han glemmer at «ingen har sitt liv av sin eiendom», helt til budet kommer fra Herren: «I denne natt kreves din sjel av deg. Hvem skal så ha det du har samlet?» Rikdommene hans kan ikke holde det timelige livet hans oppe. Han dør. Og mens arvingene og vennene hans synger en salme ved båren og kanskje priser ham salig, roper sjelen hans i pinen i helvete etter en dråpe vann (Luk 16,24).

Å, for et grufullt skuespill av vanvidd og dårskap! For den sjelen var jo gjenløst! Men mens nådens tid var, forspilte han nåden og foraktet den røsten som ropte til ham: «Hva gagner det et menneske om han vinner hele verden, men tar skade på sin sjel?» (Mark 8,36).

Og tenk nå på deg som ved Guds nåde en gang er blitt fri og ført til nåden, og som «har smakt Guds gode ord og den kommende verdens krefter» (Hebr 6,5). Tenk om du skulle begynne å gi etter for kjødets kjærlighet til denne verden,

kaste bort kronen og ende på det stedet der det er gråt og tenners gnissel! Å, for et vanvittig bytte! Men tenk på Judas, tenk på Demas. De har gjort det, og mange med dem.

Det var ikke meningen deres at det skulle ende slik da de begynte å gå den veien. Men fristelsen kom over dem så fin og pyntet med så mange vakre navn at de ikke trodde det var noen egentlig fare på ferde. Og slik kan det gå deg også, om du ikke med frykt og bønn gjemmer deg hos den Herre som har lovet å hjelpe sine gjennom alt.

Ja, Herre Gud! Du ransaker hjerter og prøver nyrer. Prøv oss da, og hjelp oss så hjertene våre ikke henger seg ved den skatten som er forfengelig, men så vi alltid blir hos deg! Amen.

2. søndag etter treenighet: Regn etter hva det koster!

> «Mye folk vandret nå sammen med ham. Og han vendte seg og sa til dem: Om noen kommer til meg, og ikke hater sin far og mor og kone og sine barn og brødre og søstre, ja, også sitt eget liv, da kan han ikke være min disippel. Den som ikke bærer sitt kors og følger etter meg, kan ikke være min disippel. For hvem av dere som vil bygge et tårn, setter seg ikke først ned og regner etter hva det vil koste, om han har nok til å fullføre det med? Ellers kan det hende at han får bygd grunnmuren, men ikke er i stand til å fullføre. Da vil alle som ser det, begynne å spotte ham og si: Denne mannen begynte å bygge, men var ikke i stand til å fullføre! Eller vil en konge gå i krig mot en annen konge uten først å sette seg ned og overveie om det er mulig med ti tusen mann å møte en som kommer mot ham med tjue tusen? Men kan han ikke det, skikker han sendemenn og tinger om fred mens han ennå er langt borte. Slik kan ingen av dere være min disippel uten at han oppgir alt han eier. Salt er en god ting, men når også saltet mister sin kraft, hva skal det da saltes med? Da duger det verken i jord eller gjødsel. Det blir kastet ut. Den som har ører å høre med, han høre!» (Luk 14,25–35).

«Regn etter hva det koster!» Slik lyder Herrens rop til oss i denne alvorlige teksten. Evangeliet forteller at en stor mengde mennesker fulgte etter Jesus, og at han vendte seg om og talte disse alvorsordene til dem: «Om noen kommer til meg, og ikke hater sin far og mor og kone og sine barn og brødre og søstre, ja, også sitt eget liv, da kan han ikke være min disippel. Den som ikke bærer sitt kors og følger etter meg, kan ikke være min disippel.»

Store skarer hadde fulgt Jesus og lyttet til talen hans, og mange var uten tvil sterkt grepet av ordene hans. Men nå gjaldt det for Frelseren å få i stand en alvorlig vending. Plantene måtte rykkes opp av den naturlige jordbunnen og plantes om i en helt ny, der nye og guddommelige livskrefter kunne strømme til dem.

Han visste at hvis det ikke kom lenger enn til gode forsetter og rørelser, ville alt dette blåse bort som agner for vinden. Ja, slik de gulnede bladene feies bort når høststormene ryster trærne, slik måtte all den kristendom og gudsfrykt som ikke spirte fram av kraften i Herrens nåde, visne bort når prøvelsens stormer brøt inn.

Han så på forhånd hvilke ildprøver som skulle komme over den første menigheten, særlig menigheten i Jerusalem. Den skulle for en stor del bestå av jødekristne, og for dem falt det på mange måter svært tungt å ta korset og bli helt fortrolige med evangeliets underfulle husholdning.

Det skulle komme tider da det for alvor ble et spørsmål om Kristus var deres liv og deres livs kraft. Mennesker som var bundet til dem med de ømmeste naturbånd, skulle øve innflytelse på dem. Og det skulle komme til så alvorlige brytninger at det gjaldt å hate far og mor, hustru og barn, ja, til og med sitt eget liv, om en ville være Jesu disippel.

Enhver vil forstå at hatet det her er tale om, ikke gjelder personene. Dem har jo Herren i sitt ord befalt oss å elske. Det gjelder alt hos dem som vil hindre oss i å følge vårt høye kall, og som vil øve skadelig innflytelse på sjelene våre. Når fristeren kommer til oss i en person som står hjertet vårt nær, vet han at sinnet lett kan bli dåret av den synden eller fristelsen som vi blir utsatt for ved våre kjæres innflytelse.

Men her må det ikke bli noen allianse. Her må det bli hat – ja, et glødende hat mot alt som reiser seg mot sannheten og vil besmitte vårt nye sinn. Av dette oppstår det tunge brytninger, så det blir «tre mot to og to mot tre» (Luk 12,52), og ens egne husfolk blir ens fiender (Matt 10,36). Men det kan ikke hjelpes. Kristus har sagt på forhånd at det måtte gå slik, og ve den som vil megle forlik mellom makter som aldri kan forenes.

Om vi kunne se hvor ofte den naturlige kjærligheten til far, mor, hustru, barn og så videre ved djevelens list blir en hindring for at sjeler går helt og fullt over fra mørke til lys, fra død til liv, da ville vi nok forstå hvor viktig denne formaningen fra vår Frelser er.

Og så dette å hate sitt eget liv! Som et tveegget sverd trenger dette ordet inn til marg og ben og dømmer hjertets tanker og råd (Hebr 4,12). Det betyr ikke bare at vi skal være villige til å ofre livet i døden om det skulle kreves – og det kunne kanskje bli tungt nok i en bløtaktig tid som vår. Det betyr en virkelig død, en selvoppofrelse og selvhengivelse som sannelig kan være like smertefull som martyrdøden og mye mer langvarig.

Denne selvdødelsen krever et nytt, kraftig indre liv, om den skal skje i sannhet. Ellers blir den bare kjødets fekting mot kjød – en gjæring, strid og innbyrdes krig mellom midjanittene i kjødet vårt (Dom 7,22), mens samvittigheten, vakt av loven, begynner å true, by og befale som i søvne. Nei, samvittigheten må være renset «fra døde gjerninger» ved Kristi blod (Hebr 9,14). Kristus må i sannhet være blitt vårt liv. «Den kommende verdens krefter» må røre seg i oss. Vi må stå rustet «i Herren og i hans veldige kraft» (Ef 6,10), om vi rett skal kunne føre striden her.

For merk hvilken farlig og innsmigrende fiende det gjelder. Det gjelder vårt eget kjære jeg, dette selviske livet vårt. Det gir seg til kjenne på alle mulige måter, har følenerver i hele vårt vesen og øver stor innflytelse i hele vårt sanselige liv. Det vil stadig herske over oss og styre hånd, fot, tunge, tanke, følelse og begjær. Ja, det vil styre og herske – eller i alle fall øve en farlig innflytelse på de tre hovedmaktene i sjelen vår: forstanden, viljen og samvittigheten.

Å, dette gamle, selviske, seiglivede jeget, dette vårt eget liv, det må ofres daglig og overgis til døden daglig, om Kristus skal få bo i oss og fortsette sitt styre over sjelene våre.

Dette kan høres hardt ut, min kjære venn. Men det lyder ikke mildere når Frelseren sier: «Om din høyre hånd frister deg til fall, da hogg den av og kast den fra deg!» For det er bedre å gå inn til livet med én hånd enn å ha to og bli kastet i helvete (Matt 5,30; Mark 9,43). Det samme gjelder øyet ditt og foten din – hogg av, hogg av! Det er bedre å gå vanfør inn til livet enn å ha alle lemmene i behold og bli kastet i helvete (Matt 18,8).

Når det gjelder «de kjødelige lyster, som strider mot sjelen» (1 Pet 2,11), og å døde de jordiske lemmene: utukt, urenhet, ond lyst, pengegriskhet og så videre (Kol 3,5), kan en forstå både alvoret og viktigheten av dette åndelige selvmordet. Men en forstår ikke så godt verken alvoret eller viktigheten av dette selvmordet når det gjelder de finere, ømtåligere og mer skjulte delene av vårt gamle, selviske liv: vår egen ære, vår egen rettferdighet, våre egne følelser. Å, når sverdet skal trenge inn her, blir dødelsen ofte forferdelig, smertefull og langvarig.

Men, kjære venner, vi må likevel treffe et bestemt, avgjørende valg her. «For den som vil berge sitt liv, skal miste det. Men den som mister sitt liv for min skyld, skal finne det» (Matt 16,25). Her gjelder det å kunne si med apostelen: «Jeg er korsfestet med Kristus» (Gal 2,19). «Vi vet at vårt gamle menneske ble korsfestet med ham for at syndelegemet skulle bli tilintetgjort» (Rom 6,6). Vi skal «ved Ånden ta livet av legemets gjerninger» (Rom 8,13) og «ikke være oss selv til behag» (Rom 15,1). Vi skal ikke søke vårt eget (1 Kor 13,5).

Vi skal oppgi alt for hans skyld (Luk 14,33). Vi skal ikke «elske verden, heller ikke de ting som er i verden» (1 Joh 2,15). De som kjøper, skal være «som de som ingenting eier», de som har hustru, «som de som ikke har», og «de som bruker verden, som de som ikke bruker den» (1 Kor 7,29–31). Venner, dere forstår at veien som fører til livet, er trang (Matt 7,14).

Slik store skarer fulgte Jesus i hans kjøds dager, vil store skarer høre Ordet også i vår tid. Men har dere som så gjerne hører, også regnet etter hva det koster? Nå gjelder det å ta det avgjørende skrittet og ikke lenger halte til begge sider (1 Kong 18,21), men regne etter hva det koster.

Hør hva Frelseren sier: «For hvem av dere som vil bygge et tårn, setter seg ikke først ned og regner etter hva det vil koste, om han har nok til å fullføre det med? Ellers kan det hende at han får bygd grunnmuren, men ikke er i stand til å fullføre. Da vil alle som ser det, begynne å spotte ham og si: Denne mannen begynte å bygge, men var ikke i stand til å fullføre! Eller vil en konge gå i krig mot en annen konge uten først å sette seg ned og overveie om det er mulig med ti tusen mann å møte en som kommer mot ham med tjue tusen? Men kan han ikke det, skikker han sendemenn og tinger om fred mens han ennå er langt borte. Slik kan ingen av dere være min disippel uten at han oppgir alt han eier.»

Du kjenner trang til å søke din sjels frelse. Med omsorg og bekymring prøver du å bygge ditt åndelige hus – men har du materialer til å fullføre bygningen? Tenk om du aldri skulle få det åndelige huset ditt under tak! Eller om du skulle

bygge slik at du selv står husløs til slutt! Sett deg ned og regn etter hva det vil koste.

Med disse ordene vil ikke Frelseren skremme deg fra å begynne. Men han vil at du ved alvorlig regning skal forstå grundig at du selv ikke har noen byggematerialer som duger. Du har bare tre, høy og strå å bygge med (1 Kor 3,12). Og når bygningen din en gang skal gjennom ildprøven, vil alt dette brenne opp, og du selv vil gå fortapt.

Tro ikke at du får i stand noe åndelig hus ved å være Ordets hører og ikke dets gjører (Jak 1,22), heller ikke ved å gå omtåket i et åndelig stemningsliv. Stol ikke på din karakterfasthet og energi. Stol ikke på din alvorlige vilje, heller ikke på dine grundige teorier. Alt dette er dårlige byggematerialer. Men vil du få et hus som står i stormene og trosser skyllregnet, så legg først en solid grunnvoll på klippen Kristus (Matt 7,24–25). Bygg så videre på den med uforgjengelige materialer, som holder stand om så hele djevelens hær stormet mot bygningen din.

Har du Kristus til ditt liv, din rettferdighet, ditt alt, og har du fått Åndens øyensalve (Åp 3,18), så du kan se inn i Guds store åndelige forrådshus – da skal du ikke mangle byggematerialer. Der er det ildfast stein som trosser enhver ildprøve.

Regn etter hva det koster, min venn! Husk på Peter da han satt ved nattverdbordet og forsikret at om det gikk galt med alle andre, skulle det nok gå bra med ham (Matt 26,33). Han gjorde en falsk beregning, et dårlig overslag. I øyeblikket følte han seg rik på gode byggematerialer. Men han regnet ikke med hva som skulle til for å bestå på den onde dag, når Satan fikk ham riktig i sin makt for å sikte ham som hvete (Luk 22,31).

Så er det den andre lignelsen Frelseren bruker, om å gå i krig med ti tusen mot tjue tusen. Her gjelder det også å regne klokt. Har du sagt farvel til synden, kjødet, djevelen og verden, betyr det en krigserklæring mot disse stormaktene. Og du kan tro at de ruster seg til tennene og slutter forbund med hele «ondskapens åndehær i himmelrommet» (Ef 6,12) for å vinne seier og ødelegge din arme sjel.

Min venn, hva møter du fram med i denne striden? De soldatene som skal holde stand her, må ikke være født av kjød. Fienden er deg forferdelig overlegen: overlegen i makt, i kløkt og beregning, i innsikt og erfaring, i energi og iherdighet. Husk at fiendehæren blir ført an av Beelsebul. Navnet betyr «fluekonge», og det antyder nok at vi er som små, maktesløse fluer, ja, som elendige mygg sammenlignet med ham og hans makt. Å, her blir det kamper på liv og død! Her gjelder det å gjøre motstand «like til blodet» (Hebr 12,4).

Min venn, har du regnet etter hva det koster? Tør du gå i krig mot disse maktene? Kanskje det var best at du forhandlet om fred med dem, siden det likevel ikke blir noen seier? Å, regn etter hva det koster, så du ikke blir til fryd for djevelen, til latter for verden og til sorg for Guds levende menighet!

Jeg hører en av Herrens stridsmenn rope: «Jo, jeg skal seire, jeg har regnet etter hva det koster. ‹I alt dette vinner vi mer enn seier ved ham som elsket oss› (Rom 8,37).» Seire ved ham! Ja, Gud skje lov! Seire ved ham og ved hans veldige kraft!

Så la meg høre hvordan du har regnet. Hvordan vil du møte tjue tusen med ti tusen?

«Å, hver enkelt av mine ti tusen er sterkere enn alle de tjue tusen. Her har jeg Den hellige treenighet til hjelp i kampen. Allerede før verdens grunnvoll ble lagt, har Faderen, Sønnen og Ånden sett min farlige stilling og viet seg med all sin guddomskraft, visdom og styrke til min frelse. Her har jeg de tjenende åndene, som ‹sendes ut til tjeneste for deres skyld som skal arve frelse› (Hebr 1,14).

Her har jeg bordet Herren har dekket for meg like for mine fienders øyne (Sal 23,5): det dyrebare Guds ord med sine frelseskilder, sin trøst, sin tukt og sin veiledning. Og så er jeg innenfor den befestede borgen, Herrens menighet, der troende brødre og søstre står meg bi i kampen.

Men mitt første og siste er dette: ‹Herren skal stride for meg, og jeg skal være stille› (2 Mos 14,14). Min anfører har herredømmet på sin skulder (Jes 9,6), og så lenge jeg sitter der oppe, frykter jeg ikke noe nederlag. ‹Se, Gud er min frelse! Jeg er trygg og frykter ikke› (Jes 12,2).»

Vel, det lar seg høre, og det er ikke så dårlig regnet. Men har du også tenkt på at det kan gjelde å hate far og mor, hustru og barn, ja, til og med sitt eget liv? Ser du, det kan bli en alvorlig dyst – en dyst på liv og død.

«Ja,» sier du, «jeg har regnet med det. ‹Alt makter jeg i ham som gjør meg sterk› (Fil 4,13). ‹Som dine dager er, skal din styrke være!› (5 Mos 33,25). Kristi kjærlighet kan tvinge oss, så vi ikke lever for oss selv (2 Kor 5,14–15).»

Er du da slett ikke engstelig?

«Ikke når jeg er ikledd min åndelige rustning og står ‹i hans veldige kraft› under det blodrøde banneret. Men det kommer også tider med engstelse. Jeg kan være omtåket og ikke ha rett oversikt over stillingen. Eller jeg kan ha forsømt å stå vakt, så fiendene har overrumplet meg. Å, da er jeg alt annet enn glad, fornøyd og trygg.

Men jeg er lykkelig og glad over at Gud holder meg i en slik frykt og angst for meg selv. For jeg vet at jeg aldri kan være trygg utenom i min faste borg. Jeg vet om djevelens ‹listige angrep› (Ef 6,11) og ‹Satans dybder› (Åp 2,24), og derfor må jeg frykte faren og holde meg tett inntil min anfører.»

Gud velsigne deg, kjære sjel! Du har regnet godt. Det ser ut til at du skal kunne seire. Herren velsigne deg og hjelpe deg så du blir bevart på den onde dag (Ef 6,13).

Men fører ikke dette inn i en forferdelig mørk kristendom? Jo, etter kjødelig regning, men ikke i virkeligheten. Jo mer vi lever i Gud, desto mer liv, fred og velsignelse strømmer til sjelene våre. Selve byrdene blir lette. De største oppofrelser og forsakelser kan bli lettere for en slik sjel enn en liten, ubetydelig motgang kan være for en annen som står lenger borte fra Gud og lar seg styre av et kjødelig sinn. De tre mennene gikk glade og lykkelige midt inne i ildovnen (Dan 3,25). De første kristne kunne synge lovsanger til Gud under de verste pinsler.

Den som mener at kristenlivet blir mørkt og tungt i samme grad som en tar det alvorlig med å forsake verden og fornekte seg selv, kan nok ha rett når det gjelder kristne som ligger fanget under loven. Det samme gjelder dem som har

vært frigjort, men har begynt å sovne inn i et kjødelig, selvisk sinn. Men det er slett ikke sant om kristne som lever et virkelig sunt og friskt liv i sin Gud. For dem gjelder sannelig dette ordet: «Jo mer troskap, desto mer lykke.» Og kjærligheten alene kan tyde denne gåten.

Det kjærligheten driver til, er lett, selv om svetten drypper fra pannen. Det jeg gjør i Jesu inderlige kjærlighet, gjør jeg med glede og fryd. En hemmelighetsfull makt kommer meg til unnsetning og hjelper meg gjennom de største vanskeligheter. Det skjulte livet i Gud (Kol 3,3) er min største velsignelse og fører med seg en indre lykksalighet som verden ikke aner. «Fred med Gud er et daglig gjestebud,» sa de gamle. Og «glede i Herren» skal være vår styrke (Neh 8,10).

Men så kommer det et alvorsord til slutt, som vi heller ikke må gå forbi. «Salt er en god ting,» sier Frelseren, «men når også saltet mister sin kraft, hva skal det da saltes med? Da duger det verken i jord eller gjødsel. Det blir kastet ut. Den som har ører å høre med, han høre!»

Ja, saltet er godt og svært nødvendig, om vi ikke skal gå over i åndelig forråtnelse. De kristne skal jo også være jordens salt (Matt 5,13). Den Hellige Ånds alvor i sjelen, den hellige nidkjærheten for Guds vilje, det hellige hatet til alt i oss eller utenfor oss som strider mot sannheten – se, dette er salt som vi alltid trenger.

Til den lunkne menigheten i Laodikea sier Herren: «Alle dem jeg elsker, dem refser og tukter jeg. Vær derfor nidkjær og omvend deg!» (Åp 3,19).[1] Den hadde mistet den hellige nidkjærhetens salt og holdt på å gå til grunne i lunkenhet, så Herren truer med å «spy den ut av sin munn» (Åp 3,16) om den ikke omvendte seg. Han ville gå inn og holde nattverd med sjelen, og sjelen skulle holde nattverd med ham (Åp 3,20). Se, dette er det salige, gjensidige forholdet mellom sjelen og Jesus som kjennetegner det friske, sunne livet i Gud.

Å, måtte vi da stå i et slikt livsfellesskap med Herren at vi kan vandre den veien Frelseren her har staket ut for oss! Kjøtt og blod må ikke by seg fram her; det går mot strømmen. Alt som er av kjødet, strømmer imot. Men det kommer et livsalig pust ned over oss fra Sions berg – livsluft fylt av den kommende verdens krefter. Derfor frimodig fram, brødre – snart er vi hjemme!

Amen.

[1] NB: «Derfor, ta det alvorlig og omvend deg!».

3. søndag etter treenighet: Den bortkomne sønnen

> «Og han sa: En mann hadde to sønner. Den yngste av dem sa til faren: Far, gi meg den delen av boet som faller på meg! Han skiftet da sin eiendom mellom dem. Ikke mange dager senere samlet den yngste sønnen sammen alt sitt og dro til et land langt borte, og der sløste han bort alt han eide i et utsvevende liv … Men faren sa til tjenerne sine: Skynd dere! Ta fram den beste kledningen og ha den på ham. Gi ham en ring på hånden hans, og sko på føttene. Hent gjøkalven og slakt den, og la oss ete og være glade! For denne sønnen min var død og er blitt levende, han var tapt og er blitt funnet. Og de begynte å være glade» (Luk 15,11–24).

«Denne mannen tar imot syndere og eter sammen med dem!» (Luk 15,2).

Hvilke deilige ord – selv om de lyder fra en fiendes munn og skulle være en anklage mot vår dyrebare Frelser! Fariseerne og de skriftlærde kunne ikke tåle at Jesus var imøtekommende mot tollere og syndere, som «holdt seg nær til ham for å høre ham» (Luk 15,1). Disse folkene var oppstyltet i selvfromhet og egenrettferdighet.

Hjertene deres svulmet av selvgode følelser når de tenkte på sin store lærdom og innsikt i de hellige skrifter. De tenkte på hvor langt de var kommet i fromhet, hvor mye de hadde gitt avkall på, og hvor høyt de hevet seg over folkets store masse med sin lysende gudsfrykt.

Hadde Jesus smigret disse menneskene og rost den store fromheten deres, ville nok mange av dem også ha holdt seg til ham og til gjengjeld hyllet profeten fra Nasaret. Men det var nettopp det han ikke gjorde. Tvert imot sa han dem rett i øynene at tollere og horkvinner skulle gå foran dem inn i Guds rike (Matt 21,31).

Jesus var kommet «for å søke og frelse det som var fortapt» (Luk 19,10). Ordene hans var rettet til syndere og avpasset etter det virkelige syndere trenger. Ikke rart at skarer av slike, som gikk med en dømt samvittighet, følte seg mektig dratt når han kjærlig innbød dem til å ta imot frelsen som en fri nådegave.

Lignelsen om den bortkomne sønnen, som er dagens evangelium, er – sammen med de to lignelsene foran om den bortkomne sauen og den tapte mynten – Frelserens svar på fiendenes anklage for at han tok imot syndere. Svaret gjendriver ikke beskyldningen – tvert imot stadfester det den: Han tar virkelig imot syndere.

La oss da betrakte denne lignelsen. Kanskje stikker det en fariseer i oss også, og da kan vi ha godt av å lære grundig hva slags folk Herren søker og forbarmer seg over.

Ut fra dette evangeliet vil vi i dag se på:

1. Den bortkomne sønnens reise bort fra farshuset og hans ynkelige tilstand i det fremmede landet.

2. Vendepunktet i livet hans.

3. Hjemkomsten til farshuset.

«Gi meg den delen av boet som faller på meg!» Med disse ordene skildres den farlige følelsen av frihet og selvstendighet som våkner i et hjerte som vil skilles fra Gud. En vil ikke stå under noe formynderi lenger; en vil være sin egen og rå seg selv.

Det går ikke mange år før disse ordene lyder fra hjerter som i barndommen ble lagt til Jesu hjerte i den hellige dåp og gjort til barn i det store farshuset. Snart vil en riste av seg alle Herrens bånd og kaste hans rep av seg (Sal 2,3) for å være fri under de kjødelige lystenes makt og herredømme.

Kjødets og syndens trelldom står for den unge sjelen som den største frihet. Den aner ikke at Satan kommer og legger den i syndens slavelenker og fører den inn i den forferdeligste av all trelldom.

På konfirmasjonsdagen var du kanskje allerede langt borte i det fremmede landet. Løftet du avla, lød da kanskje – som en av våre biskoper sier – som «blodig ironi» over den virkelige tilstanden din. Du kunne nok være dypt grepet den dagen, for det var så mye som rørte seg i ditt unge, følsomme hjerte.

Du stod ved grensen til din glade barndomstid. Du skulle begynne en mer selvstendig kamp for tilværelsen og tre ut av foreldrehjemmets lune hegn. Og dessuten – også dette hørte vel med – skulle du nå gjenta din dåpspakt. Den pakten hadde du aldri brydd deg det minste om, og nå stod den for deg som et mørkt, tungt slaveåk du skulle bøye ryggen under.

Var sjelesørgeren din en alvorlig mann som inderlig og varmt prøvde å lede deg tilbake til ditt livs Gud, var du vel dypt rystet – kanskje også bøyd i noen grad. Da du knelte ved Herrens alter og rakte presten hånden, hadde du kanskje virkelig det beste forsett: Fra nå av skulle pakten mellom deg og Gud være opprettet.

Men akk, du forstod ikke hva det gjaldt. Du forstod ikke hva det ville si å være «kjødelig, solgt til trell under synden» (Rom 7,14). Derfor dunstet også den gode følelsen og beslutningen bort like fort som morgentåken. Etterpå så du tilbake på det som hadde hendt, som på en urolig, rørende drøm. Så drog du utenlands. Gud ville ikke holde deg tilbake med makt; du fikk lov til å rå deg selv.

Men hvordan har du hatt det der ute i det fremmede landet? Den bortkomne sønnen led sult, og han ønsket å fylle magen med skolmene som svinene åt. Har ikke du også lidt sult? Har du ikke kjent et behov, en trang i ditt indre, som aldri er blitt tilfredsstilt?

Det er tomrommet etter Herren du kjenner. Gud hadde gjort i stand en bolig for seg i menneskesjelen, og derfra ville han styre og råde. Men nå står den tom.

Og så søker du å fylle denne tomheten, dette dype behovet i sjelen din, med – svinemat. Å, for en dyp fornedrelse!

Verden og det som er i verden, «kjødets lyst og øynenes lyst» og livets hovmod (1 Joh 2,16) – alt dette jager du etter. Og får du tak i det? Å nei. Det er som når en jager etter sin egen skygge for å gripe den. Virkelig tilfredsstillelse finner du ikke i verden. Tomrommet etter den Evige der inne i sjelen lar seg aldri fylle av sanselige ting.

Får du noe, våkner straks tørsten etter mer, og alt du får, er ingenting mot det du kjenner at du trenger. Derfor lider du sult, kjære sjel – en sult som vil fortsette i all evighet i det dype helvete, om ikke Gud igjen får ta sin bolig i besittelse.

Og tenk: Sjelen med sin tomhet og sine behov blir skilt fra legemet og kan ikke lenger søke tilfredsstillelse i den sanselige verden gjennom de ytre sansene. Den blir ført inn i evigheten med begjærenes forferdelige arv. Da vil disse behovene bli til ormer som må tære på sjelen selv, siden de ikke lenger har sanseverdenens svinemat å tære på.

Gud hjelpe deg, kjære sjel! Du bærer allerede et helvete i ditt eget bryst, om du er fremmed for det blodet som renser fra en ond samvittighet og gjenføder sjelen til et levende håp.

Men den bortkomne sønnen kom til seg selv. Og da han kom til seg selv, begynte han å tenke på farshuset. Se, dette er vendepunktet i en synders liv: når han kommer til seg selv. Så lenge du har ro i det fremmede landet, er du borte fra deg selv. Du er omtåket og forvirret, ja, åndelig bedøvet av djevelen. Du aner ikke din forferdelige stilling før du våkner opp og får se deg selv som du er.

Det er dette vi kaller vekkelse: at et menneske kommer til seg selv og blir klar over sin virkelige stilling. Det finnes mange slags vekkelser som ikke fører mennesket til et virkelig, sant kjennskap til seg selv. Men vil du vite om du i sannhet er vakt, så prøv deg selv: Er du kommet til deg selv? Har du funnet deg selv i den stillingen og tilstanden som Guds ord viser deg i?

Dette ordet sier at hjertet ditt er fullt av ondt: hat, mord, hor og så videre. Når du kommer til deg selv, finner du hjertet ditt slik. Guds ord sier at du er formørket, forblindet og ute av stand til å fatte og forstå åndelige ting. Det sier at du ikke kan tro på Kristus av deg selv, ikke kan elske ham og ikke gjøre hans vilje, men er som en slave solgt under synden.

Alt dette finner du fullkomment sant når du kommer til deg selv. Du kjenner deg igjen i denne tilstanden. Mange er gjennom vekkelsen kommet inn i en åndelig drømmeverden og er like fremmede for seg selv som en omtåket, beruset mann. De våkner av én rus for så å slumre inn i en annen.

Men den som kommer til seg selv, blir stående og ser sin virkelige tilstand – seg selv – med nøkterne, klare øyne. Følgen blir altså at en finner seg selv i en slik tilstand at en blir helt ulykkelig og fortvilet over seg selv.

Ingenting er rett hos meg. Ingen rett anger – jeg kjenner jo at jeg har selve synden. Ingen rett sønderknusthet – akk, hjertet mitt er jo som en stein. Ingen kjærlighet, ikke noe hat til synden – akk, jeg har jo syndelyster og kjærlighet til synden i stedet for hat. «Jeg elendige menneske! Hvem skal fri meg?» (Rom 7,24).

Avmektig som en slave er jeg. Det er ingen fasthet i ånden min. Snart er jeg ulykkelig og fortvilet, snart kald, hard og lettsindig, snart bøyd og ydmyket, snart trassig, bitter og motløs. Hva skal jeg gjøre?

Min venn, du er kommet til deg selv. Akkurat slik er du. Nå gjelder det at du kommer hjem og ikke blir gående der med dine egne tanker, slik som den bortkomne sønnen. Han tenkte ut at han skulle begynne som tjener i farshuset.

Å bli tatt opp som barn med en gang ville være altfor mye å vente, tenkte han, slik som jeg har stelt meg. Nei, jeg må begynne på det laveste trinnet, som leiekar. Og når far ser at jeg ikke er den samme som før, blir han kanskje rørt og beveget til å ta meg opp i barnekår igjen.

Nå må jeg begynne å vise meg fra en annen side – være flittig, oppmerksom og underdanig i tjenesten. Så blir fars hjerte rørt når han ser at jeg ikke lenger er den gamle, egenrådige sønnen som ville styre seg selv.

Kjenner du deg igjen, kjære sjel? I denne fortellingen har Guds Ånd på sin egen måte skildret den tilbøyeligheten som rører seg i hver og en av oss. Når vi nå kommer til oss selv og skal tilbake til vår Gud, vil vi forsøke å gjøre oss til noe annet enn det vi er. Og grunnen er ikke bare den dype egenrettferdigheten i vår falne natur, men også at vi har mistet det rette synet på Guds farshjerte.

«Men da han ennå var langt borte, så hans far ham … Han løp ham i møte, falt ham om halsen og kysset ham.» Den bortkomne sønnen var ennå langt borte. Han stod der med blikket vendt mot farshuset: Akk, akk, om jeg kunne komme tilbake igjen!

Hvem er det som kommer løpende der borte? Kommer han kanskje for å jage meg tilbake? Hvorfor løper han slik? Snart merker han at det er kjærlighet som setter farens føtter i fart. Faren løper rett mot ham, strekker ut armene og trykker den elendige stakkaren inn til sitt varme hjerte.

Han kjærtegner og kysser ham. Akk, for en motsetning – en slik far og en slik sønn! Og likevel flyter de nå sammen i det eneste elementet som kan forene atskilte hjerter: i kjærligheten. Sønnen stammer fram noe om syndene sine, men den kjære faren sier ikke et ord om synden hans.

Men nå er vel det rette øyeblikket kommet til å be om å bli leiekar? Det har han jo bestemt seg for. Akk, du dåre, har du aldri møtt den himmelske Far, siden du taler slik? Var det nå tid til å be om å bli leiekar? Er det en slik mottakelse leiefolkene får?

Nei, faren kysset alle leiekarstanker bort fra hjertet hans. Barnekårets Ånd ble født i brystet hans, og ved den kunne han rope: «Abba, Far!» Denne Ånden vitnet nå sammen med hans ånd at han virkelig var blitt et Guds barn (Rom 8,15–16).

Men hvordan gikk det så videre? Sendte faren ham straks ut på markene sine og sa: «La meg nå se at du er en flink og lydig gutt, flittig, strevsom og påpasselig. For det er det som avgjør om du får bli hjemme»? Å nei. Det hadde passet om han var blitt tatt opp på prøve som leiekar. Men vår Gud tar aldri opp sine barn på prøve.

Hør hva som står videre: «Men faren sa til tjenerne sine: … Ta fram den beste kledningen og ha den på ham. Gi ham en ring på hånden hans, og sko på føttene.»

Den beste kledningen er Jesu Kristi rettferdighet. Det er det «rene og skinnende fine linet» (Åp 19,8), den bryllupskledningen Herren kler sine i. Og ringen han fikk på hånden, er tegnet på den åndelige trolovelsen: «Jeg vil forlove meg med deg for evig tid. Jeg vil forlove meg med deg i rettferdighet og rett, i miskunnhet og barmhjertighet. Og jeg vil forlove meg med deg i troskap, og du skal kjenne Herren. Det skal skje på den dagen at jeg vil bønnhøre, sier Herren. Jeg vil bønnhøre himmelen, og den skal bønnhøre jorden» (Hos 2,19–21).

De nye skoene han fikk på føttene, betyr den nye vandringen – kraften til å vandre verdig sitt høye kall. Paulus regner disse skoene med i den åndelige rustningen når han sier: «Ha som sko på føttene den beredskap som fredens evangelium gir» (Ef 6,15).

Tenk: Kraft og beredskap til den nye vandringen vil Herren gi! Disse nye livskreftene strømmer inn i sjelen når den frie nåden blir åpenbart. Det er noe helt annet enn å bli tatt opp på prøve og måtte tenke at en skal gjøre seg fortjent ved egen kraft og dyktighet. Herren gi deg, du trette og avmektige sjel, nåde til å forstå dette!

Og så sier han til tjenerne: «Hent gjøkalven og slakt den, og la oss ete og være glade! For denne sønnen min var død og er blitt levende, han var tapt og er blitt funnet. Og de begynte å være glade.»

Slik blir det gjestebud, glede og fryd i farshuset når en bortkommen sønn eller datter kommer hjem. Et herlig kor bak skyene stemmer harpene til lovsang. For det skal også være «glede blant Guds engler over én synder som omvender seg» (Luk 15,10). Da fryder alt som er av Gud, seg over den nye arvingen til det evige liv.

Dette var svaret fariseerne fikk da de knurret. Frelseren finner det slett ikke nødvendig å be dem om unnskyldning for at han ferdes blant syndere. Tvert imot lar han dem forstå at nettopp slik skal det gå til.

Slik ville han ha det, slik ville hans himmelske Far ha det, og slik ville tjenerne – Den Hellige Ånd og alle Åndens sanne redskaper – ha det. Gud være evig lov: Det er gode utsikter for arme syndere som vil bli frelst. Det er gode utsikter for deg også, du nedslåtte, bekymrede sjel.

Her har Herren selv framstilt hvordan en synder blir omvendt. La dette få tale slik til hjertet ditt at Faren, som i Ordet møter sine bortkomne sønner og døtre, også kan få møte deg, omfavne deg og gi deg sitt velsignede fredskyss. Gud være lovet for sin evige kjærlighet! Amen.

4. søndag etter treenighet: Øye for øye og tann for tann

> «Dere har hørt det er sagt: Øye for øye, og tann for tann! Men jeg sier dere: Sett dere ikke imot den som gjør det onde mot dere. Om noen slår deg på høyre kinn, så vend også det andre til. Vil noen føre sak mot deg for å ta din kappe, så la ham også få ytterplagget! Og om noen tvinger deg til å følge ham én mil, da gå to med ham! Gi til den som ber deg, og vend deg ikke bort fra den som vil låne av deg» (Matt 5,38–42).

«Hevn dere ikke selv, mine kjære, men gi rom for vreden. For det står skrevet: Hevnen hører meg til, jeg vil gjengjelde, sier Herren» (Rom 12,19).

«Mange er den rettferdiges ulykker, men Herren frir ham fra dem alle» (Sal 34,20). Det er nok vanskelig å sette opp en liste over alt det onde som kan ramme et Guds barn i denne onde verden. Vi har ikke engang navn på alt det som kan hende dem. Men vår Frelser har jo heller ikke sagt at de skal få vandre på roser.

«Dere skal bli hatet av alle for mitt navns skyld» (Matt 10,22), sa han til sine første disipler. Og til alle tider gjelder vel dette: «Ve dere når alle mennesker taler vel om dere» (Luk 6,26). «Ja, salige er dere når de spotter og forfølger dere og lyver allslags ondt på dere for min skyld» (Matt 5,11).

Når så mye ondt kommer over et Guds barn i denne verden, hvor lett blir det ikke da fristet av sitt onde kjød til å hevne seg på sine plageånder! Men her heter det bestemt og alvorlig: «Hevn dere ikke selv … Hevnen hører meg til, jeg vil gjengjelde.» «Gi rom for vreden.»

La fiendene våre få hope opp vrede over seg «til vredens dag, den dagen når Guds rettferdige dom skal bli åpenbart» (Rom 2,5). Og la oss ikke komme Herren i forkjøpet med noen kjødelig hevn. Vil vi endelig hevne oss, så la oss tenke på at en kristens hevn består i å gjengjelde ondt med godt og hat med kjærlighet og i å samle «glødende kull på hans hode» (Rom 12,20). Måtte Herren få gi oss et slikt sinn!

Frelseren går alvorlig til felts mot den falske åndeligheten som ved allslags kunster og forvrengninger hadde bortforklart lovens dypeste mening. Slik hadde den brukket av den brodden som Gud selv hadde bestemt til å trenge inn i hjertet og samvittigheten til mennesket som er dødt i synden.

Ved allslags kjødelige, overfladiske tolkninger hadde de hoppet over lovens åndelige krav. Slik var de blitt «friske» i egne øyne, så de ikke trengte noen lege (Matt 9,12). I Bergprekenen tar Jesus nå opp den ene falske tolkningen av Herrens bud etter den andre og innleder med «Dere har hørt det er sagt til de gamle». Og når han har stilt fram den falske tydningen av Ordet, slår han den ned med et veldig «Men jeg sier dere».

Budet om nestekjærligheten hadde de forvrengt slik: Vår neste – det er vår nærmeste, vår venn – ham skal vi elske, men vår fiende skal vi hate. Denne falske tydningen slår Frelseren ned med disse ordene: «Elsk deres fiender, velsign dem som forbanner dere» og så videre (Matt 5,44).

Synd mot det sjette bud så de bare i den åpenbare lasten. Men Frelseren sa: «Hver den som ser på en kvinne for å begjære henne, har allerede brutt ekteskapet med henne i sitt hjerte» (Matt 5,28). Slik hadde de overalt forstått å bortforklare lovens åndelige krav.

Når det gjaldt å støtte og hjelpe en gammel far eller mor, kunne de svært lettvint slippe unna denne plikten ved å gi en skjerv til templet. Så kunne de avspise den trengende med disse ordene: «Det du skulle hatt av meg, er ofret til Gud» og så videre (Matt 15,5).

Av teksten vår ser vi at loven setter opp et strengt gjengjeldelsesprinsipp for den borgerlige strafferetten. Dette hadde de skriftlærde trodd de kunne gjøre til rettesnor også når noen krenket dem privat. De ville at regelen «Øye for øye og tann for tann» skulle gjelde mann og mann imellom, så hver og en hadde rett og makt til å hevne seg på sin motstander.

Med sin falske tolkning utvidet de altså Guds lov der deres kjødelige sinn ville ha større frihet. Men de innskrenket og avkortet den når den med sine krav ville trenge inn i hjertets skjulte dyp og hindre den gamle naturen i å ha fritt spillerom der inne.

Ved en slik falsk tolkning av Guds ord fikk de i stand en viss selvfromhet og egenrettferdighet. De ble åndelig innbilske, stolte og framfor alt ubotferdige. Slik går det fremdeles den dag i dag når en gjør seg til herre over det som står skrevet.

Ennå i dag bruker djevelen all sin kunst og list. Enten vil han få sjelene til å forkaste Guds ord og gjøre narr av det, eller han vil få dem til å forvrenge det ved falske utlegninger. Slik vil han hindre at sannhetens brodd får trenge inn til marg og bein og dømme «hjertets tanker og råd» (Hebr 4,12).

Hos den blinde verden kan en nok finne en fast autoritetstro på at Guds ord er sant. Men hvor mesterlig forstår de ikke å verge seg mot Ordets skarpe brodder, så ikke én av dem skal få trenge inn i hjertets dyp!

Sier Guds ord til dem at de må bli født på ny om de vil se Guds rike (Joh 3,3), trøster de seg falskt med dåpen sin, som de gjør til en farlig sovepute. Taler Skriften om en «ny skapning» i Kristus (2 Kor 5,17), vet Satan å forvrenge det bildet de har av denne nye skapningen. Da blir den det samme som et rettskaffent, skikkelig og fromt verdensmenneske.

Taler Skriften om å «gå ut» fra verden (2 Kor 6,17) og om å gå ut «utenfor leiren og bære hans vanære» (Hebr 13,13), har de utflukter her også. De ser alltid noen

mennesker rundt seg som er dårligere enn dem selv: de som er helt likegyldige for det åndelige, fritenkerne og dem som lever et rent lastefullt liv.

På den ene siden har de altså disse, og på den andre siden dem de mener er vår tids fariseere – leserne, pietistene eller bedehusfolket, som de kalles. Skulle de da ikke befinne seg på den rette, gylne middelvei?

Og så har de i tillegg skriftlærde blant seg som kan sette deres falske åndelighet i system. Disse lærer dem med stor kløkt å seile i ubotferdighetens farvann uten å støte på et eneste av de undervannsskjærene som Gud selv har lagt i deres vei. Å, hvor forferdelig blir ikke da tilstanden!

Men også virkelig vakte, alvorlige sjeler kan komme inn i et helt falskt forhold til Guds ord, så de vrir og vender på det etter sine egne forutinntatte meninger. Her finnes sjeler som har fått Kristi evangelium forvansket til et kjødets evangelium – et evangelium om syndenes tillatelse i stedet for syndenes forlatelse.

Jeg vet ikke noe mer forferdelig enn at en kristen er blitt så evangelisk at han taler likegyldig og halvveis unnskyldende om synden og fordervelsen. For jeg vet både av Guds ord og av egen erfaring at ingenting skaper en slik motsetning, en slik kamp og strid, en slik pine og smerte over synden som nettopp Kristi evangelium.

Og det er fordi evangeliet føder oss på ny til et levende håp (1 Pet 1,3), gir oss del i guddommelig natur (2 Pet 1,4) og gjør hjertet vårt til Den Hellige Ånds tempel. Grunnen til en så ulykkelig tilstand som den vi her har skildret, er ikke noe annet enn en uærlig omgang med Guds ord.

Men her finnes også en skare sjeler som går til den motsatte siden. Og det kommer ikke bare av et farlig grunnonde i naturen vår, men også av en lignende uærlig omgang med Ordet. Er det noe Herren virkelig vil til livs hos oss, så er det all tro på vår egen åndelige dyktighet og evne til å være eller gjøre noe som kan gjelde for Gud.

Og likevel synes både følelsen og fornuften vår at nettopp dette er det mest solide og trygge: det vi kan finne og fornemme hos oss selv, eller det vi selv kan være med og gi en håndsrekning til. Når vi merker Åndens arbeid i oss, vil vi heller trøste oss med at vi merker det i oss selv, enn med at hele dette arbeidet går ut på å vie oss til Kristus og innlemme oss i ham.

Følelsene våre, enten de gjelder synd eller nåde, vårt hellige forsett om å bli på den smale vei, vår trang til å få være med og gjøre noe for Guds rike – alt dette er så solid. Kunne vi bare få noe slikt i stand, riktig ordentlig, da var det noe å hvile på.

Akk, du arme hjerte! Vi leter uavbrutt hos oss selv etter hvilesteder for vår trette fot. Sjelens due vil så gjerne finne hvilesteder utenfor arken. Ikke rart at vår kjære Gud så mange ganger må la den mørke vannflommen gå over for å drive duen inn i arken. Helst av alt ville han jo se Guds rikes vekster stå frodige i hjertehagene våre.

Men følgen av et ærlig forhold til Ordet er at vi blir sittende som uendelig små, ubetydelige disipler ved føttene til ham som taler til oss gjennom Ordet. Ja, vi blir små, det er visst.

En kald høstnatt vandret jeg over et høyfjell og så en mengde høyt, kraftig gress som stod og svaiet i nattevinden. Utpå morgenen brøt solen fram, og det ble varmt. De høye gresstråene begynte å senke sine stolte kroner, og da solen riktig fikk makt over dem, ble de lagt helt ned i støvet.

Hva bestod kraften deres i? Kulden hadde først røvet livskraften fra dem og så gitt dem sin egen kraft. Den hadde frosset dem stive og – sterke. Nå kom solen og tinte dem opp, og så lå de der i støvet.

Venner, synden har røvet fra oss vår opprinnelige livskraft. Så har den gitt oss sin egen kraft – den åndelige dødskuldens kraft – til å holde oss oppreiste, stolte og kneisende, enda vi er «uten håp og uten Gud i verden» (Ef 2,12). Men solen kan bøye den stolte kronen vår i støvet.

Å, hvor ringe, små, ydmyke og fattige kan ikke solen gjøre oss når den får virke på oss med sine varmende stråler! Om ikke «rettferdighetens sol» med «legedom under sine vinger» (Mal 4,2) riktig har fått stråle på oss og bøye oss dypt ned i støvet både for vår Gud og for vår neste, vil vi aldri forstå Frelserens bergpreken. Da vil vi heller aldri få en rett forståelse av det som nå følger i dagens evangelium.

«Sett dere ikke imot den som gjør det onde mot dere. Om noen slår deg på høyre kinn, så vend også det andre til. Vil noen føre sak mot deg for å ta din kappe, så la ham også få ytterplagget! Og om noen tvinger deg til å følge ham én mil, da gå to med ham! Gi til den som ber deg, og vend deg ikke bort fra den som vil låne av deg.»

Det Kristus sier her, må forstås om hjertets villighet og ikke om å stille ytre gjerninger til skue. I sjelens dyp skal tålmodighet og villighet råde, mens vi i det ytre skal gjøre det som gagner mest og tjener våre medmenneskers sanne vel (Augustin).

Vi er slett ikke slik bundet til ordlyden her at vi frivillig skulle gjøre oss til skive for all slags hån (Luk 4,30; Joh 8,59). Vi skal heller ikke gi enhver kjeltring fritt fram til å liste fra oss så mye av formuen vår som han kunne og ville, eller la enhver uordentlig ødeland finne åpen kasse hos oss (Menken).

Og Kristi ord om å tåle urett avviser slett ikke nødverge. På dette stedet tales det overhodet ikke om forbrytelser mot livet og kyskheten, som er like mye verdt som selve livet, men om mindre forseelser (Wuttke).

Kristus krever her et villig, lydig og bøyd hjerte, som drevet av hans kjærlighet i alt søker nestens sanne gagn og ikke betaler den arme, fiendtlige verden med samme mynt.

Vi talte om en kristens hevn for all urett fra verden. Den består i at vi ligner vår Mester og gjengjelder ondt med godt og hat med kjærlighet. For et forbilde han er for oss når han henger der på forbannelsens tre, full av kvaler, og ber for sine mordere (Luk 23,34)!

En kristen fulgte en gang med en stor karavane gjennom Saharaørkenen. Dag etter dag red han på kamelen sin framover det glohete sandhavet, mens den brennende solen stod nesten loddrett over hodet hans. Til slutt ble han så utmattet at han ikke klarte å følge med lenger. Han tok vannflasken sin og søkte ly for solstrålene under buken på kamelen.

En stolt, overmodig arabisk høvding red bort til ham, drev kamelen vekk og tok med seg den sykes vannflaske. Han sa: «Nå kan du ligge der og dø, din kristne hund!»

Underlige følelser strømmet gjennom hjertet til vår syke venn da han så karavanen dra bort og forstod at han var overlatt til døden på en så grusom måte. Han overgav sin sjel i Guds hånd og ventet på sin siste time. Men hvor overrasket ble han ikke da en kjærlig hånd grep tak i ham om natten!

Det var noen reisende som skulle samme veien, og som hadde rikelig forsyning av forfriskninger og en reservehest han kunne få bruke. Litt etter litt kom han til krefter igjen og kunne fortsette reisen.

Tre dager senere nådde de utkanten av ørkenen og skulle nettopp slå leir i nærheten av noen arabiske hytter. Da ble de oppmerksomme på en høylytt jammer som kom fra et av teltene. Vår venn gikk straks dit. Der fant han stammens høvding bevisstløs, omgitt av noen barn og kvinner som hylte og jamret forferdelig. Han var styrtet av kamelen sin og hadde fått et farlig sår i hodet.

Hvor dypt grepet ble ikke vår venn da han i denne høvdingen kjente igjen den hjerteløse mannen som midt i ørkenen hadde overlatt ham til døden! Han skyndte seg bort til kameratene sine og fikk tak i oppkvikkende midler og alt han trengte for å forbinde og hjelpe den syke i hans nød.

Han vasket og forbandt såret hans, fikk hentet friskt vann til å leske den tørre tungen hans med og fikk laget et godt leie til ham. Og der satt han time etter time og ventet på at høvdingen skulle komme til bevissthet.

Kameratene hans måtte fortsette reisen og ville ha ham med seg, men han lot seg ikke overtale. Han overgav seg trøstig i sin dødsfiendes vold. Da noen timer var gått, slo den sårede mannen endelig øynene opp. Og for en redsel han følte da han i sin velgjører kjente igjen den mannen han så grusomt hadde forlatt i ørkenen!

Da vår venn merket hvor forferdet han var, sa han: «Vær ikke redd, min venn. Jeg har bare pleiet Dem så godt jeg kunne for å redde Dem fra døden. – Se, slik hevner en kristen seg.»

Ja, dette var en hevn verdig en kristen. Å, måtte hjertene våre bli opptent av Jesu kjærlighet, så vi i alt kan leve for ham og ikke for oss selv! Å, måtte den selvoppofrende kjærligheten komme til å lyse klarere ut fra de kristnes flokk! Da skulle vi snart få se kristendommen igjen åpenbare sin seierskraft i verden.

Måtte derfor apostelens ord stå som en grunnregel for hele livet vårt: «La deg ikke overvinne av det onde, men overvinn det onde med det gode» (Rom 12,21). Hvor mye ondt er det ikke rundt oss i en verden som «ligger i det onde» (1 Joh 5,19)?

Ved hvert skritt vi tar i livet, står det gjerne en eller annen fiende og lurer på oss. Da må det bli kamp, og enten seier eller nederlag. Vi er bestemt til å gå seirende gjennom alt i Herrens «veldige kraft» (Ef 6,10).

Men skal dette skje, og skal vi alltid kunne overvinne det onde med det gode, må vi selv stadig bli overvunnet av det gode. Det finnes sterke makter i oss som ikke så lett lar seg overvinne. Men får Kristi kjærlighet stråle varmt ned over oss som en livgivende sol, da kan de åndelige livsspirene vokse fram, de som Herren

har lagt ned i oss ved Ordets sæd. Og den avmakten som kristendommen vår før kanskje var behersket av, må vike for kraft og åndelig salvelse fra Herren.

Da er vi skikket til å gå ut som uovervinnelige i vår Herres kraft. Og da står vi ikke bare og forsvarer oss mot angrep – vi går selv til angrep. Med det gode angriper vi. Som vitner om Guds nåde og kjærlighet, rustet med Åndens lys, liv og kraft, går vi ut for å seire, og vi unner ikke fienden en eneste skanse, verken i oss eller utenfor oss.

Å Herre, overvinn du oss, og la oss alltid få stå ikledd din «veldige kraft»! Så skal vi «vinne mer enn seier ved ham som elsket oss» (Rom 8,37). Amen.

5. søndag etter treenighet: Da vi kjenner frykten for Herren, søker vi å vinne mennesker

> «Dagen etter sto Johannes der igjen, og to av disiplene hans. Da han fikk se Jesus, som kom gående, sa han: Se der Guds lam! De to disiplene hørte det han sa, og de fulgte etter Jesus … Jesus svarte og sa til ham: Tror du fordi jeg sa til deg at jeg så deg under fikentreet? Du skal få se større ting enn dette! Og han sa til ham: Sannelig, sannelig sier jeg dere: Dere skal se himmelen åpnet og Guds engler stige opp og stige ned over Menneskesønnen» (Joh 1,35–51).

«Da vi altså kjenner frykten for Herren, søker vi å vinne mennesker» (2 Kor 5,11).

Menneskene har stor innflytelse på hverandre, både ved ord og ved handling – en innflytelse som enten er til det gode eller til det onde. Gode mennesker, som lar seg lede og oppdra av sannhetens Ånd, øver en god innflytelse. Dårlige mennesker, som lar seg lede av løgnens ånd, øver derimot en ond og ødeleggende innflytelse.

Det finnes ikke et menneske på jorden som er helt uten innflytelse. Og slik forholdet til Gud er, slik er innflytelsen. Det finnes bare to store hovedmakter her på jorden, og de kjemper med hverandre om herredømmet: løgnens makt og sannhetens makt. Hvert enkelt menneske må stå i tjeneste hos en av disse maktene. Her finnes ingen som ikke tar parti, ingen som står utenfor.

Hvor stor innflytelse en har, og hvor mye en virker for den makten en tilhører, kan variere, for evnene og livsvilkårene er forskjellige. En fritenker som forstår å blende folk med personlig elskverdighet eller stor lærdom og begavelse, kan få tusener til å danse etter sin pipe. Den som er lite begavet og har en ringe og uanselig stilling i livet, vekker mindre oppsikt og har ubetydelig innflytelse sammenlignet med ham.

Men innflytelse har de alle – menn, kvinner, barn, rike og fattige – og denne innflytelsen er enten til de udødelige sjelers vel eller til deres fortapelse. Kristus sa: «Den som ikke er med meg, er mot meg, og den som ikke samler med meg, han sprer» (Matt 12,30).

Av ordene vi begynte med, forstår vi i hvilken retning apostelen Paulus øvde sin innflytelse, og hva som var den dype grunnen til den. «Da vi altså kjenner

frykten for Herren, søker vi å vinne mennesker,» sier han. Disse ordene kunne godt stå som innskrift over hele hans livsgjerning.

På denne saken satte han inn hele livet sitt, og han skydde ingen farer og besværligheter. Han tørstet slik etter sjelers frelse at han arbeidet natt og dag for å dra syndere til Jesus. Drivkraften var frykten for Herren – ikke en trellefrykt, men en frykt som er født av selve kjærligheten og står i det inderligste forbund med den. Derfor sier han også i samme kapittel: «For Kristi kjærlighet tvinger oss,» så vi ikke lenger lever «for oss selv, men for ham som døde og ble reist opp» for oss (2 Kor 5,14–15).

Paulus så hvordan det ville gå med sjelene om de ikke lot seg frelse fra «vreden som kommer» (1 Tess 1,10). Han så et brennende helvete under dem og en hel hær av onde ånder som prøvde å få dem dit. Men han så også en åpen himmel over dem og Jesus som sitter ved Faderens høyre hånd «for å gi … omvendelse og syndenes forlatelse» (Apg 5,31).

Opptent i hjertet av begge disse synene hadde han svoret djevelen og hele hans rike et evig, uforsonlig hat. Han hadde fått evangeliets glade budskap å bære ut til syndere, og nå ville han om mulig bringe hele verden til Jesu føtter. Det ville han gjøre ved «Guds kjærlighet» (Rom 5,5), som strømmer ut av evangeliet, og som er den største av alle stormakter.

Hvordan er det med deg, kjære venn? Søker du å vinne mennesker for Jesus? Hvilken innflytelse har du på dem du har rundt deg?

Teksten vår i dag maler noen yndige bilder for oss av sjeler som arbeider for Jesus. Å, måtte den få mane og drive hjertene våre!

Det første bildet vi møter i dette evangeliet, er av ham som et annet sted kaller seg «brudgommens venn» (Joh 3,29). Jødene hadde sendt ut prester og levitter for å finne ut hvem Johannes gav seg ut for å være. De spurte om han var Messias. Han svarte nei. Om han var Elia eller Profeten. Han svarte nei: «Jeg er en røst av en som roper i ørkenen: Gjør Herrens vei jevn, som profeten Jesaja har sagt» (Joh 1,23).

Dagen etter ser Johannes Jesus komme til seg og sier: «Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd!» (Joh 1,29). Ved Åndens lys hadde han oppdaget hvem hans store medarbeider var. Nå gjaldt det å lede disiplene sine bort til ham som var bestemt til å være deres rette fører.

Men det var nok ikke så lett å få ledet dem fra seg selv til ham, for de hang allerede så inderlig ved den store ørkenprofeten i beundring og hengivenhet. Men han fortsatte å peke på Guds lam. Evangeliet vårt begynner med å fortelle at da Johannes stod der med to av disiplene sine og Jesus kom gående, sa han til dem: «Se der Guds lam!»

Kort og godt forteller evangelisten oss så: «De to disiplene hørte det han sa, og de fulgte etter Jesus.» De hørte sin mesters undervisning og vendte seg straks til sin nye lærer.

Å, om alle forkynnere på samme måte la vekt på å lede sjelene bort fra seg selv til Kristus! Å, om de i følelsen av sin egen uverdighet måtte rope høyt og tydelig: «Han skal vokse, jeg skal avta» (Joh 3,30)!

Så lenge en forkynner står i et så herlig lys for tilhørerne at en knapt kan tro han har skrøpeligheter og synder, kan du være temmelig viss på at Kristus står i skyggen for en slik sjel. En kan ikke på samme tid se hellige, feilfrie mennesker og en Jesus som bare forbarmer seg over syndere.

Nei, glorien om menneskehoder svinner når hans herlighets glorie lyser fram. Og den svinner aller mest for det arme redskapet selv. Å, måtte alle vi som gjerne vil øve en god innflytelse på medmenneskene våre, rose vår Jesus for dem av hjertet og åpenbare hans guddommelige frelserkraft i hele livet vårt!

De to disiplene som Johannes hadde vist til Jesus, fulgte nå sin nye Mester. Da han så at de fulgte med, vendte han seg om og sa til dem: «Hva søker dere? De sa til ham: Rabbi» – det betyr Mester eller Lærer – «hvor bor du? Han sier til dem: Kom og se! De kom da og så hvor han bodde. Og de ble hos ham den dagen. Det var omkring den tiende time,» det vil si omkring klokken fire om ettermiddagen.

De fikk rede på hvor Jesus holdt til, og så gikk de inn til ham og ble hos ham. Har du fått rede på hvor Jesus holder til, kjære venn? Han holder til i sitt sannhetsord; der kan du finne ham. Å, om du kunne gå inn til ham, gå inn i Ordet og bli hos ham der!

Hvor mange arme, trengende sjeler flakker ikke omkring på viddene og leter etter Jesus! Husk hva apostelen sier: Du trenger ikke fare opp til himmelen eller ned i avgrunnen for å finne ham. «Ordet er deg nær» (Rom 10,6–8), og i dette ordet har du ham med all hans nåde og gave.

En av disse to disiplene var Andreas. Han var den første som fikk Frelserens kall. Han ville ikke ha denne dyre skatten for seg selv, men oppsøkte straks sin bror Simon og sa til ham: «Vi har funnet Messias.» «Og han førte ham til Jesus.» Å, hvor deilig! Bror oppsøker bror og fører ham til Jesus!

Hvordan er det med deg, min venn? Har ikke du en bror eller søster å føre til Jesus? Du far eller mor, har ikke du et barn å føre til Jesus? Har du selv virkelig funnet ham når du kan være likegyldig med å føre dine nærmeste til ham? Nei, da har du ikke funnet ham. Du kan ikke være blitt lykkelig og salig i ham når du bryr deg så lite om dine nærmeste.

Kvinnen som fant Messias ved Jakobs brønn, satte en hel by i bevegelse ved å tale om ham. «Det var mange av samaritanerne fra denne byen som trodde på Jesus på grunn av kvinnens ord» (Joh 4,39).

Og her går du og kaller deg en kristen, kanskje uten at du en eneste gang har talt riktig inderlig og overbevisende med dine nærmeste om Jesus eller båret dem fram for nådens trone i lønnkammeret! Hva skulle de si til deg på den store dagen da alle skal skilles, når de så seg henvist til venstre side blant de fortapte, mens du stod på høyre?

Å, de skulle rope til deg over det svelgende dypet som er imellom: «Å, mor! Å, far! Å, bror! Visste du om dette uten å advare meg?» Men min venn, med et slikt sinn kommer du nok ikke på høyre side.

Peter ble ført til Jesus av broren sin. Fra nå av var han en Jesu disippel. Men å, hvilke erfaringer måtte han ikke gjøre av sin egen syndighet og fordervelse før han riktig fikk plass for Jesus i hjertet sitt!

Så fant Jesus Filip og sa til ham: «Følg meg!» Og Filip hadde ikke før sluttet seg til det nye brorskapet, før han oppsøkte sin venn Natanael og sa til ham: «Ham som Moses har skrevet om i loven, og som profetene har skrevet om, ham har vi funnet: Jesus, Josefs sønn fra Nasaret. Natanael sa til ham: Kan det komme noe godt fra Nasaret? Filip sa til ham: Kom og se!»

Her ser vi hvordan bror oppsøker bror og venn oppsøker venn for å føre dem til Jesus. Har ikke du også en venn som går og venter på at du skal si noe til ham? Tror du det står riktig ille til med sjelen hans, så venter han på at du skal tale alvorlig med ham om det.

Natanael fikk dette vitnesbyrdet av Frelseren: «Se, det er en ekte israelitt, en som det ikke er svik i.» Natanael sa forbauset: «Hvor kjenner du meg fra?» Jesus svarte og sa til ham: «Før Filip kalte på deg, mens du var under fikentreet, så jeg deg.»

Natanael hadde uten tvil gått bort under et fikentre og bedt til Gud. Kanskje hadde han nettopp bedt om at Messias måtte komme og velsigne sitt folk. Og han hadde ikke før reist seg fra bønnen, før Filip kom til ham med den glade nyheten at han var funnet.

Denne Natanael hadde et ærlig, oppriktig sinn for Gud. Og likevel kunne han fristes til å spørre: «Kan det komme noe godt fra Nasaret?» – som om han hadde erfart at det som virkelig var prisverdig og godt, måtte komme fra de store, høye og mektige stedene i denne verden.

Han var nok ikke den første som stod i fare for å overse og forakte velsignelsen fra det høye fordi den hadde et ringe utspring eller en uanselig skikkelse i denne verden. Men Filip var en praktisk mann. Han begynte ikke å teoretisere for ham, men sa kort og godt: «Kom og se!»

Fiendene rakket ned på de første kristne og løy om dem på den skammeligste måten. Om disse kristne fortelles det at de ivrig gikk omkring for å finne en og annen Natanael-sjel. Det var sjeler som hadde en oppriktig trang til frelse, men som var bundet av store fordommer.

Da kunne de bli møtt med denne innvendingen: «Kan det være noe godt hos dere? Folk sier så mye stygt om dere.» Men med lyst og klart ansikt svarte de: «Kom og se!» Og de kom og fikk se en skare oppriktige Jesu bekjennere, som med glede gav avkall på alt i denne verden for å vinne livets krone.

De så en flokk frimodige vitner som var rede til å ofre livet for Jesu navns skyld. Og de følte seg grepet av en uimotståelig åndsmakt, som gav seg til kjenne i sang, bønn og bekjennelse. Deres trang til sannhet ble møtt av en underfull åpenbaring av sannheten, som grep dem og gjorde dem til sannhetens barn.

Hvordan er det med oss, kjære brødre og søstre? Oppsøker vi slike trengende Natanael-sjeler? De er på en viss måte ærlige og oppriktige, men ligger fanget i en slags åndelig fornemhet. Derfra ser de ut over Guds barns lille flokk med mistenksomt blikk og betrakter dem som en flokk ensidige, trangsynte, egenkjærlige, partiske og dømmesyke vesener, som ikke har noe særlig å by på i sitt fellesskap.

Oppsøker vi disse og arbeider for å dra dem inn i kretsene våre, så de kan erfare at Herren har satt velsignelsen hos oss, «liv til evig tid» (Sal 133,3)?

Oppsøker vi de mange Kornelius-sjelene rundt oss, de som har bønner og almisser som er «steget opp for Guds åsyn» (Apg 10,4), og som Herren nå gjennom oss vil bringe livets evangelium? Og hva med de arme tollerne, lastens barn og horkvinnene? De skal gå foran de egenrettferdige inn i Guds rike, fordi de ofte går midt i synden med et åpent, blødende sår i sitt indre. Oppsøker vi dem og drar dem til oss ved Kristi inderlige kjærlighet?

Vi kaller oss kanskje venner av indremisjonen og slår oss til ro med at vi gir våre pengebidrag til forkynnelsen av Guds ord. Men vi kjenner aldri noen trang til selv å gå ut for «å se til farløse og enker i deres nød». Og det kaller jo Herren den rette gudsdyrkelsen, sammen med å holde seg «uplettet av verden» (Jak 1,27).

Å, brødre og søstre, det må bli annerledes med oss på dette punktet! Hver kristen, enten det er mann eller kvinne, trell eller fri, hører til det åndelige presteskapet, som er satt til å «forkynne hans storhet, han som kalte dere fra mørket til sitt underfulle lys» (1 Pet 2,9).

Vi er ikke alle satt til å forkynne. Riktignok ser det ofte ut til at det skrøpeligste kryp i Herrens vingård mener han har fått denne store og ansvarsfulle oppgaven. Slike gjør ofte stor skade ved å påta seg en gjerning som de verken har lys, modenhet, begavelse eller kall til.

Men dette er visst: Alle er satt til å vitne om sin Herre i liv og bekjennelse og til å ofre seg for hans sak med legeme og sjel. Å, hvor vi i vår tid trenger det stille, kraftige og gripende vitnesbyrdet som ligger i et liv som er helt viet til Herren, og som i alt beveger seg til hans pris!

Det er trist å høre folk klage over at stillingen deres gjør det umulig å tjene Gud. Husmoren kan ikke tjene sin Gud, for hun er altfor opptatt av barna og husstellet. Mannen har ikke riktig en stilling der han kan tjene Gud, for han er så opptatt av forretningene. Tjenestepiken kan ikke tjene sin Gud, for hun er så bundet av tjenesten og så videre.

Å, for et bedrag! Hvem har rikere anledning til å tjene Gud enn en mor som ser seg omgitt av mange små? Hun har anledning til å gi de myke barnehjertene de første inntrykkene av sannheten, inntrykk som ofte blir avgjørende for hele livet. Å, mor, fører du barna dine til Jesus?

Og du mann, har ikke du der ute i forretningslivet rik anledning til å åpenbare levende kristendom både i tale og handling? Og du tjenestepike, du er ofte det eneste sannhetsvitnet en verdslig familie får anledning til å se og høre – og du skulle ikke ha noe virkefelt? Jo, du har et stort virkefelt.

Måtte Herren hjelpe deg til å leve kristendommen i den stillingen du er i. Herren hjelpe oss alle sammen til å være salt og lys der han har satt oss i denne verden.

Vi sa i begynnelsen at hvert menneske øver en viss innflytelse, enten til det onde eller til det gode. La oss ikke glemme dette! Vi øver en god innflytelse dersom vi er av sannheten. Hele vårt vesen, våre ord og våre handlinger har noe av surdeigens natur.

Men består kristendommen vår bare i læresetninger eller i at vi deltar i den ene eller andre virksomheten, mens hjertet og sinnet vårt ikke i alt blir behers-

ket av sannhetens liv og kraft, da må vi ikke innbille oss at vi øver noen god innflytelse – om vi aldri så mye holder på med kristendommens ytre form.

Vårt egentlige vesen, det naturlige hjertets pulserende liv, har sterkere innflytelse enn alle teorier. Og kristelige teorier og virksomhet uten sant kristelig liv er jo et falskt vitnesbyrd om kristendommen.

Gud hjelpe oss, brødre! Kristendommen har lidd tusen ganger mer av slike falske vitnesbyrd fra overfladiske bekjennere enn av alle angrepene fra vantroen gjennom tidene.

Men når et sant åndelig liv titter fram fra vårt skjulte hjertedyp, har dette en mektig innflytelse – selv om det dessverre fremdeles kommer altfor mye til syne at vi har et ondt kjød å dras med. Dine egne barn skal snart forstå om du lever et nytt liv i Gud, selv om de ikke kan være blinde for skrøpelighetene dine. Men merker de ikke dette livet, som taler mektig til deres innerste overbevisning, skal de snart gjøre narr av hele kristendommen din og forakte den.

Måtte derfor «livet som er skjult med Kristus i Gud» (Kol 3,3) få åpenbare seg tydelig. Måtte Kristi kjærlighets inderlige omsorg for sjelers frelse få lyse fram av hele vårt vesen. Og måtte det også få vise seg klart at dette nye livet med sine overnaturlige krefter ligger i stadig kamp mot det gamle livet og arbeider for å gi sjelen vår full sunnhet og helse i Herren. Amen.

6. søndag etter treenighet: Jeg er ikke kommet for å oppheve, men for å oppfylle

> «Dere må ikke tro at jeg er kommet for å oppheve loven eller profetene! Jeg er ikke kommet for å oppheve, men for å oppfylle. For sannelig sier jeg dere: Før himmel og jord forgår, skal ikke den minste bokstav eller en eneste tøddel i loven forgå, før det er skjedd alt sammen. Den som da bryter et eneste av disse minste budene, og lærer menneskene dette, han skal kalles den minste i himlenes rike. Men den som holder dem og lærer andre dem, han skal kalles stor i himlenes rike» (Matt 5,17–19).

«Jeg forsto at alt det Gud gjør, det varer evig. Ingen kan legge noe til, og ingen kan ta noe fra. Slik har Gud gjort for at vi skal frykte ham» (Fork 3,14).

Vi har alle hørt i bibelhistorien at kong Salomo, som før var så vis, mektig og gudfryktig, falt fra den levende Gud og sank dypt ned i syndens søle. Mange bibeltolkere mener likevel at han ble reist opp igjen fra frafallet. Etter omvendelsen skal han ha skrevet Forkynneren, den boken som er så rik på dype sannheter, og som innledningsordene våre er hentet fra.

Vi setter disse ordene av den vise Salomo først fordi de passer så utmerket til dagens hellige evangelium. Alt det Gud gjør, varer evig. Ingenting må legges til, og ingenting må tas fra. Dette gjelder ikke bare skapelsens og forsynets beundringsverdige ordning og gang. Det gjelder særlig Guds åpenbarte ord og den orden han i ubegripelig nåde og miskunn har fastsatt for verdens frelse. På begge disse områdene sier han: «Mitt råd skal bli fullbyrdet, og alt det jeg vil, det gjør jeg» (Jes 46,10).

Alt det Gud har åpenbart oss i sitt ord, skal stå fast når fjellene faller. La de stakkars menneskene prøve å lempe på hans sannheter for å få dem til å passe med sine egne meninger og med tidens forhold og krav! En dag skal de våkne opp og se at de har begått den mest forferdelige av all helligbrøde – de har forgrepet seg på Guds eget ord.

Herren sier: «Dersom noen legger noe til dette, da skal Gud legge på ham de plagene som det er skrevet om i denne boken. Og dersom noen tar noe bort fra ordene i denne profetiske boken, da skal Gud ta bort hans del fra livets tre» (Åp 22,18–19).

Salomo sier at nettopp dette – at ingen kan ta noe fra eller legge noe til – skal få oss til å frykte Gud. Ja, er det farlig å forfalske dokumenter som gjelder ordningen av dette jordiske livet, hvor mye farligere må det ikke da være å forfalske de dokumentene som Guds store frelsesordning hviler på! Gud hjelpe oss til et gudfryktig sinn, så vi som Maria kan sitte ved Jesu føtter (Luk 10,39) og ikke «gå ut over det som er skrevet» (1 Kor 4,6).

Jødene flest, og særlig fariseerne, det mektige partiet i folket, hadde stor aktelse og ærefrykt for loven og profetene. Når de skulle skrive av noen av sine gamle skrifter, skjedde det under den strengeste kontroll og med den største nøyaktighet. Selv de små prikkene og tegnene som hører til de hebraiske bokstavene, ble nøye talt. Det har vi stor grunn til å takke Gud for. Takket være de skriftlærdes nøyaktighet er Det gamle testamente bevart rent og uforfalsket til vår tid.

Nå skulle en tro at disse folkene, som var så nøyaktige når det gjaldt å gjengi ordene riktig, også selv forstod ordene og tok dem rett. En skulle tro at de ikke gjorde seg skyldige i den farlige synden å oppheve loven og profetene – men det var nettopp det de gjorde.

Vi vet jo at de tolket loven og profetene slik at selve kjernen gikk tapt for dem. De mistet synet for sin sanne Messias, og derfor støtte de ham bort da han kom for å frelse dem. Og de mistet synet for lovens åndelige krav og ble hengende fast i det ytre og i en overfladisk bokstavdyrkelse.

De var på jakt etter Kristus og trodde de skulle fange ham som lovbryter når han, ledet av kjærlighetens store lov, gjorde kjærlighetsgjerninger på sabbaten, eller når han var dristig nok til å sette seg ut over de eldstes forordninger. Ja, hele hans framferd og forkynnelse forekom dem så underlig og så forskjellig fra deres stive formvesen at de umulig kunne tro annet enn at han var kommet for å oppheve loven.

Og likevel begynte han nettopp å binde der de hadde løst opp, for at loven igjen kunne komme til sin rett og nå sin bestemmelse i Guds nådesordning. Hele bergprekenen, som teksten vår er hentet fra, er jo den sterkeste protest mot den døde ytre fromheten og den kraftigste skjerpelse av lovens åndelige krav.

«Jeg er ikke kommet for å oppheve, men for å oppfylle.» Alt det Moses og profetene hadde skrevet om ham, skulle nå oppfylles. Alle de blodige offrene hadde vært forbilder som pekte fram mot ham, Guds Lam – nå skulle de oppfylles. Den tiden som profetene hadde fastsatt for hans komme til verden, var nå inne. Viserne på profetienes ur hadde pekt nøyaktig på tiden, og hans eget folk befant seg nettopp i den stillingen som var forutsagt.

Men han kom for å oppfylle loven og profetene i en enda herligere betydning. Hadde han kommet slik jødene ventet ham, som en jordisk seierherre, da hadde det gått dårlig med oppfyllelsen av loven og profetene. Da hadde de store forbildene i den blodige offertjenesten for evig måttet stå som uløselige gåter eller tegn uten betydning.

Hva betydning hadde da syndebukken på den store forsoningsdagen? Hva betydning hadde de tusener av påskelam som fikk blodet sitt utøst på jødiske

altersteiner? Ingen! Og hvordan skulle vi forstå Jesaja 53, som tvers igjennom taler om en stedfortredende Frelser som lider og dør? Alt ble mørke gåter.

Men Gud skje lov, han kom for å oppfylle loven og profetene! Alle lovens krav og fordringer er oppfylt i ham. Han skjerpet lovens hellige krav for at de skulle drive oss inn til hans lovoppfyllelse for oss. Forløperen Johannes kom for å berede ham vei med sin botspreken. «Hver munn» skulle «lukkes og hele verden bli skyldig for Gud» (Rom 3,19). All menneskelig fromhet skulle i lovens hellige lys vise seg å være som gressets blomst (Jes 40,6), all egenrettferdighet som et urent, tilsølt klesplagg (Jes 64,5).

Og hele vår tilstand skulle vise seg slik: «Fra fotsåle til hode er ingenting helt. Her er bare sår, skrammer og åpne sår. De er ikke klemt ut og ikke forbundet og ikke oppbløtt med olje» (Jes 1,6). Men all denne bekjennelsen av skyld og fortapthet, som den rette forståelsen av loven fører oss inn i, er likevel ikke det egentlige målet loven skulle virke til. Den er bare et middel til målet. «Loven er blitt vår tuktemester til Kristus, for at vi skulle bli rettferdiggjort av tro» (Gal 3,24).

Så gikk han, som kalles «soloppgang fra det høye» (Luk 1,78), «rettferdighetens sol» (Mal 4,2), ut som «en brudgom som kommer ut av sitt kammer» (Sal 19,6). Han strålte og lyste omkring seg, så vennene hans jublet og fiendene hans skar tenner, fordi han gikk på tvers av alle deres kjødelige meninger. Han fullførte «all rettferdighet» (Matt 3,15). Han oppfylte loven til punkt og prikke for oss ved sin fullkomne lydighet mot Faderens vilje. Og han oppfylte alle lovens brutte krav ved at han gav «sitt liv til en løsepenge» for oss (Matt 20,28).

Da han på den store forsoningsdagen ropte sitt «Det er fullbrakt» (Joh 19,30), var forbildenes tid til ende. Den frelsen de hadde pekt fram mot, var vunnet for hver eneste stakkars lovbryter som vandrer på Guds jord.

Hør da, du engstede sjel: «Jeg er kommet for å oppfylle loven – ikke den minste tøddel av den skal bli stående uoppfylt.» Slik taler din Frelser. Hva er det da i veien med deg, du arme, ulykkelige, siden du ikke kan bli trøstet? «Å, min synd, min synd! Mitt hjertes hardhet, falskhet og likegyldighet, og min udugelighet til alt godt!» sier du. Nå, det er altså dette som er i veien. Men hvordan ville det være om alt dette var borte? «Ja, da skulle jeg nok bli glad.»

Glad i hvem? I Jesu lovoppfyllelse? Hva svarer du på det? Nei, da ble du glad i deg selv, glad i din egen forbedring, din egen rettferdighet. Kjære venn, det er jo nettopp denne veien til glede og fred vår Herre vil stenge for deg når han lar lovens tveeggede sverd trenge igjennom til «ledd og marg» og «dømme hjertets tanker og råd» (Hebr 4,12). Ved loven vil han jo gjøre deg til en ugudelig, ikke til en from. Han vil ikke åpne munnen din til selvros, men «lukke» den, så du skal erkjenne deg «skyldig for Gud».

Hver erfaring skal rope: skyldig! Hver følelse, hver bevegelse i hjertets dyp, hver overveielse – ja, hver bloddråpe – skal liksom rope: fortapt! fortapt! Se, dit skal loven føre deg, for at du skal ta imot Kristus helt, han som for oss er blitt «visdom fra Gud, rettferdighet og helliggjørelse og forløsning» (1 Kor 1,30).

Og det går jo nettopp den rette veien med deg når det blir verre og verre med hjertet ditt. Eller blir du kanskje verre og verre fordi du tror så inderlig på Jesus? Fordi du overlater deg så helt til ham og hviler med ubetinget tillit på hans lovoppfyllelse og hans forsoningsdød?

«N-e-i,» sier du, «men arbeidet mitt kommer ingen vei. Når jeg ber Gud om liv, sitter jeg fast i min død og avmakt. Når jeg ber Gud om varme, hellige, rene følelser, strømmer alt mulig ondt inn over meg. Når jeg ber om kraft, sitter jeg fast i min avmakt. Og når jeg ber om et ærlig og oppriktig hjerte, får jeg et slag i ansiktet av min egen falskhet. Det er virkelig slik at jeg blir verre og verre – det ser ikke bare slik ut.»

Ja, kjære venn, jeg tror fullt og fast det du sier. Jeg tror virkelig at du blir verre og verre – og likevel tør jeg si at det går den rette veien med deg. Det var ikke slik at Paulus bare syntes han ble verre og verre da «budet kom», og synden «våknet til live», og han «døde» (Rom 7,9–10). Nei, han ble det i virkeligheten.

Ikke slik at det kom noen ny synd inn i hjertet hans som ikke var der før. Men synden som slumret på bunnen av hjertet, ble vekket til live ved budordet. Gud rørte i ormebolet med lovens stav, og alt yngelet kom i bevegelse.

Men når jeg sier at det går den rette veien med deg, er det ikke fordi jeg mener at det må fortsette slik. Det er fordi jeg håper at du snart, utmattet og trett, skal bli nødt til å oppgi deg selv og vende blikket mot Guds Lam, som har båret og tatt bort dine synder – mot ham som kom for å oppfylle loven i ditt sted.

Men Jesus kom også for å oppfylle loven i sine barns hjerter. Når vi ved troen på Herren Jesus blir født til et nytt liv og får del i guddommelig natur, da blir «lovens krav om rettferdighet» «oppfylt i oss, vi som ikke vandrer etter kjødet, men etter Ånden» (Rom 8,4). Denne lovoppfyllelsen er fullkommen etter sin art, om ikke etter sin grad. Den gir alltid rom for stadig framgang i helliggjørelsen.

Den nye viljen har jo ikke noe mindre mål enn å komme i full samklang med Guds vilje. Den strekker seg mot det målet Frelseren nevner: «Vær da fullkomne, likesom deres himmelske Far er fullkommen» (Matt 5,48). Og den nye kjærligheten er jo slik at apostelen kan si: «Den som elsker sin neste, har oppfylt loven» (Rom 13,8). For «kjærligheten er lovens oppfyllelse» (Rom 13,10), og «budets endemål er kjærlighet» (1 Tim 1,5).

Å, om Kristus også måtte få gjøre denne gjerningen i oss, så vi kunne skinne som hans klare lys i denne onde verden! Men først og sist blir dette likevel vår hjertetrøst og vårt liv: Kristus har oppfylt loven i vårt sted og ved sin lidelse og lydighet vunnet en evig rettferdighet for oss. Hans verk i oss er alltid forbundet med skrøpelighet, men hans verk for oss er fullkomment. Det er den faste klippen vi må bygge og bo på. Det er «alterhornene» (1 Kong 1,50) som vi må holde fast ved for å være beskyttet – evig frie og lykkelige.

Til slutt sier Frelseren: «Den som da bryter et eneste av disse minste budene, og lærer menneskene dette, han skal kalles den minste i himlenes rike. Men den som holder dem og lærer andre dem, han skal kalles stor i himlenes rike.»

Til alle tider har det vært noen som behandler Guds ord lettsindig og vrangtolker det «til sin egen undergang» (2 Pet 3,16). Av dette kommer de mange splittelsene og villfarelsene i Guds lille flokk, så Herrens ord blir spottet blant

hedningene. I disse villfarelsene kan en riktignok ofte merke stor nidkjærhet for Gud, omsorg for egen og andres frelse, selvfornektelse og verdensforsakelse. Men Guds ord blir ikke tatt imot og brukt i sin helhet.

Snart blir loven klippet av og forringet, snart evangeliet. Snart blir Kristus bare en lovgiver, snart en som opphever loven. Noen bygger på den grunnvollen som er lagt, og som de kjenner, Jesus Kristus – men de bygger med tre, høy og strå, som skal brenne opp i prøvelsens time (1 Kor 3,11–15).

Å, la oss aldri gå til Guds ord med forutfattede meninger, og aldri legge inn i det tanker som er våre egne og ikke Herrens! Gå med ærbødighet forbi det du ikke forstår, etter at du inderlig har bedt Gud om Åndens opplysning. Blir du tuktet av Guds ord, så stå stille og erkjenn din skyld. Blir du opplyst og velsignet, så husk at du har dine gaver i leirkar (2 Kor 4,7). Glem ikke at Herren ifølge denne teksten avgjør om vi er store eller små i Guds rike ut fra hvor tro vi er i å lære og gjøre hans vilje.

Måtte Herren først og sist få gi oss lys fra det høye! For ellers famler vi i mørket og vet ikke hvor det bærer hen til slutt.

Kjære venner, vi må ikke tro at det å ta noe fra eller legge noe til det Herren har talt, er så uskyldig som mange vil gjøre det til. Gud er nidkjær for sitt ord, og ethvert avvik fra sannheten hevner seg selv. Sannhetene i Guds ord er så tett lenket sammen og så nøye knyttet til hverandre at hvis vi opphever, misforstår eller bortforklarer én sannhet, kommer vi også i et skjevt forhold til andre sannheter.

Opphever vi for eksempel loven og bortforklarer dens åndelige krav slik fariseerne gjorde, blir følgen at Guds ords skildring av vår naturlige tilstand aldri passer riktig på oss. Og lærer vi ikke å erkjenne at vi er helt fortapt, passer heller ikke evangeliet på oss. For dette velsignede, glade budskapet er virkelig bare ment for dem som har fått en «lukket munn» og er blitt helt fortapt i egne øyne.

Og passer ikke Kristus og hans evangelium for oss i den tilstanden vi er i, kommer vi aldri til en rett erkjennelse av nåden og til et kjærlighetsliv som i sannhet er frivillig, og som inderlig gjerne vil gjøre alt det Herren har befalt. Formaningene passer heller ikke på oss. For de er bygd på Guds barmhjertighet, og den har vi aldri for alvor fått erfare.

Se hvilke onde følger det har å oppheve loven! Vi kommer i et skjevt forhold til alle de andre sannhetene i Guds ord. Og slik er det med alt det Herren har åpenbart oss i sitt ord: Det skader livet vårt om vi ikke erkjenner det slik Gud vil at det skal erkjennes.

Salomo sier at følgen av at ingen kan legge noe til eller ta noe fra det Gud gjør, er at vi skal frykte ham. Ja, måtte en hellig frykt få strømme gjennom sjelene våre når vi betrakter Guds ord! Satan har sannelig stilt seg på vakt ved inngangsdøren til sannhetene i Guds ord. Og der står han, kan du tro, ikke som en brølende løve, men som en alvorlig og lysende skikkelse, ja, rett og slett som «en lysets engel» (2 Kor 11,14).

Den listige djevelen kan godt regne ut hvilke følger en gal forståelse av ordet vil få for oss på det ene og det andre området. Han vet også å finne ut hvor vi har våre svakeste sider, og hvilke sannheter det blir lettest for ham å få oss bort fra.

Erfaringen viser dessuten at de sannhetene som strider mest mot vår natur, er lettest å komme bort fra. Se for eksempel hvordan den hovmodige naturen vrir seg unna en rett forståelse av det ordet så tydelig sier om vår fortapthet.

Og hvor ofte har ikke djevelen narret virkelig levende kristne til å misforstå, ja, til og med forakte og tale nedsettende om selve loven og de alvorlige formaningene som Herren har gitt oss i sitt ord? Hør hvordan den listige slangen kan preke: «Du har ikke lenger noe å gjøre med "skal", "bør" og "må". Formaningene passer for trellene, men ikke for de frie barna.»

Satan vet godt at vi av naturen har en sterk dragning mot makelighet, mot å spare oss selv. Og så frister han den stakkars sjelen med lysende teorier, satt sammen av løgn og sannhet, til å slumre inn i kjødelig ro.

Å, brødre og søstre, la oss vandre vår vei med Herrens frykt i sjelene våre, og la oss vokte oss for å ta lett på avvik fra Guds ord! Vi må sannelig også vokte oss for den farlige innbilningen at vi har forstått alt rett og har hele og fulle sannheten. Også denne fristelsen kommer fra den fienden som går i lysets engels drakt.

Men selv om vi erkjenner at vi alle «forstår stykkevis» og «taler profetisk stykkevis» (1 Kor 13,9), må ikke denne erkjennelsen bli en sovepute for oss. Vi må ikke innbille oss at det ene kan være like godt som det andre, bare det har en viss åndelig klang. Nei, vi må stadig ligge ved nådetronen, gjennomtrengt av dyp mistro til oss selv og vår egen forstand, og be Herren salve øynene våre med øyensalve, så vi kan se (Åp 3,18). Gud hjelpe oss alle til å la oss lede av ydmykhetens og sannhetens Ånd! Amen.

7. søndag etter treenighet: Ta dere i vare for fariseernes og saddukeernes surdeig

> «Og da de kom over til den andre siden, hadde disiplene glemt å ta med brød. Jesus sa til dem: Se til å ta dere i vare for fariseernes og saddukeernes surdeig. Da tenkte de ved seg selv og sa: Det er fordi vi ikke har tatt med brød. Men Jesus visste det, og sa: Dere lite troende! Hvorfor tenker dere ved dere selv at det er fordi dere ikke har tatt brød med? Forstår dere ennå ikke? Husker dere ikke de fem brødene til de fem tusen, og hvor mange kurver dere tok opp, eller de sju brødene til de fire tusen, og hvor mange store kurver dere da tok opp? Dere må da skjønne at jeg ikke snakket til dere om brød! Men ta dere i vare for fariseernes og saddukeernes surdeig! Da forsto de at han ikke hadde ment at de skulle ta seg i vare for surdeigen i brød, men for fariseernes og saddukeernes lære» (Matt 16,5–12).

«Vet dere ikke at en liten surdeig syrer hele deigen?» (1 Kor 5,6).

Disse ordene retter apostelen Paulus til menigheten i Korint. Til hans store smerte hadde menigheten unnlatt å utelukke en mann som levde i blodskam. Derfor formaner han dem til å «rense ut den gamle surdeigen», så de «kan være ny deig» (1 Kor 5,7). De skulle rense ut av menigheten slike som vakte åpenbar forargelse med lære eller liv. For de visste jo at alt det onde har surdeigens natur og griper om seg. Derfor måtte det på ingen måte tåles eller godtas i menigheten.

Hvordan ser det ut med våre menigheter på dette punktet? Gud hjelpe oss! «Gjerdet om Herrens hage er revet ned, og villdyret fra skogen har trengt inn» (jf. Sal 80,13–14). Derfor står kirken så sørgelig avmektig overfor all den farlige surdeigen som i vår tid truer med å syre gjennom hele folket vårt. Hvor maktesløs og tvetydig står ikke kirken overfor fariseernes og saddukeernes surdeig eller lære, som Frelseren advarer mot i dagens evangelium!

Og det er lite utsikt til bedring heller. For Guds folk har altfor lite hatt øye for en rett ordning av Herrens menighet. Derfor har de heller ikke kjent sitt store ansvar her og ropt til Herren om hjelp for vårt trengte Sion.

Gud være lovet, likevel finnes det ikke så få troende kristne i våre såkalte menigheter. Til dem vil vi, ledet av dagens evangelium, rette en alvorlig formaning om å vokte seg for fariseernes og saddukeernes surdeig. Gud hjelpe oss så

vi ikke blir blinde for disse farlige åndsmaktene, som også rører kraftig på seg i vår tid.

Fariseerne var et parti blant jødene som ofte blir nevnt i Det nye testamente, og derfor kjenner vi læren deres godt. De trodde nok på Guds ord, slik de hadde det i Det gamle testamentes skrifter. Men ved siden av hadde de en mengde menneskelige tolkninger, bud og forskrifter, og dem satte de så høyt at de trengte Guds ords sanne mening til side og formørket den.

De var ytterst nøye med å etterleve lovens ytre bud og forskrifter, men så blinde for dens ånd at Jesus ofte måtte refse dem og gang på gang rope sitt ve over deres forferdelige hykleri og blindhet.

I sin iver for alt det ytre hadde de nemlig ikke øye for den indre sinnsforandringen, som likevel er helt nødvendig om en skal gjøre gode gjerninger i sannhet. Når de bare fulgte forskriftene – bad, fastet, gav tiende og almisse – trodde de at de med det hadde oppfylt all rettferdighet. Fordi de la slik vekt på et rettskaffent liv og en ytre fromhet, mente de at nettopp de var de som virkelig fulgte loven. De så med forakt ned på tollere og syndere og trodde at de selv var Abrahams rette, sanne barn.

Hos folk flest stod de høyt i anseelse for sin hellighet, og de søkte også mer ære fra mennesker enn fra Gud. Ved alt dette – ved sin egen rettferdighet og sin tillit til den – ble de mer utilgjengelige for evangeliet enn åpenbare, grove syndere. For de grove synderne hadde ikke som de noen egen rettferdighet å sette sin lit til, og derfor så de lettere at de var arme, fattige syndere som trengte frelse.

I kristenheten har vi vel ikke lenger noe eget parti som kalles fariseere. Men de finnes likevel – Gud hjelpe oss – i altfor stort tall blant dem som bærer det kristne navn. I grunnen har de samme lære og samme frelsesgrunn som sine åndsfrender på Kristi tid. Derfor må vi vokte oss vel for den smitten de sprer, og huske de forferdelige veropene Frelseren har uttalt over alt fariseisk vesen. Dette vesenet er sannelig ikke fremmed for vår natur.

Dypt i hvert menneskes hjerte ligger det en sterk tilbøyelighet til egenrettferdighet. Og ingenting er så foraktelig og motbydelig for den menneskelige fornuft som Kristi enfoldige evangelium, som lærer oss at vi som helt fortapte syndere må bli frelst av nåde alene. Men denne egenrettferdigheten viser seg på så mange forskjellige måter at det er umulig å beskrive dem alle. Og farligst av alt er den egenrettferdigheten som ikke lar seg beskrive.

Den trives så inderlig godt og utvikler seg så frodig i et fellesskap som kan rose seg av en rett bekjennelse, og der den offentlige forkynnelsen er noenlunde rettroende. Det er en egenrettferdighet som nikker bifall til alt som blir forkynt, som har rom for alle sannheter, men som likevel ikke blir rammet av noen av dem.

Tal med slike egenrettferdige om egenrettferdighetens farer, og du skal straks få deres bifall. Tal med dem om den rette drivkraften til den nye lydigheten – jo, de har rede på den også. Tal med dem om at det er nødvendig å oppgi seg selv om en skal ha rom for Kristus – også om dette kan de snakke vidt og bredt. Prøv for alvor å ta sikte på fariseeren i dem ved å vise hvordan en kan gå én vei med hodet og en annen med hjertet og slik være dobbeltgjenger.

Da stusser de kanskje litt og tenker seg om – å jo, den saken kan de også forstå.

Søk dem i de levende kristnes sammenkomster – å, de kan sitte så inderlig selvgode og selvtilfredse at de riktig stråler, og være med i samtalen om en fortapt synders eneste håp. Søk dem i de mer verdslige, halvkristelige kretsene – der skal du også finne dem i høysetet, ja, som de egentlig toneangivende. Søk dem i åpenbart verdslige selskaper, og du finner dem like tilfredse der. De er blitt så smidige at de kan sno seg overalt.

Og søk dem blant håndverkere som lyver, blant handelsmenn som bedrar. Ja, gå et trinn lavere og søk dem blant stakkarer som ligger fanget i visse hemmelige synders stygge, svarte garn. Også der skal du finne dem. Og det mest forferdelige av alt – du skal kanskje finne en og samme person i alle disse forholdene.

Å, slike fariseere har vi flere av enn vi aner. De flørter med sannheten, flørter med synden og flørter med sin egen samvittighet. Som sine brødre på Kristi tid kan de være nidkjære for loven, stå og holde lange bønner og tale fromt – og likevel «ete opp enkers hus» (Matt 23,14). De ligner disse skinnende, vakre, kalkede gravene som innvendig er fulle av dødningeben og råttenskap (Matt 23,27). Å, hvor mange har ikke falt i disse gravene!

Vokt deg for fariseernes surdeig! Øv deg i å være tro mot Guds ord og Ånd! Øv deg i å være tro mot din samvittighets overbevisning, så skal du unngå den farlige, smidige tilstanden som de stakkars sjelene kommer i, de som venner seg til å flørte med sannheten.

Et av de mest framtredende trekkene ved fariseerne på Jesu tid var at de flittig holdt seg til templet. Med et visst alvor la de stor vekt på ytre fromhet og gudsfrykt og på å holde alle lovens bud og forskrifter. Likevel var de i hjertet uomvendt fra mørket til lyset og fremmede for et virkelig Guds verk i sjelen, for et botferdig sinn, en levende tro og sann helliggjørelse.

Har vi ikke de samme folkene i vår tid? Finnes det ikke en mengde mennesker som har aktelse for Guds ord, går flittig i kirken og jevnlig kommer til nattverdbordet, men som aldri har opplevd at samvittigheten våknet av syndesøvnen? De har aldri kjent noen virkelig nød over sin fortapthet, slik at «munnen ble lukket», fornuften rådvill og all kjødelig trøst blåst bort.

Jo, dessverre har vi altfor mange som gjerne vil være kristne, og det alvorlige kristne også, men som mesterlig kan stenge det innerste av sitt vesen for lyset fra Guds ord, som gjennomsøker, prøver og dømmer. Derfor vet de ikke hva en nedbrutt og knust ånd vil si (Sal 51,19). Og fordi de ikke kjenner virkelig syndenød, ligner de også sine åndsfrender på Kristi tid i at de tar anstøt av at Jesus tar imot syndere (Luk 15,2).

Men kan dette fariseiske vesenet være en farlig surdeig for en virkelig kristen? Ja! For også en sann kristen bærer på den roten som denne farlige planten skyter opp av. Og får ikke den himmelske gartneren stadig behandle denne roten med kniven sin, vil farlige skudd nok snart vokse fram. Det som skiller en sann kristen fra en grovere eller finere fariseer, er dette: Han lar alle sannhetene i Guds ord trenge inn i sitt indre. Derfor blir han stadig holdt nede i en fattig, tuktet og bøyd ånd.

Av det dyrebare evangeliet ser han hvor store ting han burde gripe med troen – og så er troen hans så elendig. Av åpenbaringen av Kristi kjærlighet ser han hvor mye han burde elske – og hvor skrøpelig er ikke kjærligheten hans!

Han har allerede del i guddommelig natur, og derfor higer og lengter han etter å bli mer lik sin Gud i alt. Men hvor mye finner han ikke i sin egen arme natur som stadig, og med smerte, lar ham ane hvor langt han er fra målet for hjertets lengsel! Av dette kommer den åndelige fattigdommen og det enfoldige, trengende sinnet som er så forskjellig fra det fariseiske vesenet.

Ja, slik er en kristen så lenge han er sunn og frisk i troen. Men det er pinlig og trettende aldri å komme ut av denne elendighetsklassen, alltid å bli dømt og anklaget slik i sitt innerste. Så kommer fristeren og hvisker: «Kanskje du bekymrer deg altfor mye for ditt indre? Du kan jo likevel ikke gjøre noe med det. Er det ikke noe sykelig i dette? Hvis bare de som tar det slik, var oppriktige kristne, ville nok ikke Gud få mange i himmelen.»

Så fortsetter en å være virksom og nidkjær for alt en selv evner å utrette. Men en blir litt etter litt trett av det åndelige arbeidet med å våke. En forsømmer å gå så strengt i rette med seg selv for de småtingene som bare det hellige, våkne øyet kan oppdage i vårt indre. Så sløves blikket mer og mer etter hvert som en forsømmer å salve øynene med øyensalve.

Eller så kommer Satan i en lysets engels drakt og prøver på en eller annen behagelig måte å svekke lovens dyptgående åndelige krav, som Guds Ånd ved Kristi blod har skrevet inn i den frelste synderens hjerte. Han prøver å lokke de frelste inn i en fariseisk ytre fromhet ved å sette i scene forskjellige blendende tiltak og ordninger. Slik blir det edruelige sinnet omtåket, så sjelen gradvis glir inn i et lysende, hemmelighetsfullt fariseisk vesen. Der er det ikke Kristus, men jeg selv med mine følelser, erfaringer, min hellighet, virksomhet eller hva det nå kan være, som blir hovedsaken.

Mang en slik sjel, som i det skjulte faller fra Gud, prøver da å fylle den indre tomheten med en mer rastløs virksomhet for Guds rike. Slik vil den erstatte den levende, personlige erfaringen den før hadde av synd og nåde, tukt og trøst ved Guds Ånd. Kanskje en slik frafallen også kan stige i anseelse i visse kristelige kretser, der en har lært å inngå forlik med samvittigheten og tilpasse kristendommen til den tonen som gjelder der. En slik stakkars sjel er da blitt en fariseer.

Mister vi trangen til en daglig, full syndenes forlatelse og begynner å miste smaken på den frie nåden, som var så dyrebar for oss i begynnelsen av kristenlivet, da holder fariseeren på å få makt i vårt indre – hvor stivt vi enn holder fast på en rett erkjennelse med forstanden.

Ingenting annet kan bevare oss fra den fariseiske surdeigen enn en fattig, trengende ånd og et dypt syn for hvor stinkende all egenrettferdighet er. Da akter vi, som Paulus, som først hadde vært fariseer, «alt for tap, fordi kunnskapen om Kristus Jesus, min Herre, er så mye mer verd» (Fil 3,8).

Men nå må vi vende oss til den andre slags surdeig som Frelseren advarer oss mot, nemlig saddukeernes.

Om saddukeernes lære forteller Det nye testamente ikke like mye som om fariseernes. Men så mye vet vi: De stod som fritenkere overfor Den hellige skrift og tok imot eller forkastet læren i den etter eget forgodtbefinnende. Slik forkastet de Skriftens lære om ånder og engler, om sjelens udødelighet og de dødes oppstandelse (Apg 23,8).

Heller ikke i det ytre rettet de seg etter lovens bud slik fariseerne gjorde. På ett punkt var de likevel lik fariseerne, nemlig i fiendskapet mot Jesus. For hvor bitre fiender de enn var av hverandre, ble de snart venner når det gjaldt å rydde vår kjære Frelser av veien.

Også vår tid har sine saddukeere, selv om de nå opptrer under andre navn og med langt større frekkhet både i lære og liv enn på Kristi tid. Saddukeerne på den tiden trodde i det minste på Abrahams Gud. Men nå går vantroen så langt at mangfoldige tviler, eller i hvert fall påstår at de tviler, på om det finnes noen Gud.

På Frelserens tid var det særlig de rike og fornemme som hyllet saddukeernes lære, og slik er det vel også i vår tid. Men mange fryktelige tegn synes å varsle at denne surdeigen holder på å trenge ned i folket vårt. Den saddukeiske læren, at fornuften og ens eget skjønn skal være den fremste leder og dommer i alt, er jo overmåte smigrende for den stolte naturen.

Og den forførende læren at ingenting er visst og sikkert unntatt de godene dette livet byr oss, og at vi derfor skal innrette oss på å nyte dem så fullt som mulig, er jo så lokkende for det kjødelige sinnet. Om ikke en røst fra det høye ropte sitt varsko i samvittigheten, ville vel hvert Adams barn danse etter tonene fra disse tryllefløytene.

Den læren som harmonerer så godt med det kjødelige sinnet, har surdeigens natur: Den gjennomtrenger alt den kommer i berøring med. Derfor sammenligner også Paulus disse falske lærdommene med en kreftbyll som eter om seg og sprer gift og forråtnelse fra det ene lemmet til det andre (2 Tim 2,17). Og hvor oversvømmer ikke denne vantroen oss nå i bøker og aviser! Med hvilket frekt og hovmodig språk prøver den ikke å stemple sannhetene i Guds ord som elendig gammelt skrap fra en uopplyst tid!

Hvilket hat viser den ikke allerede mot alt som stiller seg i veien for den! Hvor baktaler og kjetterstempler ikke dens fanebærere de av Herrens vitner som med uforferdet mot går i skranken for den gamle sannheten! Å, da spyr vår tids saddukeere ut galle som er bitrere enn alt bittert.

Og du kan være viss på at dersom Kristi menighet virkelig våkner av sin døs og, som i sin ungdomstid, tar opp kampen mot mørkets rike med kraft og energi, da skal et hat og en ånd så satanisk og bitter komme til syne at en kanskje aldri har sett maken – og dette i vår lovpriste humane tidsalder!

Rust dere, dere kjære Guds barn! For dere har allerede rik anledning til å lære den fienden å kjenne som snart vil marsjere opp mot dere med vold og makt. Den siste redselsnatten holder på å bryte inn. La oss be Gud fri oss fra den søvnige ånden vi er blitt smittet av i en tid da vantroen liksom sov, og de kristne sov med.

Og hvor farlig er ikke saddukeernes surdeig! Hvor mange tilknytningspunkter har den ikke i vår kjødelige fornuft! Og hvor farlig er den ikke for våre kjære barn, som ikke har sin rot i en forholdsvis bedre tid slik vi har – å, barna våre, våre kjære små!

Ved synet av de fryktelige straffedommene som skulle gå over Jerusalem, kunne Jesus si til kvinnene som var grepet av medlidenhet: «Gråt ikke over meg, men gråt over dere selv og deres barn» (Luk 23,28). Da kan det med enda større grunn sies til oss. Å, hvor lett blir ikke de kjære små smittet av giften i tidens vær og vind!

Om vi visste at en grusom fiende hadde forgiftet en hel mengde av matvarene våre, hvor nøye ville vi ikke undersøke alt for å være sikre på at verken vi selv eller barna våre fikk i oss gift! Min venn, er du like nøye med din egen og dine barns åndelige helse?

Kanskje det daglig kommer en avis inn i huset ditt der giften på en fin eller grov måte er blandet inn i ting du ellers er interessert i og gjerne vil vite om? Og merker du ikke hvor begjærlige de små dine er etter å lese, særlig det som pirrer kjødet og strider mot den enfoldige sannheten?

Sannelig, vi har et ansvar overfor slekten vår og våre egne barn! Vi skal verne dem mot vår tids saddukeiske surdeig og se til at sannhetens surdeig kan få gjennomsyre dem.

Ja, farene for Guds barn er sannelig store, og fiendene er både listige og mektige. Men vi skal likevel «ved Guds makt» bli bevart til frelse (1 Pet 1,5). For en stor skare av slike som i seg selv var like svake og avmektige som vi, står nå med palmer i hendene (Åp 7,9), triumferende omkring Guds trone i himmelen. De lovsynger Gud og Lammet, som har kjøpt dem fra jorden med sitt blod (Åp 5,9).

Men visst gjelder det å være på vakt og ha den åndelige rustningen på (Ef 6,11). Og framfor alt gjelder det å holde seg nær til den mektige seiersfyrsten, som har gått foran sine i striden, og som ved sin seier over synd, død og djevel også har vunnet seier for dem over disse maktene.

Bare vi lyder Åndens advarsler og holder oss tett inntil vår Frelser, skal vi sannelig bli bevart. Vantroens og egenrettferdighetens villfarelser skal vise seg i sitt rette lys og bli enda mer avskyelige for oss. Og snart skal alt mørke forsvinne, og hvert dekke som skjuler det hellige for oss, skal tas bort. Da skal vi i evig klarhet se det vi her har trodd i barnlig tro, og synge Lammets nye sang for Guds trone (Åp 14,3). Amen.

8. søndag etter treenighet: Den trange porten og den smale veien

> «Derfor, alt dere vil at menneskene skal gjøre mot dere, gjør det også mot dem! For dette er loven og profetene. Gå inn gjennom den trange porten! For vid er den porten, og bred er den veien som fører til fortapelsen, og mange er de som går inn gjennom den. For trang er den porten, og smal er den veien som fører til livet, og få er de som finner den» (Matt 7,12–14).

«Så sa Herren: Stå på veiene og se til. Spør etter de gamle stier. Spør hvor veien går til det gode, og vandre på den! Så skal dere finne hvile for deres sjeler. Men de sa: Vi vil ikke vandre på den» (Jer 6,16).

I evangeliet som er lest, gir Frelseren først en gyllen regel for hvordan vi skal omgås våre medmennesker: Alt det vi vil at menneskene skal gjøre mot oss, skal vi også gjøre mot dem. Lever vi etter den, kommer vi i god samklang med den ånden som taler ut fra loven og profetene. Deretter sier han at alle som vil regne med et evig liv, må gå inn gjennom en trang port og vandre fram på en smal vei.

Frelseren deler folket i to flokker. Den ene er stor og går gjennom en vid port og fram på en bred vei som ender i evig fortapelse. Den andre er liten og går gjennom en trang port og fram på en smal vei som fører til livet.

Du og jeg må befinne oss på en av disse to veiene. Enten styrer vi kursen mot livet, eller mot døden. Enten er vi i denne stund djevelens barn, på vei til det ytterste mørket, til de fortaptes evige fengsel – eller så er navnene våre skrevet inn i livets bok, og vi vandrer fram mot evig salighet.

Enten driver mørkets fyrste sitt spill med oss: Med alle slags renker og fint eller grovt sjelebedrag holder han oss under sitt velde og hindrer Guds Ånd i å uroe samvittigheten vår. Eller så har Herren fått et kraftig tak i oss og leder og styrer føttene våre på fredens vei (Luk 1,79). Med få ord: Vi er enten fortapt eller frelst i denne stund. Vi er enten Guds barn eller djevelens barn. Noen mellomtilstand finnes ikke.

Er det viktig for deg, kjære sjel, å få vite hvilken vei du vandrer på, så stans her! Be Gud om lys over din tilstand og spør deg selv:

Er jeg kommet inn gjennom den trange porten, og vandrer jeg på den smale veien?

Den trange porten ligger midt mellom fortapelse og frelse, død og liv. Der må alle de sjelene møtes som vil nå fram til livet. Ingen vandrer på livets smale vei

uten å ha passert den trange porten. Det finnes også trange veier til fortapelsen – trange, tornestrødde, tåreskylte veier. Også på dem ser det ut til å vandre gudfryktige mennesker som gir seg av med Guds ord og åndelige øvelser. Men ingen av disse veiene ender i evig salighet. Derfor må dette spørsmålet trenge seg inn på oss med dødens og evighetens alvor: Har jeg passert den trange porten?

Her finnes en hel skare ulykkelige, selvbedratte sjeler som aldri har vært i noen virkelig syndenød, og som aldri har kjent den smertefulle avkledningen som foregår i den trange porten. Likevel holder de stivt på at de helt fra sin tidligste barndom, helt fra dåpen, har stått i samfunn med Herren. De mener at de ikke kan ha noen erfaring av et virkelig gjennombrudd til liv, siden livsspiren har vokst fram hos dem så gradvis og umerkelig fra tidlig ungdom av. Men du bedrar deg, kjære sjel! Du er fanget i en åndelig snare som sjelefienden listig har lagt ut.

Vi vil på ingen måte nekte for at det også finnes sjeler som, etter at de ble innlemmet i Herren i dåpen, i sannhet er kristelig oppdratt fra sin tidligste barndom. Ømme, opplyste foreldre har tidlig lagt dem til Jesu hjerte, og som Timoteus har de fra barndommen av lært å kjenne De hellige skrifter, som kan gjøre dem vise til frelse (2 Tim 3,15).

Men vi hevder at også disse sjelene kommer til et punkt i livet da synden blir dem levende bevisst. Da må de av personlig erfaring lære hvor vanskelig og trangt det går når en skal oppgi seg selv og sin egen rettferdighet og overgi seg helt til en fri, ufortjent frelse i Kristus. Sannelig, i denne nøden møtes alle veier. Ingen går forbi den, selv om den nok er større hos noen og mindre hos andre.

Det første som gjør overgangen fra død til liv så besværlig, er vårt medfødte, stive, kjødelige sinn og vår gjenstridige vilje. Her må det brytninger til – brytninger der vi gjør samme erfaring som David da han klaget over at hans ben var knust og hans ånd og hjerte nedbrutt og knust (Sal 51,10.19). Den rike unge mannen gikk bedrøvet bort da Frelseren ville lede ham inn på denne veien (Matt 19,22). Og vi ville sannelig alle sammen gå bort, om ikke Herrens Ånd drev oss inn i den trange porten ved en alvorlig syndenød og førte oss igjennom.

Ånden virker «bedrøvelsen etter Guds sinn», som «virker omvendelse til frelse» (2 Kor 7,10). Og denne bedrøvelsen må bli så sterk at den sluker alle betenkeligheter og hindringer for vår søken. Denne trangen etter frelse må bli så alvorlig at den fører sjelen inn i kamp og nød mot alt som vil binde og lenke den til synden og verden.

Men dette er likevel ikke det tyngste en får erfare i den trange porten. Alle våre egne forhåpninger blir knust. Alle utveier til frelse som vi selv har tenkt ut, blir stengt, og alt håp om virkelig forbedring blir slått ned av synden, den fryktelige tyrannen, som blir «vekket ved loven» i lemmene våre, så vi bærer «frukt for døden» (Rom 7,5). Å, dette fører med seg en nød som går på livet løs, så vi må dø, som Paulus sier (Rom 7,10).

At alle våre egne forhåpninger må dø, blir framstilt for oss i dagens epistel, der apostelen taler om hvordan det gikk med Abraham, alle troendes far. Gud hadde gitt ham et herlig løfte om den velsignede ætten. Men det så ikke lyst ut

for ham: Selv ble han gammel og utlevd, og Saras morsliv var utdødd (Rom 4,19). Det så håpløst og fortvilt ut for den gamle mannen.

Da begynte han i sin vantro å gjøre kunster for å hjelpe Gud. Han tok seg en medhustru for å få løftet oppfylt ved henne. Han fikk også en sønn, men denne sønnen ble ham til alt annet enn glede.

Er ikke alt dette et merkverdig bilde på hvordan det går sjelen i den trange porten? Saras morsliv måtte dø bort før løftets barn kunne bli født, for det skulle ikke bli født i naturens kraft, men i løftets kraft. Slik må også – for å bli i bildet – vårt naturlige morsliv dø bort. Vår innbilte åndelige fruktbarhet må tørke inn og bli tilintetgjort, så løftets barn skal bli født i oss, «ikke av kjøds vilje, heller ikke av manns vilje, men av Gud» (Joh 1,13).

«Kan du fortelle meg hvordan du kom til liv i Gud?» sa en predikant en gang til en indianer som var kommet til tro. Indianerne er som kjent rike på bilder. Han svarte: «Ja, det skal jeg fortelle Dem, men vent litt.» Mannen gikk bort og veltet opp en stor stein, og under den fant han en liten orm. Den la han på marken og laget en ring av tørt gress rundt den. «Nå skal De se hvordan det gikk til,» sa han, og så satte han fyr på gresset.

Den stakkars ormen krøp til alle kanter for å komme ut, men ble overalt møtt av ilden. Til slutt gav den opp alle videre forsøk og rullet seg sammen, som det så ut, helt fortvilet. Da tok indianeren den ut av den brennende ringen med hånden og la den ned på en grønn tue, og der så den ut til å fryde seg over sin redning.

Et treffende bilde, ikke sant? Det som gjør den trange porten så trang, er nettopp dette: Gud er etter oss på alle kanter med sin hellige lovs krav, ja, med trusler om evig ild som straff, overalt der vi søker redning og frelse ved egne gjerninger og foretak.

Men når vi så, fortvilt over oss selv, må krype sammen som den lille ormen og erkjenne at vi er redningsløst fortapt i vår naturlige tilstand, da er det Herren selv som tar et mektig tak i oss med sin sterke hånd: det dyrebare evangeliet om en fri frelse av bare nåde, vunnet for oss ved Jesu blod. Det er en nåde som lenge har ventet på oss – ventet på at vi skulle bli nødt til å oppgi oss selv og kaste oss over i den med all vår synd og elendighet.

Da er vi kommet ut på den rette siden av den trange porten. Da er løftets barn født, og vi kan fryde oss «med en usigelig og herliggjort glede» (1 Pet 1,8) over at vi har fått miskunn.

Denne overgangen kan skje plutselig hos enkelte sjeler. Hos andre kan det derimot gå svært langsomt. Og noen som vi tør regne blant de virkelig frelste, har svært vanskelig for å bli klar over om de er kommet gjennom porten eller ennå befinner seg i den.

Kjære sjel som er i denne tilstanden, er det ikke slik med deg at du i grunnen virkelig ser deg fortapt i alt ditt eget? Er det ikke slik at det lille, svake håpet du har, er rettet mot Guds Lam, som bar hele verdens synd? Går det ikke en lengsel, en trang – ja, ofte som et smertefullt skrik – gjennom sjelen din: Jeg trenger deg, Jesus!

Min kjære venn, du har ham med all hans nåde og gave. Jeg vil prøve å gjøre stillingen din klarere med en liten fortelling. Et stort skip seilte en gang utenfor kysten av Sør-Amerika. Mannskapet var kommet i den ytterste nød fordi de manglet vann. I nøden hadde de stakkars sjøfolkene prøvd å slukke tørsten med sjøvann, men tørsten kom tilbake med fordoblet styrke. Utmattet og elendige hadde de seilt lenge da matrosene stod og stirret ut mot et skip som prøvde å nærme seg.

Skipet kom dem virkelig så nær at de kunne rope til folkene om bord: «Å, gi oss vann, vi går til grunne av tørst!» En mann ropte fra kommandobroen med kraftig stemme: «Dere seiler jo i ferskvann!» Nå kan dere tro det ble liv om bord. Bøttene kom fram i en fart, og jo – å jo, det var virkelig ferskvann! De var nemlig kommet inn fra det salte havet og befant seg i munningen av den mektige elven La Plata.

Slik seiler også du, kjære sjel, med ditt livsskip i nådens rike vann. Ut med bøtta di! Tro på Herren Jesus, så arm og elendig du er! Tro at han er alt det du mangler, og snart skal sjelen din få stemme i en lovsang til hans navns ære.

Når en er kommet gjennom den trange porten, begynner vandringen på den smale veien, og den vil vi nå til slutt tale om. Merk da, kjære sjel: Porten var ikke trang fordi Herren var uvillig til å benåde og frelse sjelen. På samme måte er ikke veien smal fordi det skorter på rik nåde og velsignelse fra Guds side. Nei, du skal finne at veien er smal fordi det er så usigelig vanskelig for oss å fortsette å leve av en fri, full frelse i Kristus alene og å akte all vår egen rettferdighet for tap og skrap (Fil 3,8).

Her går det som en gammel, enfoldig kristen en gang sa: «Herren må holde på å døde meg hver dag. Han må døde både mitt ugudelige kjød og mitt fromme kjød, og den siste slags døding er sannelig den smerteligste.» Mannen mente at Herren måtte døde både de syndige lystene og begjærene og alt dette mangeartede strevet etter å få i stand noe ved siden av Jesus å hvile på og trøste seg med.

Å ja, det skal mye nød til om vi skal bli holdt på klippen Kristus og fortsette å følge i fotsporene av Abrahams tro (Rom 4,12). Se ham når han vandrer med sønnen sin for å ofre ham på Moria-fjellet! Gud hadde sagt: «Ta nå din sønn, din eneste, ham som du har så kjær, … og ofre ham» (1 Mos 22,2). Hvor ubarmhjertig syntes ikke Gud å handle med den kjære gamle mannen! Disse ordene – «din eneste» og «ham som du har så kjær» – synes å være beregnet på å sette både hans fornuft og hans følelser i opprør.

«Din eneste» – hvordan skal det da gå med Guds løfter, som er knyttet til ham? «Ham som du har så kjær» – å, Isak, min Isak! Å, hvor hjertet mitt blør! Men han gikk. Gud hadde sagt det, og det var nok. Han vandret i tro, sier apostelen, for han visste at Gud også var mektig til å reise hans Isak opp fra de døde (Hebr 11,19).

Den smale veien er avgrenset på hver side av farlige grøfter, og dessverre har mange stakkars sjeler falt i dem. På høyre side har vi verdsligheten og alt det onde som henger sammen med den, og på venstre side egenrettferdigheten og lovtrelldommen og all den jammer og sjeleskade disse fører med seg. Her er

veien sannelig smal, og ve den som ikke har en levende erkjennelse av dette i sitt hjerte!

Satan har til alle tider hatt det svært travelt med å gjøre veien bredere både til høyre og venstre side, og han prøver stadig å kaste steiner inn på veien som Guds barn skal snuble og falle over. Hvordan skulle det gå oss, brødre og søstre, om ikke Guds Ånd var vår leder! Men nå sier Herren: «Når du viker av til høyre eller til venstre, skal dine ører høre et ord lyde bak deg: Dette er veien, gå på den!» (Jes 30,21).

Måtte ørene våre alltid være åpne for denne Åndens stemme! Da skulle vi bli spart for mye ondt. «Husk Lots kone!» (Luk 17,32). Demas var kommet gjennom den trange porten og inn på den smale veien, men Paulus bekjenner med smerte at «han fikk kjærlighet til den nåværende verden» (2 Tim 4,10). Å, hvor mang en kristen blir ikke på en skjult og umerkelig måte dratt over i et verdslig vesen! Striden mellom kjødet og Ånden opphører, og Satan lar gjerne en sjel være i fred når han likevel har den fast i snarene sine.

Og hvor mang en sjel går ikke åndelig lammet fordi Kristus, brudgommen, som Luther sier, ikke får holde brudekammeret, samvittigheten, rent! Når loven igjen får herske i samvittigheten, har den alltid dette med seg: Den egger og pirrer synden fram, og den lammer og døder den frivillige ånden og gjør oss til avmektige, elendige slaver.

Ulykkelige er vi, til hvilken side vi enn kommer ut av veien. Lykkelige kan vi bare være så lenge vi vandrer i lyset, er tro mot Guds ord og Ånd og i alt søker å bevare samvittigheten ren.

Herren hjelpe oss da til å undersøke om vi er kommet inn gjennom den trange porten og inn på den smale veien! Veien fører til livet, sier Frelseren. Ja, brødre og søstre, vi har noe i vente som vi ennå ikke har opplevd. En gang skal vi få leve et liv der alt som kalles liv på jorden, er som bare død i sammenligning. Ja, da skal vi leve helt og leve i all evighet.

Hva gjør det da om veien er litt trang og besværlig? Våre prøvelser varer bare kort, men de fører med seg en stor og usigelig herlighet, sier apostelen (2 Kor 4,17). Det er da bedre å få stå under Herrens ledelse og bli tuktet og oppdratt for himmelen enn å gå løs i synden og ende veien vår i evig fortapelse.

Vi har et merkverdig forbilde både på overgangen gjennom den trange porten og på vandringen på den smale veien: Israels barn som gikk gjennom Rødehavet og vandret gjennom ørkenen. La oss se på dem der de ligger leiret ved havets bredd. De ser seg innestengt av uoverstigelige klipper, med Rødehavets dype vann foran seg og en mektig, rasende fiende som setter etter dem bakfra.

Stillingen var overmåte pinlig, ja, fortvilet, og det stakkars folket begynte å angre på at de hadde lagt ut på en eventyrlig ferd som nå så ut til å ende med en så vanærende undergang. Men Moses ropte til Herren, og Herren hørte – ikke slik at han ved et under gav dem kraft til å slå den overmektige fienden, men ved å åpne en vei midt gjennom Rødehavet.

Å, for et vakkert bilde på den veien som åpner seg for en ulykkelig synder gjennom Kristi blods røde hav! Han blir frelst ved blodet når alle fornuftens utveier er stengt. Men det samme blodet som kommer over Guds barn til frelse,

kommer over nådens foraktere, Guds barns forfølgere, til undergang og fortapelse.

Frelst gjennom Rødehavet begynte nå Israels barn vandringen gjennom ørkenen mot det lovede landet. Men Herren ville gjøre dette folket avhengig av seg på alle måter. Derfor ble veien så trang for det kjødelige sinnet. Han ville selv sørge for den daglige maten. Han ville gi dem vann når de var tørste, og brød når de var sultne. Klærne deres skulle ikke bli gamle, og kreftene deres aldri ta slutt (5 Mos 8,4). De skulle sette ubetinget tillit til ham for alle sine behov.

Tenk om Israel hadde gjort det – for en lystvandring ville ikke hele ferden til Kanaan ha vært! Da kunne vi ha sett tilbake på et herlig forbilde, til skam for vår vantro og til usigelig styrke for troen: et folk som underordnet seg Gud helt og overlot omsorgen til ham i alle ting, i smått og stort.

Men nå er Israel blitt et forbilde for oss i en helt annen retning. De er et bilde på hvor trang og besværlig veien blir for den som vil la seg lede av sin kjødelige lyst og sin arme fornuft, og ikke av Herren alene. Hadde de ikke hatt så mye egyptisk sinn og så mange egyptiske vaner med seg, ville ikke ørkenvandringen ha blitt så besværlig for dem.

Å, brødre og søstre, det er den gamle arven vi drasser og sleper på, som gjør veien til livet så trang for oss. Det er denne stygge, forbannede vantroen som gjør oss så mistenksomme mot Gud i alt. Den lar oss ikke stole på ham for mat og drikke, klær, hus, hjem, helse og hva det nå er, som den himmelske Far så inderlig godt vet at vi trenger (Matt 6,32).

Og så den kjødelige lysten, denne ettersmaken som drar oss mot Egypts kjøttgryter (2 Mos 16,3), dette hemmelighetsfulle behovet for Egypts rødløk, purre og hvitløk (4 Mos 11,5) som pirringsmidler. Det melder seg i vårt indre når Herren ikke får holde smaken på mannaen frisk hos oss. Å, hvor mye nød og lidelse fører ikke det med seg!

Å, la oss da, siden løftet om å komme inn til Herrens hvile står åpent for oss, vokte oss så det ikke går oss som dem som ikke kom inn i hvilens land på grunn av vantro! Vantroen var den egentlige mor til alle deres andre synder. Derfor har Herren bare nevnt den i den advarende gravskriften som han ved sin tjener har latt sette på de ulykkeliges graver: «Det var på grunn av vantro de ikke kunne komme inn» (Hebr 3,19).

«La oss da gjøre oss umak for å komme inn til denne hvilen, for at ikke noen skal falle etter samme eksempel på vantro» (Hebr 4,11). Måtte derfor Herren få lede og styre oss! Amen.

9. søndag etter treenighet: Hvem er den tro og kloke forvalter?

> «Og Herren sa: Hvem er da den tro og kloke forvalter, som herren skal sette over husfolket sitt for å gi dem deres mat i rette tid? Salig er den tjener som herren finner i ferd med å gjøre dette når han kommer. Sannelig sier jeg dere: Han skal sette ham over alt han eier! Men dersom denne tjeneren sier i sitt hjerte: Min herre dryger med å komme! – og han gir seg til å slå tjenerne og pikene og ete og drikke og fylle seg, da skal denne tjenerens herre komme en dag da han ikke venter det og i en time som han ikke vet. Og han skal hogge ham ned og gi ham del med de vantro. Den tjener som kjente sin herres vilje og ikke stelte i stand eller gjorde etter hans vilje, skal få mange slag. Men den som ikke kjente den, og gjorde det som fortjente slag, han skal få færre slag. Hver den som mye er gitt, av ham skal mye kreves. Og den som har fått mye betrodd, av ham skal dess mer fordres» (Luk 12,42–48).

La ingen falsk profet forville
oss bort i nattens sure nød,
la ingen lærdom vrang forspille
vår trøst av Jesu dyre død!
Jag bort hver ulv i fåreham!
O, hyrde god, vokt dine lam!

Like foran teksten vår har Frelseren talt om sin gjenkomst. Han har prist de tjenerne salige som Herren finner våkne når han kommer, og lovet dem som lønn at han skal «binde opp om seg og la dem gå til bords og selv komme og tjene dem» (Luk 12,37). Dette fikk Peter til å spørre: «Herre, er det til oss du taler denne lignelsen, eller også til alle andre?» (Luk 12,41).

Peter ville så gjerne tro at han og de andre apostlene – de som først hadde sluttet seg til Jesus – skulle ha et fortrinn framfor Kristi andre disipler og kunne regne med en særskilt lønn. I evangeliet vårt ser det ikke ut til at Frelseren tar hensyn til spørsmålet hans. Likevel gjør han det, for han gir formaningen sin en slik vending at den inneholder et klart svar.

Alle blir lønnet for sin troskap. Men aller herligst blir de lønnet som Herren har satt til å ha tilsyn med brødrene sine mens han er borte. Og de som forsømmer plikten sin i denne høye stillingen, blir straffet mye strengere enn tjenerne som står lavere.

I oldtiden var forvalterne riktignok slaver, men tjenere av høyere rang. Husfolket, derimot, er de vanlige tjenerne. De forvalterne Frelseren har for øye i evangeliet vårt, er Ordets vitner og evangeliets budbærere, som er satt til å røkte og pleie Herrens hjord. Derfor sier apostelen: «Så la da enhver se på oss som Kristi tjenere og som husholdere over Guds mysterier» (1 Kor 4,1).

Herren spør etter tro og kloke forvaltere, for han vil gjerne at menigheten hans skal bli godt pleiet. La oss da dvele litt ved den rette troskapen og klokskapen hos en Herrens tjener, og ved den lønnen eller straffen som tjenerne vil få, etter hvordan de har oppført seg i tjenesten.

Det første og aller viktigste er dette: Det er Herren som setter inn sine forvaltere. Og ingen må tro at han setter inn andre enn slike som har det som skal til for å røkte denne ansvarsfulle oppgaven. Men dessverre finnes det altfor mange, både lekfolk og lærde, som har valgt seg en forvalterstilling i Guds menighet, men som Herren aldri har satt inn.

Han sier selv om dem det samme som om de falske profetene: «Jeg har ikke sendt profetene, likevel løp de» (Jer 23,21). De er ikke kommet inn i fårekveen gjennom døren, men har steget over et annet sted (Joh 10,1). Gjennom de ytre mulighetene som byr seg – ved studier og ved å skaffe seg et kallsbrev, eller som lekmenn kanskje bare ved naturlige anlegg – har de kastet seg over muren og inn i forvalterstillingen. Men Herren roper sitt ve over dem og formaner fårene sine til å vokte seg vel så de ikke blir ødelagt av dem.

Det finnes ingen som Herren taler så harde og forferdelige ord til som de falske hyrdene: «Dere eter fettet, og dere kler dere med ullen. Det fete slakter dere, hjorden røkter dere ikke» (Esek 34,3). Å, de stakkars fete fårene – de rike og fornemme eller de selvrettferdige og selvgode! Hvor ofte blir de ikke slaktet av mang en dårlig hyrde som er ute etter ullen og fettet deres, men ikke etter sjelenes frelse!

Men også de rette hyrdene må lytte til Herrens formaning om troskap i kallet sitt. Ellers kan de svært snart miste både hyrdesinnet og hyrdetroskapen. Den gamle kirkefaderen Chrysostomus sier med dyp smerte: «Jeg kan ikke si annet enn det jeg mener: Jeg tror ikke at det er mange prester som blir frelst, men mange flere som går fortapt.» Forferdelige ord av en kirkefar!

Å, hvor lett kan ikke en Ordets tjener – enten han er lek eller lærd – komme bort fra enfoldigheten i Kristus (2 Kor 11,3)! Han glir så lett ut av stillingen som trengende synder – og alene der kan Gud la livets friske vann strømme til ham, så han selv lever et friskt liv i Gud og alltid har noe friskt og levende å gi videre til andre.

Når han daglig har med åndelige ting å gjøre, kan han så lett gli inn i en sløvende vane og til slutt utføre sin alvorlige gjerning som et rent håndverk. Å, hvor mye nød og tukt skal det ikke til om et Herrens vitne skal bli bevart!

En gammel, ærverdig lekmann utbrøt en gang, da det var tale om hvilke farer prestene var utsatt for: «Hva da med lekpredikantene! Å, skal en lekpredikant bli frelst, må det skje et stort under! Han trenger ikke lytte til noen myndighet som holder øye med ham. Han kan dra fra sted til sted og gi åndelige gjesteforestillinger, bli båret på hendene og omgitt av bedøvende røkelse fra uforstandige

folk som forguder ham for hans naturlige anlegg.» Å ja, vi arme lekpredikanter! Det går oss sannelig forferdelig ille om ikke Herren får tukte oss grundig og holde oss nede i en fattig, ydmyk ånd.

Det er viktig å vite at en er kalt av Gud og er kommet inn i fårekveen gjennom den rette døren. Men det er også viktig å prøve seg selv om en utfører gjerningen sin med troskap. Paulus sier: «Av husholdere blir det ellers krevd at de må vise seg tro» (1 Kor 4,2). Er de tro, gir de sjelene som er betrodd dem, det som tilkommer dem: ikke sin egen visdom, men Guds rene ord. Da kan de si med Paulus: «For jeg har ikke holdt noe tilbake, men jeg har forkynt dere hele Guds råd» (Apg 20,27).

En er utro i forvaltergjerningen når en legger fram visse deler av Guds ord, men forsømmer andre. Og en må bli utro, selv om en gjerne ville være tro, når en ikke flittig gransker Guds ord og stadig mer beriker sin ånd fra sannhetens uuttømmelige kilde.

Jeg kjenner noen lekbrødre som år etter år ser ut til å stå på nøyaktig samme sted. De drar omkring med én og samme utenatlærte lekse. Det merkes ingen vekst i erkjennelse, ingen stadig dypere innsikt i Guds ord, ingen utvikling av nådegavene.

Å, brødre, jeg har en sterk mistanke til dere: Dere er så opptatt av å bryte brødet for andre at dere glemmer å bryte det for dere selv. Dere glemmer å berike deres egen ånd og utvikle nådegavene ved en alvorlig og grundig granskning av Guds ord. Ble dere stående lenge på ett sted, ville det sannelig gå dere som det gikk en gammel prest som folk sa om: «Ham kan vi utenat for lenge siden.»

Men til troskapen hører også at en studerer sjelene og lærer å forstå hva hver enkelt trenger. En lege må kjenne sykdommene hvis han skal kunne foreskrive den rette medisinen.

Videre krever troskapen at predikantens ytre ferd stemmer helt med den sannheten han forkynner. En tjenestepike sa en gang til fruen sin: «Men, kjære frue, dette strider jo mot det presten vår holdt så alvorlig fram på søndag.» Men fruen svarte: «Vi dannede folk lar oss ikke så lett forbløffe av prestens skremmeskudd. Vi lar livet hans gi oss en nærmere forklaring på prekenen hans. Og når pastor X er med i selskapene våre, forstår vi meget godt at han ikke mener det helt bokstavelig, det han ofte sier på prekestolen. Men slike tordenskrall er nødvendige for å rense luften nede i massene.»

Akk, hvor ofte river ikke en Herrens tjener ned med livet sitt det han bygger opp med ordene sine!

Så kreves det også alvorlig selvfornektelse om en skal være tro i gjerningen sin. Å, hvor ofte kan ikke vår makelighet friste oss til utroskap! Det samme gjør en falsk og bløtaktig hensynsfullhet overfor stillingen og levekårene til de folkene vi arbeider blant. En Herrens tjener bør alltid leve i bevisstheten om at han står for Guds ansikt, og at han mer enn andre kristne har et ansvarsfullt, høyt og herlig kall å røkte.

Og så kreves det klokskap, om en skal være «dyktig til å lære andre» (1 Tim 3,2) og dele sannhetens ord rett (2 Tim 2,15). I evangeliet vårt står det at forvalteren

skal gi hver og en mat i rette tid, etter det hver enkelt trenger. Slik kan de, som Paulus, si: «For dem alle er jeg blitt alt, for i alle fall å frelse noen» (1 Kor 9,22).

Det finnes predikanter som ligner betenkelig på kvakksalveren: De har bare én medisin mot alle mulige sykdommer. I en viss forstand er det riktignok slik at vi bare har én hovedmedisin mot alle åndelige sykdommer, og det er Jesus Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2,2). Og det er også den eneste medisinen som i sannhet kan lege sjelens sår.

Men en Ordets tjener møter så mange forskjellige slags sjelstilstander. Snart gjelder det å gripe til operasjonskniven for å skjære opp et sår der det er kommet dødt kjøtt. Snart må han, som en forstandig gartner, med sikker hånd avdekke og skjære bort farlige vannskudd og utvekster som skjemmer Guds barn eller røver kraften fra dem. Mange ganger møter han også innviklede og vanskelige sjelstilstander og en hemmelighetsfull falskhet og uærlighet i ånden. Det krever stor åndelig innsikt og klokskap.

Men vil en bli en klok forvalter, må en nøye prøve seg selv: Fra hvilken kilde henter jeg min klokskap? En rent verdslig, kjødelig klokskap og en visdom som ikke er ovenfra (Jak 3,15), gjør seg ofte bred i Herrens menighet. Og ofte blir en Herrens tjener fristet til å blande sammen kjødelig og åndelig klokskap, eller ta feil av dem.

Den rette åndelige klokskapen vokser fram og utvikler seg i et tro og samvittighetsfullt arbeid i Herrens vingård. Den vokser når en alltid viser urokkelig troskap mot Guds ord og Ånd, og når en har omgang med sjeler som er oppdratt i Åndens skole.

Om den tro og kloke forvalteren sier Herren: «Sannelig sier jeg dere: Han skal sette ham over alt han eier!»

Allerede her på jorden lønner Herren de tro forvalterne med rik frukt av arbeidet deres. Og jo troere de er, desto mer blir betrodd dem, og desto mer åpner Herren døren for dem til rikt arbeid. Men i himmelen vil han sette dem over et gods så fullt at selv det rikeste mål de kan få på jorden, blir «lite» ved siden av (Matt 25,21).

Når overhyrden setter ærens uvisnelige krans på sine tro hyrder (1 Pet 5,4), og når de som de har ført til rettferdighet, omgir dem som deres hederskrans (1 Tess 2,19) – da skal de skinne «som himmelhvelvingen skinner» og «som stjernene, evig og alltid» (Dan 12,3). Da skal han for alvor forklare dem hva disse ordene betyr: «han skal sette ham over alt han eier». Nå forstår vi det bare stykkevis (1 Kor 13,9).

Men om straffen over de utro forvalterne sier Herren til slutt: «Men dersom denne tjeneren sier i sitt hjerte: Min herre dryger med å komme! – og han gir seg til å slå tjenerne og pikene … da skal denne tjenerens herre komme en dag da han ikke venter det og i en time som han ikke vet. Og han skal hogge ham ned og gi ham del med de vantro.»

Forvalterne skulle se på dem som står under dem, som sine brødre og søstre, og være inderlig knyttet til dem i et rett tjenersinn. Men når de i stedet begynner å ville herske og regjere (1 Pet 5,3), når de eter og drikker og fyller seg, når de vokter Kristi hjord for ussel vinnings skyld (1 Pet 5,2) og ikke frivillig og av

hjertet, når de feter seg selv i stedet for hjorden, eter fettet og kler seg med ullen (Esek 34,3) – da vil Herren komme uventet over dem og hogge dem ned og gi dem deres del i helvete med de vantro og hyklerne. (Besser.)

Å, hvor fryktelig! Og kan de som tar på seg den ansvarsfulle oppgaven å lede sjeler til frelse og salighet, men forsømmer å røkte den eller rett og slett fører sjelene i fortapelsen – kan de vente en mildere dom? Skal noen sjel få plass i det nederste helvete, må det være en slik.

Hva ville vi si om en kaptein som tok på seg å føre et skip med tusener av mennesker over havet, men fant på å bore det i senk eller styre det inn i farlige brenninger så det måtte gå under? Å, en slik mann måtte vel kalles de mest forferdelige navn det menneskelige språket har.

«Men hva er vitsen med å tale slik om hyrdenes plikter og ansvar, når kanskje ikke én eneste av dem hører dine ord i dag?» sier du kanskje.

Til det svarer jeg for det første: Jeg vet at mange som hører ordene mine, har med hyrdegjerningen å gjøre, og at de kan ha godt av å få sitt store ansvar alvorlig lagt fram. Men for det andre vil jeg spørre: Tror dere at alt det Herren i sitt ord har skrevet til og om hyrder, prester og predikanter, bare er skrevet for dem? Eller er det også skrevet for at hvert enkelt lem i menigheten skal få et rett begrep om de sanne hyrdene og lære å vokte seg for de falske?

Jeg tror det siste. Derfor formaner Herren oss jo så alvorlig: «Vokt dere for de falske profetene! De kommer til dere i fåreham, men innvendig er de glupende ulver» (Matt 7,15). Og han sier at han vil «kreve min hjord av deres hånd og la dem slutte å røkte hjorden» (Esek 34,10). Frelseren sier at fårene kjenner hyrden på røsten og flykter fra leiekaren, fordi de ikke hører hyrdens røst i forkynnelsen hans (Joh 10,4–5.12). Det er etter røsten, etter forkynnelsen, Herrens får må dømme sin hyrde. Dommen over hans person må de overlate til Herren, som alene kjenner hjertene.

Hvor mang en hyrde gir ikke de arme sjelene steiner for brød (Matt 7,9)! Ja, han gir dem bare et oppkok av gamle, innstuderte læresetninger og døde, ufruktbare teorier, som bare duger til å dysse sjelene i søvn og holde dem fanget i falsk trygghet. Hvor mang en preken er ikke bare en mer eller mindre vel utarbeidet stiløvelse i stedet for en kraftig og praktisk forkynnelse av Kristi evangelium som pulserer av ånd og liv!

Og likevel kan disse hyrdene være så inderlig overbevist om at de er helt fri for ansvar så lenge ingen kan beskylde dem for direkte vranglære – om den åndelige døden så ruger aldri så tett omkring dem.

Men Gud skje lov, det har lysnet merkbart i vårt kjære fedreland på dette området. Vi kan til Herrens ære si at vi har en skare av levende vitner både blant lek og lærd. Og vi håper til Gud at vår tid – da så mange vekkende røster lyder til Guds barn og særlig til hyrdene – skal få se stadig flere slike «vektere» på Sions murer (Jes 62,6). Slike vektere ville også med glede ofre livet sitt i sin ansvarsfulle hyrdestilling, om det skulle kreves.

Men la oss ikke glemme at Herren også vil lønne sine tro forvaltere med oppriktig hengivenhet og høyaktelse fra den levende menigheten. De kristne i landet vårt har en sørgelig arv å dras med fra gammel tid. I lang tid har forval-

terne på mange måter misforstått oppgaven sin, særlig når det gjelder å utvikle og bruke de nådegavene Herren har gitt menigheten til dens oppbyggelse.

På grunn av denne gamle arven kan vi bli fristet til å se med mistanke på de mest oppriktige Herrens vitner, fordi de ikke i ett og alt ser saken nøyaktig slik vi ser den. Men la oss vokte oss, kjære brødre! La oss huske at Herrens vitner blir gjort til skyteskive både for den åpenbare og den tilslørte vantroen i vår tid. Måtte våre piler aldri suse av sted sammen med vantroens! De kan komme tilbake og såre oss selv aller dypest.

La oss, som sagt, vise våre forvaltere all mulig kjærlighet og akte dem høyt for deres gjernings skyld (1 Tess 5,13). Og la oss ikke glemme å bære dem flittig fram for nådens trone. For på den måten holder vi armene deres oppe når de er ved å synke i striden (2 Mos 17,12).

Videre sier Herren: «Den tjener som kjente sin herres vilje og ikke stelte i stand eller gjorde etter hans vilje, skal få mange slag. Men den som ikke kjente den, og gjorde det som fortjente slag, han skal få færre slag. Hver den som mye er gitt, av ham skal mye kreves. Og den som har fått mye betrodd, av ham skal dess mer fordres.»

Her ser vi at det er en alvorlig sak å ha fått store gaver og stort lys fra Herren. Den som har fått det, er dobbelt straffskyldig om han ikke er tro og nidkjær. Men også den som ikke gjør sin herres vilje fordi han ikke vet bedre, skal få slag, selv om han får færre enn den første, fordi han har mindre lys. Han skal få slag, for han kunne ha visst bedre. Han kunne ha vært mer opplyst av Guds Ånd om han hadde brukt de mulighetene han fikk.

Det gjelder altså at vi søker evne og styrke hos Herren til å tjene ham i oppriktighet. Og vi skal forvalte det pundet han har gitt oss, så flittig at han kan få det igjen med renter (Matt 25,27). «Hver den som mye er gitt, av ham skal mye kreves.»

Ingen kan unnskylde seg med at han vet lite og har små gaver og evner å tjene Herren med. Herren er rede til å gi, for han «gir alle, villig og uten bebreidelse» (Jak 1,5). Han vil ikke at noen skal slå seg til ro i åndelig latskap. Han vil at vi alle skal være tro og bruke de forskjellige pundene han har gitt oss, til hans navns ære.

Og du som hører til husfolket i Herrens hus, og som kanskje stiller store krav til dem som har fått en forvaltergjerning, at de skal gi deg mat i rette tid: Vet du hvor lite disse arme forvalterne makter, om ikke Herren selv åpner døren til sine rike forrådskamre for dem? Bærer du dem derfor flittig fram i dine bønner? Viser du dem all den velvilje og kjærlighet de fortjener, om de er tro i sin forvaltergjerning?

Sannelig, tidene er allerede sure nok for Herrens forvaltere, og de vil bli verre. La oss derfor, som allerede sagt, holde armene deres oppe når de er ved å synke. La oss ta mer levende del i gjerningen til våre forvaltere og gjøre deres skrøpeligheter til våre skrøpeligheter og deres glede og framgang til vår. Og la oss også be høstens Herre at han vil drive mange og tro arbeidere ut til sin høst (Matt 9,38). Amen.

10. søndag etter treenighet: Et falskt, overfladisk forhold til sannheten og skaden det gjør

> «Men hvem skal jeg ligne denne slekt med? Den ligner små barn som sitter på torgene og roper til sine lekekamerater: Vi spilte på fløyte for dere, men dere ville ikke danse. Vi sang klagesanger, men dere ville ikke gråte! For Johannes kom, han verken åt eller drakk, og de sier: Han er besatt av en ond ånd! Menneskesønnen kom, han eter og drikker, og de sier: Se, for en storeter og vindrikker, tolleres og synderes venn! Men visdommen er rettferdiggjort av sine barn. Så begynte han å refse de byene hvor de fleste av hans kraftige gjerninger var gjort, fordi de ikke hadde omvendt seg. Ve deg, Korasin! Ve deg, Betsaida! Dersom de mektige gjerningene som er gjort i dere, var blitt gjort i Tyrus og Sidon, da hadde de for lenge siden omvendt seg og kledd seg i sekk og aske. Det sier jeg dere: Tyrus og Sidon skal få det tåleligere enn dere på dommens dag! Og du Kapernaum, som er blitt opphøyet like til himmelen! Like til dødsriket skal du bli nedstøtt. For dersom de kraftige gjerningene som er gjort i deg, var gjort i Sodoma, da var den blitt stående til denne dag. Det sier jeg dere: Sodomas land skal få det tåleligere enn du på dommens dag» (Matt 11,16–24).

«Gå nå inn, skriv det opp på en tavle i deres påsyn og tegn det opp i en bok, så det kan være for kommende dager, for alltid, til evig tid! For det er et gjenstridig folk, løgnaktige barn, barn som ikke vil høre Herrens lov. De sier til seerne: Dere skal ikke se! – og til profetene: Dere skal ikke skue for oss det som rett er! Tal smigrende ord til oss, se synkvervinger! Vik av fra veien, bøy av fra stien! Få Israels Hellige bort fra vårt ansikt!» (Jes 30,8–11).

Med hvilke gripende ord har ikke Herren her skildret den grufulle falskheten og hykleriet hos sitt eget folk! Herren hadde gitt dem seere, profeter som skulle åpenbare Guds vilje for dem og forkynne dem sannhetens vei. Men det var ikke sannheten de var ute etter. De var så innhyllet i løgn og selvbedrag at de bare ville høre behagelige ting og «smigrende ord».

Det sa de nok ikke rett ut med munnen – den talte kanskje både fromt og ærlig om Gud og hans vilje. Men Herren gjengir hva hjertene deres sa, og det lyder rent forskrekkelig. De ville at Herrens seere på Herrens vegne skulle forkynne dem synkvervinger, vike av fra veien og få Israels Hellige bort fra ansiktet deres.

De følte seg ille til mote når de hørte den rene sannheten og ble stilt ansikt til ansikt med den levende Gud. I vers 1 sier Herren at de «følger planer som ikke er fra meg, og inngår avtale uten min Ånd».

Og så forkynner han den forferdelige dommen som skulle komme over dem. Som en revne i en mur forteller at muren snart vil falle, slik er folkets falske åndelighet et tegn på at fryktelige straffedommer vil bryte løs (Jes 30,13). Og for denne misgjerningen – at de hadde forkastet Herrens ord – skulle de knuses helt og gjøres til intet, slik en knuser en pottemakers leirkrukke til støv (Jes 30,14).

Det er det samme ulykkelige folket Frelseren har med å gjøre i dagens evangelium. Også til dem hadde Herren sendt sine seere, sist den alvorlige botspredikanten Johannes, som skulle rydde vei for Herren. Men de lyttet bare så lenge ordene hans ikke kom i strid med deres kjødelige sinn. Når han, som de gamle profetene, sang klagesanger for dem om deres synd og ubotferdighet og om de straffedommene som helt sikkert ville ramme dem hvis de ikke omvendte seg – da «ville de ikke gråte».

Og da «Fredsfyrsten» selv kom (Jes 9,6) – han som den glade jubelårsbasunen på forhånd vitnet om da den forkynte frihet for de ulykkelige trellene (3 Mos 25,9–10) – da var det ingen som følte behov for denne friheten. I alle fall var det svært få sammenlignet med de store skarene som aldri hadde følt seg ulykkelige i trellebåndene sine.

La oss be Gud om nåde til å få klarhet over tilstanden også i vår tid, i lyset fra disse Herrens ord. Og la oss framfor alt be Gud om nåde til å se vår egen tilstand, så ikke Herrens forferdelige dommer til slutt rammer også oss. La oss undersøke om vi har hatt vår botsdag, og om Herren fortsatt får holde hjertene våre bøyd under Åndens tukt. Og la oss undersøke om det åndelige jubelåret er gått inn for sjelene våre, og om tonene fra fredsbasunen er den skjønneste lyden hjertene våre hører på jorden.

Det er et merkverdig bilde Frelseren her tegner av sin samtids barn. Og bildet passer sannelig utmerket også på vår tid. Veropet hans over byene som var blitt så herlig begunstiget, kan nok også brukes på en tid som vår, da det dyrebare evangeliet lyder så rikt og fyldig som kanskje aldri før, men dessverre altfor lite når sitt mål.

Ledet av dagens evangelium vil vi tale med hverandre om

et falskt, overfladisk forhold til sannheten og den skadelige innflytelsen et slikt forhold har på verdens barn.

I bildet framstiller Frelseren en flokk barn som leker og roper til hverandre: «Vi spilte på fløyte for dere, men dere ville ikke danse. Vi sang klagesanger, men dere ville ikke gråte!» Det er nok barn som skal leke bryllup og begravelse, men som ikke får leken til å gå. Når de synger klagesanger, får de ingen til å gråte, og når de stemmer i med lystig musikk, får de ingen til å danse.

Slik er det med denne slekten, vil Frelseren si: Den er som disse klagende barna som ikke på noen måte får leken til å gå. Først kom Johannes. «Han verken åt eller drakk, og de sier: Han er besatt av en ond ånd! Menneskesønnen kom, han eter og drikker, og de sier: Se, for en storeter og vindrikker, tolleres og synderes venn!»

Det var Gud som så vist hadde ordnet det slik at Frelseren og døperen levde så forskjellig. Likevel passet verken strenghet eller mildhet for jødene. Hos Johannes klandret de den store avholdenheten hans og kalte ham gal og besatt, fordi de besatte gjerne holdt til i ørkener og utmarker. Og hos Jesus tok de anstøt av hans åndelige frihet og hans vennlige omgang med tollere og syndere, og skjelte ham ut for å være en storeter.

I stedet for å ta imot det vitnesbyrdet Johannes og Jesus var kommet for å avlegge, gikk de løs på dem personlig med en kritikk. Bak den skjulte det seg et kjødelig og forvendt sinn som helst ville slippe unna sannheten.

Johannes kom, og han sang klagesanger for dem. Både han selv og levemåten hans skulle vekke alvor. Han ville rydde vei for sin store etterfølger ved å rette alvorlige dommedagsslag mot all hyklersk fromhet og alt verdslig vesen.

Han la øksen ved roten av trærne og ropte så det måtte ryste de sovende samvittighetene: «Hvert tre som ikke bærer god frukt, blir hogd ned og kastet på ilden» (Matt 3,10). Han talte om «den kommende vrede» (Matt 3,7) og om en rettferdig dommer som hadde kasteskovlen i hånden og skulle rense sin treskeplass (Matt 3,12). Med denne talen ville han ryste samvittighetene opp av dødssøvnen og kalle fram en sann omvendelse.

Men de ville ikke gråte. De strømmet nok til ham i skarer og ba om omvendelsens dåp. De følte at noe måtte gjøres, men omvende seg ville de ikke. De var vant til å leke gudsfrykt og aldri ta noe på fullt alvor.

Se dem når de i store skarer drar opp til templet og holder alle de minste forskriftene i gudsdyrkelsen! Munnen plaprer fram de foreskrevne bønnene, mens hjertet er like langt fra Herren som øst er fra vest (Matt 15,8; Sal 103,12). Se deres selvrettferdige og selvgode ledere med bønneremmene og minneduskene på klærne (Matt 23,5)! Hør hvor klokt de forstår å preke slik at ikke ett ord skal nå de sovende samvittighetene! Ligner ikke alt dette et blendverk av gudsfrykt, et åndelig komediespill?

Er det rart at Mesteren fra Nasaret kom på tvers av en slik åndelighet, når han med sin gripende bergpreken ubarmhjertig blottet hvor hul og tom den var? Er det rart at slike folk ikke ville danse etter hans pipe? I sannhet lød det skjønne toner fra basunen hans om fred og frelse for syndere. Noen danset vel også av glede – arme stakkarer, tollere og horkvinner, som følte seg dømt i samvittigheten og var mottakelige for hans frie kjærlighet.

Men folket i det store og hele, og særlig de selvgode lederne – å, for dem måtte han spille forgjeves. Både Johannes' og Frelserens vitnesbyrd ble for dem til enda større forherdelse og forblindelse.

Hvordan er det nå med oss, brødre og søstre? Ja, hvordan er det egentlig med deg, du enkelte? Er hele din kristendom bare et slikt blendverk, et komediespill med det åndelige, eller er det guddommelig alvor i den? Er hele ditt sinn og vesen gjennomtrengt av sannhetens salt?

Å, hvilken sørgelig lek med kristendommen blir vi ikke vitne til rundt omkring oss! Se disse skarene av ungdom landet rundt, som på konfirmasjonsdagen kneler ved Herrens alter og avlegger bekjennelse om tro og liv! Men passer ikke Herrens klage over jødene altfor godt på de fleste av dem som nå skal

tas opp som myndige lemmer av menigheten? Det er både «spilt» og «sunget klagesanger» for dem, men for de flestes vedkommende har kanskje både det ene og det andre vært uten virkning.

I byene er det vanlig at både gutter og jenter straks etter konfirmasjonen drar omkring i store flokker til venner og slektninger for å ta imot lykkønskninger. Da kan en virkelig få klarhet over hvilket ynkelig og avskyelig skuespill en var vitne til i Herrens hus noen dager før. Se dem når de i flokk og følge går til Herrens bord – og se så på vår tids ungdom slik den vanligvis viser seg i livet – og vi må rope ut: Å, for et lefleri med det hellige!

Og ser vi så på alle dem som ikke kaster kristendommens ytre bånd helt fra seg etter at de er tatt opp som myndige medlemmer, men fortsatt står som lemmer av menigheten – å, hva blir vi ikke da vitne til! På veien møter de nok Johannes mer enn én gang, og han synger klagesanger for dem om deres ulykkelige tilstand. Men gråter de over syndene sine? Nå og da, ved høytidelige anledninger, kan de nok gråte strømmer av naturlige tårer. Men gråter de over seg selv og barna sine?

Møter de en virkelig Johannes på veien – en alvorlig botspredikant – og hører de en gripende vekkelsesrøst, da væpner de kanskje sitt indre med fiendskap og anklager predikanten for å fordømme og så videre. Vil han leke kristendom med dem, kan han nok bli deres gode venn. Men det er slutt på vennskapet hvis han legger øksen ved roten av treet. Det er skam å gråte over syndene sine. Ser en noen gråte i kirken, synes en synd på ham eller tenker at han må ha noe vondt på samvittigheten.

Og hvordan går det med dem som aldri har lært å ta dommen inn over seg, når Jesus spiller for dem og lar evangeliets skjønne toner lyde? Blir de glade og lykkelige? Viser de at de hører til det folket David taler om når han sier: «Salig er det folket som kjenner til jubel!» (Sal 89,16)?

Noen av dem skummer fløten av evangeliet, som Luther sier, og tilegner seg en falsk, kjødelig trøst av det budskapet som er ment for fortapte syndere. De kan tale om Guds kjærlighet som om de virkelig var opptatt av den og lykkelige i den. Men fordi de aldri har erkjent sin sjelenød, blir hele kristendommen deres bare en ynkelig lek med det hellige. Den viser seg å mangle sannhetens salt og den rette guddommelige alterilden.

Og tror du ikke at den åpenbare vantroens barn er kloke nok til å forstå at alt dette er å leke kristendom? En slik kristendom har sannelig ingen brodd som setter seg fast i samvittigheten deres.

Men hør Frelserens verop over de byene som hadde vært så begunstiget ved at han selv var til stede: «Ve deg, Korasin! Ve deg, Betsaida! Dersom de mektige gjerningene som er gjort i dere, var blitt gjort i Tyrus og Sidon, da hadde de for lenge siden omvendt seg og kledd seg i sekk og aske … Og du Kapernaum, som er blitt opphøyet like til himmelen! Like til dødsriket skal du bli nedstøtt. For dersom de kraftige gjerningene som er gjort i deg, var gjort i Sodoma, da var den blitt stående til denne dag.»

Med dette veropet overgav Frelseren disse blomstrende byene til forblindelsens og forherdelsens dom. Og hvor finner vi disse en gang så herlige byene nå?

De reisendes førere peker på noen grushauger og sier: «Her lå en gang Korasin, og der Betsaida, og der borte lå Kapernaum.» Av Kapernaum ser en nå knapt noe spor. Byene er utslettet fra jorden. Og hvordan gikk det med de sjelene som gjorde bevisst motstand, og som Frelseren slynget sitt forferdelige ve over? Å, de er støtt ned i helvete.

Hvordan skal det gå med deg, mitt elskede fedreland, du som har hatt så mange kraftige nådebesøk fra Herren? Skal Herrens ve en gang lyde også gjennom dine vakre daler og over dine herlige fjell? Det kommer an på hvordan du forholder deg til de kraftige nådebesøkene du har fra Herren i denne tiden.

Onde makter omslutter deg. Det ser ut til at den høyaktelsen dine innbyggere har hatt for Guds ord, er på god vei til å forsvinne fra manges hjerter. Og nettopp den har vært et så viktig feste for de vekkende røstene som har lydt til folket vårt. Kommer den åpenbare vantroen og fornektelsen til å ta den plassen som denne høyaktelsen hadde – da ser det sannelig mørkt ut for deg. Da er de onde tidene kommet over deg, og et forferdelig ve lyder over dine arme barn, som ikke kjente sin besøkelsestid (Luk 19,44).

Hva skal vi gjøre, brødre og søstre, for at dette veet ikke skal komme til å lyde over landet vårt?

Først må vi sørge for at det blir alvor og sannhet i kristendommen vår, så den viser at den har det guddommelige sannhetssaltet i seg.

Hva tror du verden mener om alt det hule og tomme kristelige seremonivesenet? Hva tror du vantroens talsmenn tenker om kristne som med andektig mine spiller kristendom i kirken, men som i forretningslivet viser seg som de reneste verdens barn? Vantroens øye er ofte svært skarpt. Hva tror du det ser hos de såkalte kristne når det merker at samvittighet og overbevisning er satt på skruer og kan stilles og tilpasses etter hva hensynet til ære og jordiske fordeler krever?

Og hva tror du de utenforstående mener om kristendommen vår når de blir vitne til våre smålige innbyrdes stridigheter? Eller når de med sitt skarpe øye oppdager lavhet, egoisme, hovmod og innbilskhet i vesenet vårt? Jo, de sier det en røst allerede har latt oss høre: «Vår tids kristne er bare ynkelige etteraperer av den gamle kristendommen, som viser seg umulig for vår opplyste og framskredne tid. Nåtidens kristendom er bare en lek, et ynkelig og lettsindig etterspill til et alvorlig, storslått og gripende drama.»

La ikke denne bitre anklagen vise seg å være sann! Vi er riktignok forkjælte og bløtaktige barn av vår tid, men kristendommen har, Gud være lovet, både salt og kraft i seg. Gud kan ennå i dag døpe oss med sin krafts ilddåp (Matt 3,11) – og hvor høyt vi trenger den! Gud kan ennå «la elver velle fram på bare hauger og kilder midt i daler» (Jes 41,18) og «øse ut velsignelser over dere i rikelig mål» (Mal 3,10).

Å, brødre og søstre, la oss virkelig ta fatt på vår Gud, «ta fatt på hans styrke» (Jes 27,5)[1], og prøve ham, hva han makter (Mal 3,10). Når vi kommer sammen i våre broderlige sammenkomster, la all lek med kristendommen, alt

[1] NB: «søke vern hos meg» (Jes 27,5).

smålig kjekl og alt lettsindig lefleri være bannlyst fra oss. Slikt eter om seg som kreft og bryter brodden av det hellige for oss.

Og la oss «grave opp igjen de gamle brønnene» (1 Mos 26,18). Ved en alvorlig undersøkelse får vi kanskje erfare at de er tettet til med falsk lærdomsgrus, eller fylt med det urene dyndet av kjødelige forestillinger og fortolkninger som er tilpasset kjødet og vår bløtaktighet.

Å, måtte det velsignede Guds ord igjen få komme til sin fulle rett både i vår erkjennelse, vår bekjennelse og hele vårt liv! Og måtte alt det morasset som Satan vil stenge veien til Guds hjerte med, bli ryddet til side, så vi mer enn noen gang før kan få erfare sødmen og kraften i det inderlige livsfellesskapet.

La oss også «gi akt på hverandre, så vi oppgløder hverandre til kjærlighet og gode gjerninger» (Hebr 10,24). Vår dag er en dag «det var skyer og skodde» (Esek 34,12). Da er Herrens får utsatt for å fare vill «på alle fjell og på hver høy bakke» og bli «til føde for alle markens villdyr» (Esek 34,6.8). La oss gi akt på de giftige angrepene fienden bruker for å forville, svekke og om mulig drepe fårene i Herrens lille hjord. Vi har velsignede midler til å vekke hverandre til kjærlighet og gode gjerninger – å, la dem ikke bli liggende ubrukt!

Og blir det slik mer alvor i kristendommen vår, mer samhold og god forståelse mellom brødre og et mer kjærlig arbeid for å «bevare Åndens enhet i fredens sambånd» (Ef 4,3), da er jeg viss på at kristendommen skal vise seg som et mektig salt i samfunnet vårt. Klippene ved kysten vår kaster havets vrede bølger tilbake. Slik skal også en kristendom som er bygd på den evige klippe og har fått denne klippens natur, kaste tilbake alle ødeleggelsens bølger. For nå truer de, drevet av tidens mektige ånd, med å skylle over folket vårt og drukne det i elendighet.

Gud hjelpe oss ved sin evige barmhjertighet! Amen.

11. søndag etter treenighet: Er du en arbeider i Herrens vingård?

> «Men hva mener dere: En mann hadde to sønner, og han gikk til den ene og sa: Sønn, gå i dag og arbeid i vingården! Han svarte: Jeg vil ikke! Men senere angret han det og gikk. Faren gikk til den andre og sa det samme. Denne svarte: Ja, herre! – men han gikk ikke. Hvem av disse to gjorde nå farens vilje? De svarer: Den første. Jesus sier til dem: Sannelig sier jeg dere: Tollere og horkvinner går før dere inn i Guds rike» (Matt 21,28–31).

Heller må du ligge
i støvet og tigge
nåd' i Jesu blod,
enn at selvrettferdig,
hellig, sterk og verdig
eie trøst og mot.
Heller syndbelastet,
under dommen kastet,
fallen og uren,
ussel toller, skjøge
kunne Jesus søke
førend fariseer'n.

Med utgangspunkt i dette evangeliet vil jeg stille fram dette spørsmålet til alvorlig ettertanke:

Er du en rett arbeider i Herrens vingård?

Vår dyrebare Frelser hadde stått fram som lærer i templet. Da kom overprestene og folkets eldste til ham og spurte med hvilken fullmakt han gjorde dette. De fikk ikke noe klart svar. For han visste at disse herrene ikke kom med spørsmålet sitt fordi de lengtet etter sannheten, men mye heller for å komme ham til livs. Etter hvert som han vant folkets tillit, ble han stadig mer utålelig for dem.

De mente at de som skriftlærde og folkets eldste var de eneste som hadde forutsetning for og rett til å forkynne Guds vilje for folket. Og nå stod denne underlige og – mente de – selvkalte profeten fra Nasaret fram. Han gav seg ut for å stå i et særlig fortrolig forhold til den himmelske Far og ha bedre greie på hans vilje enn de. Og det enda han verken hadde gått på deres lærde skoler eller fått et slikt ytre kall som de kunne rose seg av.

Fikk denne mannen framgang, stod jo deres anseelse på spill. Og folket ville bli villedet i det store spørsmålet om hva som var Guds vilje til deres frelse.

I evangeliet vårt deler Frelseren folket i to store hovedgrupper: de grove, ryggesløse synderne, og de som var opptatt av spørsmålet om Guds vilje.

Den første gruppen svarte et bestemt nei på innbydelsen til å arbeide i Herrens vingård. Hele deres liv i synd og urettferdighet gav et slikt svar tydelig nok. Men senere angret de at de hadde avslått innbydelsen, og gikk og arbeidet i vingården.

Den andre gruppen omfatter de skriftlærde og fariseerne og alle som var preget av den samme åndeligheten som dem. Da faren ba dem arbeide i vingården hans, så det ut til at de svarte ja, men de gikk ikke for å arbeide.

Nå spør Frelseren: Hvem var det som gjorde Guds vilje – sønnen som først svarte nei, men angret det og gikk, eller sønnen som straks svarte ja, men aldri gikk for å arbeide i vingården? De svarte: «Den første.» Og så kommer Frelseren med en knusende anvendelse, som de jo selv hadde gitt ham grunnlag for: «Sannelig sier jeg dere: Tollere og horkvinner går før dere inn i Guds rike.»

Det var altså tollerne og horkvinnene og andre ugudelige og ryggesløse mennesker han hadde tegnet i den første sønnen. I begynnelsen avviste de innbydelsen med et bestemt nei. Men senere kom de til anger og bot. De satte seg som trengende disipler, villige til å lære, ved Jesu føtter og ble de mest virksomme arbeiderne i vingården hans.

Med den andre sønnen framstilte Frelseren altså de skriftlærde i hans tid, overprestene, folkets eldste og alle som var fanget i det åndelige garnet til disse farlige lederne. De så ut til å svare ja på Herrens innbydelse straks. Det ytre ved dem lovet mye og var sannelig også mye bedre enn hos de andre.

Mange av dem kunne som Saulus rose seg av å være ulastelige etter lovens bokstav (Fil 3,6). De holdt seg rene for de grove overtredelsene som de andre daglig gjorde seg skyldige i. De holdt seremoniloven til punkt og prikke. De møtte fram til hver gudstjeneste, de fastet, badet og gav almisser.

Enhver som bare så på det ytre, måtte tenke: «For noen fromme, framifrå mennesker! For noen hellige i Israel! Har noen noen gang sagt ja til Herrens bud, så må det vel være dem.» Og likevel var det den mest skjærende motsetning mellom det ytre og det indre hos dem. Med munnen og i sitt ytre forhold svarte de ja. Men sinnelaget, handlemåten og hele retningen på livet deres var et bestemt nei.

Overalt motsigelse, overalt skinn og et fromt, maskert vesen – ingen steder ånd og liv, innhold og virkelighet! Selv det vakreste og herligste hos dem var bare prakt – overalt død under et skinn av liv.

Da Johannes stod fram, stilte de seg velvillig til ham og lot ham uhindret preke bot for tollere, horkvinner og den store massen av folket. Men selv unndrog de seg brodden i hans veldige, dømmende og ydmykende botspreken. Og overfor Kristus, som enda mer enn Johannes avslørte deres falske fromhet og viste dem «en ny og levende vei» (Hebr 10,20), møtte de ham med forferdelig ondskap, hat og hykleri. Særlig gav hans kjærlige forhold til ulykkelige syndere

dem et lettvint angrepspunkt. De stod altså i bestemt strid mot Guds vilje, selv om de innbilte seg at de levde etter den.

Slik var det på Jesu tid, men hvordan er det i vår? Kallet til å arbeide i Herrens vingård er gått ut også til oss. Men hvor mange er det som virkelig er kommet inn i vingården? Er det like vanskelig for Vårherre å få gjort folk til syndere nå som da han vandret på jorden? Akk ja, det går nok ikke det minste lettere. Særlig gjelder det i ærbare, halvkristelige kretser, der en er godt innøvd i kristendommens ytre form, men har glemt å spørre etter dens kraft og liv.

Å, når hodet er fullt av kunnskap om åndelige ting, og hjertet er blitt fett av høye innbilninger om egen fortreffelighet og rett forståelse – da er det sannelig vanskelig for Herren å få tak i et slikt hjerte. Det ligner den fete, glatte ålen som glir ut av hendene, hvor en enn prøver å gripe den. «Dette folks hjerte er blitt fett,» sa Herren i gamle dager om det åndelig forvendte Israel[1]. Det samme kan nok også sies om altfor mange kristelige og skikkelige mennesker i vår tid.

Taler vi med dem om at en levende syndserkjennelse er nødvendig, så svarer de ja til alt. Taler vi med dem om omvendelse, rettferdiggjørelse, gjenfødelse og helliggjørelse, så gir de andektig sitt bifall – så lenge det gjelder læren.

Men så kommer vi inn på hjertet og våger å spørre om de noen gang virkelig er vekket opp av syndens søvn. Vi spør om de har vært i en slik nød og fortvilelse over sitt hjertes syndighet at de er blitt tvunget til å oppgi alt håp om seg selv, og om de av levende erfaring vet hva gjenfødelse er, og hva et liv «skjult med Kristus i Gud» er (Kol 3,3). Ja, da kan nok noen av dem også drømme om at de har en viss erfaring i dette. Men de fleste vil likevel ta anstøt og si at vi fordømmer dem.

Å, min venn, jeg kommer nå med et alvorlig spørsmål til deg. Jeg spør ikke hva du vet, men hva du har erfart. Har du virkelig erfart at du er en stakkar som er fordervet i grunn og bunn? At «fra fotsåle til hode er ingenting helt» (Jes 1,6) i deg, men at det er sår, byller og dødt kjøtt overalt? Har du erfart at du i grunnen slett ikke er bedre enn tollere og horkvinner – ja, ikke bedre enn den verste av alle de ulykkelige stakkarene som sitter bak lås og slå for sine misgjerninger – hvis Herren virkelig skal se deg nøye etter i sømmene?

Å, når lovens hellige øye for alvor blir rettet mot deg, når dens åndelige krav får vekke den slumrende synden i hjertedypet (Rom 7,9) og stille de mest hemmelighetsfulle tanker og begjær fram for den våknende samvittigheten som fordømmelige synder, på linje med åpenbare gjerninger – når din vakte samvittighet erkjenner en vred og bitter tanke mot din neste som mord, et urent begjær som hor (Matt 5,22.28), og enhver dobbelthet og uoverensstemmelse mellom ditt ytre og ditt indre som falskhet – å, da skal du nok snart komme på synderbenken.

Som tolleren som bekjente sin synd (Luk 18,13), skal du få det bare med Gud og deg selv å gjøre. Da skal du ikke lenger, lik de skriftlærde og fariseerne, gå én vei med hodet og en annen med hjertet. Du skal ikke lenger være en åndelig selvbedratt dobbeltgjenger som dømmer etter det du vet og ikke etter det du er.

[1] NB: «For dette folks hjerte er blitt sløvt» (Matt 13,15).

Da skal den kunnskapen som ikke lenger er død, men har fått fyr og flamme i seg ved Ånden, advare samvittigheten din. Den skal gjøre klart hvor nøden har sin virkelige grunn, og sette alle sjelens evner og krefter i bevegelse om dette store livsspørsmålet: Hva skal jeg gjøre for å få min arme, ulykkelige sjel berget?

Se, kjære venn, det er på denne veien – og bare på denne veien – at det ulykkelige fariseersinnet, som har sine dype røtter i all menneskenatur, virkelig får dødsstøtet. Først da begynner en for alvor å spørre etter Guds vilje.

Det er en smertefull vei, det er sant. Kjødet, vårt gamle jeg, som gjerne vil berge livet sitt, går aldri den veien. Derimot er det en fromhet som vårt vakte, oppskremte jeg gjerne slår inn på: en fromhet som har sine dypeste røtter i oss selv og suger kraft og liv fra det vi er, eller tenker å bli. Men da blir du aldri en ny skapning, men bare en ny utgave av den gamle. Den gamle Adam er blitt from og gudfryktig og kan på den måten slippe unna dødsdommen.

Forstår du nå hvorfor tollere og horkvinner skal gå inn i Guds rike før de skriftlærde og fariseerne? Det må sannelig ikke forstås slik at tollere og horkvinner kan bli frelst uten omvendelse – å nei! Men det er lettere for Herren å få tak i en grov, ugudelig synder enn i en fin, kunnskapsrik og selvrettferdig fariseer.

Og nå et ord til dere som må sette dere i klasse med tollere og horkvinner og annet ugudelig folk. Hør, Jesus står utenfor din hjertedør og banker og vil frelse deg nettopp nå (Åp 3,20). Kanskje har du, som tollerne, en hel del stygge synder på samvittigheten? Du har gjort deg skyldig i bedrageri, falskhet og urettferdighet. Kanskje er du en åpenbar horkvinne eller horkar. Eller du har i det skjulte leflet med dine urene lyster, slik at bare Gud og samvittigheten din vet om den synden som nå, lik en orm, tærer på alle livsnervene dine.

Hør, min venn, en kjærlig arm strekker seg ned i dypet der du ligger, og et velvillig øre vil lytte til det minste nødrop som stiger opp fra din ulykkelige sjel. Herren sier: «Se, Herrens hånd er ikke for kort til å frelse, og hans øre er ikke tunghørt så han ikke kan høre» (Jes 59,1). Å, hans nådearm er lang og mektig nok til å gripe deg der nede i dypet der du ligger, og hans hjerte «røres av medynk» med deg (Jer 31,20).

Du sier kanskje: «Jeg har forkastet nådens tilbud og med vilje styrtet meg i synd.» Men hør: Var det ikke slik også med mannen i evangeliet? Han svarte jo først et bestemt nei på innbydelsen, men så angret han det. Å, hvor mange ganger du enn har svart nei på Herrens nådekall, står han likevel ved døren din og banker nå og vil inn til deg med alle sine velsignelser.

Men vokt deg vel for fariseeren, for han slumrer også i ditt bryst. Når samvittigheten våkner, våkner også fariseeren og foreslår deg alle mulige egne veier ut av nøden. Men, kjære, hva skal du kunne vise fram som løsepenge for all din skyld? Hvilken kappe av egen fromhet kan du svøpe deg i?

Fariseeren foreslår at du skal lage deg et lappeteppe av en rett vekkelse, en dyp anger, et alvorlig hat til synden, et forbedret liv, kirkegang og altergang. Og når du har sydd sammen alle disse fillene, kan du gjerne få sette en stor lapp i midten som heter Jesus.

Å, min venn, la ikke Satan bedra deg! Om du så merket disse virkningene i sjelen din, så var det vel ikke ditt eget verk – det var vel Åndens gjerning. Og kan du bruke Guds egen gjerning i deg til å betale gjelden din hos Gud med?

Men nå vil ikke Gud hjelpe deg med å få et slikt teppe i stand. For får hans verk ha framgang i sjelen din, vil han ta fra deg og rive i stykker alle disse fillene, så ingen av dem duger til å skjule nakenhetens skam med. Heller ikke Jesu navn duger så lenge du vil sy det sammen med slike egne filler. Men hør, min venn: Jesus alene duger! Han har vunnet den kledningen som du kan skjule nakenhetens skam med. Og den består utelukkende i en fri og full syndenes forlatelse, som blir tilbudt deg i evangeliet, hvor tilsølt og avskyelig du enn er.

Også fariseerne og de skriftlærde kunne bli hjulpet, om de lot seg føre inn på denne syndernes vei. De måtte stille seg i klasse med fortapte syndere og akte alt for tap og skrap for å «vinne Kristus og bli funnet i ham, ikke med min egen rettferdighet, den som er av loven, men med den jeg får ved troen på Kristus» (Fil 3,8–9).

Men de får den samme leksen å studere som Nikodemus: De må bli født av Ånden (Joh 3,5–8). Vinden som «blåser dit den vil», må fylle sjelens slappe seil. Og underet på Golgata må bli det mest underfulle mellom himmel og jord – et under der de ser seg lykkelige og frelst for evig.

Og først når vi er frelst, er vi rette arbeidere i Herrens vingård.

Dette arbeidet består da både i et stadig arbeid med oss selv og i et stadig arbeid for Herren. Men arbeidet med oss selv er også et arbeid for Herren, og arbeidet for Herren er et arbeid med oss selv.

Det lyder kanskje litt underlig, denne talen om å arbeide med oss selv. Og kanskje blir du grepet av frykt for å havne i egne gjerninger når du blir oppfordret til det. Vel, det har gått mange slik, og det kan nok også gå deg likedan om du ikke sørger for at himmelen er klar over deg.

Nådesolen må skinne varmt inn i sjelen din. Samvittigheten må være godt renset i Jesu blod, og spørsmålet om benådning og frelse må være klart oppgjort på grunn av forsoningsblodet.

Da kan du ha godt av å ta fatt på et virkelig alvorlig arbeid med deg selv. Da vil det nye, gjenfødte jeget ved Åndens kraft kunne vinne mange herlige seire over den sørgelige arven du ennå dras med i kjødet. Da kan du arbeide på at karakteren din, som har mange stygge lyter fra syndefallet, blir stadig mer helliget og stålsatt av sannheten. Slik kan du stadig mer nå fram til åndelig fasthet og «manns modenhet» i Herren (Ef 4,13).

Hvor trist er det ikke å se hvor liten innflytelse kristendommen synes å ha på visse karakterer! Holdningsløse, bløtaktige og vinglete var de da Herren fikk tak i dem, og slik ser de ut til å forbli. De venter ikke engang noen hjelp mot inngrodde karakterfeil.

Gjør en dem oppmerksom på deres tilbøyelighet til lettsinn eller til et vredladent og grettent vesen, peker en på deres mangel på likevekt, de brå svingningene i sinnet, lunefullheten, innbilskheten og tilbøyeligheten til å overdrive – ja, rett og slett løgnaktigheten – da unnskylder de seg med at de har en slik natur. De lar ikke Guds Ånds helligende og rensende tukt gå over vesenet sitt.

Er ikke også dette et viktig arbeid med seg selv, at du flittig bruker de medisinene Gud har gitt deg mot dine særlige sjelesykdommer?

Og så er det arbeidet for Herren i hans vingård. I den stillingen i livet som han har satt deg i, kan du arbeide for ham og åpenbare det livet som er «skjult med Kristus i Gud» (Kol 3,3). Det løfter deg høyt over den egoismen og egenkjærligheten som rår hos dem som ennå «er i kjødet» (Rom 8,8) og bare tjener seg selv.

Og så er det et mer direkte arbeid for å vinne sjeler for Guds rike. Du vet at «høsten er stor, men arbeiderne få» (Matt 9,37). Og du lytter med villig ånd til denne formaningen: Arbeid mens det er dag! «Natten kommer da ingen kan arbeide» (Joh 9,4).

Og i alt dette arbeider du for å ære ham som har kjøpt deg fra jorden med sitt blod (Åp 5,9; 14,3).

La det ikke se ut som om du hører til dem som er altfor raske til å svare ja når Herren kaller dem til arbeid, men som aldri tar ordentlig fatt. Sørg for at det er full harmoni mellom erkjennelsen din og livet ditt. Hva gagner den erkjennelsen som ikke åpenbarer sin makt i livet?

Arbeid også flittig for Herren i den stillingen du står i. Det er mange som ser ut til å svare ja på Herrens kall til å arbeide i vingården, men som likevel ikke gjør noe arbeid for ham. De mener at de er i en slik stilling i livet at de ikke kan tjene Gud.

Jeg husker at jeg en gang talte med en hustru, en mor til mange små barn, som klaget så ynkelig over at hun ikke hadde noen anledning til å tjene Herren og arbeide i vingården hans. Senere fikk jeg høre om henne at hun var lunefull og gretten i huset sitt og svært forsømmelig når det gjaldt barnas åndelige pleie. Og likevel var denne kvinnen kommet til en alvorlig vekkelse – ja, jeg får også håpe at hun tross all sin skrøpelighet holdt fast ved Herren Jesus.

Da jeg en gang besøkte henne, sa hun: «Akk, jeg går ofte så ulykkelig og dømt, fordi jeg synes jeg er i en slik stilling at jeg ikke kan gjøre noe for Vårherre. Jeg har ikke råd til å holde tjenestepike, og derfor er jeg så lenket til hjemmet sent og tidlig. Jeg kan ikke engang være med i kvinneforeningen.»

«Hør, kjære venn,» sa jeg alvorlig til henne, «har ikke De et stort og viktig arbeidsfelt, De som har så mange små barn å føre til Jesus? Og så har De en mann som ikke kjenner Herren. For en stor oppgave å kunne vinne ham ved å vise et ydmykt, kjærlig og elskverdig vesen, så han kunne forstå at kristendommen har gjort det lyst i huset hans!»

Stakkars kvinne! Jeg så at ordene mine traff samvittigheten hennes, og det for alvor. Derfor prøvde jeg nå å oppmuntre og drive henne fram ved den kraften som ligger i Kristi kjærlighet.

Et halvt år senere traff jeg den samme kvinnen. Da takket hun meg dypt rørt og sa: «Å, hvor jeg overså mitt egentlige kall i livet helt til den stunden De talte med meg! Jeg ble grundig dømt for forsømmelsen min, men så fikk jeg trøst og lys av Guds ord. Nå kan jeg med glede fortelle at jeg i all skrøpelighet likevel arbeider i min lille vingård hjemme og har stort håp om frukt. Og tenk, min snille mann, som jeg så ofte hadde gjort bitter med lunefullheten og uforstanden min – han er nå vunnet for Herren!»

Se her et eksempel på hvordan en kan si: «Jeg vil gå», og likevel ikke gå, selv om Herren virkelig kan ha fått tak i hjertet.

Jeg synes at vår tids kristendom lyser mer fra prekestolene, bønnemøtene og den store foreningsvirksomheten enn den lyser ut av vårt daglige liv i vårt jordiske kall. Og likevel er det siste ikke det minst viktige. Det er ikke minst i det daglige livet, i vår ferd og all vår omgang, at kristendommen skal anbefale seg for verden.

Herren hjelpe oss da til å gripe anledningen og arbeide mens det er dag, for natten kommer da ingen kan arbeide.

Og snart kommer den salige stunden da Herren vil si til deg: «Vel gjort, du gode og tro tjener! Du har vært tro over lite, jeg vil sette deg over meget. Gå inn til din herres glede!» (Matt 25,21). Og når du da som en tro disippel har fullført løpet ditt og ser tilbake på hele din kristendom, da må du sannelig kalle deg en «unyttig tjener» (Luk 17,10). Og likevel vil du, når du ser hva Herren har gjort med deg, bryte ut: «For av ham og ved ham og til ham er alle ting. Ham tilhører æren i all evighet. Amen» (Rom 11,36).

12. søndag etter treenighet: Tungen som vitne om hvordan vår kristendom er

> «La enten treet være godt og dets frukt god, eller la treet være dårlig og dets frukt dårlig. For på frukten skal treet kjennes. Ormeyngel! Hvordan kan dere tale godt, dere som er onde? For det hjertet flyter over av, det taler munnen. Et godt menneske bærer fram gode ting fra sitt gode forråd, og et ondt menneske bærer fram onde ting fra sitt onde forråd. Men det sier jeg dere: Hvert unyttig ord som menneskene sier, skal de gjøre regnskap for på dommens dag. For etter dine ord skal du bli kjent rettferdig, og etter dine ord skal du bli fordømt» (Matt 12,33–37).

«Se, en liten ild, hvor stor en skog den setter i brann! Også tungen er en ild. Som en verden av urettferdighet står tungen blant våre lemmer. Den smitter hele legemet og setter livshjulet i brann, og selv blir den satt i brann av helvete» (Jak 3,5–6).

Med utgangspunkt i denne alvorlige teksten vil vi la tungen stå fram som vitne om hvordan vår kristendom er.

Ingen lem på hele legemet vårt kan i den grad røpe og legge for dagen hvordan vårt indre vesen er, som tungen. Alle våre andre lemmer kan temmes og holdes i age. Men om tungen sier apostelen: «Tungen kan ikke noe menneske temme. Den er et ustyrlig onde, full av dødelig gift» (Jak 3,8).

Derfor lar Herren i evangeliet vårt menneskets tale være et avgjørende vitne om hvordan det står til i det indre: «Etter dine ord skal du bli kjent rettferdig, og etter dine ord skal du bli fordømt.» «På frukten skal treet kjennes.» «Det hjertet flyter over av, det taler munnen.»

Ingen lem ser ut til å ligge hjertet nærmere enn tungen. Hjertets art, dets fineste rørelser og tilbøyeligheter, åpenbarer seg i det tungen taler. Riktignok kan et menneske, som det heter, legge bånd på tungen sin. Han kan ha en slipt eller glatt tunge – en tunge som ikke så helt rett fram røper hva han er inni seg. Ja, det en mann en gang sa spottende, har til og med vist seg å være sant: «Mennesket har fått språkets gave for å skjule tankene sine med.»

Men når det ikke gjelder jordiske ting, men hjertets egentlige forhold til Gud, da vil tungen som regel svært snart røpe hvordan det står til innvendig, trass i all hyklerkunst. «På frukten skal treet kjennes.»

Når Frelseren i teksten vår sier: «La enten treet være godt og dets frukt god, eller la treet være dårlig og dets frukt dårlig», da er ordene rettet til fariseerne. Det de sa, hadde ofte et forførende skinn og så ut til å være frukt på et godt tre. Men med alle sine vakre, gudfryktige talemåter var de likevel ikke annet enn «kalkede graver» (Matt 23,27), fulle av råttenskap.

Frelseren vil at det munnen taler, skal være et sant uttrykk for hvordan hjertet er. La frukten svare til treet, så det ikke ligger noen kalket åndelig fallgrav i veien for de enfoldige.

Lever du ennå med hele ditt indre vesen i den gamle naturtilstanden, så vis deg som du er. Da bedrar du verken deg selv eller andre. Du kan være et snilt og hederlig verdensmenneske selv om du ikke er en kristen. Men la ikke tungen din sette et falskt stempel på deg, så en må si om deg: «Røsten er Jakobs, men hendene er Esaus» (1 Mos 27,22).

Begynner du å etterape andre, tale om åndelige ting og hykle en viss gudsfrykt i ditt ytre vesen, så tenk på at Satan kan få deg til å lyve både med ord og vesen så lenge at du til slutt tror det selv. Vær ærlig og si det som det virkelig er.

Har du ingen erfaring av en ny fødsel, så bekjenn åpent: «Jeg er ennå et naturens barn. I virkeligheten vet jeg ikke av noen ny fødsel. Verden og det som er i verden, fyller hele mitt indre og styrer tankene og handlingene mine.» Men bli ikke stående der heller! En slik ærlig bekjennelse kan djevelen også gjøre til et skalkeskjul.

Si ærlig og rett fram hva som følger av et slikt vesen: «I virkeligheten er jeg djevelens tjener. For en kan jo ikke tjene to herrer, Gud og mammon (Matt 6,24). Jeg styrer kursen mot et evig helvete. Min siste lodd vil falle der det er gråt og tenners gnissel» (Matt 8,12).

Se, dette er ærlig bekjennelse. Når du taler slik, lyver du verken for Gud, for mennesker eller for din egen samvittighet. Men du gyser ved tanken på å ta et slikt sannhetens språk i munnen. Og Satan, som ikke vil at du skal se klart hvordan du står, vil slett ikke at du skal trekke slike slutninger av din tilstand. Samvittigheten kunne jo våkne hvis du levende innså at du gikk rett mot evig fortapelse.

Når vi går omkring blant medmenneskene våre og lar talen deres avgjøre hvordan det står til i hjertene, hvilket fryktelig resultat kommer vi da ikke til i vår såkalte kristenhet!

La oss gå omkring i de fattiges hjem! Hva slags tale møter oss fra de fleste av dem? Banning, sverging, skjellsord, oppsetsige barns tale – og ellers bare ord som dreier seg om jordiske ting, og da særlig det usle matstrevet.

Og ser det bedre ut der de ytre kårene er bedre? Der trer kanskje ikke hjertets ondskap fram på en så grov og utvortes måte. Men talen røper likevel tydelig nok, trass i all sin finhet og glatthet, hvor hjertets skatt ligger.

Det er forretninger, tidens trykk, planer for framtiden, fornøyelser, politikken med alle dens opprivende spørsmål, framskritt, vitenskap og kunst – eller

også de mest ubetydelige småting, stas og fjas – som stadig er de uuttømmelige emnene tungen arbeider med. Kom inn i slike kretser med et enfoldig vitnesbyrd om synd og nåde, så skal du snart forstå at dette ikke hører til deres hjertesaker.

La oss så gå inn i de kretsene der menneskene samles for å more seg, og der hjertet for alvor får slippe løs på yndlingsemnene sine. Hva er det tungen da er opptatt med? Å, da kommer det virkelig fram hvor hjertet er hjemme! Tom tale, lettsindig snakk, nestens gode navn og rykte som blir hudflettet, lettferdig spøk – kanskje blandet med giftig baktalelse og hån mot det hellige.

La oss gå inn i større offisielle forsamlinger, der landets mest betrodde menn sitter sammen og rådslår om våre helligste saker i stat og kirke. Der vitner vel tungene om dyp følelse og ærefrykt for sannheten, så bevingede ord fra slike forsamlinger kan fly landet rundt og falle ned som gode sædkorn i folket vårt? Det de sier, røper vel alltid et slikt sinn at vi med glede og trygghet kan se på dem som trofaste voktere over vår helligste arv?

Å, gid det var slik! Men Gud hjelpe oss, ofte lyder det sørgelig nok. En ånd som er fremmed for kristendommen, setter tungene i bevegelse. En får høre ord som ville vise seg som en ødeleggelsens styggedom om de ble omsatt i liv og handling.

Og når vi ser på ungdommen vår – å, hvordan svermer den ikke av sted, drevet av tidens farlige ånd! Hvor mye råttenskap i tale og liv, hvilken avsky og forakt for det hellige, hvilken ulydighet og oppsetsighet mot foreldre og foresatte kommer ikke til syne!

Sannelig, vi kommer til et sørgelig resultat dersom tungen skal få vitne om hvordan det står til i hjertene. Det er i sannhet en hån mot kristendommen at disse store skarene av gudløse sjeler skal bære dens navn.

Men vi skal ikke bare dvele ved dem som tydelig nok viser med tale og hele sin ferd hvilken ånds barn de er. Vi har også en hel del mennesker blant oss som vil regnes for gode kristne. Kanskje utmerker de seg ikke så mye ved det de sier, som ved det de ikke sier. De vil være den korsfestedes disipler, og likevel har de aldri et ord å si til hans navns ære.

Brant hjertene deres for hans ære og for sjelers frelse, å, hvor ofte skulle de ikke da hatt anledning til å vise det med det munnen deres taler! De ferdes sammen med helt verdslige slektninger og venner, ja kanskje til og med med hustru og barn, uten noen gang å avlegge et levende vitnesbyrd om ham som skulle være den udødelige sjelens dyreste eie.

Hjertene deres må være tomme for disse tingene. I grunnen må de ha en hemmelig bevissthet om at de ikke selv eier skatten, og derfor er de så pass ærlige at de tier. Men det finnes visselig også en hel del slike «snille, fromme folk» som mener at de har funnet den store skatten og er gått over fra døden til livet (Joh 5,24).

Men den skatten kan ikke være særlig mye verd når de så godt kan tie om den. Og det må være et underlig liv som aldri kommer til orde i et levende vitnesbyrd. Kommer de sammen med alvorlige kristne, kan nok også de ta del i samtalen, men ellers er de stumme. Kanskje kan de nå og da refse en eller annen åpenbar

synd. Men det kunne fariseerne langt bedre enn de – og likevel var de fremmede for livet.

Men så har vi, Gud være lovet, en liten skare som bærer fram vitnesbyrdet om at de har en god skatt i hjertet. Det nye mennesket, som er skapt etter Gud i rettferdighet og hellighet (Ef 4,24), gir seg til kjenne i all deres tale og ferd. De taler, skriver og synger om denne skatten. Ja, om den dreier både klagesangene og jubelsangene deres seg. Det hjertet deres flyter over av, det taler munnen.

Snart er talen «vennlig, krydret med salt» (Kol 4,6), slik at den blir «til velsignelse for dem som hører på» (Ef 4,29). Snart klager de ut fra et tungt sinn, som bruden når hun sier: «Herren har forlatt meg, Herren har glemt meg» (Jes 49,14). Men også i disse mørke stundene vitner tungen om hvor hjertets skatt er.

Se på de to disiplene på veien til Emmaus! Skatten deres var borte, håpet deres var gått i graven, og likevel kunne de ikke annet enn tale om dette (Luk 24,14). Si til slike bekymrede sjeler som klager: «Herren har forlatt meg, Herren har glemt meg»: «Slå deg da til ro. Du får det jo ikke bedre av å klage.» Å nei, de kan aldri slå seg til ro!

Som bruden i Høysangen farer de omkring og leter etter ham som sjelen deres elsker (Høys 3,2). Og når de har funnet ham igjen, lyder den nye sangen fra munnen deres. Da vil de gjerne rope ut med den kjære salmisten: «Kom og hør, alle dere som frykter Gud! Jeg vil fortelle hva han har gjort mot min sjel» (Sal 66,16).

Tale og samtale om åndelige ting er mat for sjelen deres. Da puster de inn himmelsk luft, og det ene hjertet tenner det andre. De stumme hellige som vi talte om i stad, synes at disse går for langt og er altfor utrettelige og umettelige. Stakkars dem! De blir så fort søvnige og overmette når de er med i de kristnes sammenkomster.

Vi ser altså at de sanne kristne ikke kan tie om skatten sin. Både i sorg og i glede, både i mørke og i lys er deres vitnesbyrd Jesus Kristus og ham korsfestet. Han alene er emnet for deres nye sang. Han er den store hjerteskatten som all verdens herlighet må blekne og miste sin verdi ved siden av.

Men trenger da ikke de kristne noen formaning om å bruke tungen rett? Skjer det alltid helt naturlig og av seg selv? Å nei! En kristen har to naturer, en god og en ond, og tungen er et felles lem for dem begge. Å, hvor åndelig våkne og edrue må ikke Guds barn være, så den gamle naturen ikke nå og da tar tungene deres i sin tjeneste!

Dette følte David da han bad Herren: «Sett vakt for min munn! Vokt mine leppers dør!» (Sal 141,3). Og vi forstår det samme, ikke bare av egen erfaring, men også av de alvorlige formaningene som står i Guds ord.

Vi skal vokte oss for «falsk tunge» (Ordsp 6,17). «Hold da din tunge fra ondt og dine lepper fra å tale svik!» (Sal 34,14). «Herre, fri meg fra en løgnaktig leppe, fra en falsk tunge!» (Sal 120,2). «Den som er vrang i sin tale, faller i ulykke» (Ordsp 17,20). «Den som vokter sin munn og sin tunge, frir sitt liv fra trengsler» (Ordsp 21,23).

«Lyv ikke på hverandre!» sier apostelen. Blant det han formaner Guds barn til å legge av, nevner han også: «vrede, hissighet, ondskap, spott, skammelig snakk» (Kol 3,8–9). Og Peter formaner oss til å legge av «all ondskap, all svik og hykleri, misunnelse og all baktalelse» (1 Pet 2,1).

Å, hvor lett faller ikke også de kristne for de to siste tingene Peter nevner, misunnelse og baktalelse! Guds barn har ulike kår i livet, og det bruker djevelen til å vekke misunnelse i mangt et hjerte. Og hvilke svære tungesynder kan ikke flyte ut av denne misunnelsen!

Ser en brødre og søstre som har bedre kår i samfunnet, blir en snart fristet til å stille urimelige krav til dem. En legger en falsk, ja ofte rent ondskapsfull tydning inn i det de sier og gjør. Og de som har det bedre, blir fristet til å felle harde og urimelige dommer over de fattige og ringe, som kan leve under svært vanskelige og innviklede kår.

Å, for en fruktbar mor til all elendighet denne avskyelige misunnelsen kan være – og likeså denne kalde, uforstandige ånden som bare vil dømme og klandre! Og i hvilken fryktelig grad er ikke baktalelsens synd i omløp blant de kristne!

Det er en skam å si det, men mang en gang – og det i åndelige selskap – kan de gå ubarmhjertig løs på medbrødres og medsøstres gode navn og rykte. «Har du hørt dette om ham?» «Har du hørt dette om henne?» «Han skal visst være gjerrig.» «Han skal visst ikke være riktig snill mot hustruen sin.» «Har du hørt at hun skal være så forfengelig?» Eller: «Hun skal visst ikke riktig forstå å stelle huset sitt.»

Slike små og tilsynelatende ubetydelige bemerkninger blir da ofte kilden til en stor syndflod. Så har den ene hørt dette, og en annen noe annet. Til slutt får den broren eller søsteren som har vært gjenstand for en slik ukristelig samtale, høre det – og nå har fortellingen vokst seg stor.

Den lille snøballen som kommer i bevegelse oppe på fjellkammen, kan vokse seg til et stort snøskred mens den ruller nedover, og gjøre fryktelige ødeleggelser. Slik når også baktalelsen fram til den som blir baktalt, og truer med å begrave ham under all den elendighetens grus den har revet med seg. Han blir fristet til bitterhet, og en farlig kulde truer med å stivne sjelen hans i døden.

Slik er mang en bror og søster blitt myrdet med tungens skarpe sverd – og det av sine egne, som i et ubevoktet øyeblikk lot seg forføre av djevelen!

Å, hvor viktig det er for de kristne å vokte tungen sin! De skal også tenke på at de har en hel del åndelige halvbrødre og halvsøstre som er svært lystne på å være djevelens postbud. Særlig griper de grådig etter sladder som går ut over de mest alvorlige kristne, som er en torn i øyet på dem, eller over ledere som står som skyteskive for både djevelen, verden og de halvåndelige kristne.

Å, om vi virkelig kunne våkne opp og se hva denne synden fører med seg! Den beste medisinen mot den er en levende erkjennelse av hva en selv er. Går du dypt i en slik erkjennelse, min venn, skal du nok bli velvillig og hensynsfull mot din medbror. Har ikke Herren også formant oss til å tale vel om hverandre og ta alt i beste mening?

Vet vi eller hører vi noe om en bror eller søster, skal vi straks prøve å tyde det til det beste. Og vi skal i kjærlighet refse dem som drar fram en søsters eller brors feil uten å ha mot og kjærlighet nok til å gå rett til dem selv med det. Å, hvor mangt et sår skulle ikke da bli behandlet med kjærlighet i tide, mens det ennå kan leges, om brødre og søstre viste hverandre den troskap og tillit at de aldri baktalte, men alltid gikk rett til den det gjelder!

Å, måtte vi alle få disse ordene i dagens evangelium skrevet levende inn i hjertene våre: «Hvert unyttig ord som menneskene sier, skal de gjøre regnskap for på dommens dag. For etter dine ord skal du bli kjent rettferdig, og etter dine ord skal du bli fordømt.»

Å, det kunne sies mye om tungens synder. Men om jeg kunne få lagt dette siste på hjertet ditt med den tyngden det fortjener, ville det være nok. Ikke bare hver gjerning, men hvert unyttig ord skal du gjøre regnskap for – hvert unyttig ord! Gud hjelpe oss!

Men det er av hjertets overflod munnen taler. Det er helt naturlig at det som ligger oss mest på hjertet og interesserer oss mest, tar tungen i sin tjeneste. Å, hvor viktig er det da ikke at hjertene og sinnene våre alltid er fylt av og styrt av sannheten!

Er ikke det nye mennesket i oss friskt og sunt og varmt opptatt av sine ting, vil tungen snart på en finere eller grovere måte bli en tolk for det gamle menneskets interesser. Derfor gjelder det at vi ber Herren sent og tidlig om at han vil holde vår bekjennelse frisk og våre åndelige interesser levende, så de kan få styre både det vi sier og det vi gjør.

Likevel blir vi nok alle store syndere i dette kapitlet, både når det gjelder det vi sier, og det vi tier om. Vi synder både ved å misbruke tungen til dårlig tale og ved å forsømme å si det som er godt og kan være til ære for Gud og til oppbyggelse for nesten.

Derfor står også kilden som er åpnet for Davids hus mot synd og urenhet (Sak 13,1), åpen for denne synden. Gud gi at vi kunne bade bort all misunnelse og all egenkjærlighet – og bade slik at vi kunne bli riktig friske og sunne i Kristi kjærlighets nye og salige liv i Gud.

At David var i en hard knipe med tungen sin, forstår vi av at han måtte be Herren selv sette vakt for sine leppers dør. Og hvem er den kristne som ikke blir skyldner her?

Brødre og søstre, la oss vokte oss! For tungens synder er så alminnelige. Og fordi vi stadig er utsatt for å gjøre oss skyldige i dem på forskjellige måter, står vi i fare for å slumre inn, så vi ikke lenger stiller så hellige krav til oss selv på dette området som vi burde. Gud hjelpe oss derfor til å være årvåkne og speile ikke bare alle våre handlinger, men også alt vi sier, i Guds ords lys!

Takk være vår Gud, som i sin evige kjærlighet har latt en sikker rensende kilde strømme fram! Der kan vi vaske oss rene også fra alle de syndene vi har gjort oss skyldige i med tungen. Herren hjelpe oss til å søke både renselse og legedom der! Amen.

13. søndag etter treenighet: Nestekjærligheten

> «Dere har hørt det er sagt: Du skal elske din neste og hate din fiende! Men jeg sier dere: Elsk deres fiender, velsign dem som forbanner dere, gjør vel imot dem som hater dere, og be for dem som forfølger dere, for at dere kan være barn av deres Far i himmelen. For han lar sin sol gå opp over onde og gode, og lar det regne over rettferdige og urettferdige. Om dere nå elsker dem som elsker dere, hva lønn har dere da? Gjør ikke også tollerne det samme? Og om dere hilser bare på deres brødre, hva stort gjør dere da? Gjør ikke også tollerne det samme? Vær da fullkomne, likesom deres himmelske Far er fullkommen» (Matt 5,43–48).

Det står at den sin broder hater,
for Gud han en manndraper er;
hvor kan den elske Gud, sin Fader,
som ikke har sin broder kjær?
Kan den ei elsket av deg være
som deg for øyet daglig står,
hva hjertelag kan du da bære
til Gud, som du ei skue får?

Å, la da aldri solen dale
ned over deres vrede streng!
Da kan du deg ei Gud befale,
ei sove rolig i din seng.
Du vil mot andre vrede bære,
og andre gjør det samme skjel;
dere skal hverandre fortære
og slå hverandres fred ihjel.

Med utgangspunkt i dette evangeliet vil vi tale et ord om

nestekjærligheten.

Vi har ofte hørt hvordan fariseerne og de skriftlærde brøt odden av Guds hellige lov. De gav den slike tolkninger at deres kjødelige, uomskårne sinn kunne gå uberørt forbi den. Men intet brudd med Guds tanke og mening i den hellige loven kan være grovere og mer påfallende enn det Frelseren peker på i

evangeliet i dag, når han sier: «Dere har hørt det er sagt: Du skal elske din neste og hate din fiende!»

Sannelig, dette var en tolkning av loven som ikke stilte altfor store krav til kjærligheten! Når de bare tenkte seg venner og nære slektninger som den nesten de skulle elske, og lot alle andre mennesker møtes med likegyldighet eller rent hat, da måtte det gamle, kjødelige sinnet få et svært stort spillerom. Og det mest alvorlige og hjerteransakende Guds ord ble forvandlet til en sikkerhetens sovepute.

Annerledes lærer vår dyrebare Frelser. Han sier ikke: Hat deres fiender. Han sier: Elsk dem! Elsk dem, selv om de skader dere, hater, forbanner og forfølger dere. Først da slekter vi på vår himmelske Far. Skal en eneste synder på jorden være gjenstand for hans kjærlighet, må den omfatte slike elendige mennesker. For slike er vi i grunnen alle av naturen. La oss da i denne stunden dvele ved Frelserens alvorlige formaning om å elske vår neste.

Legg da først merke til at Frelseren ikke bare formaner deg til ikke å skade nesten eller gjøre ham noe ondt. Han sier: «Du skal elske ham.» Velsign ham når han forbanner deg, gjør vel mot ham når han hater deg, og be for ham når han skader deg eller forfølger deg. Du skal elske ham med en virksom, brennende kjærlighet.

Misforstår han kjærligheten din, og Satan får hisse ham opp til å spy ut sin ondskap i forbannelser over deg, da skal du velsigne. Hater han deg og prøver på alle mulige måter å ta deg, ved å sverte ditt gode navn og rykte, da skal du bare gjøre vel mot ham. Du skal tale vennlig og kjærlig både til ham og om ham og med velgjerninger prøve å fremme både hans timelige og hans åndelige vel.

Skader han deg? Legger han hindringer i veien for det du foretar deg, for å stanse framgangen din? Tar han kundene dine fra deg, baktaler han deg og sverter han deg på det verste? Likevel skal du elske ham, prøve å gjøre vel mot ham og be for ham.

Forfølger han deg? Prøver han å mistyde dine beste hensikter og på alle måter gjøre deg ondt? Stiller han deg offentlig til skue som en forbryter, både i skrift og tale, og prøver å ta fra deg all aktelse hos dine medmennesker? Du skal likevel elske ham, glede deg over at det går ham vel, og i alt ønske ham framgang og lykke. Gud gi at dette høytidelige budet må få hvile med hele sitt alvor på samvittigheten deres!

Du skal elske din neste selv om han farer vill i sin tro, eller kanskje er en åpenbar fritenker. Å, for et skalkeskjul har ikke rettroenheten ofte måttet være for et hatefullt, vrangvillig og bittert hjerte! Du skal elske den bror som farer vill, og i kjærlighet også lete etter de gode sidene hans. Visselig skal du være sannheten tro i din kjærlighet (Ef 4,15). Men du skal også være tro mot kjærligheten i din erkjennelse av sannheten.

Overlat ham i Guds hånd. Kan du i kjærlighet vise ham til rette og hjelpe ham, så gjør det. Godtar han ikke læren din, så vis ham så mye hjertelig velvilje at han må godta kjærligheten din. Er han en åpenbar fornekter, som håner og forakter Guds ord – å, vis ham mye kjærlighet! La ham forstå at kjærligheten din er en plante som ikke vokser på naturens grunn.

«Hvordan kan du likevel elske meg?» sa en gang en fritenker til sin hustru. Lenge hadde han med all Satans list prøvd å rive kristendommen fra henne, og til slutt hadde han mishandlet henne så hun satt som en krøpling foran ham. «Jo,» sa hun, «jeg elsker deg i Jesu Kristi inderlige kjærlighet. Hadde jeg bare en naturlig kjærlighet til deg, ville den sikkert vært slukket for lenge siden. Men den kjærligheten Jesus har tent i hjertet mitt, håper jeg skal brenne så lenge den usle leirhytta mi henger sammen.»

Den rasende og forbitrede mannen hadde nok erfaring av at ordene hennes var sanne. Og denne kjærlighetens ild sprengte til slutt det harde fjellet.

Min venn, kanskje står det altfor dårlig til med nestekjærligheten din! Du elsker knapt dem som hører til samme menighet som du. Og kanskje har du ikke en gang tenkt på at du skylder kjærlighet også til dem som har andre syn enn du. Det ville jo være en altfor vidtgående barmhjertighet!

Dere elsker jo knapt deres egne brødre og søstre. Noen av dere har hjertene fulle av hat og fiendskap mot dem som har hvilt ved samme mors bryst. Hvordan skal en da kunne vente at dere skal elske fiendene deres? Noen av dere sitter kanskje i dette øyeblikket med uforsonlige hjerter mot nesten. Å, kan dere ikke elske deres nærmeste, deres egne slektninger, da er dere verre enn tollere og hedninger.

«Hvordan kan du vente at jeg skal kunne elske min fiende på den måten?» Svar: Gud har sagt: Du skal! Derfor blir det ikke et spørsmål om hva mennesker venter eller ikke venter av seg selv. «Du skal elske din neste som deg selv» (Rom 13,9).

Men kanskje sier du: «Jeg tror aldri jeg har sagt et uvennlig ord til min neste. Jeg har ikke talt ille om noen, og jeg er svært redd for å hate mine medmennesker. Når jeg steller med mine egne saker, vokter jeg meg vel for å skaffe meg selv fordeler på andres bekostning. Jeg prøver aldri å gjøre noen urett.» Min venn, det er godt så langt det rekker, men det er ikke alt. Det er ikke nok at du ikke har gjort din neste noe ondt. Nei, du skal elske ham!

Men så sier du kanskje: «Jeg gjør min neste mye godt. Jeg kler den fattige og gir den sultne mat. Jeg er med i den ene og den andre foreningen som har satt seg som mål å hjelpe nesten i hans nød.» Min venn, det er svært godt. Men si meg: Elsker du ham? Gjør du alt dette av virkelig kjærlighet?

Jeg har vært vitne til at gaver er blitt kastet til de fattige slik en kaster et bein til en hund. Det ligger ingen kjærlighet i det. Jeg har sett at almisser er blitt delt ut til de trengende, men ikke med halvparten av den vennligheten en viser hesten sin når en gir den høy: «Se der, ta imot gaven, men kom ikke tilbake med det første! Hvorfor går du ikke også til naboen min? Her skal det alltid være slikt renn på dørene.»

Å, dette er ikke å elske sin neste og lære ham å elske oss igjen. Hadde vi på en vennlig måte sagt til ham at vi ikke kunne gi ham noe, ville han elsket oss mer enn han nå kan gjøre når han tar imot den usle gaven sammen med slike hjertekalde bemerkninger.

Oppfør deg heller ikke som om du var den fattiges overmann, som viser ham en gunst. Gå til din bror som om du skulle betale ham en gjeld. Sett deg ved siden

av ham og tal vennlig til ham. Kanskje trenger han mer den kjærligheten som tiner det kalde hjertet, enn den almissen han ber om.

Er han finfølende, og koster det ham kamp å gi til kjenne nøden sin, så gi ham ikke gaven som en almisse, men på en annen måte. Da sårer du ikke hodet hans med den samme oljeflasken som du tenkte å lege det med. Slå ikke din trengende bror ned med sårende ord, men la gaven din følges av så mye kjærlighet at han glemmer gaven og bare husker kjærligheten.

Å, om dette budet ble fulgt i verden, hvordan skulle ikke alt bli snudd opp ned! Det sørgelige standshovmodet og kastehovmodet, som ikke bare rår i India, men altfor mye også hos oss, skulle bli avskaffet. Vi skulle huske at vi er brødre, kjøtt av samme kjøtt og blod av samme blod. Å, velsignet være vår Gud, som har gitt oss dette budet! Og velsignet blir verden når det blir fulgt. Da har en funnet den eneste pålitelige medisinen mot samfunnets gapende sår.

Brødre og søstre, hvordan går det oss når vi skal prøve oss etter kjærlighetens store bud? Å, jeg er viss på at dersom du kjenner denne kjærlighetens lov innprentet i sjelen din ved Åndens kraft, da skal du skjelve ved tanken på hvordan ditt arme hjerte er. Og du skal skjelve over at du har latt så mang en anledning til å vise nesten kjærlighet gå fra deg. Akk, hvor vi må bli stående som forbrytere overfor dette budet!

Dere som har det vennligste sinnelag og det kjærligste hjerte, er ikke dere også skyldnere? Trenger ikke denne tanken seg inn på dere: Dersom ingen andre skal bli frelst enn de som holder dette budet, da er i hvert fall jeg fortapt?

Mine venner, la oss legge hånden på munnen og tie om all egen ros. Var gjerningenes vei frelsens vei, da var vi alle fortapt.

Å, hvor kjært blir ikke frelsens evangelium for oss når vi levende erkjenner dette! Har jeg brutt loven og står anklaget og fordømt av den, hvor dyrebar blir da ikke forsoneren, som har tatt bort alle mine synder med sitt blod! Dyrebar blir han for meg, han som med et hjerte fullt av kjærlighet kan tilgi meg min kjærløshet, uvennlighet, hardhet og bitterhet. Ved sitt dyre forsoningsoffer har han skaffet meg rom i himmelen, trass i alle mine synder.

Hvordan er det med deg, min venn? Har du latt Guds ords tveeggede sverd trenge inn til «ledd og marg» og dømme «hjertets tanker og råd» (Hebr 4,12)? Eller er du lik fariseerne, som hadde brutt odden av loven og lempet på kravene dens etter sin egen evne til å oppfylle dem?

En gang ble jeg kalt til en gammel, rik dame. Hun hadde hørt at jeg skulle være en slik «deilig trøstens apostel», som hun uttrykte det, og nå bad hun meg trøste henne så godt jeg kunne. Hun lå og kjempet med den siste fiende, og samvittigheten hadde nok begynt å uroe henne for hennes tidligere liv.

Da jeg hørte at hun trengte så sårt til trøst, spurte jeg om hun var i nød og bekymring. «Å ja, det er så rart når en skal forlate verden,» sa hun. «Ellers kan jeg ikke si at jeg har noen synder på samvittigheten.» Tenk det: Hun lå der i dødskampen, Guds Ånd uroet samvittigheten hennes – og likevel hadde hun ingen skyld!

Jeg leste for henne nettopp den delen av Bergprekenen der dagens evangelium står, og prøvde å holde Guds hellige lovs klare speil fram for øynene hennes.

Hun lå stille og så på meg med et forferdet blikk. Da jeg la fra meg boka, sa hun: «Jeg trodde om Dem at De var en trøstens mann, og så er De kommet for å fordømme meg.»

Jeg bad til Gud og prøvde særlig å nå inn til samvittigheten hennes ved å holde fram budet om å elske nesten. Men da jeg nevnte ordene: «Hver den som hater sin bror, er en morder» (1 Joh 3,15), ropte hun med streng stemme: «Les som det står: Den som hater sin bror uten grunn! Jeg har aldri hatet noen uten grunn. Jeg har slektninger som har gjort meg mye vondt, og dem kan jeg ikke annet enn hate.»

Det hjalp ikke at jeg holdt fram for henne Frelserens ord: «Elsk deres fiender, velsign dem som forbanner dere, gjør vel imot dem som hater dere, og be for dem som forfølger dere.» Hun ville ikke erkjenne noe. Samvittigheten syntes å ville presse henne til erkjennelse, men hennes stive, aristokratiske ånd trosset Guds Ånd.

Så talte jeg inderlig og bevegende til henne om Jesu kjærlighet til syndere. Jeg prøvde å få henne til å forstå at når han vil få oss til å ta skylden på oss, er det ikke for å fordømme oss. Hensikten er at det store forsoningsofferet som Jesus har båret fram for våre synder, må bli erkjent og tatt imot. Men hun ville slett ikke høre tale om synd og skyld.

Dømt og ulykkelig som hun lå der, holdt hun likevel fast på sin egen rettferdighet med all sin makt. Hun kjempet for å bevare dødens fred, og i denne tilstanden ble hun kalt inn i evigheten.

Se, min venn, det er ingen lett sak for Vårherre å få gjøre oss til fortapte syndere, så vi tar Guds hellige lovs dom over oss.

Men du som kjenner at du ikke kan svare Gud «ett til tusen» (Job 9,3) om han vil gå i rette med deg etter sin hellige lov! Du som sukker under bevisstheten om at du bærer et kaldt, falskt og kjærløst hjerte i brystet ditt, og synes du må fortvile ved tanken på all den fordervelsen som henger sammen med dette hjertet, som er falt så dypt bort fra Gud: Hør hva Paulus sier om loven og hensikten med den!

I Romerbrevet 3 har han tegnet et fryktelig, men sant bilde av hvordan det står til inni hvert menneske. Så fortsetter han:

«Men vi vet at alt det loven sier, det taler den til dem som er under loven, for at hver munn skal lukkes og hele verden bli skyldig for Gud. Derfor blir intet kjød rettferdiggjort for ham ved lovgjerninger. For ved loven kommer erkjennelse av synd. Men nå er Guds rettferdighet, som loven og profetene vitner om, blitt åpenbart uten loven, det er Guds rettferdighet ved tro på Jesus Kristus, til alle og over alle som tror. – For det er ingen forskjell, alle har syndet og mangler Guds herlighet. Og de blir rettferdiggjort for intet av hans nåde ved forløsningen i Kristus Jesus» (Rom 3,19–24).

Her ser du at loven ikke er gitt deg til frelse, men for at din «munn skal lukkes», for å anklage deg og dømme deg skyldig. Her ser du også at den rettferdigheten som loven krever, men ikke kan virke, er skaffet til veie uten loven. Den finnes i Kristus Jesus og kan bare tas imot ved troen. Den er kommet til alle,

altså også til deg. Men den kommer over alle som tror. Ved troen svøper du deg inn i Kristi rettferdighet, og da har du i Kristus alt det loven krever.

«Da var det godt at jeg slapp så lettvint unna budet om å elske,» tenker du kanskje i ditt stille sinn.

Lettvint? Hva sier du? Slipper du lettvint unna budet om å elske, så kommer budet sikkert en gang over deg igjen, til evig fordømmelse. Selv om du er sluppet fri fra budet fordi du virkelig er innlemmet i Kristus, så det ikke lenger står der med sine krav som vilkår for din frelse, så har det sannelig ikke skjedd i søvne. Budet krevde nok så lenge du mente at du hadde noe å yte. Og det er ikke så lett å erklære seg konkurs og gi fra seg boet sitt.

«Men er jeg da ikke virkelig fri fra budet når jeg er ikledd Kristus?» sier du. Langt derifra! Da er budet først for alvor kommet til deg, ja, inn i deg. Gud har skrevet sin lov i ditt hjerte og i ditt sinn (Jer 31,33). Da står den ikke der som et vilkår for frelsen. Men kravet i den viser det målet som hele ditt nye sinn og din nye natur lengter etter å nå: å kunne elske Gud av hele ditt hjerte og din neste som deg selv.

«Drikk av elven, livets vann», så skal du selv bli en levende kilde som kjærlighet og alt annet godt velter fram fra (Joh 7,38).

Til slutt vil vi høre et vitnesbyrd fra en som var en mann både av ordet og av kraften. Han sier: «Kjærligheten gjør ikke nesten noe ondt. Derfor er kjærligheten lovens oppfyllelse» (Rom 13,10). Og et annet sted sier han:

«Om jeg taler med menneskers og englers tunger, men ikke har kjærlighet, da er jeg en lydende malm eller en klingende bjelle. Om jeg har profetisk gave og kjenner alle hemmeligheter og all kunnskap, og om jeg har all tro, så jeg kan flytte fjell, men ikke har kjærlighet, da er jeg ingenting. Og om jeg gir alt det jeg eier til mat for de fattige, og om jeg gir mitt legeme til å brennes, men ikke har kjærlighet, da gagner det meg ingenting. Kjærligheten er tålmodig, er velvillig. Kjærligheten misunner ikke. Kjærligheten skryter ikke, den blåser seg ikke opp. Den gjør ikke noe usømmelig, søker ikke sitt eget, blir ikke bitter, gjemmer ikke på det onde. Den gleder seg ikke over urett, men gleder seg ved sannhet. Den utholder alt, tror alt, håper alt, tåler alt» (1 Kor 13,1–7).

Å, hvilke alvorlige og hjerteransakende ord! Og de er ikke skrevet av en mann som bare krevde kjærlighet av andre, men ikke selv kunne elske. De er skrevet av ham som hadde «en stor sorg og en stadig nød» i sitt hjerte for sine brødre, sine «slektninger etter kjødet», og som gjerne ville ha ofret sin egen frelse om han med det kunne ha kjøpt deres (Rom 9,2–3).

De er skrevet av ham som i et beveget avskjedsøyeblikk kunne si til de eldste i menigheten: «Husk at jeg i tre år, natt og dag, ikke holdt opp med å formane hver eneste en med tårer» (Apg 20,31). Derfor kunne han også med rette si: «Jeg er ren for alles blod» (Apg 20,26).

Å, hvor alvorlig og hjerteprøvende dette kapitlet om kjærligheten er! Intet alvor, ingen nidkjærhet for Guds sak og ingen selvoppofrelse hjelper, om ikke kjærligheten er den dype drivkraften. Det har nok vært slike som har gitt alt de eide til de fattige, og likevel ikke elsket. Ja, noen har til og med gitt sitt legeme til å brennes, uten at en gjenkjærlighet, født av Kristi kjærlighet, var drivkraften.

Derfor må vi ikke løpe så lett over dette store kapitlet om kjærligheten. Med hånden på hjertet må vi stå stille for vår Gud og prøve oss selv, om denne guddommelige egenskapen virkelig er født i hjertene våre. Herren hjelpe oss til det! Amen.

14. søndag etter treenighet: Mannen ved Betesda dam

> «Etter dette var det en av jødenes høytider, og Jesus dro opp til Jerusalem. Ved Saueporten i Jerusalem er det en dam som på hebraisk heter Betesda. Den har fem søyleganger. I disse lå det en mengde syke, blinde, lamme, vanføre, som ventet på at vannet skulle bli satt i bevegelse. For en engel steg fra tid til annen ned i dammen og rørte opp vannet. Den som da først steg ned etter at vannet var blitt opprørt, ble frisk, hva sykdom han så led av. Det var en mann der som hadde vært syk i trettiåtte år. Jesus så ham ligge der, og visste at han hadde vært syk i lang tid. Han sa da til ham: Vil du bli frisk? Den syke svarte ham: Herre, jeg har ingen til å kaste meg ut i dammen når vannet blir opprørt. Og i det samme jeg kommer, stiger en annen ned før meg. Da sier Jesus til ham: Stå opp, ta båren din og gå! … Senere fant Jesus mannen i templet og sa til ham: Se, du er blitt frisk. Synd ikke mer, for at ikke noe verre skal hende deg» (Joh 5,1–14).

«På den dagen skal det være en åpnet kilde for Davids hus og for Jerusalems innbyggere mot synd og urenhet» (Sak 13,1).

Det finnes mange helsekilder på jorden som er berømte fordi vannet i dem har kraft til å helbrede forskjellige slags sykdommer. Tusener av syke strømmer til disse kildene. Men ikke alle finner den legedommen de håpet på. Mange dør ved selve kildene, og skarer vender hjem med en mørk anelse om at nok ingenting på jorden kan gi dem tilbake den helsen de har mistet.

Men det finnes en sykdom som er farligere enn legemets. Det er syndens sykdom. Den ble påført hele menneskeslekten da avgrunnsslangen sprøytet sin giftige urenhet inn i sjelen. Finnes det da noen helsebrønn med legende vann for denne sykdommen i sjelen? Finnes det en kilde der en kan vaske bort sjelens sykdom og urenhet?

Ja, Gud være lovet, det finnes en slik kilde! Og det finnes et folk som stadig må holde seg ved denne brønnen. Den flyter i Sion, og det er Davids hus og Jerusalems innbyggere som nyter godt av det legende vannet. De er blitt innbyggere i den byen som er anlagt rundt kilden. Men kilden er åpen for hver åndelig syk og elendig sjel, og vannet renser fra synd og urenhet.

Ingen trenger å legge ut store pengesummer for å få drikke av det helbredende vannet, slik de må som søker jordiske helsebrønner. Ingen trenger å gi ut alt

han eier, slik kvinnen med blødningene gjorde (Mark 5,26). Nei, kilden er fri, og hver den som trenger det, har fri adgang til vannet. Ikke en eneste sjel trenger heller å gå derfra uten hjelp. Det har aldri ennå hendt at en sjel har drukket av dette vannet uten å finne legedom.

David søkte hjelp her for sin sønderbrutte ånd (Sal 51,19) og mot all den urenhet som syndens bedrag hadde tilsølt ham med. Han fant en slik legedom og renselse at sjelen hans ble fylt av jubel. Peter badet i dette vannet, og sjelen hans ble gjenfødt til et levende håp (1 Pet 1,3).

Og kunne du spørre hver enkelt i den skaren som ingen kan telle, og som lyser av renhet og hvithet rundt Lammets trone (Åp 7,9), så skulle de alle peke ned mot jorden og bryte ut i salig jubel: «Der flyter den kilden som har renset oss!»

Og spør du denne store skaren av ulykkelige som er blitt salige: «Hva er det for en kilde, hva er det for et vann som kan rense sjelen slik? For også jeg ønsker å bli helbredet» – da svarer de alle i kor: «Lammets blod.» «Jesu, hans Sønns blod renser oss fra all synd» (1 Joh 1,7).

Å, Lammets blod, det dyrebare blod,
det gav meg liv da jeg ved korset sto.

«Mot synd og urenhet» – ja, slik står det virkelig. Kilden er ikke åpnet for hellige og rene, men for syndige og urene. I grunnen er det nettopp din syndighet og urenhet som gir deg rett til å komme til denne kilden. Sa han ikke selv, han som lot sitt blod flyte til legedom for syndere: «Jeg er ikke kommet for å kalle rettferdige, men for å kalle syndere» (Matt 9,13)? Og sier han ikke: «Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære» (Matt 11,28)? Jo, Gud være lovet!

Og over kilden står det en deilig innskrift som lyder slik: «Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø, om de er røde som skarlagen, skal de bli som den hvite ull» (Jes 1,18).

Du som har funnet legedom i denne kilden, er du ikke med og priser den? Og vil du ikke være med og dra så mange som mulig til den?

Å, hvor få det er som av hjertet priser legedommen i Lammets blod! I grunnen er det flere sjeler som kjenner sykdommen i sin sjel, enn vi aner. Kunne vi prise kilden for dem ut fra levende erfaring, skulle mange av dem bli dratt til den.

I dagens evangelium blir det talt om en dam som er et talende bilde på denne kilden. Rundt den lå det mange elendige som ventet på at noen skulle hjelpe dem ned i vannet. Måtte vi som selv har funnet legedom, da være riktig ivrige etter å peke på ham som kan gjøre hver elendig sjel delaktig i den samme lykken.

Betesda betyr «nådens hus» eller «barmhjertighetens hus». For et vakkert bilde er ikke denne dammen med det levende vannet og de fem søylegangene, fylt av alle slags syke! Den er et bilde på ham som er omgitt av all verdens nød og elendighet, og som er den eneste som kan hjelpe ut av all nød. Å, han er det rette «barmhjertighetens hus» for sjelene!

Noen av disse stakkars sjelene er blinde, så de må rope i nøden sin: «Oppklar mine øyne så jeg ikke skal sovne inn i døden» (Sal 13,4). «Opplat mine øyne, så jeg kan skue de underfulle ting i din lov!» (Sal 119,18). Andre er lamme og kjenner trang til å bade seg i dammen for å bli helbredet, så «den lamme skal springe som en hjort» (Jes 35,6).

Andre er åndelig visne, så de verken kan høre, tale eller bevege seg. De kan verken tro, gjemme eller lyde Herrens ord. De kan ikke tale med Herren og ikke stå imot sjelens fiender – de er åndelig visne. Hva trenger nå alle disse? De trenger Jesus som lege for sjelen.

De nødlidende ved Betesda dam ventet på at engelen skulle komme og sette vannet i bevegelse. Slik venter også de ulykkelige sjelene på Jesu hjelp ved Den Hellige Ånds nåde og kraft. Og de nødlidende ved Betesda var uten hjelp inntil engelen kom og satte vannet i bevegelse. Slik er også den ulykkelige sjelen uten hjelp inntil Den Hellige Ånd får bære vitnesbyrdet om Jesus fram for den.

Om en så har hele Guds evangelium, kan en ikke ta til seg en eneste bokstav av det før Den Hellige Ånd trer til med sitt lys og sin kraft. Derfor lærte vi allerede i vår tidligste barndom å bekjenne: «Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komme til ham» – det er Den Hellige Ånds gjerning. «Ingen kan si: Jesus er Herre! – uten i Den Hellige Ånd» (1 Kor 12,3).

Det er altså Den Hellige Ånd som gjør evangeliets ord virksomt. Det er han som så å si setter nådens levende vann i bevegelse. Vannet som engelen rørte opp, hadde kraft til å lege alle som steg ned i dammen. Slik blir også den åndelig sykes sjel helbredet når evangeliet får virke på hjertet ved Åndens kraft. Da blir den åndelig syke frisk, og den blinde får synet. Den lamme kan gå med sikre skritt på fredens vei, og nye livskrefter strømmer gjennom den visne, så lemmene hans settes i bevegelse til ære for Guds navn.

Det er et bemerkelsesverdig bilde at vannet først leget når engelen hadde satt det i bevegelse. For ikke å bli misforstått vil jeg først si at jeg visselig tror at Guds ord er levende og kraftig i seg selv. «De ordene jeg har talt til dere, er ånd og er liv,» sa Frelseren (Joh 6,63).

Men hvor ofte får en ikke i vår tid høre en rettroende forkynnelse som likevel slett ikke ser ut til å virke åndelig vekkelse og liv? Mang en slik forkynner trøster seg med at han har holdt fram den rene lære, og mener at han for så vidt kan ha god samvittighet. Men han tenker ikke på at han med sin ugjenfødte ånd liksom legger en demper på alle ordene sine.

Han tenker ikke på at han liksom svekker og avkrefter, ja motvirker det ordet han forkynner, ved det ugjenfødte sinnet som samtidig ånder ut fra ham. Ikke rart at en heller ikke ser noen frukt av en slik død, rettroende forkynnelse.

Men blir han et Åndens tempel, får Den Hellige Ånd komme og virkelig sette hele hans døde kunnskapsforråd i bevegelse og gi det liv. Kan han da si og vitne med hele sitt liv: «Jeg trodde, derfor talte jeg» (2 Kor 4,13) – da kan du være viss på at det også blir liv og bevegelse i menigheten.

Og hvordan er det ikke med en hel del utvortes fromme kristne som har et stort forråd av kunnskap om åndelige ting? Du kan tale med dem om hvilket punkt i kristendommen du vil, og erkjennelsen deres er korrekt – og likevel er de så kalde, stive og livløse. Får nå Den Hellige Ånd komme og «opplyse kunnskapen» hos disse sjelene – får Guds Ånd sette vannet i bevegelse – da begynner det straks å merkes. Det blir uro og bekymring og en alvorlig tørst etter frelsens levende vann.

La oss derfor ikke bedra oss med dette døde kunnskapsvesenet, denne livløse rettroenheten, enten den viser seg i den enkeltes liv eller i forkynnelsen.

Bedra deg ikke, kjære sjel! Har du merket Åndens levendegjørende kraft i hjertet ditt? Lyv ikke for deg selv, men stå stille og tenk deg om. Er din synd og fordervelse blitt en virkelighet for deg, så samvittigheten skjelver? Er du blitt hjertelig glad for at Jesus kom for å frelse deg fra synden, døden, djevelen og et evig helvete? Og skal nå hele livet ditt være viet til hans ære? Prøv deg selv – det gjelder fortapelse eller frelse.

Videre forteller teksten vår om en stakkar som hadde vært syk i 38 år. Forgjeves hadde han prøvd å komme ned i dammen, for en annen steg alltid ned før ham. Da Jesus spurte om han ville bli frisk, svarte han: «Herre, jeg har ingen til å kaste meg ut i dammen når vannet blir opprørt.»

Å, mine venner, er ikke denne mannen et levende bilde på de mange sjelene som liksom venter på at de kristne skal hjelpe dem ut i frelsens dam?

Hør, du mor! Du er nøye med å bade barnet ditt og ta vare på dets legemlige helse. Men hva gjør du for å føre det ut i frelsens dam, der vannet kan lege sjelens sykdommer? Når barnet ser inn i øynene dine med sine troskyldige barneblikk, kan du kanskje ikke lese noen sjelenød der. Men, å mor, nøden er der! Den liksom roper ut av disse øynene: «Hjelp meg ut i vannet, så jeg kan bli helbredet!»

De kristne får ofte høre slike bebreidelser fra vakte sjeler: «Hadde du funnet frelse for din sjel og visste at jeg lå der i mine synder som et fortapelsens barn – å, hvorfor holdt du ikke saken alvorlig fram for meg? Hvorfor prøvde du ikke med kjærlighet og inntrengende alvor å overbevise meg om at jeg var på villspor? Hadde jeg sovet meg inn i helvete, synes jeg at jeg ville ha krevd mitt blod av din hånd.»

Og rundt Betesda dam finnes det langt flere ulykkelige sjeler enn vi aner. Å, om vi som lykkelige, helbredede sjeler kunne sette all vår kraft, kjærlighet og energi inn på å få disse ulykkelige ut i dammen!

Men den stakkars syke mannen i evangeliet var nærmere frelsen enn han selv ante. Med ordene «Stå opp, ta båren din og gå!» lot Jesus ham forstå at det var Jesus selv som var det levende, helbredende vannet. Og straks ble han frisk, tok båren sin og gikk.

La oss nå bruke dette på oss selv. Har ikke vi ligget lenket til syndens leie, like maktesløse som denne arme stakkaren? Og kanskje ligger du, min kjære venn, der ennå, elendig, ulykkelig og uten hjelp.

Synden er blitt en trykkende byrde for deg. Du har prøvd å kaste av deg åket, men forgjeves. Gang på gang har du satt deg fore at du ikke ville synde mer, men synden i ditt arme kjød har gjort narr av alle forhåpningene dine. Du tenkte at du skulle bli ren, hellig og sterk. Men urenhet, elendighet og alt mulig ondt har strømmet fram fra den hemmelighetsfulle kilden i ditt indre – og der ligger du, helt maktesløs og bundet i din elendighet.

Du finner verken ærlighet eller oppriktighet hos deg selv, ikke noe avgjørende hat til all synd og ingen sann kjærlighet til Gud. Og det verste av alt: Når du arbeider for å krabbe deg ut i frelsens dam, vil det ikke lykkes. Du merker at

vannet er i bevegelse, og du ser andre stige ut i det og bli helbredet. Men selv ligger du der i en hemmelig fortvilelse, like hjelpeløs.

Nå kommer Jesus i sitt evangelium og sier: «Vil du bli frisk?» Å, svar ham da: «Akk ja, Jesus, hjelp meg!» Men ligg ikke der og foreskriv ham at han skal hjelpe deg ut i en selvforbedringens dam – det gjør han visselig ikke. Selvforbedringen er lik vannet i Dødehavet: Ingen fisk kan leve i det, og ingen vind kan sette det i bevegelse.

Hør nå hva Jesus sier også til deg: «Stå opp!» sier han. Svar ikke: «Det er jo nettopp det jeg har arbeidet for, men jeg kan jo ikke reise meg.» Den syke mannen ved Betesda kom ikke med en slik innvending. Han stod ganske enkelt opp.

Dette «Stå opp!» er ikke et kommandoord som skal få dine egne krefter til å ta seg sammen for å reise sjelen din opp. Nei, det er et livets og kraftens ord, og fra det vil guddommelige livskrefter strømme inn i sjelen din.

Det er det samme som: Jeg har frelst deg. Jeg har utslettet alle dine synder med mitt blod. Jeg har kjøpt deg fri fra lovens forbannelse ved å bli en forbannelse for deg (Gal 3,13). Jeg har vunnet deg en fullkommen rettferdighet som du kan skjule din nakenhets skam med. Jeg har adoptert deg som barn og arving i mitt rike.

Stå opp! Ta imot! Du har ikke noe å vente på. «Jeg har gjenløst deg … du er min» (Jes 43,1). Du har ikke lov til å råde over deg selv. Stå opp! Du er min eiendom, kjøpt med mitt blod (1 Kor 6,20).

Kjenner du ikke, kjære venn, at Herrens sterke armer er rakt ut etter deg? Å, ligg ikke der og drøm lenger! Stå opp og pris din Gud, som har frelst sjelen din.

Husk hvordan det gikk mannen med den visne hånden da Frelseren sa: «Rekk hånden ut!» (Matt 12,13). Mannen svarte ikke: «Nei, Herre, jeg har ingen kraft i armen, det er umulig for meg å bevege den.» Men på Frelserens ord rakte han den ut, og han var frisk og sunn. Se, helbredelseskraften lå i ordet, og den fikk fullføre sin gjerning ved å vekke den sykes tro.

En forkynner av Guds ord sa en gang til en fortvilet, ulykkelig sjel: «Å, så salig du er, du Jesu eiendom, kjøpt med blod! Du slipper å kjenne etter om du er salig, for du har hele din salighet utenfor deg, i Kristus.» Den bekymrede gjorde store øyne. Men plutselig lyste gudsbarnets glede ut av dem, og han brøt ut: «Å ja, det er jo sant. Gud være evig lovet!» Og den bekymrede var med ett overmåte lykkelig.

«Ta båren din og gå!» sa Frelseren. Denne båren som han nå måtte dra av sted med, er et treffende bilde på vår naturlige fordervelse. Før lå han lenket til båren, nå kunne han gå og bære den. En sjel som ikke er frelst og satt fri i Kristus, ligger lenket til sin naturlige fordervelses leie. Han makter ikke å stå opp fra denne båren. Men en kristen er blitt herre over båren. Han har reist seg fra fordervelsens leie, selv om han ennå må dras med synden i sitt kjød.

Men hvorfor kan han ikke bli kvitt denne båren sin? Hvorfor befrir ikke Herren sine barn helt og fullt fra all synd og fordervelse? Når vi kommer hjem, brødre og søstre, skal vi nok forstå grunnen. Men vi kan vel også få en anelse om den mens vi ennå er her.

La oss ikke glemme at vi er en eiendom kjøpt med blod, som bare har en fri miskunn å takke for vår frelse. La oss heller ikke glemme at Jesus ved sin Hellige Ånd liksom vil brenne disse apostelens ord inn i sjelene våre: «For av nåde er dere frelst, ved tro. Og dette er ikke av dere selv, det er Guds gave. Det er ikke av gjerninger, for at ikke noen skal rose seg» (Ef 2,8–9).

Det stadige synet av vår gamle arv skal holde oss nede i ydmykhet. Det skal lenke oss så fast til klippen Kristus at vi bare har vår sikkerhet og trygghet i ham. La oss ikke glemme at djevelen falt fra Gud på grunn av hovmod.

Du må nok dras med den gamle båren din. Men vokt deg for å sette den ned og legge deg på den igjen! Det har dessverre altfor mange gjort. Når den arme vandringsmannen blir trett og utmattet av reisens strabaser, kan han mang en gang bli fristet til å kaste seg ned og søke hvile på usunn, giftig grunn. Å, den gamle naturen er i sannhet en slik grunn, min venn! Og det er mange som har slumret inn i dødssøvnen ved igjen å søke hvile i den.

Du skal ikke søke hvile, trøst og vederkvegelse i noe annet enn i Jesu sår. Den gamle naturen skal korsfestes, druknes og dødes. Og jo mer dette skjer, desto lettere og friere blir vandringen vår på livets smale vei.

Og så dette formaningsordet med på veien: «Se, du er blitt frisk. Synd ikke mer, for at ikke noe verre skal hende deg.» Gud hjelpe oss! Amen.

15. søndag etter treenighet: Ett er nødvendig

> «Mens de var på vandring, kom han inn i en landsby, og en kvinne ved navn Marta tok imot ham i sitt hus. Hun hadde en søster som hette Maria. Hun satte seg ved Jesu føtter og lyttet til hans ord. Men Marta var travelt opptatt med alt som skulle stelles i stand. Hun gikk da bort til dem og sa: Herre, bryr du deg ikke om at søsteren min har latt meg bli alene med å tjene deg? Si da til henne at hun skal hjelpe meg! Men Herren svarte og sa til henne: Marta, Marta! Du gjør deg strev og uro med mange ting. Men ett er nødvendig. Maria har valgt den gode del, som ikke skal bli tatt fra henne» (Luk 10,38–42).

Vil du dette ene tage,
søk det ei på denne jord.
La hva jordisk er, tilbage,
søk det oppe, søk det hvor
seg guddom og manndom forenede finne,
og hvor all fullkommenhets fylde er inne.
Der, der er det ene nødvendige rett,
der, der er mitt ene, mitt alting i ett.

Blant de få hvilestedene Menneskesønnen fant på jorden, var Betania visselig et av de herligste. Mang en gang var han trett og utslitt etter sitt travle og anstrengende arbeid i og omkring den store byen Jerusalem. Da trakk han seg tilbake og søkte ro og stillhet, hvile og forfriskning i denne lille byen. Der åpnet et vennlig hjem seg for ham, og kjærlige hjerter slo ham i møte.

Han var et like sant og virkelig menneske som noen av oss, selv om han var noe usigelig mer enn et menneske. Derfor kjente han vel, som vi, trang til å finne en oase i ørkenen. Der kunne han sette seg ned og hvile og samle krefter til å fortsette arbeidet i sitt ansvarsfulle kall.

I Betania fantes det minst to slike hvilesteder som gav vår Frelser ro og forfriskning: Simon den spedalskes hus (Matt 26,6) og Martas hus. Verten i det første huset, Simon den spedalske, var nok en av de mange som Herren hadde hjulpet ut av legemlig nød og gjort til sin varme, hengivne disippel.

Marta var etter all sannsynlighet enke, for hun omtales som den som eide huset. Hun var visselig også en sjel som var inderlig hengitt til Jesus, selv om mange utleggere nærmest har framstilt henne som egenrettferdig. Skriften sier

at «Jesus elsket Marta» (Joh 11,5). Det betyr mer enn at han omfattet henne med den kjærligheten han har til alle syndere.

I dette elskelige vennehjemmet var altså Jesus gjest. I denne teksten står det ikke noe om broren Lasarus, men han var vel også til stede. Og de tre søsknene, Marta, Maria og Lasarus, syntes nok det var en stor høytidsdag og en dyrebar anledning til mye åndelig forfriskning når deres beste venn trakk seg bort fra livets kamp og strid for å hvile ut noen timer hos dem.

Da Jesus var kommet inn i huset, satte Marta i gang med å gjøre det så hyggelig som mulig for den kjære gjesten, for det var egentlig hun som var vertinnen. Hun «var travelt opptatt med alt som skulle stelles i stand». Søsteren Maria derimot slo alle bekymringer for det ytre stellet fra seg. Hun satte seg stille ned ved føttene hans for å bli forfrisket av hans livsalige tale.

At søsteren satt der uten å gjøre noe, ble en fristelse for den kjære Marta. Hun lot seg rive med så langt at hun til og med rettet et halvt bebreidende ord til sin Mester, fordi han lot Maria bli sittende så rolig ved føttene hans. Hun sa: «Herre, bryr du deg ikke om at søsteren min har latt meg bli alene med å tjene deg?»

Stakkars Marta! Hun elsket nok sin Frelser like høyt som noen, men det ser ut til at hun var et virksomt og iherdig menneske som nå lot seg rive med av sine husmorbekymringer.

Dette gav Frelseren anledning til å ta Maria i forsvar og si et deilig ord om henne, mens han rettet et bebreidende ord til den bekymrede Marta: «Marta, Marta! Du gjør deg strev og uro med mange ting. Men ett er nødvendig. Maria har valgt den gode del, som ikke skal bli tatt fra henne.»

«Du gjør deg strev og uro med mange ting.»

Å, hvor godt passer ikke denne bebreidelsen på mange av oss, som bekymrer oss og blir uroet av så mange ting i livet! Frelseren har jo selv sagt i lignelsen om såmannen at slike jordiske bekymringer så ofte kveler den gode sæden (Luk 8,14).

Og hva er det vi bekymrer oss for? Nesten alle ting, både mulige og umulige. Vi bekymrer oss for dagen i dag og for dagen i morgen, og vi lar de tærende bekymringene strekke seg mye lenger fram i livet. Vi bekymrer oss for mat, drikke og klær. Vi bekymrer oss for hvordan det skal gå med planene våre for framtiden, hvordan det skal gå når vi blir gamle og skrøpelige, og hvordan det skal gå med barna våre – ja, hva er det vi ikke bekymrer oss for?

Også i åndelige ting har vi en hel del unødige bekymringer. Det er ikke unødig at vi bekymrer oss for vår sjels frelse, eller at vi er bekymret over at vi forsømmer å bruke nådemidlene – det kan vi ha god grunn til. Det er heller ikke unødig at vi har en dyp og alvorlig omsorg for barna våre.

Men det er unødvendig, ja avguderisk, at vi drasser på bekymringer som Herren har sagt vi skal kaste på ham (1 Pet 5,7). Bekymringene for vårt jordiske liv, for helse og sunnhet, for framtidens muligheter og umuligheter skal vi kaste på ham. Bekymringene for hvordan den åndelige sæden han har sådd i hjertene våre, skal spire og vokse, skal vi også kaste på ham. Alt det som ligger utenfor kallet vårt og over vår evne og forstand, skal vi også kaste på ham. Med slike bekymringer står vi ham bare i veien og påfører oss selv usigelig kval og lidelse.

Frelseren sa ikke bare til Marta at hun gjorde seg mange unødige bekymringer, men også at hun ble uroet av mange ting. Hvor sterkt forstyrret ikke bitterheten mot søsteren Maria roen i sjelen hennes! Hun kunne godt ha gjort alt mulig for å tjene Frelseren på beste måte uten å la slike følelser få uroe henne.

Men nå kom hun med en anklage mot selve Mesteren og bebreidet ham attpåtil for at han ikke brydde seg om henne og ikke tok Maria litt i skole fordi hun satt der uten å gjøre noe. Se, dette er jo riktig ille, og det måtte få de sørgeligste følger når den kjære Marta en gang kom til seg selv og tenkte grundig over hva hun hadde følt og tenkt.

Også vi, brødre og søstre, blir uroet av mange ting. Hvor mye er det ikke som både bekymrer oss og rett og slett forstyrrer oss! Det forstyrrer vår ro og hvile i Herren og vårt gode forhold til medmenneskene våre. Marta ville gjøre alt så bra, og hun var så overbevist om sin gode hensikt at hun mye heller ventet at Frelseren skulle gi henne medhold enn at han skulle bebreide henne.

Å ja, også vi synes ofte at vi gjør alt så godt og bra. Men når alt kommer til alt, har vi bare stått vår kjære Gud i veien og hindret ham i å velsigne oss slik han har villet.

Med unødige bekymringer fyller vi ballongen vår med en mengde ballast. Den sleper seg tungt nede ved jorden, henger seg fast i hver busk og hvert tre og blir tilsølt i hver sump. Men Herren vil at vi skal kaste ut denne ballasten, disse sandsekkene, så ballongen kan stige. Den skal stige høyt over alle hindringer, stige opp i den deilige, frie luften der vår Far har omsorg for oss, og fritt bevege seg i hans nådes solskinn.

Hvor uventet var det ikke for Marta at Frelseren skulle tale slik som han gjorde: «Marta, Marta! Du gjør deg strev og uro med mange ting. Men ett er nødvendig. Maria har valgt den gode del, som ikke skal bli tatt fra henne.»

Den gode del, det ene nødvendige

– hva var det? Jo, det var Jesus selv og hans livsalige ord til frelse for syndere. Det er den gode delen som verken en bekymret Marta eller noen annen makt skal ta fra Guds barn.

Hadde da ikke Marta også tatt imot denne gode delen? Jo, så visst – men se, hun ble fristet av mange ting, så hun ikke nøt den gode delen sin slik hun burde og kunne.

Men kjære, var det da ikke rett at Marta, som den egentlige husmoren, hadde omsorg for stellet? Jo, det var helt riktig – men hun skulle ikke la seg bekymre og uroe av disse tingene.

Det er også mulig at Maria hadde sin fristelse på et annet område enn Marta. Kanskje hadde hun sterk tilbøyelighet til makelighet og til, som en sier, å legge seg for lite i tingene. Marta hadde derimot en sann Peters-natur og var snarere rask til å handle. Det viste seg også den gangen det ble sendt bud etter Jesus for at han skulle helbrede den syke broren Lasarus. Da heter det at Marta gikk for å møte Jesus, men at Maria satt hjemme i huset (Joh 11,20).

Det kan godt hende at den kjære Maria på en måte var et kors i huset for den virksomme og iherdige Marta, som ville at alt skulle gå som smurt. Men at hun

var så inderlig hengitt til sin Frelser og sugde seg så fast til hans ord, var ikke noe som burde friste Marta til å la seg rive med.

Hadde hun vært riktig edru, hadde hun vel heller tenkt omtrent slik: Å ja, denne gangen får du sitte i ro, min kjære Maria. Jeg unner deg av hele mitt hjerte å suge så mye velsignelse som mulig av vår dyrebare venns ord, selv om jeg må gå her alene og ha hele omsorgen for stellet.

Vårt sinnelag fører sannelig sine egne fristelser med seg. Peter og Marta kunne bekymre seg og bli uroet av mange ting som Johannes og Maria ikke var så utsatt for. Men så kunne de siste ha sine fristelser som de første lettere overvant.

Derfor gjelder det for oss å være oppmerksomme på de særlige farene vårt eget lynne fører med seg. Der trenger vi å holde dobbelt vakt om vi ikke skal bli uroet. Den travle Marta bør være seg levende bevisst at hennes virksomme og iherdige ånd kan utsette henne for store farer.

Og Maria, som ble fristet til bekvemmelighet og makelighet – forutsatt at hun nå var fristet på den måten – må vokte seg vel, så ikke makeligheten andre ganger hindrer henne i å nyte sin dyrebare skatt fullt ut. For det er ikke alltid som i dette tilfellet, at skatten kommer inn i huset av seg selv. Det må kjempes og stris for den.

Ett er nødvendig.

Noen bibelutleggere mener at Frelseren med disse ordene ville si at Marta bare behøvde å lage én rett mat. Men Frelseren tenker nok langt fra på vanlig mat. Han tenker på den maten som varer ved til evig liv (Joh 6,27), den som Maria nøt da hun satt stille og lyttet ved føttene hans. Å få del i den maten er det ene nødvendige.

Det er mye de kristne jager etter her på jorden som slett ikke er nødvendig, ja, som rett og slett ville være skadelig for dem om de fikk det. En nøysom sjel kan komme gjennom dette fattige livet med svært små krav til jordiske ting. Jo færre behov her på jorden, desto større lykke, sier et gammelt ordtak.

Med rikdom og all verdens herlighet kommer en legion av plageånder inn over sjelen, og de gir en verken ro eller hvile. Men én ting er helt nødvendig for sann lykke, og det er å ha fred med Gud i en god samvittighet. Det er «et stadig gjestebud» (Ordsp 15,15). Har en ikke fred med Gud, har en ikke funnet renselse for samvittigheten i Lammets blod, da hjelper det ikke om all mulig jordisk lykke smiler mot en.

Hør hva en rik, vakker og fornem dame en gang sa da hun etter et langt liv i jordisk overflod endelig sto ved evighetens grense: «Jeg har båret lykkens beger i hånden hele livet,» sa hun. «Det har brust av all jordelivets herlighet. Likevel må jeg ved slutten av livet ærlig bekjenne at jeg ikke har nytt en eneste dråpe av dette begeret. Jeg har vært uten fred og uten glede i mitt indre.»

Og hva sier ikke den vise Salomo etter at han hadde forsøkt å presse saften av alle jordelivets druer i sitt beger og en tid hengitt seg til å nyte den? «Alt sammen var tomhet og jag etter vind,» sa han (Fork 2,11).

Se på den grådige mammonstrellen, som syntes å ha overflod av gull – denne verdens ene nødvendige! Er han lykkelig? Å, du kan tro det er trist og mørkt der inne i sjelen hans.

Se på den lettsindige, forlystelsessyke og nytelsessyke kvinnen, som synes å suge inn nytelsens røkelse i fulle drag. Er hun lykkelig? Spør henne når hun kommer hjem fra fornøyelsene og er blitt alene med seg selv. Spør henne når hun har oppdaget andre som synes å kunne nyte mer enn hun. Og spør henne når hun ligger der og kjemper med den siste fiende – å, hun skal svare at livet hennes har vært ynkelig fattig på virkelig glede.

En troende tjenestepike hadde en gang hjulpet en slik dame av med ballkjolen. Da brøt damen ut med bitre tårer: «Å, hvor mye lykkeligere du er enn jeg! Hvor mye rikere ditt liv er på virkelige gleder og fornøyelser enn mitt!» «Ja,» svarte tjenestepiken, «det har jeg også lenge tenkt, og jeg har takket min Gud inderlig for det.» Hun hadde funnet det ene nødvendige, og hvor rik var hun ikke i all sin fattigdom og ringhet!

Da dronning Elisabeth lå for døden, ropte hun i fortvilelse, så det kunne gå en kaldt gjennom marg og bein: «Jeg gir millioner for noen minutter tid!» Hun hadde hatt en lang nådetid, men glemt det ene nødvendige. Nå ble hun revet inn i evigheten fattigere og elendigere enn den usleste tjener ved hoffet hennes.

Nei, bare én ting er nødvendig. Har en denne ene tingen, er en lykkelig i den dypeste fattigdom. Mangler en den, er en uendelig fattig i den største rikdom.

Nei, venner, Gud har skapt oss slik at vi aldri blir lykkelige uten ved det ene nødvendige. Hver fortapt sønn og datter lider sult så lenge de er i det fremmede landet. Alle kilder viser seg å være uttørkede brønner til de finner ham som veller fram med levende vann.

Ett er nødvendig, og det er å ha sin frelsessak i orden. «Ingen har sitt liv av sin eiendom» (Luk 12,15). Du må finne ham som er «en enbåren Sønn … fra sin Far, full av nåde og sannhet» (Joh 1,14). «Den som har Sønnen, har livet» (1 Joh 5,12). «Nåden og sannheten kom ved Jesus Kristus» (Joh 1,17). «Av hans fylde har vi alle fått, og det nåde over nåde» (Joh 1,16).

«Men Gud, som er rik på miskunn, har, på grunn av sin store kjærlighet som han elsket oss med, gjort oss levende med Kristus, vi som var døde ved våre overtredelser. Av nåde er dere frelst. Han reiste oss opp sammen med ham og satte oss med ham i himmelen, i Kristus Jesus, for at han i de kommende tider kunne vise sin nådes overveldende rikdom i godhet mot oss i Kristus Jesus» (Ef 2,4–7).

En sjel som har funnet denne store skatten, som er gjemt i vår Frelser og blir gitt oss gjennom hans evangelium, kan vel med rette bryte ut:

Derfor Jesus han mitt ene
og mitt alting være skal.

Og i en rett barnlig frykt for alt selvbedrag fortsetter han:

Prøv om jeg det rett vil mene
eller er blant hyklers tall.
Se om jeg meg vender i sikkerhets leie,
og før meg på livets de evige veie,

å akte for skade all vellysters flokk
og Jesus å vinne – han ene er nok.

Maria har valgt den gode del.

Hun har valgt meg og mitt ord som sitt hjertes sanne skatt, vil Jesus si. Og hva ligger ikke i dette vitnesbyrdet fra hans munn! Hvor dyrebart må det ikke ha vært for den stille sjelen som hungret etter nåde! Ved siden av all velsignelsen som strømmet til henne gjennom ordet, fikk hun ved denne forsikringen ny forfriskning for hjertet. Og det skjedde mens søsteren måtte ta imot en kjærlig irettesettelse for sin altfor store omsorg og bekymring for hans legemlige vel.

Slik går det ennå i dag med de sjelene som i stille alvor legger vinn på å trenge nærmere inn til Jesu hjerte ved ordet og bønnen. Hos slike sjeler finner en en Åndens salvelse og en Åndens fylde som en forgjeves leter etter hos andre nådesøsken – hos dem som stadig blir uroet av mange ting i travel Marta-virksomhet og er mest opptatt av det som hører til kristendommens ytre side.

Maria hadde erfart det samme som David da han ropte ut: «Smak og se at Herren er god! Salig er den mannen som tar sin tilflukt til ham» (Sal 34,9). «En arvedel er tilfalt meg på fagre steder» (Sal 16,6).

Legg også merke til hvordan Jesus tar Maria i forsvar mot Martas anklage. Ja, han forsvarer sine. Når den fattige, kjærlighetsløse verden feller harde dommer over dem og beskylder dem for skinnhellighet og lignende, når de iblant blir misforstått av trossøsken, fordømt av sitt eget hjerte og attpåtil anfektet av djevelen – å, da tar han dem nådig i forsvar. Om vi i skrøpelighet og menneskefrykt, som Peter, blir fristet til å skamme oss over ham og fornekte ham, skal han likevel aldri fornekte oss eller skamme seg over å være vår Frelser og forsvarer.

Så forsikrer Frelseren at den gode delen Maria hadde valgt, ikke skulle bli tatt fra henne. Det er et løfte som gjelder alle Guds barn, et løfte for framtiden som skal styrke dem enda mer i tro og gudsfrykt.

Han har funnet sitt hjertes lyst i sine barn og har «tegnet» dem «i begge» sine «hender» (Jes 49,16). Slik vil han også med mer enn morslig ømhet pleie og bevare dem til han får ta dem hjem til sin herlighet. «Ingen skal rive dem ut av min hånd» (Joh 10,28), sier han. Med dette løftet vil han gi dem trøst og hvile når de ikke kan vente annet enn alt mulig ondt fra en verden som «ligger i det onde» (1 Joh 5,19), og fra en listig sjelefiende som stadig ligger på lur etter dem.

Han som er over alle og har «all makt i himmel og på jord» (Matt 28,18), vil nok bevare sine kjære små til enden. Vi blir «ved Guds makt … holdt oppe ved tro, til den frelse som er ferdig til å bli åpenbart i den siste tid» (1 Pet 1,5). Amen.

16. søndag etter treenighet: Jesus i Betania

> «Og mange av jødene var kommet til Marta og Maria for å trøste dem i sorgen over deres bror. Da Marta nå fikk høre at Jesus kom, gikk hun for å møte ham. Men Maria satt hjemme i huset. Marta sa da til Jesus: Herre, hadde du vært her, da var min bror ikke død! Men også nå vet jeg at alt det du ber Gud om, vil Gud gi deg. Jesus sier til henne: Din bror skal stå opp! Marta sier til ham: Jeg vet at han skal stå opp i oppstandelsen på den siste dag. Jesus sa til henne: Jeg er oppstandelsen og livet. Den som tror på meg, skal leve om han enn dør. Og hver den som lever og tror på meg, skal aldri i evighet dø. Tror du dette? Hun sier til ham: Ja, Herre! Jeg tror at du er Messias, Guds Sønn, han som skal komme til verden. Da hun hadde sagt dette, gikk hun og kalte i stillhet på sin søster Maria, og sa: Mesteren er her og kaller på deg. Da hun hørte det, sto hun fort opp og gikk til ham» (Joh 11,19–29).

Evangeliet i dag fører oss inn i et sorgens hus. En kjær bror, to forsvarsløse søstres eneste håp og støtte i livet, er revet bort. En hel flokk venner er samlet hos de kjære sørgende for å vise dem sin medfølelse og gi dem trøst i nøden.

Vi blir igjen ført til det elskelige hjemmet i Betania. For det er de kjære søstrene Marta og Maria som må drikke den bitre kalken. Også Guds kjæreste barn må gjennom sorger og lidelser i denne verden. Herren fritar ingen for å drikke sorgens bitre kalk. Og når han sender sine barn lidelser, vet han alltid å gi dem en slik form at de best kan tjene hans kjærlige hensikter med oss.

Vi skal oppdras for evigheten, og derfor handler Herren ofte så underlig med oss i tiden. Det korset han sender, er gjerne det vi helst ville ha frabedt oss. Var det overlatt til oss selv å velge korset, valgte vi gjerne et som ikke gjorde vondt. Men Herren må tukte oss, «for at vi ikke skal bli fordømt sammen med verden» (1 Kor 11,32). Derfor griper han ofte til svært harde ting, så fornuften vår må stå helt stille.

At han tar det eneste barnet fra en øm og kjærlig mor, kan vi med nød og neppe forklare for oss selv. Men at han tar bort forsørgeren for en stor barneflokk, eller en forkynner som sto som et uunnværlig, levende vitne i en stor menighet, der hundrevis, for ikke å si tusenvis, av sjeler trengte å bli ført over fra døden til livet – se, mørket som omgir et slikt styre fra Herrens side, kan vi umulig se igjennom.

Og hvorfor skulle den ømt elskende sjelevennen og Frelseren tillate at et så hardt slag rammet de to søstrene Marta og Maria, så deres viktigste støtte og hjelp i livet ble revet fra dem? Det står at Jesus elsket Marta, søsteren hennes og Lasarus (Joh 11,5). Måtte ikke denne harde skjebnen friste dem til å dra disse ordene i tvil?

Å jo – men Herren går alltid sine egne veier, enten vi tror eller tviler, enten vi forstår hans hensikter eller ikke. Og «alle dens stier er fred» (Ordsp 3,17).[1] Da Jesus fikk høre at Lasarus var syk, sa han til disiplene sine at Gud hadde sendt sykdommen «for at Guds Sønn skal bli æret ved den» (Joh 11,4).

Å, hadde vår kjære venn vært her, måtte vel søstrene ha tenkt, da skulle han nok snart ha reist ham opp fra sykeleiet. Men vi må sende bud etter ham, og han vil sikkert komme straks og hjelpe oss i nøden. De sendte da av sted et bud som skulle si til Mesteren: «Herre! se, han som du elsker, er syk» (Joh 11,3).

Men hvor underlig! Jesus dro ikke av sted, men ble der to dager til før han satte kursen mot Betania. I denne tiden ble sykdommen verre, og til slutt utåndet den kjære broren i armene på søstrene sine. Å, kunne han virkelig elske dem og likevel være så likegyldig overfor nøden deres? Nå måtte de ta fatt og legge den døde i hans siste hvilested.

Tre dager var gått etter begravelsen da de fikk høre at Jesus var utenfor byen. Marta er ikke sen om å skynde seg ut for å møte ham, mens Maria blir i huset, nedsunket i dyp sorg og smerte.

Her ser vi også hvor forskjellige disse søstrene var av sinnelag. Maria hadde satt seg stille ned ved Jesu føtter for å synke inn i salig nytelse. Nå ble hun også sittende stille hjemme, nedsunket i dyp sorg og smerte. Ingen kan lide slik som Maria-sjelene. Ingen kan føle smerten så dypt og inderlig som de. Men ingen kan heller glede seg slik som de over Herrens godhet.

De mer fornuftige, virksomme og rastløse Marta-naturene kan nok også, heftige i sinnet som de er, plutselig bli grepet sterkt både av sorg og glede. Men det er som om disse tingene ikke får trenge slik inn i det innerste av vesenet deres som hos de andre. I sin rastløshet finner de alltid på noe som demper smerten.

Når vi nå ser dette før så lykkelige hjemmet med ett slag forvandlet til en sorgens bolig, må tankene våre gå til de mange ulykkelige hjemmene på jorden. Vi må tenke på alle smertens barn som ikke har en slik venn å ty til i nøden som Marta og Maria hadde. Til den sørgende Marta kunne Jesus si disse deilige ordene som lyser langt ut over død og grav: «Din bror skal stå opp!» «Jeg er oppstandelsen og livet. Den som tror på meg, skal leve om han enn dør.»

Marta var i en underlig sinnsstemning. Hun kunne si: «Herre, hadde du vært her, da var min bror ikke død! Men også nå vet jeg at alt det du ber Gud om, vil Gud gi deg.» Det tyder på at hun nok hadde en fast og viss tro på sin Herres og Mesters underfulle makt til å hjelpe.

Men det er som om hun ikke riktig kan ta til seg ordene «din bror skal stå opp», for hun svarer: «Jeg vet at han skal stå opp i oppstandelsen.» Hun trodde nok at Jesus kunne ha hjulpet ham så lenge han bare var syk. Men at han nå

[1] NB: «Dens veier er fagre veier, og alle dens stier er fred» (Ordsp 3,17) – ordet står om visdommen.

straks skulle kunne kalle den døde fram fra graven, gikk over det hennes tro rakk.

Er det ikke også slik med oss, kjære venner? Vi kan nok ha stor tro og tillit til vår Frelser i alminnelighet, men vi har vondt for å ta til oss trøsten og hjelpen i den nøden som er her og nå. Når smerten griper hjertet, hjelper teoriene våre oss ikke stort. Da er det som om stormen må få rase ut en stund før vi ser Herren også i den tunge prøvelsen og kan hvile med tillit ved hans forbarmende hjerte.

Men i slike øyeblikk, brødre og søstre, skal vi øve oss i troen. Når fornuft og følelse kommer i opprør og hele vårt indre bruser som et stormfullt hav, skal vi lære å si med David: «Hvorfor er du nedbøyd, min sjel, og bruser i meg? Vent på Gud! For ennå skal jeg prise ham» (Sal 42,6).

Men lovet være Herren, som ikke lar sin hjelp avhenge av vår svake tro! Han hjalp disse søstrene langt over alt de kunne vente. Han kalte deres døde bror fram fra graven. Slik viste han seg mektig til å rive et bytte ut av dødens gap allerede før oppstandelsens dag.

Men nå, du arme verdensbarn som ikke kjenner oppstandelsens håp – hvor ynkelig og jammerlig er ikke egentlig livet ditt! Det er tomt og innholdsløst og ikke et liv verdt å leve. Og hvordan går det deg når sorgene møter deg? De mørke skikkelsene går nok ikke deg forbi heller, selv om du nå en stund synes å kunne danse på bare roser. Hvordan vil du bære deg at når en slik nød presser ditt arme hjerte at det ikke finnes noen jordisk legedom mot den?

Dette livet er ditt alt. For å kunne fråtse i kjødelig nytelse forråder du din sjel. Ja, du selger evighetsbarnet i ditt bryst til ham, den grusomme verdensfyrsten. For en ussel bagatell av sanselig nytelse kjøper han deg løs fra Åndens dragelser og fra ham som med sitt eget hjerteblod har kjøpt deg til frelse og salighet.

Dette ditt arme legeme, som er bestemt til å stå opp i uforgjengelighet på oppstandelsens dag, overgir du til ødeleggelsens makter som rører seg i naturen din. Burde ikke legemet ditt være deg en kjær venn som du også ønsket å se i ære og verdighet? Synes du det er en tiltalende tanke at det til slutt skal bli spist opp av ormer? Hvor mye deiligere er det ikke å ha samme håp som Job: «Etter at denne min hud er blitt ødelagt, skal jeg ut fra mitt kjød skue Gud» (Job 19,26)!

Du var ennå ikke så ulykkelig om det bare var legemet ditt som ble spist opp av ormene i graven. Men hør og grøss: Ditt legeme og din sjel – disse to som sammen har tjent synden – skal også i uatskillelig forening bli gnagd av en mer forferdelig orm. Den ormen som aldri dør (Mark 9,48), skal gnage på dem i all evighets evighet.

Når dette skal bli enden på legemet ditt, ser det da ikke ut som blodig ironi mot deg selv at du nå gjør alt for å pynte, smykke og ære dette forgjengelighetens tempel? Hvor vanvittig er ikke den lystigheten du går mot undergangen med! Du ville synes det var usømmelig, ja i høyeste grad støtende, om en fulgte et lik til graven med lystig musikk, dans og spøk. Men du synes det er helt naturlig og i orden at du spøker og ler bort nådetiden og med latter og lystighet følger din sjel og ditt legeme til et evig helvete.

Men her er så mange som ikke kan ta livet som en lek, men som er blitt alvorlige gjennom de gripende hendelsene i livet. Under lidelser, sorger og

bekymringer skulle en tro at disse sjelene måtte se på denne verden med de rette øynene. At ikke nettopp disse lidelsens og sorgens barn heller strekker seg etter oppstandelsens håp – å, det er underlig. Men kanskje ikke så underlig likevel. For lidelsen og sorgen kan også beruse like visst som gleden.

Men våkn opp, kjære sjel! Gud vil deg noe. Han som har ditt liv i sin hånd, sender deg ikke sorger, lidelser og bekymringer for å plage deg. «For det er ikke av hjertet han plager eller bedrøver menneskenes barn» (Klag 3,33). Men han sender disse plageåndene på deg for at du skal slippe evighetens lidelser. Det er mange i den salige forsamlingen på Sions berg som med glede ser tilbake på sine lidelser som det middelet Herren brukte da han begynte å dra hjertet deres til seg.

Også deg, kjære unge mann eller unge kvinne, vil Herren frelse gjennom den smerten som så hemmelighetsfullt sniker seg inn på deg når du merker at en orm gnager i ditt unge bryst. Også deg, du livsglade sjel, vil Herren ha i himmelen. Derfor rykker han i noen hemmelighetsfulle tråder i ditt innerste, for at du skal bli deg levende bevisst at de snart må slites. Gjennom alt dette vil den kjære Gud vekke deg til å forstå at livet ditt ikke først og fremst er bestemt for denne verden, men for et evig samliv med Gud i hans himmel.

Og når lidelsen og nøden når dette målet og drar sjelen mot det høye, da skal Gud gi deg rik erstatning i oppstandelsens salige håp for alt du må miste her på jorden. Du mister helse og sunnhet – men du skal få den igjen, min venn! I de oppstandnes herlige hjem er all nød, all smerte og alle tårer tilintetgjort for evig, og der stråler alle Herrens frelste av sunnhet og helse.

Din arme leirhytte går til grunne, men den skal stå opp igjen i uforgjengelighet. Du mister en hel del dårlige venner som svermet rundt deg så lenge du vandret på forfengelighetens sti. Men du skal få edlere venner igjen, som du knytter et evig vennskapsbånd med. Ja, det er det samme hva du enn mister – du skal få det igjen hundre ganger.

Og tenk, et evig liv – hva det vil si! Alle som søkte liv og lykke og tilfredsstillelse her på jorden, må gå over i en evig dødsnatt, der deres innbilte lykke blir forvandlet til gråt og kval. Men da skal du fare opp mot høyden som en ørn og kjenne at din tilværelse først nå begynner for alvor. Du skal fare opp med et oppstandelsesliv som Herren av sin evige nåde har blåst inn i din frelste sjel.

«Jeg er oppstandelsen og livet. Den som tror på meg, skal leve om han enn dør.»

Ved troen på meg, vil Frelseren si, oppstår et liv som overlever døden.

Dette er en svært viktig sannhet: Det evige livet er bare en fortsettelse og en høyere grad av et liv som allerede må være tent i sjelen her på jorden. Det kaller vi det åndelige livet. «Guds nådegave er evig liv» (Rom 6,23). Jesus Kristus «har tilintetgjort døden og ført liv og uforgjengelighet fram i lyset ved evangeliet» (2 Tim 1,10). «Dere har ikke liv i dere,» sa Frelseren til dem som foraktet ham (Joh 6,53).

Vi må altså ha det åndelige livet allerede her om vi skal kunne leve med Gud i all evighet. Derfor skal vi i alvor stille oss selv dette spørsmålet: Er jeg gjort levende i ånden? Er det evige livet allerede tent i min sjel?

Mange går forbi disse spørsmålene som prøver hjertet, og måler seg bare etter ting som kan være felles for både åndelig levende og åndelig døde. De spør seg selv: Er jeg virkelig vakt opp av syndesøvnen? Erkjenner jeg min fortapte tilstand? Har jeg en rett forståelse av de frelsende sannhetene? Skiller jeg meg ut fra den åpenbare verden ved mitt liv og vesen? Er jeg virksom for alt som er godt og til sant gagn for mine medmennesker?

Å, venn, alt dette har visselig alle Guds levende barn – men du kan også ha disse tingene uten å være gjort levende. Du kan til og med stille Guds barn i skyggen med ditt ytre liv og likevel aldri ha selve livet i Gud.

Tro ikke at det evige livet først begynner etter døden. Da går det visselig over i en ny form for tilværelse, slik som sommerfuglen når den har sprengt puppen sin. Men hadde den ikke allerede hatt liv i hylsteret, kunne den aldri ha sprengt det for å svinge seg løs og fri og lykkelig opp mot Guds klare himmel. Derfor må du spørre deg selv: Lever jeg nå det evige livet? Om jeg plutselig, i et øyeblikk, ble satt over i den triumferende forsamlingen, ville det da også være et liv i meg som kunne ta del i gleden og jubelen?

Marta og Maria var visselig slike sjeler som var gjort levende. Derfor var også han som var selve livet, deres alt i alle. Det vitnet både Martas trosvisshet og Marias dype smerte om. De åndelige livsbåndene som bandt disse søstrene til broren, var sikkert mye sterkere enn de naturlige. Selv om de derfor ikke sørget som de som ikke har håp (1 Tess 4,13), måtte det likevel være svært tungt å miste ham. Han var det viktigste bladet i dette yndige trekløveret, og han forkynte nok stadig både med ord og eksempel om det evige livets håp som smilte mot dem.

Når Guds barn blir revet fra hverandre i døden, rykker den siste fiende visselig også kraftig i de livsbåndene som binder dem sammen for evig, og sjelen kan fylles med usigelig vemod. Men Gud skje lov, båndene slites ikke! For hver bror eller søster som vandrer hjem i Herren, blir vi knyttet med nye bånd til den store søskenflokken i himmelen, som vi skal leve sammen med for evig.

«Jeg er oppstandelsen og livet.» I Kristus har vi allerede oppstandelsen. Han er sin menighets hode. Så sant som han – hodet – er stått opp, så sant skal også lemmene følge etter når deres tid og time kommer.

Er Kristus mitt hode og jeg er hans lem,
da først kan jeg være fornøyet;
for snart følger lemmet med hodet hjem,
jeg blir til himlen opphøyet.

En hel familie besjelet av oppstandelsens håp – å, hvilken lykke på jorden kan sammenlignes med den! Den lille familien i Betania måtte føle seg lykkelig fordi de skulle få være sammen for evig. Å, hvor tungt for en far eller mor ikke å kunne si: «Jeg og mitt hus, vi vil tjene Herren» (Jos 24,15). Hvor tungt å se sine egne kjære barn styre en annen kurs enn den som fører til livet. Hvor tungt for en mann å vandre ved siden av en kjær hustru, eller for en hustru ved siden av en mann, som en skal skilles fra for evig.

Er det åndelige livet friskt og sunt, vil det sannelig ikke la døden beholde sitt bytte uten alvorlig kamp og strid. Å, brødre og søstre, la oss kjempe ved

nådens trone og vokte oss, så ikke vår kamp for våre kjære blir en hindring for deres frelse. Det er mange som kjemper slik for sine kjæres frelse at de med det fjerner dem enda mer fra himmelen. Her nytter ingen kraftanstrengelser og voldsomme midler. Bare en stille tillit og hengivenhet til Herren og omgang i inderlig kjærlighet fører til målet.

Men «hvem er vel dugelig til dette?» (2 Kor 2,16). Jo, den som selv er gjennomglødet av Kristi kjærlighet. Amen.

17. søndag etter treenighet: Ikke faste – ikke ny lapp på gammelt plagg – ikke ny vin i gamle skinnsekker

«Johannes' disipler og fariseerne holdt faste, og noen kom og sa til ham: Hvorfor faster både Johannes' disipler og fariseernes disipler, men disiplene dine faster ikke? Jesus sa til dem: Brudesvennene kan vel ikke faste når brudgommen er iblant dem? Så lenge de har brudgommen hos seg, kan de ikke faste. Men de dager skal komme da brudgommen blir tatt fra dem, og da skal de faste, på den dagen. Ingen syr en lapp av ukrympet tøy på et gammelt klesplagg. For da river den nye lappen med seg mer av det gamle, og riften blir verre. Og ingen fyller ny vin i gamle skinnsekker. For da vil vinen sprenge sekkene, vinen vil spilles og sekkene ødelegges. Nei, ny vin i nye skinnsekker. Det skjedde at han på en sabbat gikk gjennom kornåkrene. Disiplene begynte da å plukke aks mens de gikk der. Fariseerne sa til ham: Se, hvorfor gjør de det som ikke er tillatt på sabbaten? Og han sa til dem: Har dere aldri lest hva David gjorde da han var i nød og sultet, han selv og de som var med ham, hvordan han gikk inn i Guds hus, da Abjatar var yppersteprest, og åt skuebrødene, som ingen har lov til å ete uten prestene, og ga også dem som var med ham? Og han sa til dem: Sabbaten ble til for menneskets skyld, og ikke mennesket for sabbatens skyld. Så er da Menneskesønnen herre også over sabbaten» (Mark 2,18–28).

Hør Jesu ord, du arme flokk,
som etter freden lenges:
En lærdoms form er deg ei nok,
nytt liv er det som trenges;
for hva av kjød er født, er kjød,
ser ei Guds rike, men kun død.
En fødsel kun av Ånden deg gjør åndelig
og på nytt liv i Kristus rik.

Det er tre hovedpunkter i dette evangeliet som vi særlig skal dvele ved:

1. Ikke faste så lenge brudgommen er hos dem.

2. Ikke en ny lapp på det gamle klesplagget.

3. Ikke ny vin i gamle skinnsekker.

Spørsmålet som fariseerne og noen av Johannes' disipler stiller Jesus i dagens evangelium, vitner om stor åndelig blindhet. At fariseerne, som bare var

opptatt av det ytre, kunne komme med et slikt spørsmål, undrer oss ikke. Men at Johannes' disipler også kunne være med på det, er påfallende.

Trolig hadde Johannes, som enhver forkynner av Guds ord til alle tider, to slags disipler. Noen lot seg villig lede til Frelseren, «Guds lam, som bærer bort verdens synd» (Joh 1,29). Andre ble hengende ved hans person uten riktig å forstå hva han var sendt for.

Noe særskilt påbud om faste var ikke uttrykkelig gitt i Det gamle testamente. Men denne skikken hadde likevel helt fra fedrenes tid fått svært stor betydning blant hele folket, som ville uttrykke sin anger og sorg med den. Innenfor fariseernes sekt ble fasten likevel holdt særlig høyt i hevd. De satte den nesten i klasse med det Gud uttrykkelig hadde påbudt i sin lov. Når de holdt fasteskikkene strengt, skulle det vitne om stor fromhet og stort alvor i gudsdyrkelsen, slik vi ser av fariseeren i tempelet (Luk 18,12).

Når fariseerne og Johannes' disipler kom og spurte Jesus hvorfor han ikke påla disiplene sine å faste, forstår vi derfor at de ville beskylde Frelseren for å være utro mot fedrenes fromme skikker og for å mangle strengt alvor. Men Frelseren gir dem et svar som de vel ikke riktig kunne forstå, men som har desto herligere betydning for oss.

«Brudesvennene kan vel ikke faste når brudgommen er iblant dem? Så lenge de har brudgommen hos seg, kan de ikke faste.» Med dette ville den kjære Frelseren si: Så lenge mine kjære disipler har meg, sin himmelske brudgom, hos seg, er hjertet deres så fylt av fred og glede at det ville være stor usannhet av dem å ta på seg et slikt sorgtegn som den ytre fasten er.

Fasten kan være en god skikk når den blir øvd av den rette grunn. Vi ser at Frelseren taler om onde ånder som «ikke kan bli drevet ut uten ved bønn og faste» (Mark 9,29). Også de første kristne søkte ved faste å undertvinge legemet sitt og holde det i trelldom (1 Kor 9,27), så Ånden kunne få desto større herredømme over kjødet.

Men skulle denne fasten ha noen sannhet i seg, måtte det indre sinnet stemme overens med den. Når fasten som tegn på bot ble øvd av slike folk som fariseerne, som var alt annet enn botferdige syndere i hjertet, ble den en ironi over dem selv.

En lignende usannhet ville det bli om disiplene nå skulle faste. Tenk å være bryllupsgjest – og faste! Og enda mer å være brud og skulle feire sin lykkes høyeste dag med faste! Nei, det ville være å gjøre narr av seg selv.

Frelseren sier også at det slett ikke passet for hans kjære disipler å faste så lenge han, brudgommen deres, var hos dem. Han ville at de skulle være glade og lykkelige og fulle av fryd og jubel så lenge de kunne det. Men han sier at «de dager skal komme da brudgommen blir tatt fra dem, og da skal de faste».

Nå, mens han var hos sine, gjaldt det å feste dem riktig til sitt hjerte og styrke og grunnfeste dem i det indre, salige livsfellesskapet. Da kunne de ha noe kraft og styrke å møte de tunge dagene med. Slike dager skulle ikke utebli. Brudgommen skulle bli revet bort fra bruden av en grusom fiendehånd, og da kom fastetiden.

Når Frelseren sier at disiplene skulle faste når brudgommen ble tatt fra dem, mener han visselig ikke at de skulle ta opp fariseernes skikk og holde seg borte fra mat. Han mener at det skulle bli faste der inne i sjelen: sorg, bekymring og dyp smerte over å ha mistet den kjære sjelevennen.

«Ingen syr en lapp av ukrympet tøy på et gammelt klesplagg.»

Frelseren vil ikke bare forsvare det han selv gjorde, og sine kjære disipler. Han vil også kaste lys inn i den åndelige natten spørrerne befant seg i. Derfor fortsetter han: «Ingen syr en lapp av ukrympet tøy på et gammelt klesplagg. For da river den nye lappen med seg mer av det gamle, og riften blir verre.»

Han vil si: Det ville bli en usannhet om mine disipler nå i bryllupsdagene skulle begynne å faste, for fasten passer ikke med deres glade, lykkelige sinn. På samme måte er det også en usannhet i deres faste. For den er ikke noe uttrykk for et botferdig sinn som søker frelse. Det er alt sammen bare ytre vesen, skinn og bedrag. Det er et forsøk på å sette en ny lapp på et gammelt klesplagg og helle ny vin i gamle skinnsekker.

Det som må til, er en ny skapning. Alt må bli nytt, det indre så vel som det ytre. Vil en rett forstå og lyde Guds ord, må Ånden gjennomtrenge og forklare bokstaven. Trellesinnet må vike, og vi må kunne si med apostelen: «Dere fikk jo ikke trelldommens ånd, så dere igjen skulle frykte. Men dere fikk barnekårets Ånd som gjør at vi roper: Abba, Far!» (Rom 8,15).

Ingen syr en ny lapp på et gammelt klesplagg. Dere må ikke prøve å skjule skammen ved deres nakenhet med slikt lappverk. Dere bedrar ikke Gud ved å lappe sammen en ytre fromhetsdrakt. En gang skal dere bli stående der i deres nakenhets skam. Og hvor forferdelig blir det ikke for dere når dere står blottstilt for hans blikk, som gransker og dømmer til marg og bein!

«Kunne det bare komme en ren av en uren? Ikke én!» (Job 14,4). «Hva er et menneske, at han skulle være ren, og en som er født av en kvinne, at han skulle være rettferdig? Se, han stoler ikke engang på sine hellige, og himlene er ikke rene i hans øyne. Langt mindre da en ussel og fordervet mann som drikker urett som vann» (Job 15,14–16).

Og denne urenheten ligger ikke bare i syndige gjerninger. Nei, vi må bekjenne med David: «Se, jeg er født i misgjerning, og min mor har unnfanget meg i synd» (Sal 51,7). Hele vår natur, hele vårt vesen er smittet av synd og urent.

Vil du altså ha en drakt som den hellige Gud ikke skal vemmes ved, må det bli en annen enn din egen rettferdighets tilsølte drakt. Ja, det må bli en annen enn barnets såkalte uskyldsdrakt, som i virkeligheten ikke finnes for Gud. Alt det gamle må bort. Det er bare selvbedrag når du sammenligner deg med andre og på den måten finner at du selv er godtakbar nok.

Et menneske med svart hud som aldri har sett en hvit mann, synes vel ikke det er noe rart at han er svart. Vil du ha en målestokk å prøve deg etter, så speil deg i vesenet og eksemplet til ham som kunne si: «Hvem av dere kan overbevise meg om synd?» (Joh 8,46).

Det hjelper heller ikke at du prøver å forbedre ditt gamle menneske «så godt du kan». For det blir bare en ny lapp, mens du likevel i det store og hele er uren

og smittet av synd. Naturen og hjertet forblir de samme. Heller ikke kan et slikt lappverk tilfredsstille den sjelen som hungrer og tørster.

Tar du det riktig alvorlig med å lappe den gamle drakten, skal den til slutt bli så fillete og elendig at det går med deg som med en kvinne som drømte at hun sto foran speilet for å rette på stasen sin, men plutselig ble stående helt naken. Slik skal det også gå deg. Du skal få se at du er «ussel og ynkelig og fattig og blind og naken» (Åp 3,17).

I denne nøden roper Herren til deg og sier: «Jeg råder deg at du kjøper av meg: Gull, lutret i ild, … og hvite klær, for at du kan være kledd i dem og din nakenhets skam ikke skal bli stilt til skue» (Åp 3,18).

Hva skal du så kjøpe med? Jo, med samme mynt som kjøpmannen brukte da han kjøpte den kostelige perlen han hadde søkt og funnet (Matt 13,46): med alt du eier. Eier du noe du synes har verdi, som kunnskap, kraft, fromhet eller gaver – gi alt sammen til ham. Og når du på den måten gir alt du eier – du kan også ta med all din synd, din kval og elendighet og gi ham alt – da skal du visselig få ham selv i bytte, med all hans nåde og gave.

Det skal gå slik han selv sier: «Da gikk jeg forbi deg og så deg sprelle i ditt blod, og jeg sa til deg: Du som ligger der i ditt blod: lev! Ja, jeg sa til deg: Du som ligger der i ditt blod: lev! … Jeg bredte min kappe over deg og skjulte din nakenhet. Og jeg tilsverget deg troskap og sluttet pakt med deg, sier Herren Herren, og du ble min. Jeg vasket deg med vann og skylte blodet av deg og salvet deg med olje. Jeg kledde deg med fargerike klær og hadde på deg sko av takasskinn … Jeg prydet deg med smykker, og jeg la armbånd om dine hender og et kjede om din hals. Jeg satte en ring i din nese og ringer i dine ører og en prektig krone på ditt hode» (Esek 16,6–12). Det er noe annet enn lappverk, det!

Men vil du ha all denne herligheten, må du få den helt og fullt hos Jesus. Han hang naken på forbannelsens tre mens soldatene delte klærne hans mellom seg. Se på hans nakenhet og kval på korset som rettferdighetens straff over din syndenakenhet. Og ta hans klær på deg, hans egen rettferdighet.

Prydet med den rette bryllupsdrakten kan du da bryte ut: «Jeg vil glede meg i Herren, min sjel skal fryde seg i min Gud. For han har kledd meg i frelsens drakt, i rettferdighetens kappe har han svøpt meg – lik brudgommen, som setter på seg en lue prektig som prestens, og lik bruden, som pryder seg med sine smykker» (Jes 61,10).

«Ingen fyller ny vin i gamle skinnsekker. For da vil vinen sprenge sekkene, vinen vil spilles og sekkene ødelegges. Nei, ny vin i nye skinnsekker.»

I jødenes land pleide en å oppbevare vin i store beholdere laget av dyreskinn. Var de gamle, tørre og møre, tålte de ikke den nye vinen som gjæret. De måtte sprekke, og vinen ble spilt.

Slik ville det også gå i åndelig forstand om Herren lot de nye livskreftenes gjærende og sprudlende vin strømme inn i oss mens vi er i vår gamle, naturlige tilstand. Det første han må gjøre med oss, er som sagt å forme oss om til nye mennesker. De kan ta imot den nye vinen i hele dens rike fylde – ta imot den her i nådetiden og ta imot de rike strømmene av Guds salighet gjennom alle evigheters evighet.

Det var den nye vinen som strømmet til disiplene i så rik fylde den første pinsedagen at de vantro spotterne mente de var drukne av jordisk vin (Apg 2,13). Det er denne nye vinen som strømmer til hjertene våre når vi hører ordet, ber og synger og kommer i en så liflig og salig stemning som om vi ikke lenger ferdes på jorden.

Det var denne vinen som forfrisket brudens hjerte da hun kunne bryte ut: «Å, ville han bare kysse meg med kyss av sin munn! For din kjærlighet er bedre enn vin. … ditt navn er en utgytt salve. … Kongen har ført meg inn i sine kamre. Vi vil fryde og glede oss i deg, vi vil prise din kjærlighet mer enn vin. Med rette elsker de deg» (Høys 1,2–4). «Han har ført meg til vinhuset, og hans banner over meg er kjærlighet» (Høys 2,4).

Og likevel, kjære brødre og søstre: Vår nye, gjenfødte ånd er riktignok blitt en ny skinnsekk som kan ta imot og beholde den nye vinen. Men så lenge vi ennå må dras med det gamle legemet, kan vi ikke ta imot den himmelske vinen i en slik fylde som når vi er kommet vel og lykkelig hjem og «dette forgjengelige» er blitt «ikledd uforgjengelighet» (1 Kor 15,53). I denne tilværelsen tåler vi ikke mye av den nye vinen; skinnsekkene våre ville snart sprekke.

Men når bruden en gang kommer hjem, skal hun ikke si som bruden i Høysangen: «Jeg er syk av kjærlighet» (Høys 2,5). Da skal hun virkelig nyte fylden av Guds salighet uten noen følelse av smerte. Amen.

18. søndag etter treenighet: Hva mener dere om Messias?

> «Jesus gikk omkring i templet, i Salomos søylegang. Judeerne flokket seg da om ham og sa til ham: Hvor lenge vil du holde oss i uvisshet? Er du Messias, så si oss det rett ut! … Dersom jeg ikke gjør min Fars gjerninger, så tro meg ikke! Men hvis jeg gjør dem, da tro gjerningene, om dere ikke vil tro meg, for at dere kan forstå og vite at Faderen er i meg, og jeg i Faderen» (Joh 10,23–38).

«Hva mener dere om Messias? Hvem er han sønn av?» (Matt 22,42).

Dette spørsmålet rettet Frelseren nok først og fremst til fariseerne. Men det gjelder likevel alle mennesker, og evig liv eller evig død avhenger av at vi svarer rett på det. Det er et samvittighetsspørsmål. For ikke noe menneske kan bli frelst uten ved Jesus Kristus. «Det finnes ikke noe annet navn under himmelen, gitt blant mennesker, som vi kan bli frelst ved» (Apg 4,12). For «alle har syndet og mangler Guds herlighet. Og de blir rettferdiggjort for intet av hans nåde ved forløsningen i Kristus Jesus» (Rom 3,23–24).

Slik vitner Skriften. Derfor er det ikke rart at det til alle tider er blitt ført en bitter strid både ved krybben i Betlehem og ved Kristi kors. Det er ikke rart at djevelen satte inn all sin makt for å rydde ham av veien alt i hans tidligste barndom. Og da det ikke lyktes, prøvde han med listig uttenkte fristelser å få ham til å gå bort fra den veien som var fastsatt i evighetens råd – den eneste veien menneskeslekten kunne bli frelst på. Og denne striden vil aldri ta slutt så lenge verden står.

Hva mener dere om Kristus? Den store fritenkeren Voltaire gjorde ham til skive for vittig spott. Han påsto at det som nasareeren og hans godtroende etterfølgere hadde bygd opp gjennom århundrer, skulle han rive ned med noen kraftige tak. Stakkars Voltaire! Han maktet ikke denne oppgaven. Og da han lå på dødsleiet, forbannet han lærerne fra barndommen, som hadde forgiftet barnesjelen hans med vantroens fryktelige gift.

Hva du svarer når du blir spurt hva du mener om Kristus, avhenger av hvordan du stiller deg til hans ord og Ånd – og til din egen samvittighet. Forkaster du ham, da forkaster du Guds ord, og du får Guds Ånd og din egen samvittighet mot deg. Troskap mot Ånden og samvittigheten fører til Kristus, utroskap fører bort fra ham. Dette vil vi se av dagens hellige evangelium, som vi nå vil betrakte mens vi ber om Åndens veiledning.

La oss også ut fra dette evangeliet rette spørsmålet til oss selv:

Hva mener jeg om Kristus?

Her ser vi vår dyrebare Frelser omringet av en hel flokk judeere. De trengte seg inn på ham og ba ham «si det rett ut» om han var Messias. «Hvor lenge vil du holde oss i uvisshet?» sa de. Av dette skulle en jo tro at de var ute etter sannheten. Men slik var det nok dessverre ikke.

Når de ba ham si rett ut om han var Messias, var det nok for å få et fastere tak på ham. De tenkte vel at en så likefram og tydelig bekjennelse ville skremme folket bort fra ham og gi dem et fast og bestemt anklagepunkt mot ham. For å nå dette målet lot de som om de var forventningsfulle sjeler som lengtet etter å få klarhet i sannheten. For en grusom falskhet! For et avskyelig hykleri!

Jesus svarer dem likefram: «Jeg har sagt dere det, og dere tror det ikke.» Så viser han dem til gjerningene sine som vitnesbyrd om at han er den Faderen har sendt. «Men dere tror ikke,» sier han videre, «fordi dere ikke er av mine får. Mine får hører min røst, jeg kjenner dem, og de følger meg. Og jeg gir dem evig liv, de skal aldri i evighet gå fortapt, og ingen skal rive dem ut av min hånd.»

For et deilig ord for Herrens får! Lykkelig den som har en slik hyrde i denne verdens ørken!

Men grunnen til at fariseerne ikke kunne tro på ham, var at de ikke var hans får, sier han. Og at de ikke var hans får, kom av at de ikke ville høre hans røst. Ingen av oss er Herrens får av naturen, unntatt i den betydningen at vi er hans villfarne får. Og ingen kommer til Sønnen uten at Faderens Ånd drar ham (Joh 6,44).

Det gikk ut en røst som vitnet om sannhet – ikke bare fra Frelserens munn, men fra hele hans vesen. Sannheten lyste ut av øynene hans og strålte klart fram i alt han var og gjorde. Det gikk en røst ut av alle gjerningene hans, en røst som vitnet om at han var verdens Frelser og Forløser, utrustet med guddomsmakt og utvalgt fra evighet av.

Men denne sannhetens røst, som lød til dem fra Frelserens tale, fra hele hans vesen og fra gjerningene hans, ville de ikke tro. Den støtte på mektig motstand i deres forutfattede meninger og i viljen deres, som var bundet av synden.

I en slik vilje, bundet av synden, har vantroen til alle tider hatt sine dypeste røtter. Sannhetens røst lyder til dem, og mange ganger taler den også inn i samvittigheten deres. Men de vil ikke høre Herrens røst. De sier at de ikke kan tro fordi de ikke kan gjennomskue disse tingene med fornuften. Og likevel må de hele livet tro på ting som fornuften ikke kan fatte og begripe.

De kan jo ikke begripe sitt eget liv, eller hvordan den næringen de tar til seg, kan forvandles til kjøtt, blod og bein. De kan ikke begripe hvordan den samme næringen kan forvandle seg til hår og bust på ett dyr og til ull eller fjær på et annet. De kan ikke forstå magnetens eller elektrisitetens innerste vesen. Og likevel tror de på alle disse tingene, fordi de ser og erfarer at det går slik til.

Men nå kan de jo også se lykkelige Guds barn omkring seg – sjeler som er så grundig forvandlet i sinn og hu at de har sin lyst og glede i det stikk motsatte av det mennesket av naturen gleder seg over. De ser de usleste syndens treller bli forvandlet til nye skapninger. Hvorfor tror de ikke på de åndelige livskreftene

som virker alt dette, når de jo tror på de hemmelighetsfulle jordiske tingene fordi de ser virkningene?

De tror ikke fordi sannheten som lyser mot dem, støter på en vilje som er bundet av synden. Nei, tvert imot: Disse sannhetene egger dem til fiendskap, fordi de får dem til å ane at de selv er ulykkelige.

Derfor arbeider de av all kraft for å kaste Herrens bånd og rep av seg (Sal 2,3). Men en gang skal de bli nødt til å erkjenne at deres evige undergang ikke kom av at Herren manglet en klar åpenbaring av sin vilje og plan for deres frelse. Årsaken var deres egen bevisste motstand mot sannhetens røst, både i deres egen samvittighet og i Guds åpenbarte ord.

Men da Frelseren uten omsvøp erklærte: «Jeg og Faderen er ett», da «tok judeerne igjen opp steiner for å steine ham». De ville ikke spille flere ord på ham. Nå måtte den rå makten slippes løs. Og da han sa til dem: «Mange gode gjerninger fra min Far har jeg vist dere. Hvilken av dem er det dere vil steine meg for?» – da ropte de, liksom i hellig avsky ved tanken på at de skulle steine ham for noe godt, at de ville steine ham «for gudsbespottelse, fordi du som er et menneske, gjør deg selv til Gud».

Her sto, og her står fremdeles, det store slaget: Er han Gud, eller er han ikke Gud? Vi vil nå dvele ved den store og salige sannheten at Kristus, vår Forløser, like visst er sann Gud som han er et sant menneske. Først vil vi høre Den hellige skrifts vitnesbyrd.

Det er riktignok ikke nødvendig for dem som har en levende erfaring av hans guddomsmakt. Men vi lever i en tid full av bitre og listige angrep på sannheten. Noen påstår til og med at Det nye testamente ikke fremstiller ham som Gud, men som et vesen av lavere rang. Derfor vil vi et øyeblikk dvele ved Ordets klare og utvetydige vitnesbyrd om denne sannheten, som er så viktig for vår frelse.

Han sier selv: «Meg er gitt all makt i himmel og på jord!» (Matt 28,18). Og: «Alle skal ære Sønnen slik som de ærer Faderen» (Joh 5,23). Her tillegger han jo seg selv guddommelig makt og gjør krav på guddommelig ære.

Men det er ikke bare han selv. Også disiplene hans vitner på det tydeligste om at han er Gud. Fra denne kilden hentet de all sin frimodighet og trosstyrke, alt sitt håp og all sin salighet.

Johannes sier: «I begynnelsen var Ordet, og Ordet var hos Gud, og Ordet var Gud … Og Ordet ble kjød og tok bolig iblant oss. Og vi så hans herlighet, en herlighet som den en enbåren Sønn har fra sin Far, full av nåde og sannhet» (Joh 1,1–14).

Den samme apostelen sier også i sitt første brev: «Vi vet at Guds Sønn er kommet, og han har gitt oss forstand så vi kjenner Den Sanne. Og vi er i Den Sanne, i hans Sønn, Jesus Kristus. Han er den sanne Gud og det evige liv» (1 Joh 5,20).

Men på en enda mer henrivende måte skildres Kristi guddomsherlighet i begynnelsen av Hebreerbrevet: Sønnen har han (Faderen) «innsatt som arving til alle ting. Ved ham har han også skapt verden. Han er avglansen av hans herlighet og avbildet av hans vesen, og han bærer alle ting ved sin krafts ord. Etter at han hadde fullført renselsen for våre synder, satte han seg ved Majestetens høyre hånd i det høye» (Hebr 1,2–3).

Og som bevis på at også profetene i Det gamle testamente kjente denne Messias' herlighet, blir en av Davids salmer sitert slik: «Men om Sønnen sier han: Din trone, Gud, står i all evighet, og rettferds stav er ditt rikes kongestav» (Hebr 1,8). Alt David viser altså at Messias, Kristus, var Gud selv, at hans rike var Guds rike, og at hans vesen var Guds vesen.

Til disse vitnesbyrdene kan vi føye en hel rekke utsagn fra Paulus' skrifter. Der vitner han at i Kristus «bor hele guddommens fylde legemlig» (Kol 2,9), at han er «Gud over alle ting, velsignet i evighet» (Rom 9,5).

Han vitner også at Kristus, enda han var Guds Sønn, «ikke holdt det for et røvet bytte å være Gud lik», men «fornedret seg selv og ble lydig til døden – ja, døden på korset. Derfor har òg Gud høyt opphøyet ham og gitt ham det navnet som er over alle navn, for at i Jesu navn skal hvert kne bøye seg, deres som er i himmelen og på jorden, og hver tunge skal bekjenne at Jesus Kristus er Herre, til Gud Faders ære» (Fil 2,6–11).

Men enda Skriften så klart og tydelig forkynner at Kristus er Gud, reiser fariseerne seg nå som før mot denne sannheten. De erklærer den både for urimelig og unødvendig.

Når de kaller den urimelig, venter vi ikke å vinne disse fornuftige folkene med noen slags bevis. Vi får la dem holde på med Jonas' hval, Samsons rever og Bileams esel så lenge de har fornøyelse av det.

Men om det var nødvendig at Gud ble menneske, avhenger helt og fullt av hvilken hensikt Gud har med å skape mennesket og la det leve her på jorden. Er meningen at vi bare skal føre en jordisk tilværelse, er vårt rette fedreland her på jorden, og er livet vårt forbi med den legemlige døden – ja, da må det sannelig også være sant at Gud ikke trengte å åpenbare seg i Kristus for å forlike verden med seg selv.

Finnes det ikke noe liv etter dette, da ligger morderen med sin tunge skyld like trygt i graven og trenger like lite renselse og forsoning som de hellige som har levd og er døde i troen på Kristus.

Men er denne jorden en forgård til himmelen, og finnes det en annen rettferdighet enn den verdens barn legger for dagen i sin stormfulle strid for dette livets saker – kort sagt: finnes det en renhet for sjelen overfor Gud – da er det også klart at ingen annen enn Gud selv kan gi oss den. Ingen annen kan forsone oss med seg selv, gi oss syndenes forlatelse og trenge ned i dypet av vårt vesen med kraften i sin helliggjørende nåde.

Og hvordan skulle vi vel kunne sette vår lit og fortrøstning til Herren om vi ikke kjente hans sinnelag? Og hvordan kunne vi kjenne hans sinnelag om han ikke selv hadde åpenbart seg for oss og talt til oss slik at vi arme menneskebarn kunne fatte det? Han åpenbarte seg som vår bror og blodsfrende og talte til oss med kjærlighetens ord, kjærlighetens blikk og kjærlighetens tårer. Og hvordan kunne vi kjenne det om han ikke selv ved sin blodige pine og død hadde vist at han elsket oss helt til enden (Joh 13,1)?

Jesu kjærlighet helt inn i døden er Guds egen kjærlighet. Her har vi kilden til kristen kjærlighet, som aldri slutter å flyte. Den kommer ikke fra et menneskes

hjerte, men fra Guds eget hjerte. Og nå elsker vi Gud fordi han elsket oss først (1 Joh 4,19).

Læren om at Kristus er Gud, står likevel ikke bare i en rekke enkelte bibelsteder fra Det gamle og Det nye testamente. Den er vevd inn i hele Guds ord, og sammen med læren om vår naturlige fordervelse går den gjennom det hele som den røde tråden – som den store pulsåren som gir seg til kjenne overalt.

Vi har nå forsøkt å vise hvordan Kristus overalt i Den hellige skrift blir framstilt som sann Gud. Dernest har vi vist at ingen annen enn Gud kan forsone verden med seg selv. Bare den Frelseren som «hele guddommens fylde bor legemlig» i, kan ta bort våre synder og være grunnvollen for troens forkynnelse i den menigheten han vant seg med sitt eget blod (Apg 20,28).

La oss da se opp til vår guddommelige Forløser med hjerter som trenger ham, og «takke Faderen, som gjorde oss skikket til å få del i de helliges arv i lyset. Han er den som fridde oss ut av mørkets makt og satte oss over i sin elskede Sønns rike. I ham har vi forløsningen, syndenes forlatelse.

Han er et bilde av den usynlige Gud, den førstefødte fremfor enhver skapning. For i ham er alt blitt skapt, i himmelen og på jorden, det synlige og det usynlige, enten det er troner eller herredømmer eller makter eller myndigheter. Alt er det skapt ved ham og til ham. Han er før alle ting, og alt består ved ham. Og han er hodet for legemet, som er menigheten. Han er opphavet, den førstefødte av de døde, for at han i alt skal være den fremste» (Kol 1,12–18).

Gud være evig lovet for en slik Frelser! Amen.

19. søndag etter treenighet: Den blindfødte

> «Og da han gikk videre, så han en mann som var født blind. Disiplene hans spurte ham: Rabbi, hvem har syndet, han eller foreldrene hans, siden han ble født blind? Jesus svarte: Verken han eller foreldrene hans har syndet. Men det er skjedd for at Guds gjerninger skulle åpenbares på ham. Jeg må gjøre hans gjerninger som har sendt meg, så lenge det er dag. Natten kommer da ingen kan arbeide. Mens jeg er i verden, er jeg verdens lys. Da han hadde sagt dette, spyttet han på jorden, laget en deig av spyttet og smurte deigen på øynene hans. Og han sa til ham: Gå og vask deg i dammen Siloa! – det betyr: utsendt. Han gikk da bort og vasket seg, og kom tilbake seende. Naboene og de som før hadde sett ham sitte og tigge, sa da: Er det ikke han som satt og tigget? Noen sa: Jo, det er han! Andre sa: Nei, men han ligner ham! Han selv sa: Det er meg. De sa da til ham: Hvordan ble dine øyne åpnet? Han svarte: Den mannen som heter Jesus, gjorde en deig og smurte på øynene mine og sa til meg: Gå til Siloa og vask deg! Da jeg så gikk bort og vasket meg, kunne jeg se» (Joh 9,1–11).

Vi har en Gud som under gjør,
– vår store Gud gjør store under.
Å, bank kun på hans hjertes dør
i dine tunge, mørke stunder.
Er legemet i lenker lagt
av sykdom, nød og smerte,
å, tro kun fast hva han har sagt,
og hvil deg ved hans hjerte!

Det var sabbat. Jesus hadde nettopp utkjempet en hard strid med de forblindede judeerne. Hos dem begynte nå den fryktelige planen å modnes: Han skulle ryddes ut av folket. Striden endte med at de tok opp steiner for å steine ham. Men fordi timen hans ennå ikke var kommet, unnslapp han deres mordlyst på underfullt vis.

Straks etter at han var kommet unna forfølgerne sine, fikk han øye på en blindfødt mann, som trolig holdt seg ved en av tempeldørene. Det var en arm stakkar som aldri hadde kunnet glede seg over synet av Guds store gjerninger i naturens rike. Men nå skulle han begynne en lykkeligere tilværelse, for nå fikk

han møte den allmektige kjærligheten hos synderes venn, en kjærlighet som kan berge fra både åndelig og legemlig nød.

Riktignok mistet også denne mannen noe samtidig som han vant mye. Han mistet de åndelige lederes tillit, ble foraktet av trosbrødrene sine og «utstøtt av synagogen» (Joh 9,22.34). Men hva gjorde det? Han hadde lært å kjenne ham som var større enn templet (Matt 12,6), og han var blitt dobbelt seende. Nå kunne han nok fortsette vandringen sin med glede, tross all den bitterheten og alle de tapene som det nye bekjentskapet med Jesus hadde ført over ham.

Det går vel slik den dag i dag: Når en sjel blir gjort åndelig seende, mister den noe. Først og fremst mister den verdens vennskap – men det tapet er jo bare vinning. Og så kan det nok hende at det nye synet fører med seg mange uventede gnisninger og ubehageligheter. Men hva gjør alt dette når en er kommet ut av dødens ulykkelige mørke?

Da disiplene fikk øye på den arme blindfødte, stilte de Frelseren et underlig spørsmål. De spurte hvem som hadde syndet, mannen selv eller foreldrene hans, siden han var født blind. De mente altså at enhver som ble rammet av store ulykker, måtte ha begått særlig store synder.

De hadde de samme tankene som de som kom til Jesus og fortalte om de atten som tårnet i Siloa falt over, og om de galileerne hvis blod Pilatus hadde blandet med offeret deres. Men til dem sa Frelseren: «Mener dere at disse galileerne var syndere fremfor alle andre galileere, siden de har lidd dette? Nei, sier jeg dere! Men hvis dere ikke omvender dere, så skal dere alle omkomme på samme måten» (Luk 13,1–5).

Når disiplene spurte om mannen selv ved sin synd hadde pådratt seg blindheten som straff, kom det kanskje av at de først senere fikk vite at han var født blind. Eller kanskje tenkte de på hans arvesynd. Eller kanskje var de smittet av læren om at sjelen fantes før den ble født, en lære som begynte å gjøre seg gjeldende på den tiden. Hvordan det nå enn var, så var de fanget i den falske forestillingen at store ulykker måtte være en straffedom over særlig store synder.

Men Jesus svarte: «Verken han eller foreldrene hans har syndet. Men det er skjedd for at Guds gjerninger skulle åpenbares på ham.» Frelseren mener: Verken han eller foreldrene hans har gjort seg skyldige i særlige synder, enda de nok er syndere som alle andre. Men dette har hendt ham for at Guds gjerninger skal åpenbares, ved at Jesus viser seg mektig både over synden og over dens mange slags følger.

Må ikke dette svaret fra Frelseren vekke en hel del underlige tanker hos oss? Tenk om Herren har latt alle disse følgene av synden – sykdom, fattigdom og all slags nød – komme over oss for at han skal få anledning til å åpenbare sin frelsermakt også når det gjelder alle disse timelige ulykkene!

Vi ser jo vanligvis ikke saken slik, og som regel blir vi heller ikke undervist slik. Vi forestiller oss heller at de jordiske ulykkene – disse mange slags sykdommer, lidelser og motgang – er noe som bare er sendt oss for å prøve og tukte oss for evigheten, noe vi ikke skal regne med at Herren vil hjelpe oss ut av nå.

Vi tror altså ikke at det kan være med oss som med mannen i evangeliet: Herren hadde latt ham bli født blind for å skaffe seg selv en særskilt anledning til å åpenbare sin guddomsmakt ved å hjelpe ham fra blindheten, og slik kan også vi ha fått et eller annet onde å stri med, for at vi skal gå til Gud med det og virkelig vente hjelp og befrielse.

Du sier kanskje at Gud hadde gjort det slik med denne blindfødte for at Kristus skulle få anledning til å åpenbare sin guddommelighet for verden, men at det ikke så mye gjaldt å åpenbare hans frelsermakt for den blindfødte selv. Er du sikker på det? Riktignok tror også vi at Gud lot Satans og syndens makt tre fram på en grellere måte på Kristi tid enn noen gang før eller senere. Vi tror de tallrike tilfellene av besettelse er vitnesbyrd nok om det.

Men samtidig tror vi at Gud vil at vi skal se på alle følgene av synden, like visst som på synden selv, som noe Kristus er kommet for å forløse oss fra. Og det er enhver kristens privilegium å få kjempe med sin Gud om dette i troens bønn.

Hvor ofte blir ikke kristne som lider under et eller annet onde, rent forbløffet om en i fullt alvor spør dem om de ikke kjemper med Gud i bønnen for å bli kvitt det! De tenker at det slett ikke ligger i Guds plan at vi skal søke befrielse fra slike onder før på den store befrielsesdagen, i døden. Slik unndrar de seg en viktig kamp som prøver og øver vår arme tro. De går glipp av å se og erfare Herrens vidunderlige makt til å hjelpe.

Kom ikke med den innvendingen at om en kunne ha en slik tro og vente slik hjelp alt i dette livet, da måtte en jo også kunne seire over døden selv. Min venn, «det er menneskenes lodd én gang å dø» (Hebr 9,27).

Men det står ikke noe sted i Guds ord at det er det lidende menneskets lodd å ligge hele livet og stri med disse mange slags følgene av synden uten at en tør be om å bli fri fra dem. Det står tvert imot: «Til dette ble Guds Sønn åpenbart, for at han skulle gjøre ende på djevelens gjerninger» (1 Joh 3,8). Til djevelens gjerninger regner vi også alle de bitre fruktene på syndens råtne tre. Likevel vet vi nok svært godt at Gud i sin kjærlighet og visdom også kan bruke disse ondene til legedom for sjelen og til oppdragelse for evigheten.

Hva vil en da gjøre med alle de mange oppmuntringene i Guds ord til å komme fram for Gud og finne hjelp i all sin nød? Hva vil en gjøre med de store løftene, som omfatter all vår nød? «Hva som helst dere ber om i mitt navn, det skal jeg gjøre» (Joh 14,13). Faderen skal «gi dere alt det dere ber ham om i mitt navn» (Joh 15,16).

«Alt dere ber om med tro i deres bønn, det skal dere få» (Matt 21,22). «Alt det to av dere på jorden blir enige om å be om, skal de få av min Far i himmelen» (Matt 18,19). «De ba, og han sendte vaktler og mettet dem med himmelbrød» (Sal 105,40).

Og har ikke den samme Gud som mettet de sultne i ørkenen, åpnet sine vise forrådskammer for alle fattige på jorden og sagt: «Be, så skal dere få»? (Matt 7,7). Og om dere ber om brød, vil han da gi dere en stein? Eller «når han ber om en fisk, gi ham en orm i stedet for fisken?» (Luk 11,11).

Da kong Hiskia var syk, «vendte han ansiktet mot veggen og ba til Herren» (Jes 38,2), og Herren hørte ham. «Mitt barn, når du er syk, så forakt det

ikke, men be til Herren, så skal han gjøre deg frisk» (Sir 38,9). «Er noen blant dere syk? La ham kalle til seg menighetens eldste, og de skal be for ham og salve ham med olje i Herrens navn. Og troens bønn skal hjelpe den syke, og Herren skal reise ham opp, og har han gjort synder, skal han få dem tilgitt» (Jak 5,14–15).

Skulle vi nevne alle de skriftstedene der Herren oppfordrer oss til å komme til ham med all vår nød og vente virkelig hjelp, ble det altfor mye i én preken. Men vi mener at de stedene vi har nevnt, må være nok for dem som tror Guds ord. Og når ser vi vel at Frelseren viste bort noen elendig som kom til ham, og sa at det nok ikke var Guds mening at han skulle bli helbredet? Aldri!

Tror du da at han vil bli vred på deg om du kommer til ham med ditt syke legeme og ber ham gjøre det friskt? Du lider kanskje av den mest uhelbredelige av alle sykdommer, spedalskhet? Tror du at Jesus vil synes det er underlig om du begynner å rope til ham om hjelp i troens tillit?

I troens tillit – ja, her har vi det vanskelige punktet. Nå til dags er det gått av mote å vente så store ting av Gud i tro. Det har lagt seg en mørk tåke over de rike løftene i Guds ord, så en ikke engang ser hva Herren har lovet. Når Skriften taler om «tegnene som skal følge dem som tror» (Mark 16,17), er en straks ferdig til å tømme ordet for innhold og si: «Det gjaldt den tiden da kirken ble grunnlagt, det.»

Og når en i vår tid hører om gudfryktige mennesker fra alle kirkesamfunn som går fram etter apostelen Jakobs anvisning og erfarer vidunderlige svar på troens bønn, da setter en inn all kraft for å gi det hele en naturlig forklaring. Eller kanskje en håner det som svermeri.

Nå, vi er ikke blinde for at det i vår tid finnes mye svermeri på dette området. Og kanskje blir det enda mer i framtiden. For når Herren begynner å vekke sin menighet fra en tusenårig søvn og ruste den med særskilt kraft til å møte den siste onde tiden, da sover sannelig ikke djevelen. Han prøver med all slags svermeri og galskap å formørke Herrens gjerning og gjøre den mistenkt. Men Herrens gjerning skal likevel ha framgang.

Troens bønn! Å, brødre og søstre, la oss be Gud om åpne øyne, så vi kan se hvordan vi har vandret i tåke og mørke og har vent oss av med å ta Gud på ordet og kjempe ordentlig med ham i bønnen. At vi på den måten har gått glipp av mange store åpenbaringer av Guds herlighet, må vel være mer enn klart for oss. Kjødelige forestillinger, tilpasset vår kortsynte fornuft og vår sørgelige vantros mørke, har for en stor del stengt oss ute fra den skolen der Gud daglig ville lære oss å kjenne sin underfulle makt og herlighet.

Da Herren talte med disiplene om de store tingene som var mulige for dem som tror, kjente de dypt sin åndelige avmakt og fattigdom og ba: «Øk vår tro!» (Luk 17,5). Måtte også vi gjøre det samme!

Men så kommer spørsmålet: Skal en be med forbehold eller uten forbehold? Skal en si: «Herre, om du vil, så kan du hjelpe meg»? Eller skal en uten videre si: «Herre, hjelp meg!»?

Jeg tror ikke en kan sette opp noen regel her. For om en kan be med eller uten forbehold, kommer an på hvordan bønnens Ånd virker i hjertet vårt.

«For vi vet ikke hva vi skal be om slik vi burde. Men Ånden selv går i forbønn for oss med sukk som ikke rommes i ord. Men han som gransker hjertene, vet hva Ånden trakter etter. For det er etter Guds vilje han går i forbønn for de hellige» (Rom 8,26–27).

Legg merke til det: etter Guds vilje! Gud vil alltid det som tjener oss best, og bare han vet hva det er. Nå hjelper Den Hellige Ånd de troende til å bære fram de bønnene han vet tjener dem best, uten forbehold og med ubetinget tillit.

Er du syk, så be Gud om helbredelse. Øv deg i å tro på at han har makt og vilje til å hjelpe.

Og ser du en som med ubetinget tillit kan be: «Herre Jesus, du har sagt: Hva som helst vi ber om i ditt navn, det skal vi få. Jeg tar deg på ordet og ber deg fri meg fra denne nøden» – da kan du være viss på at han vil bli hjulpet, hva det enn er han ber om. Bønnhørelsen kan nok komme i en annen skikkelse enn vi ventet. Men den kommer alltid slik at den tjener oss best, og slik at Herrens navn blir mest herliggjort.

Det sier seg selv at et slikt samkvem med Gud i troende bønn om hjelp i all vår nød ikke fritar oss fra å bruke de jordiske hjelpemidlene Herren har gitt. Den som ber om Guds hjelp til å komme ut av fattigdommen, men ikke vil arbeide og være påpasselig, ber sannelig forgjeves. For Guds Ånd vil aldri hjelpe en slik til å legge fram saken sin for Gud med ubetinget tillit.

Er du syk, må du også gå til legen og bruke jordiske legemidler. Men husk at hjelpen må komme fra Gud alene. Den troen som forakter de jordiske midlene Herren har forordnet, er bare overtro. Og den troen som bare søker hjelp ved dem, er ynkelig vantro.

Vi tror altså at Gud lot mannen i evangeliet bli født blind for at Kristi herlighet skulle åpenbares ved en underfull helbredelse – åpenbares både for mannen selv, til hans frelse og til styrke for hans tro, og for verden.

Slik har Gud også tillatt at all sykdom, nød og smerte er kommet inn i verden som syndens bitre frukt, for at han skal få åpenbare sin herlighet som den store hjelperen i all nød. Og når vi så på en eller annen måte lider under disse bitre følgene av synden, skal vi ikke la det gå sin trege gang, som om det ikke fantes noen balsam i Gilead eller noen lege som kunne hjelpe (Jer 8,22).

Nei, vi skal komme fram for vår kjære Far med alt, vente hans underfulle hjelp i all vår nød og øve oss i å gå fram til ham i tro og inderlig tillit med alt som tynger oss.

«Jeg må gjøre hans gjerninger som har sendt meg, så lenge det er dag. Natten kommer da ingen kan arbeide,» sa vår Frelser. Han måtte bruke livsdagen sin godt og utføre sin himmelske Fars gjerninger ved å hjelpe de elendige som møtte ham på veien. Snart skulle dødens natt bryte inn, og da var hans arbeidsdag i syndig kjøds lignelse slutt (Rom 8,3). Men enda han ikke lenger vandrer synlig iblant oss, er han likevel den samme i dag som i går, og han forblir den samme i all evighet (Hebr 13,8).

Hadde disiplene vært mer åpne for sannhetens lys, hadde de sluppet å famle slik omkring i den natten som brøt inn over dem da Mesteren døde.

Og om vi, kjære venner, lar lyset stråle klart for oss mens det ennå er dag, og i dette lyset får nåde til å trenge inn i dypet av hans ord, da skal vi stå rustet til den natten som kommer. Da skal vi ha lys, kraft og vitnemot, så vi til og med kan ofre livet for vår Frelsers navn om det kreves.

Men står ikke Kristi menighet rustet – er den ikke opplyst av profetienes lys om hvordan de siste onde tidene skal være, og står den ikke rustet i Herrens «veldige kraft» (Ef 6,10) – da skal sannelig den onde tiden komme over den med tusen snarer. Da vil det bli en forferdelig forvirring, frafall og fornektelse av «den Herre som kjøpte dem» (2 Pet 2,1).

Da Frelseren hadde talt slik om sin arbeidsdag og kalt seg selv verdens lys, spyttet han på jorden og laget en deig som han smurte på øynene til den blinde. Og han sa til ham: «Gå og vask deg i dammen Siloa!» Og «han gikk da bort og vasket seg, og kom tilbake seende».

Hvorfor gjorde ikke Frelseren ham frisk med én gang? Gud handler ikke gjerne med oss uten midler. Naaman måtte vaske seg sju ganger i Jordan-elven (2 Kong 5,14). Og nå, under nådens velsignede ordning, har han knyttet sine største og herligste velsignelser til enkle, uanselige midler. Lykkelig er da den sjel som tar imot hans ord i barnlig tro og bruker de midlene han har gitt! En slik sjel skal Herren virkelig velsigne.

Å, vask oss, Frelser, i ditt blod – da blir også vi seende! Amen.

20. søndag etter treenighet: Skatten, perlen, noten

> «Himlenes rike er likt en skatt som var skjult i en åker. En mann fant den, og gjemte den igjen. I sin glede gikk han så bort og solgte alt han eide, og kjøpte åkeren. Igjen er himlenes rike likt en kjøpmann som søkte etter vakre perler. Da han så fant en meget verdifull perle, gikk han bort og solgte alt han eide, og kjøpte den. Igjen er himlenes rike likt en not som kastes i havet og samler fisk av alle slag. Når den er full, drar fiskerne den opp på stranden. De setter seg ned og samler de gode fiskene i kar, men kaster ut de dårlige. Slik skal det skje ved verdens ende. Englene skal gå ut og skille de onde fra de rettferdige, og kaste dem i ildovnen. Der skal de gråte og skjære tenner» (Matt 13,44–50).

Perle skjønn i Ordets ager,
Jesus, sjelens beste skatt,
å, din stråleglans meg drager
ut fra mørke, dødens natt.
Rik jeg er når deg jeg eier,
skjønn tillike ved ditt skinn.
Verden ei det minste veier
når blott du er virk'lig min.

I dette evangeliet framstiller Frelseren himlenes rike her på jorden i tre lignelser. Hver av dem skal vise noe særegent ved dette riket. Himlenes rike blir lignet med:

1. En skatt. 2. En perle. 3. En not.

I de to første lignelsene, om skatten som var skjult i åkeren og om den kostbare perlen, viser Frelseren rikets dyrebare klenodium – dets aller største herlighet. Og mannen som fant skatten, og kjøpmannen som søkte etter vakre perler, er bilder på rikets sanne innbyggere og de forskjellige måtene de får del i rikets herlighet på.

I den siste lignelsen blir rikets erobringsarbeid framstilt som en not som blir kastet i havet og fanger en mengde fisk av alle slag.

Vi vil nå ta for oss hver lignelse for seg og begynne med:

Skatten som var skjult i åkeren.

Det første Frelseren vil vise med denne lignelsen, er det bemerkelsesverdige at noen mennesker ser ut til å finne Guds rikes aller største skatt uten å ha søkt

den på forhånd. Mannen i lignelsen lette ikke og gravde ikke etter skatten. Han støtte plutselig og helt uventet på den. Slik finner mangen sjel frelsens store skatt. Uten å ha søkt på forhånd finner de virkelig sin Frelser. På denne måten river Herren dem liksom ut av ilden som en brann (Sak 3,2).

Leser du Det nye testamente med oppmerksomhet, skal du med undring se at det er slik. Blant de mange eksemplene skal vi bare nevne ett, nemlig historien om hvordan Paulus ble omvendt. Søkte denne mannen Guds rikes aller herligste skatt? Ja, han søkte den – for å ødelegge den.

Han var en bitter fiende av Jesus. Han hadde alt vært med på mordet på Stefanus ved å vokte klærne til dem som steinet dette første blodvitnet for Herren. Siden «fnyste han av trusler og mord mot Herrens disipler» (Apg 9,1). Med fullmakt fra de øverste dro han av sted til Damaskus for å fange Herrens vitner, enten det var menn eller kvinner, og føre dem bundet til Jerusalem.

Å, hvordan han raste mot Jesus og hans lille hjord! Men Jesus hadde ikke et slikt sinnelag mot ham. Mens han satt der i vognen sin og la planer om hvordan han skulle sette sine grusomme hensikter ut i livet, hørte han plutselig en røst: «Saul, Saul, hvorfor forfølger du meg?» (Apg 9,4). Det var Jesus som stilte seg i veien for ham. Og alle vet vi hvordan han fant den kostbare skatten som siden fylte sjelen hans med så stor begeistring.

En mann som står meg svært nær, må også vitne at han fant skatten uten å søke den. I sin tidligste barndom hadde han erfart mange mektige drag av Guds Ånd, men han hadde hele tiden gjort motstand. Svært ung forlot han sine troende foreldre og dro ut i den vide verden for å søke lykken. Faren skrev kjærlige formaningsbrev til sønnen. Men sønnen ble ergerlig over at han ikke fikk høre noen interessante nyheter, og skrev et bittert, bebreidende brev til faren. Han skrev at faren kunne slutte med skriveriene sine hvis han ikke ville fortelle noe mer interessant.

På dette brevet fikk han et svar som åndet den varmeste kjærlighet. Da han hadde lest det, begynte en alvorlig strid i hans indre. En stemme sa: «Nå må du overgi deg til Herren, ellers er du fortapt.» «Nei, nei, jeg vil ikke, ikke nå! Jeg kan ikke rive meg løs fra vennene mine. Jeg har ingen sans for alvorlige ting ennå.»

Den unge mannen gikk fram og tilbake i rommet sitt, og svetten rant. «Du må, du må,» lød det i hans indre, «nå eller aldri.» Under den voldsomme kampen ble hans indre kraft brutt. Han kastet seg på sengen og sa: «Vel, Herre Gud, så må du også selv gjøre verket.» Det første han nå gjorde, var å kjøpe seg en bibel. Det var åkeren der han fant skatten.

Enda et eksempel. En forherdet motstander av sannheten skulle gå forbi en kirke. Men ved et uforklarlig drag kom han inn i folkestrømmen og var snart inne i kirken. Presten leste nettopp opp teksten sin: «Denne mannen tar imot syndere» (Luk 15,2). Mannen var vunnet. Ordet grep ham så han ikke fikk tid til å gjøre motstand. Skatten falt rett ned i hjertet hans, og da han gikk ut, gråt han som et barn over det store funnet. Han hadde funnet det han ikke søkte.

Før vi går videre med denne mannen som fant skatten, skal vi se på kjøpmannen som søkte etter vakre perler. Her har vi en som søkte, og han er et bilde på de mange som litt etter litt begynner å søke Guds rikes skatt. Sannelig må

Herren også komme til disse og begynne å dra dem ved sin Ånd før de begynner å søke ham.

Guds nåde er like fri og stor for dem som for de første. Det er Guds nåde som først har vendt sinnet ditt mot det himmelske, kanskje gjennom kristen påvirkning helt fra barndommen. Eller den har gitt deg et tenksomt og følsomt sinn, eller den har gjennom det du har opplevd, ført deg til en viss ettertanke, så du søker noe bedre og edlere enn den store mengden. Og det er også en særskilt nåde, en særskilt ledelse av Guds Ånd, når den søkende sjelen en gang finner det den søker.

Mange søker Jesus, men finner ham aldri. Kjøpmannen i evangeliet vårt skal være et bilde for oss på hvordan en søker rett. Han søkte utrettelig etter vakre perler, og han søkte til han fant den herligste av dem alle. Slik må også du søke og ikke bli trett, selv om det skulle ta tid før du finner.

Det andre som skal til for at du kan søke og finne, er at du lærer å skjelne mellom falske og ekte perler. Denne kunsten forsto kjøpmannen fortreffelig. Ellers kunne han ikke ha sett hvor mye den kostbare perlen var verd. Han søkte ekte perler. De vakkert polerte og strålende uekte perlene bedro ham ikke.

Også i det åndelige trengs det sannelig klokskap og forstand. «Det er ikke gull alt som glimrer.» Den som tror det, blir sørgelig bedratt. Den som tar alt som har gudfryktighetens skinn, for sann gudfryktighet, får bittert angre at han var så godtroende. Hykleri og falskhet har til alle tider trengt inn i Guds menighet.

Og jo nærmere det lir mot enden, desto farligere skal forførelsen bli, «for å føre også de utvalgte vill, om det var mulig» (Matt 24,24). Da skal det ene partiet rope: «Se, her er Messias!» og det andre: «Nei, der er han!» (Matt 24,23). Tror du ikke en da trenger klokskap og forstand om en skal finne den ekte perlen? «Vær derfor ikke uforstandige, men forstå hva som er Herrens vilje!» (Ef 5,17).

Søk sannheten, søk din Frelser og ikke noe annet enn din Frelser! Be Gud bevare deg fra all åndelig beruselse, like mye som fra hykleri og skinnhellighet. Still deg helt under påvirkningen av Guds ord. Da kan de forvillende ropene lyde så høyt de vil, og forførelsens skinn være så blendende det vil: Herren skal i sin evige trofasthet sørge for at du finner det du søker – og til slutt finner veien hjem.

Men grunnbetingelsen for at et menneske skal finne Jesus, enten han hører til den første eller den andre slags mennesker, er at han kommer dit hvor Jesus er.

Himlenes rike er likt en skatt som var skjult i en åker – ikke i en hvilken som helst åker, og heller ikke ute i ødemarken.

Var ikke mannen i teksten vår kommet til den åkeren der skatten var skjult, hadde han heller aldri funnet den. Men i den åkeren der skatten fantes, lå den ikke så åpent i dagen at alle kunne se den. Nei, teksten vår sier at den lå skjult i en åker. Den lå skjult for mengdens blikk. Og likevel kunne den plutselig stråle fram for en som til all lykke var kommet dit hvor den lå, enda han ikke var kommet for å søke.

Men hva er så åkeren? Det er Guds menighet med sitt ord og sine sakramenter. Der er sannelig Kristus, og der skal du finne ham.

Men hva vil det si at skatten er skjult? Har Herren med vilje tilslørt den og gjemt den for de arme menneskebarna? Nei, han har sannelig lagt den klart fram i dagen. Ingen som kjenner evangeliet om vår frelse, skal kunne nekte for at Gud har gitt sin Sønn til frelse for hele verden. At han var det Guds lam som bar all verdens synd (Joh 1,29), og at det er en fri og fullkommen frelse i hans blod for alle syndere – det er framstilt så klart i Ordet som Gud selv kunne gjøre det.

Men når skatten likevel er skjult i Guds ords åker, kommer det av at vi er blinde – ja, forferdelig blinde. Derfor blir den frelsen for syndere som Gud har åpenbart så klart, den dypeste hemmelighet for oss, inntil Herren drar sløret bort fra øynene våre.

Overalt kan vi se de moralske forskriftene i Guds ord. Overalt kan vi se krav, fordringer, bud og forbud. Men evangeliets kjerne og stjerne, frelsens skatt og perle – en fri og fullkommen frelse for virkelig fortapte, en fullbrakt frelse for meg akkurat nå, slik jeg går og står – nei, denne skatten, denne velsignede, strålende perlen kan jeg ikke se. Den ligger skjult for meg i det dypeste mørke, inntil Ånden plutselig eller litt etter litt drar sløret bort fra øynene mine.

Min venn, du som hører til Herrens menighet, du som bruker Guds ord og går til Herrens bord – prøv deg selv: Henger det kanskje et dekke for øynene dine, så du ikke ser Jesus? Kanskje har du ikke funnet skatten og perlen, men bare holdt på med å grave i åkeren, eller vært fornøyd med å betrakte smykkeskrinet der den kostbare perlen ligger. Eller kan du synge:

Han er min rikdom og min ære,
min visdom og min sjelelyst.
I ham jeg rett fornøyd kan være,
for Jesus, han er all min trøst.
Hver elske det hans sinn står til,
jeg bare Jesus elske vil!

Men så er det noe som er felles både for mannen som fant skatten i åkeren, og for kjøpmannen som fant den kostbare perlen. Begge gikk bort og solgte alt de eide for å få skatten og perlen i sitt eie.

Teksten viser klart at begge disse mennene kjøpte skatten og perlen for det de fikk ved å selge alt de eide. Men kjære, sier du, da blir dette et trist evangelium for virkelige syndere, om det er satt en slik pris for å få skatten.

Min venn, har du da så svært mye å selge? Kanskje har du et stort, kostbart innbo og en hel del andre eiendeler?

Nei, sier du, åndelig talt har jeg nok ingenting som jeg kan si at jeg eier, unntatt min synd og elendighet.

Men hvorfor blir du da så forferdet når du hører at du skal skille deg av med alt – komme med alt du eier – for å få skatten? Skulle det kanskje være en skjult Akan i ditt indre? Du vet hvordan det gikk med ham da han gjemte og beholdt noe av byttet fra Jeriko, som skulle tilhøre Herren.

Herren hadde sagt: «Men vokt dere vel for det som er bannlyst, så dere ikke først slår med bann og siden tar av det som er bannlyst» (Jos 6,18). Akan så blant byttet «en prektig babylonisk kappe og to hundre sekel sølv og en gullblokk som

veide femti sekel». Disse tingene fikk han lyst på, tok dem og gjemte dem i huset sitt (Jos 7,21). Denne falskheten kostet den arme Akan livet.

Vokt deg, kjære sjel, så ikke også du gjemmer noe av det sørgelige godset som Herren erobret da han øste ut sitt hjerteblod for deg, og som han nå vil at du skal overgi helt til ham. For det første vil Herren nå ha alle dine synder og alle dine onde lyster og tilbøyeligheter. Alt dette må ofres til ham om du virkelig skal få del i hans velsignelser.

Men dessuten vil Herren også at du skal ofre ham deg selv med alt du har og eier. Dette er ikke en pris du skal kjøpe nåde og syndenes forlatelse for – for da ville du aldri bli benådet og frelst. Men Herren vil at du, som mannen som fant skatten, «i din glede» over dette herlige funnet skal gå bort og selge alt du har, for å få hele skatten i eie med dens evige velsignelse.

Selv om du har funnet skatten, kjære venn, har du likevel ikke fått den i fullt eie med all dens herlighet før du er kommet vel og lykkelig hjem. Du har nok grepet den i troen. Men «så lenge vi er hjemme i legemet, er vi borte fra Herren» (2 Kor 5,6). Og hele livet ditt, til du endelig får sette over elven, er et liv i uavbrutt selvfornektelse og kamp for å skille deg av med alt det du ikke kan få med deg inn i himmelen.

Ja, hvor mye må du ikke selge og gi avkall på om sjelen din skal bli bevart for himmelen? «Alt han eide» – slik lyder kravet.

Deg selv, ditt eget liv og alt du eier av gaver, evner og krefter og av jordisk formue – alt må du selge, alt må du ofre, og du skal bare ha én skatt, én perle å rose deg av. Det er det samme kravet som Frelseren stiller når han sier: «Om noen kommer til meg, og ikke hater sin far og mor og kone og sine barn og brødre og søstre, ja, også sitt eget liv, da kan han ikke være min disippel» (Luk 14,26).

Og så har vi den siste lignelsen: Himlenes rike blir lignet med en not som blir kastet i havet og samler fisk av alle slag. Når den er full, drar de den opp på stranden. De setter seg ned og samler de gode fiskene i kar, men kaster ut de dårlige. Slik skal det skje ved verdens ende: Englene skal gå ut og skille de onde fra de rettferdige og kaste dem i ildovnen. Der skal de gråte og skjære tenner.

Denne velsignede noten som blir kastet ut i verdenshavet, er Guds ord. For Herren har ikke noe annet middel til å fange sjeler for himmelen med enn Guds ord.

Og hvem er det som skal kaste ut noten? Først og fremst er det Herrens vitner, hans budbærere på jorden, som i likhet med Peter har fått det særlige kallet å være menneskefiskere (Matt 4,19).

Men hver sjel som er gjort levende i Kristus, er også kalt til dette arbeidet: menn, kvinner, barn, rike, fattige – alle skal være med og kaste ut noten og dra den i land. Den samme følelsen som besjelte Paulus da han sa: «Da vi altså kjenner frykten for Herren, søker vi å vinne mennesker» (2 Kor 5,11), skulle også besjele oss. Kristi kjærlighet skulle tvinge oss til det, så vi «ikke lenger skal leve for oss selv, men for ham som døde og ble reist opp» for oss (2 Kor 5,14–15).

Å, brødre og søstre, er vi så lykkelige at vi kommer vel hjem, da skal vi bli forundret over at vi har gjort så lite for våre medmenneskers frelse.

Frelseren sier: «Englene skal gå ut og skille de onde fra de rettferdige, og kaste dem i ildovnen. Der skal de gråte og skjære tenner.»

Å, for en forferdelig dag denne skilsmissedagen skal bli! At det skal gå ille med de arme fiskene som har foraktet og hånet frelsens not og gått løse og frie utenfor den, vet vi alle sammen. Men at også en hel del av de fiskene som på en måte var fanget i noten, skal kastes ut – ja, kastes ut i det brennende ildhavet, der de skal gråte og skjære tenner – det er jo forferdelig over all beskrivelse.

Med disse kan Herren jo ikke mene andre enn de mange sjelene som har høyaktelse for Guds ord, bruker nådemidlene og er med i de kristnes leir, men som ikke i sannhet er gjort levende i Kristus.

Herren hjelpe oss da til å prøve oss selv: Går vi bare sammen med de andre fiskene der inne i noten, eller er vi virkelig fanget av Herren?

Da kommer snart den lykkelige stunden da skatten ikke lenger skal være dunkel eller skjult for oss, men stråle fram for våre undrende blikk i all sin herlighet. «Når Kristus, vårt liv, åpenbares, da skal også dere åpenbares med ham i herlighet» (Kol 3,4). Amen.

21. søndag etter treenighet: De rette tegnene på Messias

> «Fariseerne og saddukeerne kom til ham og fristet ham, og ba ham vise dem et tegn fra himmelen. Men han svarte og sa til dem: Om kvelden sier dere: Det blir godvær, for himmelen er rød. Og om morgenen: I dag blir det uvær, for himmelen er rød og mørk. Himmelens utseende vet dere å tyde, men tidenes tegn kan dere ikke tyde! En ond og utro slekt krever tegn, men tegn skal ikke gis den, uten Jona-tegnet. Og han forlot dem og gikk bort» (Matt 16,1–4).

«Du skal ikke friste Herren din Gud» (Matt 4,7). Med disse ordene slo Herren tilbake den listige forføreren. I den lange prøvelsestiden i ørkenen prøvde han med alle slags knep å få Jesus til å bryte med sin himmelske Fars vilje.

Den mektige avgrunnsfyrsten tok vår Frelser med seg til den hellige byen, satte ham på tempelets tinde og sa: «Er du Guds Sønn, så kast deg ned! For det står skrevet: Han skal gi sine engler befaling om deg, og de skal bære deg på hendene, for at du ikke skal støte din fot mot noen stein» (Matt 4,6).

Det var en listig uttenkt fristelse. Det er svært sannsynlig at store folkemengder holdt seg i nærheten av tempelet. Djevelen ville lokke Frelseren til å bevise sin guddommelighet på en måte som om mulig kunne bli hans fall og undergang. «Satan er en stor teolog,» sier Luther, «og han kan også føre skriftbevis.» Slik også her.

Han tar et herlig løfte om at Gud verner og beskytter sine barn, men utelater listig nok den delen av løftet som viser når en trygt kan stole på det. Det står nemlig at Herren skal gi sine engler befaling om å bevare oss «på alle dine veier» (Sal 91,11) – det vil si på veiene i vårt lovlige kall. Men dette siste utelot han, for planen hans var nettopp å få Frelseren til å gå utenom sitt kall og likevel stole på løftet.

Slik blir vår dyrebare Frelser også fristet av den listige bedrageren i dagens evangelium. Han lar fariseerne og saddukeerne stå fram og kreve at Jesus skal vise dem et tegn fra himmelen. Det var ikke galt at de ba om tegn på hans verdighet som Messias, for Frelseren viser selv til slike tegn. Men det var galt at de ba om tegn for å friste ham, og at de krevde tegn som Herren aldri hadde lovet å gi.

Også vi står ofte i fare for å friste Herren ved å kreve tegn av ham som han aldri har lovet å gi oss. Samtidig blir vi fristet til å overse de tegnene han har

gitt. Måtte vi derfor, ledet av dagens evangelium, få nåde til å se hvordan vi skal forholde oss i dette. I anledning dette evangeliet vil vi dvele litt ved

De rette tegnene på Messias.

Det er merkverdig å se hvor enige fariseerne og saddukeerne kunne være når det gjaldt å legge snarer for vår Frelser. Ellers var de jo hverandres dødsfiender. Men når det gjaldt å rakke ned på Frelseren og ta fra ham folkets tillit, kjempet de for en felles sak. Begge ville nemlig være folkets ledere. Og de ble forent i den felles sjalusien og bitterheten mot mesteren fra Nasaret, som ofte nokså ubarmhjertig kunne avsløre falskheten deres, og som kunne fengsle store skarer med sitt vitnesbyrd.

Når disse fiendene slo seg sammen for å kreve tegn av Jesus, var det for å friste ham, sier evangelisten. Det var altså ikke sannhetstrang som drev dem til å søke de rette tegnene på at han var Messias. Nei, de visste at også folket var sykt etter tegn og av nysgjerrighet ville stemme i med det samme ropet. Ville han ikke vise noe slikt håndgripelig tegn som svar på kravet deres, skulle de rokke ved anseelsen hans og få folket til å se på ham med mistanke.

Det manglet ikke på tegn som viste at han var den rette Messias, verdens Frelser, utsendt av Gud. Derfor kunne han også med rette si: «Tro gjerningene, om dere ikke vil tro meg» (Joh 10,38).

Til slike tegn, som var tydelig forutsagt i Det gamle testamente, viste han også Johannes' sendebud. De kom på vegne av sin fengslede mester og spurte: «Er du den som skal komme, eller skal vi vente en annen?» Da svarte Frelseren: «Gå og fortell Johannes hva dere hører og ser: Blinde ser og lamme går omkring, spedalske blir renset og døve hører, døde står opp, og evangeliet forkynnes for fattige» (Matt 11,3–5).

Slike tegn hadde folket rett til å kreve. Det var nemlig forutsagt gjennom profetene at slike tegn skulle følge verdens forløser når han trådte fram på jorden.

Hadde ikke folkets ledere vært så fanget av forutfattede meninger, men enfoldig og sannhetskjærlig gransket sine hellige skrifter etter de rette tegnene på Messias, da ville de ha forstått både når han skulle stå fram, og hvordan han skulle være.

Men det var ikke en virkelig frelser fra synd, død og helvete de ventet. Det var snarere en stor jordisk seierherre som kunne fri dem fra det romerske åket og opprette et mektig messiasrike. Om dette drømte folket virkelig helt fram til hans siste inntog i Jerusalem. Da bredte de klærne sine på veien for ham og ropte: «Hosianna! Velsignet være han som kommer i Herrens navn!» (Matt 21,9).

På kravet om tegn svarte Frelseren: «Om kvelden sier dere: Det blir godvær, for himmelen er rød. Og om morgenen: I dag blir det uvær, for himmelen er rød og mørk. Himmelens utseende vet dere å tyde, men tidenes tegn kan dere ikke tyde!»

I det naturlige kunne de være kloke nok. De kunne forutsi morgendagens vær ut fra hvordan skyhimmelen skiftet. Men de tegnene som viste seg på åpenbaringens himmel, forstod de ikke å tyde.

Hadde de forstått den mektige tegnskriften de hadde i Det gamle testamente, ville de ikke ha gått så vill da frelsens dag rant. De ville heller ha ropt med fryd: «Dette er dagen som Herren har gjort, la oss fryde oss og glede oss på den!» (Sal 118,24). Så ender evangeliet vårt med disse alvorsordene: «En ond og utro slekt krever tegn, men tegn skal ikke gis den, uten Jona-tegnet.» Og så forlot han dem og gikk bort.

Til alle tider har det vært slike som ikke har vært fornøyd med de tegnene Herren har stadfestet åpenbaringen av sin sannhet med. De har ment at disse tegnene ikke var nok til å føre noen til å erkjenne sannheten. Men du kan være viss på, min venn, at den som ikke vil erkjenne sannheten ut fra dens egne kjennetegn, aldri ville komme til å erkjenne den ved noen andre tegn, hva som enn skjedde.

Nei, menneskehjertet er ikke slik at det lar seg omvende ved tegn – ikke engang om det så helvete åpent for seg, eller hørte en engel si at omvendelse er nødvendig.

Den rike mannen mente nok at han var kommet i helvete fordi han hadde manglet riktig håndgripelige tegn. Derfor ber han far Abraham sende et vitne fra de dødes rike til hans fem brødre, så ville de sikkert omvende seg. Men hvilket svar fikk han? «Hører de ikke Moses og profetene, da vil de heller ikke la seg overbevise om noen står opp fra de døde» (Luk 16,31).

Nei, ingen tegn, hvor mektige de enn er, kan omvende menneskehjertet. Det blir bare mer forstokket og forherdet ved tegnene. Se på jødene! Frelserens tegn var så klare og tydelige som noen kunne vente. Han viste seg som herre over all sykdom og nød, ja, over døden selv. Men ved disse åpenbaringene av hans guddommelige makt ble hjertene deres bare mer og mer forherdet. Og da de ikke ville gi Gud æren for de store tegnene og underne og bøye seg i støvet for majesteten i Frelserens sannhet, fant de på å si at de kom fra djevelen selv.

Men med dette nådde de også forherdelsens toppunkt. De gjorde den synden som aldri kan tilgis, da de tilskrev selve djevelen de gjerningene som skulle bevise at han var utsendt av Faderen (se Mark 3,28–30).

Er det ikke en nåde av Gud at han ikke prøver å overbevise den uomvendte ved slike tegn som den uomvendte selv synes å kreve for å bli overbevist? Om Gud gav slike tegn, ville forherdelsen vokse med fryktelig fart i tusener av sjeler. Ja, et rent demonisk vesen ville til slutt komme til syne. Tegnene ville bare egge til fiendskap, men aldri av seg selv kunne bøye en eneste synder til omvendelse.

Om din egen far eller mor kom tilbake fra de dødes rike og advarte deg – om de sa at det måtte bli helt annerledes med deg, at du måtte bli en ny skapning om du skulle komme inn i Guds rike – da ville du sannelig likevel forbli uomvendt, om ikke en annen makt grep fatt i hjertet ditt og begynte å utføre gjerningen. Når du innbiller deg at noe slikt uten tvil ville føre til at du ble omvendt, kommer det av at du ikke vet hva sann omvendelse er.

Dette er sagt om slike tegn som verden krever for å bli overbevist. Det gjelder også de store tegnene og undergjerningene som Frelseren selv utførte og utfører, så sant ikke Den Hellige Ånd får komme til hjertet og gi det kjærlighet til sannheten og trang etter virkelig frelse fra syndens og Satans makt.

Men det finnes likevel ett tegn som har en særlig merkverdig innflytelse på verden – og ve oss kristne, hvor svakt er ikke dette tegnet! Det er de kristne som levende brev med Åndens påskrift og Åndens segl (2 Kor 3,3).

Se, verden blir så lett fristet til å tro at kristendommen bare er teori. Og verden er likevel – trass i all sin blindhet ellers – klok nok til å forstå at ytre teorier og meninger aldri kan være så viktige at de avgjør evig liv og evig død.

Men ser den en sjel som tydelig er gått over fra døden til livet (Joh 5,24) – en som har fått nye interesser, nye kilder til glede og fryd og nye mål for alt den strever etter i livet – da stusser den og spør seg hva dette kan være for noe.

Er tegnene riktig tydelige og gripende, blir verden nødt til å tro at noe merkverdig må ha skjedd her – noe overnaturlig. Å, om Guds barn kunne stå fram for verden som en slik levende tegnskrift! Vi skulle sannelig få erfare at den virket.

På jødenes falske krav om tegn svarer Frelseren: «En ond og utro slekt krever tegn, men tegn skal ikke gis den, uten Jona-tegnet.» Og i kapittel 12 taler han nærmere om dette tegnet og sier: «For likesom Jona var tre dager og tre netter i storfiskens buk, slik skal Menneskesønnen være tre dager og tre netter i jordens hjerte» (Matt 12,40).

Å, for et tegn som møter motsigelse! Ved dette tegnet måtte de stakkars jødene med sitt falske messiashåp bli enda mer forherdet. Og ved dette tegnet måtte de sant troende både den gang og senere til alle tider bli fulle av jubel og fryd.

Er det ikke også slik med deg, bror og søster, at du har nok i dette ene tegnet? Selv himmelens engler måtte forundre seg over det: at Guds egen enbårne Sønn ble kastet ut i våre synders opprørte hav for igjen å kunne stå fram som herre over synd, død, djevel og helvete. For Paulus var dette tegnet nok. Han ville «ikke vite av noe … uten Jesus Kristus, og ham korsfestet» (1 Kor 2,2).

Kanskje du vil ha andre tegn ved siden av? Kanskje du vil ha en hel del ledestjerner som også skal lyse for deg ved siden av «rettferdighetens sol» (Mal 4,2), som rant påskemorgen? Min venn, alle stjerner blekner og forsvinner når solen bryter fram. Når Kristus riktig får lyse klart på din sjels himmel, bryr du deg ikke om andre tegn.

Hvor mye sørgelig elendighet kommer ikke av at en kristen så lett begynner å grave i seg selv etter tegn på at han er benådet! Nå er det visselig slik at benådningen i den elskede (Ef 1,6) setter sine bestemte og umiskjennelige tegn også i en kristens indre og i hele livet hans. Men når en kristen graver etter disse tegnene for å bli viss på sin benådning, sitt barnekår og så videre, da går det ham som den svake slyngplanten.

I stedet for å vokse opp etter sin faste, urokkelige stokk begynner den å klynge seg fast til greinene på et tre som vokser i nærheten, og som stadig svaier hit og dit i vinden. Blir den riktig festet til disse bevegelige greinene, vil de snart ødelegge den lille, spede planten. Nei, vi skal «vokse opp til ham som er hodet» (Ef 4,15), og vi skal vokse opp etter ham.

Å, han har jo så mange herlige festepunkter for den svake, spede planten! Hans menneskenatur – han er jo vår bror, vår slektning, vår forbundsfelle. Å, fest deg til dette brorskapet; det er ikke farlig, men det er salig.

Han har jo oppfylt loven i ditt sted – klyng deg fast her, for du trenger så inderlig vel hans lovoppfyllelse til din rettferdighet. Han svettet blod for dine synder og ble naglet fast til forbannelsens tre – klyng deg fast, her er et holdepunkt så sikkert at verken synd, død eller helvete skal kunne rive deg løs, om du klynger deg fast her.

Og så hans seierrike oppstandelse – klyng deg urokkelig fast til den! For hans oppstandelse er din oppstandelse. Den er en seier over synd, død og helvete, vunnet for deg, og et pant som aldri svikter, på at også du skal stå opp.

Å, klyng deg fast til din Frelser, og be ikke om andre støttepunkter for din tro og ditt håp enn dem du finner i ham. Vokser du slik opp etter ham og har i ham ditt eneste frelsestegn som aldri svikter, da skal du også snart få møte ham når han kommer for å hente deg hjem til sin evige herlighet.

Gud gi oss alle å møtes glad
og ingen av våre savne!

Amen.

Allehelgensdag: De kristne som salt og lys i denne verden

> «Dere er jordens salt! Men om saltet mister sin kraft, hva skal det da saltes med? Det duger ikke lenger til noe, uten til å kastes ut og tråkkes ned av menneskene. Dere er verdens lys! En by som ligger på et fjell, kan ikke skjules. Heller ikke tenner noen et lys og setter det under et kar, men i lysestaken. Da lyser det for alle som er i huset. Slik skal dere la lyset deres skinne for menneskene, så de kan se de gode gjerningene dere gjør og prise deres Far i himmelen» (Matt 5,13–16).

«Og en av de eldste tok til orde og sa til meg: Disse som er kledd i de lange hvite kappene – hvem er de? Og hvor er de kommet fra? Jeg sa til ham: Herre, du vet det! Og han sa til meg: Dette er de som kommer ut av den store trengsel, og de har vasket sine kapper og gjort dem hvite i Lammets blod. Derfor er de for Guds trone og tjener ham dag og natt i hans tempel, og han som sitter på tronen, skal reise sin bolig over dem» (Åp 7,13–15).

For et gripende syn! Først så Johannes de 144 000 beseglede av alle Israels stammer (Åp 7,4). Deretter så han «en stor skare som ingen kunne telle, av alle folkeslag og stammer og folk og tungemål», som stod «for tronen og for Lammet» (Åp 7,9). Det var hele den skaren som fra verdens begynnelse til dens ende skulle ta imot frelse i Lammets blod. Om den sang Brorson så vakkert:

Den store, hvite flokk vi se
som tusen berg så fulle av sne,
med skog omkring av palmesving
for tronen – hvem er de?
Det er den helteskare som
fra hin den store trengsel kom
og vasket seg i Lammets blod
til himlens helligdom.

Her gikk de under stor forakt,
men se dem nå i deres prakt
for tronen stå med kronen på
i hellig prestedrakt.

Du undres over hvor stor denne skaren egentlig skal bli. Men det får du ikke vite før du får den lykke å komme hjem og stå midt i den jublende skaren. Det som nå må være viktigst både for deg og meg, er dette spørsmålet: Så Johannes meg blant disse tusener av salige? Har jeg mitt navn skrevet inn i livets bok?

Det er fire ting som er felles for dem alle. De kjente alle til en stor trengsel. De var alle kledd i hvite klær. Ved Lammets blod var de frelst for evig. Og nå har de alle fått seierspalmen i hånden.

Når vi i dag, på allehelgensdag, skal minnes de frelste sjelene som allerede er kommet hjem, må vi huske at hver enkelt av dem har disse kjennetegnene. Og vi må ha de tre første om vi skal kunne ha et grunnet håp om å få det siste, nemlig seierspalmen.

Også vi må kjenne til verdens trengsel, være kledd i Jesu Kristi rettferdighet og ha tatt imot syndenes forlatelse i Kristi blod. Først da vinker seierspalmen oss i møte. Og da kan vi, allerede mens vi er her nede, kjenne det inderlige samfunnet i Ånden som vi har med alle Herrens frelste.

I dagens evangelium blir også Herrens vitneskare stilt fram for oss – men ikke den triumferende skaren «med skog omkring av palmesving». Her møter vi den stridende menigheten på jorden og det store kallet den har her før den får komme hjem for evig. Måtte vi da få nåde til å se på dette vårt høye og viktige kall, og kjenne hvor sårt vi trenger å bli ikledd mye kraft fra det høye, så vi kan røkte det med troskap.

Det er til sin disippelskare Herren retter disse alvorlige ordene. Vi vil derfor se på

De kristne som salt og lys i denne verden.

«Dere er jordens salt!» Dere er satt til å overvinne denne jordiske forråtnelsen med sannhetens makt. Kristendommen er jordens salt. Var det ikke for kristendommen, ville den stakkars verden bli helt ødelagt og gå over i forråtnelse. Om menneskeheten ble overlatt til seg selv, til selv å gi sine onde anlegg og onde drifter fritt løp, ville den gå mer og mer mot død og undergang.

Dette forgjengelige, dette legemlige livet er jo allerede fra sin begynnelse et dødsarbeid. Fra først til sist må det kjempe mot tusener av fiender som vil gnage seg inn i livets rot. Men hva betyr disse fiendene som vil ødelegge vårt legemlige liv, mot de egentlige hovedfiendene? Disse satte seg fast i den udødelige sjelen på syndefallets dag, og de har formert seg så forferdelig gjennom menneskehetens historie. Og hvordan ville det se ut på jorden om det ikke til alle tider hadde vært et salt som motvirket all den forråtnelsen synden fører med seg?

Kristendommen gir sjelen et nytt liv. Først hos dem som er gjort levende ved dens mektige innflytelse, kan den få folde ut hele sin virksomhet både som salt og som lys. Men også over de store massene har kristendommen til alle tider hatt en merkverdig innflytelse. Dens moralbud har gjennom århundrer – i hvert fall i teorien – vært hevdet av hele folkeslag, og den har satt sitt særpreg på hele samfunnsordninger.

Kristendommen har også en merkverdig innflytelse på den enkelte som kommer i berøring med den. Selv om han kan stå imot den sannheten som vil overbevise ham, forfølger kristendommen ham likevel som en ond samvit-

tighet. For dypt inne i hvert menneskes vesen er det et festepunkt for kristendommen som ikke er så lett å tilintetgjøre.

Men hvordan ser det ikke ut i vår tid! Nå blir hedenskapet prist i høye toner, og en av våre professorer har nylig erklært at fritenkernes moral er langt høyere og edlere enn kristendommens. Bare synd at de som dyrker denne moralen, viser så lite i livet av den kraften de roser sitt nye salt for!

Hvordan ville det se ut i verden om den nyere tids ideer skulle ta kristendommens plass? Den ville snart gå over i forråtnelse. Jeg leste nylig en beretning om en liten søramerikansk kommune som for noen år siden ble grunnlagt på den nyere tids ideer. Der satte de alle slags fornøyelser og skuespill i kristendommens sted. Nå klages det over at denne lille staten holder på å gå til grunne i usedelighet. En opprørsånd herjer og behersker alt, så forråtnelsen ser ikke ut til å la vente lenge på seg. Her har vi en stat grunnlagt på tidens frie ideer!

De kristne skal altså være jordens salt. «Men om saltet mister sin kraft,» sier Frelseren, «hva skal det da saltes med?»

Luther sier: «Salt uten kraft er det som har mistet tennene og skarpheten sin, så det ikke lenger krydrer og biter.» Vi ser altså at saltet kan miste sin kraft, at kristendommen kan miste sin innflytelse på folkene. Og det gjør den når de som bekjenner den, blir sløve, og vesenet deres går over fra liv og varme og inderlighet til en viss åndelig flauhet, slapphet og smakløshet.

Og når saltet mister sin kraft, duger det ikke lenger. Da kan det ikke lenger oppfylle sin høye bestemmelse, men fortjener å kastes ut og tråkkes ned av menneskene.

Å, brødre og søstre, la oss prøve oss selv her: Har vi saltets egenskap der vi ferdes i verden? Med salt menes ikke noe innlært – ikke fromme talemåter, ikke at en holder visse ytre former, som også verden kan holde, heller ikke at en gjør visse kristelige gjerninger. Nei, saltets egenskap hos de kristne er den hellige, tuktede ånd som er helt hengitt til Gud. Den streber i alt etter å stemme helt med sannheten, og den legger sine ord og handlinger på samvittighetens nøyaktige vektskål og prøver dem.

Dette saltet kommer fram i bekjennelsen og gir den sin rette smak. Det kommer fram i livet og gir det sitt rette preg. Og det kommer fram i hele vår kristendomsutøvelse og gir den sin rette farge, kraft og betydning.

Min venn, begynner samvittigheten din å miste sin ømhet overfor synden? Begynner du å kunne leve nokså rolig og fornøyd uten Åndens levende vitnesbyrd sammen med din ånd om at du er Guds barn (Rom 8,16)? Og uten at samvittigheten din vitner med deg i Den Hellige Ånd (Rom 9,1) om at det er ditt hjertes inderlige trang å være i full harmoni med sannheten og å arbeide for å vinne sjeler for himmelen?

Da kan du være viss på at saltet ditt holder på å miste sin kraft. Denne sløvheten og roen varsler om at Den Hellige Ånd snart må forlate deg, om du ikke tar det alvorlig og omvender deg (Åp 3,19).

Så kommer vi til et annet punkt i teksten vår, der Frelseren sier: «Dere er verdens lys! En by som ligger på et fjell, kan ikke skjules.»

Om disse ordene sier en gammel forfatter: «Dere er verdens lys! Mørke skjuler jorden og mulm folkene. Ved dere skal det bli dag på jorden, en klar, gledefylt dag i menneskenes forstand. Med dere skal kunnskapen om Gud og om ham han har sendt, komme til menneskene, og dermed det evige liv (Joh 17,3). Likesom jorden ikke har noe lys i seg selv, men må få det fra et annet sted – ovenfra, fra himmelen – slik har menneskeverdenen ikke noe lys i seg selv. Den må få det fra dere, som er opplyst fra himmelen.

Det er deres himmelske Fars vilje at alle mennesker skal bli hjulpet til å erkjenne sannheten ved det lyset som er i dere. Til redskaper for å utføre denne guddommelige viljen er dere utvalgt. Dere er satt til å være de største velgjørere, de rette redningsmenn og hjelpere for menneskeslekten. Dere er satt til – etter deres mål og ved meg – å være det som jeg er så lenge jeg er i verden: verdens lys (Joh 9,5).»

Likesom det store lyset i naturen, solen, lyser opp hele verden, og med sine stråler kaller fram liv og varme, slik at jorden som sukker under vinterkulden, igjen blir grønn og bærer frukt som en Herrens hage – slik skal de kristne som Herrens vitner på jorden lyse for den stakkars verden som ligger i mørke og død, og kalle fram åndelig liv og varme.

Først og fremst er det Herrens budbærere som på en helt særlig måte skal være verdens lys. De forkynner Kristi evangelium så langt røsten deres rekker. Men også hver enkelt kristen er bestemt til å være et slikt lys. For Herren sier til alle sine barn: «Dere er en utvalgt ætt, et kongelig presteskap, … for at dere skal forkynne hans storhet, han som kalte dere fra mørket til sitt underfulle lys» (1 Pet 2,9).

«En by som ligger på et fjell, kan ikke skjules,» sier Frelseren. Lysbyen på fjellet er et bilde på de kristne som fellesskap. Knyttet sammen ved sannhetens bånd og ved inderlig broderkjærlighet skal de kristne lyse for verden som et fellesskap for seg selv, et fellesskap der Gud bor, virker og åpenbarer sin herlighet.

I den første kristne tiden var også Herrens menighet som byen på fjellet. Og hvor herlig lyste den ikke for de stakkars hedningene som vandret omkring i uvitenhetens og dødens mørke!

Hva gjør vi, brødre og søstre, for at vi som fellesskap kan lyse for verden? Det er vel og bra at vi lyser som enkeltmennesker der vi går spredt i vårt jordiske kall. Men hvor nødvendig er det ikke at vi blir føyd mer inderlig sammen i én Ånd, så Herrens tempel igjen kan reise seg på sine ruiner og stråle ut over verden med sine nye, levende steiner (1 Pet 2,5)?

Men skal dette skje, må det vokse fram en sterkere trang til fellesskap hos oss. Vi må lære å forstå hvor nødvendig det er at vi står tett sammen, inderlig forent i Åndens samfunn. Vi må igjen la oss bygge opp stein på stein til et slikt åndelig tempel, som har sine egne lover og forordninger i Guds hellige ord, og vi må våke over at de blir holdt.

«Heller ikke tenner noen et lys og setter det under et kar, men i lysestaken. Da lyser det for alle som er i huset. Slik skal dere la lyset deres skinne for menneskene, så de kan se de gode gjerningene dere gjør og prise deres Far i himmelen.» Amen.

22. søndag etter treenighet: Den rette tukten i Herrens menighet

> «Men om din bror synder mot deg, så gå og tal ham til rette, han og du alene. Hører han på deg, har du vunnet din bror. Men hører han ikke, så ta med deg en eller to andre, for at enhver sak skal stå fast ved to eller tre vitners utsagn. Men vil han ikke høre på dem, da si det til menigheten. Hører han heller ikke på menigheten, da skal han være for deg som en hedning og en toller! Sannelig sier jeg dere: Alt dere binder på jorden, skal være bundet i himmelen, og alt dere løser på jorden, skal være løst i himmelen. Igjen sier jeg dere: Alt det to av dere på jorden blir enige om å be om, skal de få av min Far i himmelen. For hvor to eller tre er samlet i mitt navn, der er jeg midt iblant dem. Da gikk Peter til ham og sa: Herre, hvor mange ganger skal min bror kunne synde mot meg, og jeg tilgi ham – inntil sju ganger? Jesus sa til ham: Ikke sju ganger, sier jeg deg, men sytti ganger sju!» (Matt 18,15–22).

«Jeg vil at du skal vite hvordan en bør ferdes i Guds hus, som er den levende Guds menighet, sannhetens støtte og grunnvoll» (1 Tim 3,15).

Slik skriver apostelen Paulus til sin kjære venn og disippel Timoteus. Han gir ham her en hel del råd om hvordan han bør ordne og innrette alt i Herrens menighet.

De mange vakre og herlige navnene Herren har gitt sin menighet på jorden, viser hvor høyt han setter den, og hvilke store oppgaver den har å løse. Han vil «stille menigheten fram for seg i herlighet, uten flekk eller rynke eller noe slikt, men at den kunne være hellig og ulastelig» (Ef 5,27). Han kaller menigheten «det Jerusalem som er der oppe», den frie kvinnen, som «er vår mor» (Gal 4,26).

Han kaller den Kristi legeme (Ef 1,23), Kristi brud – Lammets hustru – de førstefødtes menighet – Guds husfolk – Guds hjord – Guds åkerland – den levende Guds tempel – Guds arv – det nye Jerusalem – Sions berg – den levende Guds by – en lysestake av gull – en vingård og så videre.

Synes ikke alle disse navnene å gi klart vitnesbyrd om at Herren vil at hans menighet på jorden skal være et herlig samfunn? Et samfunn for seg selv, med sine egne lover og ordninger, gitt av ham selv? Et samfunn der han selv vil være konge og hersker, og som aldri kan fornedres til en trellestilling i eller under andre samfunn på jorden uten å miste sin rette karakter og betydning?

Sier ikke Herren selv at «hans hus skal holdes rent», at «hans legeme skal holdes i ære», at det skal «være Kristus underdanig» (Rom 7,4), at det skal «forkynne Herrens pris» (Jes 60,6), at Gud skal æres i det (Ef 3,21), at ordets tjenere skal «vokte Guds menighet» (Apg 20,28), og at den gamle surdeigen skal renses ut, så den kan «være ny deig» (1 Kor 5,7)?

I ordene vi begynte med, kalles menigheten «den levende Guds menighet», «Guds hus», «sannhetens støtte og grunnvoll». Den er det huset Gud vil bo i, og som han vil virke kraftig ut fra, til frelse for syndere på jorden. Den er en støttesøyle som skal bære alle Guds nådeordninger. Den er sannhetens støtte, som skal holde Guds ord og sakramenter høyt og i ære.

Ja, Gud har lagt hele den falne verdens omvendelse på denne søylen, på sin menighets skuldrer. Og den er en støtte som holder oppe hele den falne verden, så den ikke synker helt ned i fullkommen ødeleggelse ved syndens makt og må dele skjebne med Sodoma og Gomorra.

Vi sa at Herren hadde gitt særlige lover og forordninger for sitt eget åndelige hus, sin menighet. Det mangler sannelig ikke på slike forordninger, kjære venner, om vi bare ville se dem, erkjenne dem og følge dem. Luther taler klart og tydelig om hvordan ordningen bør være i Herrens menighet. Men han sier at han måtte vente med en slik ordning, «for han hadde ikke de rette folkene til det». Han mente at en flittig forkynnelse av det klare evangeliet med tiden skulle føde fram en slik ordning.

Men hvor langt er vi kommet i de tre hundre årene det rene evangeliet er blitt forkynt? Befinner ikke Herrens menighet seg omtrent i den samme ulykkelige trelletilstanden nå som da? Og det har sannelig ikke manglet på antydninger og vink fra Herren i disse århundrene. Men det har vært sørgelig få som ubetinget har bøyd seg under Herrens vilje.

Jeg mener ikke at det er Herrens vilje, eller at det tjener hele menighetens ordning og verk, at enkelte bryter med fellesskapet og prøver seg med sine nydannelser. Men jeg mener at vårt kirkesamfunn, sett som samfunn, har hatt rik anledning og klare vink om hvordan en burde innrette seg som en Herrens menighet.

Hvilke klare vink har vi ikke i dagens evangelium om hvordan tukten i Herrens menighet skal holdes oppe! Måtte vi da, brødre og søstre, så langt det er mulig for oss, handle etter disse forskriftene fra Herren. Og la oss be Gud at han vil løse vår kirke fra dens åndelige trellelenker og sette den i stand til å handle fullt ut etter disse ordene fra Herren.

I anledning dette evangeliet vil vi tale med hverandre om

Den rette tukten i Herrens menighet.

Hvilken kjærlighet lyser ikke fram av disse forskriftene fra Herren – men også hvilket alvor! Slik Herren vil at vi skal handle med hverandre, slik handler han med oss. Han formaner og drar den som feiler og er skrøpelig, med en uendelig barmhjertighet. Han tilgir ikke bare sju ganger, heller ikke sytti ganger sju, men uten ende, så lenge en stakkars synder kjenner trang til hans tilgivelse. «Han vil gjerne forlate alt» (Jes 55,7).

La oss da for alvor legge oss på hjertet denne sannheten: Det er Kristi kjærlighet som må være den innerste drivkraften både i brodertukten og i kirketukten, om den skal føre til noe godt. Herren vil ikke at det skal handles med hardhet og strenghet i hans menighet.

Det første punktet vi må stanse ved, er dette: «Men om din bror synder mot deg, så gå og tal ham til rette, han og du alene. Hører han på deg, har du vunnet din bror.»

Vi må aldri tenke oss at vi kan få i stand en slik menighetsordning at vi bare har med helgener å gjøre i fellesskapet – nei, ikke engang bare med oppriktig troende. Kunne en Judas finnes i den lille apostelkretsen, hvordan må det da ikke se ut i en Herrens menighet selv under de beste forhold, særlig i denne siste, onde tiden? Det er rent svermeri og selvbedrag når en drømmer om å kunne stille fram en menighet av bare hellige.

Det kan se svært vakkert ut i en liten, nydannet menighet. Men hvordan går det når den blir gammel, og når store skarer har strømmet inn i menigheten i store vekkelsestider? Er en åndelig edru, vil en da – selv med den aller beste kirkeordning – finne grunn nok til alvorlig bekymring.

Paulus kunne skrive om den første menigheten som tok kristennavnet: «Mange er svake og skrøpelige blant dere, og en hel flokk sover» (1 Kor 11,30).[1]

Og videre: «Mange vandrer – som jeg ofte har sagt dere, og nå igjen sier med tårer – som fiender av Kristi kors. De ender i fortapelsen. Deres gud er buken, og de setter sin ære i sin skam. De trakter bare etter jordiske ting» (Fil 3,18–19). Å, skulle vi da ikke la alle drømmer fare og be Gud om edruelighetens ånd, så vi kan se sannheten i dens rette lys?

Herren sier: «Om din bror synder mot deg.» Her er det altså ikke tale om når et rent verdens barn synder mot deg. Også slike som ikke bør høre menigheten til, må vi vel prøve å vinne med Kristi kjærlighet. Men her er det tale om brødre: når en bror synder mot deg.

Det første du da skal gjøre, er å gå til ham og i kjærlighet prøve å tale ham til rette. Lykkes du i å få ham til å erkjenne sine feil, da har du vunnet din bror. Tenk så stort! Du skal ikke snakke om ham til andre, du skal ikke spre feilene hans, for da ødelegger du sjelen hans. Men du skal gå rett til ham og la ham forstå at det er inderlig kjærlighet og omsorg som leder deg.

Kanskje du da finner at han styres av en bitter ånd, og at Satan har forvirret både synet og sinnet hans. Men ledes du av kjærlighet og ikke av kjødelig trang til å få rett, gjør du gjerne deg selv til et offer for å vinne ham. Du finner mange skrøpeligheter hos deg selv som gjør at du må ydmyke deg både for Gud og for den broren som har feilet.

Og går du av sted i et slikt ydmykt og kjærlig sinn, da skal du vite at du står i forbund med gode makter. De kan gjøre denne vanskelige oppgaven lett for deg: å vinne den broren som har feilet, og som kanskje allerede har falt fra i ånden.

Men gå ikke i et bittert sinn! La ikke krenket egenkjærlighet komme til syne. Da vinner du ikke din bror, men ødelegger ham heller, selv om du aldri så mye

[1] NB: «Derfor er det mange svake og syke blant dere, og ikke få som sovner inn».

holder deg til sannhetens ytre form. Og det er ikke bare én gang du må gå til ham. Du må gjenta forsøkene dine før du går videre.

«Men hører han ikke, så ta med deg en eller to andre, for at enhver sak skal stå fast ved to eller tre vitners utsagn.»

Fortsatt må du vokte deg for å basunere ut feilene hans. Ta med deg en eller to brødre som du vet at broren som har feilet, har tillit til, og som har visdom og kjærlighet til å kunne hjelpe ham til rette. Ta først disse brødrene med deg i enerom og knel ned med dem foran dette herlige løftet: «Alt det to av dere på jorden blir enige om å be om, skal de få av min Far i himmelen. For hvor to eller tre er samlet i mitt navn, der er jeg midt iblant dem.»

«Men vil han ikke høre på dem, da si det til menigheten.» Da kan saken bli stadfestet ved vitners munn, og menigheten kan felle sin endelige dom.

Hvordan det skal gå til når en slik sak legges fram for den samlede menigheten, får vi et begrep om når vi hører Paulus' formaning til menigheten i Korint (1 Kor 5). Han som har gjort dette, skal bli «støtt ut fra dere» (v. 2). I Jesu Kristi navn skal en slik «overgis til Satan til kjødets ødeleggelse, for at hans ånd kan bli frelst på den Herre Jesu dag» (v. 5). Dere skal ikke «ha samkvem med noen som kaller seg en bror, men er en horkar eller pengegrisk eller avgudsdyrker eller baktaler eller dranker eller røver. Et slikt menneske skal dere ikke engang spise sammen med» (v. 11).

Det er det samme Frelseren holder fram i evangeliet vårt når han sier: «Hører han heller ikke på menigheten, da skal han være for deg som en hedning og en toller!» Da skal han utelukkes av menigheten, og alt brodersamfunn med ham skal brytes. Han skal ikke ha det skalkeskjulet at han, trass i sin forherdelse og ubotferdighet, likevel hører menigheten til. Han skal «overgis til Satan til kjødets ødeleggelse, for at hans ånd kan bli frelst» på Kristi dag.

Det er en forferdelig alvorlig ting for en synder å bli utelukket av Herrens menighet etter at den både ved sine enkelte lemmer og som samlet menighet har advart ham mot hans synd og ubotferdighet. For det å bli utelukket av menigheten er det samme som å bli overgitt til Satan.

Men også denne siste, forferdelige tukten har frelse som mål. Det er en straffedom som går over kjødet, «for at hans ånd kan bli frelst». Straffen virket også godt på mannen som hadde levd i blodskam. Han kom til erkjennelse og ble tatt opp igjen i menigheten (2 Kor 2,6–8).

Å, for et gripende syn det måtte være da de første varme kristne menighetene så seg nødt til å utføre denne siste, smertelige handlingen! Da var en hel menighet i sorg og dyp smerte over at et lem skulle skjæres av legemet for at ikke hele legemet skulle ødelegges. Og de gikk sannelig ikke til dette før alle kjærlighetens midler var brukt. Og hvor mang en stakkar ble ikke ført tilbake på sannhetens vei ved denne sørgende kjærligheten!

Men nå kunne noen si: Hva nytter det å tale om disse tingene, når vi likevel ikke har anledning til å øve slik kirkelig tukt som samfunn? Svar: Det er sant nok. Men gjør vi da det vi også under våre forhold har anledning til? Det finnes da, Gud være lovet, større og mindre fellesskap blant oss der broderlig tukt kunne øves.

De gamle Hauge-vennene hadde ikke slike ordninger og foreninger som vi har. Likevel øvde de en merkverdig brodertukt, til stor velsignelse for det nokså betydelige brodersamfunnet som spirte fram av den nye, livskraftige forkynnelsen.

Hvordan er det når det gjelder det første trinnet i brodertukten? Her har vi i hvert fall ingen unnskyldning. Bror kan gå til bror, om han har kjærlighet og omsorg nok til det. Men hvor ofte går det ikke som det gikk en bror som flyttet fra én by til en annen. Han sier selv:

«Det stod visselig dårlig nok til med min åndelige stilling. Gjennom mange innviklede omstendigheter var jeg kommet inn i slike snarer at jeg gikk der ulykkelig og fordømt av min egen samvittighet. Det var en hel del kristne brødre som mer eller mindre kjente til min ulykkelige stilling, og som derfor vendte meg ryggen. Men ikke én eneste var ærlig og kjærlig nok til å komme til meg.

Jeg hørte at feilene mine ble gjort til samtaleemne, og selv om de var store nok fra før, ble de betydelig forstørret. Og jeg syntes virkelig – men Gud tilgi meg om jeg tar feil – jeg syntes jeg leste noe helt annet enn kjærlighet i blikkene deres. I min forbitrelse tenkte jeg ofte på de blikkene som fariseerne på Kristi tid så ned på stakkars falne syndere med.»

Brødre og søstre, det ligger en stor dom over oss i disse ordene. Og la oss ikke bekymre oss over at vi ikke har anledning til å øve kirketukt som samfunn, så lenge vi har et slikt sinn. For en kirketukt øvd av slike kalde hjerter ville i sannhet bli ødeleggende. La oss derfor begynne å øve kjærlighet mot hverandre. Og la oss be Gud om nåde til å kunne oppsøke våre brødre og søstre som feiler, og vinne dem før hjertene deres blir forherdet ved syndens svik (Hebr 3,13). Amen.

23. søndag etter treenighet: Jesus ved tempelkisten

> «Og Jesus satte seg rett imot tempelkisten, og så på hvordan folket la penger i kisten. Og mange rike ga mye. Da kom det en fattig enke og la to skjerver – det er én øre. Og han kalte til seg disiplene sine og sa til dem: Sannelig sier jeg dere: Denne fattige enken har gitt mer enn alle de andre som la i tempelkisten. For de ga alle av sin overflod, men hun ga av sin fattigdom alt det hun eide, alt det hun hadde å leve av» (Mark 12,41–44).

«Den som sår sparsomt, skal også høste sparsomt, og den som sår rikelig, skal høste med rik velsignelse. Enhver må gi slik som han setter seg fore i sitt hjerte, ikke med ulyst eller av tvang. For Gud elsker en glad giver» (2 Kor 9,6–7).

Vår Frelser hadde talt sitt siste ve over fariseerne og de skriftlærde, over jødene og tempelet deres. Han hadde brent av nidkjærhet for Guds hus fordi de hadde gjort det til en røverhule. Selv om dette tempelet var fryktelig vanhelliget, og han visste at dommen snart skulle ramme det likesom hele folket, hadde han likevel en slik kjærlighet til Guds hus at han ennå ble der en stund. Han satt ved tempelets kiste og så på dem som la gavene sine i den til tempelets underhold.

Mens han sitter der, kommer en hel del rike folk og legger store gaver i kisten. Også en fattig enke kommer fram. Alt hun eide, var to skjerver, som ikke er mer enn en øre. Hun kastet begge i kisten og fikk Frelserens ros, fordi hun av et villig hjerte gav alt hun eide.

Herren sitter nå ikke lenger ved offerkisten i tempelet i Jerusalem. Det tempelet er for lengst ødelagt: «Jerusalem er øde, og tempelet er brutt ned.» Men han sitter i tempelet i det himmelske Jerusalem for å utbre sitt rike og bygge sin kirke på jorden.

Overalt der villige hender rekkes ut for Jesu skyld og i hans navn for å gi og samle inn de timelige midlene som ennå trengs for å bygge hans åndelige hus, der står tempelets kiste ennå. Dessuten har vi fattige og trengende blant oss. De er levende offerkister som Herren vil samle sin tempelskatt i.

Jesus sitter fortsatt ved tempelets kiste og ser på dem som ofrer. Og hvor mye underlig må han ikke bli vitne til, han som «ransaker hjerter og prøver nyrer» (Jer 17,10)! Der borte i tempelet i Jerusalem så han de rike og mektige komme med gavene sine. Blant dem var det kanskje en og annen som ofret til

Herren av et villig hjerte. Men det var nok ikke mange slike. De aller fleste ofret vel fordi det var skikk og bruk, eller for å bli sett av menneskene.

Kanskje kom det rike gaver fra slike som «eter opp enkers hus» (Matt 23,14). Eller det kom gaver som var tatt fra en trengende far eller mor, som måtte høre: «Det du skulle hatt til hjelp av meg, er en gave til templet» (Mark 7,11).

Han så vel også noen som ble drevet til offerkisten av en vakt samvittighets alvorlige krav – slike som gjerne hadde ofret sin siste skjerv om de dermed hadde funnet fred for sitt urolige hjerte.

Hva måtte ikke Frelseren tenke når han så alle disse, han som gransket hjertenes mest skjulte motiver? Hva måtte han ikke tenke når han så de fromme minene og de falske hjertene?

Hva tror dere han tenkte når han så de ulykkelige som ble drevet fram til offerkisten av en anklagende samvittighet? Blikket hans fulgte dem nok med en dyp og inderlig medlidenhet, og inne i ham lød det nok: Stakkars sjeler, at dere ikke kommer til meg for å finne fred for hjertene deres! «Jeg har lyst til kjærlighet og ikke til slaktoffer» (Hos 6,6).

Har ikke Jesus øye med dem som ofrer, også nå? I vår tid blir det gitt store gaver til de mest forskjellige veldedige tiltak. En hel «sky av vitner» (Hebr 12,1) er sendt ut fra de kristne fellesskapene og virker rundt omkring i hele hedningeverdenen. Summene som går til misjonen, er blitt mangedoblet i senere tid.

Og ser vi på barmhjertighetsarbeidet her hjemme, må vi vel si at det er større enn det noen gang har vært. Jeg tror også at det fra dette arbeidet stiger opp en velduft til Guds trone som stemmer himmelens engler til jubel.

Men skal vi slå oss til ro med dette og mene at alt er godt og slik det bør være? Han sitter ennå i dag ved tempelets kiste – sikkert ikke fordi han egentlig er en skatteoppkrever av vesen, men fordi han ikke kan annet enn ransake våre hjerters dypeste motiver. Om vi spør ham hvordan det egentlig står til med dette storartede arbeidet i vår tid, skulle vi nok få et ganske overraskende svar.

For det første: Tror dere han synes det er så overraskende mye vi gir til hans sak på jorden – særlig når han sammenligner det med hva han har gjort for oss, og nå leter etter den yndige frukten av vår gjenkjærlighet? Å, brødre og søstre, det er forbausende lite vi ofrer til Herren! La oss se hva som blir ofret til moten, hva vi ofrer til vår nytelse eller vår bekvemmelighet, ja, hva som blir ofret til den mest unyttige og meningsløse luksus. Det er store summer. Hvilke uhyre beløp sluker ikke drikkeskikkene alene!

Og prøver vi dernest de forskjellige måtene gavene til Herrens sak kommer inn på, blir det i mange tilfeller svært vanskelig å kalle gaven et offer.

Hvor mye gjør en ikke i vår tid for å slippe å ofre! Penger må en ha til disse storartede foretakene. Men kan en vente å få dem som offer? Nei, en må finne på kunstige måter å skaffe midlene på. En tar verden til læremester og setter i gang basarer og andre tilstelninger for på en fin måte å lure til seg midler – uten at en eneste sjel av dem som har gitt sin skjerv, kjenner det som et offer. Men med det har også hver slik gave mistet sin betydning for Gud.

Så betaler en for å komme inn og se – en ofrer en liten sum på sine øyne. En kjøper lodd i håp om å vinne, eller prøver seg på lykkehjulet i det samme håpet,

og ofrer på denne måten til sitt eget kjære jeg. Så må hele tilstelningen gjøres slik at den kan trekke kunder, og er en heldig og klok i arrangementet sitt, kan det komme inn store summer.

Så kastes gaven i tempelets kiste og blir gjennomskuet av ham som sitter der. Å, brødre og søstre, ser han her et offer som frelste syndere bringer ham på hans «veldes dag» (Sal 110,3)? Vi tror nok at han finner mang en enkeskjerv i disse store summene – mang et offer som er brakt Herren av et oppriktig hjerte. Men han lar seg ikke blende av de store og glimrende resultatene av slike tilstelninger.

Legg merke til at en gleder seg over at gavene er kommet inn så smått og ubemerket at ingen kjenner det som et offer! Men kan han som sitter ved tempelets kiste, dele denne gleden? Nå er vel en del samvittighetsfulle kristne med på tilstelningen, men de tier stille. De sitter der så inderlig medgjørlige, som om de fant det riktig at verdensånden skulle regjere på dette feltet. De ser på utbyttet og trøster seg med at alt skal brukes til å fremme Guds rike.

Så skal en ha en alvorlig prest eller lekpredikant til å holde foredrag – naturligvis et basarforedrag, et foredrag som passer for det brokete publikummet, og som framfor alt trekker fulle hus. En predikant må ved en slik anledning aldri forgripe seg på en tekst som denne: «Jeg formaner dere altså, brødre, ved Guds miskunn, at dere fremstiller deres legemer som et levende og hellig offer til Guds behag … Og skikk dere ikke lik denne verden» (Rom 12,1–2). Nei, en preken over dette stedet måtte jo bli en blodig ironi over hele basarvesenet med lotteri, tombola og alle slags gjøglerier.

Hvordan spekulerer en ikke i vår tid for å få inn penger til tempelets kiste ved kunstige midler! Se, der farer en mann omkring med en liste. Han samler inn bidrag til et eller annet godt foretak. Hvor mange blir glade når de ser listen, og tenker: Takk, kjære Gud, at også jeg får være med?

Kanskje ser de fleste gjennom listen med stor motvilje. Og når de ikke finner at de kan si et bestemt nei til innsamleren, tenker de: Hva er det minste jeg kan være bekjent av å gi? Den og den har tegnet seg for så mye – jeg er vel også nødt til å tegne et lignende beløp. Så kastes denne gaven i tempelkisten som et offer til Gud!

Men Gud være takk, her kommer også mange enkeskjerver inn, gaver som blir gitt Herren av et oppriktig og villig hjerte. Mens de rike gir av sin overflod og derfor ikke i egentlig forstand kan sies å ofre noe for Herren, gir disse – likesom enken – av sin fattigdom. Og hva sa Frelseren om henne? Jo, denne enken, sier han, har lagt mer i kisten enn alle de andre. Slik dømmer Herren. To øre kan i hans øyne være mer enn to hundre kroner.

Når en fattig enke gir av det lille hun har, må hun gi avkall på noe av det hun virkelig trenger for å leve, for å gi noe til Herrens sak. Allerede derfor får en slik gave en annen karakter enn den rikes. For han gir av sin overflod og trenger ikke å nekte seg noe som helst for å gi gaven.

Men nå gav den fattige enken ikke bare en skjerv av sin fattigdom. Hun gav «alt det hun eide» – og hun gav det visselig til Herren.

Dette er et viktig punkt, kjære venner. La oss prøve oss for Herrens ansikt om vi virkelig gir ham gavene våre.

Om fariseerne sa Frelseren: «Alle sine gjerninger gjør de for å bli sett av menneskene» (Matt 23,5). Den som lar det blåse i basun for seg når han gir almisse (Matt 6,2) – enten det høres over land og rike eller bare innenfor en trangere krets – har nok aldri lyttet til Herrens ord: «Ta dere i vare så dere ikke gir deres almisse for øynene på folk» (Matt 6,1). For hadde han gjort det, ville han ikke vært så opptatt av at mennesker skulle legge merke til den.

Men selv om du ikke ønsker å se gaven din nevnt i avisene – ja, selv om du ville gi den i den dypeste hemmelighet for å unndra deg menneskers blikk og ros – så er det likevel et menneske til stede: vårt gamle menneske, vårt eget kjære jeg. Men nå sier Frelseren at vi skal gi med den ene hånden slik at den andre ikke får vite om det: «la ikke din venstre hånd vite hva den høyre gjør» (Matt 6,3).

Men om vi nå ikke vil gi gavene våre for menneskers skyld eller for å vinne menneskelig ære, men ofre dem til Herren, så er det likevel mennesker som må ta imot dem. Det er mennesker som krever bidrag til å fremme Guds rike, og det er fattige, trengende mennesker omkring oss som trenger vår hjelp. Å, hvor vanskelig er det ikke da å gjøre sin gjerning som for Herren alene!

Vi blir så gjerne stående ved den personen som trenger vår hjelp, og spekulerer på hvordan han er blitt så trengende, og hvordan han vil bruke gaven vår. Denne tanken blir så viktig for oss at den forvirrer det enfoldige sinnet vi skal gi gaven vår med.

Eller om det er et barmhjertighetens og kjærlighetens verk vi skal støtte, ser vi på dem som står i spissen for arbeidet. Vi finner et eller annet å sette fingeren på i fremgangsmåten deres, og når vi så oppdager mange slags skrøpeligheter, finner vi lett et påskudd til å trekke oss tilbake, selv om vi må innrømme at gjerningen er Herrens.

Med dette er det ikke sagt at vi ikke også skal se til at gavene våre blir brukt riktig. Men vi skal vokte oss for den farlige egoismen som tåkelegger blikket vårt, og bare se på hva som kan være til Guds ære.

Men vi skal heller ikke glemme: Skal gavene våre ha noen betydning og noe verd, må vi ofre oss selv sammen med gaven. Du kan være viss på at den fattige enken gjorde dette, for hun gav ikke bare av sin fattigdom, men «alt det hun eide».

Mange gir gaver i stedet for seg selv. De ofrer for å slippe å oppofre sitt eget kjære jeg. Men slik var det ikke med menigheten i Makedonia. For om den sier apostelen at «de ga seg selv, først til Herren og så til oss, ved Guds vilje» (2 Kor 8,5).

Vi blir formant ved Guds miskunn til å fremstille våre legemer som et levende og hellig offer til Guds behag (Rom 12,1). Takkofferet i Det gamle testamente var et bilde på dette. Vi skal hengi oss helt til Gud; det er dette som gir offeret dets sanne verd.

Når en uten en slik hengivelse av hjertet til Herren piner seg selv med faste, forsakelse og offer, da sier Herren: Dere har ikke ofret det til meg. «Si til alt folket i landet og til prestene: Når dere har fastet og klaget i den femte og i

den sjuende måneden, og det nå i sytti år, er det da for min skyld dere har fastet?» (Sak 7,5).

Også dette hørte med til den vederstyggeligheten Herren så i tempelet og hos fariseerne: Med gavene sine til tempelets kiste og med almissene sine ville de avspise Herren og gjøre seg fri fra hans krav om lydighet og renhet i sinn og ferd.

Hva skal Herren med våre offer om vi ikke samtidig ofrer oss selv? Hør hva han sier: «Jeg tar ikke okser fra ditt hus eller bukker fra innhegningene dine. For meg tilhører alle dyr i skogen, dyrene på fjellene i tusentall … Om jeg var sulten, ville jeg ikke si det til deg, for min er jorden og alt som fyller den» (Sal 50,9–12). «Hva har vel du som du ikke har fått?» (1 Kor 4,7).

Det kommer altså an på at vi med almissene våre også gir oss selv til Herren. Det er dette som gjør vårt offer til «en vellukt, et offer som Gud gjerne tar imot og som er til behag for ham» (Fil 4,18). Så mye som vi har gitt oss selv til Herren, så mye gir vi. Elsker vi mye, gir vi også mye, og da ser vi ikke bare til vårt eget beste, men også til andres. Kjærligheten gir ikke noe annet i stedet for seg selv, men den gir seg selv sammen med alt annet.

Men fordi vi har et tregt og uvillig kjød å slite med, og stadig står i fare for å bli forvirret av egoismens kalde beregninger, trenger vi alltid å høre formaningens og oppmuntringens ord: «Den som har et godt hjerte, blir velsignet, fordi han ga den fattige av sitt brød» (Ordsp 22,9). «Vær ikke treg til å gi almisse» (Sir 7,10). Amen.

24. søndag etter treenighet: Den som kommer til meg, vil jeg slett ikke støte ut

> «Alle de som Faderen gir meg, kommer til meg. Og den som kommer til meg, vil jeg slett ikke støte ut. For jeg er kommet ned fra himmelen, ikke for å gjøre min vilje, men for å gjøre hans vilje som har sendt meg. Og dette er hans vilje som har sendt meg, at jeg ikke skal miste noe av alt det han har gitt meg, men reise det opp på den siste dag. For dette er min Fars vilje, at hver den som ser Sønnen og tror på ham, skal ha evig liv. Og jeg skal reise ham opp på den siste dag» (Joh 6,37–40).

«Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære, og jeg vil gi dere hvile!» (Matt 11,28).

Det finnes nok av sjeler på jorden som strever og har tungt å bære. Her er ikke bare arbeidet i ansiktets sved for å vinne det jordiske brødet – og det arbeidet kan sannelig være tungt nok. Men det finnes et annet arbeid som er enda mye tyngre: det arbeidet som synden har ført den arme, udødelige sjelen inn i.

Kroppslig arbeid som står i forhold til kreftene, fremmer bare helse og velvære. Men sjelens arbeid under de mange slags tunge trelleåk som synden har lagt på den, er et arbeid som får den til å synke dypere og dypere ned i pinen. Hvordan kan ikke alle ens krefter spennes til det ytterste under trykket av en håpløs sykdom? Hvor mang en arm stakkar går ikke og ser på livets goder med et sukk av fortvilelse, fordi han ikke er i stand til å nyte dem?

Hvilket arbeid, hvilke sjelelidelser kan ikke såret forfengelighet og krenket stolthet føre en inn i? Slikt arbeid der inne i sjelens dyp kan jage søvnen fra øynene, slå selve livsmotet ned og gjøre mennesker til selvmordere. «Vårt livs dager er sytti år, og når styrken er stor, åtti år. Dets stolthet» – tenk: det stolteste av dem – «er strev og tomhet» (Sal 90,10).

Og under alt dette kan en være fremmed for den egentlige årsaken til all denne nøden og alt dette pinefulle sjelearbeidet – en kan være fremmed for sin synd, for sitt hjertes fordervelse. Men når en sjel våkner og blir seg sin skyld bevisst, da begynner et arbeid i dypet av den som gjør alt annet arbeid til en barnelek.

Jeg har sett mennesker kjempe med angstens sved i pannen og fortvilelse i øynene, under en sjeleangst så forferdelig at jeg har måttet tenke på ham som svettet blod i Getsemane. Og jeg har sett mer enn én sjel kjempe fortvilet med mørke, uløselige spørsmål i sitt indre. Å, for et fortvilet arbeid i sjelens dyp!

Når gudsmannen Moses får legge det tunge åket på en og for alvor slå løs med stokken over skulderen (jf. Jes 9,4), da kan også han føre sjelen inn i et arbeid som ikke er det letteste – en kamp på liv og død.

Overfor alle disse sjelene som strever og er ulykkelige, med trellemerket i pannen, står nå en utsending fra de høye himler, en som har makt til å hjelpe i all nød. Han roper: «Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære, og jeg vil gi dere hvile!»

Men hvorfor innbyr han bare sjeler som strever og har tungt å bære? Er ikke alle gjenløst, og vil han ikke gjerne frelse alle? Jo, ingenting er sikrere enn det. Men «det er ikke de friske som trenger lege, men de som har ondt» (Matt 9,12).

Visst rekker han frelserarmene ut til alle og roper: «Vend dere til meg og bli frelst, alle jordens ender! For jeg er Gud, og ingen annen» (Jes 45,22). Men hvilket svar får han ikke på denne innbydelsen til alle? Han må jo selv klage: «Hele dagen bredte jeg ut mine hender til et gjenstridig folk, som går på den veien som ikke er god, og følger sine egne tanker» (Jes 65,2).

Gud vil sannelig at alle skal bli frelst. Men når han gjennom sine vitner roper ut: «Dersom dere vender om og holder dere i ro, skal dere bli frelst», da svarer de fleste: «Vi vil ikke» (Jes 30,15).

Ennå i dag roper han til oss med et hjerte fullt av forbarmende kjærlighet. La oss da stanse ved ropet hans! Stans, du sjel som strever og har tungt å bære. Din Gud vil deg noe – han vil frelse deg nettopp nå.

I inngangsordet vårt oppfordrer Frelseren oss bestemt til å komme til ham. Både der og i dagens evangelium forsikrer han at en sjel som følger innbydelsen, blir hjertelig godt mottatt. La oss derfor se på dette Jesu rop: «Kom til meg!» og det herlige løftet til dem som kommer: «Den som kommer til meg, vil jeg slett ikke støte ut.»

Frelserens innbydelse til å komme til ham bygger på den store og salige sannheten at han har gjenløst hele slekten med sitt blod. Derfor kan han si: «Alt er overgitt til meg av min Far» (Matt 11,27), og: «Meg er gitt all makt i himmel og på jord!» (Matt 28,18).

Også det profetiske ordet er rikt på utsagn som stadfester denne sannheten: Faderen har gitt alt i sin Sønns hånd, og derfor må alle som vil bli frelst, komme til Sønnen. «Du er min Sønn, jeg har født deg i dag! Begjær av meg, så vil jeg gi deg hedningene til arv og jordens ender til eie» (Sal 2,7–8).

«Fordi hans sjel har hatt møye, skal han se det og mettes. Ved at de kjenner ham, skal den rettferdige, min tjener, rettferdiggjøre de mange, og deres misgjerninger skal han bære. Derfor vil jeg gi ham de mange til del, og sterke skal han få til bytte, fordi han uttømte sin sjel til døden og ble regnet blant overtredere» (Jes 53,11–12).

Guds ord sier oss også med den største bestemthet at Faderen har gitt Sønnen makt til å dømme verden. «Han er den som Gud har satt til å være dommer over

levende og døde» (Apg 10,42). «For han har fastsatt en dag da han skal dømme verden med rettferdighet. Dette skal skje ved den mannen som han har utvalgt til det, etter at han har gitt fullgodt bevis for alle ved å reise ham opp fra de døde» (Apg 17,31).

Derfor innbyr han nå alle mennesker til å komme til seg. Den himmelske Far innbyr menneskene til å komme til sin enbårne Sønn. Alt det Guds forsyn sender oss av sorger og gleder i livet, er ment å føre oss til Sønnen. Gjennom ham strømmer alt godt til oss i livet.

Når sorger, sykdom og nød hjemsøker oss, er de røster som roper til oss, og det samme gjør all motgang og alt besvær i denne verden: Å, kom til ham! Han er den rette forløseren fra all nød. Jord og himmel, hav og skyer, årstidene og hele den synlige skapningen, alle lemmene på kroppen og alle evnene i sjelen vår er røster fra Skaperen, fra vår himmelske Far: Å, kom til min Sønn! For alt er til for å herliggjøre hans navn.

Hele Frelserens smertefulle vandring på jorden roper: Kom til Jesus! Det gjør hans seierrike kamp mot alle syndens følger, hans velgjerninger mot alle som lider og har tungt å bære, og hans vidåpne hjerte for alle syndere og synderinner. Hans blodsvette i Getsemane, hans grufulle pinsler under fiendenes råskap og vold, at han var forlatt av Gud på korset, hans forbannelsesdød og fremfor alt seiersropet hans: «Det er fullbrakt!» – alt dette roper: Kom, å, kom til Jesus og bli frelst!

Hans utøste blod og hans seierrike oppstandelse roper med veldig røst: Nå er synden utslettet, nå er misgjerningen sonet, Gud er forsonet og en evig frelse vunnet. Derfor: kom til Jesus, så elendig du er, og bli frelst!

Pinseunderet roper et veldig: Kom! Den Hellige Ånd er utøst over jorden i rikt mål, og gjennom alle sine vitner roper han til deg: Kom, kom til Jesus! Samtidig som han drar deg med nådens makt, hvisker han i sjelens øre: Kom nå! Å, kom til Jesus, så du kan bli frelst!

Alle disse kom-ropene, alle disse kjærlighetsfulle innbydelsene er samlet i det herlige evangeliet. Det er en røst fra Guds farshjerte til alle hans bortkomne barn på jorden.

«Nå vel, alle dere som tørster, kom til vannene!» Du trenger slett ikke gå en eneste dag lenger med en utilfredsstilt trang i hjertet. Rike strømmer av nåde og salighet strømmer ut fra Guds og Lammets trone. Og «dere som ingen penger har, kom» (Jes 55,1). Hører du, arme, fattige sjel? Her kreves ingen betaling. Her gis alt fritt og for intet.

Grav nå ikke i ditt arme hjertes elendige gjemmer etter mynt til å betale gjelden din med. Griper du dypt i denne pungen og får tak i det som ligger på bunnen, skal du nok finne annet enn penger å betale med. Å, fingrene dine vil kjenne gjørme og urenhet som du aldri har hatt noen anelse om. Derfor: Ikke gjør slikt bråk med ditt arme hjerte, men gå med alt sammen til «en åpnet kilde for Davids hus … mot synd og urenhet» (Sak 13,1).

Kom til Jesus! «Det er ikke frelse i noen annen» (Apg 4,12). Det finnes ikke noe annet navn under himmelen som har frelse for syndere, enn navnet Jesus. I ham er det frelse – full og fri frelse. Men uten ham er det bare forbannelse.

Tenk på at når du hører dette budskapet, står du foran valget: å ta imot ham eller forkaste ham. Noe tredje finnes ikke. Kommer du ikke nå, da forkaster du ham nå. Og ve deg, arme sjel! Du forkaster din eneste Frelser og setter vantroens svarte segl på din egen dødsdom.

Men kom til ham! For du vil jo likevel gjerne bli frelst. Han forstår deg så inderlig godt. Han forstår så godt hva som ligger i veien og hindrer deg. Kast deg derfor på hans omsorg for din frelse. Vit at Gud fra evighet av har åpenbart sin omsorg for din sjel, og at du etter den er «kastet på ham fra mors liv» (jf. Sal 22,11), og at Gud selv har kastet alle dine synder på ham (jf. Jes 53,6).

«Han støter ingen ut.»

Har du noen gang sett at en synder som virkelig kom til ham, ble støtt ut? Se på synderinnen i Simons hus! Simon og hans kamerater hadde nok lyst til å kaste henne ut, og kanskje syntes også disiplene at det var usømmelig at hun trengte seg inn på den måten. Men Jesus – å, han åpnet hele sitt hjerte for henne og omfavnet henne med den inderligste ømhet (Luk 7,36–50).

Og den andre synderinnen, som fariseerne hadde grepet på fersk gjerning i hor – henne måtte han da vel støte ut? Fra åpenbar synd og rett til Jesus, fra syndens pøl og rett til renselsens kilde – det kunne da vel ikke gå an? Min venn, Jesus tar med glede imot hver synder som trenger ham.

Denne kvinnen fikk jo høre at hun etter lov og rett burde dø. Og å stå med den dommen over seg for Frelserens åsyn kunne nok gjøre henne «hett om hjertet». Det var ikke så vanskelig for Guds Ånd å få henne til å kjenne seg dømt som å få anklagerne hennes til det. Og Jesus, som nok selv kan forsvare det han gjør, og som alene forstod hva som rørte seg i hjertet hennes, sa til henne: «Heller ikke jeg fordømmer deg. Gå bort, og synd ikke mer!» (Joh 8,11).

Og Saulus, som «fnyste ennå av trusler og mord mot Herrens disipler» (Apg 9,1) – var det ikke underlig at ikke et lyn traff ham der han satt i vognen sin og la planer om hvordan han skulle kvele og ødelegge Guds verk i Damaskus? Å, du Jesus, du dyrebare Frelser, du «hevner deg i kjærlighet». «Saul, Saul, hvorfor forfølger du meg?» sier han (Apg 9,4). Hva ondt har jeg da gjort deg, siden du skal rase slik mot meg?

Blendet av Guds klare lys lå den slagne kjempen der og spurte hva han skulle gjøre. Straks ble han vist til en troende mann som han hadde tenkt å forfølge – kanskje en ringe og ulærd lekmann. Ved hans føtter skulle nå den lærde Gamaliels disippel sette seg for å høre livets ord.

Se på Sakkeus, denne stakkars tolleren, som var så liten av vekst at han måtte klatre opp i et tre for å se Jesus dra inn i byen. Da han gikk ut av huset om morgenen, drømte han ikke om hvilken gjest han skulle få der før kvelden kom. Hva ser vi? En embetsmann klatrer opp i et tre!

Det var ikke bare nysgjerrighet som drev ham opp i treet. Det var nok en inderlig trang hos ham etter å se den store synderes venn. Så snart Jesus fikk øye på Sakkeus, sa han: «Sakkeus, skynd deg og kom ned! For i dag må jeg bli i ditt hus» (Luk 19,5). At Jesus også fikk ta inn i hjertet hans, forstår vi av Sakkeus' bemerkelsesverdige bekjennelse. Den vitner om nådens underfulle makt når den først får komme inn i et synderhjerte. Frelseren støtte ham ikke ut da han

så de mørke flekkene i livet hans. Han tenkte: Jeg skal få deg til renselsens kilde. Og det lyktes.

Aldri skal jeg glemme det øyeblikket da jeg med hjelp fra Guds Ånd fikk slå nådens dør på vidt gap for en arm dødsfange. Denne mannen raste både mot Gud og mennesker og så ut som et vilt dyr. Men da han fikk høre om Jesu kjærlighet til syndere, ble han så slått og knust at han kastet seg ned på fengselsgulvet og hulket som et barn. Og disse velsignede ordene: «Den som kommer til meg, vil jeg slett ikke støte ut», ble det vitnesbyrdet fra Herren som han festet håpets anker i.

Jeg satt med ham i vognen på vei til rettestedet. Han så soldatenes bajonetter stikke opp utenfor vognvinduet, mens en veldig menneskemengde var samlet der vi skulle stanse. Da tenkte jeg at han kunne trenge litt oppmuntring i dette forferdelige øyeblikket. Derfor hvisket jeg igjen disse ordene i øret hans: «Den som kommer til meg, vil jeg slett ikke støte ut.» Han så meg inn i øynene med et hjertelig blikk, varmt av tro, og smilte gjennom tårer.

Ja, venner, det har kraft i seg, det velsignede Guds ord. Det Herren sier, er noe annet enn talemåter. Det er ord fulle av evig sannhet og av guddommelig kraft til frelse for sjelen. Amen.

25. søndag etter treenighet: Lever du? Er du helt våken?

> «Da skal himlenes rike være å ligne med ti jomfruer som tok lampene sine og gikk ut for å møte brudgommen. Men fem av dem var uforstandige og fem kloke. De uforstandige tok lampene sine, men de tok ikke olje med seg. Men de kloke hadde også tatt med seg olje i kannene sammen med lampene sine. Da det dro ut før brudgommen kom, slumret de alle inn og sov. Men midt på natten lød det et rop: Se, brudgommen kommer! Gå ham i møte! Da våknet alle jomfruene og gjorde lampene sine i stand. Men de uforstandige sa til de kloke: Gi oss av deres olje, for lampene våre slokner! Men de kloke svarte: Nei, det ville ikke bli nok både til oss og til dere. Gå heller til dem som selger og kjøp til dere selv. Mens de var borte for å kjøpe, kom brudgommen. Og de som var rede, gikk inn med ham til bryllupsfesten. Og døren ble stengt. Til sist kom da også de andre jomfruene, og de sa: Herre, herre, lukk opp for oss! Men han svarte og sa: Sannelig sier jeg dere: Jeg kjenner dere ikke! Våk derfor! For dere kjenner ikke dagen eller timen» (Matt 25,1–13).

Ti jomfruer alle hadde
Ordet og bekjennelsen,
alle seg i stand de lagde
for å møte brudgommen.
Men av Åndens olje klare
fem av dem hos seg ei bare.
Og hva fikk de vel erfare
på den store regnskapsdag?

Denne alvorlige og gripende teksten handler om menighetens tilstand i den siste tiden før Herren kommer igjen. Med den som veiviser vil jeg stille fram to overmåte viktige spørsmål. Om du og jeg kan ta imot ham med glede når han kommer, avhenger av hvordan de blir besvart.

Spørsmålene, som Frelseren selv stiller oss i dette evangeliet, lyder slik:

1. Lever du?

2. Er du helt våken?

«Da skal himlenes rike være å ligne med ti jomfruer.» Da, i de dagene når Menneskesønnen kommer, når de alvorlige hendelsene inntreffer som Frelseren med så gripende ord har skildret for oss i kapitlet foran. Da, når «mange

falske profeter skal stå fram, og de skal forføre mange» (Matt 24,11), når lovløsheten tar overhånd og «kjærligheten blir kald hos de fleste» (Matt 24,12).

Da, når slike trengsler skal bryte inn over menigheten «som det ikke har vært fra verdens begynnelse», og som blir så forferdelige at «dersom ikke de dagene ble forkortet, da ville ikke noe kjød bli frelst» (Matt 24,21–22). Da, når falske messiaser og falske profeter skal stå fram og gjøre store tegn og under «for å føre også de utvalgte vill, om det var mulig» (Matt 24,24).

Da, når menneskene på jorden skal være trygge og sorgløse som i Noahs dager, og Herren plutselig skal komme over dem. Da, når to skal være ute på marken, og den ene blir tatt med og den andre latt tilbake, og to kvinner maler på kvernen, og den ene blir tatt med og den andre latt tilbake (Matt 24,37–41). Da er det at himlenes rike skal være slik som Frelseren skildrer det her i dette evangeliet.

Det er den siste menigheten, Laodikea-menigheten, som blir skildret her. Forferdelige ord taler Frelseren til denne menigheten: «Men fordi du er lunken, og verken kald eller varm, vil jeg spy deg ut av min munn» (Åp 3,16).

Brødre og søstre, vi lever i denne siste onde tiden, i frafallets og lunkenhetens tid, da «kjærligheten blir kald hos de fleste». Og det trekker opp til uværsskyer som tydelig nok varsler oss om at den siste tidens trengselsbølger snart vil bryte inn over menigheten.

Er det ikke nødvendig at vi stiller oss selv disse spørsmålene? Lever vi virkelig, eller har vi «navn av at vi lever», enda vi er døde (Åp 3,1)? Og er vi riktig årvåkne, så vi venter på at Herren skal komme? Det kan godt hende at mangelen på et virkelig sunt liv i Gud og på åndelig årvåkenhet allerede gjør seg gjeldende i menigheten i langt større grad enn vi aner. Når Frelseren kommer, skal den bli avslørt på en forferdelig måte.

«Da skal himlenes rike være å ligne med ti jomfruer som tok lampene sine og gikk ut for å møte brudgommen.»

Jeg skal ikke bruke tiden på å fortelle om den østerlandske skikken som Frelseren bruker som bilde. Jeg skal heller ikke dvele ved de svært ulike tolkningene denne teksten har fått. Jeg vil straks feste oppmerksomheten deres ved én ting: Det er ikke menneskeheten i det store og hele, ja, ikke engang mengden av dem som kalles kristne, som blir betegnet med de ti jomfruene.

For det første betegner ordet «jomfru» slike som søker å holde seg fri fra verdens åpenbare urenhet. Og dernest står det om alle ti at de tok lampene sine og gikk ut for å møte brudgommen. Det kan sannelig ikke sies om den store, likegyldige hopen.

Nei, Frelseren har her bare den flokken for øye som mener noe med sin kristendom. Det er slike som ikke bare tror kristendommens sannheter, men som også prøver å leve etter dem. Alle sammen tar lampene sine og går ut for å møte brudgommen.

De fem uforstandige jomfruene viste ikke sin dårskap så åpent at de kloke kunne skille dem ut fra seg. Også de uforstandige hadde en gang vært åndelig vakt. For det står om dem at de slumret inn og sov. Og lampene deres hadde også

brent en tid, for de sa jo: «Lampene våre slokner.» Men de hadde ikke tatt olje med i kannene. Vekkelse er ikke det samme som å bli gjort levende.

Den naturlige følsomheten, varmen og livligheten en merker hos vakte sjeler, blir ofte sett på som åndelig liv. Men alt er ennå bare en bevegelse i naturen, en forandring som den forutløpende nådens dragning har virket.

Vi ser altså at de uforstandige jomfruene er svært forskjellige fra den åpenbare verden, ja, også svært forskjellige fra de overflatiske snakkekristne. Mange av dem ligner i alle fall så mye på de kloke jomfruene at bare hans øye som ransaker hjerter og prøver nyrer (jf. Jer 11,20), kan skjelne dem fra de kloke.

Så lenge de lever i vekkelsens varme og ser ut til å ha brennende lamper, vandrer de sammen med de kloke. Og alle ser på hverandre som rikets sanne barn, som nå er på vei for å ta imot rikets konge.

Men de uforstandige tar ikke olje med seg. Hva er så oljen? Oljen i en lampe er jo det stoffet som på samme tid brenner, lyser og varmer. Hva er det i en kristens hjerte som i sannhet gjør ham til verdens lys – til et varmt, brennende lys og ikke til et kaldt måneskinn? Det er Kristus, åpenbart for hjertet ved Den Hellige Ånd.

Når Ånden får åpenbare Kristus for hjertet, da bryter et nytt lys fram. Det åpenbarer seg i bekjennelsen vår og i hele vårt vesen. Det er livets lys. Troen er som veken: i den ene enden suger den til seg oljen, og i den andre brenner og lyser den.

Det store spørsmålet for oss blir altså: Har jeg livet? Er jeg gjort levende i Kristus Jesus? Eller har jeg bare en hel del åndelige begreper og følelser og et kristelig skinn, som følge av min bekjennelse, mitt liv og mitt samfunn med Guds sanne barn? «Den som har Sønnen, har livet. Den som ikke har Guds Sønn, har ikke livet» – for «dette liv er i hans Sønn» (1 Joh 5,11–12).

Så har vi det andre store spørsmålet: Er du våken?

Her står det i teksten vår at da det dro ut før brudgommen kom, slumret alle jomfruene inn og sov. De kloke sov, og de uforstandige sov. Hvilken forskjell er det så mellom de klokes og de uforstandiges søvn?

De uforstandige jomfruenes søvn består i at den bevegelsen og livligheten de viste en tid etter at de ble vakt, gradvis opphører. Det kommer av at det aldri har vært noe virkelig og sant liv i sjelen. Det gikk med dem som med en lampe når en har tent på veken, men glemt å helle på olje.

Har vi ikke dette sørgelige synet blant oss, kjære venner? Se på den store skaren som kommer på bena i åndelige vekkelsestider og går sammen med de kloke jomfruene for å møte brudgommen. Hvor blir det av mengden av dem? Å, de slumrer inn og sover, og den siste søvnen blir som regel verre enn den første.

Derfor må det være overmåte viktig at de åndelige lederne ikke tar alt som glimrer, for gull, og ikke tar alt som ser ut som liv, for liv. De må med visdom forstå å lede bevegelsen slik at de vakte sjelene kan gå helt over fra døden til livet (jf. Joh 5,24).

Det er en viktig tid når Åndens vind blåser over markene våre. Da gjelder det sannelig ikke bare å rive opp og vekke og stadig prøve å skru begeistringen opp og holde den i live. Gjør en bare det, skal bevegelsen snart dø av seg selv, og den åndelige spenningen blir avløst av slapphet og utmattelse.

Nei, den kloke lederen tar sikte på å føre sjelene inn i åndelig edruelighet og til en dyp erkjennelse av synd og nåde. Når følelsesbølgene da helt naturlig begynner å legge seg, skal det vise seg at det har vokst fram en dyp trang i sjelen, en fattig, trengende ånd som drevet av sin nød fortsatt må henge ved Jesus og ha sitt liv i ham.

Men de kloke jomfruenes søvn består i at de blir slappe i lengselen etter brudgommen og ventingen på ham. Dypest sett kommer det av at de mangler et friskt og sunt troesliv.

Hvor mange av oss står nå i levende forventning om at brudgommen skal komme? Hvor mange av oss står slik rustet med brennende lamper for å ta imot ham at vi, om vi i dette øyeblikket skulle høre ropet: «Se, han kommer!», kunne løfte ansiktet med fryd og glede som de som inderlig hadde ventet på ham?

De kloke, men likevel sovende jomfruene hadde riktignok olje med seg, og lampene deres brant vel også på en måte. Men fordi de ikke ble passet og stelt, var de i ferd med å slokne.

«Men midt på natten lød det et rop: Se, brudgommen kommer!» Da våknet alle jomfruene og begynte å gjøre lampene sine i stand. Da det var som mørkest omkring dem, da de lå der i den dypeste midnattsslummer, lyder plutselig et veldig rop som rister dem alle opp av slummeren.

Mine venner! Er det ikke som om vi hører lyden av ropet i det fjerne? Aldri har vel vekterne på Sions murer talt så mye om at Herren skal komme, som nå. For hver dag som går, blir det stadig flere som våkner opp av den sørgelige søvnen og begynner å stemme i med ropet: Brudgommen kommer, gå ham i møte!

Stakkars de uforstandige jomfruene! De våknet opp og så at de var ynkelig bedratt. Da de kloke våknet og gjorde lampene sine i stand, fant de uforstandige ut at de ikke hadde olje. Men slik de alltid hadde gått til mennesker og i sin blindhet satt dem mellom seg og Gud, slik gikk de også nå til mennesker, til de kloke jomfruene, og bad om å få olje hos dem.

Å, mine venner, dere har ingen anelse om hvilken avskyelig avgudsdyrkelse som drives blant oss. Denne menneskedyrkelsen, der en «holder kjød for sin arm» (Jer 17,5), gjør at tusener av sjeler viker bort fra Herren. Han som har sagt: «Jeg gir ikke noen annen min ære eller de utskårne bilder min pris» (Jes 42,8), vil nok en gang åpenbare hva dette ærestyveriet fører til.

Den dype egoismen og egenkjærligheten hos vitnene på Sions murer, hos de lærde og hos lekfolk, gjør at de ofte på en ynkelig måte smisker for sjelene og binder dem til seg selv. Slik gjør de dem sørgelig avhengige av sin egen person og sine egne særheter, i stedet for å føre dem til Jesus og bare søke å knytte dem fast til hans hjerte.

Å, om døperen Johannes kunne stå for oss forkynnere som et lysende forbilde i dette! Når det viste seg at sjelene ville henge seg ved ham, ropte han ut i hellig begeistring for Jesu ære: «Den som har bruden, han er brudgommen!» Selv ønsket han å bli sett på bare som den han virkelig var, nemlig «brudgommens venn», som «er full av glede over å høre brudgommens røst». «Han skal vokse, jeg skal avta» (Joh 3,29–30).

Så lenge forkynneren er så overmåte stor for sjelen, kan en være sikker på at Jesus er temmelig liten. Det kommer også til syne når Herren må ta slike forgudede vitner bort fra jorden, eller når de blir flyttet til andre steder. For da er det liksom Jesus også blir borte med det samme.

Og for en styggedom når forkynnere med fet selvtilfredshet kan føle velbehag ved å bli omgitt av smigerens drepende røkelse! De burde heller frykte for at Gud både for sin egen og for de arme sjelenes skyld kan bli nødt til å slippe dem løs av sin mektige hånd, så det kan komme for dagen hvilke ynkelige avguder de i grunnen er.

Men de kloke jomfruene viste de uforstandige bort fra seg med disse ordene: «Gå heller til dem som selger og kjøp til dere selv.»

Ennå var det tid, ennå en liten frist. Men dessverre: Mens de uforstandige var borte for å kjøpe olje, kom brudgommen, og «de som var rede, gikk inn med ham til bryllupsfesten. Og døren ble stengt.» Til sist kom også de uforstandige og sa: «Herre, herre, lukk opp for oss! Men han svarte og sa: Sannelig sier jeg dere: Jeg kjenner dere ikke!»

Det er vanskelig å omvende seg når frykt og redsel griper sjelen. Det blir da helst bare et opprørt sinn der en verken vet ut eller inn. Slik går det som regel med sjeler som utsetter omvendelsen til døden nærmer seg.

De har da mer enn nok med smertene og pinene i sykdommen, som gjør dem uskikket til å tenke rolig over sin stilling. Men i tillegg blir samvittigheten så grepet av redselen for døden og evigheten at det bare blir et nødskrik om frelse og ikke en sann hjertets omvendelse til den levende Gud. Det kan en også se når slike syke mot all forventning blir friske igjen. For da er det som oftest også slutt med omsorgen for sjelens frelse.

«Jeg kjenner dere ikke!» Med disse ordene ble de for evig vist bort fra bryllupshuset.

Å, bror og søster, tenk om det skulle gå så ulykkelig med deg og meg! Tenk å ha løst seg fra verdens vesen og vært med i Guds barns lille flokk. Tenk å ha ofret mye og ha kjempet og stridd både for sin egen og for andre sjelers frelse – og likevel til slutt bli stengt ute fra bryllupshuset. Å, så forferdelig! Gud hjelpe oss å tenke over dette og søke liv og lys hos Herren. Amen!

26. søndag etter treenighet: Dommens dag

> «Men når Menneskesønnen kommer i sin herlighet, og alle englene med ham, da skal han sitte på sin herlighets trone. Og alle folkeslag skal samles fremfor ham. Han skal skille dem fra hverandre, likesom gjeteren skiller sauene fra geitene. Han skal stille sauene ved sin høyre side, og geitene ved sin venstre … Og disse skal gå bort til evig pine, men de rettferdige til evig liv» (Matt 25,31–46).

Det er et gripende syn Johannes skildrer for oss i Åp 20,11–15, der han sier:

«Jeg så en stor, hvit trone, og ham som satt på den. For hans åsyn vek jorden og himmelen bort, og det ble ikke funnet sted for dem. Og jeg så de døde, små og store, stå for Gud, og bøker ble åpnet. Og en annen bok ble åpnet, som er livets bok. De døde ble dømt etter det som var skrevet i bøkene, etter sine gjerninger. Havet ga tilbake de døde som var i det, og døden og dødsriket ga fra seg de døde som var i dem. Og de ble dømt, hver etter sine gjerninger. Og døden og dødsriket ble kastet i ildsjøen. Dette er den annen død: ildsjøen. Og hvis noen ikke ble funnet innskrevet i livets bok, ble han kastet i ildsjøen.»

Herren hadde rullet opp mange gripende syn for den hellige seerens blikk, syn av veldige kamper som skulle utkjempes mellom mørkets og lysets rike. Men ikke noe syn kunne være mer gripende enn det inngangsordene våre stiller fram: synet av den siste, avgjørende dommen over alle de menneskene som har vandret på jorden gjennom tidene – over alle verdens innbyggere fra begynnelsen til enden.

Han så «en stor, hvit trone», der den gamle av dager (Dan 7,9) satte seg for å holde dom. Jord og himmel flyktet for hans blikk. Myriader av lysende vesener svevde ned fra de høye himler for å overvære den gripende domshandlingen. Jordens slekter, de døde og de levende, blir dratt fram for domstolen ved den veldige lyden av dommens basun.

Havet åpner sitt forræderske dyp og gir fra seg sine døde. Dødsriket åpner portene sine, og fram myldrer den endeløse strømmen av alle som gjennom tidene har levd, kjempet og dødd på jorden. Helvetes grufulle fengsel blir åpnet, og fram myldrer legioner av urene ånder og fortapte sjeler for nå å få sin endelige, avgjørende dom.

Retten blir satt, bøkene blir åpnet, og hver og en blir dømt etter det som står skrevet i bøkene, etter sine gjerninger. Hjertenes skjulte råd blir åpenbart, og «det som er skjult i mørket», blir ført fram i lyset (1 Kor 4,5). Den mektige dommeren vet å vende det innerste i hver eneste sjel ut. Det skal vitne om hvilket valg sjelen har gjort i nådens tid – et valg som nå skal avgjøre hele evigheten.

Men en annen bok ble åpnet, Lammets livets bok. Der er den blodkjøpte og frelste skaren innskrevet, skaren av dem som har trodd på Herren Jesus, og som nå skal føres over fra den store trengselen til det evige livs usigelige herlighet.

Det er denne hendelsen som også blir skildret for oss i dagens evangelium. Måtte vi få nåde til å ransake vårt vesen og prøve oss selv før det er for sent: På hvilken side av dommertronen kan vi vente å bli stilt?

Med denne høytidelige, gripende teksten som utgangspunkt vil vi i Herrens navn dvele ved den siste og mest alvorlige av alle domshandlinger.

«Men når Menneskesønnen kommer i sin herlighet, og alle englene med ham, da skal han sitte på sin herlighets trone. Og alle folkeslag skal samles fremfor ham. Han skal skille dem fra hverandre, likesom gjeteren skiller sauene fra geitene.»

La oss først dvele ved **den store adskillelsen.**

Så lenge nådetiden varer, vandrer de troende og de vantro side om side her nede. Det er umulig for noe menneskelig øye å avgjøre sikkert hvem som hører Herren til og hvem som ikke gjør det. Hykleren kan bedra vårt prøvende blikk, og vi kan umulig skille dem fra hverandre. Men da skal de skilles for evig.

Herren samler sine troende ved sin høyre hånd og de vantro ved sin venstre. Da blir ektefeller som har vært ulike i sinn, skilt for evig. Foreldre må ta avskjed med barn og barn med foreldre. Å, det må bli en forferdelig avskjed!

De rettferdige blir skilt ut fra de urettferdige og er for evig fri fra all den nød og sorg som disse har ført over dem. De blir også fri fra all syndens innflytelse og er for evig trygge ved Majestetens høyre hånd. De ugudelige blir for evig skilt fra de rettferdige og fra all den innflytelsen disse har hatt på dem. De er for evig stengt ute fra Gud, fra lyset i hans salighet og fra alle de nådemidlene han hadde søkt å berge dem med i nådens tid.

Og med denne adskillelsen skjer det også en evig sammenslutning. De troende skal nå få være med sin Jesus for evig, og nå er splittelsens tid forbi. Alle som har hatt livet i Guds Sønn, blir nå forent med bånd som ikke kan løses, og den seirende menigheten blir forent i yndig harmoni. Men også de ugudelige blir sluttet sammen i en forferdelig enhet – med djevelen og englene hans og med hverandre – til en felles og evig pine.

Og hør nå hva kongen vil si til dem ved sin høyre side: «Kom hit, dere som er velsignet av min Far! Arv det riket som er beredt for dere fra verdens grunnvoll ble lagt.»

Han nøyer seg ikke med å ha dem ved sin høyre side. Med sitt «Kom hit» drar han dem enda nærmere til seg. Og han løfter fram den dype grunnen til at de nå står der evig frelst og lykkelige.

«Dere som er velsignet av min Far.» Her må du se grunnen til alle de gode gjerningene han siden roser dem for. De er velsignet av Gud, velsignet «med all

åndelig velsignelse i himmelen i Kristus» (Ef 1,3). De har drukket av elven som strømmer ut fra Guds og Lammets trone (Åp 22,1). De har tatt imot livets vann ufortjent. Faderen har dradd dem til Sønnen, og Sønnen har gitt dem evig liv.

Fordi Gud har velsignet dem, er de igjen blitt en velsignelse for andre. Kristi kjærlighet har tvunget dem til ikke lenger å leve for seg selv, men for ham som døde og ble reist opp for dem (2 Kor 5,14–15). Og det er nettopp disse kjærlighetsgjerningene som blir dratt fram i dommen som vitnesbyrd om at troen deres var oppriktig og kjærligheten sann.

«For jeg var sulten, og dere ga meg mat. Jeg var tørst, og dere ga meg å drikke. Jeg var fremmed, og dere tok imot meg. Jeg var naken, og dere kledde meg. Jeg var syk, og dere så til meg. Jeg var i fengsel, og dere kom til meg.»

I dyp ydmykhet og hellig undring skal de troende svare: «Herre, når så vi deg sulten, tørst, fremmed, naken, syk eller i fengsel?» De vet ikke av disse store gjerningene som han roser dem for. De har gått her nede og sørget over sine skrøpeligheter og har aldri riktig vært i stand til å gjøre slike gjerninger at de kunne være helt fornøyd med dem. Men Frelseren svarer dem: «Alt dere gjorde mot én av disse mine minste brødre, det gjorde dere mot meg.»

Her vil kanskje noen si at himmelens port likevel ikke er så trang, når slike barmhjertighetsgjerninger skal gi adgang til den evige herlighet. Hvor mange er det vel som ikke har noe godt å rose seg av?

«Men se nå vel til at dere ikke forhaster dere med en slik dom. Det er noe underlig med gjerningene deres. Det er, om jeg så må si, noe fint ved dem som gjør dem helt forskjellige fra andres, enda de andres ved første øyekast kan se ganske like ut.

For det første visste ikke disse Herrens velsignede engang at de hadde gjort så store ting. De hadde ikke lagt noen vekt på dem eller bygd sitt håp på dem. Heller ikke hadde de på noen som helst måte krevd lønn mens de gjorde dem. Tvert imot blir de svært forundret over at Herren kan sette så høy pris på disse tingene, som de selv synes er helt naturlige.

Og det må jo også være helt andre gjerninger enn dem en gjør for folks skyld, for å høste ære, ros og berømmelse. Slike gjerninger gjorde også fariseerne! Men Jesus sa om dem: ‹De har alt fått sin lønn› (Matt 6,2).

Det må også være andre gjerninger enn dem som kommer av naturlig godmodighet, og som en også kan finne hos helt uomvendte mennesker. Det kan bare være frukter av et sinnelag som har fått en ny natur som er å elske – et sinnelag som aldri søker sitt eget, men som har sin lyst og glede i å tjene og hjelpe brødrene.

Men til dette kommer ennå noe annet som er overmåte viktig. Frelseren sier at disse gjerningene er gjort mot ham. De har elsket Jesus, og det er denne kjærligheten til Jesus som har drevet dem til alt de har gjort.

Og det er da et bemerkelsesverdig tegn på et nytt liv i Gud: Det en aldri kunne finne på å gjøre slik en er av naturen, det gjør en for Jesu skyld, selv om det skulle skje under kamp mot kjød og blod. Jesu vilje er blitt dyrebar. Og enten en er utrustet med mer kraft fra det høye eller med mindre, er likevel alt en gjør, det minste som det største, en frukt av Jesu kjærlighet.

Og hva tildømmer han nå disse som er velsignet av hans Far? Jo, han sier til dem at de skal arve det riket som var beredt for dem før verdens grunnvoll ble lagt. Tenk, Gud har beredt et eget rike for sine barn, og dette riket beredte han før han la grunnvollen til den nåværende verden!

Alt det som hører denne verden til, kunne han få fram med sitt mektige ‹Bli!› (jf. 1 Mos 1,3). Men når det her tales om barnas evige arverike, brukes ordet ‹beredt›, og det antyder jo en mer omfattende virksomhet. Og når Gud slik har vært virksom for å berede sine barn et rike – hva må ikke det være for et rike? Aldri skal noen jordisk tanke kunne fatte hvilken fylde av salighet det må romme i sitt fang.

Å, måtte vi bare høre til dem som er velsignet av Faderen! Da er vi også arvinger, ja, ‹Guds arvinger og Kristi medarvinger› (Rom 8,17). Og ‹når Kristus, vårt liv, åpenbares›, da skal også vi åpenbares ‹med ham i herlighet› (Kol 3,4).»

Men nå fører Frelseren oss over til en annen side av det vi betrakter. Og hva må ikke øynene våre oppdage? Det er millioner av fortvilte som ser ut som om de allerede har fått sin dom. Og en hører dem rope til fjellene at de skal falle over dem, og til haugene at de skal skjule dem (Luk 23,30). Nå er den onde samvittigheten endelig våknet, men for sent.

Og så tordner dommens ord over dem: «Gå bort fra meg, dere som er forbannet, til den evige ild, som er beredt for djevelen og englene hans.»

Gå bort fra meg! Å, for noen forferdelige ord! Ikke noe håp om nåde lenger. Ingen gråt og intet sukk kan hjelpe dem over det gapende dypet som allerede åpner seg mellom dem og de rettferdige.

Men hva ser vi? Har ikke dommeren skilt rett? Se, en skare nærmer seg tronen, protesterer mot dommen og roper: «Herre, Herre! har vi ikke profetert i ditt navn, drevet ut onde ånder i ditt navn og gjort mange kraftige gjerninger i ditt navn?» (Matt 7,22).

Skal vi, som har stilt oss på din side og bekjempet de onde maktene, også dele selskap med djevelen og englene hans? Skal vi, som har profetert, som har talt til folk «til oppbyggelse, formaning og trøst» (1 Kor 14,3), holde selskap med de fordømte? Skal vi, som ikke bare har gjort slike småting som dem du nevner – besøkt syke og fattige og så videre – men som har gjort store, lysende og kraftige gjerninger, skal vi dele lodd med de urettferdige? Og vi har jo gjort alt sammen i ditt navn!

Å, brødre og søstre, det er et forferdelig syn Frelseren ruller opp for øynene våre med disse ordene om hvordan det skal gå til i dommen. Sjeler som har vært vakt, som har vandret sammen med de kloke jomfruene for å møte brudgommen, som i en viss forstand har vært greiner på det sanne vintreet og gjester ved nattverdbordet – skal nå bli vist bort for evig? Gud hjelpe oss til å se etter hvordan vår stilling er!

Gå bort fra meg! De skal altså bli utelukket helt fra Herren og hans samfunn. I all evighet vil han ikke kjennes ved dem. Han sier ikke «dere som er forbannet av min Far» for å stille dem opp mot dem som er «velsignet av min Far». For det er ikke Faderen, men deres egen ubotferdighet og vantro som har ført fordømmelsen over dem.

Og han sier at de skal gå bort til «den evige ild, som er beredt for djevelen og englene hans». Dette pinestedet var ikke beredt for dem. Nei, for dem var riket beredt. Men siden de foretrakk å stille seg under mørkets makt i stedet for under lysets, må de også i all evighet holde selskap med mørkets fyrste.

Frelseren sier til de fordømte at det de rettferdige hadde gjort mot ham ved å hjelpe hans fattige og trengende på jorden, det hadde ikke de gjort. Men de protesterer og sier: «Herre, når så vi deg sulten eller tørst eller fremmed eller naken eller syk eller i fengsel, og tjente deg ikke?» Men han skal svare dem og si: «Det dere ikke gjorde mot én av disse minste, det har dere heller ikke gjort mot meg.»

De troende har vært så helt opptatt av sin trang og av lysten i sitt nye liv til å gjøre noe for Herren at de helt har oversett det lille de har gjort. Men de urettferdige har vært så opptatt av sitt kjødelige sinn at de helt har glemt at Jesus vil bli tjent og æret på jorden. Hans navn har ikke hatt noen klang for dem.

Store skarer i den endeløse hopen av fortapte har nok vært ærbare og skikkelige, ja, religiøse og fromme mennesker. Men Jesu navn, som er som «en utgytt salve» (Høys 1,3) for Guds sanne barn, har ikke hatt noen duft eller salig betydning for dem.

Ser vi litt skarpere på den store domsforsamlingen, skal vi merke at det er Golgata-korset som har delt den i to. Den ene skaren, ja, dessverre den aller største, har foraktet ordet om korset, som er et anstøt for alle dem som går fortapt (jf. 1 Kor 1,18.23). Men skarene av de rettferdige er nettopp dradd til Herren ved korsets salige tegn, ved korsets blod, som «taler bedre enn Abels blod» (Hebr 12,24). Derfor står det også om dem at de har sine navn i Lammets livets bok.

Så sluttes den høytidelige domsakten med disse ordene fra dommerens munn: «Og disse skal gå bort til evig pine, men de rettferdige til evig liv.»

De skal gå til sine evige oppholdssteder, som de selv ved fritt valg hadde bestemt seg for i nådens tid.

Til de ugudelige sier Herren: Gå bort til den evige pine! Nå står det ikke lenger til dem selv om de vil følge hans befalinger eller ikke. Den tiden da de kunne velge, er forbi. Den friheten de hadde til å gjøre et valg i nådens tid, brukte de så ille at de nå må gå bort i en evig pine, til et sted der de skal «gråte og skjære tenner» (Matt 8,12).

Gå bort! sier han. All nådig forbindelse mellom meg og dere er for evig brutt. Nå må dere høste det dere har sådd. Dere valgte å gå fritt i synden. Nå er dere for evig dødens og fortapelsens treller.

Den evige ild! Å, for en forferdelig ende for de udødelige menneskesjelene! Ende – nei, det er ingen ende. Det er en evig ild de blir vist til.

Ingenting kan påføre kroppen vår større pine enn ilden. Men den ilden Frelseren her taler om, som i all evighet skal omslutte fortapte menneskesjeler med sine flammer, må være forferdelig over all beskrivelse. Mon ikke de sjelene som under grufulle pinsler av fortvilelse prøver å ta sitt eget liv her på jorden, har en fornemmelse av de pinslene som i evigheten skal gripe den fortapte sjelen?

Gud hjelpe oss til å våkne og tenke over at dette forferdelige pinestedet ikke er beredt for menneskesjeler, men «for djevelen og englene hans». Før verdens grunnvoll ble lagt, har Gud beredt boliger for menneskene i sin herlighets himmel, og han har gjenløst dem fra døden ved sin Sønns blod. Men når de vraker dette eneste frelsesmiddelet og i nådens tid tramper Guds Sønns blod under føttene (jf. Hebr 10,29), da får de i all evighet dele lodd med de fordømte åndene. Disse åndene var de første som gjorde opprør mot Gud, og ble styrtet ned fra hans himmel.

«Og de rettferdige til evig liv.» De ulykkelige ble værende i sin åndelige død og måtte derfor gå over i den evige død. Men de rettferdige har valgt livet og er gjort levende i Kristus Jesus for å leve i et evig samvær med ham i hans himmel.

Evig liv! Hvem kan ane hva disse ordene rommer? «Det som ikke kom opp i noe menneskes hjerte, det har Gud beredt for dem som elsker ham» (jf. 1 Kor 2,9). «Vi vet at når han åpenbares, da skal vi bli ham like, for vi skal se ham som han er» (1 Joh 3,2). Amen.

27. søndag etter treenighet: Jesu forklarelse

> «Seks dager etter tok Jesus med seg Peter, Jakob og hans bror Johannes, og førte dem opp på et høyt fjell, hvor de var for seg selv. Og han ble forvandlet for øynene deres. Hans ansikt skinte som solen, og klærne hans ble hvite som lyset. Og se, Moses og Elia viste seg for dem, og talte med ham. Da tok Peter til orde og sa til Jesus: Herre, det er godt at vi er her! Om du vil, så skal jeg bygge tre hytter her, en til deg, en til Moses og en til Elia. Ennå mens han talte, se, da kom en lysende sky og skygget over dem. Og se, det lød en røst ut fra skyen, som sa: Dette er min Sønn, den elskede! I ham har jeg velbehag: Hør ham! Da disiplene hørte dette, falt de ned på sitt ansikt, fylt av frykt. Og Jesus gikk bort og rørte ved dem og sa: Stå opp og frykt ikke! Men da de så opp, så de ingen uten Jesus alene. Og da de var på vei ned fra fjellet, bød Jesus dem og sa: Fortell ingen om dette synet før Menneskesønnen er reist opp fra de døde» (Matt 17,1–9).

O min sjel, du går og vanker
blant de mange verdens ting!
Samle dine ville tanker,
se deg opp og se deg kring!
Ak, hva nytter Kedars hytter,
pilegrim, hvor er ditt hjem?
La ditt øye akte nøye
på det nye Jerusalem!

Kirkeåret får en herlig avslutning med dette dype, hemmelighetsfulle evangeliet om Herrens forklarelse. Det avslører for oss «tider med fornyelse og trøst» (Apg 3,20), forklarelsens tid, som bryter inn når alle tings ende nærmer seg. I det gripende synet der borte på fjellet har vi også et kraftig vitnesbyrd om at kirken skal gå seirende ut av alle de kampene den må kjempe igjennom på jorden.

«Jesu forklarelse på fjellet var en guddommelig innvielse til hans forestående lidelses- og dødskamp.» Herligheten som strålte ut fra det skjulte guddomsdypet, skulle vise at han var nettopp den rette mannen. Og jeg tenker – om jeg får lov å si det slik – at den gamle Moses, som i Ånden hadde sett «Menneskesønnens

dag» og frydet seg, også nå lyste av underfull fryd og salighet da han med egne øyne fikk se ham i forklaret skikkelse.

«Mens Jesus ber, bryter hans skjulte guddommelighet uventet fram. Ansiktet hans forandrer seg. Han begynner å lyse som solen, og klærne hans blir hvite som snø. Denne herligheten kommer ikke til ham utenfra, slik som når solen speiler seg i vannet. Den stråler fram fra hans indre og brer seg ut over hele hans vesen.»

Og denne herligheten lyser ut fra det samme ansiktet som jødene om kort tid skulle skjende, håne og spytte på! Og disse klærne, som nå blir så gjennomlyst av herligheten at de blir hvite som snø, skulle soldatene snart rive av ham og dele mellom seg!

Også for disiplene var nok denne forklarelsen ment å få overmåte stor betydning. Men stakkars dem! De sov bort velsignelsen som Herren hadde tiltenkt dem (Luk 9,32). Akk, hadde de ikke sovet nå, men riktig hørt på samtalen mellom Jesus og de to representantene for den gamle pakt – hørt og vært i stand til å fatte betydningen av den – da hadde de spart seg selv og sine meddisipler for mye nød og jammer.

Gjennom dette underfulle synet ville Gud gjøre klart for dem hvilken guddommelig majestet og herlighet denne vennen deres hadde. Han ville også vise dem at han etter Skriftene måtte «lide dette» og dø før han igjen tok sin fulle herlighet i eie (Luk 24,26). Men slik som senere under dødskampen i Getsemane var de også her tynget av søvn. Og hvilke velsignelser sov de ikke fra seg!

Brødre og søstre, også vi kan sove bort store guddommelige velsignelser. Djevelen, verden og vårt svikefulle kjød kan også omtåke oss slik at vi faller i slummer når de største nådeskatter blir tilbudt oss, eller når vi får viktige vink om hvordan vi skal bli bevart åndelig.

Da Peter ble våken nok til å bli grepet av denne herligheten, sa han til Jesus: «Herre, det er godt at vi er her! Om du vil, så skal jeg bygge tre hytter her, en til deg, en til Moses og en til Elia. Ennå mens han talte, se, da kom en lysende sky og skygget over dem. Og se, det lød en røst ut fra skyen, som sa: Dette er min Sønn, den elskede! I ham har jeg velbehag.»

Å, hvor måtte ikke Peter føle seg gjennomstrømmet av salighet og fryd! Men snart var hele det storslåtte synet innhyllet i en sky. Han ble gjennombevet av en røst fra himmelen som kalte ham til sans og samling igjen med disse ordene: «Dette er min Sønn, den elskede! … Hør ham!»

Også vi kan ha riktig salige og lykkelige hvilestunder når vi finner en eller annen oase i denne verdens ørken, der de levende vannene fra Herrens åpenbaring springer fram som en frisk kilde. Der vil også vi gjerne bygge oss lysthytter. Men det varer som regel ikke lenge før en sky dekker over hele herligheten for oss også.

Men hvor velsignet at en røst likevel lyder ut fra skyen! Når vi igjen er i nød og bekymring, kan vi da, som bruden i Høysangen, «gå ut ved det han har talt»[1] og finne ham og all hans herlighet igjen i Ordet.

[1] NB: «Min sjel var ute av seg selv over hans ord» (Høys 5,6).

«Dette er min Sønn, den elskede! … Hør ham!» Hør Sønnen, Peter! Du er sannelig glad for å få være sammen med ham, og du beundrer ham av hele din sjel. Men du har ennå ikke hørt riktig etter hva han har sagt. Hør nøye etter, Peter! La ikke ordene hans skjules av den mørke tåken av dine forutfattede meninger. «Hør! Så skal deres sjel leve» (Jes 55,3).

Da disiplene hørte Faderens røst, falt de ned på sitt ansikt, fylt av frykt. Men Jesus gikk bort og rørte ved dem og sa: «Stå opp og frykt ikke!»

Hvor ofte hender ikke noe lignende med oss? Når Herren på forskjellige måter kommer til samvittigheten vår med sitt majestetiske «Hør!», da blir vi forferdet. Dette «Hør ham!» lyder til oss gjennom skuffede forhåpninger, mislykkede beregninger og mange slags sorger, bekymringer og pinsler som kommer av at vi ikke hører.

Vi vil føle, fornemme og se. Vi vil lage oss lystboliger her på jorden. Vi vil gjøre det bekvemt og makelig for oss. Men så blir vi plutselig forstyrret i all denne forfengelige jagingen av et mektig «Hør!» fra Herrens munn.

Og Gud være takk for at vår lykke og vår fred skal avhenge av at vi hører Sønnen! Hans hyrderøst er herlig, og «alle hans stier er fred» (jf. Ordsp 3,17).

Kjære bekymrede sjel, vet du at all din nød kommer av at du ikke hører? Hørte du Sønnens røst til deg, skulle all din pine som ved et trylleslag bli forvandlet til bare jubel. Du blir forferdet og gjennombevet ved Herrens røst til deg fra skyen. Men stans opp ved det denne røsten sier: «Dette er min Sønn, den elskede! … Hør ham!»

Hør ham når han lokker og kaller for å få oss inn på Ordets grønne enger og vederkvege oss ved hvilens vann (jf. Sal 23,2). Hør ham når hans røst lyder til oss gjennom stormen, slik den lød til de ulykkelige på Genesaret-sjøen. Og hør ham når han veileder og opplyser oss for å feste føttene våre på fredens vei.

Så rørte han ved disiplene sine, og all frykt forlot dem. Får vi ikke ennå i dag oppleve noe lignende? Rører ikke Frelseren også nå ved barna sine når de er i angst og nød, og forvandler plutselig all deres redsel til fred og trygghet? Å jo.

Ofte flakker vi med tankene utenfor Ordet og hyller oss selv inn i mørke skyer med alle slags fornuftsgriller. Når vi så til slutt flykter utmattet til «det profetiske ord» (2 Pet 1,19), som står fast, da kjenner vi igjen Herrens finger, og det blir fred og stillhet i sjelen.

Hvor mektig kan han ikke gripe sjelen ved det gamle og likevel livsfriske evangeliet? Og hvordan kan han ikke la oss fornemme «den kommende verdens krefter» (Hebr 6,5) når vi i enfold kneler ved hans nådebord?

«Men da de så opp, så de ingen uten Jesus alene.» Moses og Elia var borte, henrykkelsen var over, og Jesus stod igjen foran dem i tjenerskikkelsen som før. All herlighet, alle lystslott og all begeistring var forvandlet til dette ene: Jesus alene.

Slik går det oss også mang en gang. Vi kan ha herlige og festlige stunder sammen med Guds barn. Vi kan vende ryggen til hverdagslivets travelhet og gå lystvandringer i høytidsstemning. Vi blir vederkveget i Åndens samfunn og opplever så mye stort og vakkert som friskner opp bevisstheten om herligheten

i vårt himmelske borgerskap. Jesus lyser for oss med en klarhet uten like. Moses og Elia lyser også, og hele Guds ord og alle Guds veier og gjerninger lyser.

Men plutselig er hele dette synet dekket av en sky, og vi ser ingenting uten Jesus alene. Heller ikke ham ser vi så forklaret og herlig som før. Men gudskjelov, vi ser ham likevel. Og det vi ikke ser, det vet vi ved Åndens opplysning. Vi vet at han er den samme forklarede, herliggjorte Frelseren som venter på å ta oss opp i sin evige herlighet.

Jesus alene! Se, dette er det bildet som må stå for sjelens øye hvis troslivet vårt skal være sunt og friskt. Paulus hadde dette ene bildet for seg da han utbrøt: «For jeg ville ikke vite av noe blant dere, uten Jesus Kristus, og ham korsfestet» (1 Kor 2,2).

Mange kristne vil ha det slik at de ser Moses og Kristus på en gang. Det hadde vel ikke vært galt om de så Moses forklaret. Men de ser ham som den strenge lovgiveren som ennå har sine krav på dem. Derfor kan de ikke se seg glade og lykkelige på Jesus, for de føler seg straks ulykkelige og nedslåtte når de ser på Moses.

De ligner de forførte, ulykkelige galaterne, som ikke lenger ville ha Jesus alene som vilkår for frelsen, men Jesus og loven. Og følgen av det blir alltid at en trelldommens ånd til frykt (jf. Rom 8,15), født av loven, som Luther sier, «får trenge inn i brudekammeret og forstyrrer samlivet mellom Jesus og sjelen».

Nei, Jesus alene må være sjelens skatt. Han tåler ingenting ved siden av seg. Og har du ham, så har du jo også Moses med alle hans krav – for evig oppfylt.

Men så er det andre sjeler som alltid vil se Jesus ved siden av sin anger, sin ydmykhet, sin ærlighet, sin nidkjærhet og kraft. Og dessverre vil de også ha disse følgesvennene i høysetet, selv om de nok i teorien innrømmer at Jesus skal ha førsteplassen. Og Jesus blir tåket til og forsvinner for blikket deres når de ikke kan se ham i dette følget.

Men, kjære venn, prøv deg for den levende Gud: Er det ikke Jesus med dette følget som er din egentlige grunn for frelsen, det du hviler i og setter din lit til?

Visst finnes alle disse tingene hos et oppriktig Guds barn. Men de viser seg aldri slik for den ærlige sjelen at en finner noen trøst eller trygghet i dem. En må også ha Jesus til å dekke over dette sørgelige følget, som aldri vil oppføre seg slik det nye, gudhengivne sinnet krever.

Jesus alene! Dette må også være vårt livs løsen. Jesus er gitt oss til visdom (1 Kor 1,30) – ikke Jesus og fornuften, nei, Jesus alene. Jesus er gitt oss til rettferdighet – ikke som en fyllstein i muren til min fromhetsbygning, heller ikke som en ny lapp på mitt gamle klesplagg (jf. Matt 9,16). Min rettferdighet består heller ikke i Jesus og Åndens verk sammen – nei, Jesus alene.

Han er gitt meg til helliggjørelse – ikke han og mitt eget gamle jeg som skal virke sammen i dette verket – nei, Jesus alene med sin kraft som gjør levende og fornyer i min sjel. Og han er gitt meg til forløsning. Ingen i himmelen eller på jorden ble funnet dyktig til denne oppgaven uten han. Jesus alene kunne forløse min sjel fra syndens trelldom, og han og ingen annen makter å føre meg vel og lykkelig over elven og inn i fredens trygge havn. Amen.

Om Jacob Traasdahl

1838–1903

Jacob Traasdahl (1838–1903) ble født 7. januar 1838 på Lesja i Gudbrandsdalen. Foreldrene var haugianere, og familien tok navnet Traasdahl da de kjøpte gården Søre Tråsdalen. Han ble utdannet maler i Fredrikstad, tok handelsborgerskap i Kristiansund og drev bokhandel der. Samtidig begynte han å forkynne som lekpredikant, og i noen år var han indremisjonær i Evangelisk-Luthersk Missionsförening i Gøteborg.

I 1870 ble han kalt som forkynner til Bergen Indremisjon, og Bergen ble hans by resten av livet. Han var en av de ledende i indremisjonen på Vestlandet. Han satt i styret i Bergen Indremisjon i tjue år, de fleste av dem som formann. Han var drivkraft bak Misjonshuset og Betlehem og var med på å starte Indremisjonsskolen. Han var også den første formannen i Israelsmisjonen i Bergen og talte varmt for misjonen blant santalene og i Kina. I 1895–96 reiste han i ni måneder og forkynte blant norskamerikanerne.

Traasdahl drev bokhandel og forlag i Bergen og ga ut bladene «Fredsbudet», «Duen» og «Familienvennen». Han skrev huspostiller, prekener, andaktsboken «Lys i Hjemmet» og mange fortellinger, ofte i samtaleform, som «Aandelige Brydninger, eller Er du gjenfødt?» og «Vulkanen, eller Har du fred med Gud?». Han døde 25. oktober 1903 og ble gravlagt på Vikøy kirkegård i Hardanger.

«Frigjort og lykkelig» kom ut i 1892 og i andre opplag i 1912. Boken er blitt kalt Traasdahls bekjennelsesskrift. Gjennom samtaler mellom tre venner viser den veien fra uklarhet og trelldom til et frigjort og lykkelig liv i Kristus.